قاموس

جغرافیائی

افغانستان

قاموس

جغرافیائی

افغانستان

جلد دوم

مهتمم: محمد حکیم ناهض

از نشرات

انجمن

آریانا دائرة المعارف

اسد - ۱۳۳۶

تعداد طبع (۵۰۰) جلد

دیباچه

جلداول قاموس جغرافیائی افغانستان در برج حمل ۱۳۳۵ هجری شمسی از انجمن آریانا دائرة المعارف تدوین، طبع و نشر شد و باوجود اینکه همچو کتب علمی درسرزمین های نیمه‌روشن چندان طرف علاقه‌مندی ودلچسپی ذوق های که هنوز به کیف‌لذت علمی آشنائی کامل پیدا نکرده اند واقع نمیشود ، بسیارجالب‌توجه‌شدواقدام ما به‌این‌خدمت فرهنگی مورد پسند وتحسین قرار گرفت چنانچه مجلدات آن‌به سرعت فروخته ومستهلك شد . درپهلوی آن زمزمه ئی هم شنیده شد که‌پاره‌ئی اشتباهات نیزدرین‌اثر به‌نگاه ژرف برخی علاقه‌مندان رسیده است. استقبال نیك‌وخوش‌بینی طبعاً مارا تشویق نمود وقوت بخشید تابه ادامهٔ کار خود بپر دازیم و درتدوین وطبع جلد دوم این قاموس زحمت بیشتری متحمل شو یم و بوسائل زیادتری متوسل گردیم که حتی‌الوسع معلومات جامع، ثقه ومفید تری دربارهٔ هرده ،قریه، قصبه، کوه، دریا، حوزه‌های ولایات ،حکومات ،علاقه‌داری‌ها واهالی هرمنطقه گردآوریم تا اثر نسبتا کامل وسودمند تری بوجود آید، امازمزمهٔ انتقاد مارا برین واداشت که‌پیش از آغاز تدوین جلددوم ، چه طور خصوصی وچه‌ذریعهٔ روزنامه، ازاهل‌نظر وارباب خبرت احتراماً خواهش‌نمائیم که‌جلداول این‌قاموس رابه نگاه دقیق مطالعه کرده نه‌تنها این انجمن را به سهو و اشتباهاتش ملتفت سازند بلکه چارهٔ اصلاح رابا نظریات علمی و مفکوره های خو یش در کمال صراحت بنو یسند و کار کنان این‌موسسه‌را کمك وراه نمائی فرمایند ، چه کسانیکه کارمی کنند بسائقهٔ عجز بشری لابد در خدمات خود (خصوصاً خدمات قلمی) می‌لغزند ومرتکب‌سهو واشتباهات می‌شوند. اگر باریك بینی‌های اهل‌نظر ،بنابرحس‌علاقه‌مندی وارتباط به‌ثقافت کشور ،به کمك ونصرت آنها نرسدوخودرا بی‌غرض‌پندارند ، بدیهی‌است همچو لغزشها واشتباهات واقعه هرگز اصلاح وابداً جلو گیری نمیتوان شد ، لیك سوال‌مارا جز عدهٔ معدودی پاسخ قبول ندادند ، خاصتاً از ذواتیکه بیشترصلاحیت داشته ومی‌توانستند بازوی‌مارا بگیرند ومساعدت کنند ،لبیك شنیده نشد ،لهذا در تدوین وطبع این‌جلد براه افتادیم وبقدر توان مالی وفکری‌خود کوشیدیم وبعد از مرور یك‌سال اینك موفق‌شدیم که جلد دوم قاموس‌رانیز به‌همین کم‌و کیف درظرف(۵۰۳) صفحه وحاوی (۳۱۵۰)عنوان بدسترس علاقه مندان ثقافت و افراد و طن بگذاریم . این‌جلد اگر به‌نظر دقیق دیده ومحتویات آن باجلداول که‌آغاز کاربود مقایسه‌شود بوضاحت معلوم میگردد که‌ازحیث کیفیت تفاوت بارزی‌دارد، زیرا درین‌جلد توانستیم درخصوص بسا مناطق ،خصوصا حوزه های حکومات‌وعلاقه‌داری‌ها معلومات ثقه و جامعی بدست آریم که معاونت و همکاری مدیریت های معارف ولایات و حکومات اعلی درین قسمت تااندازهٔ زیادی‌موثر وقابل‌تذکر وتشکر میباشد . درپایان این‌چند سخن از جدیت، اهتمام و ز حمت کشی جوان روشن فکر محمدحکیم ناهض عضوانجمن دائرةالمعارف که مستقیما در تدوین و ترتیب مواد این‌اثر اشتغال ورزیده ،وهمچنان ازدیگراعضاء برجستهٔ این‌موسسه که‌ازهمکاری‌خود دریغ نفرموده‌اندبه‌حیث رئیس این‌مؤسسه اظهارممنونیت وشکران میکنم . بنده‌امیدوار است بشرط مساعدت وقت وموقع بتواند دراثرجدیت و زحمت کشی اعضاء این انجمن وبه همکاری اشخاص لایق وراهنمائی اهل‌بصیرت ، به‌تدوین ، طبع‌ونشر دیگر جلد های این قاموس‌هم موفق گردد .

امید واریم بانشراین‌جلد بتوانیم همکاران‌دیگری‌هم ازجوانان‌تعلیم یافته ومنور دریابیم .

سید احمدشاه هاشمی

اینك فهرست نویسند گانیکه درین جلدهمکاری کرده‌اند باذکرآرتیکل های که نوشته‌اند :

فاضل عبدالحلیم خان معلم «پنجشیری» :

چاریکارمرکزحکومت پروان - چارده غوربند قریه‌درغوربند-چارقریه،علاقه‌داری‌درپنجشیر - چیلان، قریه‌درغوربند ،

چمال‌ورده قریه درپنجشیر ، حصارك قریه‌درپنجشیر ، خواجه‌غار قریه درچارده غوربند ، خواجه‌غار موضع درپنجشیر ، خان‌چارباغ علاقه‌داری دراندخوی میمنه ، خاواك موضع‌درپنجشیر ، خانز موضع درپنجشیر ، خوجهٔ موضع درپنجشیر ، خواجه دوبرادر موضع دربادغیسات هرات ، خنج قریه‌درپنجشیر ، خارو قریه‌درپنجشیر ، خانقاه قریه‌درمیمنه ، خیژ قریه درغوربند ، دربند موضع درپنجشیر ، درخیل موضع درپنجشیر ، درهٔهزاره علاقه‌داری پنجشیر، دشتك‌موضع‌درپنجشیر ، دوآب موضع درپنجشیر ، دولانه قریه‌درچاریکار ، دولت‌شاهی قریه‌درچاریکار ، راغك موضع‌درپنجشیر ، رامك قریه درغزنی ، رنگا قریه در غوربند ، رخه قریه در پنجشیر ، روضه قریه درغزنی ، ریگا موضع در غوربند ، ریمان موضع درغوربند ، ریوك موضع درپنجشیر ، زاغ اویدان موضع درپنجشیر ، زمان کور قریه درپنجشیر ، زنه قریه درپنجشیر ، سرخاب قریه‌درلوگر ، سفیدچهر قریه‌درپنجشیر ، سنگین موضع درپنجشیر ، سنگنه موضع در پنجشیر ، سید خیل قریه درپروان ، سیاگرد قریه درغوربند ، شنواری قریه درغوربند ، شیرین‌تگاب حکومت درمیمنه .

عبدالحمیدخان نحیف :

چخانسور حکومت ،چخانسور (اصل‌چخانسور) علاقه‌داری ،چاربرجك، خاك‌سفید در قدعلاقه‌داری، دندپتان علاقه داری دهك‌علاقه‌داری، دیشوعلاقه‌داری، دیله‌علاقه‌داری، ریگ‌علاقه‌داری، ریگستان علاقه‌داری

آقای نوابی :

خمچان: موضعی‌دربدخشان، خم‌زرگر قریه، خم روباه قریه، خروتی قریه، خیبرك قریه، درنامه علاقه داری، دره اشرف ، دردشکاری، درهٔنو، دری‌درنگ‌علاقه‌داری ،روئی دو آب، ریگ روان، زمه، زیروك علاقه داری

آقای عبدالصمدخان‌وداد :

درهٔ الیشنگ، دشت‌نامور، دووادی، دوگلان، سالنگ، سنگی خان،

آقای همایون خان :

چکری قریه، خاشرود دریا، خاکریز ، خرمالق قریه ، یك‌قسمت ازمضمون خواجه غار ، یك‌قسمت ازمضمون خوست ، خوست وفرنگ ، سپین بولدك ، سفید کوه ، سلیمان (کوه) .

چ

چابك : قریه‌ایست بفاصله ٤٥ کیلومتر درجنوب شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ٦٥ درجه ٥٥ دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ١٧ دقیقه ٣١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چاپی : قریه‌ایست بفاصله ١١ کیلومتر درجنوب قریه سدی گل متصل دریای مدد یا باش گال در نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین خط ٧١ درجه ٢١ دقیقه ١٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣٥ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چا جوزن : موضعیست بفاصله ٣٠٫٥ کیلومتر درجنوب شرق فراه که بین خطوط ٦٢ درجه ٢٠ دقیقه ٤٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ١٣ دقیقه ٢٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاچه : قریه ایست بفاصله ٩ کیلومتر درشمال قریه حیدر باجی درعلاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین خطوط ٦٥ درجه ٤ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٢٦ دقیقه ٥١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چادر تپه : کوهیست درشمال غرب بوی نقره (شولگره) مربوط حکو متکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین خطوط ٦٦ درجه ٣١ دقیقه ٥٩ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٢٦ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چادر تپه : کوهیست درشمال غرب شهر میمنه بارتفاع تخمین ٩٧٦ متر مربوط حکومت اعلی میمنه که بین خطوط ٦٤ درجه ٢٤ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٥ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار : دریائیست بفاصله ٦١٫٥ کیلومتر درشمال غرب گلاب ناور درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ١٤ دقیقه طول البلد شرقی و ٢٩ درجه ٥٨ دقیقه ١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار (چهار) : قریه ایست بفاصله ٦٣٫٥ کیلو متر در جنوب هرات بین ٦٢ درجه ٤٤ دقیقه ٢٧ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ١٤ دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار(چهار) : علاقه‌ایست درجنوب غرب چیرس درعلاقه حکومت درجه ٣ چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین تخمین ٦٥ درجه و ١٧ دقیقه ٢٣ و ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٨ و ١١ دقیقه ٢٤ و ٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار آسمان : کوتلیست بفاصلهٔ ۸۸٫۵ کیلومتر در جنوب غرب سرخ‌شهر درعلاقه حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٧درجه ۲دقیقه ۳۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۱۰دقیقه ۵ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار آسیاب : موقعیت ، حدودومساحهٔ آن : چهار آسیاب حوزه ایست کوچك بفاصلهٔ ۱٦٫۵ کیلومتر درجنوب‌شهر کابل مربوط حکومت درجه ۲ چاردهی ولایت کابل که‌بین ٦۹درجه ۸دقیقه ۵۹ثانیه‌طول البلد شرقی و۳٤درجه ۲۲دقیقه ۲٦ ثانیه عرض البلدشمالی واقع‌است ازسمت جنوب به‌سلسله کوها وتپه‌های کوچك دشت علم واز جنوب به کوه سنگ نوشته وازسمت غرب به کوه چهار آسیاب واز مشرق به سلسله کوه شاخ برنتی و سلسله گلك خیرآباد ودریای لوگر محاطاست.طول آن ازشمال به‌جنوب به‌هشت کیلومتر وعرض آن دونیم کیلومتر بوده مساحهٔ سطحیهٔ آن بیست کیلومترمربع است .

کیفیت سطحی : چون اطراف این‌منطقه‌را سلسله کوهای کوچك گرفته است اراضی آن مائل ومتموج بوده وارتفاع آن ازسطح بحر ۱۷۹۰متراست اراضی آن که ازاثر انکال و تراکم سلسله کوهای اطراف آن بوجود آمده است مرکب از گل وریگ وغیره بوده خیلی حاصل خیز ویك‌قطعه باغ مائل وسرسبز به‌نظر جلوه میکند و از سلسله کوه سمت مغربی آن‌قول‌های طولانی نشیب دار که میل خفیف را حائزاند آمده‌دامنهٔ خودرا ازپشته‌های متعدد و مرتب تشکیل نموده است .

کوه ورودها: درنفس این وادی کوه منفرد تنها یك‌سلسله گلك خیرآباد گفته میشود که ازسمت شمال استقامت جنوب‌را گرفته وباسلسله شاخ برنتی موازی بوده از وسط هردودریای مشهور لوگر عبورمیکند . وتا لوگردوام می‌نماید.

۱- سلسله گلك کوه سنگ نوشته‌است که‌انتهای سلسله گلك تخت‌زنبورك تابه‌اینجارسیده وتقریبا دراینجا یك انحنای کوچك پیدا کرده ویك گردنه که‌چندان حائز اهمیت نیست آنرا تشکیل‌ودر مقابل شاخ برنتی یك‌قله گلك‌را بنام کوه خیرآباد تشکیل‌داده ختم میشود و ازدامنهٔ مشرقی آن دریای لوگرعبور ودردامنهٔ جنوبی آن‌یك‌چمن کوچك‌را که‌لوخ‌زار است ومساحهٔ آن تقریبا پنجصد متر مربع میباشدبنام چمن خیر آباد تشکیل داده منتهی میشود .

۲- سلسله گلك خیرآباد، باز دریایان چمن که بخط شمال وجنوب مستقیم میباشدتکرار شروع و آنهم دره‌های خورد خورد و چند قریه کوچك را در دامنهٔ خود تشکیل داده و تقریبا یك کوه منفرد بحساب رفته وارتفاع آن از سطح این وادی ازصد متر تجاوز نمیکند .

۳- سلسله مغربی آن قدری وسعت وامتداد داشته خط فاصل بین این وادی وریشخور وتنگی سیدان وعلاقه للندر میباشد که بنام کوه چهارآسیاب مشهوراست ارتفاع آن از سطح بحر ۲۱۰۰ متر ودارای چند قله گنبك بوده چندان حایز اهمیت نیستند . واز سمت شمال به استقامت جنوب تقریبا مستقیم افتاده است .

٤- قسمت جنوبی آن را بعضی تپه گك هاویك دشت کوچك تشکیل میدهد که آب رود خانه وغیره نداشته وفائده ئی ازان جز للمی کاری گرفته نمیشود .

٥- بعضی اقسام این سطح مائل از جویهائیکه از دریای لوگر کشیده شده آبیاری میشود وقسمت اعظم آب آن کاریزی بوده و منطقه را شاداب میسازد .

راه ها : تقریبا از وسط این وادی شهراه عمومی بین کابل و سمت جنوبی افغانستان گذشته ویك سرك دیگر که از حوزه چارراهی آمده وپل ریشخور را عبور نموده ازبین تقریبا یك کوتل که به نظر گویا یك دره میباشد و فقط یك گردنه گك داشته آب های خود را یکی ازریشخور بدریای کابل ودیگر بحوزه چهار آسیاب رسانیده سرك مذکور نیز بانشیب وفراز های کمی به شهراه بزرگ ملحق میشود دیگر درین نواحی سرك بزرگ غیرازراه های متعدد پیاده رو معمولی وجود ندارد .

آب وهوا : این وادی وسعت کافی ندارد اماازحیث اینکه قریه جات عمدهٔ آن دردامنهٔ مشرقی کوه چهارآسیاب واقع است وسه ربع روز آفتاب خوبی میگیرد هوای آن معتدل ونظر به شهر کابل سرد تر بوده قدری برفگیر میباشد و گرمی بطور وسط در زمستان تحت الصفر چهارده سانتیگراد ودرتابستان تقریبا به بیست وپنج سانتیگراد میرسدوازشمال های شدید عاری میباشد .

نباتات وزراعت : باغ های متعدد درین وادی وجودداشته اشجار میوه جات از قبیل سیب، تاك، زردآلو ، توت ، قیسی، آلو، سنجد، انگور، بهی وغیره بکثرت یافت میشودوبه دکان های کابل وارد میگردد . درین وادی چناروعرعر بیشترغرس ووجود داشته بد هاقین و مالکین خود کومك خوبی میرسانند وهر سال غرس گشته ساحه را خیلی مقبولی وطراوت می بخشد .

به سببیکه خاك این سرزمین منبت است حاصلات زراعتی آن خیلی خوب بوده گندم، جو، جواری، برنج، باقلا، شبدر، رشقه وازسبزیجات پیاز، یالك، سیر، گندنه ، کچالو وغیره بصورت فراوان زرع شده وحاصل خوب میدهد بطورعموم پانزده کیلومترمربع مساحه زمین زراعتی این وادی میباشد واهالی آن اکثرا بزراعت وتربیه ونگاهداری مواشی از قبیل گاو، گوسفند، بز، اسپ ، مشغول بوده ازحاصلات آن فائدهٔ زیاد میگیرند .

بنـا هـا و مـکا تب : در ین وادی سر سبز وزیبا که‌ازحیث مناظر خیلی خوش آیند است عما رات بشکل های مختلف یعنی‌منفردوانبوه‌وقلعه داری ساخته شده و برج های بلند بلند داشته‌وبصورت قدمه‌داری بطرف سطح مائل سا خته شده است و بطور معمولی می‌باشد .

نفوس‌وحکومت: این‌منطقه‌دارای‌هفت قریه‌است که‌مجموع‌خانه‌های‌آن(١٤٤٥)خانه‌تخمین میشودو نظر به‌وسعت آن‌یك‌علاقه داری‌بنام علاقه‌داری چهارآسیاب تشکیل‌شده وعلاقه‌داری مذکور مربوط حکومت درجه ٢ چهاردهی میباشد . قریه جات‌مشهور آن‌قرارذیل‌است :

١ ـ قریه چهار آسیاب که مرکـز علاقه‌داری بوده ودارای تقریبا سه‌صد خانه‌می باشد .
٢ ـ قریهٔ تنـگی سیدان که درچهار کیلومتری آن واقـع است .
٣ ـ قریه خیرآباد که دریکنیم کیلومتری آن واقـع است .
٤ ـ قلعه لقمان که در٢ کیلو متری آن واقع است .
٥ ـ قریه نونیاز که در٦ کیلومتری آن واقع است .
٦ ـ قریه للندر که دردہ کیلومتری آن واقـع است .
٧ـقریه‌موسهی که در $\frac{1}{2}$ ١٧ کیلو متری آن واقـع است .

معادن : ـ معادن ذیل درین منطقه وجود دارد .

١ ـ معدن آهن درتنـگی للندر.
٢ ـ معدن‌مس‌قسم کـا پرپیریت‌درخود چهار آسیاب .
٣ ـ معدن مس قسم کـاپراور در کوه خیرآباد .
٤ ـ معدن مس قسم کـاپرپیریت و ملاخیت درتنـگی للندر .
٥ ـ سنگ گچ که‌بزبان کیمیاوی کـلسیو سولفات‌آبدار نامیده‌می‌شود درسمت‌غربی قصبه.
٦ ـ ترکیبات الومینی نیوم نیز درین منطقه موجود است .
٧ معدن نمك درموضع شاتوتو، تنـگی سیدان نیز موجود میباشد .

علاوه برمعادن‌مذکور درهمین سلسله شاخ برآنتی معادن زیاد ومفید دیـگر موجـود است درچهار آسیاب یك بـاب مکتب ابتدائی دربالا قلعه و یك باب مکتب دهاتی درقریه للندر علاوه بر مدارس خصوصی ومساجد از طرف وزارت معارف دائر گردیده .

چارانگور : قریه ایست بفاصله ٥، ٢٤ کیلومتر در جنوب غرب گرشك در علاقه حکومت درجه ٢ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٢١ دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣١ درجه ٤٠ دقیقه ٣٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقـع است .

چـار اولیا : زیارتیست بفاصله ٥، ١١ کیلو متر درجنوب شرق قلعه سر کاری درعلاقه حکومت درجه٢ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ٦٧ د رجـه ٢٠ دقیقه ٥ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه ٥٢ دقیقه ٢٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقـع است .

چاراولیا : قریه ایست بفاصله ١٧،٥ کیلومتر درجنوب قلعه سر کاری در علاقه حکومت درجـه ٢ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ٦٧ درجه ٢٠ دقیـقه ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه ٤٨ دقیقه ٢٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار بـاغ : قریه ایست بفاصله ٤٣،٥ کیلو متر درجنوب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٥ درجه ٥٤ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٦در جه ١٧ دقیقه ٥٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقـع است .

چـاربـاغ : قریه ایست بفاصله ١٥ کیلو متر درشرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٥٥ دقیقه ٥٣ ثانیه طول البلد شرقی و٣٢ درجه ٢١ دقیقه ٣٢ ثانیهعرض البلد شمالی واقع است .

چاربـاغ : قریه ایست بفاصله ١٣،٥ کیلومتر بطرف شمال غوربندمربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٨درجه ٤٩ دقیقه ٤٧ ثانیه طول البلد شرقـی و٣٥ درجه ١٦ ثانیه عرض البـلد شمـالی واقع است .

چاربـاغ : قریه ایست بفاصله ٨،٥ کیلومتر درغرب شهر جلال آبادمتصل سرکیکه بطرف کـابل میرود. مربوط ولایت مشرقی که بین ٧٠درجه ٢٢دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٦ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاربـاغ : قریه ایست بفاصله ٥،٥ کیلومتر درجنوب شمال غرب قریه سید غلام در علاقه باریـك آب مربوط حکومت اعلی عزنی که بین ٦٨ درجه ١٨دقیقه ٥٣ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ٤٦ دقیقه ٥ثانیه عرض البلد شمالی واقـع است .

چاربـاغ : قریه ایست مرکـز علاقه داری درجه ٢ کج عزیزخان بفاصله ٢٢،٥ کیلو متر درشمال غرب شهر جلال آباد، علاقه داری مذکور متعلق حکومت درجه ٢ قرغه ئی مربوط حکومتـکلان لغمان ولایت مشرقی است که بین ٧٠درجه ١٥دقیقه ٣٣ ثـانیه طول البـلد شرقـی و٣٤ درجه ٣١دقیقه ٥٨ ثانیهعرض البلد شمالی واقـع است .

چاربـاغ سیدان: قریه ایست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درجنوب غرب دولت آبـاد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ٦٦درجه ٤٦دقیقه ٥٨ثانیه طول البلدشرقی و٣٦درجه ٥٧دقیقه٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقـع است .

چارباغ گلشن : قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر درغرب‌قریه وزیرآباد در علاقه حکو متکلان بلخ مربـوط ولایت مزار شریف که بین ٦٦درجه ٤٨دقیقه ٥٣ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦درجه ٤٥دقیقه ٢٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارباغ نمك : قریه‌ایست بفاصله ٢٦٫٥ کیلومتر درجنوب شرق آقچه مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه٢٧دقیقه‌طول‌البلد شرقی‌و٣٦درجه ٥٢دقیقه ١ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

چا برجك : علاقه داری ایست مربوط حکومت درجه‌اول چخانسور متعلق حکومت اعلی قراه که‌بین تخمین ٦٢درجه ٣٤ دقیقه ٥٨ ثانیه طـول‌البلد شرقی و٣٠ درجه ٢٧ د قیقه ٤٢ ثا نیه عرض‌البلدشمالی‌واقـع است این‌علاقه شامل ٩ قصبه وقریه کلان وچندین قریه‌خورد دیگراست که‌این‌قراء کوچك‌ازلواحق قراه وقصبات کلان بوده ازخود نـامی‌ندارند. اگرچه ازنفوس آن‌احصائیه‌صحیحی گرفته نشده وبعلت پارهٔ اشکالاتی که دارد درین زودی هاشده هم نمی‌تواند .ازروی‌خانواری هایکه درقراء و قصبات آن تخمین‌می‌شود . نفوس آن ازده هزار متجاوز است .

حـد و د اربعه : این‌علاقه‌داری که‌درقسمت جنوبی حکومت چخانسور وقوع دارد در دوساحل دریای‌هرمند واقع ویك‌ساحهٔ وسیعی‌رااحتوانموده . از ناحیهٔ‌شمال‌ملحق است بقراء واراضی مربوط علاقه‌داری نادعلی ونهرشاهی وازجانب‌غرب‌به‌قراءسرحدی (زابل وزاهدان درخاك ایران) ازطرف جنوب لاحق‌است بخاك بلوچستان وازقسمت شرقی مربوط است بعلاقهٔ گرمسیر حکومت اعلی کرشك .

قراء وقصبات بزرگ :

١ ـ قریه ٤ برجك که‌مرکزعلاقه داری‌راتشکیل‌میدهددرشمال دریا درنقطهٔ‌بین قریهٔ‌ده‌ و بندر واقع است .

٢ ـ قریه‌دهٔ که‌غرب چاوبرجك‌ودرشمال دریا افتاده‌است .

٣ ـ قریه‌بندر ، درغرب ده وجنوب دریا افتاده‌است .

٤ ـ قریه و کدیله است که دربرابر قلعه فتح درغرب دریا افتاده .

٥ ـ قلعه فتح که‌یکی ازقصبات گـلانترین آن‌بوده تایکنیم هزار خانواردران تخمین می‌شوددرقسمت شمال ترین علاقه‌مندی مذکور دور شرق دریا واقع است .

٦ـ قریه‌میراباد است که دربین قریه قلعه‌فتح وده درشرق دریا افتاده است .

٧ ـ قریه رودبار است که درشرق ٤برجك وشمال دریا افتاده .

٨ـ قصبهٔ اشکنك است که‌درشرق رودبار وغرب خجو وهمچنان در شمال دریا کـابن است

۹- قریهٔ خجو که درشرقی ترین قسمت علاقه‌داری ودرشمال دریا باعلاقه داری ده‌شوی گرمسیر همجوارمیباشد . این قراء وقصبات که هرکدام ازخود قراء کوچك دیگری بحیث لاحقه‌دارد ازچارصد تاپانزده‌صد خانوار سکنه دارد که تعداد نفوس مجموعی آن‌رامی توان‌ازده هزار متجاوز تصور کرد .چون‌این علاقه‌داری یك ساحهٔ فراخی را که خصوصاً ازناده‌لی حکومت چخانسور تا آخرین نقطه سرحد مادرجنوب امتداد دارد نفوس آن‌نسبت بوسعت ساحه‌محدود بوده وتقریبا بیك کیلومتر مربع آن بیش ازدونفر اصابت نمیکند زیرا دراینجا بجز ازسواحل قریهٔ دریا که اکثرا عرض آن ازچارده یا پانزده کیلومتر تجاوز نمیکند سائر حصص آنرا صحاری‌خاره وبی‌آب‌وعلفی احتوا نموده است این‌اراضی وسیعه من‌حیث‌الاکثر اراضی‌بسیار مساعدی است که اگر روزی بردریا درحدود رودبار که‌جای بند قدیمهٔ آن‌است بندی احداث میگردد و آب دریا زیر کنترول می آید تقریبا بیش ازثلث چخانسور امروزه زمین ها زیر آب وآبادی می آید که‌شواهد تاریخی ازقبیل خطوط انهار سابقه وقلعه های مخروبه که دران موجوداست ، برای عدم استعداد آن هیچ شبهه وجود ندارد

نوع اراضی:چون اراضی‌زیراستفادهٔ‌وموجودیت علاقه‌داری‌عبارت‌ازهمان‌اراضی است که‌در دوساحل دریا واقع وازطبقات متعددآن گل های مستعد وقابل استفاده ایکه در مرور شان سیلاب‌ها آورده به‌دورزمین دوطرفه‌دریا پخش کرده متشکل‌است لهذا برای زراعت هرگونه حبوب ونبات مساعد میباشد .

طرز آبیاری: چون اراضی مذکور درسواحل‌دریای فیاض هیرمند واقع‌است آب آن تماما از دریای مذکور بقدر ووافر بوده ازخشکسالی‌متاثر نمی شوند .

محصولات‌زراعتی : دراینجا گندم ،جو ؛ جواری ، کنجد ، ذرت ، زیره ، عدس مشنگ ،لوبیا، لبلبو ، پیاز، شلغم، زردك ، ماش،وپنبه حاضراً مورد زرع واستفاده بوده ومحصولات خیلی بیش از اندازه احتیاج اهالی اینجامیدهد، برنج ، نی شکر گل آفتاب پرست؛ بیدانجیر، فاصولیه، شاهدانه ، شرشم نیزچون تجربه‌شده‌محصول‌قابل اعتنای میدهد .

پیشهٔ اهالی:مردان این‌ناحیه من حیث‌العموم بزراعت و تربیه حیوانات مشغول بوده به‌تجارة کمتر مشغول می‌شوند . پای پوش خودرا ازپوست آهوی کوهی ودشتی بدست خودمی‌سازند طبقه مستورات به‌پشم ریشی وبافت گلیم وقالین وبعضا یکنوع دوختی ازابریشم که بدوخت اشکنکی مشهور بوده وخیلی نفیس ومقبول است مشغولیت دارند

خصوصا پشم‌ریشی و بافت گلیم و قالین آنقدر عمومیت دارد که می‌توان گفت همه زنان آنجا ازین صنعت بهرهٔ کافی دارند. پشم را ذریعه آله ایکه آنرا اصطلاحاً چلك مینامند می ریشند رنگ‌آمیزی نخ‌وپشم‌را، ذریعه روین، زمچ؛ گیاه زیره‌ویکدونوع مادهٔ معدنی که یکی را ملك ودیگرش را پلمك مینامند، مینمایند. ازموی بز پلاسی می سازند که‌خانهٔ نشیمن اهالی کوچی آن بنام غژدی ازهمین پلاس هاست.

پیداوار این‌منطقه: پیداوار زراعتی آن‌محدودبوده قالین‌و گلیم‌شان‌چون بمازارهای خارج از ساحه خودمنطقه برده‌نمی‌شودقابل‌ذکر نیست ازپیداوارزراعتی آن‌هم تنهازیره که‌درین علاقه نسبت بسائر نقاط حکومتی چخانسور بیشتر وبهتر حاصل میدهد عمدهٔ اقلام صادراتی آن بوده درخارج بازار گرمی دارد، ازپیداوار معدنی آن نمك که ازیك معدنی درجوار کوه سلطان استخراج‌می‌شود قابل ذکراست مگر این نمك احتیاج خود علاقه را تکافو می کندوخارج ازحوزهٔ خود علاقه‌نمی‌رود پوست وپشم حیوانات اینجا نیز ازقلمات پیداوار آن بوده صادرات دارد.

حیوانات این‌منطقه:

۱ - حیوانات اهلی: حیوانات اهلی اینجا عبارت ازاشتر، گوسفند، بز، الاغ، اسپ وگاواست دراشتران‌این‌جاعلاوه بر اشترباری دونوع اشتر سواری که یکی‌را سندی ودیگرش‌را رودباری میگویندنیزوجوددارد. اشترسندی‌سیاه‌رنگ‌وقوی‌الجثه‌ورود باری آن‌سرخ رنگ و کم جثه تربوده دم کوتاه و گوش های خورد دارد این دونوع اشتر که در بین سائر انواع اشتران‌سواری ممتاز اند خیلی تند رو وخوش‌رفتار بوده گردش بسیار نرم وهموار دارند. همچنان درالاغ آن نیز خاصیت مخصوصی وجود دارد یعنی این الاغ‌ها که‌بعضی جنسا مگرانی وبرخی هم رگی ازمگرانی دارندآنقدر تیزوتندرو وهالك اعصاب قوی وخوشرفتار میباشند که‌دراراضی دشت‌وخشکه نسبت باسپ هم‌برای سواری مساعد تراند. گوسفندان هم که به گوسفند بلوچی‌مشهور اند پشم بسیارپیچیده ومجعد وملائمی‌دارند الیاف پشم آن دراز و نفیس میباشد. میگویند اگر باقره قلی جفت شوند نسلی دوم و سوم آن قره قلی می بر آید. گوشت‌بسیار نازك وشرینی دارند سبب شیرینی گوشت‌آن‌شاید شوری گیاه های آن منطقه باشد که چون دراینجا باران کمتر می بارد گیاه های‌آن که این حیوانات ازان تغذیه می کنند عموما شور میباشد. اسپان این منطقه چون جنس خاصی ندارند قابل وصف نمیباشند.

حیوانات‌وحشی: دردشتهای هموار و ریگزاران آهوی دشتی وخرگوش‌دور کوهسارآن که‌قسمت جنوبی‌منطقه‌راتشکیل‌داده است‌آهوی کوهی کثرت‌دارد، ازسباع درجنگل‌های

ساحلی خوك ، شغال ، گرگ روباه ودر کوهسار پلنگ و کفتار زیاددارد. دردریا بعضاً سگ آبی نیز دیده می‌شود .

طیور وحشی : درحصص دریا مرغابی‌ها که عدد انواع آن ازسی‌هم تجاوزمیکند دربهار وزمستان فراوان موجودبوده ودرجنگلات سواحل دریادراج که جسما از کبك کلانتر وتر آن با نر طاؤس خیلی شباهت‌دارد بسیاراست واین جانور گوشت بسیار لذیذ ومطبوعی دارد شکار آن‌هم چه‌ذریعه تفنگ وچه‌بوسایل دیگری آسان‌است. نوع دری نیز که‌از بط چیزی کم‌جثه‌تراست دراراضی مزروعی آن یافت می‌شود . در کوهسار ودشتهای آن کبك تیهو ودر مزارع آن بودنه ودرموسم‌زمستان بقره‌قره‌ویکنوع دیگری که‌ازبقره قره خورد تر وچون کتو کتوآوازمیدهد اهالی آن را بهمین نام میخوانندگویا ازهمین جنس بقره قره بوده ووقت آمدن آن‌هم بابقره‌قره دریك‌موقع است . بقره‌قره و کتورا ذریعه توروتفنگ بدوصورت شکار میکنند .

مزارات : مزاراتی که‌شهرة تاریخی‌داشته باشد در اینجا نیست دو زیارت درنزدیکی کوه سلطان بداخل خاك مایکی بنام شاه‌اسمعیل ودیگرش بنام‌شیخ‌حسن بلانوش دربین اهالی معتقد علیهما بوده مردم بروحانیت شان عقاید بسیار راسخی‌دارند حتی با ولاده شیخ حسن(رح) که‌به‌شیخ کروه شهرت‌دارند زن‌ومرد وخورد کلان غریب ومعتبرطور مطیع ومنقاداند که‌در تعمیل اوامر وبجاآوردن خواهشات شان از جان ودل فرمان می‌برند واستر ضای شان راموجب سعادت دنیا وآخرت میدانند .

میگویند شیخ‌حسن پسرولی‌اکملی‌بنام‌اکرم بلانوش که‌حالامزارش درخاك بلوچستان ودر جنوب کوه سلطان موجود است میبا شد وشاه اسمعیل هم خسر بره شیخ اکرم بوده هردو ازسلسله سادات واز جمله فاتحین عرب میباشند که وقتی بلوچستان زیر تسخیر اعراب آمده شیخ اکرم اینجارا مسکن خود قبول وشاه اسمعیل هم که‌ازاولیای غزنی بوده اونیز باینجا آمده خواهر خودرا بزنی برای شیخ اکرم داده و باهم طرح دوستی ریخته او هم دراینجا مسکن گزید. تاهردو درهمین جا فرت وبکی‌درخاك امروزه بلوچستان مدفون وشاه اسمعیل که محل سکونت اوهم همین‌جا بود در اینجا مدفون گردیده ولی هردوی شان صاحب طریقه وولایت بوده چه درحیاة و چه درممات پیروان ومعتقدین بسیاری داشته اند واکنون هم دارند .

میوه جات : کلیه میوه جاتیکه درمناطق حاره‌وغیرمرطوب‌یافت می‌شود در اینجا حاصل خوبی دارند انگور ، انار ، سیب ، زردآلو ، شفتالو ، شلیل ، انجیر ، توت ، خربوزه

تربوز در اینجا بسیار محصول میدهد ، خصوصا انگور آن خیلی شرین و نازك است . انجیر و انار آن نیز قابل وصف میباشد .

اشجار وحشی یعنی خودرو : درسواحل دریا جنگلات گز و بته بکثرت موجود و اهالی برای تعمیر وسوخت ازان استفادهٔ خوبی میکنند خصوصا بته که هم برای پوشش وهم برای دروازه و کلکین نیز ازان کار گرفته می شود استفادهٔ خوبی ازان شده می تواند .

ممیزات عنعنوی : مردم اینجا خیلی مهمان دوست بوده بعضا دربین شان اشخاصی پیدا می شوند که همه چیز خودرا وقف مهمان نوازی و نان دادن بمسافرین نموده این کاررا برای خود شغل خاصی قرار میدهند وازانجام این وظیفه حظ می برند حتی اولادخودرا گرسنه گذاشته مهمان رانان می دهند .

عرف وعادات : وقتی دختر خودرا بکسی نامزد کردند داماد راتا وقتی بخانهٔ خود راه نمیدهند که عروسی نکرده حتی اگر قبل ازعروسی داماد بخانه اش می آید آنرا برای خود وفامیل خود یکنوع سرشکسته گی غیرقابل جبرانی تلقی وبعضا به پیش آمد نامطبوعی که بکشت وخون منجر میگردد مقابله میکنند .

اگر دشمنی برای عذر بخانهٔ شان می رود اگر پدرش راهم کشته باشد اوراعفومیکنند وباز احیانا هرگاه دشمن شان ازدست دشمن دیگری موقتا باوشان پناهنده شود او را می پذیرند وتاازمنزل وسرزمین شان کناره وماموون نشود جزوی اذیتی راهم باو عار خود میدانند .

آثار عتیقه : ازآثار عتیقه قلعه وعماراتی دراطراف وحوالی این علاقه دیده میشوند که ازدیدن آن به آبادی وعظمت و ترقی گذشتهٔ آن میتوان پی برد در قلعه فتح گنبدی دیده می شود که ازخشت آن مردم قلعه فتح یك قلعه دیگری آباد کرده اند مسجد ومهمان خانه ایکه هر کدام دارای چندین طاق و رواق و هر کدام ازسی متر طویل تر است فقط از خشت پخته همین گنبد ساخته شده . عماراتی در نزدیکی همین گنبلد بنام ارگ دیده میشود که سلیقه وانتظام کار و خوش گذرانی مردم سابق آن سرزمین را نشان میدهد .

معادن : رکوهٔ سلطان که اکثر حصص آن درخاك بلوچستان وقسمتی ازان بداخل خاك ماست معدن گوگرد ، سرب نیل ، و دونوع مادهٔ دیگر معدنی ایکه که یکی را ملك و دیگرش را پلمك میگویند درحصهٔ بلوچستان بکار افتاده ودرحصهٔ ، خاك ما نیز بدشتها معادن مذکور وجوددارد . (۱)

(۱) مضمون چاربرجك ذریعهٔ عبدالحمیدخان نحیف غندمشر پیاده نوشته شده .

چار برجك : قریه ایست بفاصله ۱۱٫۵ کیلومتر درجنوب هرات که بین ۶۲ درجه ۱۰ د قیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۴ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار برجك : قلعه ایست بفاصله ۶ کیلومتر درشمال شرق پای کوتل متصل سر کیکه بطرف میدان پای کوتل میرود درعلاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۵۳ دقیقه ۵۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۲ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار برجك : قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر درشرق شین دند متصل در پای همش مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۵ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۹ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار برجك : قلعه ایست درعلاقه چهار برجك متصل سرك مربوط حکومت درجه اول چخانسور حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۲ دقیقه ۴۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۷ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار برجك : قریه ایست بفاصله ۱۰۵ کیلومتر درشمال شرق فراه که بین ۶۲ درجه ۷ دقیقه ۵۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲۴ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار برجك ثانی : قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلو درشمال شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۴ دقیقه ۱۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۱ دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار بند : کوتلیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درشمال پروش درعلاقه حکومت درجه ۴ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۵۲ دقیقه ۵۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۲۹ درجه ۵۸ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار بند کوتل : کوتلیست بفاصله ۲۹٫۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب تیزین درعلاقه حکومت درجه ۳ حصارك غلزائی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه ۲۸ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۰ دقیقه ۲۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چار بولاق : نهریست بفاصله ۵۰٫۵ کیلومتر درغرب وزیر آباد در علاقه حکومت کلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه ۱۹ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۵ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاربولاق : قریه‌ایست بفاصله ۲۰٫۵ کیلومتر درغرب وزیرآباد درعلاقه‌حکومتکلان بلخ‌مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ۶۱ درجه ۴۳ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۵ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چاربید : موضعیست بفاصله ۳۶ کیلومتر درشمال شرق بل‌چراغ درعلاقه درزاب و گرزیوان نزدیك سرکیکه بطرف سرپل می‌رود مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ۶۵ درجه ۳۶ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۴ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چارپای ریگ : موضعیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب غرب چاه باراب درعلاقه حکومت درجه ۴ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵ درجه ۸ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۲ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چارتیک : دره‌ایست بفاصله ۷٫۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه سرکاری علاقه حکومت درجه ۲ درهٔ صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه ۱۴ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۷ دقیقه ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چارتو : قریه‌ایست بفاصله ۱۴٫۵ کیلومتر درجنوب شهرمیمنه متصل‌سرك که بطرف شهرمیمنه‌میرود بین ۶۴ درجه ۵۰ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۸ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چارتوت : قریه‌ایست بفاصله ۴۲ کیلومتر بطرف‌مشرق تیزین درعلاقه حکومت درجه ۳ حصارك غلزائی متصل رودسرخ آب مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۶۹ درجه ۵۸ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۲ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چارتوت : قریه ایست بفاصله ۳۶ کیلومتر درجنوب شهرمیمنه نزدیك دره آغه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه ۵۱ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۷ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چارتوی‌دره : دره‌ایست بفاصله ۲ کیلو متر درجنوب غرب قلعه سرکاری امتداد شمال شرق در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان‌متعلق ولایت‌مزار شریف که بین ۶۷ درجه ۱۵ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۴ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

چارچشمه : قریه ایست بفاصله ۷۸٫۵ کیلومتر در جنوب غرب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه ۴۱ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۹ دقیقه ۲۲ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

چارچشمه : کوهیست در جنوب غرب سمنگان به ارتفاع ۳۵۱۴ متر مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٧ درجه ٤٠و٤٤دقیقه ٣٦و٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥درجه ٥١دقیقه٢٦ و٣٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارچشمه : قریه ایست بفاصله ٤٩٠٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه سر کاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٧ درجه ٢٤ دقیقه ٢٣ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٤١ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارچشمه : کوتلیست بفاصله ٤١ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سر کاری درعلاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت‌مزار شریف که‌بین٦٧درجه ٣٩دقیقه ٢٨ ثانیه طول البلدشرقی و٣٥درجه ٤٨دقیقه ٤٩ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارحیات : قریه ایست‌بفاصله ٣٢ کیلومتر درجنوب شرق‌شهرهرات‌مربوط ولایت هرات که بین٦٢ درجه ٣٠ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی‌و٣٤درجه ١٧دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلدشمالی واقع‌است

چاردباگ : موضع ایست بفاصله ٩ کیلو متر در غرب کشك در علاقه حکومت در جه ٢ کشك مربوط حکومتکلان بادغیسات‌ولایت‌هرات که‌بین ٦٢درجه ٢٤دقیقه ١٢ ثانیه طول البلدشرقی و٣٤ درجه ٥٣دقیقه ٣٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاردباگ : قریه ایست بفاصله ١٠ کیلو متر در غرب قلعه کشك در علاقه حکومت در جه ٢ کشك مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ٦٢درجه ٢٣دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٥٢دقیقه ٢٢ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاردر : موضعیست بفاصله ٣٦٠٥ کیلومتر بطرف جنوب غرب دوشی به ارتفاع ٢٠٣٠ متر مربوط ولایت قطغن .

چاردرتپه : قریه ایست بفاصله ٨٠٥ کیلومتر درجنوب شرق سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٨ درجه ٧ دقیقه طول البلد شرقی و٣٦ درجه ١١ دقیقه ٥٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاردرتگاب : نهریست‌بفاصله ٣٤ کیلومتر درجنوب‌شرق تیواره مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات بین٦٤ درجه ٢٤ دقیقه ٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه ٤٠ دقیقه ٣٠ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت داشته وآب آن‌به تگاب غورمی ریزد .

چاردر کوتل : کوتلیست بفاصله ٣٤ کیلومتر بطرف شمال غوربند به ارتفاع تخمین ٤٢٧٧ متر مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ٦٨درجه ٤٤ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه

۱۲ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاردره : علاقه داری درجه اول متعلق حکومت کلان قندوز مربوط ولایت قطغن است که مسافه آن ازمرکز حکومت کلان قندوز تقریباً شش کیلومتر میباشد وتعداد قریه های مربوط آن عبارت از۲٤ قریه بوده وعمده ترین آنها قراردیل است :

قریه لاله میدان ، قریه میر شیخ ، قریه قصاب ، قریه شغال تپه ، قریه جات قره خانی حاجی امان الله عیسی‌خیل، غردق قشلاق ، تال گذر، دورمن، دواررباط، لهرصوفی، رخشاخ آق سرای، خطای باسوس ،قوش‌تپه، بازقم وغیره این قریه ها عموما ازیك دیگر بفاصله کم وزیادی دور افتاده اند که‌تماما ذریعه علاقه‌داری مربوط اداره میشوند .

نباتات : نباتاتیکه درین منطقه میروید عبارت از گندم ! جو، جواری ؛ مشنگ ، پنبه خربوزه و تربوز میباشد و میوه جاتیکه‌درینجا پرورش میشود بادام ،انار، تاك ، بهی، توت زردآلو، آلو، سیب ، انگور است .

حیوانات: حیوانات اهلی ووحشی که درین منطقه تربیه میشود عبارت از اسپ، خر، اشتر گاو ،بز و گوسفند میباشد . که عموما در امور زراعت وحمل ونقل واستحصال گوشت وشیر وغیره ازآنها استفاده می‌شود وهمچنین گوسفند قره‌قلی نیز درین‌منطقه زیاد تربیه شده ونیز پشم گوسفندی وشتری مقدار کافی حاصل می آید که برای صادرات ذریعه تجارداخلی خریداری کرده میشود .

صنائع : صنعت قالین بافی گلیم بافی رقم تر کمنی ونمدرقم تر کمنی وقندهاری، زین اسپ رقم تر کمنی، چموس، بوت دوزی، الچه‌بافی نخی‌وپشمی‌زیاد رواج‌دارد.

مزارات: درچاردره‌مزارات‌متبر که‌زیادوجوددارد‌تنهامقبره بابه کفتردرین‌جامشهوراست که‌درپیرامون‌آن فولکلوری دربین‌مردم‌محله متداول‌است‌بدین قرار که مشارالیه‌ازجمله معاصرین شاه جهان مغلی بوده درعنفوان‌جوانی‌پیشه‌چوپانی داشت‌ودربلخ‌سکونت‌میکرد. نامبرده گاوهای خودرا ازبلخ بهوا پرانده درینجا برای چرانیدن می‌آورد وبروی تپه که تقریبا بارتفاع صدمتر می‌باشد پیاده میکرد ونماز شام آنها را دوباره درهوا پرواز داده وبه بلخ میرسانید این وضعیت ازطرف بعضی برای مرشدش رسانیده شد مرشد درحق او دعای بدی نموده و گاوها ازپریدن بازماندند یك روایت فولکلوری میگویند نامبرده کبوتر های زیادی داشت که‌بانها درحیات خودالفت می‌ورزید وبه‌همین‌سبب بنام بابه کفتر یادمیشود ولی فعلا کبوتری‌هم دربنجا دیده نمی‌شود وتاریخ وفات آن‌نیز معلوم نیست . درچار دره یك مکتب ابتدائی نیز موجود است که متعلمین در آنجا مشغول تعلیم وتربیه میباشند .

چار دره : قریه ایست بفاصلهٔ ۲۵۰۵ کیلومتر درجنوب مرکز تالقان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹درجه ۲۱دقیقه ۵۴ثانیه طول البلدشرقی و۳۶درجه ۳۴دقیقه ۵۳ثانیهعرض البلد شمالی واقع است .

چاردره : نهریست بفاصلهٔ ۲۴ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ چهل خانه درعلاقهٔ حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار کهبین ۶۶درجه ۷دقیقه ۲۵ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲درجه۱دقیقه ۲۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع بوده وبدریای ارغنداب میریزد .

چاردره : موضعیست بفاصلهٔ ۵۹ کیلومتر درشمال غرب قلعه گاوهار کوهستانی درعلاقه حکومت درجه۳ چخچران مربوط حکومت کلان غوران ولایت هرات کهبین ۶۴درجه ۳۱ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۱۹دقیقه ۲۵ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاردره : دره ایست بفاصلهٔ۲۹ کیلومتر درشمال غرب کشك درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ کشك مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات کهبین۶۲درجه ۱۵دقیقه ۳۶ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۵۷دقیقه عرض البلدشمالی واقع است .

چاردربا : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتردرغرب قندوز مربوط ولایت قطغن کهبین ۶۸درجه۴۴دقیقه ۳۱ثانیه طول البلد شرقی و۳۶درجه ۴۴دقیقه ۱ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارده : قریه ایست بفاصلهٔ۵۸ کیلومتر درشمال غرب سرخ شهر درعلاقه حکومت درجه۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان کهبین ۶۷درجه۱۳دقیقه ۲۸ثانیه طول البلدشرقی و۳۵درجه۳۱دقیقه ۴۸ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چارده : قلعه ایست بفاصلهٔ۳۶۰۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر جلال آباد مربوط ولایت مشرقی کهبین ۷۰درجه ۴۶ دقیقه ۳۶ثانیه طول البلدشرقی و۳۴ درجه ۹دقیقه ۳ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارده : قریه ایست بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر درغرب قریه نیك درعلاقه حکومت درجه۴ یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل کهبین۶۶درجه ۴۸ دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۴۲دقیقه عرض البلدشمالی واقع است .

چارده : قریه ایست بفاصلهٔ۲۰ کیلومتر درجنوب غرب اندرمربوط حکومت اعلی غزنی کهبین۶۸درجه ۷ دقیقه ۱۰ثانیه طول البلدشرقی و۳۳ درجه ۱۱ دقیقه ۳۱ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چارده : موضعیت بفاصلهٔ ۵۰ کیلومتردرجنوب شرق قریهٔ خوگیانی درعلاقهٔ حکومت درجه۴ کشك نخود

مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۲۳ دقیقه ۲۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۸ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارده : قریه ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر درجنوب قلعة السراج درعلاقهٔ حکومت کالان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۲ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۶ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چارده بهبود : موضعیست بفاصله ۲۱ کیلومتر درجنوب غرب اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۷ دقیقه ۲۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۱ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چارده غوربند : قریه ایست بفاصله ۵ره کیلومتر درشمال غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۴۴ دقیقه ۵۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . مسافه آن از کابل ۱۲۴ کیلو متر است این قریه چنانکه ازاسم آن مفهوم می‌شود از چار ده مرکب می باشد که اسمای هر کدام راشرحا نوشته میکنیم :

۱ - قریه لج که تقریبا بجانب شمال مغرب سرکی که ازوسط آن گذشته است وبسمت قطغن . مزار و میمنه میرود واقع گردیده است . این ده به سه حصه تقسیم می شود که هرحصه بنام قلعهٔ یاد می گردد (قلعهٔ بالا ، قلعهٔ میانه وقلعهٔ پایان) بسمت مشرق روبه نشیب چندخانهٔ دیگری است که مسمی به ریگا می‌باشد . ودر انتهای غربی این ده چند خانهٔ دیگری موجود است که ایمان نام دارد وبطور مجموعی تعداد خانه وار این ده تخمینا به (۲۰۰) خانه بالغ می‌شود . وبجانب شمال‌شرق آن خرابه عائی دیده میشود که بنام ده‌سرخ یاد میشود ، باشند گان آن تقریبا ۴۰ سال بیشتر از اینجا کوچ کرده وباوطان مختلفه رفته اند ، چنانچه مسجد آن محله تاامروز بحال اولی خود باقی مانده است ، می گویند درمحالهٔ مذکور تخمینا صدخانه وار ساکن بوده اند ، بجانب شرق لج بالای سطح مرتفع همان قریه زیارتی است که بنام سید علی مرزا (رح) یاد می شود که مزار اوبصورت دخمه بوده بااولاد واطفال وعیال خود درآنجا مودوع می‌باشد . درباب شهادت این مرد بزرگ حکایت بسی عجیبی درزبانها جاری است که ایراد آن دربن مختصر خالی ازتطویل نمی باشد . قریهٔ لج سطح مرتفعی بوده که اگر راهروی ازسرك که راه‌عام است بابن ده نظر اندازد گمان خواهد کرد که بالای آن جز کوه و تپهٔ ریگزار چیز دیگری نخواهد بود اما چون ازتپه بالاشود یك قطعه خانه وباغها وزمین‌های سرسبزی بنظرش می‌خورد که خیلی‌ها برتعجب او می‌افزاید . بطرف شرق قریهٔ لج درحد ملتقای لج وتهٔ لر ، یك کوه بچهٔ سنگی کائن است که دران آثار آب دزد دیده می شود ، گمان میرود که درقدیم آنجا خانه‌های بسیاری بوده ازآب دور ودرعین حال علامهٔ خانه جنگی

ودشمنی نیز ظاهر می‌شود که مردم آنجا آب رابطور دزدی از زیر ببالا می‌آورده‌اند ازاینجا باندازهٔ (۵۰) قدم بجانب شمال چنار کهن سال و بزرگی است که بنام چهل‌تن شهرت دارد ومردم جهال آنرا متبرك دانسته درامور ازو استمداد می‌جویند و بنام او نذر ونیاز می کنند ،اما امروز ازبرکت علم و دانش روز افزون این روش رو به تقلیل گذاشته؛بطرف شمال این قریه چند خانه موجوداست که‌بنام قلعه‌چه یادمی‌شود و بطرف شمال قلعه چه چند خانهٔ دیگری در یك بلندی وقوع یافته که آنرا بغندی می گویند راهی ازجانب شمال غربی لج به قول لج میرود که‌ساکنین آنجا همه قوم هزاره هستند وازلج یك کروه زاه فاصله دارد .

۲ ـ سقا : این‌ده نیز دریك‌سطح مرتفع واقع گردیده و مرکب از دوقوم می‌باشد که یکی‌را زی منصور می گویند ودیگری‌را زی بهادر . تعداد خانوار آنها تخمیناً به (۲۰۰) خانه میرسد ؛ بطرف جنوب‌آن ازسطح مرتفع سقا پایان‌تر چشمه‌ایست که‌آب‌آن‌نهایت شور ورنگ آن‌سرخ و گرم‌می‌باشدوبنام (گرمك‌چشمه) مشهور است.خانه‌هائی که‌درین موضع وجود داردنیزبنام گرمك‌چشمه‌خوانده‌می‌شود .بطرف‌غرب این ناحیه ده کوچکی است که‌آنرا باغ‌خم‌می گویند وازان به‌فاصلهٔ چند متر بالاتربجانب شرق‌دریای غوربند. ده‌دیگری وجود دارد که‌مسمی به «دهن‌پارسا» می‌باشد . مجرای آب‌سقا که از طرف غرب‌به‌شرق‌است‌باندازهٔ(۲۰۰) متراز‌بین کوه‌جاری‌می‌شود که‌مردم‌زحمت کش‌بین کوه را شکافته وآبرا ازتاریکی‌ها جریان‌داده به‌سقارسانیده‌اند. درحدیکه کوه شگافته می‌شود یعنی درمبداء جریان آب دالهٔ کلانی است که‌چکاپش وریزش‌بعضی ازآب در آنجا از بالا به‌پایان بیننده‌را به‌تعجب می‌اندازد ومنظرهٔ‌عجیبی‌را تشکیل میدهد . دربین سقا و لج درهٔ‌ئی‌است که‌آب کوچك‌چارده که‌ازدره های قول‌لج منبع‌می گیرد در بین آن جاری است چنان معلوم می گردد که زمانی لج وسقا بهم متصل بوده و این دریای کوچك زمین های آنهارا آبیاری می کرده است‌وبمرورزمان‌مجرای‌خودرا چقر کرده وبواسطهٔ بارانها وسیلابها این‌دره چقرتر ووسیع‌تر شده لج‌را ازسقا جدا ساخته‌است .

۳ـ کلیان : این ده‌نیز دریك‌سطح بلند واقع گردیده ومرکب ازدوقوم می‌باشد که یکی‌را قوم ملك می گویند و دیگری را قوم منصور وتعداد آن تقریبا به (۶۰) خانه بالغ می‌شود .

۴ـ تهلر : این‌ده که‌بنام چارباغ نیز شهرت دارد ، بسرراه سرك عام واقع گردیده ، دکانها وهوتلها درهمین‌جا واقع شده‌است تعداد خانه‌واری‌آن (۱۵۰) خانه میرسد ، دراینجا در پهلوی سرك مسجد کلانی آباد شدهٔ که‌نمازهای جمعه در آنجا خوانده می‌شود. یك‌مکتب‌رسمی‌نیز درهمین‌جا واقع گردیده که درسال ۱۳۰۰ دائر گردیده است .

بحد شمال‌شرقی آن بفاصلهٔ تخمین دو کیلومتر ده دیگری است که بنام جوی دختر یاد می‌شود (ده‌مذکور غیر ازچارده است)وتعداد آن به(۱۵۰) خانه میرسد . مابین چارده وجوی‌دختر سطح مرتفعی است کوچك کـه بنام طبقی موسوم است بجنوب طبقی بحد پایان باندازهٔ تقریبا (۳۰۰)جریب‌زمین‌جنگلی واقع است که دران درخت چنار غرس گردیده ، چون جنگل مذکور بتوجه حکومت احداث یافته همه مال حکومت محسوب میشود . چون‌سرك ازبین‌چارده‌عبور کرده وسرراه قطغن،بدخشان ،مزارشریف ومیمنه وحتی هرات واقع گـردیده لذا ازلحاظ تجارت وخرید وفروش موقعیت بسیارخوبی را احراز نموده‌است. وهم‌در انکشاف این‌مردم روزبروز افزوده میرود .دریای غوربند از طرف غرب بشرق جریان واز کنارجنوبی این‌منطقه می گذرد ،بعضی‌دهات کوچك کـه بجنوب‌این‌دریا واقع گـردیده بنام گـذاره‌یادمی‌شود .ناگفته نماند که دریای‌مذکور برای‌آبیاری مردم چارده هیچ یك‌فائدهٔ نمی رساند ، سال بسال اطراف خود را سائیده خسارهٔ زیادی بمردم عائدمی کند . دردهٔ لر یك‌زیارتی وجوددارد که بنام سیدجعفر یاد می‌شود ،می گویند این‌شخص بزرگوار ازاولاد سیدعلی‌بخ سوزاست کـه مرقدآن دربامیان می‌باشد . زیارت دیگری‌درسقا موجوداست کـه‌آنرا سید جلال می گویند .

قومیت، مذهب وزبان : این‌مردم بعضی تاجك وبعضی افغان وعدهٔ کمی هزاره می باشند، اما تعداد تاجك آن‌از همه افزون واکثریت دارد .

زبان باشندگان همه فارسی است ؛ کسانیکه افغان هم می‌باشند بمرور زمان‌زبان مادری خود را فراموش کرده‌اند . مذهب این‌مردم سنی وحنفی است اماشیعه مذهبان نیز به تعداد قلیلی در اینجا پیدامی‌شوند .

حاصلات زمینی : گندم ، جو وباقلی در اینجا کاشته‌می‌شود، رواج کاشتن جواری کمتر است ، شرشو نیز می کارند رشقه وشفتل هم کاریده می‌شود . کاشتن کچالو درین اواخر رواج خوب پیدا کرده .

حاصلات سردرختی : بادام ، چارمغز ، توت ، انگور ، زردالو ، شفتالو، سیب، انار بهی ، ناك ، آلوچه ، آلو بالو ، ارغنجال از حاصلات سر درختی این قریه است ،رواج بادام در اینجا زیاداست از ین جهة تجارت بادام آن شهرت پیدا کرده ، انگور شفتالو ، بهی وتوت خشك آن دربامیان وشیخ علی وسرخ و پارسا بذریعهٔ مرکب رفته درعوض ، گندم ، جو وباقلی دستیاب می شود .

حیوانات اهلی : گاو ؛ خر ، مرغان خانگی درینجا تربیه می‌شود،مردم ازخر اضافه‌تر کار می گیرند .

حیوانات وحشی : ازحیوانات وحشی درینجا گرگ وشغور پیدا می شود ، ازپرندگان بودنه ، قره قوش ، کبوتر و باشه ، پیدا می شود و مردم در شکار بودنه باشه‌را استعمال میکنند ،

نباتات طبی : بادیان ، جوانی ، کنوچه ، زرد سرك : اسپند ، حنظل ، کرمك بته بطور خودروی در اینجا بسیار پیدا می‌شود ومردم ازان کار می گیرند .(۱)

چاردهی : موقعیت ، حدودومساحهٔ آن : چاردهی منطقه‌ایست وسیع که‌درجانب غرب وجنوب غرب شهر کابل ودر ۶۹درجه۱۲دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد مشرقی و ۳۴درجه۳۵دقیقه۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است ، ازطرف‌شرق به‌سلسله کوه‌های کوچك کوه‌شیردروازه ، تخت زنبورك ، و کوه سنگ آسیا درسمت جنوب به‌سلسله کوه متوسط قرغ و درسمت غرب به سلسله کوك کوه‌خواجه دریاباز وازجانب شمال بسلسله کوه افشار محاط بوده واز شهر کابل توسط دامنه های کوه‌شیردروازه وآسمائی منفك گردیده است طول آن ازشمال غرب به‌جنوب‌مشرق بیست کیلومتر وعرضش دوازده کیلومتر ومساحهٔ آن دوصدو چهل کیلو متر مربع است .

کیف سطحی : چون اطراف این‌منطقه را قرارفوق سلسله های کوچك کوها احاطه نموده است ازین‌رو اراضی دامنه‌های آن طبعا مائل ولی حوضهٔ آن بحیث عمومی‌تقریبا هموار وارتفاع آن‌ازسطح بحر (۱۷۷۵) متر بوده‌اراضی آن کهازائتکال وتراکم سلسله کوهای‌اطراف بوجود آمدهٔ است . مرکب از گل زرد ، ریگ‌وچونه وآهك بوده‌ازیك طبقهٔ ضخیم خاك مملو وخیلی‌حاصل خیز وسراسر سبز و شاداب میباشد .

کوه ورودها : درانفس این وادی کوه منفرد وجداگانهٔ وجود نداشته طوریکه‌ذکر گردید سلسله‌های کوچك اطراف آن‌را احاطه نموده که مابه ترتیب کیفیت‌وصورت وقوع آنهارا ذکر میکنیم .

۱- سلسله های کوچك‌شیردروازه ، تخت‌زنبورك‌وسنگ آسیا که ازحصهٔ قلهٔ شیردروازه شروع والی چهار آسیاب امتداد داشته طول آنها پانزده کیلومتراین‌سلسله‌ها از امتزاج سنگهای مختلف معدنیات تشکل نموده قسما نرم‌وقسما سخت وقسماریگ آمیز میباشد ودر روی آن از نباتات غیر ازبته‌های عادی خار چیز دیگری از قبیل درخت وغیره نمیباشد ودربعضی زمستان‌ها تابه‌اواسط برج حمل ، کهابتدای اول بهار کابل‌است بزیربرف مستور میباشدودردامنه‌های آن چندین قریه‌وجود دارد و بعضی دماغه گك ها

(۱) مضمون چاردهغوربند ذریعهٔ شاغلی عبدالحلیم معلم نوشته‌شده که

ووادی‌های کوچك وقول ها وغیره‌را هم افراز میکند که ازیك جناح موجودیت تمام قریه‌جات مذکور غیرمرئی میباشد ومهمترین دماغه‌های آن یکی قصر وباغ بابر و دیگری قصر وباغ چهل ستون است وسلسله کوك ازسمت شمال بصوب جنوب دراین وادی بزرگ افتاده است این وادی توسط جویهای بزرگ متعدد که‌ازدریای کابل ودریای چمچه‌مست که‌منابع خودرا از کوه‌های پغمان وارغنده میگیرد ودیگر قول های چشمه سار ها نند چشمه های مشهور چنغور که‌درین قلعه قاضی وارغنده واقع است با کاریز های شاداب آبیاری گردیده ودریای مشهور کابل که‌ازقصبهٔ سرچشمهٔ متعلق علاقهٔ میدان منبع میگیرد ازقسمت اراضی شرقی آن عبور وبعدازتبدیل استقامت درمحل گذره گاه بشهر کابل داخل میشود وطول دریای مذکوردرین‌وادی چهارده کیلومتر بوده کنار های آن پراز اشجار ودرین حوضه سه‌پل دربالای آن موجود میباشد که‌یکی‌راپل گذرگاه ودیگر راپل چهل‌ستون وسومین‌را پل ریشخور میگویند . فعلا درقسمت شمال غرب این وادی دربانزده کیلومتری شهر کابل بندبزرگی بنام بندقرغه تحت تعمیر که ارتفاع آن تقریبا ازسطح این‌حوضه و کابل یکصدوپنجاه‌متر میباشد درآینده ذخیرهٔ آب آن که‌ازدره های شاداب وچشمه سار های پغمان جمع میشوند مساحهٔ بزرگی را به اندازه ۲۵هزارجریب زمین‌را آبیاری‌نموده حتی‌دامنه‌های مرتفع را نیزسرسبز وشاداب خواهد نمود متاسفانه کارآن بدون آنکه‌بکدام نتیجه برسد معطل است .

راه ها : درهرجانب این‌وادی جاده ورادهای‌متعدد وجود داشته اول‌آن‌جادهٔ‌وسیعی‌است که‌بنام شاهرای غزنی‌مقر، قلات و قندهار موسوم است دوم جاده های مستقیم وعریضی است که ازشهر کابل الی دارالامان وریشخور وچهار آسیاب‌رفته باشاهرای‌سمت‌جنوبی دران‌محله ملحق‌میشود ومانند این‌را های عریض ومستقیمی دیگری زیاد به این حوضه وجود دارد که شرح‌آن طولانی میشود .

آب وهوا : چون این وادی وسعت وامتداد کافی دارد لهذا اقلیمش آفتابی و هوایش معتدل است مقدار برف وبارش آن‌درزمستان تقریبا بطور وسط و درجه حرارت‌به ۱۲ سانتیگراد تحت صفر ودرتابستان بطور وسط الی۲۵سانتیگراد میرسد و بارش های آن دروقت فصل بیشتر باریده و تابستان تقریبا بدون بارش میگذرد .

نباتات وزراعت : باغ‌های متعدد درین حوضه و جود داشته اشجارمیوه‌دار ازقبیل‌سیب تاك، زردالو، توت، آلو، سنجد وغیره بکثرت یافت میشود که حاصلات آن زینت بخش دکان های بازار کابل گردیده‌است ودرباغ های گلهای رقم، رقم از قبیل درختی وزینتی کاشته وغرس میشود درین‌وادی چیزیکه بیشتر بمشاهده میرسد درخت‌چنار

عرعر ، ریمه و نیله چناربوده وچنارعرعر آن ازحیث متانت بهترین نوع خوداست و به تعداد زیادغرس گردیده، حاصلات آن بدهاقین خدمت شایانی مینماید، بسببی که خاك آن منبت وعلاوتا ازطرف دهاقین تربیهٔ خوب میشود حاصلا ت زراعتی آن خیلی خوب بوده هرنو ع گندم، جو، جواری، باقلا، برنج، شبدر، رشقه واز سبزیجات پیاز، پالك، سیر، شلغم، گندنه، کاهو، کچالو، بادنجان ، کرم، کدو، خیاروحتی دربعضی حصص تربوز خوب هم بصورت فراوان کاشته‌شده وحاصل خوب میدهد، مخصوصا دربن سالهای اخیر کشت کچالو بیش‌ازبیش دوام یافت وبطورعموم مساحهٔ زمین زراعتی این وادی تقریبا ۱۹۰ کیلومتر مربع است واهالی آن اکثراً بزراعت و تربیه ونگهداری مواشی ازقبیل گاو، گوسفند، بز ،اسپ، مرغ، مشغول بوده از حاصلات آن فائدهٔ زیادی میگیرند ونسبت به اهالی دیگر حصص همجوار کابل غنی تر میباشند واکثر عملهٔ ماشین خانه وفابریکه‌ها وصاحب‌صناعت ازقبیل کلکار ونجار وغیرهٔ کابل رانیز آنها تشکیل میدهند .

معدنیات : معدن آهن در کوه آسمائی موجودمیباشد که‌ازان کار گرفته نشده ونیز معدن‌مس درموضع چهل‌ستون ومعدن‌مس قسم کا پر پریت وملاچت در کوه واصل‌آباد موجود است که‌دارای اجزای آهن نیز میباشد .

معدن‌مس در کوه قرغ وتنگی للندر نیز موجود است ودرسرآسیاب هم میباشد .

معدن گرافیت و معدن مرمر آهکی ومعدن‌سنگ‌چونه در کوه قرغ موجود است .

معدن سنگ چونه درنزدیکی قریه قرغه نیز میباشد .

معدن کوارتز که‌آن‌را بفارسی بلورشیشه ئی ویایخك میگویند ودر کوه آغاعلی‌شمس سنگ‌آسیا موجود میباشد معدن سنگ‌آسیا که ازان سنگ آسیا و خشت های عمارات وزینه‌ها و کتاره‌ساخته میشود نیزدر کوه مذکور وجود دارد معدن رنگ سرخ معدنی ورنگ زرد سیاه در کوه قریب دار الفنون موجود است، معادن مذکور تا الحال بغیر ازمعدن‌سنگ‌چونه وسنگ خشتی بکار نه افتاده است .

بناها و مکاتب: درین وادی سبز و زیبا که‌ازحیث مناظر دلکش خود یکی ازبهترین وادی‌های‌ولایت کابل شمرده میشود وبنای شهرجدید پای‌تخت افغانستان نیز درآنجا گذاشته شده‌است قصور وابنیهٔ عالی‌ذیل وجود دارد :

۱ - قصر دار الفنون درسمت جنوبی این وادی بالای‌تپه‌ئی بطرز جدیدساخته شده ویکی ازبزرگترین‌قصرهای کابل است در اطراف آن جاده های وسیع وباغ های پرازگل واشجار ساخته‌شده که‌درایام تابستان اهالی کابل جهت هواخوری وتفریح دسته دسته به‌آنجا میروند این قصر بزرگ در عصر اعانیه بنایافت .

۲ - رفقی‌سناتوریم درمنطقهٔ‌علی آباد بدامنهٔ کوه‌علی‌آباد وسمت‌شمالی وادی‌چهارده که

بتاریخ ۱۴ سنبله ۱۳۱۲ کار آن به پایهٔ تکمیل رسیده وازطرف اعلیحضرت محمد نادرشاه جهت معالجه مسلولین بنا وافتتاح شده وتمام سامان واوازم یك سناتوریم عصری رابطور اروپائی دا را است ومتخصصین زیاد درانجا مصروف معالجهٔ مریض ها میباشند ویك عمارت باشکوه قشنگ وبزرگ است .

۳ ـ شفاخانه های عمومی امراض عقلیه وعصبیه که در ۱۳۱۷ کار آن به پایهٔ تکمیل رسیده وافتتاح شده است ومتصل سناتوریم میباشد .

٤ ـ عمارت ادارهٔ نسلگیری که آنهم در سناتوریم جنوب شرقی میباشد .

٥ ـ باغ وقصر چهل ستون که یك قصر قشنگ بوده دربالای یك دماغه بزیر کوه سنگ آسیا واقع میباشد واز قشنگترین باغ های کابل است ودرعصر اعلیحضرت امیرحبیب اللهخان پادشاه افغانستان ساخته شده است .

٦ ـ باغ بابرشاه که درزمان بابرشاه پادشاه افغانستان وهندوستان تیار شده ودردامنهٔ شمالی کوه شیردروازه واقع وقبر پادشاه مذکور درقسمت شرقی باغ مذکور که مرتفع ومرتبه دار میباشد وامروزیك تفرج گاه اهالی کابل بوده واز جملهٔ قشنگترین باغ های کابل بحساب میرود قرار گرفته است. (گرچه بابرشاه درهندوستان وفات یافته بود اما بواسطهٔ که شوق وعلاقهٔ مفرطی به افغانستان و کابل داشت درزمان وفات خود توصیه کرد تا جنازهٔ اورا بکابل انتقال ودرین جا دفن کنند لذا جنازهٔ آن را از هند و ستان آورده در باغ مشهور به بابر دفن کردند).

۷ ـ موزیم قیمتدار افغانستان ...

۸ ـ فابریکه های تجاری وحجاری وگوگرد سازی وغیره ..

۹ ـ بطرف جنوب غرب قصر بزرگ دارالامان قصر مهم وزیبای دیگری بفاصله تخمین یکنیم کیلومتر بالای یك تپه کوچك که بنام « تپهٔ تاج بیگ » معروف میباشد واقع است ، همکذا عمارات دیگر از قبیل عمارهٔ وزارت اقتصاد، اطاق تجارت، عمارهٔ مجادله ملاریا وغیره وجود دارد.

نفوس وحکومت : این منطقه وسیع بطور مجموعی حاوی سی وهشت قریه خورد وبزرگ بوده نظر بوسعت آن یك حکومت در جه ۲ رابنام حکومت چهار دهی تشکیل داده وراسا بمرکز ولایت کابل مربوط میباشد ویك علاقه داری بنام علاقه داری چهار آسیاب به آن مربوط است مرکز حکومت مذکور درمحله کذر گاه پهلوی باغ بابر شاه درکنار دریای کابل واقع و قریه جات آن قرار ذیل است :

۱ ـ قریه چهل ستون که دردامنه کوه سنگ آسیاب واقع ودارای تخمین چهارصد خانه میباشد

۲ ـ قلعه سرخ وقلعه خواجه فیض وافشار وسرآسیاب که دارای ۳٦۰ خانه است.

۳ ـ نوآباد قلعه حاجی یوسف دارای ۲٤۰ خانه

٤ـ ده‌مبارك وعلاوالدین وخواجه ملا دارای ٤١٠ خانه

٥ـ قلعه‌قاضی ٤٠٠ خانه‌وار تقریبا .

٦ـ قریه گذر گاه دارای تخمین ٤٠٠ خانه .

۷ـ ه‌بوری و قلعه‌چه‌سر پل وقلعه‌حسن‌خان که‌دارای۱۳۵ خانه بوده‌در $\frac{1}{2}$ ۷ کیلو متری‌آن واقع است .

۸ ـ چهار قلعه وقلعه بهادر خان که دا رای تخمینا ۹۰ خانه است .

۹ـ قلعه آخند زاده ، ده نو ، ده مبارك و قلعه نوروز که تخمین دارای شصت خا نه میباشد .

۱۰ ـ چهار قلعه که دارای یکصدو نودخانه میباشد .

۱۱ ـ قلعه‌فتوح که دار ای هشتاد وپنج‌خانه است .

۱۲ـ ده‌دانا که تخمین دارای هشتاد خانه است .

۱۳ـ قلعه سرخ وقلعهٔ خواجه فیض و افشار وسر آسیاب و قلعهٔ علم که دارای تخمین سه صد وشصت خانه می‌باشند .

١٤ـ قلعهٔ فراش وقلعهٔ جبارخان وقلعهٔ الف که‌دارای یکصد وبیست خانه است .

۱۵ موسی قلعه ، قلعهٔ خواجه ملا ، قلعهٔ‌سردارشکرالله خان که دا رای هشتادخانه است.

١٦ـ قلعهٔ خان بیگ که دارای سه صدخانه است .

١٧ـ ده‌مراد خان که‌دارای شصت وپنج خانه است .

١٨ـ قریه باغبانان که دارای‌صدخانه میباشد .

۱۹ـ افشار تانك‌چی ، قلعهٔ‌ملك ، قلعهٔ‌قاضی لنگ ، نوآباد که دارای تخمین یکصدو ده خانه میباشد .

۲۰ـ قلعهٔ وزیر شاه که‌دارای شصت خانه است .

۲۱ـ چهار قلعه وقلعهٔ‌صابر که دارای صدخانه است.

۲۲ـ انچی دلیر محبوب که‌دارای هفتاد خانه است .

۲۳ـ قریه جنگلك که درپنج صدمتری حکومت‌چهاردهی‌واقع ودارای‌چهل‌خانه میباشد .

٢٤ـ قلعهٔ‌علیمردان که‌دارای سی‌خانه بوده و تخمین‌درچهار کیلومتری‌آن واقع‌میباشد.

۲۵ـ قلعهٔ‌بختیار که دارای هشتاد خانه است .

۲٦ـ قریهٔ ریشخور که‌دارای صدخانه‌بوده وتخمین‌در ده کیلومتری‌حکومت‌واقع است .

۲۷ـ قلعه ناظر که‌دارای سی‌خانه بوده و تخمین درپنج کیلو متری آن واقع است .

۲۸ـ قریهٔ گلخانه که دارای دو صد خانه است .

۲۹- قلعهٔ قاضی که‌دارای چهارصد خانه بوده وتخمینا دریا نزده کیلو متری حکومت چهاردهی واقع است

۳۰- قریه سه‌بنگی که‌دارای سی و پنج خانه‌بوده تخمین درپنج کیلومتری حکومتی واقع است.

۳۱- قلعهٔ کاشف که دارای‌هفتادخانه بوده وتخمین درهفت کیلومتری آن واقع است.

۳۲- قریه مرغگیران که‌دارای بیست خانه بوده وتخمین‌در۹ کیلومتری آن در دامنهٔ کوه قرغ واقع است .

۳۳- ده‌قلندر که‌در کنار سرك عمومی واقع‌بوده ودارای دوصدخانه ودر دو کیلومتری حکومت واقع است .

۳٤- قریه گذرگاه که خود آن مرکز حکومت بوده و در کنار دریای کابل واقع ودارای سه‌صد خانه میبا شدوازشهر کابل‌تخمین‌یکنیم کیلومتر فاصله‌دارد .

۳۵- نوآباد که دارای یکصدوده‌خانه بوده وازمرکز حکومت پنج صدمترمسافه‌دارد.

۳٦ - قلعهٔ غیبی که‌دارای شصت‌خانه بوده ودرسه کیلومتری آن واقع است .

۳۷- قریه آغاعلی‌شمس که‌دارای هشتادخانه بوده‌وتخمین‌درسه کیلومتری آن‌واقع‌است

۳۸- قلعه‌بی‌بی‌شمسی‌جان که دارای‌بیست‌خانه بوده ودرسه‌ونیم کیلومتری‌آن‌واقع است.

در مربوطات حکومت چهاردهی فاکولته‌ها ومکاتب‌ذیل دائر است بدین قرار :

الف : فاکولته‌ها :

۱ - فاکولته طب در علی آباد

۲ - فاکولته ساینس در علی آباد .

ب : لیسه ها ومسلکی

۱ - لیسه زراعت در کارته٤

۲ - لیسه نوی کابل‌دردارالامان

۳ - لیسه غازی در دارالامان

٤ - دارالمعلمین دجمال مینه

۵ - مکتب تخنیك ثانوی

ج : مکاتب متوسطه

۱ - مکتب‌متوسطه رحمان بابا درخواجه‌ملا

۲ - مکتب متوسطه خوشحال خان درباغ بابر

۳ - مکتب متوسطه نسوان بنام رابعه بلخی

٤ - مکتب متوسطه نسوان در کوته سنگی بنام زینب‌هوتکی‌درده‌بوری .

۵ - مکتب متوسطه ابن سینا درجمال مینه

د : مکاتب ابتدائی :

۱- مکتب ابتدائی چهارآسیاب واقع بالاقلعه درعلاقه داری‌چهارآسیاب مربوط‌چهاردهی

۲- مکتب ابتدائی تنکی سیدان واقع قلعه جانخان

۳- مکتب ابتدائی چهل ستون واقع ده قلندر

٤- مکتب ابتدائی چهارقلعه واقع چهارقلعه

٥- مکتب ابتدائی قلعهٔ قاضی واقع قلعهٔ‌قاضی

٦- مکتب محمود شونجی درمیرویس میدان

۷- مکتب سید جمال‌الدین در کارته ٤

۸- مکتب ابتدائی سپین کلی واقع سپین کلی (افشار)

۹ - مکتب ابتدائی واقع علاءالدین

ونیز یکنفر نماینده ازطرف اهالی‌چهاردهی انتخاب وبشورای ملی فرستاده میشود .

چاردیوال : قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال غرب قلعه نسکشی درعلاقه‌حکومت‌کلان‌غورات ولایت هرات که بین ٦٥ درجه ۳٦ دقیقه‌طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱۱ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چارراه : قلعه ایست بفاصله ٤٥،٥ کیلومتردرشمال دلارام مربوط‌حکومت اعلی‌فراه که‌بین٦۳درجه ۱۳ دقیقه ۱۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۳۰دقیقه۳٤ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

چارسنگ : قریه ایست بفاصله ۱٤،٥ کیلومتر درجنوب غرب وزیر آباد درعلاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ٤۹دقیقه ٤٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ٤۲دقیقه ۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

چارسنگ : قریه ایست بفاصله ٥ کیلومتر درجنوب شرق زیارت شاه مقصود در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوك ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ۳۰دقیقه٥٤ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ٥۷دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

چارشاخه : قلعه ایست بفاصله ۳۲،٥ کیلومتر درجنوب شرق قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه٤ کشك‌نخود مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ۱٥ دقیقه ۳٦ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۲۹دقیقه ۷ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

چارشکلك : خرابه ایست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب قلعه چهار برجك مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ٦۲ درجه ۳ دقیقه ۳٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۱٦دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

چارشنبه : قریه ایست بفاصله ۵، ۷۸ کیلومتر درجنوب‌شرق شهر میمنه درعلاقه‌حکومت درجه۳قیصار مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین۶۳درجه ۵۹دقیقه ۱۰ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۴۵ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

چارشنبه : قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شرق شهر شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵درجه ۴۷ دقیقه ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۴۱ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

چارشنبه : قریه ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر درشمال شرق هرات مربوط ولایت هرات که بین۶۲درجه ۳۴دقیقه ۵۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۲۸ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چارشنگو : قریه ایست بفاصله ۱۰، ۵ کیلومتر درغرب شیخ زاهی درعلاقه حکومت درجه ۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که‌بین ۶۶درجه ۲دقیقه ۴۴ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۲ دقیقه ۴۴ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارصده : موضع‌ایست‌درشمال‌شرق‌چغچران متعلق‌حکومت کلان‌غورات‌ولایت‌هرات‌وازان ۲۹ کیلومتر فاصله دارد هوایش معتدل است وقلعهٔ بنام قلعه گوهر درآنجا ست که ازبقایای عمارات دورهٔ غوریان است یك عده باقیهاهم‌درچارصده موجودمیباشد گندم وجو درآنجا خوب‌می رویدومردمش‌فیروز کوهی‌است قلعه گوهرا کنون‌بصورت‌یك‌قشله عسکری درآمده‌است.

چارقریه : علاقه داری است درجه۲ متعلق‌حکومت درجه۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان است

چارقریه : علاقه‌داری درجه۲ ایست مربوط حکومت درجه ۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان که بفاصله۴ کیلومتر درشمال‌شرق‌قریه رخه درعلاقه پنجشیر بین۶۹درجه ۳۱ دقیقه ۲۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه ۱۶دقیقه ۶ثانیه عرض البلد شمالی واقع است. که شمالا جنوبا از کوه تل خاوك تاسنگله امتداد دارد ودریای پنجشیر بهمین امتداد از وسط آن‌عبور کرده آنرابدوحصه‌شرقی وغربی تقسیم مینماید دوشاخ هندوکش‌نیز شمالاوجنوبا ازبین‌آن‌می گذرد که‌رویهمرفته یك‌وادی را تشکیل میدهد واکثر آبادی وقراءدرمیان همین‌وادی واقع شده‌اند راهی ازوسط آن باندراب وقطغن میرود و کوتل خاوك که‌حد فاصل بین‌قطغن وپنجشیراست بسیار سرد ودراکثر اوقات‌سال ازبرف پوشیده می باشد حتی‌درزمستان راه عبورومرور مردم مسدود می گردد گرچه این‌علاقه بنام‌چار قریه‌مشهور

است ولی منحصر به‌چهارقریه نیست بلکه ازقریه‌های متعددی تشکیل‌یافته‌است که اجمالا نام آنها درینجا ذکر می‌شود چون دریای پنجشیر این منطقه رابدو حصه شرقی‌وغربی تقسیم میکند بعضی آبادی بطرف شرق دریا و برخی بسوی غرب آن واقع شده اند وآبادی‌زیادآن بجانب غرب قرار گرفته. مرکز این علاقه که مقر علاقه داری است «امرز» می‌باشد علاقه داری مذکور راحصهٔ اول علاقه‌داری پنجشیرمی گویند ، امرزبطرف شمال رخه که‌مرکز حکومت‌محلی پنجشیر است واقع وازان تخمینا ۲۳ کیلومتر دور افتاده‌است قریه جاتیکه بجنوب امرز واقع شده‌اند بهارك ودو آب و«ارو»می باشد، دوقریهٔ بهارك‌ودوآب بطرف مغرب‌دریا وقریهٔ اروبجانب شرق‌آن واقع‌شده‌است دریائیکه ازدرهٔ پنجشیرسرازیرمی‌شود وبنام‌دریای دره‌شهرت‌دارد درعلاقهٔ دوآب بهم ملاقی می‌شوند ، ازین‌جهة قریه‌مذکور بنام دوآب مسمی گردیده وآن دریا یکی ازمعاونین بزرگ دریای پنجشیر محسوب است‌قریه هائیکه بجانب شمال امرز وقوع‌یافته‌عبارت‌است اززینه، پچغور، خارو، خنج، برجمن، متا سفیدچهر، غنچو، دشت‌ریوك، پریان، تل وخاواك که‌بعضی ازمرکز علاقه داری دوروعدهٔ نزدیك می‌باشد .

قومیت نفوس ومذهب: تمام این‌مردم تاجك بوده بزبان‌فارسی تکلم‌میکنند تعدادنفوس‌شان تقریبا به‌پنج‌هزارنفر بالغ می شود . مذهب‌شان حنفی است .

پیشه و کسب : پیشهٔ این مردم زراعت و اندکی مال داری‌وتجارت می باشد؛ تجارت شان اکثراً بسمت قطغن جاری است‌خصوصا تجارت گندم ذریعهٔ اسپان دربین شان رواج‌دارد که ازراه کوتل‌خاواك گندم رانقل داده دربازار رخه ، گلبهار وچاریکار بفروش میرسانند ، یکنوع گوسفند را که بجثه خورد می باشد وبنام گدی یاد می‌شود تربیه کرده ازشیر وپشم و گوشت وروغن آن استفاده میکنند ، چپن های پشمی که بنام چکمن یاد می‌شود هم درینجا ساخته می‌شود . یکنوع شلوار که ازپشم سیاه ساخته می شود وبرای‌دفع برودت بسیار مفیداست وآنرابرزو می گویند نیز ازصنعت مخصوص همین مردم است .

آب وهوای مساعد، این‌مردم راذکی جسورو علم دوست و مهمان نواز تربیه کرده ، بالخصوص جنبه علم دوستی آنها قابل تقدیر است علمای جیدو متبحری از میان آنها قدعلم کرده اند مکتب رسمی دراینجا تاسیس نیافته‌مگر یك‌باب مکتب‌دهاتی دائراست.

حاصلات زمینی : در اینجا گندم، جو،جواری، مشنگ، باقلی وارزن کاشته می‌شود وزمین آن برای هرنوع این‌حاصلات مستعد است، شرشم وماش نیز بخوبی میروید .

حاصلات سردرختی : توت ، زردالو چار مغز وانگور درینجا خوب می‌شود، اماتوت ازحاصلات سردرختی مهم آنها است .

نباتات طبی : بعضی نباتات طبی ازقبیل، درونه، زرد سرك، کنوچه، شبت، سوهان درین منطقه می روید، امامردم کمتر ازان استفاده میکنند.

حیوانات اهلی : گاو، اسپ، خر، گدی، بز، مرغ خانگی دربن ها حیه تربیه می شود.

حیوانات وحشی : مرغابی وبوده ندرة دیده می شود، اقسام گنجشك مثل قره قوش زرد چه هم کم کم دیده می شود. (۱)

چارقلعه : قلعه ایست بفاصله ۹۶ کیلومتر درغرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه ۵۶ دقیقه ۲۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۰ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چارقلعه : قصبه ایست بفاصله ۱۰۰۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب شهر کابل مربوط حکومت درجه۲ چهاردهی ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۵ دقیقه ۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۹ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

درین قصبه یك باب مکتب ابتدائی واقع چهل ستون نیز وجود دارد منطقه مذکور مانند دیگر حصص چاردهی کابل تماما سرسبز وخرم ومشجر است واراضی کاملا مزروعی است وانواع حبوب کشت میشود.

چارك بالا : قریه ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر درشمال غرب تکزاردرعلاقه حکومت درجه اول سنگ چارك مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه ۱۲ دقیقه ۲۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۸ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

چارکریمك : شیله ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر بطرف جنوب غرب گرداب درعلاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۳ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۹ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

چارکنت : علاقه داری ایست درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۲ نهر شاهی مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه ۳۷ دقیقه ۵۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۲۹ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

این علاقه داری یکی ازعلاقه داری های دوگانه حکومت نهر شاهی بوده بجانب غرب علاقه داری دهدادی ومرکز مزار شریف وبطرف شرق حکومت نهر شاهی کائن است.

چارگوچشمه : چشمه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر درجنوب قریه علی مردان در علاقه صد مردا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه ۱۲ دقیقه ۵۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۴ دقیقه ۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

(۱) مضمون چارقریه ذریعة غلام علی عبدالعلیم معلم نوشته شده که از اهالی پنجشیر میباشد.

چارگور : قریه ایست بفاصله ٤ کیلومتر درشمال غرب جوین درعلاقهٔ علاقه داری درجه اول لاش وجوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ٣٦ دقیقه ٥٩ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٤٣ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارگوش : اسم چهار قریه است درحوزهٔ حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات .

چارگوشه : قریه ایست بفاصله ٨ کیلومتر درشمال شین دندمربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ٨ دقیقه ٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٢٢ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارمحله : قریه ایست بفاصله ٥ ٢٤ کیلومتر درجنوب شهرمزارشریف مربوط ولایت مزارشریف که بین ٦٧ درجه ١٠ دقیقه ٤١ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٣٠ دقیقه ١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارمغزا : چشمه ایست بفاصله ٥ ٨ کیلومتر درجنوب شرق قریه خشك آب درعلاقه خنجان در حوزهٔ حکومت درجه ٢ دوشی مربوط حکومتکلان یلمخمری ولایت قطغن که بین تخمین ٦٩ درجه ٦ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٢٩ دقیقه ١٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چارو : قریه ایست بفاصله ٥ ٣٠ کیلومتر درجنوب قلعه تمکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگ چارك مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزارشریف که بین ٦٦ درجه ٢٥ دقیقه ٣٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٥٠ دقیقه ٣١ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چاروزئی کوتل: کوتلیست بفاصلهٔ ٢٥٫٥ کیلو متر بطرف جنوب بتخاك مربوط ولایت کابل که بین ٦٩ درجه ١٧ دقیقه ٤٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ١٩ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چارولنک : شیله ایست بفاصلهٔ ٤٧ کیلومتر درشمال غرب مرکز هرات درعلاقهٔ حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ١ دقیقه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤١ دقیقه ٤١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاریارم : موضعیست بفاصله ١٧٫٥ کیلومتر درشمال غرب قریهٔ شیوهٔ کوهستانی درعلاقهٔ حکومت کلان کمرها مربوط ولایت مشرقی که بین ٧٠ درجه ٢٧ دقیقه ٣٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٣٧ دقیقه ٣ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چاریکار : چاریکار مرکزحکومت اعلای پروان ودر ٦٤ کیلومتری شمال کابل بین تخمین ٦٩ درجه ٢٤ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی دردامنهٔ کوهی واقع است که اصلا ازشاخه های هندوکش بوده و بطرف استالف و پغمان امتداد

میبابد، این کوه را درحصهٔ چهاریکار کوه چاریکار، درحصهٔ استالف کوه استالف، ودرحصهٔ پغمان کوه پغمان می خوانند.

حدود اربعه چاریکار عبارت است از: شرقا حکومت بکرام وقراء مربوطهٔ آن غربا برج کل جان شمالا دریاچهٔ غوربند وجنوبا علاقه داری قره باغ وده‌ات آن. چاریکار ازسطح بحر (۱۶۰۳) متر ارتفاع داشته هوای آن درزمستان سرد وبرفگیر ودربهار و تابستان ملائم و گوارا است.

گرچه ازمطالعات تاریخی چنین استنباط میشود که چاریکار درعهدسلطنت پادشاهان یونانو باختری موقعیکه اوپیان موجوده یك شهر بزرگ ووسیعی بود، در گوشهٔ ازآن شهرویا درحوالی قریب آن واقع بوده، اما تاحال در اوپیان و چاریکار کشفیات و حفریاتی بعمل نیامده است.

وجه تسمیه: چاریکار را مخفف (چاریکه کار) می گویند و جه تسمیهٔ آن حسب بیان موسفیدان آن دیار این است که درزمان سابق یکی از میرهای اوپیان نهر بزرگ موجودهٔ چاریکار را که ازبین شهر میگذرد حفر نموده پارهٔ ازآب دریای غوربند رااز بالای متك وپایان عشقابه (آشوه) دران جاری ساخت وزمین های چاریکار را که قبل بران یك میدان لامزروع و دشت بی آب بود بواسطهٔ این نهر قابل زراعت و کشت گردانید، وحاصل آنرا از روی (چاریکه) از زارعین اخذ می‌نمود، بطوریکه سه حصه برای زارع ویك حصه بمیر موصوف داده می‌شد. ازان وقت به‌بعد این سرزمین به لفظ (چاریکه کار) یعنی زمینیکه بقسم چاریکه کشته می شود شهرت یافت وبهمان نام مسمی گردید وبمرورزمان وسهولت درلسان «ك» و «ه» آن حذف شده (چار یکار) گردید وتا امروز بهمین اسم باقی ماند.

انهار: چاریکار ذریعهٔ چهار نهر ذیل آبیاری میشود:

۱- نهرازین: که ازهمه بالاتر واقع وسربند آن از دریای غوربند دربایان پل آشوه است ولی بعلت اینکه نسبتا کوچك میباشد تنها زمین های تتمدرهٔ علیا راآبیاری میکند وقبل از رسیدن به‌شهر استهلاك میگردد.

۲- نهرچاریکا: سربند این نهرازنهر ازین پایان تر وبه‌دریاچهٔ غوربند می‌باشد این نهر که نزد اهالی بنام «جوی بالاغیل» معروف است. بزرگ بوده وازبین شهر چاریکار میگذرد و اراضی وباغهای زیادی را آب یاری کرده درحصص چیکل و رباط (تخمین در ۱۰ کیلومتری جنوب چاریکار) به‌انجام میرسد.

۳- نهر خواجه یاا جمیر: سربند این نهر ازنهر بالاغیل پایان تر بردریای غوربنداست، اراضی وباغهای تتمدرهٔ سفلی وبعضی حصص قریهٔ سعدالله را آبیاری میکند، وبطرف جنوب

سیر کرده وقریهٔ بایان، ده‌ملایوسف ،قریه‌دولانه، قلعچه، پشیان ومیان‌شاخ را درحوالی چاریکار آب‌میدهد واخیرا درحصهٔ دولت‌شاهی قریهٔ‌غلام‌علی ،ده‌ملا ،قلعهٔ خواجه وقلعهٔ بازید را که‌ازمربوطات حکومت بگرام است آبیاری میکند .

٤- نهرماهیگیر : سربند این نهر چندمتربالاتر ازپل‌متك است وقراء سعدالله،عبدی‌بای ، ده قاضی وبایان سفلی را در مربوطات چاریکار آبیاری میکند و سپس داخل منطقهٔ بگرام میشود .

معابر : دوسرك ازبین چاریکار گذشته یکی‌سر کیکه از کابل آمده بجانب غوربند

وقطغن میرود، این‌سرك چاریکار راشمالاجنوباقطع مینماید، وسرك دیگری درمرکز از موضع ایستگاه پولیس ازین سرك جدا گردیده بطرف گلبهار، پنجشیر، جمال آقا، تگاب ونجراب رفته است . این سرك شهر چاریکار شرقا غربا قطع کرده است . یك‌سرك کوتاه ازحدبازار چاریکار شروع شده به نزدیکی گل غندی منتهی میگردد گل غندی عمارت کوچکی است برفراز تپه‌ئی درانتهای غربی چاریکار که از لحاظ بلندی برتمام حصص چاریکار و کوهستان حاکمیت‌دارد. درموسم‌بهارهنگامیکه گلهای ارغوان اطرافش شروع به شکفتن مینماید منظرهٔ قشنگ و زیبائی را بروی کار می آورد ، اهالی چاریکار درین فصل، هرجمعه میلهٔ برپا کرده تمام اشیای خوردنی ونمایشی خودرا درآنجا حاضر مینمایند، بقدر صدمتر پایان بجانب غرب گل غندی دریك میدان وسیع سینمای پروان واقع گردیده، این سینما در سال ۱۳۳۳ از طرف ریاست شاروالی پروان بنا یافته که نمونهٔ خوبی از پیشرفت تمدن آن دیار محسوب شده می تواند، چاریکارباشمول مربوطات آن ازقبیل اوپیان، تو پدره، تتمدره، بایان، ده ملایوسف، دولانه، میان شاخ، دولت شاهی، پشیان، ده‌خواجه ، غلام علی وبگرام، خواجه سیاران، لغمانی، چیکل، ده‌مسکین، استرغچ وقره باغ حوزهٔ وسیعی را حاوی می باشد که مامختصرا حالات بعضی ازانهارا درینجا تذکر میدهیم، از فیضان نهرها واستعداد طبیعی خاك آن، چاریکار حاصل خیز ترین مناطق‌شمالی‌است. هرنوع‌غله واشجار مناطق معتدله دراینجا بخوبی نمو کرده می‌تواند، مخصوصا انگور آن اهمیت خاصی را حائز گردیده ، اقسام انگور این منطقه عبارت است از کشمشی ، حسینی سایبی، قندهاری، چشم گاو، منقه وآبجوش، اما زیادترین وپرمنفعت ترین‌آن انگور کشمشی است که‌هم تازه وهم خشك آن بمقدار زیادی بخارج فرستاده می شود ویکی از اقلام بزرگ صادراتی مملکت مارا تشکیل میدهد تنها ازمنطقه چاریکار وبگرام وقره‌باغ تخمین ده لك‌سیر کشمش سبز وسرخ بخارج میرود. دونوع کشمش دراینجا پیدا می‌شود، یکی کشمش سایبی ودیگری کشمش آفتابی، توت‌وزردالو نیز درباغها

یافت می شود اکثرا بصورت تازه ازان استفاده می گردد، دراوپیان، توپدره و لغمانی توت را خشك کرده درزمستان بطور غذا ازان کار می گیرند، در بعضی جاها آنرا آرد کرده بنام تلخان ازان استفاده میکنند .

حاصلات زمینی: گندم، جو، جواری، ارزن، ماش، شالی، پنبه، شرشم، شفتل، رشقه، خربزه، تربز، کدو، خیار، تره، ملی، گندنا، پیاز، سیر، گشنیز؛ لبلبو، زردك شلغم؛ بالك، کچالو، بادنجان رومی و بانجان سوسنی و مرچ سرخ در اینجا بوفرت پیدا می شود که برعلاوهٔ خوراك مردم بدیگر مناطق مملکت نیز بفروش میرسد . خصوصا مرچ سرخ چاریکار مشهور است .

صنائع وپیشهٔ چاریکار : چاریکار چون بسر راه کابل، قطغن، بدخشان، مزار ومیمنه واقع گردیده ازین جهت درتمدن پیشرفت کرده، مردم این سرزمین در تجارت وصنعت ذوق سرشاری دارند، صنعت چاقوسازی وپایزار دوزی آن ترقی خاصی نموده، نساجان ده مسکین دربافتن پتو مهارت خوبی ازخود نشان میدهند . در اینجا چرم خوب پخته وآش داده می شود . آهنگری، مسگری وبجاری آن ترقی خوبی نموده، در او پیان کرباس اعلی بافته می شود، دکانهای مزین چاریکار که بدوطرف سرك واقع گردیده خیلی ها جالب نظر است .

صنائع : چاقو سازی، چرم گری، آهنگری، زرگری، پیزاردوزی، کلالی سازی، پتو بافی هم زیاد معمول است خصوصا صنعت چاقوسازی طوری پیش رفته که یك قبضه چاقوی خوب ساخت چاریکار تا (۲۰۰) افغانی هم ارزش می یابد. هکذا یك دانه پتوی ده مسکین تا (۱۰۰۰) افغانی خرید وفروش میشود . همچنان چرم های پخته از چاریکار بکابل ودیگر نقاط صادر میگردد. ارباب پیشه این شهر ازقبیل زرگر، مسگر وپیزار دوز بازار های جداگانه دارند وصنائع ایشان بنقاط دوردستی مثل کابل وجلال آباد میرسد .

قومیت وزبان : عموم این مردم تاجك اند و بزبان فارسی تکلم میکنند، در قره باغ وچیکل وبعضی حصص بگرام از قوم افغان نیز خال خال پیدا می شود، وبزبان فارسی وپښتو متکلم می باشند، ولی بابرادران تاجك خود در کمال محبت و علاقه برادرانه بسر برده درغم وشادی شریك اند .

حیوانات اهلی : حیوانات اهلی ازقبیل گاو، گوسفند، مرکب وبز دراینجا تربیه میشود درقره باغ شتر را برای بار کشی استعمال میکنند، اسپ نیز برای سواری و کش کردن عراده های گادی مستعمل است، در قره باغ مادیان رابرای سواری ونسل گیری تربیه میکنند . تربیهٔ قوچها برای جنگ انداختن درمیله هانیز رواج دارد .

دوائر حکومتی : درمرکز چاریکار حاکم اعلی، مستوفی، قوماندان امنیه قرار دارند.

مدیریت هائیکه شعبات مختلفه را اداره میکنند عبارت اند ازشعبات مرکزی حکومتی اعلی مانند مدیریت تحریرات، مدیریت محاسبه و نمایندگی های وزارات مانند مدیریت گمرك، مدیریت معارف، مدیریت فوائدعامه، مدیریت صحیه، مدیریت مکلفیت عسکری، مدیریت مخابرات، مدیریت مطبوعات، مدیریت برق، مدیریت زراعت، مدیریت بانك مدیریت اطاق تجارت، محاکم عدلیه (ابتدائیه و مرافعه) اداره حمل و نقل، ادارهٔ انحصارات دولتی. درین شهر یك دستگاه آخذه رادیو؛ یك شفاخانه یك دستگاه تیلفون و تیلگراف یك مخزن پترول و یك استیشن برق وجود دارد که منازل را تنویر میکند هکذا ریاست بنار والی که درهرچارسال ازطرف اهالی انتخاب می شود، و کلای مشوره ازطرف پروان درمرکز اجتماع میکنند، شهر چاریکار یکنفر وکیل درشوری ملی و یکنفر وکیل درشوری ایالتی خود انتخاب و می فرستد یك روز نامه در اینجا نشرمی شود که موسوم بروز نامهٔ (پروان) است، این روزنامه درانکشاف روحی مردم تاثیر بزرگی انداخته است.

مکاتب : درچاریکار ومربوطات آن مکاتب ذیل تاسیس گردیده :

مکتب لیسه : این مکتب درمرکز چاریکار است دراول یك مکتب ابتدائی بوده درسنه ۱۲۹۹ تاسیس گردیده بود، سپس وسعت یافته صورت مکتب متوسطه رابخود گرفت و به آن اسم یادمی شد صنوف آن تا به (۷) میرسید، بعداز زمانی چون خوبتر توسعه پیدا کرد وصنوف آن متقاضی بلندتر ازان گردید؛ از متوسطه به لیسه تبدیل یافت، عمارت این مکتب بساختمان عصری بناشده، درهمین عمارت یك مکتب ابتدائی نیز وجود دارد که شاگردان آن ازمرکز چاریکار، اوپیان، توپدره وخواجه سیاران می باشند. مکتب تتمدره، مکتب ابتدائی است شاگردان این مکتب ازتتمدرهٔ علیا وسفلی وپایان می باشد.

مکتب میان شاخ، نیز ابتدائی بوده و شاگردان این مکتب ازمیان شاخ، لغمانی، دولت شاهی وپشیان می باشد، مکتب بگرام، ابتدائی است، شاگردان آن از بگرام، قریهٔ غلام علی، قلعهٔ هزاره وده خواجه میباشند.

یك مکتب دهانی نیز در استرغچ تاسیس یافته.

زیارتها : زیارت خلیفه میرجان وسیدجعفر مجرد دراوپیان است، کسانی را که سگ دیوانه گزیده باشد درزیارت سیدجعفرمجرد آمده از زنجیر آن می گذرند، از کرامت این مرد بزرگ بزودی شفاحاصل میکنند، زیارت صادقی علیه الرحمه درمرکز چاریکار درموضعی که بنام چرم گری یاد می شود موجوداست. ازآثار قدیمه دربگرام که مرکز شهنشاهان بزرگ کوشانی های افغانستان بوده است بسیار دیده می شود، بعضی اما کن

آن حفریات گردیده و برخی بحال خود باقی مانده است . یك برج توپ در توپدره وجود دارد که تخمینا دارای (۵۰) متر ارتفاع میباشد .

مذهب و دیانت : مردم چاریکار سنی و بمذهب حنفی می‌باشند ، درهر محله یك مسجد آباد است ، دربعضی ازمساجد مدرسین علوم دینی موجود بوده ، شاگردان برای فرا گرفتن علوم باطراف آنها جمع میشوند . (۱)

چازان : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب اوبه مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۵۹ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱٦ دقیقه ٤۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

چاشنگ : موضعیست کوهستانی بفاصله ۳۹ کیلومتر درجنوب غرب پرجمان درعلاقه حکومت درجه ۲ بکواه وخاش رود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۳ درجه ۳۸ دقیقه ۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۵ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاغورای : قلعه‌ایست بفاصلهٔ ٤۰۵ کیلو متر درجنوب قریه عبدالرحمن نزدیك دریای دری درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵ درجه ٤ ۵ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۰ دقیقه ۲٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاغوری غار : کوهیست درجنوب قریه عبدالرحمن بارتفاع تخمین (۱٤۲۲) متر درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵ درجه ۵۲ دقیقه ۳۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۰ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاغی : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر درغرب جوزخیل درعلاقهٔ خروار مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ٦۸ درجه ٤۹ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ٤۰ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاقول : موضع چاه‌داریست بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر درشمال غرب گلاب ناور درعلاقهٔ حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ۱ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۲۹ درجه ٤٦ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

چاك : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۰٫۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه جوی نو مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ٤۳ دقیقه ۱٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲۸ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

(۱) مضمون چاریکار ذریعهٔ شاغلی عبدالحلیم معلم مکتب نوشته شده که از اهالی پنجشیر میباشد .

چاکران وردوج: قریهٔ پرنفوسی است بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر درجنوب شرق خیرآباد درحوزهٔ علاقه‌داری بهارك مربوط حکومت درجه۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۳ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵۲ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.
موقعیت چاکران بسمت مشرقی بهارك بین دودره واقع بوده طول آن تخمین سه کیلومتر وعرض آن ۴،۵ کیلومتر میباشد. فاصله آن ازمرکز بهارك ۱۵ - ۱۶ کیلومتر بوده وسرای سرکاری نیز درآن آباداست باغها وتفرجگاه مشهور وکلان درنفس چاکران بسیاربوده حاصلات مهم زراعتی آن گندم، جو، زغر، پتك وارزن میباشد، ازمیوه باب توت آن مشهور است اقلیم آن درزمستان سرد ودرتابستان معتدل ولی برف زیادمی بارد که‌از ماه قوس شروع تا ۱۵ حمل دوام میکند. اندازه برف بعضی سالها به یکنیم مترمی‌رسد. زمین آن کمی هموار ولی بیشتر کوهستانیست باآنهم زراعت آن حاصل خوب میدهد.

چاه کش : قریه ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر درشرق آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۲۲ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۶ درجه ۵۴ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است.

چاکه‌سروان : موضعیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درشرق قریه شهبان درعلاقهٔ نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴ درجه ۵۴ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۷ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چاگزك : موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر درجنوب غرب حوض میرداؤد در علاقه حکومت درجه۳ گذره مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲ درجه ۲ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است.

چال : علاقه‌داری ایست درجه ۲ متعلق حکومت درجه ۴ اشکمش مربوط حکومتکلان تالقان درحوزهٔ ولایت قطغن. علاقه‌داری چال بطرف شمال شرقی اشکمش وبجنوب تالقان مرکز حکومتکلان واقع گردیده‌است.

چاوت : نهریست بفاصله ۱۷ کیلومتر درجنوب غرب صمد خان کلی در علاقه حکومت درجه ۴ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌تخمین بین ۶۶ درجه۹ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلدشرقی ۲۹ درجه ۵۱ دقیقه ۴۵ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است وآب آن بدریای کره وی کچ میریزد.

چاودان : شیله ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر درغرب آق کپروك مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ۶۶ درجه ۴۱ دقیقه ۲۷ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۶ درجه ۴ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چاورچی : موضعیست بفاصله ۷۳ کیلومتر درجنوب شرق شهرهرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۵۱ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۳ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاول : تپه ایست درشمال قلعه حمیدخان درعلاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ٦ دقیقه ۵۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۹ دقیقه ۳۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه آب : حکومتیست درجه ٤ متعلق حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن که بین ٦۹ درجه ٤۷ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۳ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است. چاه آب بطرف شرق حکومت ینگی قلعه وبه حوزهٔ سرحدی شمال افغانستان درولایت قطغن ودرمنطقهٔ حکومتکلان تالقان وقوع داشته وطرف مشرق چاه آب حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان موقعیت دارد . درچاه آب یك باب مکتب ابتدائی نیز دائر است .

چاه انجیر : موضعیست که بفاصله ۳۵ کیلومتری غرب گرشك درازدیکی نادعلی مربوط حکومت اعلی گرشك قرار دارد ، ویکی ازقرارگاه کمپنی موریسن است که برای عملیات ساختمانی نهر بغراو پروژهٔ نادعلی ساخته شده ودارای عمارات سکونت ، ورك شاپ های ترمیم و تحویلخانه ها میباشد که بعد از انتقال دستگاه کار کمپنی موریسن به کمپ خارجه ، فعلا کمپ مذکور با ایزاد ساختمانهای جدید، مرکز دستگاه ساختمانی افغانی است .

چاه باراب : موضع چاه داریست بفاصله ۸۱ کیلومتر درشمال غرب قریه شیخ بابر در علاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵ درجه ۱۲ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۵ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه بلبل : چشمه ایست بفاصله ۵، ٦٤ کیلومتر درجنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦۱ درجه ۳۹ دقیقه ۱۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲ دقیقه ۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه بلگی : نهریست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه حوض میر داؤد در علاقه حکومت درجه ۳ کنذره مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۱۳ دقیقه ۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۹ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع بوده وبه نهر سفید بلك میریزد .

چاه بلگی رود : رودیست بفاصله ٤۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۱ درجه ٤٦ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳٤ دقیقه ۲۳ ثانیه واقع وآب آن به هامون پوزك می ریزد .

چاه‌پلوسی : چاهیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درشمال غرب قریه‌شیر بخش درعلاقه حکومت درجه‌اول شین دند مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۴۹ دقیقه ۱۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۴۳ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چاه‌زاغ(چشمه‌حکمی) :چشمه ایست بفاصله ۱۶٫۵ کیلومتر درجنوب قریه گاودر° در علاقه حکومت‌کلان غوریان مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۱درجه۱۹دقیقه ۲ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه۵۲ دقیقه، ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شما لی واقع است :

چاه‌توربر : چشمه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر درجنوب کهسان درعلاقه حکومت‌کلان غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱ درجه ۱۰دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴ درجه ۳۳ د قیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چاه‌تیرکوه : چاهیست بفاصله ۲۳٫۵ کیلومتر درغرب فراه مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۱درجه ۵۳ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲ درجه۲۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چاه‌جهان : قریه ایست بفاصله ۲۸٫۵ کیلومتر درجنوب شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین۶۲ درجه ۲۸ دقیقه ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۷دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

چاه خرما : موضعیست چاه‌دار بفاصله ۶۵ کیلومتر متر درجنوب غرب قلعه‌جوین مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین ۶۱ درجه ۶دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۸ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه‌خلگشی : چاهیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشمام شرق شیربخش درعلاقهٔ حکومت درجه‌اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین۶۱درجه ۵۵دقیقه ۲۶ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۳ درجه۳۸دقیقه ۴۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه‌خواجه‌محمدخاشائی: چشمه ایست بفاصله ۵۱٫۵ کیلو متر درجنوب غرب هرات که‌بین ۶۱ درجه ۵۷ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۳دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

چاه‌دلرمو : چاهیست بفاصله ۱۷٫۵ کیلومتر درجنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین‌خط ۶۱ درجه ۳۷ دقیقه ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۴ در جه ۱۵ دقیقه ۱۱ ثا نیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه‌دهانه : چاهیست بفاصله ۲۱ کیلومتر درجنوب شرق‌غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۳۹ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ در جه ۱۶ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شما لی واقع‌است .

چاه‌روسی : چاهیست بفاصله ٤٧ کیلومتر در غرب انار دره در علاقه حکومت درجه۲ انار دره مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦١ درجه۱۰ دقیقه۱۲ ثانیه‌طول البلدشرقی و۳۲ درجه۵۰ دقیقه۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه‌ریگ : رودیست بفاصله ٦٩ کیلومتر درشمال‌غرب جوین‌درعلاقه فراه که‌بین ٦١ درجه ۳دقیقه ٥٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ٤٩ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چاه زرد : چشمه ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر درجنوب غرب گاو دره درعلاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦١ درجه ۹ دقیقه ٥٥ ثانیه طول البلدشرقی و۳۳ در جه ٤٥ دقیقه ۱۸ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

چاه‌زیرك : چاهیست بفاصله ۱۸ کیلو متردرجنوب کهسان درعلاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦١ درجه ۱۲ دقیقه ٤٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۳۱ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

چاه‌سرخ : کوتلیست بفاصله ٥۲٫٥ کیلومتر درغرب غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٠ در جه ٥٥دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۷ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه‌سلیمان : موضع چاه داریست بفاصله ۳٫٥ کیلومتر درجنوب غرب گلاب ناور در علاقه حکومت درجه‌اول گرم‌سیرمربوط حکومت‌اعلی گرشك که‌بین٦٤درجه ۱٤ دقیقه٤۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹ درجه ۳۹ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه‌سنگك : چاهیست بفاصله ۲۸٫٥ کیلومتر در جنوب قریه گاودره در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت‌هرات که‌بین٦١درجه ۱۸ دقیقه ٤۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۳درجه٤۹ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چاه‌سید : موضعیست بفاصله ۳٤٫٥ کیلومتر درشمال ناورك درعلاقه حکومت درجه۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف که‌بین٦٦ در جه ۳٤ دقیقه ۱٤ ثانیه طول البلدشرقی و۳٥درجه ٥٥ دقیقه۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چاه‌سیدخان : قریه ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر درجنوب شرق چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۲ درجه ۲٤ دقیقه ٤۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۷دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چاه‌شور : رودیست درشمال غرب جوین درعلاقه حکومت اعلی فراه که‌بین ٦١ درجه ٥دقیقه ۳ ثانیه

طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۲ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه شور : کوهیست درغرب جوین به ارتفاع تخمین ۱۱۳۳ متر مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه ۵۲ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۵ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چ ه شور : قریه ایست بفاصله ۹۴ کیلومتر درجنوب غرب قندوزمربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۱۹ دقیقه ۲۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۲۳ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چاه غیرا : چشمه ایست بفاصله ۵، ۵۸ کیلومتر درجنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۳۷ دقیقه ۵۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاهك : کوتلیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند مربوط و لایت هرات که بین ۶۲ درجه ۲۲ دقیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۸ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه کربه : موضعیست چاه دار بفاصله ۶۲،۵ کیلومتر درشمال غرب سیستانی چاه، مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه متعلق حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه ۱۲ دقیقه ۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۶ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه کفتری : چاهیست بفاصله ۵، ۳۲ کیلومتر درجنوب گاو دره درعلاقه غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۶ دقیقه ۵۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۷ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه گاودره : قریه ایست بفاصله ۵ کیلومتر درجنوب قریه گاو دره مربوط حکومتکلان غوریان ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۲۰ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۶ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه گزی : چاهیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر درشمال شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۴۸ دقیقه ۲۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۳ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

چاه گمبد : چشمه ایست بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر درجنوب کهسان درعلاقهٔ حکومت کلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۷ دقیقه ۳۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۴ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه گی : کوهیست درجنوب گلاب ناور درعلاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین خطوط ٦٤ درجه ٥ و٣٦ دقیقه ١٢ و ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و٢٩ درجه ٢٦ و٤٠ دقیقه ٢٤ و٤٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چاه گی : کوهیست درشرق گلاب ناور بارتفاع تخمین یکهزار و پنجصدو پنجاو پنج متر درعلاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٥٠ دقیقه ٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٢٩ درجه ٤٠ دقیقه ٣١ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چاه مزار : چشمه ایست بفاصله ٣٧ کیلومتر درجنوب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦١ درجه ٦ دقیقه ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ١٠ دقیقه ١٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چاه مشکری : کوهیست درشمال شرق سپین بولدك مربوط ولایت قندهار بارتفاع تخمین ٣٠٧٥ متر که بین ٦٦ درجه ٣٢ دقیقه ٢٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣١ درجه ١١ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه میلك : چاهیست بفاصله ٤٠٥ کیلو متر درجنوب غرب قلعچه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦٢ درجه ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و٣١ درجه ٩ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه نائب : چشمه ایست بفاصله ٤٤ کیلومتر درشمال شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦١ درجه ٤٧ دقیقه ١٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٣٠ دقیقه ١٨ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است

چاه نکاس : موضعیست چاه دار بفاصلهٔ ٢٨ کیلومتر درجنوب شرق مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦١ درجه ٣٦ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ١٢ دقیقه ٣٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه نواب خان: موضع چاه داریست بفاصلهٔ ٤٦٠٥ کیلومتر درشمال مشرق گلاب ناور درریگستان در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٢٧ دقیقه ١٧ ثانیه طول البلدشرقی و٢٩ درجه ٥٩ دقیقه ٣٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چاه نیلغان : چاهیست بفاصله ٥١ کیلومتر درجنوب غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦٠ درجه ٥٨ دقیقه ٣٧ ثانیه طول البلدشرقی و ٣٤ درجه ٧ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چاه نیلگون : چاهیست بفاصله ٤٤٠٥ کیلومتر درجنوب غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ٤ دقیقه ٢٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٧ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چاه ولی خان : موضعیست بفاصله ٣٤ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه علی مردان در علاقه صد مردا مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦٧ درجه ٢٧ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه ٣٥ دقیقه ٣ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

چاه‌یالکی : قریه ایست بفاصله ٢١ کیلومتر در شمال غرب گلران مربوط حکومتگلان بادغیسات ولایت‌هرات که بین ٦١ درجه ٢٨ دقیقه ٥٥ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه ١٠ دقیقه ٢٣ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

چای شیربن : قریه ایست بفاصله ٤٠٫٥ کیلومتر درشرق سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٨ درجه ٢١ دقیقه ٢٣ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ١٥ دقیقه ٤٠ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

چای کهنه : چاهیست بفاصله ٢٥ کیلومتر درشرق شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٥ درجه ٢٣ دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ٥٦ دقیقه ٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

چای لکو : چاهیست بفاصله ٣٠٫٥ کیلومتر درشمال مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که‌بین ٦٧ درجه ٤٥ دقیقه ٥٨ ثانیه طول البلد شرقی و٣٦ درجه ٥٨ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چبو : قریه ایست بفاصله ١٣٫٥ کیلومتر در جنوب قریه‌سدی گل متصل‌دریای‌مددیاباش گال در علاقه حکومتکلان لغمان نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ٧١ درجه ٢٠ دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ٣٥ دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چپ : چشمه ایست بفاصله ٥٠ کیلومتر درشرق بند چراغ درعلاقه‌درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٥ درجه ٣٩ دقیقه ٥٣ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه ٤٦ دقیقه ٩ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

چپ آن : کوتلیست بفاصله ٤٢ کیلومتر درجنوب شرق اشکاشم‌مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٧١ درجه ٤١ دقیقه ٢٣ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٦ درجه ٢٨ دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چپاو : قریه ایست بفاصله ٤ کیلومتر درشمال مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٧٠ درجه ٢٢ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٦ درجه ٥٤ دقیقه ١٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چپاو قلعه : قلعه ایست بفاصله ٥، ١٦ کیلومتر درشمال چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦٢درجه ٦دقیقه ٣٠ثانیه طول البلد شرقی و ٣٠درجه ١٨دقیقه ٣٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپچل : خرابه ایست بفاصله ٥، ٥٦ کیلومتر درشمال غرب خواجگرهٔ بوینه قره مربوط حکومتکلان بلخ درحوزه ولایت مزار شریف که بین ٦٦درجه ٤٤ دقیقه ٥١ ثانیه طول البلد شرقی و٣٦درجه ٢١ دقیقه ٥٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپر : قریه ایست بفاصله ٩ کیلومتر درجنوب غرب نمله‌متصل نهر مرغی‌خیل درعلاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٧٠درجه ٢دقیقه ١٢ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ١٧دقیقه ٥٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپر : قریه ایست بفاصله ١٩ کیلومتر درجنوب‌شرق مرکز فیض‌آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٧٠درجه ٤٠ دقیقه ١٩ ثانیه طول البلدشرقی و٣٦درجه ٥٧ دقیقه ٣٢ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت‌دارد.

چپرهار : علاقه‌داری درجه ٢ مربوط حکومت درجه ٢ رودات متعلق حکومتکلان شنوار درحوزهٔ ولایت‌مشرقی می‌باشد که‌دارای قریه‌جات متعدد وپرنفوس بوده ومشهورترین آن ها قرار ذیل است:قریه‌بانو ، قریه‌سولاله، قریه‌باندہ، قریه لونگ‌پور، قریه کندباغ ، قلعه شیخ قلعه‌سرخ حافظان،قریه‌دولت زائی، قریه‌ده کر، قریه‌ترکی، قریه تریخا، این‌قریه ها بطور عموم بفاصله کم‌یازیادی ازیکدیگر واقع‌اند وذریعه این‌علاقه داری اداره کرده میشوند این‌سرزمین کوهستانی نبوده زمین‌هموار وزراعتی‌زیادی‌دارد ونباتات زیادی‌مانند گندم جو،جواری،شالی، مشنگ :عدس،برنج،نیشکر، زیاد کاشته‌میشود، میوه های سردرختی‌آن زردآلو،سیب، ناك، بهی، آلو، شفتالو، انگات،انجیر، توت،وغیره زیادپیدامیشوددرختهای سایه‌دار وبی‌میوه مانندچنار، سفیدار، بید، زیاددارد .

خربوزه، تربوز،بادرنگ بادنجان‌رومی ،بادنجان‌سیاه ،زردك، زیاد کاشته میشود این مناطق‌علی‌العموم ذریعه‌آب نهر ها آبیاری‌کرده میشود .

هوای این‌منطقه بطور عموم درتابستان گرم ودرزمستان سرد و دربهار وخزان معتدل می‌باشد برفباری در زمستان زیاد دارد مگر دراثر با رانهای بهاری ذوب شده وبجوی هاسرازیر میشود حیوانات اهلی آن اسپ ، خر، گاو، گاومیش، بز، وگوسفند می باشد واهالی‌آن زراعت پیشه ومالدار اند . موقعیت جغرافیائی چپر هار ٧٠ درجه ٣٤ دقیقه ٥٧ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٧دقیقه ٢٢ثانیه عرض البلد شمالی است .

درچپرهار یك‌باب مکتب ابتدائی نیز دائراست .

چپرهار : دریائیست بفاصله ۶۰ کیلومتر درجنوب شهرجلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۲ دقیقه ۳۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۳ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است ودریای مذکور بدریای کابل یکجا می‌شود

چپری : قریه ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر درجنوب شرق قلعه‌علی‌خیل درعلاقه حکومت درجه۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۵۵ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۴۹ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چپری : قریه ایست بفاصله۱۲٫۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق قلعه‌تیزین درعلاقه حکومت درجه ۳ حصارك غلزائی مربوط ولایت مشرقی که بین۶۹ درجهٔ ۳۶ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۱۹ دقیقه ۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپری قلعه : قریه ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر درجنوب غرب شهرجلال آباد مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ۲۱ دقیقه ۵۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۱۴ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپری‌قول : خرابه ایست‌بفاصله ۳۰٫۵ کیلومتردرغرب قریه سرماقول درعلاقه گرم آب مربوط‌حکومت کیلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین۶۶ درجه ۲۵ دقیقهٔ ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۶ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپش : موضعیست بفاصله ۳۵ کیلو متر درشرق شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۲۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجـ۵۸۸ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپش : قریه‌ایست بفاصله ۱۴٫۵ کیلومتر درشمال شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه ۴۷ دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۶درجه ۴۸دقیقه ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپ‌قلعه : قریه ایست بفاصله ۳۸٫۵ کیلو متر در غـرب مرکز رستاق متصل دریای آمو مربوط حکومتـکلان تالقان ولایت قطغن کـه‌بین ۶۹ درجه ۲۳ دقیقه ۱۵ ثانیه طول البلدشرقی و۳۷ درجه ۹دقیقه ۱۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپك‌سرای : قریه ایست بفاصله ۲۰٫۵ کیلومتر درشمال دولت‌آباد متصل نهر رامکل درعلاقه حکومت درجه۲ شرین تگاب مربوط‌حکومت‌اعلی‌میمنه که‌بین ۶۴ درجه۵۳دقیقه ۱۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۱ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

چپك گذار : قریه ایست بفاصله ۲۷٫۵ کیلومتر درشمال قریه دولت‌آباد درعلاقه حکومت درجه۲ شرین تکاب مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤ درجه ۵۵دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ٤۲ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است :

چپوناور : دند آبیست بفاصله ٦۸ کیلومتر درجنوب غرب غفور کلی درعلاقه حکومت در جه اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٦ درجه ۱ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلدشرقی‌و ۳۰ درجه ۳۵ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چپه خان : قریه ایست‌بفاصله ۹ کیلومتر درشمال‌مرکز رستاق متصل سرك‌مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که‌بین ٦۹ درجه ٤٦ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷ درجه ۹ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چپه‌دره : علاقه داری ایست‌درجه‌اول متعلق حکومت درجه٤ درهٔ پیچ‌مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی‌چپه‌دره عبارت‌است ازدرهٔ که بطرف شمال‌شرق‌درهٔ پیچ کنرهاواقع‌بو ده وبه صورت طولانی به‌استقامت شمال شرق شروع شده بطرف شمال غرب پیش میرود و توسط انحناهای خفیف محدود گردیده‌است . مسافه کوهای دوجانبه آن ازیك‌دیگر (۵۰۰) الی (٦۰۰) متر بوده وازنقطه نظر ساکنین واقوام بدو حصه منقسم می‌شود :

۱ ـ اقوام صافی .

۲ ـ اقوام جدید .

قوم صافی : عبارت‌است ازقومی که‌در چپه دره ساکن می‌باشند این مردم درجنگ جوئی وشجاعت مشهورند و دارای هیکل‌های قوی بوده مردم تنو مندی میباشند .

صافی ـ کریز ـ مسعود ـ خاد خیل پښتون اند رسم ورواج کلتور و عادات این مردم با باسائر افغان‌ها یك‌سان است ،

چپه دره شمالا متصل است به‌دره‌نو، لغمان،دیوه گل ، وجنوبا متصل‌است به‌نشی واکیل شرقا به‌دره پیچ وغربا به‌اقوام جدیدی .

پیداوارزراعتی‌این ناحیه عبارت ازبلوط،ارچه،چارمغز، انگور،زردآلو وغیره وپیدا وار حیوانی‌آن عبارت از گاو ، گوسفند ، بزاست .

چپه‌دره منطقه ایست سرسبز وشاداب که کوهای آن باجنگل‌های طبیعی مستورشده ، جو گندم ، جواری وشالی‌هم درین ناحیه کشت‌می‌شود . اراضی آن منطقه تقریبا (۱۰۰۰) متر ازسطح بلنداست . نفوس آن‌تخمینا به (٦۰۰۰) نفر بالغ می‌شود .

جهة حمل ونقل سرکی نیز تاحصص بدکاو کوسلك امتداد یافته‌است که‌حیوانات باری وهمچنان موتر وعراده‌ها درآن‌عبور ومرور می توانند .

مردم این ناحیه زیرك وتیزهوش‌اند. کاربیشتر راطبقه زنان بدوش دارند حصص‌صافی نشین چپه‌دره ازلحاظ قریه‌ها بصورت ذیل تقسیم‌شده است :

کندی ؛ ماشوره ، هندواك، سورماره ، کرشه لام ، ورسك ، گوتکی، هزار یر ، سر طور کتاك، زمیا کی ، سیدخیل ، بد گاه ، چمبرك ، غندی ، قلعه، بسطله، گوسلك ، وطله گرنکل ، دیکل وساریکل .

اقوام جدید: این اقوام عبارت اند ازسا کنین فراز کوها ومردمی اند سرشار، تندرست خوش‌اندام وقوی هیکل عادات و کلتورایشان بااقوام‌صافی فرقی بزرگی‌دارد . ناحیهٔ ایشان‌شمالا متصل‌است به کامدیش‌وبدخشان، جنوبا به‌صافی‌شرقا به‌دره واکسیل وغربا به‌لغمان. اقوام متذکره به‌پنج دسته‌منقسم می‌شوند که‌دررسم ورواج وهمچنان‌عادات وکلتور باهم دگرموافق بوده امادر لسان باهم فرقی‌دارند .وآن پنج‌دسته این‌است :

(١) اکوردره (٢) ارچنو (٣) داماء (٤) کانیتوا (٥) پارون .

اول : کوردر: دره‌ئیست سرسبزوآبدار که‌تماما باجنگلات وعلفزار ها مستوربوده کشت زار های خوبی نیز دارد، فراخی این‌دره دربعضی حصص به ٣٠٠ الی ٤٠٠ متر میرسد . این‌ناحیه ازپل مر مچل درحدود سه ساعت‌راه دور افتاده‌است. دره کوردر شمالا متصل است به پاردیس لغمان ، جنوبا به دریای پارون ، شرقا به پریکل وغربابه کولم لغمان. حیواناتیکه درین ناحیه پیدامی‌شودعبارت ازگاو وبزونباتات طبیعی آن‌عبارت ازارچه ، بلوط ، زیره ، چار مغز ، عناب وغیره می‌باشد . نفوس آن تخمینا بالغ به سه‌صد نفر می‌شود وزراعت این کتله عبارت‌است ازجواری گندم، کرس، باجره، کدن وغیره . کور دره منطقهٔ زیبا و قشنگی است آب وهوای آن معتدل و در زمستان سرد است که جنگلات آن دران موسم بابرف پوشیده می‌شود ، این ناحیه‌درفصل بهار مناظر دیدنی و شادابی‌دارد . موضع دیگر بنام سپر کیل است واز لحاظ نباتات ، حیوانات وزراعت‌خودشبیه ایالات کوهستانی می‌باشد .

ارچنو :ازپل ارچنو به مسافه یك ونیم ساعت راه فاصله دارد ارچنو دره کم‌عرض است که‌دهکده ئی به این نام هم دران واقع است . ومسافهٔ کوهای آن‌بسیار کم می‌باشد، زمینهای زراعتی اهالی نیز بین همین دو کوه به نظر می خورد . این‌دره شمالا متصل‌است‌به پاردیس‌لغمان ، جنوبا بدریای که‌در کنار آن‌جریان‌دارد شرقا بدریای داما . زبان ایشان وزبان باشندگان داما وپاردیس یکیست .

پیداوار طبیعی : حیواناتیکه درین‌منطقه یافت می شود ازقبیل گاو ، بز وغیره است . نباتات‌زراعتی آن‌عبارت‌است ازجواری ، گندم، باجره، ارزن، کدن‌وغیره .

کلتور، رسم ورواج ایشان با اهالی دیگر کوهستانات یك سان است کار زیاد بالای طبقه اناثیه است مردها در بهار حیوانات خودرا در باندها نگاه می دارند و درز مستان به شکار وغیرهٔ مشغول می شوند، زن ها دربین باشند گان کوهستانات رول بزرگی را بازی میکنند .

اقلیم : درتابستان آب وهوای آن معتدل اما در زمستان خیلی سرد بوده دارای برف زیادی می باشد و راه های عبور ومرور بواسطه برف مستور می گردد .

داما : موقعیت جغرافیائی ازپل ارچنو الی پل داماء یك ساعت راه مسافه بوده بعد به قریه داما که ازسطح دریای پارون تقریبا ٤٠٠ متر ارتفاع دارد واصل می شود .

حدود اربعه : داماء شمالا متصل است به پاردیس لغمان ، جنو با به دریا وراه عام شرقا به ناو کند کیل غربا به ارچنو . زبان این کتله شباهت به ارچنو وپاردیس دارد آب وهوای آن جا درتابستان معتدل اما درزمستان خیلی سرد بوده وبرف زیادی می بارد . نفوس آن بالغ به ٣٠٠ الی ٤٠٠ نفر است . عادات این کتله باسائر کوهستانات یکسان است .

پیداوار طبیعی : پیداوار حیوانی آن غالبا عبارت است از گاو ، بز ، و پیدار نباتی این علاقه عبارت است ازانگور ، چار مغز ، بلوط ، عناب ، وانار . زراعت این حوزه عبارت است از کرس ، باجره ، کدن ، وارزن . ازپل داماء راه پیاده رو امتداد داشته وبعد ازطی فاصله ٤ ساعت به (پل کانتیوا) واصل میشود .

کانتیوا : موقعیت جغرافیائی : کانتیوا ناحیه ئیست که درفراز کوه بلندی واقع بوده وباجنگلات طبیعی پوشیده شده است .

حدود اربعه : شمالا متصل است به بدخشان وپارون جنو با به راه ودریا ، شرقا به یك حصه پارون وغربا به پوشال لغمان . نفوس این منطقه تخمین به ٣٠٠ الی ٤٠٠ نفر بالغ میشود پیداوار حیوانی این علاقه عبارت است از گاو، بز گوسفند و غیره و نباتات طبیعی آن عبارت است ازبلوط ، ارچه، انگور زردآلو و غیره . زراعت این جارا جواری، گندم، جو، کدن، کرس، وغیره تشکیل میدهد .

اقلیم : آب وهوای این ناحیه درتابستان معتدل و درزمستان خیلی سرد بوده برف باری نیزدارد راها و جنگلات ذریعه برف پوشیده میشود اهالی تارسیدن ایام بهار درمنازل خود بسر می برند این طائفه مردم نشیط جنگجوسپورتی بوده وشب وروزبه دهقانی وزراعت مشغول اند کارزیاد بالای طبقه اناثیه ایشان است .

پارون : وضعیت جغرافیائی: نظر به دیگر علاقه‌ها منطقهٔ پارون خیلی وسیع و تماما علفزار بوده وسرسبز می‌باشد آب‌وهوای آن درتابستان معتدل امادرزمستان خیلی سرد بوده برف هم می‌بارد این ناحیه به پنج ده منقسم است . پشکی ، کشتکی ، دیوه ، پرنس ، اشتوی ، این دهات به اندازهٔ یك الی یکنیم ساعت راه ازهمدیگر بعیداند . در بهار پارون ازحیث آب‌وهوا خیلی زیاد خوشگوار است اما درزمستان خیلی‌سرد وبرفگیر است اهالی آن همیشه درخوف برف کوچ بوده و اکثر زمین‌ها ذریعهٔ برف کوچ خراب میشود .

الف - پشکی: موقعیت جغرافیائی: ناحیه پشکی خیلی‌وسیع وعلف‌زار است- کوهای این‌علاقه با درختهای بادام و جنگلات کوهی مستورشده است نفوس این ناحیه تقریبا به ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفربالغ میشود پیداوار حیوانی آن عبارت است از گاو ، بز ، گندی وغیره. نباتات آن عبارت است‌ازبادام کوهی ، زردآلو ، جلغوزه ، بلوط ، ارچه وغیره .

ب- دیوه : ناحیهٔ دیوه در کنار دریا موقعیت داشته هوای‌آن مرطوب است نظر بوقوع برف کوچ کوهای‌آن چندان چنگل ندارد زراعت وعلفزار این ناحیه باسائر دهات پارون یك‌سان است . نفوس‌آن‌تخمینا به۲۰۰ الی ۳۰۰ نفربالغ میشود .

ج - پرنس :این ناحیه تماما دلدازار هوای‌آن‌مرطوب وازحیث پیداوار حیوانی خود شباهت باسائر مناطق پارون‌است. نظر به‌وقوع برف کوچ درخت‌درین‌منطقه‌یافت‌نمیشود نفوس این‌ناحیه تخمینا بالغ بر ۱۰۰ الی ۲۰۰ نفر می‌شود .

د -اشتوی : این‌ناحیه از قریهٔ پرنس به‌مسافهٔ یکساعت‌راه‌واقع بوده‌وهوای آن‌مرطوب‌است نظربوقوع برف کوچ‌ها علاقه‌آن از جنگل خالی میباشد ممیزات اهالی آن شباهت به ساکنین پارون دارد و تخمینا ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفر نفوس‌را داراست . اقلیم‌آن دربهار ازحیث آب‌وهوا معتدل اما درزمستان خیلی‌سرد می‌باشد . زبان ، کلتور و نژاد اهالی بادیگر باشندگان کوهستانات فرق دارد اهالی‌این ناحیه خون‌سرد میباشند واقعاتی چون دزدی جنگ وغیر قطعا دربین این مردم دیده نمی‌شود خوراك ایشان قروت ، شیر وغیره لبنیات می‌باشد . صنعت ایشان عبارت ازیك رقم تکه‌می‌باشد که ازپشم می‌بافند وزنها ومردهای ایشان ازان برای خود پوشا که تهیه می کنند کار زیاد بدوش زنها است دربهار ازصبح الی‌عصر به‌درویدن علف‌مشغول می‌باشند درزمستان جهت پوشا که خود تکه‌می‌بافند زراعت‌ایشان عبارت است از گندم ، جو ، جواری ، کدن ، ارزن و باجزه که دراول بهار کشت ودرماه میزان آن‌را می دروند .

هـ - کشتکی : این‌علاقه خیلی خوب بوده درپیداوار حیوانی و نباتی مانند قریه پشکی است . نفوس‌آن تخمینا بالغ بر ۱۰۰ الی۲۰۰ نفر میشود در دیگر ممیزات خود باسائر قریه‌های مربوطهٔ پارون مشابه‌بوده آب‌وهوای‌آن‌خوشگوار میباشد . درچپه دره‌یك‌باب مکتب دهاتی نیزدائر است .

چت رباط : خرابه‌ایست بفاصلهٔ ۲۵٫۵ کیلومتر درشمال‌شرق مرکزخلم مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزارشریف که‌بین ۶۷درجه ۵۶دقیقه ۶ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۶درجه ۴۸ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چت رباط : قریه ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال مشرق مرکز خلم مربوط حکو متکلان سمنگان ولایت مزارشریف که‌بین۶۷درجه ۴۸دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۴۵ دقیقه ۲۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

چتك : موضع چاه‌داریست بفاصله ۱۵٫۵ کیلومتر درشمال‌غرب چاه‌باراپ درعلاقه حکومت درجه ۴ شورابك مربوطولایت قندهار که‌بین۶۵درجه ۳دقیقه ۴۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۱۸دقیقه ۱ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

چچکتوشور : نهریست درشمال بالامرغاب مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات که تخمین بین ۶۳درجه ۴۲دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۵درجه ۴۷دقیقه۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده‌وآب‌آن بدریای‌مرغاب می‌ریزد .

چخانسور ایـن سرزمیـن باستـانی کـه امروز در تشکـیلات دولتی یك حکومت درجه مرکزسیستان قدیم : اول‌مربوطحکومت اعلی فراه وشامل چهار علاقه داری بوده قیمی ازان در زیرآب نیمهٔ دیگرآن معروض خشك‌سالی‌است یك‌وقتی مدنیتی داشته که محسود سرزمین های اطراف خودبوده چون‌آبریزهٔ سه چهار دریا را تشکیل میدهد آب و افری دارد هوای آن برای انواع زراعت مساعد و آفتاب آن درخشان وفیض بخش است قلاع وآبا دی های نیمه مخروبه‌ایکه سر تاسرآن رافرا گرفته وتا هنوزهم برای اینکه جلال وبهت زمان گذشتهٔ خودرا بچشم هر بیننده بکشد درطول صدها سال و دربرابر تمام حوادث و عوارض جوی کوه‌آسا پابرجا مانده وازجلال گذشتهٔ خود شهادت وبیننده‌را قناعت میدهد وباز اگـر صفحات تاریخ را ورق بزنیم ازخلال اوراق‌آن درمی‌یابیم که درین گوشه زمین باستانی دوازده قرن‌قبل شهرمهم وتاریخی زرنج‌ومرکز سیستان باستان که‌دران ایام مدنیت‌آن رشك‌انگیز جهانیان بوده وجود داشته که شواهد بیشمار ازان هنوز موجود و بر عظمت وجلال آن گواهی میدهد ، این منطقه درگوشهٔ غربی مملکت عزیز ما افغانستان بین خطوط ۶۱و۶۲درجه ۳۲و۳۹دقیقه ۱۵ و۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ و۳۱ درجه ۲۷و۳۲ دقیقه ۱و۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. ازناحیهٔ شمال دشتهای لم یزرع وقریبا مرتفع که ازشرق بغرب افتاده و علاقه داری جوین سرحد آن را از فراه جدا می‌سازد و همچنان جهت غربی آن‌قسمتی به‌آمون‌صابری وباقی آن باسیستان دولت دوست وهمجوار

ما ایران تماس دارد جنوب آن به ریگ زار های بلوچستان (پشتو نستان) محاط بوده درشرق آن علاقهٔ خاشرود و دشتها تا گرشك واقع گردیده اند .

اراضی آن بصورت عمومی مرکب ازیك نوع گل سیاه چمنی و آمیخته باریگ دریائی ازسرتاسر قریبا یك سطح همواری را تشکیل داده است معذالك چون ازیك سو درینجا باران کمتر میبارد شبنمی که در بهاران نزول میکند آزوت آن برتمام نباتات جابرجا باقی می ماند وازجا بی هم چون نسبت به اراضی اطراف خود پست تر واقع گردیده ودر بهار برای آبریزه دشتهای اطراف خودصورت (کولی) را تشکیل میدهد چون طبعا آب های مذکور مرکبات آزوتی دشتهارا نیز باخود نقل میدهد دربعضی حصص شوره های بزرگی را بوجود می آورد ازهمین جهت اول تمام اراضی آن طوری ازآزوت غنی است که بحال موجوده محتاج هیچگونه کود و پاروئی نیست اکثرزمین های آن اگرهمه ساله وبدون دادن پارو کشت شودحاصل قابل قناعتی ازان بدست می آید. گوشت حیوانات آن که دربرخی ازمواسم سال ازین علف های شور تعلیف می شوند بحدی شیرین ومطبوع است که نظیر آن در دیگر حصص مملکت کمتر سراغ شده می تواند .

نهرها ئیکه ازآخرین بقایای هلمند وخاشرود متشکل و ازهمین اراضی گذشته درموقع مدوطغیان گل سیاه آمیخته باریکی رادر اراضی اطراف خود بسط وذخیره میدهد که باز چون دریا به حال جزر برمیگردد شمال های صدوبیست روزه هرات که مستقیما این گوشهٔ خاك را عبور میکند وقریبا سه چهارماه متمادی در وزش است گل وریگ رابه اراضی هم جوار آن نقل داده طوری آن راقوی میسازد که برای سالهانه کسودی بکار دارد ونه درزراعت آن ضعف ووهنی حس می شود بل برخی ازین اراضی بحدی قوی میشود که وقتی یك سال زراعت شوند سه چهار سال دیگر طورخودرو وبدون تکرار زرع جو و گندم که سال بسال قسمت بیشتر آن جو می باشد حاصل می دهد . بته پنبه طوریکه دیده شده چون حاصل یك سال آن رابرداشته اند درسال آینده باز ازبیخ جوش بتهٔ پارینهٔ آن توده های تازه سرزده وارتفاع آن ازیك متر هم متجاوز و درنتیجه حاصل مناسبی هم داده است .

چون اقلیم آنجا گرم وآفتاب آن سوزان است برای قوی گردانیدن زمین آن اینهم عامل مهمی بشمار میرود . جو ، گندم ، جواری ، کنجد ، ذرت ، لوبیا ، ماش ، زیره ، تربوز ، تنبا کو ، شلغم ، زردك ، پیاز ، لبلبو و کدو کمارا به اندازهٔ قابل وصفی حاصل میدهد خربوزه هم دراینجا میشود ولی چون اول درجاهای محدود آن وثانی بعلت گرمی اقلیم کم دوام است درجملهٔ حاصلات توصیف آن آورده شده نمیتواند . جهیل آمون صابری را که اکثر آن درخاك ایران واقع شده وازآبهای دریاهای مایعنی دریای هلمند، خاشرود

فراورد وهاروت بوجود آمده ، چون مصب این دریاها در داخل خاك ماواطراف آن چمن های بسیاری را بوجود آورده ، این چمن‌ها مراتع مفید ومهمی‌را برای تربیهٔ حیوانات طورعلی العموم وبرای تربیه گاو و گوسفند علی‌الخصوص تشکیل داده شغل فلاحت را درین جا مساعد ساخته است ، مگر بدبختانه چه ازعلت رطوبت برخی از اراضی اطراف مراتع که‌محل رهایش حیوانات است ، وچه‌ازعلت گرمی هوا وچه ازدرك گرمی که‌در بین آبهای راکد سالمانده بنام(مارك) پیدا وحیوانات خصوصا گاوآنرا باعلف وآب چمن می‌بلعد تولید مرض حیوانی میکردد وهم از خوردن یك نوع علفی که‌آنرادوباره خوار میگویند امراض پیدا می‌شود که باعث ضیاع وا تلاف هزاران گاو و گوسفند می گردد. اگرچه این امراض ساری نیستند مگر چون همه اطراف این مراتع و تمام علف‌های این چمن زارخصوصا وقتیکه آب آن مثل این سالهای اخیر یك سالەودوسالە درچمن‌هارا کد مانده ، مصدرامراض مذکوراست ، سالهائیکه‌شیوع میکند صورت استیلائی بخود میکیرد وچون از رهکذر حفظ الصحه حیوانی در اینجا دستکاهی بوجود نیامده وتر تیباتی گرفته نشده صدها فامیل را که وسیلهٔ معیشت آن فلاحت است بخاك سیاه می‌شاند ، موسم زراعت سفید برك این سرزمین ایام اواخر تیرماه و زمستان بوده فصل جو و گندم وزیرهٔ آن تااواخر ثور رسیده خشك وقابل درویدن می‌شود ، درآن جاضرب المثلی است که‌میکویند: دریکم نی بدریا خشك می‌شود (ومراد از یکم حلول برج جوزا است) همینکه اول جوزا شد کشتی که تادیروز سبز وخرم بوده امروز بیك بارکی یك قلم خشك وزعفرانی می کردد سائر حبوب‌را درماه حمل زرع میکنند تخم تنباکو وبادنجان‌را که از بزق آن استفاده میشود در برج دلو بذر میکنند .

چواری اگرچه حاصل قابل وصفی میدهد چون درینجا بجز صورت بریان کردن بطریق دیکری خوردن آن معمول نیست چندان کشت نمی‌شود .

چغانسور ازنقطهٔ نظر تشکیلات اداری مملکت حکومت درجه‌اول و مربوط حکومت اعلی قراه بوده ، ارتفاع آن ازسطح بحرتخمین ۴۹۹ متر ومسافهٔ آن از کابل ۱۰۶۸ کیلومتر واز قراه مرکز حکومت اعلی ۱۷۶ کیلومتر میباشد . علاقه داری های چهار کانه مربوط چغانسور که‌دربالا ذکری ازان رفته عبارت است از :

۱- علاقه داری چهاربرجك
۲- علاقه داری میل کرکی
۳- علاقه داری نادعلی
۴- علاقه داری اصل چغانسور

درچغانسور یك باب مکتب ابتدائی وسه باب مکتب دهاتی موجوداست اسمای آنها ، مکتب دهاتی

خوابگاه، مکتب دهاتی نادعلی و مکتب دهاتی نهرشاهی میباشد و مکتب اخیرالذکر در نادعلی چخانسور وقوع دارد و برای تدریس دائر گردیده. همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی حکومتی چخانسور انتخاب و بشوری ملی فرستاده میشود.

چخانسور : (اصل چخانسور) در تشکیلات دولتی علاقه داری است که تحت عنوان «اصل چخانسور» هم چند سطری قید شده است.

این علاقه داری بحکومت درجه اول چخانسور مربوط است و قسمت شرقی آن حکومتی را تشکیل میدهد.

از ناحیه شمال بدشتهای خشك و بائر یکه بین اراضی مرکز حکومت اعلی قراء و حکومت چخانسور واقع است مربوط و از طرف غرب و در قسمت جنوب غربی با قریه تیرآباد علاقه داری نادعلی ارتباط دارد از سمت جنوب به علاقه داری چهار برجك و گرمسیر و از طرف شرق بعلاقه داری خاشرود پیوست است.

قراء مشهور این علاقه داری ازین قرار اند:

۱- کده ۲- خواجه سراج الدین ۳- گهکن ٤- کلوخی ۵- ایراندار «قریه ایرانداز» ٦- هلیلی «قریه هلیلی» ۷- قلعه چه ۸- سرکنگ ۹- سرگز. قراء خورد و کلان دیگری نیز دارد که تعداد مجموعی آن بصورت تخمینی بیکصد میرسد.

تعداد صحیح نفوس این قریه ها هنوز بدست نیامده ولی بطور تخمین در حدود چهلهزار نفر بالغ خواهد بود.

پیداوار زراعتی: پیداوار زراعتی درین منطقه بصورة عمومی گندم، جو، ذرت، جواری کل جو، پنبه، کنجد، ماش، مشنگ، عدس، زیره، لوبیا، بیدانجیر، گل آفتاب پرست ارزن، کدو، خربزه، تربوز میباشد. این منطقه حاضراً حاصلات قابل وصف دارد اگرچه برای زرع نی شکر، لیلبو، زردك، شلغم و سائر بقولات اراضی آن استعداد خوب دارد مگر بسبب قلت آب ازین ترکاری ها که از مزروعات تیر ماهی اند حاصل بدست آمده نمی تواند.

این علاقه داری اراضی مستعدی دارد که محصولات آن شگفت انگیز است، حاصلات گندم و جو آن که در برج حوت زرع و در آخر ثور و اول جوزا درو می شود قابل وصف است. با اینکه درین علاقه تنها در زمستان دو سه مرتبه در طول سال باران می بارد مگر پنبه آن در اکثر حصص آن تا تیر ماه بهمان آبی که در اول بهار نصیب آن می شود حاصل میدهد. زیره و کنجد آن که آب بسیاری بکار ندارد حاصلات مفصلی دارد کنجد برای روغن کشی در داخل مملکت وزیره در خارج بازار بسیار گرمی دارد.

نوع اراضی آن: چون نظر به نوع گل زمین این منطقه هم یکوقتی جزء همین کول

نیزار موجوده ایـکه دربین علاقه داری مذکور ومرکز موجود است بود، ولی درمرور زمان ذریعه گل ولای ایکه توسط همین دریای خاشرود وسیلاب هائیـکه ازدشت های اطراف آن سرازیرمی‌شدیروسطح همواری‌را تشکیل داده ' این‌اراضی ازدواوع گل، سیاه‌چمنی و گـل، آمیخته‌بوده برای نموی‌هرنوع مزارع مساعدة‌خاصی‌دارد .
این اراضی بکودوشودیار احتیاجی نداشته لهذا کار کودد ادن وشودیا ر کردن دربن علاقه داری رواج ندارد . گندم وجو باوجودیـکه عمرآن‌خیلـی کوتاه است ازده تابیست تخم حاصل میدهد .

پیشه اهالی : طبقه‌ذکور این‌ناحیه تماما بزراعت وتربیه حیوانات مصروف‌بوده کمتر به‌تجارت مشغول می‌شوند . چون آخرین علهٔ زراعت شان تا اواخر اسد جمع می‌شود همگان برای مزدوری و کـار بمناطق همجوار مراجعه می کنند . طـبقه اناث بصورت عمومی به‌پشم ریشی وپنبه ریشی ' بافت گـلیم وقالین شغل دارند . دربین زنا ن این علاقه رشتن پشم وبعضا پنبه و گـلیم بافی وقالین سازی بسیا ر عمومیت‌دارد طوری که اکثراهالی ازین‌شغل بهره‌دارند . مگـر باوصف این چون گـلیم وقالین‌را خیلی کـم عرض وخورد می‌سازند به‌همین‌جهة درخارج منطقه باز اری ندارد .

مـزارات: دریـن عـلاقه دو زیـارت مشهور مـورد اعـتقادو احترام اهالـی میباشد یکی زیارت خواجه سراج الدین‌است که درقریه‌خواجه‌سراج الدین واقع‌وقریه مذکور بنام خود زیارت شهرت یافته است دیگرش زیارت خواجه سیاه پوش است که درشمال علاقه‌داری‌دردشت غیرمسکونی افتاده 'تاریخ‌صحیح آن ها بدست نیست .

طرز آبیاری : این‌منطقه مسطح کـه درمحیط زراعتی آن کوه وتپهٔ وجود نـدارد تماما ذریعهٔ دریای خاشرود آبیاری می‌شود . چون این‌دریا که در بعضی سالها بـکلی خشك میماند بجزدوسه‌ماه‌آب‌ندارد . بناء علیه‌این‌علاقه‌داری بنام‌خشکابه شناخته‌می‌شود وواقعا خشکابه هم‌است . درسالیا نیکه‌آب آن می‌آید هم بجز از اواخر وبااوایل‌حوت تا آخر ثور آب ندارد . اگر روزی بر دریای خاشرود درحدود دلارام که گنجایش خوبی‌دارد بند ذخرهٔ تاسیس شود این‌منطقه یـکی از حاصل خیز ترین مناطق مملـکت گردیده وخصوصا ازنی شکر ولبلبو وپنبه حاصلات عمده‌ئی خواهد داد .

هوای این‌علاقه‌داری مثل‌سائر حصص حکومتی چخانسور گرم بوده شمال‌های صدو بیست روز هرات برین علاقه نیز گذر دارد ولی منتهی نسبت بمرکز حکومتی خفیف‌تراست چون آن علاقه داری شب بادهٔ مخصوصی دارد چه در لطیف ساختن هـوای شب اینجا وچه‌درشیرین‌ساختن خربزه وتربوز آن‌تأثیرخاصی‌دارد اگروقتی دراینجا سستم آبیاری

درست شود و باغ های انگوری ساخته شود اغلب انگور آن باید خیلی لطیف، نازك و شرین باشد.

حیوانات :

۱ حیوانات اهلی : حیوانات اهلی دراینجا عبارت از گاو، گوسفند، بز، اشتر، الاغ واسپ میباشد، تربیه حیوانات درین علاقه داری چه بنابر کثرت مواد تعلیف وچه به سبب مساعدت نسبتی بهتر صورت میگیرد، چون اراضی مرکز وعلاقه داری نادعلی و میل گرکی نسبت باینجا پست تر و مرطوب است وشب باده ندارد حیوانات بامراضی مواجهه میگردند که تلفات آن تاسف آور است ولی درین علاقه داری ازان امراض چیزی نیست.

ب - حیوانات وحشی: دردشتهای این علاقه داری آهو وخرگوش فراوان بوده و حیوانات درنده آن گرگ، کفتار، شغال وروبا می باشد.

طیور : از طیور وحشی درزمستان همینکه آب خاشرود می آید انواع مرغابی وبط آنقدر وافر می باشد که حدی برای آن قیاس شده نمی تواند همچنان در زمستان بقره قره و کتو بکثرت دراینجا آمده اهالی ذریعه تور وتفنگ شکار میکنند. در بته زار های اراضی مزروعی آن دراج وترغدری وبودنه هم بسیار است. دراج یکنوع مرغی است که گوشت بسیار لذیذ ومطبوعی دارد.

واردات وصادرات : تمام مواد محتاج بها وآلات زراعتی کار آمد خود را از خارج وچای وبوره و تیل خاك کارآمد خودرا ازولایات داخل مملکت وارد می کنند، صادرات شان فقط دو قلم مواد زراعتی یعنی زیره و کنجد میباشد تربوزهم تامر کز حکومتی اعلی فراه صادر مینمایند کنجد به ولایات داخله وزیره بخارج صادر میشود. (۱)

چخانسورك : خرابه ایست بفاصله ۵، ۳۸ کیلومتر درجنوب قلعه چخانسورك مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۴ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۵۹ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چخچران : حکومت درجه ۲ مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات میباشد که بین خطوط تخمین ۶۴ و ۶۶ درجه ۱۱ و ۵ دقیقه ۱۸ و ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ و ۳۵ درجه ۲۰ و ۲۶ دقیقه ۴۷ و ۵۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است. هوای آن درزمستان به سبب بارندگی شدید برف نهایت سرد است وبرف باریهای این منطقه بعداز هزاره جات بدرجهٔ دوم میباشد وحتی بنابر اینکه کوهای آن برف دائمی دارد درتابستان نیزخیلی سرد بوده وفقط درماهای اسد وسنبله نسبتا معتدل میباشد وبرف باری آن عموما از اول عقرب الی اخیر حوت بوده ودرما های حمل وثور باران شروع میشود سردی زمستان باندازهٔ شدیداست که ساکنین یك قریه به

(۱) مضمون چخانسور ذریعهٔ عبدالحمید نجیف غندمشر پیاده نوشته شده

دیگر قریه کمتر رفت و آمد مینمایند بعضا راه عبور و مرور مسدود میگردد اراضی چخچران اکثرا هموار و فوق العاده حاصلخیز است ولی بعضا کوهستانی هم بوده قطعا زراعت کرده نمیشود . زراعت آن عموما لملمی کاری بوده و عبارت از گندم ، و جو که به مقدار زیاد کاشته شده نه تنها مصارف اهالی را کفایت میکند بلکه در ایام تابستان که مردمان مالدار برای چرانیدن گله و رمه های خود به طرف سردسیر و منطقه علف چر عزیمت مینمایند غله خورا که خودرا از همین جا خریداری می نمایند که قیمت آن نسبتا مناسب و ارزان میباشد . قسمت زراعت آبی آن نیز بنا به وفرت آب فوق العاده حاصل خیز است . درچخچران بته های کتیرا هم بکثرت می روید ، ولی استفاده از کتیرا طور ناقص است . حکومت چخچران درحوزه خود علاقه داری نداشته وتمام قراء و قصبات آن مستقیما تحت اثر خود حکومتی اداره میشود .

محال چخچران شرقا محدود است به حکومت لعل وسرجنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی غربا به حکومت شهرک مربوط حکومت کلان غورات هرات وبعضی علاقه جوند . شمالا به علاقه میمنه وسرپل مزارشریف وجنوبا بحکومت شهرک مربوط حکومت کلان غورات در اکثر مناطق چخچران باغهای میوه واشجار مثمر دیده نمیشود تنها در حصه ٤ صده ومرغابی که درشمال علاقه واقع و نسبتا به میمنه همجوار است درخت زرد آلو ، توت ، چها ر مغز یافت میشود . وهکذا درین منطقه اشجارغیر مثمرمانند بیدچناروسفیدار زیاد تربیه میشود . ودر کوهای آن اشجاربادام ، ارچه وزیره زیاد یافت میشود اهالی برای سوخت وفروش ازان استفاده مینمایند .

از چخچران دو دریای بزرگ میگذرد که یکی بنام هری رود و دیگری بنام دریای مرغاب یاد میشود که اولی ازعلاقه سرجنگل ودومی ازحصه پنجاب هزاره جات منبع میگیرد لکن ازدریاهای مذکور در خود چخچران استفاده نمیشود موقع آبخیزی دریاهای مذکور ماههای حمل وثور میباشد که برفها آب شده طغیان در یاها شروع میشود معهذا برای آبیاری چخچران نهر ویا جوی ازان جدا نشده است . راههای چخچران عموما کوهستانی بوده تنها سرکیه ازبین چخچران بصورت خامه گذشته و بسمت هرات امتداد دارد مورد استفاده میباشد وباقی راههای آن اساسی نبوده صرف پیاده وسوا ره میتوانند ازان راها عبور و مرور نایند .

اهالی عموما بکار های زراعت ومالداری مشغول بوده وزنان شان ببافتن گلیم چپك ، برك ، جل ، اسپ وغیره ازپشم گوسفند اشتغال می ورزند .

قریه ها وقصبات چخچران ازیکدیگر خیلی دورواقع اند . درچخچران یك باب مکتب دهاتی باسم مکتب دهاتی لکه مزار دائر ویکنفر وکیل از طرف اهالی آنجا انتخاب

وبشورای ملی فرستاده‌می‌شود. خرابه قلعه آهنگران که‌باری این‌قلعه‌مرکز شاهی‌حکومت غوربوده‌وازمشهورترین‌مناطق‌غورومرکزسلاله‌سوری‌هاشمرده‌می‌شدواکنون‌بحالت‌خرابه باقیمانده‌است‌در۲۰ کیلومتری‌جنوب‌غرب قلعه کانسی‌یعنی‌مرکزحکومتی‌چخچران میباشد.

چدرود : نهریست بفاصله ۳٤ کیلومتر درغرب تولك مربوط حکومتکلان غورات‌ولایت‌هرات که‌بین ٦۳ درجه ۲٤ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه۵٦ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چراغدان : دره ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشرق‌قلعه‌سیغان سرایك مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ٤٦ دقیقه ۵٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۱۱ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چرپك : قریه ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب‌شرق مرکز درایم مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین۷۰ درجه ۲۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ٤۸ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرچگی : کوتلیست بفاصله ۱۱۰۵ کیلومتر درشمال مشرق قلعه‌نو بارتفاع تخمین۹۳۸ متردرعلاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۳ درجه ۱۲ دقیقه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۲ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چرچول(لغمانی): قریه‌ایست‌بفاصله ۲۱ کیلومتربطرف شمال غرب قریه سربولی‌مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین٦۹ درجه ۲۵ دقیقه ۵٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ٦۷ دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چرخ : علاقه داری درجه۲مربوط‌حکومت کلان او گرمتعلق ولایت کابل میباشد تخمین بین ٦۸ و٦۹درجه ۵و٤۵ دقیقه٦ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۳درجه٤۷ و۵۵دقیقه۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است. هوای آن‌درزمستان سرد ودربهار معتدل است بارندگی آن‌درزمستان ازبرج قوس‌شروع‌وتاآخرحمل‌دوام‌میکند. خاك چرخ‌برای‌زراعت هرگونه نباتات مساعد بوده گندم، جو،جواری،نخود کاشته‌میشود خربوزه، تربوز،بادنجان، کدو، زردك، لبلبو، ترب، کچالو، بسیار زرع می‌شود در باغهای آن زردآلو، سیب، ناك، شفتالو توت وغیره‌فراوان‌است.

مردم‌آن‌عموما زراعت پیشه‌بوده دیگر نوع‌صنعت وتجارت درآنجا کرده نمی‌شود.

حیوانات اهلی آن عبارت ازاسپ، خر، گاو، گوسفند، بز بوده واز حیوانات وحشی گرگ،آهو، پیدا می‌شود.

اطراف چرخ را کوههای زیادی احاطه نموده که بنام کوه کلان (مشهور بسفید کوه) و کوه قرین و کوه هو کام و کوه کوتل و کوه خرپچك ، و کوتل مولینا و کوه کبوتر خانه شهرة دارند درچرخ تنها یك نهر است که از کوتل مولینا منبع گرفته ومنطقه چرخ واطراف آن را آبیاری نموده برود لوگر می ریزد .

درچرخ یك قلعه بنام قلعه نو مشهور است که از بناهای بسیار قدیم بوده وآبادی آن را در حدود چهارصد سال قبل تخمین نموده اند مقبرهٔ مولینا یعقوب چرخی وزیارت عاشقان وعارفان (رح) درچرخ میباشد ، درچرخ یك باب مکتب ابتدائی نیز دائر است .

چرخ آب : کوتلیست بفاصله ٥ ٢٢٠ کیلومتر درشرق منجان بارتفاع تخمین ٥٠١٦ متر مربوط حکومت در جه ٢ جرم درحکومت اعلی بدخشان که بین ١٧ درجه ٧ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ١ دقیقه ٥٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است ،

چرخ بی نل : قریه ایست بفاصله ٢٦ کیلومتر درشمال غرب قلعه بالامرغاب مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات که بین ٦٣ درجه ٨ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٤٥ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چرخه نه : چاهیست بفاصله ٣٨ کیلومتر درشمال غرب قریه شیر بخش در علاقه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ٦١ درجه ٤٣ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٥٢ دقیقه ١٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چرخی : نهریست بفاصله ٥ ٣٥٠ کیلومتر درجنوب شرق قریه متون درعلاقه حکومت کلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ٧٠ درجه ١ دقیقه ٣٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٨ دقیقه ٢٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چرخی : قریه ایست بفاصله ١١ کیلومتر بطرف شمال بتخاك متصل دریای کابل که بین ٦٩ درجه ٢٠ دقیقه ٣٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٣٢ دقیقه ٢٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است ،

چرخی (پسته افغان): قریه ایست بفاصله ٥ ٢٦٠ کیلومتر در جنوب قریه متون درعلاقه حکومت کلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ٥٨ دقیقه ١٩ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٩ دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چرسل : نهریست بفاصله ٥ ٧٣٠ کیلومتر درشمال غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٤٨ دقیقه ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٧ دقیقه ١٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است وآب مذکور برود موسی قلعه میریزد .

چرغ آب گل: نهریست بفاصله ٦٦ کیلو متر درشرق منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۹ دقیقه ٤٠ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ۱۳ دقیقه ۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع بوده و آب آن به دریای سنگ اوچ میریزد.

چرگی : قریه ایست بفاصله ۳۰٫۵ کیلو متر درشمال غرب چاردهی درعلاقه حکومت درجه ۳ قره باغ مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦۸ درجه ۵ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۳ دقیقه ۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چرمستان : قریه ایست بفاصلهٔ ۳٤ کیلومتر درشمال غرب قریهٔ شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ۳٤ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ٤۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چرم گرها : قریه ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر درجنوب غرب هرات درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ٦۱ درجه ۵٦ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چرن دره : قریه ایست بفاصله ۲٤ کیلومتر درشمال قریه چاه آب درعلاقه حکومت درجه ٤ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ٦۹ درجه ۵۰ دقیقه ٤۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۵ دقیقه ۳٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چروزی : قریه ایست بفاصله ۸٫۵ کیلو متر در شمال غرب ده بالا در علاقه حکومت درجه ۲ رودات مربوط حکو متکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۲۵ دقیقه ٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۹ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چره : قریه ایست بفاصله ٤۰٫۵ کیلومتر درشمال شرق خواجه خضر در علاقهٔ حکومت درجه ٤ اجرستان مربوط حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ۲٤ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱٤ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چری تنگ : کوهیست درجنوب مشرق قلعه حمید خان بارتفاع تخمین ۱۹۱٤ متر درعلاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ۱۲ دقیقه ۱۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

چسن : قریه ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر درشمال مشرق قریه خنگ درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ٤ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۳ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چسند : قریه ایست بفاصله ۲۵ کیلو متر درشمال بار پنجه درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۳۰ دقیقه ۴۱ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۷ درجه ۴۶ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چشت : قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشرق میرداؤد درعلاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۳۹ دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۸ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشت شریف : علاقه داری درجه ۳ ومربوط حکومت درجه ۳ اوبه ولایت هرات است وازمرکز حکومت اوبه تقریبا چهل کیلومتر فاصله دارد، چشت شریف دارای قریه زیادی میباشد ومشهورترین آن عبارت است از واجه، رغواجه، کرکی، اسفرز، شوره، زو، اروج، سوفی، تگاب غزه ده سرخ، چشوی، کفتر خان، چشت شریف، سنجتك، خیارك، پشه، ده زیر، سلمه، ده خان، شیرخان، دهن هموار کوتاه، مرغه، ده ران، سنگ دو رویه، غال سقاء واله، خواجه مردان، رباطك، درهٔ تخت، دره گنك، سفیدالك . سرزمین آن کوهی و بعضا هموار و برخی مرتفع بوده و دوطرف شمالی و جنوبی آن را (کوه دوندر) و (سیاه کوه) احاطه نموده است وقسمت اراضی هموار آن نسبتا حاصلخیز و برای هر نوع زراعت صلاحیت دارد منطقه چشت شریف برف گیر نیست و برفی که درزمستان می بارد بزودی آب می شود درموسم بهار باران زیادی می بارد . هوای آن درزمستان سرد نبوده و درتابستان معتدل است ، درهرطرف آن چشمه سارهای زیادی وجود دارد مخصوصا در قریه اسفرز که از علاقه داری بفاصله تقریبا ۸ کیلومتر بعید است چشمه های متعددی وجود دارد، آب این چشمه ها درزمستان گرم ودران انواع ماهی سبز، سرخ وخالدار وجود داشته وشکار آن ها ممنوع است . موقعیت جغرافیائی چشت شریف بین ۶۳ درجه و ۴۳ دقیقه طول البلدشرقی و ۳۴ درجه ۲۰ دقیقه عرض البلد شمالی درشمال اوبه کائن میباشد

سرزمین چشت شریف برای زراعت گندم، جو آبی و للمی مساعداست دربعضی سواحل دریای هریرود شالی کاری هم میشود . اشجاریکه درباغها وقریه های چشت شریف تربیه میشود عبارت ازچارمغز، زردآلو، شفتالو، سیب، بهی، وسائر میوه جات سر درختی میباشد ودربعضی قریه جات آن باغ انگورنیز دیده میشود، دریای هریرود از بین منطقهٔ چشت میگذرد واکثر اراضی این منطقه را آبیاری می نماید علاوه بر آن از آب چشمه سارها نیز برای زراعت استفاده میشود وبعضی حصه های آن آب ایستاده نیز دارد سر کیکه از هرات بطرف چشت شریف امتداد یافته است موتررو بوده وبسمت شهرك و چخچران منتهی میگردد ، دوه های زیادی هم دارد که ازبین آن بسمت شمال راه های پیاده رو بطرف

باغیسات وبسمت جنوب طرف تولك غورات رفت‌وآمد میشود ، دربین این‌دره‌ها اکثرا حیوانات وحشی از قبیل خرس ، خنزیر ، گرگ ، روبا ، آهو ، نخجیر وخرگوش پیدا میشود . حیوانات اهلی این منطقه عبارت ازگاو ، بز ، گوسفند ، اسپ وخرمیباشد . در کوهسار های‌آن بلبل ، عندلیب ، کبوتر زیاد پیدامیشود . مکتب رسمی هنوز در ین منطقه تاسیس نیافته‌است لـکن دربرخی مساجد بعضا اطفال بصورت خصوصی مقدمات علوم دینی رامی‌آموزند .

ازاوبه به‌بعد سرك خط سیر دریارا تعقیب نموده بطرف‌شرق پیش میرود وهم عرض سرك متدرجا کم‌شده پس ازطی ۴۵ کیلومتری به‌موضع‌خواجه‌چشت (رح) مواصلت‌می‌نماید . موضع خواجه چشت (رح) یك‌درهٔ باطراوت خوش‌آب وهوائیست که دارای آبادیهای زیاد بناهای تاریخی وپرمیوه بوده آرامگاه حضرت‌سلطان‌مودود چشتی(رح) هم‌درآنجا میباشد که‌درین‌اواخرازطرف نائب الحکومگی‌هرات یعنی بین‌سنوات۱۳۲۲ - ۲۶ ذریعه مهندسین واستادان فن‌وطن طورخیلی‌مرعوب کاشی کاری‌وسنگ کاری آن به‌سبك استادان عصر سلطان حسین مرزا بعمل آمده .

چشمه : چشمه‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب‌مرکزخان‌آباد مربوط حکومتکلان فیروزولایت قطغن که‌بین ۶۹درجه ۷دقیقه ۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶ درجـه ۳۵دقیقه ۱۰ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چشمه : قریه‌ایست بفاصله ۱۱٫۵ کیلومتر درجنوب خوگیانی نزدیك رود کشکنخود مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۱دقیقه ۳۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چشمه : موضعیست بفاصله ۶۸٫۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه فارسی در علاقه سنه درخت مربوط حکومت درجه‌اول شین‌دند ولایت هرات که‌بین ۶۲درجه ۳۴دقیقه۵۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۵۷دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چشمه آچك : قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر درشمال غرب قیصار مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین ۶۴ درجه ۱۱دقیقه ۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۴۸دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمـالی واقع است .

چشمه‌ازبکی : نامـوضعیست بفاصله ۶۴ کیلومتر درشمال قلعه‌شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲درجه ۱۰دقیقه ۵۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۵۰دقیقه۱۳ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

چشمه‌اسعر : قریه ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر درشمال غرب خاش در علاقه حکومت درجه۲ بـکوا مربوط

حکومت اعلی فراه که بین ٦٢ درجه ٣٧ دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٥٥ دقیقه ٣٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه امروتك : چشمه ایست بفاصله ٢٥ کیلومتر درجنوب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦١ درجه ٢٨ دقیقه ٤٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٨ دقیقه ٣١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه اوبه : چشمهٔ آب گرم است که بفاصله ٦ کیلومتری شمال غربی حکومتی درجه ٢ اوبه مربوط ولایت هرات دریك درهٔ قشنگ وخوش منظری وجود دارد، این موضع قابل دید و کافی زیبای آن ازواردین پذیرائی نموده ومحل استراحت آنها می باشد باغ عمومی آن که دارای صفه های مرتبه دار است برفرحت ناظرین می افزاید . آب چشمهٔ مذکور برای مریضانی که مبتلا به امراض جلدی میباشند مفید ثابت می شود وبرای این مقصد غسل خانه های متعددی باطراف چشمه آباد گردیده است تا مریضان بتوانند بصورت اصولی از آب مذکور استفاده نمایند این چشمه فی الواقع بشکل یك حمام عصری درآورده شده وآب گوارا دارد علاوتا شکار گاه خوبی بوده در کوهای مجاور این منطقه به تعداد زیادی کبك وانواع پرند گان دیده می شود روبا نیز بکثرت وجود دارد راه چشمه اوبه ازمعبر عمومی هرات، اوبه، غورات وبالاخره دایزنگی و کابل جدامی گردد، وچشمه مذکور بجانب شمال جاده متذکره بااستقامت سیر هرات واوبه موقعیت دارد سرکیکه ازجاده عمومی جدا وبطرف چشمه اوبه می رود تقریبا ٩ کیلومتر طول داشته خم وپیچ های متعدد ومناظر شاعرانه دارد مرکز حکومت اوبه که ازمحل این چشمه (١٢) کیلومتر فاصله دارد، ازشهر هرات بفاصله (٩٦) کیلومتر وازمرکز کابل بفاصله (١٢٥٨) کیلومتر واقع است .

چشمه اورك : قریه ایست بفاصله ٤٦،٥ کیلو متر درشمال غرب خاش رود درعلاقه حکومت درجه ٢ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦٢ درجه ٢٧ دقیقه ٣٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٥٥ دقیقه ٣٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه باغ تگاب: نهریست بفاصله ١١،٥ کیلومتر درشمال قلعه شهرك درعلاقه شهرك مربوط حکومتی غورات ولایت هرات که بین ٦٤ درجه ٢٣ دقیقه ٥٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٦ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع بوده وبه نهر شهرك می ریزد .

چشمه بای سکی: چشمه ایست بفاصله ٢٣ کیلو متر در غرب بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ٦٨ درجه ٣٤ دقیقه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ١٤ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه پتی : چشمه ایست بفاصله ١٦،٥ کیلومتر در غرب خان جك مانه در علاقه حکومت درجه اول

شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦١درجه ٣٠دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣درجه ٥٨ دقیقه ٢٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌پروان : قریه‌ایست بفاصله ١٢٠٥ کیلو متر در شمال شرق قلعه بنو در علاقه اندراب متصل دره کاسان مربوط حکومتکلان بلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦٩ درجه ١٩ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥درجه ٤٠ دقیقه ٢٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌پشپلاق : قریه‌ایست بفاصله ٢٣ کیلومتر درشمال غرب میمنه که بین ٦٤درجه ٣٧دقیقه ٣٣ ثانیه طول البلد شرقی و٣٦ درجه ٩ دقیقه ٢١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌میشك : موضعیست چاه‌دار بفاصلهٔ ٢٩٠٥ کیلومتر درشمال شرق جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١درجه ٤٥دقیقه ١٣ثانیه طول البلدشرقی و٣١درجه ٥٦دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌پوزه‌غش : چشمه ایست بفاصله ٣٨٠٥ کیلومتر درجنوب غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦١درجه ٢٤دقیقه ٤ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ١دقیقه ٣٤ثانیه‌عرض البلد شمالی‌واقع است.

چشمه‌توت : چشمه‌ایست بفاصلهٔ ١١ کیلومتر درشمال غرب خاشرود درعلاقهٔ حکومت‌درجه٢بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦٢درجه ٤٥دقیقه٣٠ثانیه طول البلدشرقی و٣١درجه ٣٦دقیقه ٣٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌جدری : شیله ایست بفاصلهٔ ١٤ کیلومتر درشمال کشك در علاقه حکومت درجه ٢ کشك و قره تپه مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت‌هرات که‌بین٦٢درجه ٢٨دقیقه ٢٣ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٥٧دقیقه ٥٤ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چشمه‌جنگلك : چشمه ایست بفاصلهٔ ٧١ کیلومتر درغرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦٠درجه ٥٤دقیقه ٣ثانیه طول البلدشرقی و٣٤درجه ١٢دقیقه ٥٦ثانیه عرض البلدشمالی‌واقع است.

چشمه‌چاکو : چشمه‌ایست بفاصلهٔ ٥٨ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعهٔ جوین مربوط حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ٦١درجه ٧دقیقه ٣٣ثانیه طول البلدشرقی و٣١درجه ٢٩دقیقه ٥٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌چاه‌غاز : چشمه ایست بفاصلهٔ ١٦ کیلومتر درشمال غرب خاشرود در علاقهٔ حکومت درجه ٢ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦٢درجه ٤٤ دقیقه ٢٢ثانیه طول البلد شرقی‌و٣١درجه ٣٧ دقیقه ٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه خاوك : چشمه ایست بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر درجنوب شرق شهر مزارشریف که بین ٦٧ درجه ۱۹ دقیقه ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ۳۷ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه خواجه : چشمه ایست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب خواجه قلعه در علاقه حکومت کلان سمنگان مربوط ولایت مزارشریف که بین ٦٨ درجه ٦ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۳ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه خواجه بگر: چشمه ایست بفاصلهٔ ۷ کیلومتر درشمال غرب گنده ك در علاقهٔ حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ٦۱ درجه ۵۱ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵٦ دقیقه ۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

چشمه خونی : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۷٫۵ کیلومتر درجنوب غرب میرداؤد در علاقهٔ حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۸ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه خونی قلعه: قلعه ایست بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر درجنوب غرب میرداؤد در جنوب غرب گذره مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۷ دقیقه ۱٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه ریگ : قریه ایست بفاصلهٔ ۳ کیلومتر درغرب قریه فرسی درعلاقهٔ سه درخت مربوط ولایت هرات که بین ٦۳ درجه ۱۱ دقیقه ۵٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ٤۷ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه سبزسنگ : چشمه ایست بفاصلهٔ ۷٤ کیلومتر درغرب سرخ شهر درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ٤ دقیقه ۳۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۵ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه سرخ : چشمه ایست بفاصلهٔ ٤۹٫۵ کیلومتر در جنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦۱ درجه ٤۷ دقیقه ۳۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۹ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه سرخ آب : چشمه ایست بفاصلهٔ ۱۸٫۵ کیلومتر درغرب گلران مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات که بین ٦۱ درجه ۲۲ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ٦ دقیقه ۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

چشمه‌سرخك : چشمه ایست بفاصلهٔ ۱۸،۵ کیلومتر درغرب گلران درعلاقه حکومت درجه ۲ گلران مربوط حکومتکلان بادغیستان ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۲۲ دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۶دقیقه ۲۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

چشمه‌سنگ نوشته:چشمه ایست بفاصلهٔ ۴۸ کیلومتر درغرب گلران مربوط حکومت کلان باد غیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۱۶دقیقه ۲۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۷دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

چشمه‌سوار : چاهیست بفاصله ۲۳ کیلومتر درجنوب غرب گاودره درعلاقه غوریان‌مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۱۱دقیقه ۲۶ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۴۷ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چشمه‌سول : چشمه ایست بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه‌آق کپروك مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ۶۶درجه ۴۸دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۱دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

چشمه‌شغال : چشمه ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر درشمال (شولگره) بوینه‌قره‌مربوط ولایت مزار شریف کـه‌بین ۶۶درجه ۵۷دقیقه ۳۴ ثـانیه طول البلـد شرقی و۳۶درجه ۳۲دقـیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

چشمه شفا : چشمه ایست معدنی وبسیار گرم کـه بطرف جنوب مغرب شهر مـزار شریـف درجوزه حکومتکلان بلخ واقع است مردمان که‌بمرض جلدی مبتلاباشد درین چشمه غسـل نموده وبرایشان مفید ثابت می شود گرچه بعضی روایات و اظهارات فولکلوری نسبت به تاثیر چشمه مزبور دربین بعضی مردم مزار شریف وجوددارد بهرصورة دریائی درنزدیکی‌چشمه مذکور وجوددارد که ده‌نهر ازان اشتقاق می پذیرد که‌مدعا ازنهر شاهی ، نهر سیاگرد نهردولت‌آباد ، نهرعبدالله‌نهر اصفهان، نهرشرشرك ، نهر فیض‌آباد، نهرچمتال ،نهر امـام نهرهشتاق ، نهرحیدر آبـاد نهر چاربولك ،نهرآقچه ،نهر بلخ ، نهرارغنداب وغیرة است وولایت مزار شریف ازان آبیاری می‌شود .

چشمه‌شمس‌الدین:چشمه ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر درجنوب ارگون مربوك ولایت جنوبی که‌بین ۶۹درجه ۹دقیقه ۵۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۳دقیقه ۱۸ثانیه عرض البلد شمالی واقـع است .

چشمه‌شیخ جلال :قریه ایست بفاصله ۱۴،۵ کـیلـو متر در جنوب شرق بغلان مربوط ولایت قطغن کـه

دی ٦٨ درجه ١ ٥ دقیقه ٢٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٦ دقیقه ٢٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه شیر : چشمه ایست بفاصله ٢٨٫٥ کیلومتر درجنوب‌غرب بغلان مربوط ولایت قطغن متصل سرك که‌بین ٦٨ درجه ٣٤ دقیقه ١ ثانیه‌طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٢ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌غورمشی: موضعیست بفاصله ٢٠٫٥ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه کشك درعلاقه حکومت درجه٢ کشك وقرة تپه مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که‌بین ٦٢ درجه ٢٢ دقیقه ٤٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤٦ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه کرخ : قریه ایست بفاصله ١٠ کیلومتر درشمال غرب قریه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤ درجه ١١ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٤٥ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه گذار : چشمه ایست بفاصله ٦١٫٥ کیلومتر درجنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٦ درجه ٢١ دقیقه ٥٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٣٦ دقیقه ٥١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه گرم گر : قریه ایست بفاصله ٣٣٫٥ کیلو متر در شمال مرکز میمنه که بین ٦٤ درجه ٣٨ دقیقه ٣٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ١٠ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه گل : قریه ایست بفاصله ٢١٫٥ کیلومتر درجنوب‌شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٥٧ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ١٤ دقیقه ١٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه لشی : قریه ایست بفاصله ٥١٫٥ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه‌نو درعلاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢ درجه ٥٩ دقیقه ٣٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤٦ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌مرولك‌زرد: چشمه ایست بفاصله ٦١ کیلومتر درشمال‌غرب قریه منذل در علاقه حکومت درجه اول شین‌وند مربوط ولایت هرات که‌بین ٦١ درجه ١٥ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٣٠ دقیقه ٥٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌ملا : چشمه ایست بفاصله ٤٢ کیلومتر در جنوب قریه گاو دره مربوط حکومتکلان غوریان ولایت‌هرات که‌بین ٦١ درجه ٨ دقیقه ٥٩ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٣٧ دقیقه ١٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌منو : چشمه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر درجنوب قریهٔ گاو دره مربوط حکومتکلان غوریان ولایت هرات که‌بین ٦۱ درجه ۱۳ دقیقه ۲۵ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ در جه ۵۱ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چشمه‌میران : نهریست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درشمال غرب قلعهٔ نیواره درعلاقهٔ حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین ٦٤ درجه ۱۸ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۳ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است وآب مذکور به‌ده‌تی تگاب میریزد .

چشمه نجمان : چشمه‌ایست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر بطرف شمال‌غرب قریهٔ سربولی در علاقهٔ حکومت درجه ۲ کوهستان مربوط حکومت اعلی بروان که بین ۶۹درجه ۳۰ دقیقه ٤٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۵۵دقیقه ٤۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چغان : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳٤ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ اشلان در علاقهٔ حکومت درجه ۳تولك مربوط حکومت کلان غورات ولایت‌هرات که‌بین۶۳درجه۱۸دقیقه ٤۱ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۲ دقیقه ۳٦ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چغل : قریه ایست‌بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز سمنگان متصل سرك مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦۷درجه ۵۸دقیقه ۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦درجه ۱۸ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

چغوردی : موضعیست چاه‌دار بفاصله ٤۷،۵ کیلومتر درشمال شرق صالحان کاریز متصل دریای تلپ درعلاقهٔ حکومت درجه‌اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦۳ درجه ۵٤دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۲۹درجه ٤٦دقیقه۲٤ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است.

چغه‌سرای : موضعیست که سرسبز وخوش‌آب وهواء بوده مرکز حکومتکلان کنر ها متعلق ولایت مشرقی میباشد . درجوار عمارت حکومتی دکاکین چندی آباد وهوتلی‌هم بنا گردیده بکنار دریا باغ‌عمومی میباشد ازچغه‌سرای بفاصله ۲ کیلو متر بالا درقسمت تکنای دره بروی دریای پیچ‌پلی‌اعمار وسرکی‌ازان بطرف اسمار گذشته‌بجانب شرق‌امتدادیافته‌است ازینجا تااسمارتقریبا (۹) کیلومترمسافه است واگرسرك‌ازپل دریای پیچ بطرف‌اسمار نگذشته‌خط سیرخود را بهمان سمت تعقیب نماید بعد ازطی‌مسافهٔ تخمینا (۵٤) کیلومتر به موضع بریکوت مواصلت می‌نماید مسافرین دراثنای‌سیر و عبورازدرهٔ کنر بدوطرف خود برفراز کوه ها وداخل دره‌ها جنگل های بزرگ ووسیعی را مشاهده میکنند که دربعضی حصص غلو ودربعضی مواضع تنگ میباشد همکذا اقسام گل‌های خودرو وبته های

خوش بو اشجار مثمر وغیرمثمر ازقبیل نشتر، بلوط، جلغوزه، بادام، جوز، بهی وانگور کوهی وغیره وجود دارد دربین این جنگلها حیوانات وحشی از قبیل خرس، پلنگ، وبرزینه بکثرت دیده می‌شود که اهالی آنهارا شکار وپوستهای آنها را بفروش رسانیده ویکی ازمنابع مهم صادراتی این منطقه را فروش چوبهای عمارتی این منطقه تشکیل میدهد که‌همه ساله بصدها هزار درخت قطع و توسط آب دریا بداخل وخارج برای تجارة برده می‌شود . پرورش زنبور عسل (بحال طبیعی رمصنوعی آن) بکثرت وجود دارد که سالانه یك مقدار زیاد عسل ازین منطقه بداخل وخارج برای تجارة صادر می گردد . اقوامیکه دربین دره و کوهستانات این علاقه سکنی پذیراند پیشهٔعموم‌شان غالباما لداری وتربیهٔ زنبورعسل بوده بز، گوسفند وگاو به پیمانهٔ وسیع درآنجا تربیه می‌شود. زمین زراعتی درمنطقه مذکور بواسطهٔ که وسعت کافی ندارد حاصلات آن رفع ضروریات اهالی آنرا نمی‌تواند اهالی آنجا غالبا قسمت اعظم مواد خورا که خود را ازدیگر جاها واردمی کنند . دربن منطقه امور زمین‌داری وغیره را عموما زنها متکفل بودهٔ ومردها صرف درهنگام رفع حاصلات کمك جزئی می‌نمایند وبس، زنها توسط تیشه‌های مخصوص زمین راحفر وقلبه نموده پس‌ازپاشیدن تخم‌وآبیاری حین‌رسیدن حاصلات همهٔ آنرا درو وبصورت دسته‌ها وپشتارها آنرا درپشت خودبخرمن جای‌می‌برند که‌بعدازتهیه حاصلات بصورت خرمن همه‌گان زن، مرد، صغیرو کبیر پهاوی هم‌صف بسته‌دوریك‌محور بالای خرمن گردش وآنرا باپای‌خودعوض جغل‌میده‌میکنند ودراثنای کاروبارزمین داری و غیره اطفال شیر خوار خودرا زنان دربین‌یك کجاوه که ازسردوزموی بزمی‌سازند بردوش خود آویزان می نمایند ، چوب وهیزم از جنگل وآب ازچشمه‌ها آوردن برای رفع حوائج روز مره نیز توسط زنها ویااطفال خوردسال بعمل می آیدوبرای‌مردها کدام ضرورتی بکار کردن نمی افتد .

پوشاکهٔ اهالی از کرباش وطنی است که رنگ داده عرض کرتی وبالاپوش استعمال وسبقه‌عربا پوست های‌بزرا دربرمی‌نمایند وهم بعضا اطفال صغیرشان تنها به‌پوشیدن‌پوست بزا کتفا واز پوشیدن‌پیراهن وزیرجامه خود داری می نمایند . لباس طائفه نسوان از تکهٔ چیت ویا کرباس رنگه بوده درپاهای خود پای پیچ درکمر خود یك نوار پهن را می‌بندند . زیورات شان عبارةاز گوشوارهای بزرگ آهنی وپاجستی بوده درپیشانی‌خود یك قسم حلقه های زنگوله‌دار را که باصطلاح آنها (ماتیکه) می گویند می آویزند . شیر ، ماست ، دوغ، برنج ونان ارزن خورا کهٔ روزمرهٔشان وپنیر شور یکی از بهترین طعام های این‌طبقه میباشد، درعروسی ها اکثر پنیر را برای مهمانان خود تقدیم می‌نمایند . خرید وفروش اجناس باپول کمترواج دارد واکثر به‌تبادله گاو، گوسفند وبز صورت می گیرد .

اهالی این منطقه عادات ورواج های عجیبی دارند، ازجمله یکی این است که در هرسال به‌مواقع مخصوص بغرض مشق وتمرین مقابله بادشمنان وآموختن اصول تعرض ومدافعه کمك وهمراهی ذات البینی، توسط تیرو کمان وفلاخن جنگ مصنوعی ترتیب واهالی بدودسته مخالف هم تفریق گردیده هرجنبه برای تعرض ومدافعه پلانی ترتیب وبعد بداخل پلان مطروحهٔ خود به‌تعرض برعلیه یك‌دیگر آغاز نموده شبخون می‌برند، خانهای یکدیگررا طعمهٔ آتش ومال یکدیگررا به‌غنیمت برده فلاخن جنگی، تیرو کمان دربین شان ردوبدل شده اگر کدام یك از آنها جراحت می‌بردارد ویا کشته می‌شود باصولیکه باید در مواقع خطر بحال‌شان وارسی نمایند وارسی بعمل می‌آید دربن مواقع زنها هم کمك نموده درسنگرها برایشان نان وآذوقه می رسانند واین جنگ غالبا سه شبانه روز دوام میکند واحتمال جرح وقتل‌هم میرود درنتیجه ازرشادت وغالبیت خود حظ وذوق می برند. خانه های اهالی عموما از سنگ وچوب ساخته شدهٔ بسیار متین ومضبوط میباشد، بعضادرلاشه‌های کوه‌خانهٔ خودرا آباد وبواسطه زینه چوبی بانجا بالاوپائین شدهٔ بوقت شب‌زینه‌را برمیدارند، تاازدشمنان خود بامن بمانند. درداخل خانه های خود عموما بالای چوکیهای چارتوك که‌ازریسمان ومنج یالیخ ویاپت بز بافته شده است می‌نشینند وطعام‌را بصورت انفرادی بالای میزهای خورد چوبی که خودشان تهیه می نمایند میخورند، صنائع این‌منطقه که‌شهرهٔ تجارتی‌را بخود دارد کلاه، چکمن پشمی وشالهای پشمی است.

موقعیت جغرافیائی این منطقه تخمین بین‌خط ٧٠ درجه‌طول البلد شرقی و ٣٤ درجه عرض البلد شمالی وارتفاع آن ازسطح بحر تقریبا ٢٢ ٢٧ متر میباشد، علاوه برمدارس خصوصی یك باب‌مکتب ابتدائی ومساجد ازطرف‌مدیریت معارف واقع‌ده ملکی دائره گردیده.

چغه‌من : قریه ایست بفاصلهٔ ٢٧ کیلومتر در شمال زیارت بادام مزار درعلاقه باغنی باغران مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٣٤ دقیقه ٥٨ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ١١ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چغه‌من‌تگاب : نهریست بفاصلهٔ ٣٣٠٥ کیلومتر درشمال زیارت بادام‌مزار در علاقه باغنی باغران مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤ درجه ٣٥ دقیقه ٥٠ ثانیه طول البلدشرقی و٣٣ درجه ٨ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلدشمالی واقع‌بوده وآب آن به‌رودخاش می ریزد.

چق‌مق : کوهیست در شمال شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٥ درجه ٢٤ و٢٩ دقیقه ١٨ و٣٠ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه ٥٦ و٥٩ دقیقه ٢٤ و٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چکارزئی : موضعیست بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر درجنوب شرق خوگیانی درعلاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶درجه ۳۹ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱درجه ۳۱ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چکاو : موضعیست بفاصله ۳۸٫۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴درجه ۱۳۷دقیقه ۱ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۲درجه ۴ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکاو : کوهیست درجنوب غرب قلعه جوین به ارتفاع تخمین ۸۳۷ متر مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۴ دقیقه ۵۴ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۱ درجه ۳۰ دقیقه ۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکاو : قریه ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر درجنوب غرب قلعه نو درعلاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳درجه ۲دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴درجه ۴۶دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چکاو : قریه ایست بفاصله ۳۱٫۵ کیلومتر درجنوب شرق دولت آباد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲درجه ۵۶دقیقه ۵ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۲درجه ۳۶دقیقه ۶ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چکاو : موضعیست بفاصله ۲۵٫۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه دلارام نزدیك رودخاش مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳درجه ۳۸دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۲درجه ۱۷دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکاو : شیله ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب قلعه زرنی مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴درجه ۲۱دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلدشمالی واقع بوده وآب آن به تکاب علیا میریزد .

چك تو : موضعیست بفاصله ۴٫۵ کیلو متر در شرق قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴درجه ۱۷دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۲ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکرناور : دندآبیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درشمال مشرق ولی چاه در علاقه حکومت درجه ۴شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵درجه ۸دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۲۹درجه ۴۸ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکری : دهی است درحدود تخمین ۱۳ کیلومتری جنوب شرق خورد کابل مربوط حکومت درجه ٤ بگرامی درحوزه ولایت کابل بین خط ٦۹ درجه ۲۵ دقیقه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲۰ دقیقه عرض البلد شمالی زراعت آن عبارت از گندم، جو، جواری، وفالیز خربوزه وتربوز است منارچکری که ازبقایای دوره بودائی است در کوه شاخ برنتی تا کنون دیده میشود شکار کبك دردامنه های آن بوفرت دست می دهد ومعدن مس هم درآن یافت شده خرکار ها ازدامنه های آن مجسمه هائی آثار وبقایای تمدن بودائی رابدست می آورند .

چکری دره : دره ایست درشرق سرخ شهر امتداد طرف جنوب درعلاقه حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ۵۲ دقیقه ٤۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۲ دقیقه ۵۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چك سك : قریه ایست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب غرب قلعه لعل مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بین ٦٦ درجه ۱۰ دقیقه ۵٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲۸ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

چکل : چشمه ایست بفاصله ۲۸٫۵ کیلومتر در شمال غرب صالحان کاریز درعلاقه حکومت اعلی گرشك که بین ٦۳ درجه ۳۹ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۲۹ درجه ۳۹ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکمان : قریه ایست بفاصله ۹ کیلومتر درشرق شهر الدخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦۵ درجه ٦۱ دقیقه ۵٦ ثانیه طوو البلد شرقی و ۳٦ درجه ۵۷ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکمش : قریه ایست بفاصله ۱۰۰۵ کیلومتر درشمال قریه وزیر آباد درعلاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٦ درجه ۵٤ دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ٤۹ دقیقه ۱٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکمك شیخ : قریه ایست بفاصله ٦ کیلومتر بطرف جنوب دوشی متصل سرك مربوط ولایت قطغن که بین ٦۸ درجه ٤۲ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۵ دقیقه ٤۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکن ابهی خانه : قریه ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر درجنوب قریه حصارك درعلاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ٦۹ درجه ۱٤ دقیقه ٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵٦ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چك ناور : قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر درغرب قریه شاه کوت درعلاقه حکومت درجه اول کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۶ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۶ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چك نری : قریه ایست بفاصله ۵۰ کیلومتر درغرب قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۱ دقیقه ۲۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۰ دقیقه ۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چك وردك : قریه ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر درشمال غرب شیخ آباد متصل رودخاوات در علاقه حکومت درجه ۲ وردك متعلق حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۳۸ دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۷ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

کار تعمیر دستگاه تولید انرژی برق چك وردك که در هشتاد کیلو متری جنوب غرب کابل واقع گردیده است درسال ۱۳۱۶ شمسی آغاز ودرسال ۱۳۲۰ اختتام یافته وبکار انداخته شد، در آن وقت مدیریت برق بوزارت فوائد عامه تعلق داشت در کار تعمیر دستگاه وردك از کمپنی های خارجی کمك گرفته نشده ، تنها آقای (ابر لین Eberlein) آلمانی بحیث سرمهندس تحت اثر تباغلی غلام محمدخان فرهاد آمر آ نوقتهٔ مدیریت برق مشغول بوده است. فعالیتکه درآنوقت ازطرف مدیریت برق در تعمیر دستگاه وردك بعمل آمده است قابل توجه میباشد ، چه بدون همکاری کمپنی های خارجی باو سائل ووسائط خیلی ساده و نارسا اکمال تعمیر دستگاه وردك کار مشکل بود از سال ۱۳۱۹ ببعد دستگاه تولید انرژی برق چك وردك به دبرشنا لوی شرکت تعلق گرفت .

ممیزات فنی دستگاه تولید انرژی برق چك و ردك :

۱ - ۳ پایه جنریتر هر کدام آن بطاقت ۱۴۰۰ کلیولت امپیر یا ۱۱۲۰ کلیوات ساخت کمپنی زیمنس شوکرت آلمانی .

۲ - ۳ پایه توربین هر کدام بطاقت ۱۰۰۰ هارس پاور ساخت کمپنی فوئیت Voith آلمانی.

۳ - ۳ پایه ترانسفارموتری فیس $\frac{۲۳۰۰}{۴۴۰۰}$ ولت هر کدام آن بطاقت ۱۴۰۰ کلیولت امپیر ساخت کمپنی زیمنس شوکرت آلمانی. با ساس اعداد فوق قوهٔ نهائی تولیدات دستگاه تولید انرژی برق چك وردك عبارت است از ۴۲۰۰ کلیولت امپیر یا ۳۳۶۰ کلیوات .

بندبرق : چون بنددستگاه تولید انرژی برق وردك تعمیرشده لهذا طول و عرض بند بطور معین معلوم شده نتوانست، اما کاسه بند بهاندازه (۳۰۰) جریب زمین را اشغال کرده است عمق بند درحدود یك متر بوده وظرفیت پنج صدهزار مترمکعب آب را دارد .

چکول : موضعیست چاه‌دار بفاصله ۱٤ کیلومتر درشمال شرق قریه گنبدسوریز درعلاقه پشت‌رود زمین‌داور مربوط حکومت درجه‌اول موسی قلعه متعلق‌حکومت اعلی گرشك که‌بین۶۲درجه ٤۸ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۱۷ دقیقه ۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چکه : قریه ایست بفاصله ٥۸ کیلومتر درغرب هرات که بین ٦۱ درجه ٥۹ د قیقه ٤۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چگر : قریه‌ایست بفاصله ٤۸٫٥ کیلومتر درجنوب شهر کابل مربوط ولایت کابل که‌دربین ٦۸ درجه ٥۱ دقیقه ٥۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۱۸ دقیقه ۱٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چگنی : موضعیست بفاصله ۱۳٫٥ کیلومتر درجنوب گرشك درعلاقه حکومت درجه ۲ شهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ۳٦دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ٤۲ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چل : قریه‌ایست بفاصله ۸۹ کیلومتر درجنوب غرب سمنگان درعلاقه روئی‌مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷درجه ۳۸دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥ درجه ۳٥دقیقه ٥۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چل : موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر درجنوب‌غرب‌قریه ارامتل‌درعلاقه حکومت‌درجه٤ نورستان درحوزه حکومتکلات لغمان‌مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین۷۰درجه ٤۸دقیقه ٥۰ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ۱۱دقیقه ۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چل‌یادره اچنی: دره‌ایست بفاصله ۲٦٫٥ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه‌ارامتل درعلاقه حکومت درجه ٤ نورستان درحوزه حکومتکلان لغمان‌مربوط ولایت‌مشرقی که‌تخمین بین۷۰درجه ٤۷دقیقه طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ۷ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چلاس : قریه‌ایست بفاصله ۱٤ کیلومتر درشمال‌غرب چوکی متصل دره چوکی مربوط حکومتکلان کنرها ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ٤۹دقیقه ۱۱ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤۷ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چلاغ‌خواجه : قریه‌ایست بفاصله ۲٦ کیلومتر درشمال غرب میمنه که‌بین ٦٤ درجه ۳٦ د قیقه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۷ دقیقه ٤۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

چل‌پاوی : موضعیست درعلاقه داری حصه‌دوم پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان .

چلپ‌دالان : کوهیست درشمال قلعه تیواره به‌ارتفاع تخمین ۳۸۹۹متر درعلاقه‌حکومتکلان غورات‌مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ۲۳دقیقه ١٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۳۷ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چلاك : قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر درشمال غرب قریه غورك مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ۱۳دقیقه ۳۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چل کر : موضعیست بفاصله ۱۷٫٥ کیلومتر درجنوب غرب شهر قندهار که‌بین ٦٥ درجه ۳۳ دقیقه ٤۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۱دقیقه ٥۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

چلك‌زرد آب : قریه‌ایست بفاصله ١٤ کیلومتر درشمال شیخ راضی‌درعلاقه حکومت درجه۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ۱۲دقیقه ۸ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۷درجه ٦دقیقه ۲٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چلم گرزال : قریه‌ایست بفاصله ۱۲٫٥ کیلومتر درشمال قریه وزیرآباد درعلاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ٥۳ دقیقه۲٤ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦درجه ٥۰دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چلنگ : قلعه‌ایست بفاصله ۱٥ کیلومتر دوغرب خواجه‌علی متصل سرك درعلاقه حکومت درجه اول گرم سیرمربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦۲درجه ٥۱دقیقه ۱٥ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ۱۳ دقیقه ٤٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چلنگی : قریه‌ایست بفاصله ٦٤٫٥ کیلومتر درغرب چهاربرجك مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۱درجه ۲۷دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۱۷ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چله‌خور : نهریست بفاصله ٦٦ کیلومتر درشمال میدان‌درعلاقه دای‌چوپان‌مربوط حکومت کلان قلات ولایت‌قندهار که‌تخمین بین٦٦درجه ٤۲دقیقه٥۲ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۲درجه ۲٦دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌بوده وبه‌نهر ارغنداب میریزد .

چله‌خیل : قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر درغرب قریه جوزخیل، درعلاقه حکومتکلان لوگر متصل سرك مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۸درجه ٥۱دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ٤۲دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چله نك : موضعیست بفاصله ٤١،٥ کیلومتر درجنوب غرب قله نو در علاقه حکومتی کلان باد غیسات مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ٥٤ دقیقه ٢٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤٣ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چلیم : دره ایست بفاصله ٣٢ کیلومتر درشمال شرق ناورك بهامتداد طرف شرق در علاقه حکومت درجه ٣ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ٦٦ درجه ٤٤ دقیقه ٣٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٥٢ دقیقه ٤٧ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چمال ورده : قریه ایست کوچك که بطرف مغرب رخه که مرکز حکومت محلی پنجشیر است وقوع دارد ، این قریهٔ کوچك که تقریبا به (٦٠) خانه بالغ میشود دارای آب وهوای سرد است دراینجا گندم ، جو وجواری کاشته میشود پیشهٔ مردم مالداری است که از تربیهٔ گوسفند های گدی و گاو ، شیر وماست وروغن وپشم حاصل کرده گزارهٔ خودرا مینمایند . در موسم تابستان بجاهای بلند وعلف زار رفته درآنجا برای خود ییلاقها آباد می کنند ، این عمل درتربیهٔ مواشی وتهیه روغن وقروت خیلی ها برای شان مفید ثابت گردیده حاصلات سردرختی آنها بطور عمومی توت است . زردالو ، چارمغز ، بادام ، وانگور نیز در اینجا پیدا میشود .

چمبال : قریه ایست بفاصلهٔ ١٠ کیلومتر درشمال غرب چوکی درعلاقه حکومت کلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ٧٠ درجه ٥٠ دقیقه ٤٩ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤٥ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چمتال : علاقه داری درجه اول ومستقیما بهحکومت کلان بلخ مربوط بوده متعلق ولایت مزار شریف میباشد وتخمین برخط طول البلد مشرقی ٦٦ درجه ٥٦ دقیقه ١٨ ثانیه وخط عرض البلد شمالی ٣٦ درجه ٣٦ دقیقه ٤٨ ثانیه واقع است .

موقعیت وحدود اربعه : این علاقه در ١١ کیلو متری شمال غرب وطرف شمال معبر عمومی مزارشریف ومیمنه موقعیت داشته حدود آن ازسمت شمال مشرق به حکومت دولت آباد ، ازطرف غرب به حکومت آقچه وبعضا بمربوطات حکومت کلان شبرغان وازحصهٔ جنوب به علاقه داری شولگره محدود است ، این منطقه درسابق بنام آهن قلعه و (نهرچمتال) یاد شده بعدا نظر بوسعت وموقعیت آن علاقه داری تشکیل شد .

قراء و قصبات : قریه های عمدهٔ این علاقه داری حسب آتی است : آهن قلمه مرکز علاقه داری ، جرقلعه ، علی زائی ، نوشهر ، هوتکی ، ترکی وتوخی ، ناقلین و تیمور کسی ، عرب مزاری ، پشمك قلعه ، ترکی امام صاحب ، قراکمهٔ تکابی و کمیساری امام صاحب ،

آسیاب شراف‌بای، تیمور فولادهٔ خلجی، اوراض گانی، اولك کوه، گزه، چقناق، بکرویه، کورچه، فمثلی، چشمهٔ توت، مچلدی‌ویا درچی‌وقزل قدق، گل‌بلاق و تخدان‌علی، میرقاسم، پل‌امام بکری، سرآسیاب وذولی فانو وتعداد خانوارآن تخمین (٤۰۰۰) خانه میباشد.

اراضی ومحصول زراعتی: زمین این‌علاقه اکثراهموار بوده فقطحصهٔ جنوبی آن کوهی ودارای پستی و بلندی‌زیادیست وتپه های خاکی نیز در این‌قسمت بیشتر است، چون خاك آن برای زراعت مساعدمیباشد کشت آبی و دیمه (لمی) به احسن وجه صورت میگیرد، اندازهٔ زمین قابل‌زراعت آن تخمین (۱۱٤٦۸٦) جریب‌میباشد محصول زراعتی آن عبارتست از: گندم، جو، کنجد، زغر، ماش ونخود، جواری وپنبه وسبزیجات آن پالك، کندنا، شلغم، ملی، لعناع، پیاز، سیر، زردك، بادنجان‌سیاه‌وبادنجان رومی، محصول مهم آن کنجد وپنبه است که در بازار های بلخ و مزار شریف برای فروش عرضه میشود.

درخت های‌میوه دار وبدون‌میوه: درباغهای اینجا درخت های زردآلو، شفتالو، بادام، توت، سنجد، انگور وانار، بید وسفیدار غرس میشود و ازاقسام گلها، گل گلاب، گل‌روسی، پتونی، بربینه، حناء، تاج‌خروس، مرجان، خس گل خوشه گل، صد برگ آفتاب پرست تربیه‌میکنند وازنباتات طبی نیز مانند کاسنی، خاکشیر، زوف، جوانی، بادیان، اسفند، خطمی، شاتره، سگ انگورك، پنیرك، بوی مادران و غیره پیدایش دارد ومردم اینجا برای رفع مریضی و کسالت ازآنها استفاده مینمایند.

پیشه عمومی اهالی: مردم این علاقه اکثرا پشتون وبعضی ازان تاجك، عرب وهزاره است، پیشهٔ عمومی آنها زراعت ومالداری بوده ویك اندازه مردم عرب وهزاره آن‌صنعت کارمیباشند، پیداوارصنعتی آنها عبارت ازبافت وتهیهٔ گلیم وشالهای پشمی جل وجوال میباشد، اشیای مذکور در بازار ها عرضه گردیده در عوض برك و دیگر انواع رخت باب ومواد ارتزاقی وارد میشود.

وضعیت آب وهوا: هوای اینمنطقه درتابستان گرم ودرزمستان سرد بوده دربهاروتیرماه کسب‌اعتدال میکند، ازبرج‌قوس تادلو باریدن باران وبرفباری شدت‌دارد برف درمناطق کوهی آن دوام‌مینماید، درجه سردی آن از ۱۰الی ۱۵ درجه سانتیگرید تخمین‌میشود.

حیوانات‌وطیور: حیوان اهلی آن از قبیل: اسپ، اشتر، گاو، گوسفند، بز، مرکب بوده حیوانات وحشی آن عبارت از آهو، خرگوش، روباه، گرگ و پلنگ میباشد، طیور خانگی‌وغیراهلی‌آن‌عبارت‌است‌ازمرغ‌خانگی، کبوتر، مرغ‌آبی، قاز، مرغ‌دشتی، فاخته، موسیچه، مینا، سیسی، باز، باشه، شاهین، کل‌مرغ‌و غال مردم اینجا چون بشکار شوق

دارند برای وشکار آهو، روباه خرگوش ، تازی (یکنوع سگ شکاری) و برای شکار طیور و حشی ، باز ، باشه وشاهین را ربیه مینمایند .

کوه واشجار جنگلی : کوه بزرگی که درسمت جنوب اینعلاقه و قوعدارد از قسمت شرق ولایت مزارشریف الی منتهای غرب آن ممتد میباشد کوهیست که بنام (البرز) درتاریخ مشهور میباشد از روایات تاریخی شاه نامه ها مستفاد میشود : وقتی که رستم زابلی در سیستان با اسفندیار (روین تن) پسر گشتاسپ پادشاه بلخ مصاف داده زخم زیادی برداشت و تاب و توانی در برابر او نداشت با ستشا رهٔ (سیمرغ مربی زال) رستم عجالتا با ین سرزمین مراجعه را ازدرهٔ گز که درداما ن البرز کوه واقع است دوشاخه چوب گزرا قطع و باخود برده درمقابل اسفندیار استعمال نمودواورا بزخم تیر گزین کور گردانید ، وعلاوه براین میگویند که شاهان قدیم باختر بالای این کوه قصور عالیهٔ سلطنتی و قلاع مستحکم عسکری تعمیر نموده بودند طوریکه معروف وزبانزدعامه بوده ویك ضرب المثل مشهور است (سیصد کله خر هر کلهٔ سیصد خر) همیشه برای بردن آب از دریای درهٔ گز ومصالح تعمیراتی دربالای البرز کوه گماشته شده بودند که تا اکنون بعضا آثار خرابه های آن در بالای کوه جلب نظر میکند ویکی از شواهد یست که تاریخ نیز تائید آنرا مینماید . این کوه دارای احجار چونه ئی وآهکی است دربعضا قسمت اشجار پسته وبادام کوهی وجود دارد ودراوائل بهارمردم آنجا چکری ورواش نیز استحصال نموده برای فروش ببازار می آرند ودریك حصهٔ این کوه موسوم به (شوراب) معادن زمچ و کوگرد توسط متخصصین کشف گردیده است ، سلسلهٔ کوه مذکور ارتیربند ترکستان میباشد .

دریا وانهار : دریای مشهور چشمهٔ شفاء که بدریای درهٔ گز ودریای کشنده اخ شهرت دارد درسابق به نام دریای بلخ (باخاب) یادمی شد ، ازحصص بندامیر وبامیان منبع گرفته بعداز اختلاط باآبهای درهها وچشمه سارهای کشنده در حدود تنگی چشمهٔ شفاء دریای بزرگی را تشکیل میدهد پس ازعبوراز شمال وشرق علاقهٔ چمتال بههجده نهرمنشعب وتمام مربوطات ولایت مزارشریف را آبیاری میکند ودرحصهٔ غرب حکومتی درهٔ صوف ومربوطات آنچه ختم ومنتهی میگردد ، دریای مذکور ازاوائل حمل تا اخیر جوزا طغیان داشته بعدازان متدرجا بحالت اصلی برمیگردد .

چشمه ها : در ۸ کیلومتری علاقه داری چمتال و کنار دریای دره گز چشمهٔ موجوداست که بنام (چشمهٔ شفا) معروف میباشد ، این چشمه چون ازاعماق صخره های البرز کوه نبعان نموده بدریای مذکورسرازیر میگردد، ازنقطهٔ نظر اینکه آب آن مرکب ازمواد مفیدهٔ معدنی بوده گرم ونهایت گوارا است لهذا چشمهٔ مذکور بصورت یك حوضچهٔ مربعی دربین یکخانهٔ مسقف وزیبائی که باسنگ وچونه ساخته شده است احاطه گردیده ومانند یك حمام طبیعی

است که همیشه برای غسل مهیا میباشد، درعقب اینخانه، خانهٔ دیگری بنا گردیده که مخصوص زنهااست هر کدام خانه‌ها دروازه های علیحده ومحافظین دارند که‌عندالضرورت برای مراجعین باز کرده میشود، چشمهٔ مذکور چون در کنار دریابوده از چهار طرف بدیوار های کوه وتپه ها محاط میباشد ویك منظرهٔ کوهستانی دارد بنـاء طرف توجه واقع شده دراطراف آن اطاقهای زیبای دومنزله احداث ودکان سماواری‌هم موجوداست چون آب این چشمه برای صحت ورفع امراض جلدی مفید واقع شده و نظر بموقعیت کوهستانی ومناظر زیبای طبیعی خود نهایت دلکش وفرحت انگیز است مخصوصا در اوائل بهار وتیرماه که گلهای متنوعه در کوهها وتپه‌های‌غرب وجوار آن میروید‌اینمنطقه را معطر وخوشبو وزیبا میسازد ازین حیث یك صیفیه نیز شمرده شده ، ماموربن واهالی اهل کسبه همیشه بـرای تماشا وتفریح واستفادهٔ آن دسته دسته وبعضا با عائله آمده برای یك‌شب‌ویادوشب میباشند، درحصه شمال چشمهٔ‌مذکور مسجد پخته وسفیده کاری نیز میباشد، مراجعین درایام تفریح ازصیدماهی وشکار طیور کوهی‌نیز استفاده مینمایند وبعد ازفراغ تماشا ومیله مراجعت ودسته های دیگر متناوبا می‌آیند ومیروند، روایات وگلوی میگوید که‌حضرت ایوب صابر(ع)هنگام‌مریضی درهمین‌چشمه غسل‌نموده وصحتیاب شده اند لذا این‌چشمه به چشمهٔ (حضرت ایوب) نیز یاد میشود .

چشمهٔ دیگری که آب شیرین وخوشگوار دارد درقریهٔ (قبرغه) درعقب البرز کوه واقع میباشد هکذا چشمهٔ‌دردامنهٔ کوه مذکورواقع است که‌آب آن‌تلخ وشور بوده قابل شرب واستعمال نیست .

مزارها وعتبات : درمرکز ومربوطات علاقه داری چمتال مزارها وعتبات متبرکه زیاد میباشد مشهورترین آنها عبارتست از : (۱) قدمگاه حضرت ایوب علیه‌السلام که درسمت شمال چشمه شفاءواقع شده که‌بین یك خانه‌باعلائم طوغ‌وچراغدان‌میباشد، (۲) مزاراامام زین‌العابدین‌بیمارا بن‌امام‌حسین رضی‌الله عنه‌درچمتال‌واقع است، (۳)مزارحضرت‌میرحاتم درچمتال، (٤)مزار بابه سقاو (٥)مزارترك وطوغان (٦) مزار میرقاسم در قریه پل امام بکری در ۱۱ کیلومتری شمال غرب علاقه داری چمتال (۷) مزار خواجه قشقار ولی در قریهٔ آهن قلعه مرکز چمتال، مزارهای مذکور که اکثرا درمرکز وبعضا درمربوطات علاقه داری مذکور واقع میباشند تماما دارای خانه وعمارات پخته کاری طوغ و چراغدان است وازتاریخ بناء بعضی ازاین مزارها تا ٤۰۰ الی ٥۰۰ سال میگذرد .

سرك ها ومعابر : سرك عمومی که ازمرکز بلخ الی دهدادی تمدید گردیده درحصهٔ پل امام بکری مربوط چمتال ازان دوسرك جدا شده یك سرك بطرف جنوب الی چشمهٔ شفاء

وپس ازعبور ازینموضع بمرکز علاقه داری شولگره مربوط کشنده میرود وسرك دیگر ازحدود پل مذکور بطرف دشت (امام‌صاحب چمتال) که آخرین منطقه علاقه داریست ممتد گردیده، ازحصه پل امام بکری الی دهدادی وبلخ برای عبور ومرور نقلیه خیلی مساعد است اماسر کیکه تاچشمهٔ شفاء وشولگره رفته است نسبت بوقوع تپه ها و کوهی بودن اینمنطقه تااندازهٔ غیر مساعد و دشوار گزار است . در چمتال یك باب مکتب ابتدائی نیز دائر است .

چمتله : قریه ایست بفاصله ۸ کیلومتر درشرق نمله درعلاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه۹ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۱۸دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چمتواله : کوتلیست بفاصله۳٫۵ کیلومتر درشمال‌شرق قریه خواجه مسافر درعلاقه حکومت درجه۲ یغمان مربوط ولایت کابل که بین ٦۹درجه ۳دقیقه ۲۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۳۳ دقیقه ۱٦ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

چم‌قلعه : قریه ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب شرق قریه خواجه امام‌سید متصل سرك درعلاقه حکومت درجه اول‌حضرت امام مربوط حکومت‌کلان قندوز ولایت قطغن که‌بین ٦۹ درجه ۱۲ دقیقه ۱۷ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۷درجه ٤دقیقه۱۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

چم‌قلعه : قریه ایست بفاصله ۲۹٫۵ کیلومتر درجنوب غرب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین٦۵ درجه ۲٤ دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦ درجه ۳۵ دقیقه ۱۲ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

چم‌قلعه : قریه ایست بفاصله ۹٫۵ کیلومتر درجنوب مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ٦۸ درجه ٤٤ دقیقه ۵٦ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳٦درجه ۸دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

چمکنی : حکومت درجه۳ مربوط ولایت جنوبی بوده که‌بین ٦۹درجه۵۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ٤۸ دقیقه ۳۳ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است‌چمکنی دارای زمین‌همرار وحاصل خیزی می‌باشد که‌بعضی دشت وسنگی است کوهیکه بشمال این منطقه واقع است بنام منډهر و کوهیکه بغرب آن افتاده بنام‌بکیار شهرت دارد واز شاخ کوه سلیمان‌میباشد دربن کوها جنگلهای ارچه، جلغوزه ، تشتر ، بلوط وزیتون فراوان است نهرها ئیکه این منطقه راآبیاری مینماید بنام دریای کرایه ودریای گمبر یاد می شود که اولی از سرحدات جاجی ودومی ازسرحدات منگل، شروع شده وهردو بطرف مشرق جاری میشود

درموسم بهار باثر بارانها طغیانی بوده امادر تابستان آب آن قلیل میباشد نباتات این منطقه عبارت از گندم ، جو، جواری، ماش ، نخود وشالی . بوده ودرباغهای آن سیب، انار ، شفتالو ، توت زیاداست . حیوانات اهلی آن گاو، گوسفند ، بز ، اسپ ، خر وقاطر بوده از حیوانات وحشی که در کوههای آن پیدامیشود گرگ ، آهو وشغال است درزمستان بکثرت دیده میشود مردم آن بعضا دهقانی می نمایند واهالی اکثرا شغل تجارت چوب را دارند که آن را دربازارهای کابل آورده بفروش می رسانند .

در چمکنی یك باب مکتب ابتدائی نیز دائر بوده و یکنفر وکیل از طرف اهالی انتخاب وبشورای ملی فرستاده می شود یك علاقه داری درجه۲ که مسمی به دندپتان میباشد نیز مربوط حکومت چمکنی میباشد .

دریای چمکنی از کوتل شتر گردن برخواسته درحدود جاجی به آب گل غندی به جانب جنوب جریان می نماید بعددرمیرز که که کمی بجانب شرق رخ میکند وبه علاقه چمکنی داخل می شود . درین جا اراضی زراعتی راسیر آب می نماید طول دریای چمکنی سی وپنج کیلومتر است وموجب سرسبزی باغهای انگور، چارمغز ، اراضی زراعتی جاجی ، احمدخیل وچمکنی میگردد .

چمکنی (خمکنی): دره ایست بفاصله ۸ کیلو متر درجنوب قلعه چمکنی امتداد طرف شمال مربوط چمکنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۴۷ دقیقه ۴۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۴۴ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چمن بید : قریه ایست بفاصله ۴۴٬۵ کیلومتر درشرق شاه شهید درعلاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۴ دقیقه ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۱۳ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چن : قریه ایست بفاصله ۵٬۵ کیلومتر درشمال میرغلام مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۳ دقیقه ۵۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۳ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

چنار : قریه ایست بفاصله ۳۱٬۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه عبدالرحمن درعلاقه حکومت درجه۲ ده راود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۳۸ دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۳۶ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنار : قریه ایست بفاصله ۱٬۵ کیلو متر درجنوب زیارت شاه مقصود متصل سر کیکه بطرف شهر قندهار میرود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۲۸ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۵۸ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنار : موضع ایست دارای آبادی مختصر درحوزهٔ حکومت درجه۳ کشم متعلق حکومت اعلی بدخشان .

چنار : قریه ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر درجنوب نمله درعلاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۵ دقیقه ۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۱۱ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنار : قریه ایست بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر درجنوب‌غرب شرتان درعلاقه اسمار مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۱درجه ۱۳دقیقه ٤٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۵۰ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنار : موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر درشمال‌غرب قریه شیوهٔ کوهستانی درعلاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۲۷دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۳۷ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

چنار : موضعیست بفاصله ۵، ٤٤ کیلومتر درشمال غرب قریه چهل خانه درعلاقه حکومت درجه ٤ دهله مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۱٤دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چنار : موضعیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شرق قریه سوزل مانده در علاقه حکومت درجه ۳ ترین مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٦درجه ۸ دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۲۷دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چنار : قلعه ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه باسول در علاقه حکومت درجه ۳ مهمندره مربوط حکومتکلان شنوار و لایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۹ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۵دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

چنارتت : قریه ایست بفاصله ٦۹، ۵ کیلومتر درجنوب شرق دولت بیگ درعلاقه حکومت درجه ٤ گزاب مربوط حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که‌بین ٦۵ درجه ۵۰دقیقه ٤۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۷دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چنارتو : دریائیست بفاصله ۳٦، ۵ کیلومتر درشمال‌غرب‌چهل‌خانه‌درعلاقه حکومت درجه٤ دهله‌مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ۱۳دقیقه ۳٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۵ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده وبدریای ارغنداب میریزد .

چنارتو : قریه ایست بفاصله ۵، ۵ کیلومتر درغرب چهل خانه درعلاقه حکومت درجه٤ دهله مربوط

ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ١٢دقیقه ٣٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢ درجه ٨ دقیقه ١٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چناردیو ل : قریه ایست بفاصله ٥٤،٥ کیلومتر درجنوب غرب شهر قندهار که بین ٦٥ درجه ٤٠ دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٣٤ دقیقه ٣٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنار کوی : قریه ایست بفاصله ٥ ، ٤٤ کیلومتر درشمال اسمار مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٧١ درجه ٣١دقیقه ٣٧ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥درجه ٢١ دقیقه ٣٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنار گنجشکان: قریه ایست بفاصله ٩ کیلومتر درشمال غرب مرکز کشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٦٩درجه ٥٤دقیقه ٣٣ ثانیه طول البلد شرقی و٣٦ درجه ٤٨ دقیقه ٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چنار گی : قریه ایست بفاصله ٣١ کیلومتر درجنوب شرق علی‌خیل درعلاقه حکومت درجه٢ جاجی مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦٩درجه ٥١دقیقه ٤٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه ٤٩دقیقه ٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چناری : قریه ایست بفاصله ١٥ کیلومتر بطرف شرق بتخاك مربوط ولایت کابل که بین ٦٩درجه ٢٨ دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٣٠ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

چناکی : موضعیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٩درجه ١٧ دقیقه ١٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٦دقیقه عرض البلدشمالی واقع است .

چنجران : دشتی‌ایست درشمال غرب‌چهارریک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین خطوط ٦١ درجه ٥٤ و٥٨ دقیقه ١٣ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٠ درجه ٢٤دقیقه ٦و٥٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چنجی‌زامه : نهریست بفاصله ٥، ٣٠ کیلومتر درجنوب غرب قلعه غلام حیدر در علاقه دورمه‌می مربوط حکومت درجه٣ وازه خواه متعلق حکومتکلان کتواز درحوزه حکومت اعلی غزنی که تخمین بین٦٨درجه ٤٢ دقیقه ٥٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١ درجه ٥٢دقیقه ٤٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چندخ : قریه ایست بفاصله ٨ کیلومتر درشمال شرق چمکنی مربوط حکومت درجه ٣ چمکنی

ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۵۲ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۸ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چندال : موضعیست در درهٔ الیشنگ مربوط قریهٔ فراج غان درشمال غرب قلعهٔ سراج درحوزهٔ علاقه داری الیشنگ مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی .

چندغندی : موضعیست بفاصله ۳۰٫۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه خوگی درعلاقهٔ حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه ۲۲ د قیقه ۲۶ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۰ درجه ۷ دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چندل بائی : محله‌ایست تقریبا دارای دوصدوهشتاد خانه که درنیم کیلو متری مرکز حکومت درجه ۲ لغمان متعلق ولایت کابل واقع است . این منطقه نیز مانند سائر مناطق کاملا ازاشجار مختلف ثمردار ازقبیل چارمغز ، آلوبالو ، توت و گیلاس مستور ومشجراست . یك رشته بازار ودکان ها نیز دربن جا وجود دارد که محل خرید وفروش وداد وستد اهالی می باشد . طاق ظفریکه بمناسبت استقلال افغانستان دروقت حکومت امانیه بنا گردیده است هم درحصهٔ چندل بائی لغمان واقع می‌باشد . دریای لغمان نیز ازین حصه میگذرد ، وپلیکه برسر این دریا درچندل بائی تعمیر شده است وسرك ازبالای آن بطرف بیگتوت جدا گردیده است بنام « پل حلیمه خانم » یادمیشود . یك سرای موترخانه وچندین عمارت عصری نیز درحوزهٔ چندل بائی واقع است .

چزود : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۱۳٫۵ کیلومتر درشمال شرق ردوانج متصل سرك در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۱۵ دقیقه ۳۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۵۵ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنغر : کوهیست درجنوب شرق سمنگان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۸ درجه ۲۳ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۱ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنغر : موضعیست بین قلعه قاضی وچوکی ارغنده کنار راست جادهٔ عمومی کابل ، غزنی در حوزهٔ حکومتی درجه ۲ لغمان مربوط ولایت کابل درین موضع یك عده مردم نیز آباد بوده علاوتا چشمه‌هائی وجود دارد که آب آن برای نوشیدن خیلی گوارا بوده وبنار والی کابل درنظر دارد آب چشمه های مذکور را ذریعهٔ نل به‌شهر کابل مخصوصا برای ناحیهٔ کارته ٤ بیاورد .

چنك سید : موضعیست بفاصلهٔ ۷۱ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ جوین مربوط حکومت اعلی فراه که

بین ٦١ درجه ٤٧ دقیقه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٢٣ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنگ چرمی : موضعیست بفاصله ١١ کیلومتر درشمال قلعه کنج درعلاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور به حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ٥٣ دقیقه ١٧ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ١١ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنگ خر گنکی: قریه ایست بفاصله ٤٣ کیلومتر درجنوب جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ٤٥ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٢١ دقیقه ٤١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چنگ شاه مردان: موضعیست بفاصلهٔ ١٩ کیلومتر درجنوب غرب تیواره درعلاقهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ٦٤ درجه ١٩ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٢٤ دقیقه ٣٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنگ مرغان : موضعیست بفاصله ٤٩ کیلومتر درغرب جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ١٨ دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٤١ دقیقه ٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنگن : قریه ایست بفاصله ١٠٥ کیلومتر درشمال مشرق شین دند مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ١٣ دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٢٠ دقیقه ٥٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنگو : موضع چاه داریست بفاصله ٤٦٠٥ کیلومتر درجنوب غرب پروش درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٣٣ دقیقه ٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٢٩ درجه ٤ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنگولك : موضعیست بفاصله ٢٠٥ کیلومتر درشمال قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٢٧ دقیقه ٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٢٤ دقیقه ٢٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

چنگیز کوه : کوهیست درجنوب سمنگان به ارتفاع ٣٣٩٦ متر درعلاقهٔ روئی مربوط حکومت اعلی پروان که تخمین بین ٦٧ درجه ٥٨ دقیقه ٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣٦ دقیقه ١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنه خاوه : قریه ایست بفاصله ٧٧٠٥ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ وازه درعلاقهٔ حکومت درجه ٣ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ١٥ دقیقه ٢٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٣

دقیقه ۲۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چنه‌خواره : موضعیست بفاصله ۳۵٫۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹درجه ۱۹دقیقه ۱۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۲۱دقیقه۱۲ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

چو . قریه ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر درجنوب شرق سنگ ماشه درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۷درجه ۲۰ دقیقه ۴۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۱۱ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چواله . کوهیست درجنوب قلعهٔ سرکاری‌مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۷درجه ۴۹دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۴۳ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوان‌چشمه : چشمه ایست بفاصله ۹ کیلومتر درغرب مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸درجه ۳۷دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۶درجه ۱۲دقیقه عرض البلدشمالی واقع است .

چوب : قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر درشمال‌شرق سنگ‌ماشه درعلاقهٔ حکومت درجه۳جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۷درجه ۱۶دقیقه ۴۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۲۰دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوباش : موضعیست بفاصله ۶ کیلومتر درشمال‌شرق شور تپه درعلاقهٔ حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ۶۶ درجه ۵۳دقیقه ۱۴ثانیه طول البلد شرقی و۳۷ درجه ۲۱ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوبکی : قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال قلعهٔ سرکاری درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ دره‌صوف مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزار شریف که‌بین ۶۷ درجه ۱۲ دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۵۹دقیقه ۳۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوپان : موضعیست بفاصله ۶۳٫۵ کیلومتر درشمال‌غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶درجه ۳۳ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۲۷ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوچه : قریه ایست بفاصله ۸۲٫۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر فراه که‌بین ۶۲ درجه ۵۶ دقیقه ۴۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۱۵دقیقه ۴۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

چورك‌تپه : قریه ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر درشمال شرق شیخ راضی درعلاقه حکومت درجه ۳ قرقین

مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ٦٦ درجه ۱۲ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۱۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوره : علاقه داری درجه اول چوره متعلق حکومتکلان ارزگان مربوط ولایت قندهار میباشد این علاقه داری بجانب جنوب غرب ارزگان واقع بوده طرف شرق آن حوزهٔ حکومتی اجرستان، غرب آن حوزهٔ حکومتی اعلی گرشك وشمال آن حوزهٔ حکومتی کزاب موقعیت دارد .

چوغورباط : موضعیست بفاصله ۳٦ کیلومتر درشمال مرکز هرات درعلاقهٔ حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ٤ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳٦ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوغورباط : رودیست بفاصله ٦۱ کیلومتر درشمال مرکز هرات درعلاقهٔ حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که تخمین بین ٦۲ درجه ٤ دقیقه ۲٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۸ دقیقه ۳٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوغك : قریه ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر درشمال غرب قریهٔ محمد رضا نزد یك دریای الحش درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ۵۱ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۹ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوغك : موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب شرق قریه شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ۵۰ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ٤ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوکی : قریه ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر درشمال اشکاشم مربوط علاقه داری درجه ۲ زیبالك حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲۷ دقیقه ۱۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ۵٦ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوکی : قریه ایست بفاصله ۵، ۱۰ کیلومتر درجنوب غرب مرکز اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۱۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوکی : قریه ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر درشمال مرکز کنر درعلاقهٔ حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۵ دقیقه ۱٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤۱ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوکی : حکومتی ایست درجه٤ متعلق حکومت کلان کنرها مربوط ولایت مشرقی این حکومت بجانب جنوب غرب چغه‌سرای مرکز حکومت کلان کنرها واقع و بطرف شرق آن حوزهٔ حکومتی سرکانی وجانب جنوب شرق وجنوب غرب آن حوزه‌های حکومتی‌های خاص کنر و کوز کنر موقعیت دارد یك سرك از اسلام پور بفاصلهٔ تقریبا (۹) کیلومتر ازبین آبادیهای دهن (درهٔ مزار) موسوم به (نورگل) گذشته پس ازطی تقریبا (۱۸) کیلومتر مسافه دیگر بدهن درهٔ (دیوه گل) به موضع چوکی مقر حکومتی محلی مواصلت میکندوحین عبور از نورگل تا چوکی به آنطرف دریا اراضی سرسبز وشاداب مردمان کنرخاص مناظر قشنگ ودلفریب را بجلو چشم ناظرین تشکیل میدهد . یکنفر و کسیل نیز از طرف اهالی این حکومتی انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود ، همچنین یك باب مکتب ابتدائی از طرف وزارت معارف دائر گردیده است .

چوکی : (چوکی ارغنده) قریه ایست بفاصلهٔ تقریبا ۲۷ کیلومتر در غرب شهر کابل متعلق حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل ، چوکی بین معبر عمومی کابل وغزنی ، قندهار واقع گردیده ، در ینجا چند عدد دکان ، ادارهٔ گمرکی ، و مرکز تیلفون وجوددارد ، گرچه کدام هوتل ویا کافی عصری وجود ندارد ولی دکاکین مذکور ، چای وطعام برای مسافرین درصورت لزوم تهیه می نماید .

چوکی دره : دره ایست بفاصله ۱٫۵ کیلو متر در شمال غرب چوکی بهامتداد طرف جنوب شرق مربوط حکومت کلان کنرها ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۵ دقیقه ۵۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ٤۰ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوگرناله : قریه ایست بفاصلهٔ ۱٫۵ کیلومتر درشمال قریه نمازگاه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ۲۸ دقیقه ۱٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۳۷دقیقه ۱٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوگه‌چی : قریه ایست بفاصله ٤٫۵ کیلومتر در شمال مشرق مرکز خان آباد مربوط حکومت کلان قندوز ولایت قطغن که بین ٦۹درجه ۸دقیقه ۱۷ ثانیه طول البلدشرقی و۳٦ درجه٤۲ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چولی خان : کوهیست درشمال سرخ‌شهر بارتفاع تخمین ۳۹۸۹متر درعلاقه‌حکومت درجه٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی بروان که بین ٦۷درجه ۳۷دقیقه۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه۳۱دقیقه ٤۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوند دشت : دشتی است درجنوب شرق قلعه حمید خان درعلاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که تخمین بین ٦٦ درجه ١٦ و ١٨ دقیقه ٨ و ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٠ درجه ١ دقیقه ٣٢ و ٣٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چون ریگ : موضعیست بفاصلهٔ ١٢٠٥ کیلومتر درشمال شرق چاه باراب درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ١٩ دقیقه ٥٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٠ درجه ١٧ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوید : قریه ایست بفاصلهٔ ٥٢ کیلومتر درشمال غرب بارپنجه درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ٧١ درجه ٢٠ دقیقه ٥٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٧ درجه ٥٤ دقیقه ١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چوی مات : قریه ایست بفاصله ٢٦ کیلومتر درجنوب غرب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ٣٣ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٥١ دقیقه ٣٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهاپ چوت : خرابه ایست بفاصلهٔ ٨٩٠٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه چهاربرجك مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ١١ دقیقه ٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٠ درجه ١٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهرگو : قریه ایست بفاصلهٔ ١٥٠٥ کیلومتر درغرب چمکنی مربوط حکومت درجه ٣ چمکنی ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ٣٧ دقیقه ٣٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٤٨ دقیقه ٣٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چه گه تی : قریه ایست بفاصلهٔ ٧٠٥ کیلومتر درشمال غرب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ٤٤ دقیقه ٢٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٥٨ دقیقه ٢٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل آب خورك: جهیل بسیار کوچك است که تقریبا به پیمانهٔ (٣) آسیاب آب دارد ویك موضع است ازمربوطات علاقه داری روئی و دوآب (درین اواخر مربوط حکومت کهمرد حکومت اعلی یروان شده قبلا بهسمنگان مربوط بود) تخمین به تعداد سی یا چهل خانه اقوام هزاره به نواحی آن سکونت دارند ساکنین موضع مذکور جلوآب مذکور را گشتانده و از جریان آن بطرف رودخانه بغرض اینکه آب مذکوررا بدشت ها جهت استفاده ازعلف آن سرمیدهند مانع می شوند ویك مقداریکه از استفادهٔ آن ها اضافه می ماند آنهم در بین سنگلاخ ها مفقود ونابود می شود .

چهل بچه گان: قریه ایست بفاصله ۷٫۵ کیلومتر درجنوب غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۲۴ دقیقه ۸ ثانیه طول ال البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۰ دقیقه ۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل برج : قلعه ایست بفاصله ۴۸٫۵ کیلومتر درشمال غرب قریه نیك متصل رود بند امیر درعلاقهٔ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۳۵ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۶ دقیقه ۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل برج درقریه سوختکی بالای کوه بچه‌ئی درارتفاع صدمتر، تعمیر فرسودهٔ بزرگی دیده میشود که دارای صد برج است امابنام چهل برج یادمیشود. درنزدیکی این تعمیر بر روی یك سنگ طبیعی نبشته موجود است ازپای این عمارت دریای میگذرد ومردم میگویند ازان عمارت راه بدریارفته بوده که امروز مسدودشده و گمان غالب آنست که این عمارت درتهاجمات چنگیز ازبین رفته .

چهل برج قلعه : خرابه ایست بفاصله ۳۹٫۵ کیلومتر درجنوب شرق چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۶ دقیقه ۱۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۵۶ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل تن : کوهیست درجنوب شرق قلعه خم درعلاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۵ و ۱۰ دقیقه ۴۸ و ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۸ درجه ۹ و ۱۰ دقیقه ۱۳ و ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل تن : قریه ایست بفاصله ۱۷٫۵ کیلومتر بطرف جنوب گرداب نزدیك سرك دو آب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۵ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۸ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل تن : قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب شرق قریه خواجه مسافر درعلاقه حکومت درجه ۲ یفتان مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۱ دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . درچهل تن زیارت بنام (چهل تن) که زیارتگاه اهالی است نیز موجود است .

چهل تن : قریه ایست بفاصله ۳۹ کیلومتر درجنوب غرب سرخ شهر درعلاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه ۲۶ دقیقه ۵۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۲ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . درقریهٔ مذکور زیارتی هم بنام چهل تن وجوددارد.

چهل حیوان : قریه‌ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر درشرق شهر مزارشریف متصل سرك مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٧ درجه ۳۲ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ٤٥ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل خانه : قریه‌ایست بفاصله ۹۸٫۵ کیلومتر درشمال شرق شهر قندهار درعلاقه حکومت درجه ٤ دهله مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦ درجه ۱٤ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۸ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل خر : قریه‌ایست که تخمین در ٦ کیلومتری غرب مرکز حکومت خلم متعلق حکومت‌کلان سمنگان ولایت مزار شریف واقع میباشد .

چهل دختر : کوهیست درجنوب‌شرق قلعه‌سر کاری درعلاقه حکومت درجه۲ درصوف مربوط حکومت‌کلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ٦٧ درجه۲۳ و۲۷ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ٤۳ و٤٤ دقیقه ۳٦ و٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل دختران : کوهیست درجنوب‌غرب‌قلعه انتر درعلاقه حکومت‌کلان غورات‌ولایت هرات که‌بین ٦٤ درجه ۲۷ دقیقه۱۲ ثانیه‌طول البلد شرقی و۳۳ درجه۱۱ دقیقه۱۲ ثانیه‌عرض البلدشمالی‌واقع است .

چهل دختران : درشمال ولایت هرات‌ودربین‌خط ٦۲ درجه و ۲۰ دقیقه طول البلدشرقی و ۳۵ درجه ۱۰ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

چهل دختران : قریه‌ایست بفاصله ۳ کیلومتر بطرف جنوب غرب چهار آسیاب مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی متعلق ولایت کابل وتقریبا در۲۰ کیلومتری جنوب شهر کابل بین ٦۹ درجه ۷ دقیقه ٤۵ ثانیه‌طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۳ دقیقه ۲۵ ثانیه‌عرض البلد شمالی‌واقع است . طرف مشرق موضع مذکور سرك‌عمومی لوگروطرف غرب‌آن شاتوت (نام قریه‌است) طرف جنوبش نونیاز (نام قریه است) وطرف شمال آن ریشخور و قلعه لقمان واقع است .
زمین چهل دختران بزراعت بسیار مساعدوآب وهوای خوبی را دارا است. زراعت عمومی آن گندم جو جواری میباشد محصولات‌شالی آن خیلی خوب است مگر به‌نسبت کمی‌آب زراعت آن از طرف حکومت مانع قرارداده شده . جوی عمومی آن از دریای کابل نزدیك لندریا اللندر سر چشمه میگیرد که‌زمین های چهل‌دختران، لیاسخیل، قلعهٔ عطاوقلعه سفید را آبیاری می کند

چهل دختران : موضعیست بفاصله ۳۲٫۵ کیلومتر بطرف شمال غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸ درجه ٤۷ دقیقه ۹ ثانیه طول البلدشرقی و۳۵ درجه ۱۰ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است

چهل دختران : قریه ایست بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب بلچراغ متصل دره بلده درعلاقه‌درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین ٦٥درجه ۱۱دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ٤٤ دقیقه٤۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل دختران : کوهیست درجنوب‌غرب انتر درحکومت‌کلان غورات ولایت هرات که بین ٦٤ درجه ۲۷ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۱دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهل دختران : زیارتیست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب قلعه پروش درعلاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ٤۲دقیقه ٤۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه ٤٤دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهل دختران : خرابه ایست بفاصله ۳ کیلومتر درشرق قلعه‌شاه شهید درعلاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ٦۳درجه ٥۹دقیقه ٤٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ۲دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهل دختران : قلعه ایست درحوزهٔ قندز مربوط ولایت قطغن این قلعه برفراز تپه که دران پستی و بلندیهای زیادی دیده می‌شود واقع‌بوده به‌اطراف آن باغها ومزارع‌ودورتر ازان تپه های خاکی‌اطراف وجوانب قلعه‌چهل دختران‌را احاطه کرده مناظر خیلی‌زیبا وقشنك را تشکیل میدهد طرف‌شرق بالاحصار وشهر کهنه قندز بسمت غرب منازل وخانه‌های اهالی آبادی های قراول تپه درخت‌ها وبته‌های پنبه ، جوار وغیره اشجار ونباتات باغ چهل دختران به‌نظر می آید درین تپه بقایای عمرانی معلوم می‌شود و قابل حفریات میباشد .

چهل زینه : ازجملهٔ مواضع قابل دید قندهار است که‌درسه کیلومتری سمت‌جنوب غربی شهرقند هار درحوزهٔ حکومت درجه‌اول دند برفراز کوه بچه درخود کوه بصورت رواقی حجاری شده درجدار های داخلی وخارجی این رواق تاریخچه فتو حات خاندان بابری‌ها حك گردیده .

ایوان سنگی عمارت‌چهل زینه قندهار:

دراین ایوان سنگی که‌متصل شهر و در آغاز کوه مشهور به «سرپوزه» واقع‌است بیننده به حیرت می افتد که چطور سنگی را دست قدرت‌چنان مناسب آفرید ، ازپایان تابالاچهل ودوپته‌زینه بلندی تشکیل ودرفوق‌آن خانهٔ مناسب ومسطح ساخته شده است .

مفکوره‌بانی این‌ایوان نیز قابل تحسین‌می‌باشد که‌ازدیدن آن سنك تهیه چنین ایوان‌را سنجیده وامر بساختن‌آن‌فرموده هکذا کارکنان وهنرمندان وحکاکان که‌ازعهده این کاربطور شایسته برآمده اند قابل آفرین اند بانی این بنا ظهیرالدین بابراست که سال ولادتش را محرم ۸۸۸ وسال رحلتش‌را (۹۳۷) دانسته اند ودرسنه ۹۲۸ ه به‌ساختن‌آن امر داده است وباهتمام فرزند همایونش‌محمد کامران بهادردرسنه۹۳۲ انجام یافت .

این‌ایوان که ازیك‌قطعه سنك‌سیاه سخت ازپائین تابالا صورت گرفته بسیار مشهور است .

۳۲سال قبل دردورهٔامانی‌دوطرفه زینه آن کتاره سیمی ساخته شد بدیهی است این کتاره بالا وپائین شدن‌را برزینه سهل ساخته است .

چهل‌ستون(هندکی) : قریه ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر درجنوب شهر کابل مربوط حکومت در جه ۲ چهاردهی ولایت کابل که‌بین ۶۹درجه ۸ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۲دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .درین‌قریه باغ عمومی که‌به اسم قریه مسمی است نیز برای صیفیه وتماشا گای اهالی موجود است چهل‌ستون ازجمله مواضع قابل‌دید کابل بشمار می‌رود چهل‌ستون ؛ ازبابر بطرف جنوب بفاصله (٤) کیلومتر بخط مستقیم سرك همواری از بین آبادیهای سرسبز ومعمور گذشته وبه‌انجام‌این‌سرك برفرازیك پوزه کوهی عمارت عالی وقشنگی دربین یك‌باغ زیبا جلب‌نظر می‌نماید این‌باغ وعمارة دردامنه غربی کوه زنبورك که قلعه آن بنام «تخت‌زنبورك» معروف‌است‌واقع‌شده ،دردامنه غربی‌این کوه به‌سمت‌جنوب کابل قرار گرفته قبرستانی واقع که بنام شهداء صالحین یاد میشود وبابالاحصار کابل پیوسته می باشد موضع چهل‌ستون هم‌مانند باغ بابرمنظره دلفریبی‌داشته انسان‌می‌تواند که‌ازین‌جا تمام موقعیت های مهم وقابل‌دیدحوزه چهاردهی‌را مشاهده کند این‌باغ ازقدیم بنام‌باغ چهل ستون مشهور و تفرجگاه اهالی کابل ونواحی‌همان منطقه‌می‌باشد اشجارهرنوع میوه درین‌باغ بصورت چمن‌های علیحدهٔ غرس‌شد،درین‌جا کافی خوبی‌نیز وجوددارد که‌برای دعوت‌های‌عصریه‌مراجعین‌را می‌پذیرداخیراً عمارة قدیم باغ‌چهل‌ستون تخریب‌وتعمیریك عمارت‌جدید وعصری وزیباتری روی دست گرفته شده وهنوز کار آن جاریست خصوصاً هنگام‌تابستان بساافراد زنده دل کابل شب های مهتاب را درباغ چهل‌ستون‌سپری‌می‌سازند .

چهل‌غازی : قریه ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب وزیر آباد درعلاقه حکو متکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ۵۹ دقیقه ۳۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦درجه ٤۳دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل‌غوز : نهریست درشمال غرب قریه گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت‌هرات که بین ٦۱درجه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه عرض‌البلد شمالی واقع بزده وآب آن به‌هری‌رود میریزد .

چهل کاوه : چشمه ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر درجنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦۱ درجه ٤٤دقیقه ٤۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱۵ دقیقه ٤۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهل کند : قلعه ایست بفاصله ٤ کیلومتر درشمال غرب سرحد واخان‌متصل راه مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که بین ۳۷ درجه ۲٤ دقیقه ۵۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

چهل گزی : قریه ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر درشرق دوشه متصل سرك در علاقه چپرهار مربوط حکومت درجه ۲ رودات متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ٤۲دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۹ دقیقه ٤۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهل گزی : قریه‌ایست بفاصله ۱ کیلومتر درجنوب شرق قریه خوگیانی درعلاقه حکومت در جه ٤ کشك نخود مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥ درجه ۳ دقیقه ٤٠ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱ درجه ۳٦ د قیقه ٥۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهل گزی : نهریست بفاصله ٤٠ کیلومتردرشمال شرق‌قلعه سپین‌بولدك مربوط ولایت‌قندهار که بین ٦٦درجه ۳۷ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۱درجه ۱۳ دقیقه ۲٤ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است و آب مذکور بدریای کدنی‌میریزد .

چهل مرد : قریه‌ایست بفاصله ۹،٥ کیلومتر درشرق شبرغان متصل آب سیاه مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٥درجه ٤۹ دقیقه ۳٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ٤٠ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهل مرد : قریه‌ایست بفاصله ۲۷،٥ کیلومتر درجنوب قلعه تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگ چارك مربوط حکومتکلان‌شبرغان‌ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ۲٦دقیقه ۲٦ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٥ درجه ٥۲دقیقه ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهل مریض : خرابه ایست بفاصله ۱۱،٥ کیلومتر درجنوب شرق قلعه چهار برجك متصل سرك مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۲ درجه ۹ دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ۱٤ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چهلن : قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر درجنوب وزیر آباد درعلاقه حکومت کلان‌بلخ ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ٥۲دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۲۸دقیقه ۳٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چیچال : قریه‌ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر درشمال غرب قلعه سرکاری درعلاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان و لایت مزار شریف که بین ٦۷ درجه ۱۰ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ۱دقیقه ۲٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چیکچتو : قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار درحوزه حکومت اعلی میمنه قسمت غربی وادی قیصار بیك تنگی منتهی واین‌تنگی که از۹ کیلو متری قیصار شروع می‌شود عرض‌آن در بعضی حصص یك کیلو متر ودر برخی حصص تا۳ کیلو متر فراخی دارد بهردو طرف آن بفاصله های متنا سب آبادیها ومنازل اهالی بصورة انبوهی وتنگ دیده می‌شود. درحصهٔوسطی این‌دره‌رباط سرکاری وبازار مختصری هم دیده می‌شود که‌این دره را چیچکتو نامیده می‌شود آب و هوای بسیار سالم وخوشگوار دارد . برعلاوه رودباریکه ازبین دره می گذرد ازجناحین چپ و راست این دره دره های‌خور دوبزرگ متعددی که‌آنهارا تگاب می گویند بحیث‌معاون باین رود آب می رسانند وهم آبادیهای زیادی بداخل این تگاب ها دیده می‌شود. ازرباط چیچکتو بفاصله ٦ کیلومتری

دره وسعت را بخود اختیار و بطرف جنوب ۲ کیلومتر دوراز سرك بردامنه کوهی زیارتی وجود دارد که بزیارت اصحاب کهف (رح) شهرت دارد که زائرین همه‌ساله ازجاهای بسیار دور باینجا آمده درمواسم بهار بجوار این زیارت میله ها وخوشگذرانی‌ها می نمایند .

چیخچی : قریه‌ایست بفاصله ۲۳ کیلو متر درشمال شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٥ درجه ٥٧ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ٤٨ دقیقه ١٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

چیرس : قلعه‌ایست بفاصله ٥، ٨٣ کیلومتر درشمال دولت یار درعلاقه حکو مت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ٦٥ درجه ٤٦ دقیقه ٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ١٧ دقیقه ٣٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چیری قلعه : قلعه‌ایست بفاصله ٥، ١٦ کیلومتر درجنوب غرب شهرهرات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢ درجه ٤ دقیقه ٤٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ١٩ دقیقه ٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چیغه‌غندی : قلعه ایست بفاصله ٢،٥ کیلومتر درشمال قلعه چغه سرای متصل سرك درعلاقهٔ دره پیچ مربوط حکومتکلان کنرهای‌ولایت مشرقی که‌بین ٧١ درجه ٩دقیقه ٣٩ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٥٣ دقیقه ٢٠ ثانیه عوض‌البلد شمالی واقع است .

چیگراك : قریه‌ایست‌بفاصله٤٨ کیلومتردرجنوب غرب‌قلعه مشك درعلاقه‌حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ٦٧ درجه ١١ دقیقه ٣٣ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٢ د قیقه ٣٧ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چیگنی : قریه‌ایست بفاصله ٢٠ کیلومتر درجنوب چخانسور مربوط حکو مت اعلی فراه که بین ٦٢ درجه ٢ دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١ درجه ٢٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چی گیتی : خرابه ایست بفاصله ٢٢ کیلومتر درشمال غرب قلعه چهار برجك مربوط حکومت د رجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که‌بین ٦١درجه ٢ دقیقه ١٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٠درجه ٢٢ دقیقه ١٢ ثانیه عوض‌البلد شمالی واقع است .

چیلان : قصبهٔ کوچکی است‌درغوربند که‌درجنوب‌چهاردهٔ غوربند وقوع دارد وبواسطهٔ یکی از شاخهای کوه هندو کش‌ازان‌جدامی‌شود تعداد خانه‌وار آن تخمیناً به(١٥٠) خانه بالغ میگردد ، مردم آن تاجك وافغان می‌باشد وبدو زبان‌فارسی وافغانی سخن میز نند . حا صلات زمینی آن گندم ، جو وباقلی است ، بادام ، انگور وزردالو در آنجا زیاد غرس‌وتربیه می‌شود، تربیهٔ درخت‌توت‌هم‌رواج زیاددارد . گاو و گوسفند و خررا تربیه کرده و برای بار کشی و حمل ونقل انگور و زرد الو در بامیان وغیره جاها کار می گیرند و ازشیر وپشم و گوشت گاو و گوسفند استفاده مینما یند . پیشه آنها دهقانی وخر کاری است . از نباتات طبی کرمك بته در آنجا بسیار پیدا می‌شود . چون سنگ سرمه دران سرزمین موجود است ، مردم سرمه‌را سائیده به‌دهات برده به‌توت، گندم، جوو

پول نقد میدهند، درهٔ که‌از چارده بآنجا راه دارد بنام درهٔ نـازو یاد می‌شود.

چین : قریه ایست بفاصله ۱٤ کـیلومتر درشمال فراه مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۲ در جه ۸دقیقه ٤۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۰ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چین گك : قریه ایست بفاصله ٦۷،٥ کـیلو متر درشمال غرب میدان خوله درعلاقه منگل مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین ٦۹درجه ۲۷دقیقه ٤۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجه ٤٤ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چین گورك کوتل: کوتلیست بفاصله ۳٦ کـیلو متر درجنوب غرب زیارت بابولی درعلاقهٔ حکو متکـلان با دغیسـات ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ۳٦ دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٥ در جـه ۱۳ دقیقه ۲٥ ثا نیه عرض البلد شمالی واقع است.

چین گی : قریه ایست بفاصله ۱۷،٥ کـیلومتر بطرف‌غرب علاقه شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگیانی متعلق ولایت مشرقی که‌بین ٦۹ درجه ٤۸دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ در جه ۱٦ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چین گی : قریه ایست بفاصله ۹،٥ کیلو متر بطر ف جنوب غر ب قریه چهار آسیا مربوط حکو مت در جه ۲ چهاردهی متعلق ولایت کـابل که‌بین ٦۹ درجه ٥دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه۲۰دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

چینه : قریه ایست بفاصله ۲٤ کـیلومتر درجنوب غرب شهرجلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۹ دقیقه ٥٦ ثانیه‌طول‌البلد شوقی و۳٤ درجه ۱٥دقیقه ۱۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چینه : قریه ایست بفاصله ۹ کـیلومتر درجنوب شرق‌زیارت شاه‌مقصود درعلاقه‌حکومت درجه۳ خا کریز مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ۱۳ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ٥٦ دقیقه ۳٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چینه : قریه ایست‌بفاصله۲۳ کـیلومتر درشرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که‌بین٦۹ درجه ۲۱دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۳۷ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چینی : قریه ایست بفاصله ۲٤ کـیلومتر درجنوب شرق میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹درجه ٥۸ وقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ در جه ۳۱ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

چینی : قریه ایست بفاصله۱،٥ کیلومتر در شمال سمتگان (ایبك) مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦۸درجه ۲دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦ درجه ۱٤ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

نوت :- نویسندهٔ مضمون چیلان مولینا عبد الحلیم پنجشیری میباشد.

(ح)

حاجی : قریه ایست بفاصله ٥، ٢٢ کیلو متر درشمال قریه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ٢٣ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٩ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی آبادرباط: قریه ایست بفاصله ٩ کیلومتر درجنوب شرق شهرهرات مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ١٥ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ١٨ دقیقه ٤٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی اغه محمد: قریه ایست بفاصله ٢٠ کیلومتر درشمال شرق سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ٣٤ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٧ دقیقه ٣٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

حاجی باغ تگاب: نهریست بفاصله ٥ ،١٣ کیلومتر درشمال غرب قریه فارسی درعلاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند ولایت هرات که تخمین بین ٦٣ درجه ٩ دقیقه ٢٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٤٥ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلدشمالی واقع بوده و به تگاب آخ تاش میریزد .

حاجی بجه : شیله ایست بفاصله ١٥ کیلومتر درشمال شرق تیواره درعلاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ٦٤ درجه ٣٣ دقیقه طول البلدشرقی و ٣٣ درجه ٣٤ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع بوده و آب آن به تگاب غورمی ریزد .

حاجی خدای داد: موضعیست بفاصله ١٧ کیلومتر درشمال قلعه پروش درعلاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٥١ دقیقه ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٢٩ درجه ٥٧ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی سرور : قریه ایست بفاصله ٥، ٥١ کیلومتر درجنوب قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ٢ ارغستان ولایت قندهار که بین ٦٧ درجه ١٤ دقیقه ٣٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ١٣ دقیقه ٣٩ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

حاجی سکون : قلعه ایست بفاصله ٣ کیلومتر درشمال شرق سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ٢٥ دقیقه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٢ دقیقه ١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی صاحب میرخان : قریه ایست بفاصله ٥، ٣٠ کیلومتر درغرب قریه چهار شنبه درعلاقه حکومت درجه ٣ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٣ درجه ٥٢ دقیقه ١٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٤٥ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی عزیز : قریه ایست بفاصله ٧ کیلومتر درشرق شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٤٧ دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٣٦ دقیقه ١٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی عالم : قریه ایست بفاصله ٢١ کیلومتر درجنوب غرب قریه غور دنك درعلاقه نیش درحوزهٔ حکومت درجه ٣ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٣١ دقیقه ١٨ ثانیه طول البلدشرقی و ٣٢ درجه ١٩ دقیقه ٢٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی علی : قریه ایست بفاصله تخمین ۷ کیلومتری شرق خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف

حاجی قلعه : قریه ایست بفاصله ۲٤ کیلومتر درشمال شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۲۰ دقیقه ۳۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۲٤ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی قلعه : قلعه ایست بفاصله ٥ ، ۸ کیلرمتر درشمال غرب چهل خانه درعلاقه حکومت درجه ٤ د هله مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦درجه ۱۱دقیقه ٤۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۹ دقیقه ۲۷ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی قلعه : قریه ایست بفا صله ۷۱ کیلومتر درغرب قریه جلدك درعلاقه حکومت درجه٤ترنك وجلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ٦٦درجه ۲۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ٥٦دقیقه ۳٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی کلی : قلعه ایست یفاصله ٥ ، ٥۰ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بین ٦۷درجه ۲۱ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۰درجه ۲٤ دقیقه ۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی کوتل : قریه ایست بفاصله ۱ کیلومتر درشمال غرب اسد درعلاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ۲۸ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ٦ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی لعل بیگ: قریه ایست بفاصله ۷۱ کیلومتر درجنوب غرب قریه جلدك درعلاقه حکومت درجه٤ ترنك وجلدك متعلق حکومتکلان قلات مربوط رلایت قندهار که بین ٦٦درجه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ٤٤ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی محمد : قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال غرب پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ٦۸ درجه ۳۷دقیقه ٥۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ٥۸ دقیقه٤۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاجی محمدخان: قلعه ایست بفاصله ٥ ، ۱۳ کیلومتردرشمال غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦۸ درجه ۲٤ دقیقه۲۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه۳۹ دقیقه۲٥ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

حاسی : قلعه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر بطرف شمال غوربند متصل دریای غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین٦۸ درجه ٥۳دقیقه ۳۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حاکمی قلعه : قلعه ایست بفاصله ۲٦،٥ کیلومتر درجنوب دهانه کاشان درعلاقه حکومت در جه ٤ یکا ولنگ مربوط حکومتکلان دا یزنگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٦ درجه ۹ دقیقه ۳٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حبیب الله : قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر درشرق قریه قلات غلزائی متصل دریای مانده مربوط ولایت قندهار که بین ٦٧ درجه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ٦ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن تال : کوهیست درشمال‌غرب نارین (نهرین) مربوط ولایت قطغن که بین خطوط ٦٨ درجه ۵۳ و۵۷ دقیقه ۱ و ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ۱۳ و ۱۹ دقیقه ۳٦ و ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حسن تال : قریه ایست بفاصله ۱٦،۵ کیلومتر درشمال شرق بغلان متصل سرك مر بوط و لایت قطغن که بین ٦٨ درجه ۵۱ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳٦درجه ۱۵ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

حسن خان : قریه‌ایست بفاصله ٤ کیلو متر درجنوب چهل خانه در علاقه حکومت درجه ٤ دهله مر بوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ۱٤ دقیقه ۲٦ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۲درجه ٦ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حسن خیل : قریه ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال شرق چمکنی مر بوط ولایت جنو بی که بین ٦۹ درجه ۵۵ دقیقه ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ در جه ٤۸ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض البلد شمالی و اقع است .

حسن خیل (یا احمدخیل) : علاقه داری ایست درجه ۳ متعلق حکو مت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنو بی بفا صله تخمین ۹ کیلو متر درجنوب علی‌خیل علا قهٔ جاجی که شمالا جنوباً بین ٦۹ درجه ٤۰ د قیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجه ۵۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع وطول آن را ۲۰ کیلومتر و عرض آن را ۳ کیلومتر تخمین نموده‌اند زمین مذکور کوهستانی بوده و بعضاً خاك آن برای زراعت مساعد است که در آن هر گونه نباتات مانند گندم ، جو ، جواری میروید اشجاریکه درین منطقه تربیه می‌شود سیب ، بادام، زردالو واز سبزیجات ومیوه‌جات در بعضی جاها انگور ، خربوزه، تربوز بادرنگ وزردك هم‌دیده شده .

قریه‌جات متعلقه این علاقه‌داری بفاصله کم‌وزیاد ازیکدیگر واقع است مردم آن عموما بزراعت ومالداری مصروف بوده وامرارحیات می‌نمایند . حیوانات‌اهلی آن‌عبارت ازاسپ ، خر ، گاو، بز گوسفند بوده وازحیوانات وحشی گرگ ،شغال ، روبا و آهو هم یافت‌می شود .

کوهای آن‌تایك اندازه بلندی دارد که‌بعضی‌حصص آن‌را تادوهزار متر تخمین نموده‌اند در آنجا جنگلات ارچه،تاخم ، جلغوزه وجوددارد که‌مردم چوب آن‌را اره نموده وچارتراش ها ساخته در خارج وداخل بفروش می‌رسانند .

حسن خیل : قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر بطرف شمال شرق سربولی متصل در ه‌پچی گا ن مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۹ درجه ۳۹ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۵٦ دقیقه ۲٤ ثا نیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حسن زئی : قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلو متر درشرق قریه خو گیا نی در علاقه حکو مت در جه ۲ ار غستان مربوط ولایت قندهار که بین٦٦ درجه ٤۳ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۱ در جه ۳۳ دقیقه ۵٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حسن زئی : قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال میدان خو له در علاقه منگل مربوط ولایت جنو بی که بین ٦۹ درجه ٤۸دقیقه ۱۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجـه ٤۰دقیقه ۱۸ ثانیه عر ض البلد شمالی واقع است .

حسن زئی : قریه ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر درغرب متون درعلاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت‌جنوبی که بین ٦۹درجه ٤۸ دقیقه ۱۱ ثانیه طـول‌البلد شر قـی و ۳۳درجه ۱۹ دقیقه ۲ ثانیه عر ض البلد شمالی واقع است .

حسن زئی کانال: نهریست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر درجنوب قریه سیف‌الله درعلاقه حکومت درجه اول سپین بو لدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵ درجه ۱ دقیقه طول‌البلد شر قـی و۳۱ درجه ٤ دقیقه ۳۰ ثـا نیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حسن قلعه : قلعه ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر درجنوب قریه شین کی مربوط حکو متکلان قلات ولایت‌قندهار که‌بین ٦۷ درجه ۲٤ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ٤۸ دقیقه ٤۵ ثانیه عرض البلد شمـالی واقع است .

حسین : قریه ایست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتربطرف شمال شرق غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸ درجه ۵۹ دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلدشـرقی و۳۵درجه ٦ دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمـالـی واقع است .

حسین‌خیل : قریه ایست بفاصله ۳،۵ کیلو متر بـطرف جنوب قریه زاهد آبـاد درعلاقه حکومتکلان لو گر مربوط ولایت کابل .

حسین‌خیل : قریه ایست مربوط‌حکومت درجه٤ بگرامی‌مربوط ولایت‌کابل که‌بین٦۹ درجه ۱۵دقیقه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۷ دقیقه عرض‌البلدشمالی واقع است باشندگان آن‌غالبا ازقوم ترکی واندراند مردم آن زراعت پیشه‌اند و زراعت للمی و آبی دارد آبـی آن گندم،جو، جواری وحبوبات است خربوزه ، تربوز، بادرنگ ، تره هم کشت می‌شود میوه آن زردآلو ، سنجدبه‌مقدار کم اماسیب بمقدار زیادتر است .

آبیاری توسط کاریز وضمناً جو ئیکه ازقریه کمری‌شرقاً جـریان دارد وازحسین خیل میگـذرد صورت میگیرد .

حیوانات آن گاو ، خر ، گوسفند وبزاست وحد ود شمالی آن‌را چمن نیزار بگرا می فرا گرفته که‌این‌نیزار باعث تولیدپشه‌زهرناك گردیده وهوای آن‌درتابستان گرم ودرزمستان‌سرد است .

حسین کوت : دهکده و حوزهٔ بسیار خرم وسرسبزی ا ست که ازقلعهٔ مرادبیگ نخستین قریهٔ کوهدامن سمت شمـالی تقریبا ۳ کیلومتر بطرف سرایخواجه واقع است این‌حوزه کـاملا مشجرومزروع بوده وحـاوی انواع اشجار مثمر وغیرمثمر ودارای هرگونه میوه ازقبیل انگور ، سیب، آلو بـالو، زردالو، آلوبخارا، چهـار مغز وغیره میباشد . قریه برسرجادهٔ عمومی بین کـابل وچـا ریکـار

واقع ودر کنار سرك چندین دکان نیز وجود دارد که عابرین هنگام رفت و آمد برای چند دقیقه ئی فرود آمده بصرف چای ومیوه می پردازند . درسمت شرقی سرك تخمین بفاصلهٔ نیم کیلو متر، قرارگاه عسکری واقع شده که‌یك لواء ازقوای مرکز درآنجا مستقر میباشد . این موضع درزمان حکومت امیرحبیب‌الله خان شهید مسکن شخصی میرزا محمدحسین مستوفی آن زمان بود که‌بعد ازاعدام‌مشارالیهه دروقت‌امانیه، ضبط گردید، وهنگامیکه محمد گل مهمند درسال ۱۳۰۹ بحیث رئیس تنظیمه درکوهدامن کارمیکرد، این‌موضع را بنام‌میرز امحمدحسین مذکور «حسین کوت» تسمیه کرد وبعدا بحیث اردوگاه قرار گرفت . درین حوزه درخت چنار خیلی زیاد ونظر رباست . این‌موضع ازحیث ارتباط بحکومت در جه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل بوده وازکابل درحدود ۲۵ کیلومتر مسافه دارد .

حصارپل : پلیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق بنو درعلاقه حکومت درجه ٤ اندراب متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن .

حصارعبدالرزاق‌مندی: قریه‌ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر درجنوب گردیز متصل سرك مربوط و لایت جنوبی که بین ٦۹ درجه ۲ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۳۰ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حصارغلامان : تپه‌ایست درشمال شرق‌شهر هرات‌مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦۲درجه۲۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۷ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

حصارك : قریه‌ایست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر درشمال گردیز مربوط حکومتکلان لوگر و لایت کابل که بین ٦۹درجه ۲ دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۵۹ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حصارك : قریه ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر درشمال چمکنی مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹درجه ٤۷دقیقه ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ٤۸دقیقه ۱۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حصارك : حکومتی ایست درجه ۳ متعلق ولایت مشرقی که بفاصله تخمین ۳۹ کیلومتر در جنوب شهر جلال‌آباد بین ۷۰ درجه ۳۰ دقیقه ٤٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤درجه ۱۳ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

پیداوار زراعتی آن عبارة ازانگور که بیشتر آن حسینی است، انار، چار مغز، بادام، توت خربوزه، هندوانه، خیار، چمبر خیار بوده ، درکوهای آن چوب ارچه، بلوط، جلغوزه که از چوب ارچه آن چهارتراش ساخته ودرکابل بمصرف نجاری می رسد .

هوای آن درزمستان سرد ودرتابستان معتدل میباشد آبیاری‌اراضی آن توسط رودبار وچشمه سار بوده گندم، جو، جواری، ماش، رشقه وشبدر بکثرت زرع می شود . کشت سبزیجات مخصوصا ترائی هم رواج دارد . در نواحی دونوع بته کوهی که هوما وسوما نام دارد نیز بکثرت می روید .

ازطرف اهالی حکومتی حصارك ومربوطات آن یکنفر وکیل انتخاب وبشورای ملی فرستاده می شود همچنین یك‌باب مکتب ابتدائی علاوه بر مدارس خصوصی از طرف وزارت معارف دائر گردیده وغیر ازمکتب ابتدائیه، دوباب مکتب دهاتی که یکی آن واقع‌جوکان حصارك ودیگران واقع‌لاجگر حصارك دائر گردیده نیز وجود دارد .

حصارك در تاریخ لغانستان موازی گندمك ذکر می‌شود ودرغرب گندمك واقع شده ودرهمین جا است که امیرمحمد یعقوب‌خان در۱۸۸۱ باانگلیس ها معاهده مشهور گندمك‌را عقد کرد دریای سرخ‌آب از بین هردو ما یلا میگذرند .

حصارك : رودیست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر جلال آباد مربوط ولایت‌مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۰دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البد شرقی و۳۴ درجه ۲۲ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده وبدریای کابل یکجا می شود .

حصارك : قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر درجنوب‌غرب و زیرآباد درعلاقه‌بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه ۵۱ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶ درجه ۴۱دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حصارك : قریهٔ کوچکی است در حصهٔ شرقی رخهٔ پنجشیر که از آنجاتقریباً هفت‌نیم کیلومتر فاصله دارد دریك سطح مرتفع وا قع گردیده است،یك‌دریای کوچك ازبین آن‌می گذرد که‌بنام دریای حصارك مشهور است، دروقت آب‌خیزی این دریا آب فرا وان داشته عابرین به‌بسیار تکلیف ازان می گذرند . زمین آن بزراعت جواری بسیار مساعد است ، توت از حاصلات مهم آن می‌باشد . پیشهٔ مردم‌آن زراعت ومالداری است ، در موسم تابستان مواشی خود را درجاهای بلند وعلف زاربرده برای خود ییلاقها آباد میکنند و درآنجا هم مواشی تربیه و چاق‌میشود وهم روغن وقروت زیاد جمع آوری میکنند ، از حیوانات‌وحشی گرگ بکثرت وجود دارد که گاه‌گاه بطور ناگهانی بمواشی حمله کرده عدهٔ ازانهارا هلاك مینمایند ، پلنگ هم ندرة دیده میشودوسبب هلاکت گاوها وگو سفند هامی گردد . مردم این سرزمین تاجك میباشد نباتات طبی د رونه‌وزردسرك دراینجا بطور خودروی زیاد پیدا می‌شود ، بعضی ها درانبان‌ها وجوال‌ها جمع کرده بدهات می‌برند ودر عوض‌توت‌وغله‌بدست می آورند . راهی از بین آن بدرهٔ پنجشیر وازانجا به‌نجراب رفته‌است ، اما این راه‌پیاده‌رو بوده ، اسپ ومرکب به آسانی رفته نمی تواند . گونه های مردم آن به‌سبب خوبی‌آب و هوا سرخ می باشد آثار ذکاوت درناحیهٔ مردم هویداست .

حضرت‌سلطان: علاقه داری درجه۳ومستقیما به‌حکومت کلان سمنگان مربوط بوده ومتعلق‌ولایت مزارشریف میباشد ، وبرخط طول البلد مشرقی ۶۷درجه ۳۸ دقیقه ۲۶ ثانیه و۶۸ درجه ۱دقیقه ۱۲ ثانیه

وخط عرض البلد شمالی ۳۶ درجه ۲۲ دقیقه ۱۴ثانیه وخط ۳۶ درجه ۲۷ دقیقه‌و۲۷ ثانیه واقع شده‌است ، اینمنطقه‌در گوشهٔ شمال‌غرب سمنگان وبرروی‌معبر عمومی کابل‌وولایت مزارشریف کائن بوده حدود آن‌ازطرف شمال غرب به‌حکومت خلم وازسمت شمال شرق به سمنگان، از حصهٔ شرق وغرب بقراء مربوط حکو متکلان سمنگان و بعضا به ملحقات ولایت‌قطغن متصل و محدود میباشد ، قریه های مشهوراینعلاقه‌داری قرارذیل‌است : حضرت سلطان مرکز علاقه‌داری سقو خانه ، شهرك یار ، آسیاباد ، بادآسیا ، قوش‌بره ، کوك بلاق ، الالته ، دولت آبادقدوق، غزنی گـگ وشلگتو، سرقیه ، کوکجر ، ارلمش ا وته کی ، قره غاچ وسرخ کوچه ، تعداد خانوار آن درحدود (۱۹۰۰) خانه تخمین میشود ،مردم اینعلاقه مرکب‌ازپشتون، اوزبك‌وعرب میباشند ، قریه‌های مربوطهٔ اینعلاقه‌چون متفرق وبمسافهٔ دور ازهم دیگر واقع شده وازطرف دیگر اکثر اهالی زراعت کار ومال‌داراند ، لهذا دریکم وضع تقرر نداشته بادیه نشین وصحرا نورد هستند وبغرض تفحص مراتع و علف زارها برای چرانیدن رمه ها و گله‌هایشان در تردد میباشند .منطقهٔ علاقه داری حضرت سلطان چون کوهیست ازچهار طرف بین کوهستانات وتپه‌های‌بلند خاکی وسنگلاخ‌ها احاطه شده‌است بعضا فاصله‌های‌هموار هم در اطراف آن‌الی مرکز علاقه‌داری‌وجوددارد که قابلیت زراعت آبی‌را داشته‌اکثر بالای تپه‌ها ودامنهٔ کوهای مجاور کشت للمی نیز صورت میگیرد ، گندم مناطق للمی آن‌خیلی مشهور میباشد ، علاقه داری مذکور از مرکز حکومت کلان سمنگان تخمین (۲۰) کیلومتر مسافه دارد .

آب وهوا : علاقهٔ مذکور ازنقطهٔ نظر آب و هوا بچندین منطقهٔ مختلفه منقسم میگردد : قسمت شمالی آن به‌نسبتی که‌جبه‌زار وباطلاقیست پشه وحشرات مضره بیشتر داشته هوای آن در تابستان بسیار گرم وخراب‌وغیرصحی‌میباشد ، در زمستان برف کمتری‌بارد وباریدن باران دراینمنطقه دربرج حمل وثور آغازمیشود ، حصهٔ جنوبی آن درتابستان هوای خوشگوار و صحت‌بخش دارد ، درزمستان‌وبهارنیز هوای آن‌معتدلست ، هوای حصهٔ شرقی درموسم‌تابستان بسیار گرم وقلت آب‌نیز محسوس میباشد اما درزمستان برف زیاد باریده برج‌حمل‌وثور موقع بارندگی میباشد . حصهٔ غربی اینعلاقه‌درتابستان کم آب بوده ولی‌هوای معتدلی‌دارد ، زمستان آن نهایت سرد بوده برف‌باری آن‌ازبرج قوس‌الی‌جوزا دوام میکند وبرف درمناطق کوهی آن ازیکسال‌تاسال دیگر ذخیره میماند ، باران‌ازثور تاسرطان می‌بارد؛ دراینحصه نسبت‌بوفور بارندگی بالای ثپه‌ها ودره‌ها ودامان کهسار ازگلهای‌شقائق، لاله ودیگر اقسام گلهای کوهی مزین گردیده مناظر زیبا فرحت انگیزرا تشکیل میدهد ، امانباتات طبی دراینجا پیدایش‌ندارد

اشجار ومحصول زراعتی : درباغهای محدوذ اینعلاقه اشجار مثمر وغیر مثمر ازقبیل : زرد آلو، بادام ، توت ، سنجد ، پنجه‌چنار،پشه‌خانه ، سفیدار ، بید وسیاه‌بید تربیه‌میشود وهکذا درمناطق آبی وللمی اینحصه گندم ، جو ، جواری ، ارزن ، خربوزه وتربوز زرع شده محاصیل‌خوبی ازان گرفته میشوداز آنجمله خربوزه، گندم ، جو، جواری یکمقدار برای فروش دربازارهای

سمنگان وخلم صادر میگردد،یك‌اندازه مواد خوراکه ورخت باب‌مورد ضرورت واردمیشود، زمین‌های زراعتی آبی وللمی آن تخمین (۳۹۰۵۱) جریب‌میباشد .

حیوانات‌وطیور : حیوانات اهلی آن عبارت از گاو ، گوسفند ، اسپ ، اشترو مرکب بوده، حیوانات کوهی ودشتی آن‌ازقبیل آهو، روباه ، خرگوش، گرگ وپلنگ میباشد گرگ وپلنگ اینجا بسیار قوی و جسور و درنده است حتی بعضی اوقات در داخل قریه‌ها وخانه‌ها بالای مواشی واشخاص حمله میکنند لهذا اهالی مالدار برای رفع خطرآنهاتلك‌های آهنی قوی درراه‌های عبور ومرورشان نهاده علاوه بران سگ های قوی نیز نگهمیدارند، طیور اهلی وغیر اهلی آن منحصر به مرغ خانگی ، کبك مرغ آبی وقاز میباشد وبعضا در زمستان ازشکار آنها استفاده میشود .

رودخانه وانهار : دریای کوچکی که‌بنام (دریای سمنگان) یاد میشود ازچشمه‌سارها ودرهٔ کوهای آنجا منبع گرفته‌پس‌از آبیاری‌اراضی‌زراعتی‌سمنگان ازبین منطقهٔ علاقه داری حضرت سلطان عبور وبطرف خلم میرود ، چون‌آب دریای مذکور کافی نیست‌قرار تجویز و موافقهٔ که‌بعمل آمده‌است‌آب این دریا یك هفته‌برای آبیاری اراضی سمنگان و هفته دیگر بمصرف آبیاری زمین‌های مزروعی حکومت خلم میرسد ، ازبرج ثور تا اوائل سرطان آب دریای سمنگان‌نسبتازیاد بوده سپس قلت و کمی‌آب رخ میدهد، وسه‌نهربنام‌های‌نهر سرقیه،نهر کوکجر ونهر غزنی گگ‌درحدود علاقهٔداری مذکور ازدریاجدا شده بمصرف آبیاری قریه هامیرسد.

چشمه‌سار وجبال : در اینمنطقه چندین چشمه سار وجود دارد که‌بنامهای ذیل یاد میشود : چشمهٔ قریهٔ گاکره ، چشمه قریهٔ دولت آباد . چشمهٔ قریهٔ خواجه پریشان . چشمهٔ قریهٔ شلکتو . چشمهٔ کوکه بلاق ، چشمه‌های مذکور که‌ازدره ها و کوه ها سرازیر میشود بمصرف آبیاری زمین‌های زراعتی وخوراکه‌اهالی ومواشی آنجا میرسد سه کوه که‌یکی‌آن باسم کوه خواجه بغلانك موسوم‌است ازقریهٔ غزنی گگ الی قریه الاشه امتداد یافته و کوه دیگر که کوه آق گنبد نامیده میشود از حصهٔ قریهٔ قوش‌بره الی‌اخیرآن ممتد گردیده است کوه دیگری‌نیز موجود است که‌بنام (اتم کوه) موسوم و کوتلی نیزمیباشد که‌به (اوغری کوتل) یاد میشود.

معابر عمومی : یك‌راه عمومی از طرف جنوب علاقه داری بطرف شمال آن کشیده شده وراه عمومی دیگر ازحصهٔ شرق علاقه‌داری تاحصهٔ حدبخشی حکومت قندز تمدید وقسمت دیگر از حصهٔ غرب آن الی حصص‌مربوط حکومت‌دره صوف ، کشنده‌وعلاقهٔ حکومت نهرشاهی امتداد یافته است ، بعضا قسمت این‌راه‌ها برای عبورومرور موتر وقافلهٔ مساعد بوده ودربرخی حصص غربی آن تپه و کوتل واقع شده که‌یك‌اندازه مشکلات تولید میکند .

مزارات ومساجد : دراینعلاقه مزاری بنام مزار (سلطان بایزید) میباشد که علاقهٔ مذکور تیمنابه آن مسمی گردیده است . در حضرت سلطان یك باب مکتب دهاتی ۸ میزان ۱۳۳۱ برای تربیهٔ اطفال تاسیس گردیده است .

حضرت شاه : قریه‌ایست بفاصله ٤،٥ کیلومتر درشمال مرکز رستاق مربوط حکومت کلان تالقان ولایت قطغن که بین ٦٩درجه ٤٧دقیقه ٢٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٧ درجه ٧دقیقه ٢٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حکی خیل : قریه‌ایست بفاصله ٥،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعه‌دولت‌خان‌درعلاقه‌زرمت‌مربوط‌ولایت‌جنوبی که‌بین ٦٨درجه٥٥دقیقه٤٨ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و٣٣ درجه ٢٩دقیقه ٤٢ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

حلقه‌جر : قریه‌ایست درحوزهٔ علاقه داری شولگره متعلق حکومت درجه ٣ کشنده درحکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف فاصله این‌قریه تخمین ازمرکز علاقه‌داری ١١،٥ کیلومترو ازمرکز حکومت کشنده (٢٣) کیلومتر وازبلخ مرکز حکومتکلان ٤٠،٥ کیلومترو ازمزار شریف ٥، ٤٦ کیلو متر میباشد .

سید خان : قلعه‌ایست بفاصله ٨،٥ کیلومتر درشمال شرق جت‌پوتی درعلاقه حکومت‌درجه٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ٤ دقیقه ٣٦ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٠ درجه ١٢ دقیقه ٣٧ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض : قلعه‌ایست بفاصله ٥، ٦٢ کیلومتر درشمال شرق قلندر ناور درعلاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٥١دقیقه ٤٣ثانیه طول‌البلدشرقی و٣١ درجه ٤دقیقه ٢٩ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض : موضعیست بفاصله ٣٤ کیلومتر درشمال غرب مرکز غوریان مربوط و لایت هرات که بین ٦١درجه ٦ دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٢٧دقیقه ٥٣ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

حوض : قریه‌ایست بفاصله ١٤ کیلومتر درشرق شهر هرات متصل سر کیکه بطرف اوبه می رود مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢درجه ١٩دقیقه ٢٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٤ درجه ٢٢ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض : خرابه‌ایست بفاصله ١٧ کیلومتر درجنوب شرق کهسان متصل‌سر کیکه بطرف‌غوریان می رود درعلاقه غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦١ درجه ١٧ دقیقه ٥٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٣٤ دقیقه ٢٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض بابر : کوتلیست بفاصله ٥، ٢٦ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ٢ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که‌بین ٦٧ درجه ٢٩دقیقه ٢٣ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ٥٠ دقیقه ٢٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

حوض بهانگی : قریه‌ایست بفاصله ١٣ کیلومتر درشرق شهرك نزدیك سرك مربوط حکومت کلان غورات و لایت هرات که بین ٦٤درجه ٣٣دقیقه ١٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٥ دقیقه ٤٧ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض ثانی : قریه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر درشمال شرق شهرهرات که‌بین ٦۲ درجه ۲۱ د قیقه ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۳ دقیقه ۱٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض خاص : حوضیست مشهور درسر کوه پغمان بطرف غرب شکردره درعلاقه سرخ پارسا مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین٦۸ درجه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض خاص : حوضیست بفاصله ۲۵ کیلومتر بطرف جنوب علاقه شیرزاد درعلاقه حکومت در جه اول‌خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٦۹درجه ٥٤دقیقه ۱٤ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه۳ دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

حوض خان : قریه ایست بفاصله ۲٤،٥ کیلومتر درشمال سپین‌بولدك مربوط ولایت قند هار که بین ٦٦ درجه ۲۵دقیقه ۱۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱ درجه ۸دقیقه ٥٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض خور : قریه ایست بفاصله ۸۵ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه گاو هار در علاقه حکومت درجه ۳ چنچچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت‌هرات که بین ٦٤درجه ۱۸دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۲۳دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

حوض درویش : قریه ایست بفاصلهٔ ٥، ۱۲ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۱درجه ۲٤ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱٤ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حوض دشت : دشتی ایست درشمال‌شین دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین‌خطوط ٦۲درجه ٦ و۲۳دقیقه ٤ و۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲٤و۲۹دقیقه ۳۰و٤۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

حوض دق : چاهیست بفاصله ٥ ، ۱٤ کیلومتر درشمال شرق کهسان درعلاقهٔ حکومتکلان غوریان مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦۱درجه ۱۹ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ٤۲ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض رندان : قریه ایست بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر دوجنوب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۱درجه ۱٤دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۹دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض سیاه : موضعیست بفاصلهٔ ٥ ، ۲۱ کیلو متر در شمال قریه تیواره در علاقهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤ درجه ۲۰ دقیقه ۲٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۳۸ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض شاه : قریه‌ئیست درحوزهٔ حکومتی درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۳٦دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷ درجه ٤۲ د قیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است حوض‌شاه ازقریهٔ جرو تقریباً ۳۵ کیلومتر فاصله دارد وازطرف شمال به‌تپهٔ سیاه خانك‌وازطرف جنوب به تپه بند راغ و کوتل راغ (حد بخشی) بین راغ ودرواز) محاط می‌باشدبغیراز گندم

وجودیگر حبوبات درینجا زراعت نمی شود از اشجار مثمر وغیرمثمرجز درخت بیدیگر اشجار وجودندارد چون اهالی آن به توت احتیاج دارند بنابران برای توت چینی بعلاقهٔ راغ میروند وهرقدر توتیکه می چینند بامالك درخت توت نصف می کنند ویااینکه یك درخت توت را اجاره میگیرند ، ازبین قشلاق حوض شاه یك نهر جریان دارد و در دامنه تپهٔ بند راغ یك حوض آبسرد وجوددارد که آنرا حوض شاه خاموش میگویند و دراطراف آن چندرخت بیدموجود است اهالی این قشلاك آب آنراشفأ مریض میدانند و تقریبا چهل خانه واردرین جا سکونت دارد صنعت کرباس بافی هم درینجامروج است، ازحوض شاه تانوآباد زول آزماه تخمین ۳۵ کیلومتر فاصله است کهحکام سابق جهت رفاهیت مسافرین چندخانه واررا از سردشت آورده واینجا را آباد نموده اند «زول آزماه» ازطرف شمال بهتپه کج دره وازطرف جنوب به تپه پشت باستان وازطرف مشرق به تپهٔ تاجوش وازطرف غرب بهتپهٔ چوکس محدود است وتعلق به علاقه داری راغ دارد، اززول آز ماه تاسر دشت نیز تقریباً ۳۵ کیلومتر فاصله است،سردشت به کناردریای روی واقع است وتقریبا بیست خانه درآنجا سکونت دارد وبعد ازسر دشت تاکلات تخمین ۳۶ کیلومتر راه است کلات ازطرف شمال به تپهٔ روی آبکلان وازطرف جنوب بدرهٔ جو وازطرف مشرق بهتپه واز طرف مغرب بهتپه خرپسته متصل است وتقریبا چهل خانه دارداز کلات تادره جو تخمینا ۱٤ کیلومتر فاصله است به طرف شمال دره جو دره بید، طرف جنوب آن درهٔ کنگاو طرف مشرق آن تپه وطرف مغرب آن تپه کلات واقع است وبعدازان یك دره خیلی طولانی دیگرمی آید وبنام دره سیب خره موسوم میباشد حینیکه این دره تمام میشود بفاصله کمی ده بالا که بعضی آن راده ویران هم میگویند و از کلات تقریبا ۲٤ کیلو متر فاصله دارد واقع است بفاصله تقریبا ۳ کیلومترقریه و آب علیا قراردارداز دو آب مذکورتاقریه لای آبه تخمین ۱۵ کیلومتر وازلای آبه تاشهر فیض آباد ومرکزحکومتی درواز کهنسی گفته می شود برفتار پیاده تقریبا هفت روزه راه تخمین شده .

حوض عنبرشاه : چشمه ایست بفاصله ۵ ، ۸ کیلومتر درشمال غرب قریه جونیو متصل سرکیکه بطرف هرات می رود مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ٤٤ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۱ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حوض قلعه : قلعه ایست بفاصله ۱۳۲ کیلومتر درجنوب غرب شهرهرات درعلاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ٦۰ درجه ۳۲ دقیقه ۵۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ٤۳ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حوض کرباس: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر درشمال غرب شهر هرات که بین ٦٦ درجه ۸ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲۱ دقیقه ۱٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حوض ماهی ها : قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر درغرب جلریز درعلاقه حکومت درجه ۲ میدان درحوزه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ٦۸ درجه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه عرض البلد شمالی واقع است.

حوض مدد : قریه ونام رباط سرکاری است بفاصله ۵ ، ۳۰ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه ٤ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵ درجه ۲۰دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلدشرقی و۳۱درجه ۳۳دقیقه ۱۷ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است این موضع از کشکنخود ۲۰۸ کیلومتر فاصله‌داشته ورباط دوم بین معبرعمومی قندهار وگرشك می‌میباشد وازگرشك بطرف قندهار رباط چهارم میباشد .

حوض مدر : قریه ایست بفاصله ۳٤،۵ کیلومتر درشمال غرب گرشك درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ۱۲دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۵۳دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض ملاخواجه :قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر درشمال‌غرب شهر هرات متصل سریکه بطرف کهسان می رود مربوط ولایت‌هرات که بین ٦۲درجه ٤ دقیقه ۵۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۲۵ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض میرداؤد (میرداؤد) : قریه ایست بفاصله ۵، ۲۱ کیلومتر درجنوب مرکز هرات متصل سرکیکه بطرف شین دند میرود مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦۲ درجه ۱۲دقیقه ۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۸ دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است . میرداود یك‌موضع بافضا ومدخل‌وادی هرات‌بوده وازمیدان طیاره‌هرات ۱٦ کیلومتربطرف‌جنوب‌واقع گردیده‌وازسمت‌هرات‌اولین‌رباط‌سرکاری‌بین‌هرات وفراه نیز درین موضع آباد گردیده وهم‌اخیراً روی یك‌تپه، هوتل‌عصری ساخته شده‌وزیارتی هم‌بهمین اسم درین محل‌وجود دارد ،این‌منطقه درحوزهٔ حکومت درجه۳ گذره‌بوده وازشهرهرات‌تاهوتل میرداؤد دوطرفه درخت های ناجو غرس شده است .

حوض نمك : حوضیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه خانجك مانه در علاقهٔ حکومت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦۱درجه ۳۰دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه٤۵دقیقه ٤۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حوض نمك : حوضیست بفاصلهٔ ۳٤ کیلومتر درشمال‌شرق گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که‌تخمین‌بین ٦۱درجه ٤۹و۵۰ دقیقه ۱و۱٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲۳ و۲٤ دقیقه ۱۸ و۲۵ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

حوض نو : قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر درشمال‌غرب پنج آب‌متصل‌سرك مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ۵۸دقیقه ۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۳۱ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حیاتان : قریه ایست درحوزهٔ حکومت درجه ۲ دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ که متعلق ولایت

مزارشریف بوده‌ازمرکز حکومت مذکور تقریبا (۵) کیلومتربطرف‌غرب مسافه دارد شرقاً بزمین‌های قریه چهارباغ سیدان ، غرباً به پیکال های قریهٔ صدر آباد ،شمالا بقریهٔ فرخ آباد جنوباً باراضی‌قریه‌بید وملحق میباشد . اینقریه سطح‌هموارى دارد ، اراضی زراعتی آن تقریبا ۸۶۸۹ جریب تخمین‌شده‌ودر آن غله‌باب‌وسبزیجات وهرنوع اشجارمثمر و غیر مثمر مانند دیگر قراء حکومت مذکور بعمل‌می آید، گندم،جو وپنبه که ازمحاصیل‌مهم اینقریهٔ میبا شد در بعضی جاهابرای‌فروش برده میشود،خربوزه‌وتربوز درزمین‌های فالیزی آن کشت وتربیه‌میشود، علاوه بران نباتات مفیدطبی‌نیز پیدایش‌دارد . انار وانجیر بسیار کم میباشد ، اشجارغیرمثمرآن متنوع بوده‌غالبابمصرف محروقات میر سد .

حیوانات اهلی آن، اسپ، مرکب، گاو، گوسفند ،بزمیباشد.حیوانات غیراهلی آن عبارت از گرگ شغال، خرگوش، روباه است ، طیوراهلی وغیراهلی آن عبارتست ازمرغ خانگی، بودنه، کبوتر مرغ‌دشتی و آبی ،عقعق، هدهد، زاغ، مینا ، موسیچه، بازوشاهین .

پیشهٔاهالی اغلباً زراعت، مالداری،وقسماً صنعت کاری بوده‌صنعت‌دستی آن‌را کرباس، الاچه‌و گلیم تشکیل میدهد، تعدادخانوار آن (۴۳۰) خانه تخمین میشود صادرات آن منحصربه پوست قره قلی وپشم‌میباشد که‌دربدل پول نقدوجنس‌مبادله میشود . زمین‌های زراعتی‌اینقریه از نهردولت‌آباد ونهرارغنداب آبیاری میشود از مرکز حکومتی یك‌راه بطرف غرب تمدیدشده وبقریهٔ حیاتان وصل میشود وازان‌جا عبور نموده بسرك کلفت که از مرکز حکومتکلان بلخ کشیده‌شده امتدادپیدا می‌یابددراینقریه یکباب مسجدجامع ودوباب‌مسجد محلی موجود است که دران یکعده اطفال به‌اخذتعالیم‌دینی اشتغال دارند .

حیاتان : دندآبیست بفاصله۱۶،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه‌خان آباد درعلاقهٔ دولت‌آباد متعلق حکومتکلان بلخ‌مربوطولایت‌مزارشریف که‌بین۶۶درجه۴۵دقیقه ۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۷درجه ۱۵ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

حیات‌چاه : موضعیست بفاصله ۵، ۷ کیلو متر در شمال شرق نواب خان چاه درعلاقهٔ حکومت درجه اول گرم‌سیر ریگستان مربوط حکومت‌اعلی گرشك که‌بین۶۴درجه ۲۷دقیقه ۳۳ثانیه طول البلد شرقی و۳۰درجه ۵ دقیقه ۱۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حیدر : موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر درجنوب قلعه‌سرکاری درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ درهٔ صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت‌مزارشریف که‌بین ۶۷درجه ۱۵دقیقه ۲۰ثانیه‌طول البلدشرقی و۳۵درجه ۵۰دقیقه ۱ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

حیدر آباد : قریه ایست‌تخمین‌به۳ کیلومتری مرکز علاقه داری فیض آباد متعلق‌حکومت درجه اول آقچه درحوزهٔ حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف وازمرکز و لایت مزار شریف تخمین ۵۵ کیلومتر فاصله دارد.

حیدر آباد : نام موضعیست بفاصله۲۳،۵ کیلومتر درشمال‌شرق گرشك نزدیك دریای هیرمند درعلاقه حکومت

درجه۲نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤ درجه ٤٦ دقیقه ٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ٥٥ دقیقه ۲٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حیدرخیل : قریه ایست بفاصله ۱۱،٥ کیلومتر درشمال شرق قریهٔ سلطا نخیل متصل سرك در علاقهٔ حکومت درجه ۲ وردك مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت‌کابل که‌بین ٦٨ درجه ٤۲ دقیقه ٥ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ٥٨ دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

حیدرخیل : قریه ایست بفاصله۱٤،٥ کیلومتردرغرب‌متون درعلاقهٔ حکومتکلان‌خوست‌مربوط‌ولایت‌جنوبی که بین٦۹ درجه٥۰ دقیقه ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۹ دقیقه ۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حیدرفرادی : قلعه ایست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در جنوب وزیر آباد در علاقهٔ حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ٥٤ دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ۳۹ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

حیدرکودك : خرابه ایست بفاصله٤۱ کیلومتر درشمال‌غرب‌بوی‌نقره(شولگره) مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزارشریف که‌بین٦٦ درجه ٥٨ دقیقه ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦ درجه ۲۸ دقیقه ٥۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

(خ)

خاتون قلعه : قریه ایست‌بفاصلهٔ۱۹ کیلومتردرشمال‌شرق شبرغان‌مربوط ولایت مزارشریف که بین خط٦٥درجه ٥۱دقیقه٤۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط۳٦ درجه ٤۲دقیقه ۱٤ثانیه‌عرض البلدشمالی‌موقعیت‌دارد .

خاتون قلعه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ٥،۱٦ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه خواجه‌امام‌سید متصل‌سرك درعلاقهٔ‌حکومت درجه اول حضرت امام مربوط حکومتکلان‌قندوز درولایت‌قطغن کائن‌وبین‌خط ٦۹ درجه ٤ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۸دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده‌است .

خادان : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱٤،٥ کیلو متر درجنوب غرب‌شهرقندهار مربوط ولایت قندهار واقع ومحل وقوع آن‌بین خط ٦٥درجه ۳۸ دقیقه۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ۳۰ دقیقه‌عرض‌البلد شمالی میباشد .

خادل : کو تلی است که بفا صلهٔ ٥ ، ۷۸ کیلو متر درشمال‌غرب‌حکومت درجه۳اشکاشم‌مربوط‌حکومت اعلی بدخشان واقع بوده وبین خط ۷۱ درجه ۲۱دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۷ در جه ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میبا شد .

خادل پاس : کوتلی است که بفاصلهٔ ٥،۲٥ کیلو متر بطرف شمال غوربند مربوط حکومت کلان پروان کائن وبین خط ٦۸ درجه ٤۷ دقیقه ۱۱ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٥درجه ٦دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خادیال : قریه ایست که‌بفاصله ۳ کیلومتر درشمال قلعهٔ علی‌خیل درعلاقهٔ جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع وبخط ٦٩ درجه ٤٤ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۵۷ دقیقه ۵ ثانیه عرض البلد شمالی کائن است .

خار : نهری است درشمال شرق‌سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بدریای کدنی سرازیر شده‌وبین خط ٦٦ درجه ۳۸دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ۱٦دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلدشمالی موقعیت دارد .

خار : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱٦ کیلومتر در جنوب غرب سلطان خیل درعلاقهٔ حکومت‌درجه۲ ورد ك مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت‌کابل وقوعداشته وبین‌خط ٦۸درجه ۳٤ د قیقه ۳٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳درجه ٤۵دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خاراتیگه : موضعی است که‌بفاصلهٔ ٦۲ کیلومتر درغرب‌قلعهٔ علی‌خیل در علاقهٔ حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع وبین خط ٦۹درجه ۲۷دقیقه۳٦ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۳ درجه ۵٦ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خاراقلعه : قلعه‌ایست‌بفاصلهٔ ۷ کیلومتردرشمال‌قریهٔ گنبد سوریز درعلاقهٔ پشت‌رو دزمین داور مربوط‌حکومت درجه اول موسی قلعه درحکومت اعلی گرشك که‌بین خط ٦۲ در جه ٤۵دقیقه ٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ۱۵ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خارالگد : نهریست بطرف‌جنوب‌شرق ارگون‌مربوط‌ولایت‌جنوبی که‌بدریای مستوی‌میریزد.ومحل وقوع آن بخط٦۹درجه۱۷دقیقه۲۳ثانیهٔطول‌البلدشرقی‌وخط۳۲درجه ٤۸دقیقه٤۸ثانیه عرض‌البلدشمالی‌میباشد.

خاران : قلعه ایست بفاصلهٔ ۲۰،۵ کیلومتر درشمال شرق چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌موقعیت آن بین خط ٦۲درجه ۱۱ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱ در جه ۲۱ د قیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خاربندان : نهریست بفاصلهٔ ۱۵۲ کیلومتر درجنوب شرق‌شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که بدریای‌فراه میریزد موقعیت آن بین‌خط ٦۲درجه ٤۵ دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳٦درجه۵۰دقیقه ۱۲ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خاربوکی : کوهی است که درجنوب غرب قلعه دو ست محمد بارتفاع تخمین ۲۳۸۰ متر درعلاقهٔ حکو متکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی و بین خط ٦۸ درجه۱۲ د قیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۵۲دقیقه ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خارپشته : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر درشمال شرق بنو در علاقهٔ حکومت درجه ٤ اندراب در حوزهٔ حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت‌قطعن که‌بین خط ٦۹درجه ۱۷ دقیقه ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ٤۲ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی‌وقوعدارد .

خارتهانه : قریه ایست کـه بفاصلهٔ ۳۸ کیلومتر درشمال‌شرق سپین‌بولدك متصل نهرخار مربوط ولایت قندهار واقع وبخط ٦٦درجه ۳۹دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۱ درجه ۱٦ دقیقه و۲۵ ثانیه عرض البلدشمالی کـائن میباشد .

خارتیزك : قریه ایست که‌بفاصله ٤۰،۵ کـیلومتر درجنوب‌سنگ‌ماشه متصل‌دریای ارغنداب درعلاقه حکومت درجه۳ جاغوری مربوط حکومت‌اعلی‌غزنی واقع وبین‌خط ٦۷درجه ۲دقیقه٦ثانیه طول‌البلدشرقی وخط۳۳ درجه ٤ دقیقه ۱٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی کـائن‌است .

خارجن : موضعی‌است بفاصلهٔ ٦٦،۵ کـیلومتر درجنوب‌غرب‌سرخ شهردرعلاقهٔ حکومت درجه ٤ کـهـمرد مربوط حکومت اعلی‌پـروان کـه‌موقعیت‌آن بین‌خط ٦۷درجه ۲۳دقیقه ٤۰ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۱۱دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلدشمالی میباشد .

خارجن : دره ایست کـه‌بفاصلهٔ ۵۳ کیلومتر درجنوب‌غرب سرخ‌شهرممتد ودرعلاقه حکومت‌درجه٤ کهمرد مربوط حکومت‌اعلی پروان وقواعدشته وبین خط ٦۷درجه ۲۹ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلـد مشرقی وخط ۳۵درجه ۱۰دقیقه ۳٤ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن‌میباشد .

خارزار : موضعی‌است که‌بفاصلهٔ ۱۹،۵ کیلومتر درشمال‌غرب گردن‌دیوال درعلاقه حکومت درجه‌اول بهسود مربوط حکومت کـلان دایزنـگی متعلق ولایت کـابل واقـع‌وبین‌خط ٦۸درجه ٦ دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ۳٤درجه ۳۸دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن‌است .

خارسین : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٤۲، کیلومتر درجنوب شرق متون درعلاقهٔ حکومت کـلان خوست مربوط ولایت‌جنوبی واقع وبین‌خط ۷۰درجه ٦دقیقه ۱٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۱۸ دقیقه ۲۳ثانیه عرض‌البلدشمالی کـائن میباشد .

خارسین توی : نهری است کـه بفاصلهٔ ٤۳ کـیلومتردرجنوب شرق متون درعلاقه حکومتکلان خوست مـربوط ولایت‌جنوبی کـائن وموقعیت آن بین‌خط ۷۰درجه ٦دقیقه ۱٤ثانیه طول‌البلدشرقی وخط۳۳درجه ۱۷دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی‌میباشد .

خارکـال : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۲،۵ کـیلومتر درغرب سرحد واخان مربوط حکومت‌اعلی بـدخشان کـه‌محل وقوع آن بین‌خط ۷۳درجه ۲۳دقیقه ۲٤ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٦درجه ۵۸ دقـیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی میباشد .

خارکش : قریه ایست کـه‌بفاصلهٔ ۱٤،۵ کـیلومتر درجنوب سنگ ماشه درعلاقهٔ حکومت درجه۳ جاغوری مربوط حکومت‌اعلی غزنی کـائن‌وبین‌خط ٦۷ درجه ۵ دقیقه ،و٤ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۸ دقیقه و٤٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌میباشد .

خارکش : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٤۱ کـیلومتر درجنوب‌شرق شبرغان مربوط ولایت‌مزارشریف‌واقـع‌وبین‌خط

۶۵درجه ٥٤دقیقه ٤٧ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ٣٦درجه ١٩ دقیقه ٣٠ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خار کوتل : کوتلی است که‌بفاصلهٔ ٥، ٢٣ کیلومتر درشمال قلعهٔ پای کوتل درعلاقهٔ حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل کائن وبین‌خط ٦٦درجه ٤٦دقیقه ٥٨ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٤ درجه ٣١دقیقه و٣٣ثانیه عرض‌البلدشمالی موقعیت‌دارد .

خار کوه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٥ ، ٦ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ هزار جفت در علاقهٔ پشت‌رودو زمینداور درحوزه حکومت درجه‌اول موسی‌قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك واقع وموقعیت آن بین خط ٦٤درجه ٦دقیقه ٣٠ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ٣١درجه٣دقیقه و ٤٨ثانیه عرض‌البلد شمالی‌میباشد.

خار کوه : قریه ایست بفاصله ١٩،٥ کیلومتر درشمال قریهٔ هزار جفت درعلاقهٔ پشت رود زمینداور مربوط حکومت‌درجه اول موسی قلعه درحوزه حکومت اعلی گرشك که‌بین خط ٦٤ درجه ١٢ دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣١درجه ١٤دقیقه و٤٩ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خار کی : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٥ کیلومتر درغرب چمکنی نزدیك دریای کرم مربوط حکومت درجه٢ جاجی ولایت‌جنوبی واقع وبین‌خط ٦٩ درجه ٤٣ د قیقه ٥٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٣ درجه ٤٧دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد ،

خار ننه : قریه ایست بفاصلهٔ ٥ ، ٤ کیلومتر درجنوب علی‌خیل درعلاقهٔ حکومت درجه ٢ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین خط ٦٩ در جه ٤١ د قیقه ٤٩ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٣ درجه ٥٣ دقیقه ٥٥ ثانیه عرض البلد شمالی وقوعدارد .

خارو : قریه ایست درپنجشیر ، مربوط علاقه داری چار قریه که ازمرکز علاقه داری (امرز) تقریباً چهار کیلو متر فاصله دارد، این قریه بطرف مغرب دریای پنجشیرواقع است ومرکب‌ازسه‌قریهٔ کوچك می‌باشد که‌قراء مذکور عبارت‌ازخارو، پخ وجرنگسی‌است وتخمین (٢٠٠) خانه‌وار درینجاساکن می‌باشد ،پیشهٔ مردم مالداری، زراعت وتجارت گندم است ،گندم قسم آبی دریبجا خوب میشود ، جودرو باقلی هم کاشته‌می‌شود ، ازحاصلات سردرختی‌این‌متطقه‌تنهاتوت‌است که‌خشك آن در آسیا میده شده بصورت تلخان استعمال می گردد ، گندم‌را مردم ازاندراب ،بنو ، ده‌صلاح، نهرین وغیره مواضع‌قطغن ذریعهٔ اسپان حمل‌نموده دربازاررخه، گلبهار و چاریکار بفروش میرسانند، گرچه قریب کوتل‌خاواك وقوع‌دارد امااز‌سببیکه دردامنه‌وبغل کوه واقع گردیده‌درزمستان‌هوای آن چندان سرد نیست ومردم این‌سرزمین تاجك‌بوده بزبان فارسی تکلم مینمایند .

خاری : دند آبیست بفاصلهٔ ٢٤ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ بست در علاقهٔ حکومت درجه ٢ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که موقعیت آن بین خط ٦٤ در جه ٣١ د قیقه ١١ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣١درجه ٢٤ دقیقه ٦ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خاش : ریگستا نیست درشمال شرق علاقه داری درجه اول لاش جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۱ درجه وعرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه واقع شده است .

خاش : قریه ایست که بفاصله ۵۷ کیلومتر درشمال غرب قریه شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك واقع وبخط ۶۴ در جه ۲۷ دقیقه و ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۲ درجه ۵۵ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خاشاب : شیله ایست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب شرق کشك درعلاقه حکو مت درجه ۲ کشك وقره تپه مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات کائن وبرود کشك میریزد ، وبخط ۶۲ درجه ۳۶ دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه و۴۸ دقیقه، ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خاش‌خان : قریه ایست که بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر درشرق اشکاشم مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباك متعلق حکومت درجه ۳ اشکاشم درحکومت اعلی بدخشان و قوعداشته وبین خط ۷۱ در جه ۵۳ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۶ درجه ۳۹ د قیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن‌میباشد .

خاش‌دره : دره ایست که بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال غرب مرکز جرم در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان کائن وبخط ۷۰ در جه ۴۵ د قیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۶ درجه ۵۳ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خاشرود : علاقه داری درجه ۲ مربوط حکومت درجه ۲ بکوا درحوزه حکو مت اعلی فراه میباشد .

این علاقه داری شمالا محدود است به‌بکواوغربا به‌علاقه داری اصل‌چخانسور وجنوبا به‌ریگستان تاگرشك وحکومت گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك وشرقا به مرجه وشورابك ودل آرام ساحهٔ این علاقه داری تخمینا ۱۲۰۰ کیلومتر مربع و نفوس مجموعی آن درحدود دوازده هزار نفر تخمین میگردد . مرکز علا قه داری آن قریه لوخی است .

قراء وقصبات مشهور آن ازین قرار است :

۱ ـ قریه لوخی که مرکز علاقه داری است . ۲ ـ قریه خاش که یکی از قصبات بزرگ بوده وتعداد خانوار آن در حدود هفت صد تخمین میگردد . ۳ ـ قریه گرو ۴ ـ قریه رزی قرار روایت باری درین حوزه باغهای بسیار وسیع انگو ری وجود داشته است علت تسمیه آن هم شاید همین باشد یعنی به «رز» که تاك است منسوب باشد . ۵ ـ قریه دیوالك ۶ ـ قریه کشت گندمی ۷ ـ قریه برج ۸ ـ قریه قلعه نو ۹ ـ قریه‌شش آبه ۱۰ ـ قریه لنه‌ی ۱۱ ـ قریه منار ۱۲ ـ قریه کوهتلك ۱۳ ـ قریه راکن ۱۴ـ ده مزنگ ۱۵ـ قریه استوی ۱۶ـ قریه گاومشی ۱۷ـ قریه پشته حسن

ذرائع آبیاری : علی الاکثر رود آب میباشد ، سه چار قریهٔ آن ازقبیل خاش، کوهتلك، لنه‌ی، وگاومیشی چشمهٔ آب دارد که آب آنها دائمی میباشد . در آبیاری سائر حصص آن از آب‌دریای

خاشرود استفاده میکنند .چون این دریا درطول سال بیش از دوسه ماه آب ندارد لذا این قراء در جملهٔ قراء خشکابه محسوب بوده بجز حاصلات سفید برگ بهاری دیگر محصو لی ازان بر نمیدارند تنها قراء چندی که ازچشمه سار داخل دریا آ بیاری میشوند ازهرنوع مزارع ومحصولات بهاری وتیرماهی مستفید اند .

پیداوار زراعتی : حاصلات مزروعی عبارتست از : گندم ، جو، جواری ، کل‌جو ، ماش، مشنگ، عدس، باقلی، لوبیا، ارزن، شلغم، زردك ،تربوز، خربزه، شبدر، رشقه، کوکنار ، گل آفتاب‌پرست، بیدانجیر، بادنجان، لکن گندم، جو، کل‌جو، جواری، عدس، مشنگ ، ارزن ، تربوز و خربوزه وگل آفتاب پرست که ازجمله محصولات بهاری‌است درتمام حصص آن ودیگر حبوب تنهادران قسمتهائیکه آب دائمی دارد حاصل میدهد .

نوع اراضی : چون این علاقه‌داری درطول دریای خاشرود ، بدوطرفهٔ دریا افتاده است اراضی آن متشکل از گل رسوبی است که به‌سرورزمان سیلا ب آورده و باطراف دریا پخش کرده لذاخیلی قوی وحاصل خیز میباشد اگر بر این دریا بندی تعمیر و آب ذخیره گردد وسیستم آبیاری آن درست‌شود یك‌منطقهٔ‌حاصل‌خیز وسرسبزی میشود .

حیوا نات :

الف ـ حیوانات اهلی : گوسفند و بز ، اشتر، گـاو است . چون این منطقه یك‌حصهٔ‌ریگستان‌را تاگرشك دربرگرفته‌است و ریگزار مذکور بصورت عمومی برای اشتر ، بزوگوسفند (خصوصاً برای‌اشتر) گیاهای قابل استفادهٔ دارد لهذا تربیهٔ اشتر در اینجا خیلی رواج داشته برخی اشخاص هریك به‌تنهائی صدها اشتر تربیه می کنند .

ب ـ حیوانات وحشی اینجا آهوی‌دشتی ، آهوی کوهی وخرگوش‌است،سباع آن گرگ،پلنگ، شغال، روباه و کفتار است .

طیور وحشی : طیور وحشی‌اینجا دراج ، توغدری ، بقره‌قره، کتو ، جل، اگن، کبك‌وتیهو است.

پیشهٔ اهالی : مردان اینجا تماماً به زراعت وتربیه حیوا نات وبعضی به‌تجارت مشغول اند.درقصبات خاش وقلعه نو ولوخی برخی افراد پیشهٔ جولا هی نیز دارند . زنان اینجا بصورت عمومی به پشم ریشی وبافت قالینچه وگلیم وچرخه‌ریشی‌اشتغال می‌ورزند . اهالی کوچی آن‌پای‌پوش‌خودراخود ازپوست آهومیسازند .

سخاوت : نان‌دادن و خدمت مسافرین هم یکی ازخواص اهالی اینجا است ، حتی در اینجا کسانی یافت می‌شوند که‌این‌نان‌دهی را بنام سخی برای خود شغل مخصو صی قرار داده‌شب‌وروزخودرا وقف این کـار مینمایند . وازخدمت مهمان حظ می‌برند .

نباتات‌مفیده :

الف ـ درین‌علاقه‌داری‌بته‌ئی بنام باړك بکثرت دارد کـه‌برای دباغی ورنگ آمیزی‌تارپشم ازان استفاده می کـنند چون برگ وشاخ این‌بته را برگ وشاخ سگسول که در اراضی ریـگزار

بصورت وحشی بسیار است بطرز مخصوص می‌سوزانند عصارهٔ آن اشقار (کاستیك) میگردد که اهالی آنرا برای تجارت بمرکز ولایت ویا گرشك وقندهار می برند ودر آنجا درصابون سازی ازان کار میگرند .

ب بیخ گیاه دیگری بنام (کرمسك) درریگزارهای آن جابدست می آید که آنهم برای دباغی بکار می رود.

ج: تربوز ابوجهل که هسته آن را برای مسهل بکار می برند نیزدراینجا وافراست. اگر مقداری ازان را باگل مخلوط و به کاه گل خانه بکار برند کیك و غیره حشرات موذیه که در مناطق گرمسیر به کثرت وجوددارد ناپدید میشوند .

مزارات : در کوهی که سنگ هایش سیاه وورق ورق بوده وبفاصله تخمین ۲٤ کیلو متر ازقریه «کشت» در گوشهٔ جنوب شرقی علاقهٔ مذکور دریك دشت واقع است مزاری بنام امیرپروین وجود دارد، راجع به این مزار تاریخ واسم ورسم دیگری دردست نیست، اهالی این قدرمیگویند که وی برادر امیربلنداست که مزاراو درقریهٔ درویشان گرمسیر میباشد، اهالی به این مزار عقیدهٔ راسخی دارند . مجاورین او یك عدهٔ ازسادات می باشند .

وجه تسمیه خاشرود : اهالی میگویند اصلا دریای خاشرودرا خشك رود میگفته اند وبه مرورزمان خشك رودرا بخاشرود مبدل کرده اند . چون واقعاً دریای مذکور کم آب بوده ودرطول سال بیش ازدوسه ماه آب ندارد ،لذا می تواند قابل قبول شود که دراول خشك رود بوده است وبعد خاشرودشده است .

آثار قدیمه : چون این علاقه داری یکی ازمضافات سیستان است لذا آثار قدیمهٔ از قبیل قلعه خرابهٔ خاش که اکنون هم مورد استفاده میباشد وخرابه ئیکه در شمال قریهٔ رزی افتاده خطوط انهار مترو که درین حصص دیده می‌شود .

واردات وصادرات : اهالی اینجا اجناس ضروریه و کار آمد خودرا ازقبیل ملبوسات ،تیل خاك چای وبوره وغیره ازمرکز ولایت وارد میکنند ، وصادرات شان، زیره ،پشم ،پوست حیوانات اشقار است که بمرکز ولایت می برند .

خاشرود (دریا) : دریائی است که از نشیب جنوب سیاه کوه سرچشمه گرفته وبسوی جنوب جریان دارد. بعداز آبیاری اراضی اطراف گلستان ودلارام وفراه یك مقدار آن به غدیر مراد میرسد اسم آن از نام یك قریه ماخوذاست. درتابستان عبور کردن از آن سهل است ، ولی درحین آب خیزی ممکن نیست، عرض این دریا درفراه درحدود یکصدوهشت مترمیرسد وازدریای ارغنداب بزرگتراست. این دریادر حوزه حکومت اعلی فراه کائن است .

خاص کنر : حکومتی درجه (۳) مربوط حکومت کلان کنرهای ولایت مشرقی ودارای آب و هوای معتدل است در زمستان ندرتا برف باری دارد، اما باران بسیار میبارد، تابستان نیز گرمی شدید ندارد، زمین آن برای زراعت هرگونه نبات و اشجار مساعد است، گندم، جو، جواری، برنج باریك ولك، پنبه، عدس نیشکر، شبدر، رشقه، پیاز، شلغم، ترب، زردك، بادنجان سیاه ورومی، خربوزه، تربوز، بادرنگ، زیادکاشته

میشوددر باغهای آن توت،انگور،زردالو، شفتالووبهی نیز به پیمانهٔ کم پیدا میشود. صنعت خیاطی مسگری ، آهنگری،نجاری،زرگری،وغیره هم به پیمانه قلیل دیده میشود. از نیشکر قندسیاه می سازند که بنام(گر)یاد میشود و به گابل نیز میرسد وسالانه مقدار هنگفتی ازین قند سیاه چه درولایت مشرقی وچه در کابل وسائر شهرها بمصرف میرسد. حیوانات اهلی آن عبارت از گاو،بز، گوسفند، گاومیش ومرکب است. درجبال آن آهو و گرگ وجود دارد،از طیور اهلی مرغ، کبوتر، مرغابی واز طیور وحشی کبك وبودنه برای شکار وجوددارد. درین جا یك مکتب ابتدائی نیز تاسیس شده که اطفال مشغول تحصیل می باشند همچنان از طرف اهالی مربوطات حکومت خاص کنر یك نفر وکیل انتخابی درشورای ملی فرستاده می شود.

خاصه چشمه : قریه ایست بفاصلهٔ ٥، ١٦ کیلومتر که درشمال قریهٔ چاه آب کوهستانی درعلاقه حکومت درجه٤ ینگی قلعه مربوط حکومت کلان تالقان ولایت قطغن واقع وبین خط ٦٩درجه ٤٨ د قیقه ٢ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٧ درجه ٣٢ دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خاصه دار تهانه: قریه ایست که بفاصلهٔ ١٠١ کیلومتر درشمال شرق انارقلعه درعلاقهٔ حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی واقع وبین خط ٧٠ درجه ٥٥دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلدشرقی وخط ٣٤درجه١ دقیقه ٨ثانیه عرض البلدشمالی کائن میباشد .

خاطف : قریه ایست بفاصلهٔ ٣٥ کیلومتر درجنوب شرق تیوارهٔ کوهستانی درعلاقه حکو متکلان غورات مربوط ولایت هرات که موقعیت آن بین ٦٤درجه٣٧دقیقه ٥٢ ثانیه طول البلدشرقی وخط ٣٣ درجه ٢٧دقیقه ٢٩ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خاف : قریه ایست که بفاصله ٧،٥ کیلومتر در جنوب شرق کشك در علا قه کشك وقریهٔ تپه مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات متصل سر کیکه بطرف قلعه نو میرورد واقع بوده دارای خط تیلفون نیز میباشد محل وقوع آن بین خط ٦٢درجه ٣٤دقیقه١٩ ثانیه طول البلدشرقی وخط ٣٤درجه ٤٩ دقیقه ٣٣ثانیه عرض البلد شمالی است

خاك امبو : قریه ایست که بفاصلهٔ ٥٩ کیلومتر درجنوب غرب کابل مربوط ولایت کابل کائن وبین خط ٦٨درجه ٤٧ دقیقه ٤٧ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٤ درجه ١١ دقیقه ٤٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع گردیده است .

خاك تیرك : قریه ایست که بفاصلهٔ ٥، ٨٠ کیلومتر در شمال شرق تیواره درعلاقهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات وقوعداشته ومحل وقوع آن بخط ٦٤ درجه ٥٨ د قیقه ٤٧ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٣درجه ٥٩ دقیقه ٣٣ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خاك جات : شیلهٔ است که بفاصلهٔ ٣٦ کیلومتر درشمال قلعهٔ نو وبه نهر شور در علاقهٔ بادغیسات مربوط ولایت هرات میریزد ، موقعیت آن بین خط ٦٣ درجه ١١ دقیقه ٤٣ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٥ درجه ١٧ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خاك جبار : علاقه داری درجه ۲ بفاصله ٤٠ کیلومتر که بطرف جنوب غرب قریهٔ سرو بی متعلق حکو مت درجه٤ بگرامی مربوط ولایت کابل واقع وبین خط ٦٩ درجه ۲۷ دقیقه ٥٨ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٤ درجه عرض البلد شمالی کائن میباشد، سرك بین کابل وولایت مشرقی قبلا از خاك جبار بطرف مشرقی میگذشت : لین تلگراف که نخستین بار ازهند بافغانستان تمدید یافت از همین راه تمدید گردیده بود ، درخاك جبار یك کاروان سرای باچند دکان ویك هوتل رسمی ازطرف حکو مت برای استراحت مسافرین نیز اعمار گردیده وتا و قتیکه سرك مذکور مورد عبور و مرور قرار داشت هوتل وسرای مذکور طرف استفاده بود، خاك جبار درزمستان شدیداً سرد بوده وخیلی بر فگیر میباشد ، اما در تابستان هوایش نسبتاً معتدل است و بعضاً بادهم می وزد . در دو کیلو متری علاقه داری مذکور مکتب ابتدائی در قریه که باسمی قریهٔ ملنگ شهرة دارد نیز دائر است .

حیوانات اهلی ازقبیل نرگاو، مادگاو ، مرکب ، قاطر ،شتر ، بز وگو سفند و غیر ا هلی مثل گر گ ، روباه ،خرگوش، آهواست. نباتات مفیده مثل گندم،جوار،جو، ارزن وشاخل است. اشجار مثمرازقسم توت ، زرد الو ، سیب وچارمغز است. اشجار غیر مثمرازقبیل بید، چنار و سنجد میباشد نهر های بزرگ نداردوچشمه هاوقنات ها دارد که اهالی درزراعت از آن استفاده میکنند .

طیوراهلی مانند مرغهای خانگی و کبوتر بوده و غیراهلی مانند کبك میباشد و گنجشك وزاغ وعقعق میباشد . مزارات معروف مانند خواجه رشنائی که دربین قریه ملنگ وخورد کابل واقع است ومزار خواجه خلیل که درشرق قریه چکری موقعیت داردوقبرجبار درشرق قریهٔ کروخیل ومسجد جامع در قریه چکری واقع است .

شغل وپیشه اهالی وطرز زنده گانی از حیث لوازم معیشت ور فاهیت، زراعت و تجارت است . تعداد خانه وار بیکهزاروشصت خانه بالغ است .

خاك چوپان : رباط سرکاری بین معبر عمومی گرشك وقندهار در علاقه حکو مت اعلی گرشك میباشد .

خاك چوپان : کوتلی است که بفاصله ٣٤ کیلومتر درجنوب شرق گرشك درعلاقه حکومت درجه٤ کشك نخود مربوط ولایت قندهار کائن وبین خط ٦٤ درجه ٥٣ د قیقه ٣٧ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣١ درجه ٤٠ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

اك خانی : قریه ایست که بفاصلهٔ ٤ کیلومتر درغرب حکومت کلان قندز متصل سرك مربوط ولایت قطغن واقع وبین خط ٦٨ درجه ٤٨ دقیقه ٥٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٦ در جه ٤٤ دقیقه ٥٨ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میبا شد .

خاك درويش : کوتلی است که بفاصلهٔ ۱۲،٥ کیلومتر درغرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان واقع وبین خط ٦٧ درجه ٤١ دقیقه ١٨ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٤ درجه ٥٠ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خاك‌دو : قریه ایست که‌بفاصلهٔ۱۹ کیلومتر درشمال‌شرق جعفر کوهستانی در علاقه حکومت‌درجه٤ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل کائن وبین‌خط ٦۷ درجه ۱۵ دقیقه ۲٤ ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۵٦ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

خاکریز : حکومتی‌است درجه۳ که‌بولایت قندهار ارتباط داشته وبین خطوط ٦۵درجه ۱٦ دقیقه ۵۷ ثانیه و٦۵ درجه ٤٦دقیقه۲٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۵۳دقیقه ٤۸ ثانیه و۳۲ درجه ۱۸دقیقه٤۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

این حکومت شامل دو علاقه داری بوده که یکی آن باسم علاقه‌داری غورك و دیگر آن مسمی بعلاقه‌داری نیش‌میباشد . و همچنین یکنفر وکیل ازطرف اهالی این حکومتی انتخاب و بمجلس شورای‌ملی ار سال می‌شود حکومت خاکریز درهٔ ایست که ازشمال شرق‌بجانب جنوب غرب بین کوهای‌شاه مقصود و سلسله که درجنوب آن افتاده ودرانجام جنوبی آن دره‌میوند مایلا افتاده است ازین دره در پای کشك نخود عبور وآن‌را شاداب میکند . مربو طات حکومت خاکریز قریه‌غورك ۱۷ کیلومتر از مرکز فاصله دارد و قریه المه و انجهٔ تاج‌محمد خان که۱۳ کیلومتر درشمال‌قریه‌غورك واقع شده وبعضی‌قراءوقصبات‌دیگرنیزمیباشد درسال ۱۳۳۵ حفریات‌درحکومت خاکریز بعمل‌آمده و هیئت حفریات موزه کابل این حفریات را ازین لحاظ که بردوره بودائی افغانستان روشنی زیادی می‌افگند خیلی‌مهم خوانده‌اند .

خاکستر پل : موضعی است که‌بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب سیغان سرایك مربوط حکومت اعلی پروان واقع وبین خط ٦۷ درجه ۲۹ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۲ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خاکستردره : درهٔ است که‌بفاصلهٔ ۵۳،۵ کیلومتر درجنوب شرق بلچراغ در علاقهٔ درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه واقع وبطرف شمال‌امتداد داشته موقعیت آن بین خط ٦۵ درجه۳٦دقیقه ۵٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۳٦دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خاك‌سفید : علاقه داری ایست متعلق حکومت درجه۲ انارده مربوط حکومت اعلی فراه، این‌علاقه داری در قسمت شمالی این حکومتی‌واقع وازطرف شمال متصل است بحکومت شین دند هرات که‌وسیله اتصال آن باحکومتی‌مذکوردرواجی ، ویك‌حصهٔ دریاچه‌هاروت وغرب آن بدشت بابوس‌مربوط حکومتی انار دره و علاقه داری قلعه کاه، در جنوب آن بقراء دهشك وساج مربوط مرکز . وشرق آن بقراپیهود پساو ، دشت نصرالله ، علاقه‌داری بالابلوك ارتباط دارد .

مساحهٔ سطحیهٔ آن‌تقریبا۳۹جمع ٤۸ مساوی ۱۷۲۸ کیلومتر مربع و نفوس مجموعی آن‌پنجهزار نفر تخمین میگردد .

قراء و قصبا ت : ۱- قریه‌خاك سفید كه مركز علاقه‌داری میباشد ۲- قریه خشكنابه ۳ - رنج ٤- قورچی ٥- دیوارسر خ ٦- قناة شهنواز خان ۷- نهنگ آباد ۸- اسلام آباد ۹- هفتاددر ۱۰- خوسف ۱۱- جیجه .

پیداوار : الف پیداوار زراعتی : گندم ، جو ، جودر ، جواری ، ماش ، مشنگ ، عدس، زردك، شلغم: تنباكو، خربزه. تربوز، شفتل، رشقه، كنجد .

ب- میوه‌جات: توت ، انگور ، سیب، زردالو، آلوچه .

ج- میوه‌جات كوهی : انجیر كوهی ، خنجك، كسور، كروپر، ژرگه. خنجك و كسور میوه جاتی اند كه‌روغن‌وافری‌داشته بدون بكاربردن وسائل فنی روغنی كه‌از آن استخراج می‌شود روغن بسیار خوشگواری بوده خیلی كم از روغن حیوانی فرق می‌شود و ٦۰ ٪ آن روغن خالص‌است اگراشجار آن پیوند و بدر ستی تربیه شود حاصل قابل اعتناء دارد . كروپروژرگه كه هسته ای باندازهٔ بادام تلخك دارد وقتی‌هستهٔ آنرا جوش‌بدهندمغز آن برای خوردن مساعد میگردد.

د - نباتات و گیاه های قابل استفاده : اسفرزه ، ترخ كوهی كه برای علاج تب های مو سمی و معده دردی ازان استفاده می كنند .مخلصه كه‌برای‌دفع‌سم بكار می‌رود ،وزیره‌سیاه .

ه - مواد معدنی : مو میائی، یكنوع خاكهٔ سنگی در كوه خو سف كه خا صیت احتر اق دا رد سرب ،و گو گرد .

طرز آبیاری : این‌منطقه من‌حیث الاكثر ازدریاآبیاری وبعضاً مثلا درقریه اسلام آباد سه كاریز و درهفتاد در دو كاریز ودر خاك سفید سه كاریز آباد و مورد استفاده موجود بو ده قنوات مخروبه ای هم دارد كه‌بمصرف كمی برای استفاده مساعد میگردند ولی چون درین‌پنج ، شش سال اخیر وضع اقتصادی اهالی این منطقه خیلی خراب شده خود اهالی از آباد ساختن قنوات مذكور عاجزاند .

پیشهٔ اهالی: اهالی‌اینجا بصورت عمومی بدهقانی وتربیهٔ حیوانات مشغول میباشند . درطبقه‌نسوان بافت گلیم وقالین وبعضا دوخت ابریشم مروج است .

حیوا نات اهلی : بز ، گو سفند ، اشتر ، گاو ، الاغ و اسپ بوده تربیه بزو گوسفند ، در اینجا مساعد تر و نسبتاً قابل اعتنا واز اشتر بدر جهٔ دوم است ، گو سفندان از نو ع كا كپی، یعنی قندهاری بوده قد كوتاه‌ودنبه نسبتاً كشال و كلان دارد پشم آن كمی‌درشت‌ولی‌الیافی‌درازدارد.

حیوانات وحشی : آهوی كوهی ،آهوی دشتی،وخر گوش .

سباع ودرندگان : پلنگ، گرگ ، كفتار، شغال ،وروباه .

طیوروحشی : كبك ،تیهو، دراج. توغدری، بقره‌قره، كتو، جل ، اگن .

مزارات : ۱- نزدیك خاك سفید مزاری بنام خواجه بیدار علیه‌الرحمه است كه كسی‌ازتاریخ ونام ونشان اصلی‌آن بیش ازین اطلاعی ندارد مگراهالی آنقدر برو حانیت وی معتقداندكه ازده‌ها كیلومتر راه ، زن ومرد وخورد و كلان بمزار شان رو آورده شبها به پای مزارشان ازخداوند

طلب حاجت میکنند . ۲- درقریه اسلام آباد مزار سیدسعدالدین پاچا که‌شخص‌روحانی و مسعودی بوده ازسادات قریه اسلام آباد وصاحب طریقت قادریه شریفه‌بوده تا اوائل قرن بیست حیات‌داشته احفاد وپیروان اوحال‌نیز طریقه‌اوراپیروی‌می کنند.اهالی‌اطراف‌ونواحی باواعتقادواعتمادغیرقابل تذبذبی دارنداز اولاد او احترام ودرپای مزار او از خداوند جلت عظمته طلب حاجت میکنند واردات و صادرات : اهالی اینجا همه مواد محتاج الیهای خود هارا ازقبیل رخت باب، چای‌وقند وتیل خاك وسائر مواد کار آمد آلات زراعتی علی‌الاکثر ازولایات هرات و مرکز ولایت‌فراه وارد وهوای‌صادرات بجزپشم گوسفند وبز زیره کوهی ، پوست بزی‌و گوسفندی چیزی‌ندارند . وجه تسمیهٔ آن : چون‌خاك‌تپه ایکه‌نزدیك خاك‌سفیدواقع است‌نسبتاً سفید میباشد از همین جهت به خاك سفید تسمیه گردیده است .

هوا : هوای این‌منطقه‌هم مثل سائر نقاط فراه گرم‌بوده تنهاهمان حصهٔ آن که‌با بالابلوك تماس دارد هوای‌آن معتدل تراست سائر حصص آن گرم و چون نسبتاً خشکا به است.گرما یکی‌دو فی صد نسبت بمرکز فراه در تموز بلند تر و همچنان خنك آن بیشتر است علاوتا درحصهٔ شرقی علاقه داری مذکور دو قلعهٔ کهنه که بنام قلعه تاجکان یادمی شود از بناهای قدیم می باشد که بعد از سقوط صفوی ها اهالی آن بطرف ایران مرا جعت واراضی شان بدست افغانها باقی ماند که‌امروز قلعه‌های شان ویران دیده می‌شود . بطرف غرب علاقه‌داری مذکور بمسافهٔ‌تقریبا ۱۱ کیلومتر درقدیم رباطی ازخشت پخته ساخته‌شده‌بود که‌حالا به خرابه تبدیل گردیده است ودو رباط دیگر بسمت شمال و جنوب آن دیده میشود که هر یك به‌مسافه تقریباً ۱۵ کیلومتر میباشد . درحصه دهانهٔ غرغش در اراضی‌راه فراه وشین‌دند حوضی‌از خشت پخته ساخته شده که تاکنون آباد و بنام حوض ملاشهرت دارد . کوهای‌علاقه‌داری‌خاك سفید که از آب‌خرما شروع شده و به غرب امتداد دارد عبارت از سلسلهٔ دو کوهی است که پهلوی هم‌واقعست اولا کوه شمالی که دربین حکومت اعلی فراه وحکومت شین د ند واقع واز آب‌خرما الی‌جیجه امتداد ودر حدود رباط جیجه ختم میشود، درین کوه معبری غیراز گردنه‌هیشل که‌راه پیاده‌رو بین‌خوسف‌وشین‌دندمیباشد راه‌دیگری نیست ، درپهلوی این کوه بطرف جنوب آن کوه دیگری واقعست مسمی‌به، جلوکه ، که ازدهنه آب‌خرما الی‌آخرین حصهٔ علاقه داری خاك‌سفید قریب ۱۲ کیلومتری جنوبی اناردره به‌پوزهٔ میل کوه‌ختم‌میشود ، دربین دو کوه‌درهٔ خشکی واقعست که‌راه‌عبور ومرور مالدار کوچی میباشد که بطرف‌غورات آمدوشدمینمایند دربین این‌سلسله کوه معبر های ذیل وجود دارد (۱) دهنه شیر سر خ (۲) دهنه‌خوسف که‌سرك ازبین آن گذشته بهرات وصل شده (۳) دهنه منگینه (٤) گردنه زنبور که دربین جیجه وعلاقه‌داری خاك سفید واقعست .

خاك‌سفید : قریه ایست بفاصله ۱٦ کیلومتر که درجنوب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف متصل سرك واقع گردیده موقعیت آن بین خط ٦۸درجه ۳دقیقه ٤۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳٦درجه ٦دقیقه ٤٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خاك‌سنگ : قریه‌ایست که بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر بطرف شمال مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان وقوعداشته وبین خط ۶۸درجه ۵۷ دقیقه ۵۹ثانیه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳۵ درجه ۱دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است .

خاکشاه گر : قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر درجنوب قلعهٔ جعفر درعلاقه حکومت درجه۴ یکالنگ‌مربوط حکومت کلان دایزنگی‌ولایت کابل که‌بین‌خط ۶۷درجه ۶دقیقه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴درجه ۳۷ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خاك کرمچن : کوهی است درجنوب غرب بالامرغاب مربوط حکومت کلان باد غیسات ولایت هرات که بخط ۶۳درجه ۱۱دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵درجه ۳۳دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است .

خاك‌هزاره : قریه ایست که‌بفاصله ۴ کیلومتر درشمال‌سپین قلعه مربوط ولایت جنوبی کائن وبین خط ۶۹ درجه ۱۱دقیقه ۳۴ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۴۲ د قیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خاك یارك : قلعه‌ایست بفاصله۲۲ کیلومتر درجنوب قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که‌بین خط ۶۵درجه ۳دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۴۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع گردیده است .

خاکی کوتل : کوتلی‌است که بفاصله ۳۲ کیلومتر درغرب قلعه نو درعلاقه حکومتکلان باد غیسات مربوط ولایت هرات واقع وبین ۶۲درجه ۴۸ دقیقه ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴ در جه ۵۶ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خالداری : قریه‌ایست که‌درحدود چهارصدخانه‌بوده ودرپنج کیلومترمرکز حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل واقع است .

خالق‌داد : قریه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر درشرق شهر قندهارمربوط ولایت قندهار که بین خط ۶۵درجه ۵۳ دقیقه ۳۹ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱ درجه و۳۷ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خالواتی : دره‌ایست که بفاصله ۳۰ کیلومتر درغرب قریهٔ متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی کائن وطرف جنوب امتداد داشته و بین خط ۶۹ درجه و۳۹دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳درجه۱۸دقیقه ۳۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خاله بچگان : قریه‌ایست سرسبز ومشجر در۵٤ کیلومتری مزارشریف درعرض‌راه مزارشریف و کلفت (منطقه سرحدی افغانستان واتحاد شوروی کنار دریای آمو) درعلاقه حکومت درجه ۲ دولت آباد در حوزه حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف .

خاله بزغار : قریه‌ایست که بفاصله۲٤ کیلومتر درشمال غرب‌وزیر آباد درعلاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف کائن وبین خط ٦٦درجه ٤٤دقیقه ٤٦ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ٤۳ دقیقه و۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خالی : قریه‌ایست که بفاصله ٥ کیلومتر درجنوب شرق قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع وبین خط ٦٤ درجه و١٦ دقیقه طول‌البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٤١ د قیقه ٥٤ثانیه عرض‌البلد شما لی موقعیت دارد .

خالی‌جبه‌چی : قریه‌ایست تقریباً در۷ کیلومتری علاقه‌داری منگه‌جك متعلق حکومت درجه‌اول آقچه در حوزهٔ حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف

خالی‌ساه : قریه‌ایست که بفاصله ٥،٥ کیلومتر درغرب قریه‌متون در علاقه حکومتکلان‌خوست مربوط ولایت جنوبی واقع وبخط طول‌البلد شرقی ٦۹ درجه و٥٥ دقیقه ۲۳ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۳درجه ۲۰ دقیقه ٤۷ ثانیه کائن میباشد .

خام : قریه ایست که بفاصله ۱۳ کیلومتر درشمال ده بالا در علاقه حکومت درجه ۲ رودات مر بوط حکومت کلان شنوار متعلق ولایت مشرقی وقوعداشته وبین۷۰درجه ۲۷ دقیقه ٤٥ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۱۱دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خام‌پیچ : شیله‌ایست که‌بفاصله ۳۳ کیلومتر بطرف شمال غوربند مربوط حکومت اعلی پروان واقع و بین خط ٦۸درجه ۳۷دقیقه ۳۲ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٥درجه ۱۱دقیقه و ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت‌دارد .

خامستان : قریه‌ایست که‌بفاصله ٦،٥ کیلومتر درغرب قریه‌نیك درعلاقه حکومت درجه ٤ یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل واقع گردیده و بین خط ٦٦درجه ٥۳ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ٤۲ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض البلد شمالی کائن است .

خامنك : قریه‌ایست که‌بفاصله ۱۲،٥ کیلومتر درشمال شرق قریه پریان درعلاقه حکو مت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی‌پروان کائن وبین‌خط ۷۰درجه و٦ دقیقه ٥۸ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٤٥ دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خان آباد : حکومتی است درجه ۲ که مربوط حکومت کلان قندز و در حوزهٔ ولایت قطغن کائن بوده وتخمین‌بین خطوط٦۸و٦۹درجه۲٦و٥۲دقیقه ۳و۱۷ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌وخط ۳٦درجه۲۷و٥۱دقیقه

۲۴و۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است . شهر خان آباد دریك‌وادی شاداب ولی‌بسیار پست بفاصلهٔ ۲۵ کیلو متری شرق قندوز واقع شده بذریعه دریـای پر آبی که ازاجتماع دّریای فرخـار وخوست تشکیل شده اراضی گردونواح آن مشروب می‌شود بواسطه پستی‌سطح و آب‌وافریکه بهرطرف آن درجریان است اراضی گرد ونواحی‌شهرتماماًشالی کـاری‌شده وازطرف‌دیگرچون تهداب های عمارات سنگ‌ندارد (بنابه‌بعدمواضع‌سنگ) خانهانم‌وشوره‌بالا کرده‌وطبقه‌اول‌منازل غالباً برای بودوباش مساعد نبوده مضر صحت واقع میشود رخا نهای شـهر بداخل احا طهٔ و سیع کوچه‌ها و باغهاواقع‌بوده هریك بداخل حویلی خود وبابه‌اطراف عمارت خود باغ وباغچه ترتیب و اشجار میوه دار وسایه‌دار دربین آنها غرس نموده. دراکثرخانها آب جاری‌جریان می نماید . بازارهای خان آباد از نقطهٔ‌نظر ساختمان بدودسته تقسیم شده‌میتواند . قسمت‌اول بازار سابقهٔ‌آن که‌عبارت ازدورسته‌بازار بوده‌یکدیگررا طور عمودی قطع‌نموده دربین‌آنها چهار سوقی‌تشکیل یافته‌است دکان‌های این بازار برنده دار وتنگ وبی رونق می‌باشد . دوم‌بازار جدید بطرف‌شرق بازار سابقه بـدو طرف جادهٔ عریض کـه کـنـارآن بااشجار مزین گردیده دکـاکـین پخته کـاری به شکل مرغوبی آباد گردیده. درین‌بازار دکـان‌های عمده فروشی بصورت رسته بندی جاداده‌شده وخوش‌منظر می‌باشد برعلاوه‌درین‌قسمت بازار یك‌تعداد سرای‌های تجارتی، گاراج‌ها، وهوتل‌های عمومی وغیره منازل برای بودوباش‌مسافرین‌به‌طرز وسلیقهٔ موزونی مانند سائر مراکز ولایات آباد گردیده‌است برعلاوه به آبادی‌های‌چندی‌عمارات دولتی ومؤسسات تجارتی عمارت بلدیه مسجد جامع و احداث باغ عمومی وتفریحی به تجمل این موضع افزوده اند . زراعت خان آباد گندم، کنجد، جو، پنبه، تنباکو، زغر ، جواری وغیره حبوب است‌اما برنج آن بسیار خوب‌ومشهور میباشد ، خربوزه و تربوز هم دارد . خربوزه آبی و للمی این منطقه معروف است . این شهر مرکز تجارت ولایت قطغن و بدخشان بوده در نفس خود گمرك وفرود گـاهای اموال تجارتی داشته موتر همیشه بغرض حمل و نقل اموال وارداتی و صادراتی تردد داشته به مراکز عمده که مسافرین خیال مسافرت ر اداشته باشند توسط عراده ها به‌سهولت و همه وقت مسافرت کرده می‌توانند.در خان آبادیك‌هوتل‌عصری‌نیز برای پذیرائی‌مسافرین وجوددارد . جادهٔ‌عمومی که ازقندز بطرف بدخشان می‌رودنیزازشهرخان آباد می گذرد . درخان آباد یك‌باب‌مکتب‌ابتدائی نیز باسم مکتب‌ابتدائی آق‌تاش برای‌تعلیم اطفال دائر است.فاصله‌خان آباد از کـابل ۵۱۸ کیلومتر میباشد واز تالقان ۳۲ کیلومتر فاصله داشته ارتفاع آن ازسطح بحر تخمین ۱۲۶۰ متر است . همچنین یکنفر وکیل ازطرف اهالی این‌حکومت انتخاب وبشورای ملی فرستاده می‌شود . این شهر زیبا وپر نفوس از سالهای دور و درازی مرکز ولایت قطغن شمرده می شد . در ابتدا آب وهوای خان آباد خیلی‌خراب‌بود وجزیك منطقهٔ ملاریائی چیزدیگری مجسوب‌شده نمی‌توانست امـادراثر توجه حکومت و با لنتیجه یك سلسله مجاهدات فنی در مقابل مکروب های ملاریائی این منطقه موقعیت خوبی‌را حاصل نمود وهم‌ذوق ساکنین آنرا نسبت‌به آبادی شهرشان تحریك نمود و درهمان آوان ذریعهٔ یك نفرمهندس امور شهری خارجی نقشه این‌شهر ترتیب‌ودر ساحهٔ اجرا گذاشته شد وبفرصت کم‌خان آباد به‌شکل یك‌شهر مختصر ومقبولی‌در آمد.مردمان‌این ناحیه‌عموماً

زراعت پیشه میباشند این شهر درزمان سباغلی محمد گل مهمند مرکزیت خودرا به بغلان گذاشت . بغلان مرکز قطغن شد ولی مردمان خوش ذوق خان آباد علاقهٔ خودرا نسبت بهٔشهرشان قطع نکرده و باروی کار ساختن یك سباروال ملی روز بروز در تزئین آن کوشیدند خان آباد منطقهٔ وسیع وازشهرهای بزرگ ولایت قطغن محسوب می گردد .

خان آباد : قریه ایست درمرکز حکومت خان آباد متصل سرك مربوط حکومت کلان قندز ولایت قطغن که موقعیت آن بین خط ٦٩ درجه ٥دقیقه ٨ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٦درجه و٤١ دقیقه ٣٤ ثانیه عرض البلدشمالی میباشد .

خان آباد : قریه ایست که درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ دولت آباد متعلق حکومت کلان بلخ مربوط و لایت مزارشریف متصل سرك واقع وبخط بین ٦٦ درجه ٣٦ دقیقه ٤٥ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٧درجه ٤دقیقه ١١ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خان آباد (دریا) : دریائیست درغرب مرکز خان آباد مربوط حکومت کلان قندز ولایت قطغن که بخط ٦٩ درجه طول البلد شرقی وخط ٣٦درجه عرض البلد شمالی وقوع دارد .

خان آخه : قریه ایست که بفاصلهٔ ١٩ کیلومتر در شمال قلعهٔ درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه وقوعداشته وبین خط ٦٥درجه ٢٤ دقیقه ٦ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٦ درجه ٧دقیقه ٢٤ثانیه عرض البلد کائن میباشد .

خانار قلعه : قریه ایست که بفاصلهٔ ٦،٥ کیلومتر درجنوب قریهٔ شیوه نزدیك دریای کنر درعلاقهٔ حکومت کلان کنرها مربوط ولایت مشرقی واقع وموقعیت آن بین خط ٧٠درجه٣٤دقیقه ٥٧ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٤درجه ٣١دقیقه ٤٢ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خانان : قریه ایست که بفاصلهٔ٢٤،٥ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ تنگی در علاقهٔ حکومت درجه اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار واقع و بین خط ٦٥ درجه ٤٧ دقیقه ٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٠ درجه ٤٠دقیقه ٤٢ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خانان قلعه : قلعه ایست بفاصلهٔ ١٣،٥ کیلومتر درجنوب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین خط ٦٦درجه ٥٢دقیقه ٨ثانیه طول البلد شرقی وخط٣٢درجه ٢ دقیقه ٣١ ثانیه عرض البلدشمالی موقعیت دارد .

خان تپه : قریه ایست که بفاصلهٔ٥،٥ کیلومتردرشمال غرب زیارت خواجه سالار درعلاقهٔ خمیاب مربوط حکومت درجه ٣ قرقین متعلق حکومت کلان شبرغان ولایت مزار شریف واقع وموقعیت آن بین خط ٦٦ درجه ٣دقیقه طول البلد شرقی وخط ٣٧ درجه ٢٥دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خان تپهٔ ثانی : قریه ایست بفاصلهٔ ١٠ کیلومتر درشمال غرب زیارت خواجه سالار درعلاقه حکومت درجه٣ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین خط ٦٦ درجه ٢٣ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٧درجه٢٦ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خان تخت : قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در شمال علاقه‌داری درجه اول دولت آباد متصل نهر رامگل در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بخط ٦٤ درجه ٥٢ دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳٦ درجه ۳۹ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خان تختی : کوهی است در جنوب شرق اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بارتفاع تخمین ٤۳۹ متر از سطح بحر واقع وموقعیت آن بین خط ٦٥ درجه ۲۱ دقیقه ٥٤ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳٦ درجه ٥۲ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خانجه کاك : موضعی است که بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار و قوعداشته و بین خط ٦٥ درجه ۳۱ دقیقه ٤۷ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳۱ درجه ۲۸ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد.

خان چار باغ : علاقه داری است درجه اول مربوط حکومت درجه اول اندخوی متعلق حکومت اعلی میمنه. مردم این علاقه همه از یك وتور کمن بوده بزبان ازبکی و ترکمنی تکلم مینمایند ، وپیشهٔ آنها مالداری وتجارت پوست گوسفند ، قره‌قلی ، پشم ، نمد ، قالین و گلیم می باشد. گوسفندهای دنبه‌دار وقره‌قلی درینجا به کثرت تربیه میشوند ، بالخصوص تربیهٔ گوسفند قره‌قلی رونق ورواج زیاد دارد ، به‌سبب کمی آب زراعت کمتر می‌شود ، زراعت آن منحصر به گندم وقالیزاست امابصورت اندك . گندم برنج ، جووغیره اشیای خوردنی را ازمزار شریف وقطغن ذریعهٔ شتر واسپان وموتر واردمیکنند، به‌همین سبب شتر واسپ را به کثرت حفاظه وتربیه مینمایند . اسپ را برعلاوهٔ بارکشی وسواری دربزکشی نیز استعمال میکنند، مردم این ناحیه در بزکشی شهرت خوبی دارند، شتر رانه‌تنها برای کشیدن بار بکار می‌برند بلکه درایام عید ، جشن، عروسی‌ها و اوائل بهار که زمان سرورونشاط وبهجت است در کشتی انداختن استعمال مینمایند ، و کشتی گرفتن شتران در میدان پهلوانی نمایش خوبی دارد ، گوئی دو پهلوان قوی هیکل درمیدان داخل شده باشطارت وفنون پهلوانی که در بین خود آنها مروج است بایکدیگر درمبارزهٔ می‌افتند، اگر یکی ازین دوشتر غالب میشود میخواهد که شتر مغلوب راهلاك سازد ، ولی برای جلوگیری از هلاك آن سواران ماهر باقمچین‌ها آماده هستند . شتر غالب درحالی که شتر مغلوب راخوابانده وزیر گرفته و درصدد هلاك آن است . سواران بضرب قمچین‌ها اورا از بالای شترمغلوب دورمینمایند ، بااینهم شترغالب دنبالهٔ شترمغلوب را گرفته تاحد آخرین آمادهٔ کشتن و هلاکت اومیباشد، اما سواران به بسیار زحمت و کوشش شترهارا ازهم جدا مینمایند. از حاصلات سردرختی تنها انگور به‌نظر میرسد وبس و آنهم به‌مقدار اندك. صادرات این منطقه همانا پوست قره‌قلی پشم وپوست گوسفند است . در هفتهٔ دوروز ، روز بازار آن میباشد که مردم ازقراءوده‌های مختلف در انجا باموال خود آمده مال‌التجارهٔ خود را بفروش میرسانند ، در اینجا تخمین یکنیم هزار خانه وار آباد اند . این علاقه داری طرف شمال شرق اندخوی واقع وقریه‌جات ذیل مربوط آن است : عربشاه پایان ، عربشاه طوره خان ، کهنه قلعه ، عربشاه بالا، اوچ تپه ، چکمی علیا ، چکمی سفلی و گنج خانه. درینجا یك مکتب ابتدائی دائر است.

خاندکی : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ٤٥،٥ کیلومتر درشمال شرق مرکز علاقه‌داری درجه۲ بوینقره (شولگره) مربوط حکومت‌درجه۳ کشنده‌درحوزه‌حکومتکلان بلخ‌ولایت‌مزارشریف کائن‌وبین‌خط ٦٧ درجه ۱۲دقیقه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳٦ درجه ۲٤ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خان دولت : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعهٔ‌پنجه،نزدیك سرك مربوط علاقه‌داری‌درجه۲ زیباك حکومت درجه۳ اشکاشم درحوزهٔ حکومت اعلی‌بدخشان واقع وبخط ۷۲درجه ۲۰ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ٥٦دقیقه ٤۷ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن‌میباشد .

خان‌رباط : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ٤۱ کیلومتر درجنوب شبرغان ولایت‌مزارشریف واقع وبین‌خط٦٥درجه ٥٥ - دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ۲۰ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی کائن‌میباشد.

خان‌زئی : قریه ایست بفاصلهٔ٤٥،٥ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ جلدك درعلاقهٔ‌حکومت‌درجه٤ ترنك‌وجلدك مربوط حکومت کلان‌قلات‌ولایت قندهار که‌بین‌خط ٦٦درجه۱۷ دقیقه ۱۱ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ٤۸ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خانقاه : علاقه‌داری درجه‌اول مربوط حکومت درجه‌اول آقچه متعلق حکومتکلان شبرغان‌بوده ودرحوزهٔ ولایت‌مزارشریف واقع‌است . اینعلاقه‌در۱۱ کیلو متری جنوب‌قلعهٔ قدیمه وشمالغربی آقچه‌قرار داشته وبرخط٦٦ درجه۹ دقیقه۲۳ ثانیه‌طول‌البلد مشرقی وخط ۳٦ درجه ٥۲دقیقه۱٦ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی کائن‌میباشد .حدود آن شمالا بعلاقه‌داری مردیان . جنوباً بمربوطات‌حکو متکلان‌شبرغان ، درشمال شرق‌بعلاقه‌داری‌منگه‌جك‌واز جنوب‌شرق‌بحکومت آقچه، غرباً بعلاقهٔ حکومت‌اعلی‌میمنه‌ملحق است.علاقه داری خانقاه درحوزهٔ خود حاوی‌قرأ وقصبات زیادبوده‌وعمده‌ترین آن ازاینقرار است: بیش کپهٔ‌وطنی ، بیش کپهٔ‌سرخ . قلیچ آباد ، کلته شاخ ، اوگم‌فرك، بکاول ، ینگی‌قلعه، علیلی مهاجر ، چوب باش ، تازه‌نهر ، کفگیر ، علیلی وطنی ، خان‌آباد ، ایلك رباط ، قره بوین علیا ، خانقاه، قره بوین‌وسطی، قره بوین سفلی ، سالتق، کومك عمرخان ، کومك حکیم ، چکش‌سربند بتی‌و کومك منصور . ساکنین‌اینمنطقه مرکب‌از اوزبك . افغان ، عرب ، ترکمن وتاجك‌بوده تعدادخانوار آن(٥۰۰۰) خانه تخمین میشود . پیشهٔ عمومی‌اهالی‌اینمنطقه‌زراعت ، مالداری وبعضاً دکانداری وتجارتست. صنائع دستی‌اینجارا قالین . گلیم ، نمد. الاچه ، کرباس لنگی‌های‌الاچه‌ئی مخصوصی تشکیل میدهد ، دربازار آن برخی دکاکین زرگری ، مسگری ، نجاری ، آهنگری وغیره رواج‌دارد . مردم بآنچنین صنائع‌اهمیت‌داده‌درترقی ورونق آن‌میکوشند. درقریه اوگم‌فرك وقریهٔ کفگیر بهترین ونفیس‌ترین قالین‌ها ساخته‌میشود که از حیث خوبی رنگ وقشنگی بافت ونقوش خیلی مطبوع بوده دربازارهای آقچه وولایت مزارشریف درردیف قالین‌های درجه اول قراردارد ، قالین‌های اینجا بیشتر صادرات داشته دراثر تشویق نمونه‌های خوبتری بعمل آورده میشود . وهمدراین دوقریه خرگاه‌های خیلی مقبول ازچوب بید ساخته شده داخل وخارج آنهارا

ازقالین‌های اعلی و نمدهای کلفت و بادوام تزئین نموده این خرگاها را برای بود و باش فامیلی خودبصورت‌مجموعی‌درهرحصهٔ بیابانهاودشت‌های وسیع اینمنطقه استاده مینمایند،خرگاهای مذکور که‌اکثراً متعلق‌بایها ورمه‌دارهاوزراعت‌کاران میباشد درمقابل گرما وسرما مقاومت‌داشته مانند قشله‌ها ودهکده‌های ییلاقی جلب نظر میکند . درقریهٔ چکش سربند نمدهای سفید ور نگهٔ خیلی کلفت وبادوام واعلی ساخته میشود که‌برای فرش زمستانی مهم وکار آمداست‌عرب های اینجا ببافتن شالها وخوانچه‌های رنگهٔ‌پشمی مهارت بسزا دارند .اشیاً واجناس پشمی اینجا درآقچه ودیگر علاقه های حکومتکلان شبرغان فروش شده رخت وغیره مواد خوراکه وارد میشو د . قسمت جنو ب و جنوب شرق اینمنطقه نسبتاً مرتفع بوده سپس متدرجاً پست شده میرود نهری‌هم که‌بنام (نهرخانقاه) شهرت دارد ازشرق بغرب جریان داشته بعضاً زمین‌های زراعتی اهالی که‌در اطراف نهروجنوب آن‌واقع است بعلت بلندبودن‌سطح آن خشك ولامزروع مانده از نهرمذکور استفاده نمیتواند . کشت‌للمی درمواقع سیلاب وبارند گی‌ها تااندازهٔ صورت میگیرد ، نظر بقلت آب دراینجاباغهای مشجر وجود نداشته‌فقط درقریهٔ خانقاه وبیش کپهٔ سرخ بعضاً باغهای‌انگوری ودربرخی قریه‌ها درخت زردآلو ، بهی ، شفتالو وتوت پیدا میشود ، یك‌باغ عمومی درغرب‌علاقهٔ خانقاه که‌دارای.اشجارمثمروغیر مثمرمیباشد احداث شده‌وتفرجگاه‌اهالی‌نیز شمرده میشو د .هوای اینمنطقه بسبب نبودن کوه وتماس بریگستان اندخوی درتابستان گرم‌وخشك ودر زمستان خیلی سرد است ضخامت برف بروی سطح اراضی‌بعضاً به(٤٥) سانتی‌مترمیرسد واکثر سالها بد ون باریدن برف سپری می گردد ، پیدا وار مهم زراعتی وفالیزی آن عبازت از خربوزه ، تربوز ، کنجد و ماش میباشد که طور للمی بعمل می آید خربوزه للمی اینجا که درموسم سنبله ومیزان‌میرسد ازحیث شیرینی ولطافت شهرت دارد ، در سالهائیکه نسبت به‌عدم برف محصولات للمی بعمل نمی آید مردم بمشکلات مالی دچار میشوند ومواضع للمی کاری خود را ترك داده بدیگر جا نقل مکان مینمایند . گندم، جو، جواری سفید (یکنوع جواری تر کمنی) ماش، زغر، لوبیا، نخود، عدس مشنگ نیز دربعضی‌جا ها زرع وتربیه شده وبقدر کفاف اهالی آنجا بعمل می‌آید . حیوانات اهلی آن : اسپ، اشتر، گاو گوسفند، خروسگ‌است، اسپ‌های اینجا عادی بوده آنقدر قابل وصف نیستند امایکنوع سگ های بزرگ وقوی که بنام سگ‌های رمه‌ئی یاد شده‌برای محافظهٔ رمه‌های گوسفند نگاهداشته میشوند اکثر باگرگ وپلنگ مقابله وجنگ میکنند وبرای پیاده‌وسوار هائیکه درگرد ونواح رمه تردد میکنند خطرناك میباشند، حیوانات غیر اهلی‌آن عبارتست ازگرگ خوك، روباه، شغال، خرگوش، طیور اهلی ووحشی آن ازقبیل مرغ خانگی‌وبعضاً فیل‌مرغ، نیله‌زاغ، ساج وغچی است آب ایستادهٔ که‌به (کول گدك) مشهور است در ۱۱ کیلو متری اینمنطقه واقع ومرغ آبی وماهی زیادی دارد . که‌بعضی ازاهالی بشکار آن می پردازند . در اینمنطقه کوه وجود ندارد اما چندین تپه کوچکی بنام (بانیغور) درآنجا مشهور است وبطرف شرق آن (چشمهٔ علی مغل) جاری میباشد اما آب آن قابل شرب نبوده‌به مصرف آبیاری میرسد. صحراهای وسیع وریگزاری بسمت جنوب آن واقع شده که مشهور آن باسم قورو غ شاهمزار، دشت

علی‌مغل، چشمهٔ گـزدار، او گم سای، قراول تپه وجرقاق یادمیشود ازاینجمله فقط دشت علی مغل ذریعهٔ چشمهٔ علی مغل آبیاری شده دیگرآن بائرولامزروعست یکبـاب مکتب ابتدائی در علاقه داری خانقاه تاسیس واطفال آنجا تحت تعلیم وتربیه گرفته شده اند، یك مسجد جامع تـا ریخی تقریباً در(۳) کیلومتری جنوب شرق علاقه داری واقع وعلاقه‌داری خانقاه تیمناً بهمین اسم نامیده شده اینمسجد خیلی بزرگ‌بوده دارای‌چهل‌بـاب حجره‌میبـاشد که‌دران‌طلاب بصورت خصوصی باخذ تعالیم دینی اشتغال دارند، بنای این مسجد تاریخی را به‌سید شـاه محمد بلخـی مشهور بـه (شیخ آق) که درسال ۱۰۱۱ عصر سلطان حسین بایقرا میزیست نسبت میدهندمقبرهٔ شیخ مذکور هم باقبور جمعی ازاولادش در حصهٔ شمالی مسجد مذکور واقع شده است، قراریـکه میـگویند یکعده اشخاص از سلالهٔ (شیخ آق) موصوف تاکنون هم درقریهٔ خانقاه سکونت دا رند وهکذا درقرب وجوار این‌مسجد آثار مخروبهٔ عمارات که درسابق دهکده های آبادی بوده وبمرورایام منهدم گردیده نیز بنظر میرسد، درقریهٔ خا نقاه عده از سادات که سلسلهٔ نسب شان بـه (شیـخ عبدالقادر جیلانی) میرسد درنزدیکی مسجد خانقاه آقچه سکونت اختیار نموده اند . نهرخانقـاه که بمصرف آبیاری اراضی زراعتی آنجا میرسد ازحصهٔ شرق یعنی ازدریای بلخ منبع گـر فته وسپس بقریهٔ (چکش سربند) داخل میشود درقسمت جنوب شرق آن بمسافه صد متر (بنـد آب) مهمی است که ۸ متر ارتفاع و۲۵ متر طول و٤ متر عرض داشته ودرعصر امیر عبدالرحمن خان آباد شده قریهٔ مذکور به‌اسم این‌بند یاد میشود از علاقه داری تخمین (٤) کیلومتر فـاصله دارد ازبند آب مذکور سه‌نهر بزرگ منشعب میگردد، نهریکه بطرف شمال جریان دارد بـنام نهر بـاجگیر ویانهر مردیان، نهریکه بجانب شمال غرب جاریست باسم نهر یا دریای آقـچه وهـکذا نهریـکه بسمت غرب میرود بنام نهر خانقاه موسوم میباشد ، بااینهم اینمنطقه کم‌آب بوده تنـها درقریه خانقاه آب مورد ضرورهت را توسط ارت به اصطلاح آنجا (جقر) وناوه هـای چوبـی بمزارع میرسانند در قریهٔ خانقاه با اینهمه قلت آب پنبه وتمباکو زرع شده تمباکو اینجا خیـلی معروف است وبهرجا برای فروش برده میشود .

خانقاه : قریه کوچکی استدرپنجتون کوت میمنه، مردم آن‌به‌قوم ازبك وبعضاً سادات بوده،بزبان ازبکی تکلم میکنند، در اینجاتقریباً (۵۰) خانه آباد است ، زراعت آن‌للمی‌بوده، گـندم، خربزه‌وتربـز درآنجا حاصل خوب میدهد. حاصلات سر درختی آن انگور، توت، انار، بهی، ناك وانجیراست، کدو هم نشو ونمای خوب میکند، بهی آن شهرت بسزائی دارد ، انگور، ناك وبهـی را بـدون اینکه کدام تغیری دران پیدا شود تاماه ثور حفاظه میکنند. حیوانات اهلی آن گـاو، گوسفند، اسپ ومرکب می بـاشد . مرکب را زین کرده مانندا‌سپ سواری استعمال میکنند، اسپرا برای سواری وبزکشی بکار می برند ، دراینجا یك مسجد جـامع آباد است که دران نمازهـای جمعه خوانده می شود، قبل ازینکه تعمیری برای مکتب رسمی پنجتون کوت بناشود . شاگردان مکتب همین جا تحصیل می کردند . زمین آن‌برفگیری کم دارد، هرقدر برفباری کـند بـه مجردیـکه هواصاف وآفتاب نمایان شود اثری از برف دیده نمی‌شود، چون خاك زمین آن‌للمی است، سالی

که باران زیاد می‌بارد ، ازسبب اینکه دانه های گندم در وقت کاه گل کردن با کاه یك جا در گل‌بام مخلوط شده است. در بامها گندم سبز میکند و در آخر خوشه گرفته وپخته شده مردم گندم را از بامهای خود درو وجمع میکنند دروقتیکه گندمهای سبز در بامها می‌باشد، یگان گلهای سرخ نیز دربین آن بطور خود رومی روید زیبائی ونمایش گند مهارا دوبالا ساخته منظرهٔ خوبی را بروی کار می آورد .

خانقاه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر درجنوب مرکز حکومت درجه ۲ خان آباد مربوط حکومت کلان قندز ولایت قطغن واقع‌وبین‌خط ٦۹درجه ۱۰ دقیقه۳ثانیه طول‌البلدشرقی و خط ۳٦درجه ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت‌دارد .

خانقاه : قریه ایست که بفاصلهٔ ۹،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق قریهٔ شوربلاق‌درعلاقه‌داری درجه۳ چهارکنت مربوط حکومت درجه۲ نهرشاهی ولایت مزارشریف‌واقع وموقعیت‌آن بین‌خط ٦۷ درجه ۸دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ۲٦ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌میباشد ،

خانقاه : قریه ایست‌بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتردرجنوب‌غرب‌تکزار نزدیك‌درهٔ‌جوی‌بوری‌درعلاقه‌حکومت‌درجه اول سنگ چارك‌مربوط‌حکومت کلان‌شبرغان‌ولایت‌مزارشریف که‌بین‌خط٦٦درجه ۷دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٥۳دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده‌است .

خانقاه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ٥،۲٤ کیلومتودرجنوب غرب‌مرکز حکومت کلان تالقان مربوط ولایت قطغن کائن وبین خط ٦۹ درجه ۱۷ دقیقه ٥۷ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳٦ درجه ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خان قل : شیله ایست بفاصلهٔ ۲۸،٥ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ نیك‌درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ یکا ولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت‌کابل که‌آب‌آن بدریای سر جنگل میریزد . موقعیت آن بین خط ٦٦درجه ٤۰ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلدشرقی‌وخط ۳٤ درجه ۳۷ دقیقه ٥۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خان کلی : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۲،٥ کیلومتردرجنوب شرق شهر فیض‌آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان متصل سرك کائن وبین‌خط ۷۰ درجه ٤۱دقیقه ۲٥ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۳دقیقه٤۳ ثانیه عرض البلدشمالی واقع گردیده است .

خانك : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ۱ کیلومتر درجنوب‌قریه وازه نزدیك دریای کلتویا شامل درعلاقه‌حکومت درجه۳ جدران مربوط ولایت جنوبی کائن وبین خط ٦۹ درجه ۲۷دقیقه ۳٥ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۳ درجه ۲۳ دقیقه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خانگل‌خیل : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٥۹،٥ کیلومتر درجنوب قریهٔ جلدك درعلاقه حکومت‌درجه٤ ترنك‌وجلدك مربوط حکومت کلان قلات درولایت قند هار کائن وبین‌خط ٦٦ درجه ٤۲ د قیقه ٥۱ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ٤٤ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خانگی کوتل : کوتلی است بفاصلهٔ ۱ کیلومتر در جنوب قلعهٔ سر کاری علاقه‌داری درجه‌اول معروف مربوط حکومت درجه۲ ارغستان درولایت قندهار که‌موقعیت آن‌بین۶۷درجه۳ دقیقه ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ۲۹ دقیقه ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌میباشد .

خان محمد : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه سپین بولدك مربوط ولایت قند هار کائن وبخط ٦٦درجه ۳۱ دقیقه٤٨ ثانیه‌طول‌البلدشرقی وخط ۳۱درجه ٤دقیقه ٤٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است .

خانم‌سه‌لك : قریه ایست که بفاصله ۱۵ کیلو متر درشرق قریهٔ خواجه امام‌سید درعلاقه حکو مت درجه اول حضرت امام مربوط حکومت کلان قندز ولایت قطغن وقوعداشته وبین خط ٦۹ درجه ۳ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۱۱دقیقه ٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خانمی : قریه ایست که بفاصله ۲۳ کیلومتر درجنوب شرق حکومت‌درجه‌اول آقچه مربوط حکو مت کلان شبرغان متعلق ولایت‌مزارشریف واقع‌وموقعیت آن بین‌خط ٦٦درجه ۲۲دقیقه ۲۹ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ٤۹ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خان نشین : قلعه ایست بفاصله ۳،۵ کیلومتر درشمال غرب قریهٔ گل آباددرعلاقه حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که موقعیت آن بین خط ٦۳ درجه٤۵ د قیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۰ درجه ۳۳ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خان نشین کوه: کوهی است که‌درجنوب غرب قریهٔ گل آباد بارتفاع تخمین ۱۳۸٤ متر درعلاقه حکومت درجه۲ گرم‌سیر مربوط حکومت حکومت اعلی گرشك کائن بوده وبین خط‌طول البلدشرقی ٦۳ درجه ۳٤ دقیقه ٤۲ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۰ درجه ۲۷ دقیقه ٤۸ ثانیه موقعیت دارد .

خانه : موضعی‌است که‌بفاصلهٔ۹ کیلومتر بطرف جنوب‌علاقهٔ شیرزاد کوهستانی مربوط حکومت‌درجه‌اول خو گیانی درولایت مشرقی کائن وبخط ٦۹ درجه ۵٤ دقیقه طول‌الیلد شرقی وخط ۳٤ درجه۱۱ دقیقه ٤۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خانه : قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۷ کیلومتر درغرب حکومت درجه ٤ کرخ مربوط ولایت‌هرات واقع وبخط ٦۲درجه ۳۹دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳٤ درجه ۲۹دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خانه قلعه‌خانه: قلعه‌ایست که بفاصلهٔ ۳٤،۵ کیلو متر درغرب قلعهٔ رزنی متصل نهرآب جو ش در علاقهٔ حکومت درجه۲بکواه وخاشرود مربوط حکومت اعلی‌فراه کائن وبین خط ٦٤ درجه ۳ دقیقه‌طول البلد شرقی وخط۳۳درجه ۹دقیقه ۳٤ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌شده‌است .

خانه گرداب : موضعی است‌بفاصلهٔ ۲٤،۵ کیلومتر درشمال شهرقندهار که‌موقعیت آن بین‌خط ٦۵درجه ٤۵ دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳۱درجه ٤٦دقیقه ٤۸ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی میباشد .

خانه گل : قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۹،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار کائن وبین خط ٦٦ درجه ٤٤ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۲درجه۳دقیقه ٥٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خانی‌خیل : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعةالسراج درعلاقهٔ حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی کائن وبین خط ۷۰درجه ۸دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه۳۱ دقیقه ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خانیز : موضع کو چکی است واقع در بازارك پنجشیر ، مربوط درجه ۳ پنجشیر بجانب مغرب دریای کلان‌پنجشیر وقوع یافته‌سرك‌موترروازبین آن‌می گذرد ، تخمیناًدارای (۵۰) خانه‌وار می‌باشد ، پیداوار سردر ختی آن توت و انگوراست ، گندم ، جو، باقلی ، جواری وارزن درینجا بخوبی حاصل میدهد ، مواشی گاوبز و گدی بصورت قلیل در ینجا تربیه می‌شود مردم آن تاجك بوده بزبان فار سی تکلم میکنند .

خاوات : رودیست که‌بفاصلهٔ۱۳۵/۵ کیلومتردرجنوب‌سبزواردرعلاقهٔ درجه‌اول بهسودمربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل واقع وبین‌خط ٦۸ درجه ۳۳دقیقه ۱۲ ثانیهٔطول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ٤دقیقه۵۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن‌میباشد .

خاوات : موضعی است بفاصلهٔ ۳٤ کیلومتر درجنوب غرب سبزاو درعلاقه حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌برخط ٦۸درجه ٥٤ثانیه طول‌البلدشرقی‌وخط ۳٤درجه ٦دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

خاواك : موضع‌ایست که‌بفاصلهٔ٦۷ کیلومتردرشمال‌مشرق قریهٔ‌رخهٔ‌متعلق‌علاقه‌داری‌چارقریه در علاقهٔ حکومت درجه۳ پنجشیرمربوط حکومت اعلی پروان واقع وبین خط ٦۹درجه٥٤دقیقه۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۳۸دقیقه ۵۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است این موضع حد فاصل بین پنجشیرواندراب قطغن واقع گردیده .موضع مذکوردرسه‌فصل‌یعنی‌زمستان،خزان‌واوائل‌بهار نهایت سرد وخنك می‌باشد . درموسم زمستان به‌سبب کثرت برف وشدت سردی وخنك راه‌عبور ومرور مسدود می گردد بعضی اوقات از باعث شورش ناگهانی آن سبب هلاك عابرین و مواشی آنها می‌شود ، برف آن مدتهای زیاد دوام میکند . این کوتل گرچه بصورت یك تپهٔ خاك استواز زمین آنجا چندان بلندتر واقع نشده مگر ازسطح‌بحرتخمیناً(۳٦۰۰) مترارتفاع دارد. تابستان آن معتدل بوده ، خرم وسرسبز می‌باشد . باطراف آن‌زمین های مزروعی ومراتع زیاد دیده می‌شود، علاوه براینکه گیاه وعلف آن خورا کهٔ مواشی باشند گان آن سرزمین را کفایت میکند ، مردمان کوچی وخانه‌بدوش نیز درین موسم‌باگله‌ها ومواشی خود درینجا آمده مدتی سکونت اختیار میکنند ، ازعلف وگیاه آن درتربیهٔ مواشی استفادهٔ خوب مینمایند . ساکنین خاواك‌دربدل آن‌ازکوچ نشینان پول ، روغن وگوسفند می‌ستانند : درین کوتل عجائبی بمشاهده میرسد که چون یکطرف آن‌سرد وشورش انگیز باشد جانب دیگر آن گرم و معتدل می‌باشد درجانبی که

مربوط به‌پنجیشراست (٦٠) خانه‌وار سکونت‌دارد که‌همه تاجك‌بوده بزبان فارسی متکلم‌میباشند. قریهٔ که‌بدو طرف آن واقع گردیده بنام تل‌یادمی شود کوتل خاواك تل‌رابدوحصه تقسیم‌میکند. حصهٔ که‌بجانب پنجشیر واقع شده تل‌پنجشیر ، وحصهٔ که‌بطرف قطغن وقوع دارد تل قطغن یا اندراب گفته می‌شود ، درینجا گندم وجو بخوبی نشو و نمامیکند ، باقلی ومشنگ نیز کشته می‌شود پیشهٔ مردم آن‌تجارت غله‌جات است که‌ذریعهٔ اسپان ازمواضع مختلفهٔ قطغن گندم ، برنج باریك و لك جو و نمك خریداری و حمل نموده در بازا ر رخه . گلبهار وچا ریکار بفر وش میرسانند . مردم تل که‌بدوطرف کوتل جا دارند قوم‌تاجك وبعضاً هزاره میبا شند وحا صلات سردرختی آنها توت‌است .

خاوال : قریه ایست بفاصلهٔ ٤٢،٥ کیلومتر درجنوب سنگ ماشه درعلاقه حکومت درجه۳ جاغوری‌مربوط حکومت اعلی غزنی که‌موقعیت آن‌بین خط ٦٧ درجه۲ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شر قی وخط ۳۳ درجه ۲دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خاور : رودیست که‌بفاصلهٔ ٦٦ کیلومتر درشمال قلعهٔ چهارراه درعلاقه حکومت درجه ۲ بکواوخاشرود مربوط حکرمت اعلی فراه که‌برودفراه میریزد . موقعیت آن بین‌خط ٦۳ درجه ٦ د قیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۲درجه ٤٦ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خاوره کوتل : کوتلی است که‌بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر درشمال‌مشرق قلعهٔنو درعلاقهٔ بادغیسات مربوط ولایت‌هرات بارتفاع‌تخمین ۹۸۵متربین‌خط ٦۳درجه ۲۱دقیقه ۲۰ ثانیه طول‌البلدشرقی‌وخط ۳۵درجه ۱۰دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خاورین : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۲،٥ کیلومتر درجنوب شرق برکی‌راجان درعلاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل متصل دریای سیاب واقع وبین خط ٦٨ در جه ٥٨ دقیقه طول البلد شرقی وخط ۳۳درجه ٥٠دقیقه ۱۷ثانیه عرض البلد شمالی واقع میباشد .

خاول : کوتلی است بفاصلهٔ ٤٩ کیلومتر درشرق خیر آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که موقعیت آن بین خط ۷۱ درجه ۳۰دقیقه ٥٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه عرض‌البلد شمالی‌میباشد

خاوندی : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲۰،٥ کیلومتر بطرف جنوب‌غرب قریهٔ سروبی مربوط ولایت کابل کائن وبین خط ٦۹درجه ۳٤ دقیقه ۳٥ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۳۲ دقیقه ٥٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است .

خاهاك : قریه ایست بفاصلهٔ ۳۷،٥ کیلومتر که درشمال غرب‌خاش درعلاقهٔ حکومت‌درجه ۲ بکواه‌مربوط حکومت اعلی فراه واقع و موقعیت‌آن بین‌خط ٦۲درجه ۳٥ دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ٤٦ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی‌میباشد .

خای کوتل : کوتلی است که بفاصلهٔ ٦۲ کیلومتر در شرق قریه خدر خیل در علاقهٔ سلیمان خیل مربوط حکومتکلان کتواز درحوزهٔ حکومت اعلی‌غزنی کائن وبین‌خط ٦٨ درجه ٥۲ دقیقه ٥٨ ثانیه

طول‌البلد شرقی وخط ۳۲ درجه ۱۱دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد .

خای‌لای تخن : موضعی است که‌بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر درجنوب غرب کشك درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ کشك وقره تپه مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت‌هرات واقع وبین‌خط ٦۲درجه ٦دقیقه ٥٦ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ٤۸ د قیقه ۲٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خبر تو : موضعی است که بفاصلهٔ ٥ ، ۱٦ کیلومتر درشمال قریهٔ مقر درعلاقه حکومت درجه ٤ دهله درولایت قندهار وقوعداشته وبین‌خط ٦٥درجه ٥۲دقیقه طول‌البلد شرقی وخط ۳۲ درجه ٦ د قیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خت کندی : چشمه ایست که‌بفاصلهٔ ٥، ٥۳ کیلومتر درجنوب شرق دوچینه متصل دریای کندی در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی کائن وموقعیت آن بین‌خط ٦۹ درجه ٦ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ٤۱ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

ختم‌بولاق‌شور : نهری است که‌بفاصلهٔ ٥، ۲٥ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ چهارشنبه درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی‌میمنه واقع وبه‌نهر چچکتو میریزد . ومحل‌وقوع آن بین‌خط٦۳درجه ٤۳دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٥ دقیقه ٥۲ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

ختن‌زه آن : کوتلی است که‌بفاصلهٔ ٥، ۲۹ کیلومتر درجنوب‌شرق علاقه‌داری درجه ۲زیباك مربوط‌حکومت درجه ۳ اشکاشم درحکومت اعلی‌بدخشان به ارتفاع تخمین ٤۹۲۷متر واقع وبین خط ۷۱ درجه ۳٦ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ۲۳ دقیقه ٥۱ ثانیه عرض البلد شمالی کائن است .

ختن‌مست : قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۸،٥ کیلو متر درشرق تکزار درعلاقه حکومت درجه اول سنگ چارك مربوط حکومت کلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع وبین خط ٦٦ درجه ۳۱ دقیقه ۲۰ ثانیه طول ا لبلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٥٦ دقیقه ٦ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

ختی : قریه ایست بفاصلهٔ ٥ ، ۲٤ کیلومتر درغرب قبصار مربوط حکومت‌اعلی‌میمنه که‌برخط ٦٤ درجه ۱ د قیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٤۱ د قیقه ۱۲ثانیه عرض البلدشمالی واقع شده است .

خجوه : قریه ایست که بفاصلهٔ ٥، ۳٤ کیتومتر در جنوب شرق خم درعلاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بد خشان واقع وبرخط ۷۱ درجه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳۸درجه ۱۲ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خداخوندوایا : کوتلیست بفاصلهٔ ٥ ، ٥ کیلومتر در جنوب غرب انار قلعه درعلاقه حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین خط ۷۰ در جه ٥۱ دقیقه ٤۱ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۳ د رجه ٥۸ دقیقه ٤۹ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خدا نظر خان : قریه ایست که بفاصلهٔ ۵، ۳۹ کیلومتر درجنوب‌غرب قریهٔ سلطانخیل متصل دریای غزنی‌درعلاقه حکومت‌درجه ۲ وردك مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل و قوعداشته موقعیت آن بین خط ٦٨ درجه ۲۳ دقیقه ۲۵ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۳درجه ٤۳ دقیقه ۵۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌میباشد .

خدای نظر : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر بطرف‌جنوب غرب بتخاك مربوط ولایت کابل واقع وبخط ٦۹درجه. ۱۵دقیقه ۲۷ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳٤ درجه ۲٦ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خدرجك : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر درشمال‌شرق خنگ‌درعلاقهٔ شیوه مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌موقعیت آن بین۷۱ درجه ۱دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷ درجه ۳٤ د قیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خدرجك ثانی : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۸۵ کیلومتر درجنوب‌شرق یون درعلاقهٔ شیوه مربوط حکومت‌اعلی‌بدخشان وقوعداشته وبین خط ۷۱ در جه ۱٤ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۷ درجه ۲۳ دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خدرچاه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲٦ کیلومتر درجنوب غرب قلعهٔ دوست محمدخان درعلاقه حکو متکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع وبین‌خط طول‌البلدشرقی ٦۸درجه ۱۵ د قیقه ۱٤ ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۱درجه ٤۸دقیقه ۱۰ ثانیه کائن میباشد .

خدرخوانی : قریه ایست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر درشمال مشرق قریهٔدوشه درعلاقهٔ چپرهار مربوط حکومت درجه۲ رودات متعلق‌حکومتکلان شنوار ولایت‌مشرقی که‌بین خط ۷۰درجه۳۹ دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ۱۲ دقیقه ٦ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دار د.

خدرخیل : قریه ایست بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر درشمال قلعهٔ دوست محمد خان در علاقه حکومت درجه ۳ وازه خواه مربوط حکومت کلان کتواز درحوزهٔ حکومت اعلی‌غزنی که‌بین خط ٦۷ درجه۱۷دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شر ی وخط ۳۲درجه ۹دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خدرو : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٤٦ کیلومتر درشمال قلعهٔ سر کا ری معروف متصل در یای سرخ آب در علاقه حکومت درجه۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار کائن و بخط طول‌البلدشرقی ٦۷درجه۲۷ دقیقه ۵ ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۱درجه ۳۰ دقیقه ۲٤ ثانیه موقعیت دارد .

خرا باد : قریه‌ایست‌بفاصله۱٦،۵ کیلومتردرجنوب‌غرب قلعهٔجوین مربوط‌حکومت اعلی‌فراه که‌بین‌خط٦۱درجه ۳۱دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلدشرقی وخط۳۱درجه ۳٤ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌موقعیت‌دارد .

خرابه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر درجنوب شرق نمله در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی کائن وبین‌خط ۷۰درجه ۱۳ د قیقه ۵۵ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳٤ درجه ۱٦ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خرابه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۵، ٤٤ کیلومتر درجنوب شهر شبرغان مربوط ولایت مزار شریف واقع وبین خط ٦٥ درجه ٥٣ دقیقه ٢٦ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٦ در جه ١٦دقیقه ٤٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خرات : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٣٧ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ پنجه مربوط علاقه‌داری در جه ٢ زیباك درحکومت درجه٣ اشکاشم‌درحوزهٔ‌حکومت اعلی‌بدخشان واقع وموقعیت آن‌بین٧٢درجه٥٨دقیقه ٤٨ثانیه‌طول‌البلدشرقی وخط ٣٦ درجه ٥٦ دقیقه ١٩ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خرات : کوتلی است بفاصلهٔ ٢٤،٥ کیلومتر درشرق قلعهٔ دوچند درعلاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین خط ٦٩درجه ٢دقیقه ٥٠ثانیه طول‌البلدشرقی‌وخط ٣١ درجه ٥١دقیقه ٢٠ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت‌دارد .

خراسان گدر: گدرگاه آبیست که‌بفاصلهٔ ٣٤ کیلومتر درغرب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف کائن وبین‌خط ٦٥ درجه ٤٢دقیقه ١٣ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ٣٦درجه ٤٠ دقیقه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خراسك : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٥، ١٤ کیلومتر درشرق تکزار درعلاقه حکومت درجه‌اول سنگچارك مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزار شریف وقوعداشته وبین خط ٦٦ درجه ٣١ دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ٣٥درجه ٥٦ دقیقه ٣٩ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خران : قریهٔ ایست که‌بفاصلهٔ٥ کیلومتر درجنوب نمله درعلاقه حکومت درجه اول خوگیانی متصل رواشکی مربوط ولایت مشرقی واقع وبین‌خط ٧٠ درجه ٦ دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٤درجه ١٥دقیقه ٤٧ثانیه عرض البلد شمالی کائن‌است .

خربید : دریائیست که‌بفاصلهٔ ٧٥ کیلومتر درجنوب‌شرق مرکز هرات واقع و برودگز درعلاقه‌حکومت درجه ٣ گذره مربوط‌ولایت‌هرات‌میریزدو بین‌خط ٦٢درجه ٢٢دقیقه ١٢ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٣درجه٥١ دقیقه ٥٧ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خرپران : کوتلی است که بفاصلهٔ ٢٧ کیلو متر درشمال‌غرب تیواره درعلاقهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات وقوعداشته و بین‌خط ٦٤درجه ١٠دقیقه ١٩ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٣ درجه ٣٧دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خرچ گبر : قلعه ایست که بفاصلهٔ ٢٦ کیلومتر درجنوب مشرق قلعهٔ علی‌خیل درعلاقه حکومت درجه٢جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع و بین خط ٦٩درجه ٥٦دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٣درجه ٤دقیقه ٤٢ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خردل : قریه ایست که‌بفاصلهٔ٥،٣٥ کیلومتردرشمال غرب باولی درعلاقهٔ حکومت درجه٢سرخ رود مربوط ولایت مشرقی واقع وبین خط ٧٠درجه ١٦ ثانیه طول البلد شرقی و خط ٣٤ درجه ٢٥ دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میبا شد .

خرستین : قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۳،۵ کیلو متر در شمال مشرق قریهٔ آب گرم در علاقهٔ اجرستان مر بوط حکومت کلان ارز گان درولایت قندهار کائن وبین‌خط طول‌البلدشرقی ٦۵درجه۳۵دقیقه ۵۳ ثانیه‌وخط عرض‌البلدشمالی۳۲ درجه ۵٤ دقیقه۵٤ ثانیه موقعیت‌دارد .

خرشاتل : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر در شمال علی‌خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع وموقعیت آن‌بین‌خط ٦۹درجه ٤٦ دقیقه ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ در جه ۵۹ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خرقول : کوتلی است بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در جنوب قلعهٔ مشك در حوزهٔ حکومت کلان دا یزنگی مربوط ولایت کابل که‌موقعیت آن‌بین خط ٦۷ درجه ۳۸ دقیقه ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳٤درجه ۲۳ دقیقه ۵۳ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌میباشد .

خرکت : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر درشمال قریهٔ خجوه در علاقهٔ حکومت در جه۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌موقعیت آن‌بین‌خط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه۵٤ دقیقه ٤۲ ثانیه‌وخط عرض البلد شمالی۳۸ درجه ۱٦ دقیقه ۱۲ ثانیه میباشد .

خرکنی : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۸ کیلومتر درغرب قریهٔ شاه کوت درعلاقهٔ حکومت در جه اول کامه مربوط ولایت مشرقی کائن وبین‌خط ۷۰ درجه ۵۲ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳٤ درجه۱٦ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میبا شد .

خرم : موضعیست بفاصلهٔ ۵، ۳۸ کیلومتر درجنوب غرب‌شهرسمنگان متعلق حکومتکلان سمنگان‌مربوط ولایت مزا ر شر یف واقع و بخط طول‌البلد شر قی ٦۷ در جه ۵۹ دقیقه ۵۰ ثانیه وعرض البلد شما لی ۳۵ درجه ۵۵ دقیقه ٤۱ ثا نیه کا ئن میبا شد . خرم یکی از حو زه های حکو متکلا ن سمنگان و لا یت مزار شریف میبا شد ، این منطقه بصو رت یك درهٔ تنگ‌است وحدوداربعهٔ‌آن قرار ذیل‌ه‌است : از طرف شمال متصل‌است به‌سارباغ وازطرف‌جنوب به‌روئی ازطرف‌مشرق به‌قی‌نرو جوپلال وازطرف‌غرب به دامنهٔ کوه قره سیت پیو ست گردیده است، این‌منطقه حاوی‌چندین قشلاق(قریه) میباشد و قشلاقهای آن عبارت است از کلور، ده‌اصل حبش،عبدالملك،، ارغییان، وشهرنومیباشد. یك باب مکتب ابتدائیه خرم هم در قشلاق ده اصل دائراست. منطقه‌مذکوراز حیث آب وهوا خیلی خوب وخوشگوار وموزون است .منطقه خرم ازحکومت کلان سمنگان تقریبا به‌فاصله ۵۲ کیلومتر بعیدافتاده است .

حیوانات‌اهلی وغیراهلی : چونکه منطقهٔ موصوف کوهستانی ودارای مالچر های زیاد میباشد بنابرین درین منطقه حیوانات زیاد تربیه میشود و حیوانات اهلی آن ازقبیل گاو، گوسفند، بز اسپ و مرکب میباشد و حیوانات غیر اهلی آن آهو ، خرگوش ، روبا، شغال و حیوا نات درنده ازقبیل گرگ، پلنگ وغیره میباشد و ازخزندگان اقسام‌مار، گژدم، غندل و غیره هم درین‌منطقه زیاد است .

نباتات : درین‌منطقه هرقسم زراعت‌خوب‌میشود، ازقبیل گندم،جو. جواری،لکن گندم للمی‌نسبت به گندم آبی زیادتر کشت میشود وبعضی حبوباتیکه از آن‌تیل‌می کشند مثل شرشم، کنجد، تربك وغیره نیززرع میگردد. برخی‌بته‌های‌طبی نیزدرین منطقه پیدامیشود ازقبیل‌هنگ ، زیره، سپند درونه که‌اهالی این منطقه آنرابنام(ترك‌بته) یادمیکنند.انواع‌سبزیجات ازقبیل پیاز، مرچ. کچالو ، بانجان رومی‌سوسنی، وغیره کشت می‌شود .

درختان مثمر وغیر مثمر : درین منطقه اشجار مثمر وغیر مثمر هم زیاد پیدامیشود که درختان مثمر آن عبارت است ازچار مغز، زردالو، توت، سنجد، بادام، آلو، شفتالو ،سیب، ناك،انگور، آلوبالو وغیره ، اشجار غیرمثمر آن از قبیل چنار، بید، سفیدار ، و پشه‌خانه میباشد و جنگل طبعی آن عبارت است از ار چه، بلگ، سیا چوب ، هفت پوست‌وغیره که خودرو بوده و در کوه ها می رویند .

نهرها : چون این‌منطقه بمثل یك‌درهٔ تنگ بوده وبین دو کوه واقع گردیده ازبین آن دریائی که‌ازسرخ قلعه سرچشمه گرفته عبور میکند سمت جریان این‌دریاازطرف جنوب بطرف شمال بوده‌ازمنطقهٔ سارباغ ودرهٔ‌زندان گذشته‌حوزهٔ سمنگان[1] راسیراب‌می‌سازد ، این‌دریادراوائل بهار آب خیزی زیاد می نماید اما در ایام تابستان آبش کم میشود بر علاوه درین منطقه چشمه های زیادی وجود دارد که آب آن از حیث شفافی وصفائی خیلی قابل وصف است ونیز از نقطهٔ نظر آبیاری رول عمده را بازی میکند و اهالی‌منطقهٔ خرم نسبت به دریا از آب این‌چشمه‌ها استفادهٔ شایانی مینمایند .

کوبچه ها، تپه‌ها، ومالچرها : چون این منطقه کوهستانی است کوها وتپه های زیادی‌دور وجوانب آنرا احاطه نموده است بنابرین مالچر های زیادی دارد چنانچه درایام تابستان برای سپری نمودن چند ماه اهالی این منطقه در ییلاقها می روند، رمه های خود را در آنجا بصورت بهترتربیه می‌نمایند وتپه‌های‌مشهوراین‌منطقه عبارت‌است از تپهٔ اسپك که بطرف جنوب‌شرق خرم وتپهٔ ریگك، که‌درشمال شرق خرم بعقب قشلاق‌حبش میباشد وتپهٔ کلوان درحصهٔ‌غرب خرم بعقب قشلاق کلور واقع گردیده است وهم چنین تپه‌های‌دیگر ازقبیل‌تپهٔ خواجه روشنائی و غیره درین منطقه‌وجوددارد و کوهائیکه منطقهٔ خرم‌را شمالا وجنوبا احاطه کرده عبارت است‌از کوه موشك که بطرف‌شرق خرم‌است‌و کوه میرخانی که‌بطرف غرب‌خرم وموازی کوه موشك واقع گردیده‌است و بطور عموم کوهای این منطقه از شاخهای کوه‌هندوکش و تیربند ترکستان میباشد .

طیور اهلی وغیر اهلی : درین منطقه‌طیوراهلی‌بجز ازمرغ خانگی که عبارت‌ازماکیان وخروس میباشد دیگر طیور تربیه نمی شود . طیور غیر اهلی درین منطقه خیلی زیاد است وعبارت‌است از کبك ، کبوتر . صلصل، سیسی. از جملهٔ پرندگان خوش الحان بالخصوص عندلیب درین منطقه خیلی زیاد است واین پرنده در دو قشلاق این منطقه که عبارت از قشلاقده اصل وکلور میباشد بصورت زیاد دیده میشود .

مزارات معروف : ۱ ـ خواجه سینا واقع جنوب‌غرب درهٔ خرم .

۲ ـ خواجه حیات مشهور از تابعین بوده اند که‌درزمان تسلط اعراب گماشتهٔ قطیبهٔ رضی‌الله عنه جهت تعلیم‌اسلام بوده‌تا آخر عمر بتعلیم اسلام مصروف‌بودند ، درحصهٔ دهنهٔ جنوبی‌دره که طرف شرق سرك واقع‌است‌مدفون شده‌اند وفعلاً آن موضع از آبادی‌دور است .

۳ ـ خواجه اصیل‌الدین : نیز از تابعین بوده درقریه که‌فعلا بنام‌ده اصیل‌خرم معروف‌ومقام مرکزیت خرم رانائل است مدفون و باخواجه حیات‌هم عصراند .

۴ ـ خواجه بدیع الدین‌نواسهٔ سوم میرسیدعلی همدانی که در زمان شارخ مرزای‌تیموری وارد خرم گردیده‌وتاحال اولادهٔ آن نسل بعد نسل مقیم قریهٔ خرم بوده بنام پیر صاحبان، ایشانان و میر صاحبان زیست میدارندودرقریهٔ ده اصیل مدفون اند .

۵ ـ خواجه‌عبدالله: پسر حضرت‌خواجه‌بدیع‌الدین‌است که مرقدشان درقریهٔ عبدالملك خرم میباشد خواجه‌بزرگ که‌اسمشان خواجه عمران در تخمین ۱۲ کیلو متری غربی خرم بموضع خواجه بزراغ مدفون اند .

۶ ـ خواجه‌مرادبخش : که اسمشان محمد واز ولایت فرغانه آمده در زمان مغولی درخرم زیست‌نموده درقریهٔ غازی‌مرغ‌مدفون و گنبدی بالای مرقدشان‌ساخته‌شده .

۷ ـ خواجه محمد سبزپوش : که‌حالات آن بزرگوار به‌قسم صحیح معلوم‌نیست . درقریهٔ‌ارغینان خرم مدفون اند .

مساجد جامع : یك‌مسجدجامع‌درده‌اضل‌خرم‌وجوددارد که نماز عیدین و نماز جمعه ونمازپنج وقت درآن خوانده میشود اما مساجد صغیر بسیار است که تقریباً عمارات بصورت عصری بوده عموماً رنگ آمیزی و نقاشی شده اند .

اهالی این‌منطقه مال‌دار و زراعت پیشه اند ، چونکه این منطقه کوهستانی است و ازعبور ومرور عراده‌ها عاری میباشد بنابرین تجارت در ینجاترقی نکرده‌است لکن موتر از حصهٔ ده اصل پیشرفته نمیتواند طرز زندگی اهالی این‌منطقه خیلی‌ساده بوده وخانهای‌شان بحال‌سابق باقی‌است وعمارات‌عصری در هیچ حصه این منطقه وجود ندارد وهم چنین طرز معیشت شان بسیار ساده بوده ایام تابستان رادر باغهای‌خویش سپری مینمایند اماوقت سرما واپس عودت نموده‌درعمارات قدیمهٔ خود که‌در مواضع دامنه‌های کوه‌میباشد سکونت اختیار میکنند .

انواع صنائع :ـ درین منطقه صنائع پشمینه بافی ازقبیل گلیم ، قاقمه ، سفره ، نمد وغیره ساخته می‌شود لکن بصورت عموم ازجانب طبقهٔ اناث اجناس فوق ساخته میشود .

تعداد خانواده : درین منطقه تعداد خانواده بصورت تخمین به(۶۰۰) خانه‌وار بالغ می گردد .

مواضع تاریخی : درین منطقه درچندین جا در مغاره های کوه و غیره حصص این منطقه دیده میشود وبرخی ازان که‌در مغاره های کوه واقع است قرار آتی میباشد :

۱ ـ در کوه زرد کمر ولخشانك واقع آقسو که‌بطرف شرق خرم موقعیت دارد بعضی خانه های

سنگی دیده میشود که خیلی حیرت آور میباشد .

۲ - در کوه بابه مشتاق در قشلاق حبش که بطرف شمال شرق خرم واقع است بعضی دیگدان های سنگی و چرخهای سنگی دیده میشود .

۳ - کوه کمرسار درموضع قشلاق عبد الملك که بطرف شمال غرب خرم واقع است بعضی گهواره های سنگی و سنگ های تراش شده گی دیده میشود وهمچنین برج قلعهٔ ویرانه درحصهٔ کلور که بطرف جنوب غرم خرم واقع است یکی از آثار تاریخی این منطقه بشمار میرود . وهمدر سمت جنوب همین قریه مغارهٔ بی راه در کمر کوه بنام خوناوغل موجوداست که ذریعهٔ نردبان سه متره به آن می توان رسید در بین آن بنورچراغ الکتر کی (برق) عبور کرده میشود وازعجائب آن مغاره اینکه سنگهای یخ منجمد بطول دومتر و ضخامت پنج سانتی مکعب ومنشور دیده شده از آن پایه میز چهارپائی وغیره ساخته میشود بعضی اشیای چوبی وفلزی از بین آن اززمان عباسیان یافت شده .

خرمالق : قریه ایست مربوط حکومت اعلی فراه برسرراه دلارام وشهر فراه دربین خط ۶۲ درجه ۲۸ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۵ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است. چندد کان سماوار وغیره دارد که مسافرین احتیاجات خودرا ازان رفع می کنند، برعلاوه اطاق های معابردر نزدیکی دکانها است . مسافه این قریه ازشهر فراه تقریبا ۳۶ کیلومتر میباشدود ر ۱۱ کیلو متری این قریه و در ۴۷ کیلو متری شهرفراه بین معبر عمو می کوتلی نیز بهمین اسم و جود دارد .

خرمان : قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر درشمال شرق شین دند مربوط ولایت هرات وقوعداشته وموقعیت آن بین خط ۶۲ درجه ۱۴ دقیقه ۲۵ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۲۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خرم رباط : قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰،۵ کیلومتر در غرب خواجه قلعه درعلاقه حکو متکلان سمنگان مربوط ولایت مزارشریف کائن وبین خط ۶۸ درجه ۵ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳۵ درجه ۵۵ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خرمرده : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ مشك درحوزهٔ حکو مت کلان دا یزنگی مربوط ولایت کابل که محل وقوع آن بین خط ۶۷ درجه ۴۳ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۲۰ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خرمنک : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۲۳ کیلومتر در شمال قلندر ناور درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین خط ۶۴ درجه ۲۷ دقیقه ۲۷ ثانیهٔ طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۲۲ دقیقه ۳۰ ثانیهٔ عرض البلد شمالی واقع شده است .

خرمنک ناور : دندابیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ خرمنك درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر در ریگستان مربوط حکومت اعلی گرشك که موقعیت آن بین خط ۶۴ درجه ۲۳ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۰ درجه ۲۶ دقیقه و ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خرمنگ : قریه ایست بفاصلهٔ ۷٤ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ محمدامین‌خان که‌در علاقه‌حکومت‌در جه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك واقع شده وبخط ٦٤ درجه ۲۹ دقیقه ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۰ درجه ۲۵ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خروار : علاقه ایست‌مربوط حکومت کلان لوگردرولایت کابل که‌موقعیت آن بین‌خط ٦۸درجه٤۱دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳۳ درجه ۳۳ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خرواری : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۹،۵ کیلومتر درشمال غرب قریهٔ شهبان درعلاقهٔ‌حکومت درجه ۲ نهرسراج مربوط حکو مت اعلی گرشك وقوعداشته وبین‌خط ٦۳درجه ٤۳ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳۲ درجه ۱۱دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خروتی : قریه ا یست‌بفاصلهٔ ٤ کیلومتردرجنوب‌شرق جلریزمربوط حکومت کلان‌لوگرمتعلق ولایت کا بل متصل سر کیکه بطرف دایزنگی میرود وبخط ٦۸ درجه ۳۹ دقیقه ٤۷ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۲۷ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خروتی : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱٦،۵ کیلومتر درجنوب غرب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که موقعیت آن بین خط ٦۵ درجه ۳۲دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ۳۵ دقیقه۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خروتی : دردامان کوه شکردره دهاقریهٔ آبادومعمورو پرمیوه‌است که‌دران‌جمله قریه‌خروتی نیزمی باشد.شمال قریه‌خروتی به‌قصبات گذروصوفیان‌جنوبا به‌سه آب‌قلی وقلعه‌مرادبیگ‌وشرقاً به‌قلعهٔ‌التفات و مار کوه مربوط‌است . خروتی‌مابین دوتپه‌خیلی عریض‌وطویل‌واقع‌است وازسطح‌سرك‌عمومی‌وقلعه‌مرادبیگ خیلی‌پائین افتاده و بشکل یك درهٔ شاداب وسرسبزرا آمده‌است ودها آسیاب آبی‌دارد ویك‌نهر سرشاری ازان عبورمیکند وزمین آن عموما چمن وسبزه‌زاراست‌مردم آن‌بزبان‌پشتوو‌فارسی تکلم میکنند. یك کوه بلنددرشرق آن افتاده‌است‌درقله آن‌مزاری‌وجود دارد که‌مرجع‌خاص وعام‌می باشد ونام‌این‌بزرگوارسلطان‌پیرپخته‌است. هرقسم‌اشجار و نباتات درین‌دره زیبا پیدامی‌شود و ازنواحی کوهدامن مربوط ولایت کابل می باشد این‌دره اگرچه‌ازدور بنظرنمی آیدویك‌درهٔ خیلی‌زیبا وشاداب است‌مردم آن‌دردامان کوه مار کوه‌واطراف آن‌للمی کاری‌دارند دیگرحبوب‌هم‌دراین‌جا کشت می‌شود مردم آن عموما غریب کاروزمین داراندصحت سالم‌داشته وبه‌تربیه حیوانات گاو وخر وگوسفند اشتغال دارند .

خروتی : موضعی است بفاصلهٔ ۵۱،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ وازه درعلاقهٔ حکومت درجه۳جدران‌مربوط ولایت جنوبی که‌محل وقوع آن بین ٦۹درجه ۲۱دقیقه ٤۰ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۱۱دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خروح : قریه ایست کـه بفاصلهٔ ٦٦ کـیلومتر درجنوب غرب قـریهٔ جلدك درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ ترنـك وجلدك مـربوط حکومت کـلان قلات ولایت قندهار واقـع وبین خـط ٦٦ درجه ٤ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ٥۲ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی کـائن میباشد .

خری تاسنگ : قریه ایست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر درجنوب شیخ آباد درعلاقه حکومت درجه ۲ وردك مربوط ولایت کابل کـه موقعیت آن بین ٦۸ درجه ٤٦ دقیقه ٤۷ ثانیه طول البـلدشرقی وخط ۳٤ درجه ٤ دقـیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خز : قریه ایست کـه بفاصلهٔ ۹ کـیلومتر در جنوب غرب بار پنجه در عـلاقهٔ شیوه مـربوط حکو مت اعلی بدخشان واقع وبین خط ۷۱ درجه ۲۹ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلدشرقی وخط ۳۷ درجه ۲۸ دقیقه ٤٥ ثانیه عرض البلد شمالی کـائن است .

خزان : موضعی است کـه بفاصلهٔ ٦ کیلومتر در شمال ناورك درعلاقه حکومت درجه ۳ کـشنده مـربوط حکومت کـلان بلخ ولایت مزار شریف کـائن وموقعیت آن بین خط ٦٦ درجه ۳۷ دقیقه ۳٥ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٤۸ دقیقه عرض البلد شمالی میباشد :

خزانه : قریه ایست بفاصلهٔ ۳۰ کـیلومتر درجنوب غرب قریهٔ جلدك درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار کـه موقعیت آن بین خط ٦٦ درجه ۲٥ دقیقه ۳۱ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ٥۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خزانه غوند : موضعی است بفاصلهٔ ٥، ۲٥ کیلومتر درجنوب قلعه غلام حیدر در علاقهٔ ووزمه می مربوط حکومت درجه ۳ وازه خواه متعلق حکومت اعلی غزنی که بین خط ٦۸ درجه ۰ ٥ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ٤۷ دقیقه و ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی وقوعدارد .

خزگت : قریه ایست بفاصلهٔ ۳٥ کیلومتر درجنوب مشرق قلعهٔ پنجه مربوط علاقه داری درجه ۲ زیبالك درحکومت درجه ۳ اشکاشم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین خط ۷۲ درجه ٥۷ دقیقه ٥٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ٥٦ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خزنیچه : قریه ایست بفاصلهٔ ۲٥ کـیلومتر درجنوب مشرق مرکز خلم (تاشقرغان) مربوط حکو مت کـلان سمنگان ولایت مزار شریف کـه بخط ٦۷ درجه ٥۱ دقیقه ۲۹ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ۳۱ دقیقه عرض البلد شمالی واقع گردیده است .

خس پاس : قریه ایست کـه بفاصلهٔ ۱٤ کیلومتر درجنوب قریهٔ وزیر آباد در علاقهٔ حکومت کلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع وبین خط ٦٦ درجه ٥٥ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳٦ درجه ٤۰ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی کـائن میباشد .

خس پس رود : رودیست درغرب خاش درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه کـه موقعیت آن بین خط ٦۲ درجه ۸ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۳۰ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلـد شمـالی میباشد .

خسپک : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۸،٥ کیلومتر درشرق مرکزدرایم درعلاقهٔ درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌موقعیت آن بین خط ۷۰درجه ۲۸ دقیقه ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ٥۳ دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خسپک : نهریست که‌بفاصلهٔ ۳۱،٥ کیلومتر درغرب قریهٔ وزیرآباد درعلاقهٔ بلخ مربوط ولایت‌مزارشریف واقع وبین خط ٦٦درجه ٤۷ دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ٤۳ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد

خستک : درهٔ ایست بفاصلهٔ ٥، ۱۸ کیلومتر درجنوب مرکز جرم درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌موقعیت آن بین خط ۷۰ درجه ٥۳دقیقه ۱٤ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٦درجه ۳۹دقیقه۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌میباشد.

خسرآباد : قریه ایست بفاصله ٥ ،۹ کیلومتر در جنوب قلعه‌بست درعلاقه حکومت‌درجه ۲ نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشک متصل سر کیکه بطرف چخانسور میرود و بین خط ٦٤ درجه ۱۷ دقیقه ٥۰ ثانیه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳۱درجه ۲٤دقیقه ٤٦ثانیه عرض‌البلد شمالی‌موقعیت‌دارد.

خسرت : قریه ایست که‌بفاصله ۱۷،٥ کیلومتر درشمال‌قریهٔ چاه‌آب نزدیك سرك درعلاقهٔ‌حکومت درجه٤ ینگی قلعه مربوط حکومت کلان تالقان ولایت قطغن واقع وبخط ٦۹درجه ٤۸ دقیقه ۱٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷ درجه ۳۲ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خسرکم : کوتلی است که بفاصلهٔ ۱٦ کیلومتر درشمال غرب رووننج در علاقهٔ راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان وقوعداشته وموقعیت آن بین خط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه ۱۸ دقیقه ٥٦ ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۷درجه ۳٥ دقیقه و٥۲ ثانیه میباشد .

خسرلك‌ریك: ریگستانیست در شمال غرب ولی چاه در علاقهٔ حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بخط ٦٥ درجه طول‌البلد شرقی و خط ۲۹ درجهٔ عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است .

خسرو : موضعی است که بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر درشمال غرب شهر قندهار مربوط و لایت قندهار کائن و بخط ٦٥ درجه ۳۹ دقیقه ٤٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ در جه ٤۲ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده .

خسیار : کوه خسیار که امروز قلعه خسیار یاجهان قلعه خوانده میشود در غور مربوط ولایت هرات است قلعه خسیار در روی یکی ازپوزه‌های آن آباد شده و از روی بقا یای آن معلوم میشود که روزی‌فوق‌العاده مستحکم و حصین بوده چنانکه‌سیفی هروی از متانت آن به اندازه بحث نموده میگوید: چون چنگیز از استواری آن آگاه شد نقاشان ورسامان خودرا فرستاد تا تصویر آن را بخودش بیاورند ، چون چنگیز تصویر را دید گفت مثل این جای و این مکان سدید کس ندیده‌است و کس نخواهددید . این کوه که قلعهٔ بالای آن را قلعه خسیار می‌نامند اساسا از حصص غربی (زرنی درحوالی کوه پنج‌شاخ شروع‌شده‌دیوارشمالی‌درهٔ طولانی

و زیبائی را تشکیل میدهد و تاعلاقه بروند بطرف غرب ادامه دارد . قلعه خسیار دردامنه های غربی کوه خسیار روی یکی از پوزه‌های کوه که چهارصد متر از زمین هموار مجاور ارتفاع دارد آباد گردیده است .

خشت : قریه ایست بفاصلهٔ ۳۱،٥ کیلومتر درجنوب غرب تبکسر درعلاقه حکومت درجه ۲ بکواه وخاش رود مربوط حکومت اعلی فراه که بخط ٦۲ درجه ٥دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۳۸دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی وقوعدارد .

خشت : قریه‌ایست بفاصلهٔ ٥، ۱٤ کیلومتر درشمال شرق خاش درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که موقعیت آن بین بخط ٦۲ درجه ٥۹دقیقه ۲۸ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۳۲دقیقه ٤۲ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خشت تپه : تپه‌ئیست بفاصلهٔ ٤٦ کیلومتر درشمال شرق خلم مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزارشریف که بخط ٦۸ درجه ٦ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ٥٦ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خشك آب : قریه ایست که بفاصلهٔ ٥، ۳۷ کیلومتر درعلاقهٔ خنجان درجنوب شرق دوشی مربوط ولایت قطغن واقع وبین خط ٦۹ درجه ۲دقیقه ۳۲ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳٥ درجه ۳۱ دقیقه ٥ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خشك آبه : رباط چهارم است بین معبر عمر می شین دند وفراه ازشین دند باستقامت فراه درعلاقه حکومت اعلی فراه کائن بوده وازشهرفراه تخمین ٥۰ کیلومتر فاصله‌دارد .

خشك او به : قریه‌ئیست که بفاصلهٔ ٥ کیلومتر درجنوب غرب اسمار متصل دریای کنر درحوزه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی واقع وبین خط ۷۱ درجه ۲۱ دقیقه ٥۷ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٥۳ درجه ٥۳ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خشك او بی : دریائی است که بفاصلهٔ ۷۲ کیلومتر درشمال غرب سپین بولدك مربوط ولایت قندهار واقع وبدریای کدنی میریزد ومحل وقوع آن بین خط ٦٦ درجه ۹دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۲دقیقه ۱۳ ثانیه عرض البلد شمالی میباشد .

خشك بهار : قریه ایست بفاصلهٔ ٥ کیلومتر درغرب قریهٔ دولت یار درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ چخچران نزدیك دریای سرجنگل مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بخط ٦٥ درجه ٤٤دقیقه ۲٦ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ۳۲دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع میباشد .

خشك خاك : قریه ایست کـه بفاصلهٔ ۳٤،٥ کـیلومتر بطرف جنوب شرق سرایخواجه درعلاقه حکومت درجه اول کوهدامن مـربوط ولایت کـابل کـائن وبخط ٦۹ درجه ۲۱ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلدشرقی وخط ۳٤ درجه ٤۰ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقـع میباشد .

خشك خاك : قریه ایست که بفاصلهٔ ۲٥،٥ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ زرنی درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ بکواه وخاشرود مربوط حکومت اعلی فراه وقوعداشته وبخط ٦٤ درجه ۲٤ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلدشرقی وخط ۳۳ درجه ۱ دقیقه ٤۰ ثانیهٔ عرض البلد شمالی کـائن میباشد .

خشك خال : موضعی است بفاصلهٔ ۸۳،٥ کیلومتر درجنوب غرب سرخ شهر درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان کـه بین خط ٦۷ درجه ۸ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ۸ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد

خشك دره : دره ایست درشمال قلعهٔ سرکـاری کـه بطرف علاقهٔ درهٔ صوف مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزارشریف ممتد بوده وبخط ٦۷ درجه ۱۲ دقیقه ٤۳ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٥۹ دقیقه ٦٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع شده است .

خشك رود : نهریست بفاصلهٔ ۱۲۱،٥ کیلومتر درشمال قلعهٔ جوین مربوط حکومت اعلی فراه که موقعیت آن بین خط ٦۱ درجه ۱٥ دقیقه ۳ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ٤۸ دقیقه ۲٤ عرض البلدشمالی میباشد.

خشك رود : موضعی است بفاصلهٔ ۳۲،٥ کیلومتر درشمال جوین متصل دریای خشك رودمربوط حکومت اعلی فراه کـه بخط ٦۱ درجه ۳۳ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ٥۸ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خشك رود : دشتی است درشمال جوین مربوط حکومت اعلی فراه کـه بخط ٦۱ درجه ۲٤ دقیقه ۱۳ ثانیه وخط ٦۱ درجه ۳۳ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلـد شرقی وخط ۳۱ درجه ٥۸ دقیقه ۱۲ ثانیه و خط ۳٥ درجه ٥٥ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی وقو عدارد .

خشك رود : دریائی است بفاصلهٔ تخمین ۱۱۲ کـیلومتر در جنوب قریهٔ جلدك که بدر یای ار غستان درعلاقه ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار سرازیر گردیده وبین خط ٦٦ درجه ۲٤ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ ددجه ٤۰ دقیقه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خشكك : قریه ایست بفاصلهٔ ٦ کـیلومتر در جنوب غرب قریهٔ خواجه غار در علاقه حکومت درجه ۳ نهرین مربوط حکومت کلان پلخمری درحوزهٔ ولایت قطغن که بین خط ٦۹ در جه ۱٤ دقیقه ٤۷ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳٥ درجه ٥٤ دقیقه ٥۲ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خشكك : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر در جنوب ریخته در علاقهٔ بادغیسات مربوط ولایت هرات کـه بین خط ٦۳ درجه ۲۷ دقیقه ۱٦ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳٥ درجه ۱٦ دقیقه ٤۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقـع شده است.

خشکك : قریه ایست که بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب قلعهٔ سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان کائن بوده وبین خط ٦٧ درجه ٤٩ دقیقه ١٩ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ٣٤ در جه ٤٦ د قیقه ١٩ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خشك کوه : کوهی است که درغرب دارو بارتفاع تخمین ٢٨٤٢ متر در علاقهٔ حکو متکلان لو گر مر بوط ولایت کابل واقـع وبین خط ٦٨ درجه ٥٢ دقیقه ١٨ ثانیه طول‌البـلد شرقی و خط ٣٤ درجه ١ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خشکه کوتل : کوتلی است که بفاصلهٔ ٦٩،٥ کنیلومتر درجنوب غرب غور بند مر بوط حکومت اعلی پروان بارتفاع ٢٤٨٢ متر واقع وبخط ٦٨ درجه ٣٦ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٤ درجه ٤٩ دقیقه ٥٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خشکی : موضعی‌است بفاصلهٔ ٥٧ کـیلومتر درجنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین‌خط طول‌البلد شرقی ٦٢ درجه ٤٠ دقیقه ٢٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقـع میباشد .

خصم آباد : موضعی است بفاصلهٔ ٥، ٣٥ کیلومتر در جنوب‌قریهٔ نوزاد مربوط حکومت‌اعلی گرشك که‌بخط٦٤ درجه ٣٦ دقیقه ٣٧ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ٣٢درجه ٥ دقیقه٥٧ ثـانیه‌عرض‌البلدواقـع‌شده .

خضر : نهریست که بفاصلهٔ ٤٢،٥ کیلومتر درجنوب‌قریه ده کـندی درعلاقه حکومت‌درجه٣ دای کندی مربوط حکومت کـلان دایزنـگی ولایت کابل واقع وبدریای کوه خراب میریزد . محل وقوع آن بین خط ٦٦ درجه ١٣ دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٣ درجه ٤٧ دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی میبـاشد .

خضری : قلعه ایست که بفاصلهٔ ٥ کـیلومتر درمشرق پای کوتل کوهستانی نزدیك‌سر کیکه بطرف‌میدان پای کوتل میرود در علاقهٔ حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل واتع شده و بین خط ٦٦ درجه ٥٢ دقیقه ٢٥ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٣ درجه ٢٢ دقیقه ٢٣ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خطای : قریه ایست متعلق حکومت درجه ٣ قیصار در حوزهٔ حکومت‌اعلی میمنه .

خطب : قریه ایست متعلق به‌علاقه‌داری منـگه جك مربوط حکو مت درجه اول آ قچه در حوزهٔ حکومت کـلان شبرغان ولایت مزار شریش . فاصله آن از مرکز علاقه داری تقریبا ٩ کیلومتر میباشد .

خطسنـگش : چشمه‌ایست بفاصلهٔ ٦٢ کیلومتر درجنوب‌شرق شبرغان مربوط ولایت‌مزارشریف که‌بخط ٦٦درجه ٢١دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط٣٦درجه ٣٦دقیقه ٦ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع شده‌است.

خـکـکشی : دشتی است که درشمال قریهٔ شیربخش درعلاقهٔ حکومت درجه‌اول شین‌دند مربوط ولایت هرات واقع وبخط ٦١درجه ٣٦دقیقه ٤٩ثانیه طول‌البلد شرقی وخط٣٣درجه٣٧ دقیقه٢٤ثانیه عرض‌البلد شمـالی کـائن میباشد .

خگ : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر درشمال قریهٔ خوگیانی درعلاقهٔ حکومت‌درجه٤ کشك‌نخود مربوط ولایت‌قندهار که‌بین‌خط ٦٥درجه ٥دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ٤۳دقیقه ۱ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد .

خگش : دریائیست بفاصلهٔ ۷٤،٥ کیلومتر درشمال‌شرق شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که‌بدریای همش‌میریزد ومحل وقوع آن بین‌خط٦۲ درجه ٤٤دقیقه ٤۸ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۳۰ دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خلاچ : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۷ کیلومتر درشمال‌شرق معین‌قلعه درعلاقه‌پشت‌رود زمینداور در حوزهٔ حکومت درجه‌اول موسی‌قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بخط٦٤درجه ۱٥دقیقه ۳ثانیه‌طول‌البلدشرقی وخط۳۱درجه ۳۲دقیقه و۱۸ ثانیهٔ عرض البلدشمالی واقع‌میباشد .

خلم : حکومت درجه۲ متعلق‌حکومت کلان‌سمنگان‌بربوط ولایت‌مزار شریف‌است (تاشقرغان‌دیده‌شود)

خلم : خرابه‌ایست که‌بفاصلهٔ٥،۹ کیلومتر درشمال تاشقرغان (خلم‌حالیه) مربوط حکومت کلان‌سمنگان ولایت مزارشریف وقوعداشته وبین‌خط ٦۷درجه٤۲دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ۳٦درجه ٤٦دقیقه ٤۷ثانیه عرض‌البلدشمالی موقعیت‌دارد .

خلوزخانه : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۹،٥ کیلومتر درغرب قریهٔ چهارشنبه‌متصل سرکیکه‌بطرف‌میمنه میرود درعلاقهٔ حکومت درجه۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع شده وبین ٥۳درجه ٥۲ دقیقه ۳۷ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی وخط۳٥درجه ٤٤دقیقه ۱٥ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن‌میباشد .

خلوکور : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۰،٥ کیلومتر در جنوب شرق مرکز کنر متصل سرك مربوط حکومت کلان کنرها که‌درحوزهٔ ولایت‌مشرقی واقع‌شده وبخط ۷۰درجه ٥۷دقیقه ۱۳ ثانیهٔ طول‌البلدشرقی وخط ۳٤درجه ۳۰دقیقه ۳۰ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خلیل : شهرخلیل موضعی‌است که‌دربین‌خط٦۲درجه ۱۸دقیقه طول‌البلدشرقی و۳٥درجه٥دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است . درمنطقه کشك هرات بقایای شهر کهنه موسوم بشهر خلیل دیده میشود که پایانتر از چاردره وچهل دختران بطرف شرق سرك واقع است . این محل درقرب موضعی‌واقع گردیده که‌رود «یکه‌درخت» به‌رود کشك میریزد .

خلیل آخند : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ٥٦ کیلومتر درجنوب‌غرب قریهٔ‌جلدك درعلاقهٔ‌حکومت درجه٤ترنك وجلدت مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار واقع‌وبرخط‌طول‌البلد شرقی ٦٦درجه ۱۰دقیقه٥۱ ثانیه وعرض‌البلد ۳۱درجه ٤۲دقیقه ۱۳ثانیه کائن میباشد .

خلیل ناور : دندآبیست که بفاصلهٔ۲ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ تنگی درعلاقهٔ‌حکومت درجه‌اول‌سپین‌بولدك مربوط ولایت‌قندهار وقوعداشته وبخط ٦٥درجه ٥۳دقیقه ٥۷ثانیه‌طول البلد شرقی وخط ۳۰ درجه ٥۰دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است .

خلیلی : قریه‌ایست درحوزهٔ علاقه‌داری شولگره متعلق‌حکومت درجه۳ کشنده مربوط حکومت کلان‌بلخ ولایت‌مزارشریف .فاصلهٔ این قریه ازمرکز علاقه‌داری تخمین یك کیلومتر واز مرکز حکو متی ۱۷،٥ کیلو متر واز مرکز حکو مت کلان ٤۰،٥ کیلومتر واز مرکز ولایت مزار شریف ٤٦،٥ کیلو متر میباشد .

خم : کوتلیست که‌بفاصلهٔ ٥٥،٥ کیلومتر در غرب قلعهٔسر کاری بامیان به‌ارتفاع تخمین ۳٥۸۸ متروا قع وبین‌خط ٦۷درجه ۱۸دقیقه ٥٦ ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ٤۷دقیقه ٥٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن میباشد .

خم : دشتیست که بفاصلهٔ٤۸ کیلومتر درغرب قلعهٔسر کاری بامیان مربوط حکو مت اعلی پروان واقع گردیده وموقعیت آن‌بین خط٦۷درجه ۱۸دقیقه ۲٥ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ٤۷دقیقه ٤۷ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خم : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۷،٥ کیلومتر درجنوب مشرق مرکز درایم درعلاقهٔ درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین خط ۷۰درجه ۲٦دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦درجه ٤۹ دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خم‌اروسی : قریه ایست بفاصلهٔ ۹،٥ کیلومتر درشمال‌غرب قریهٔ خجوه درعلاقهٔ حکومت‌درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین خط ۷۰ درجه ٦٥دقیقه ۱۷ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳۸درجه ۱٥دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خم‌بو کوتل : کوتلی است که بفاصلهٔ ۳۹،٥ کیلومتر درغرب گلران مربوط حکومت کلان باد غیسات ولایت هرات بارتفاع تخمین ۱۰٦۸متر واقع‌وبخط ٦۱درجه ۲٦دقیقه ۲٥ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٥دقیقه ۲۲ثانیهٔعرض‌البلد شمالی کـائن میباشد .

خم‌پیتاوه : قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۷٤،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق‌شهرهرات‌مربوط ولایت‌هرات وقوعداشته و بین خط٦۲درجه ٥۲دقیقه ٤۲ثانیهٔ طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۱۳دقیقه ۲٥ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کـائن میباشد .

خم‌تسکن : دریائیست که‌بفاصلهٔ ٥٤،٥ کیلومتر درشمال شرق قریهٔ کف درعلاقهٔ حکومت درجه۲درواز مربوط حکومت‌اعلی بدخشان واقع وبدریای آمومیریزد وموقعیت آن بین خط ۷۰درجه ۲۹دقیقه ۳۱ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳۸درجه ۱٥دقیقه عرض‌البلد شمالی میبا شد .

خمچان : یکی ازوادی‌های معروف بدخشان است اطراف آنرا یك سلسله کوه‌های‌مرتفع ودریای‌سرشار کوکچه‌وباغشاه احاطه کرده‌است. نام‌اصلی آن خمتان بود و درقدیم‌الایام آبادیها وقصبات زیادی داشت ومردم دران دیار زندگی میکردند ازحصهٔ‌پل‌خشتی فیض آباد نهربزرگی کشیده شده‌بود وخمچان یاخمتان را سرسبز و شاداب میکرد و خمتان از دریای کوکچه بالا افتاده است اگر چه درساحل کوکچه واقع است . خمتان دردامن کوه مشهور جلغر واقع است . کوه جلغر در وقت

میران بدخشان مرکز امرابود ومیران بدخشانی در قلهٔ جلغرحکومت میکردند، اکثراً که مجرمین‌را جزای سنگین میدادند مجرم را در کجاوه نشانده از کوه لول میدادند وبالاخره مجرم بدریای کوکچه سقوط میکرد وجان‌را بجان آفرین می‌سپرد .دامان کوه جلغر سابق ازین کاملا مشجربود ودرختان‌ارغوان دردامان کوه جلوه نمائی میکرد ومیران‌بدخشان چهل‌روز دردامان این کوه جشن نوروزی میکردند واین‌جشن‌نوروزی‌تاحال دردشت مهرواقع خمچان معمول‌است. ازخمچان مسکوکات‌وتیکر وخشت‌های‌پخته بدست آمده‌است.دروقت‌مرحوم‌شیرخان‌نائب‌الحکومهٔ اسبق قطغن وبدخشان دشت‌خمچان زیر نظربود که‌بصورت شهر دراید زیرا فیض آباد که مرکز حالیهٔ بدخشان‌است درتنگنا واقع است ونفوس آن‌خیلی زیاداست ودشت خمچان برای‌شهر خیلی مساعد بود چون شیرخان وفات کرد دشت مذکور تاحال متروك مانده‌است . ازین دشت سرك عمومی گذشته‌است وخیلی موقعیت خوبی‌دارد اگرشهر آباد نمی شود جوئی که بکشند هزاران جریب‌زمین زیر آب درمی اید .

خمرو باه : قریه‌ایست درحکومت درجه ۲ کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان . شمال آن به اشتر گرام وخمزرگر جنوباً ده‌بالی ونوآباد شرقا ریگ‌روان وغرباً‌بسرك شاهی مربوط‌است ویکی‌ازقراء مشهور حکومت محلی کوهستان‌است.به‌قوم‌تاجك‌اند وبه تاجکی‌حرف میزنند. دکان‌های‌بقالی‌هم موجود است . توت وسیب هم پیدا می‌شود ، یك مسجد جامع هم دارد تدریس علوم دینی هم درین مسجد میشود گاو و گوسفند و مرکب‌هم وجود دارد وبیش ازدوصدخانه‌است . شالی کاری . گندم ، جو وجوارهم‌دران‌می‌شود ومردم آن عموماً غریب کاربوده وازمزد دست خود استفاده میکنند واین‌قریه‌هم مربوط حکومت کوهستان می باشد ویکی‌ازقصبات معروف کوهستان گفته می‌شود .

خمری : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ۲ کیلو متر بطرف‌شمال‌غرب پلخمری متصل دریای سرخ آب مربوط ولایت قطغن واقع گردیده وبین‌خط ٦٨درجه ٤٣دقیقه ۳۰ثانیهٔ طول‌البلد شرقی وخط ۳٥درجه ٥٦دقیقه ٤٥ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خمزرگر : قریه ایست در حوزهٔ حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق ولایت کابل. شمال آن بفابریکهٔ نساجی گلبهار وجوی‌نوآباد جنوب آن به‌اشترگرام وشرقا به سنجن‌ودرنامه وغرباً بسرك‌شاهی مربوط است. ویك‌قریهٔ‌معروف حکومت‌محلی کوهستان‌است . بیش ازچارصد خانه‌دارد مردم آن بفارسی تکلم میکنند . زیاده‌ازده‌دستگاه‌جولائی کرباس‌بافی‌دارد . یك‌جوی پرآب وسرشار که اطراف خودرا سیراب وشاداب میکند وبنام‌جوی نوآباد شهرت دارد درین جا جاری است.

حبوب : درخم زرگر شالی کاری زیاد است جو ، جواری ، گندم وماش هم کاشته می‌شود ذریعهٔ پایکوب شالی خودرا میکوبند

اقسام‌توت : سه‌قسم‌توت آن‌خیلی‌مشهوراست.بیدانه، کبودگ،خودی،یانخودی.زردالووسیب‌هم‌یافت میشود . این‌قریه یك‌قریهٔ‌پرآب ودانه‌است ومردم آن به‌سبب‌پشه‌به‌نسبت شالی کاری دچار تکلیف می‌باشند . باشندگان‌این‌قریه‌عموماً غریب کاراند . گاووگوسفندومرکب هم‌موجود می‌باشد .

خم‌شده‌والت : موضعی‌است که‌بفاصلهٔ ٦٦،٥ کیلومتر درشمال قلعهٔ‌چارراه‌درعلاقهٔ حکومت‌درجه۲ بکواه وخاشرود مربوط حکومت‌اعلی فراه واقع شده‌است .

خمیاب : علاقه‌داری درجه۳ مربوط حکومت درجه۳ قرقین متعلق حکومتکلان شبرغان ودرحوزهٔ ولایت مزار شریف واقع‌بوده وبین‌خط ٦٦ درجه ۷ دقیقه ۲٦ ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ۳۷ درجه ۳۲دقیقه و٤ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد وازسطح بحر تخمین ٤٤۷ متر مرتفعست. منطقهٔ خمیاب در۲۳ کیلومتری شمال غرب قرقین وتقریبا در۹۳ کیلومتری اندخوی موقعیت داشته ازسمت‌جنوب به‌علاقه‌داری مردیان ،ازطرف جنوب شرق بحکومت قرقین وازحصهٔ شمال وغرب بخط سرحدی ملحق میگردد .

قراء مربوطه : قراء عمده ومشهورعلاقه‌داری مذکور حسب آتی‌است : سرای ،خان‌تپه ، شورتپه خان‌تپه‌دوم، یکه‌یز اول ، یکه یزدوم، خان تپه‌سوم،یوزاریق ، ،خان‌تپه‌چارم،اتباش،بازار،واناجی ، کوین‌لی‌تپه‌چغلی،عبدالله‌خان،چکش‌اریق‌چغلی،گل اریق، بازارثانی،دالی، اسلام، یوزاریق ثانی قرقین ،دینار، خان تپه و خواجه سالار . تعلیم اطفال درمساجد بصورت خصوصی میباشد .

اهالی وتعداد خانواری : ساکنین اینمنطقه اکثر ترکمن وبرخی‌هم اوزبك و عرب میباشند وتعداد خانوار آن‌تخمین ۸۰۰ خانه‌است، پیشهٔ‌عمومی آنها دهقانی، اشتر کاری و بعضا تجارت ودکانداری است. پیداوار صنعتی آنجاعبارت ازقالین ، گلیم ، الاچه ملهٔی وپیله کشی وتهیهٔ ابریشم میباشد که توسط اناثیهٔ آنها صورت گرفته تااندازهٔ این‌مصنوعات به آقچه و شبرغان صادر ودرعوض آن صحن‌سفید، چیت،ململ،تول، صحن کوره ، کشمیره، سندوف وسائررخت باب چای،قند، گوگرد،تیل‌خاك ویکمقدار مواد خوراکه وارد میشود . اهالی خمیاب در ایام سرما درخانه ها ومحلات نزدیك شهر بوده ودرتابستان برای پرورش رمه‌هادرخرگاها ودشت‌های آنجامیبرایند.

زمین ومقدار جریبی : زمین‌خمیاب هموار وقابل زراعت بوده مقدار جریبی آن در حدود ۲۰۰۰ جریب‌تخمین میشود قسمت‌های شرقی آن الی قرقین که یك‌ساحه تخمین (٥) کیلومتری را دربر میگیرد تماما متشکل ازجنگل وتپه‌های ریگی بوده وحصهٔ‌جنوبی آن که‌بعلاقهٔ منگه‌جك‌مربوط آقچه تماس‌دارد یك‌سلسله ریگستان غیر مزروع راتشکیل داده است .

آب‌وهوا : اینمنطقه‌چون مانند قرقین درنزدیك ساحل دریای آمو واقع شده وهمیشه باد های موسمی ازروی‌دریامیوزد هوای آن درزمستان وتابستان معتدل بوده گرمی وسردی شدیدی‌ندارد ازبرج‌قوس الی ۱٥ جدی باریدن باران واز اوائل جدی تا اخیر دلو وبعضا تا۱٥ حوت برف باری بعمل می آید بااینکه مقدار ضخامت برف برروی سطح اراضی تا۲٥ سانتی تخمین میشود امابادوام نیست وزود ذوب میگردد .

اشجار ومحصول زراعتی : درخمیاب باغهای مشجر وجود ندارد اما اهالی یك اندازه اشجار

ازقبیل‌توت ، زردآلو، شفتالو، انار، انگور، سنجدوانجیر، بید، سفیدار و پشه‌خانه و بعضاً گل گلاب‌وپتونی‌را درحویلی‌ها واحاطه ها ونزدیك زمین‌های زراعتی غرس وبتربیهٔ آنها کوشش مینمایند ودرمزارع آن غله وسبزیجات که بعمل می آید عبارتست از گندم، جو، جوند سفید لوبیا، ماش جواری زردك ، کدو، بادنجان . پیاز ورشقه، حاصلات مهم اینجا جوندیکنو ع جواری سفید میباشد که‌برای فروش به‌آقچه ،شبرغان واندخوی برده‌میشود .

حیوانات وطیور : حیوانات اهلی آن منحصر به گاو، گوسفند، بز ، اشتر،اسپ ومرکب بوده وطیور اهلی ووحشی آن عبارتست ازمرغ خانگی کبوتر،مرغ دشتی ،مرغ آبی، بودنه ،باز باشه ، غال، گرگس .

انهار وآبیاری زمین‌ها : منطقه‌خمیاب نهر مخصوص وعلیحده ازدریای چشمهٔ شفا ندارد فقط درموقع آبخیزی دریای آمو سه جوی (نهر)جدا شده زمین های‌اینحصه را آبیاری میکنند دردیگر مواقع آب مذکور توسط ارهت و ناوه های چوبی کشیده شده و بمصرف زراعت رسانیده میشود لهذا اکثراً درمزارع آن قلت آب محسوس میباشد وکاریزی هم بنام اژیق وجوددارد که یکمقدار آب ازان خارج میشود .

راه‌ها : گرچه راه عمومی درمنطقه خمیاب‌موجودنیست امااز اینجا یك‌راه مستقیماً بسرك عمومی آقچه وشبرغان اتصال یافته وراه دیگر بطرف قرقین، آقچه ، کلفت وشور تپه میرود که برای عبور ومرور موانع زیاد ایجاد نمیکند .

آثار تاریخی: در۲ کیلومتری علاقه‌داری خمیاب بالای دیوقلعه عمارة قدیمهٔ بنظر میرسد که ساحهٔ آن طولاً وعرضا۸۰×۸۰ مترتخمین شده چون این تعمیر قدیمه تماماً ازسنگ وچونه ساخته شده بعضا آثار برج وفصیل آن‌ها تاالکنون بجا مانده است وبرقدامت تاریخی آن دلالت میکند میگویند این‌عمارت قدیمه‌بصورت یك قشلهٔ عسکری بنا گردیده وشاید از بناهای اسکندر مقدونی ویاتیمور باشد درحصهٔشرق دیو قلعه یك کوه بچه ریگی بارتفاع تخمین ۲۰۰ متر وقوع‌دارد که‌به چاچ‌بابا مشهوراست،بالای آن‌یك قطعه سنگ باندازه ۱،۵ متر موجود میباشد،درفول کلور میگویندابن‌سنگ ایستاده،خودچاچ بابای دهقان و کوه‌بچهٔ ریگی خرمن غلهٔ اوست که به دعای بدحضرت‌علی‌رض بصورت سنگ وریگ تبدیل‌شده است .

کوه وتپه: دراینمنطقه کوه بزرگ وجودندارد فقط دو کوه بچه‌موجود است که‌بنام کوه بچهٔ دیوقلعه و کوه بچهٔ چاچ بابا مشهور است ویك تپه هم باسم دینار تپه موجود میباشد در کوه وتپه مذکورا اشجار ونبات پیدانمیشود .

مواضع چاه‌دار : علاوه برقریه ها بعضا مواضعی بنام های چالی ، بل جوی، محمد کچان کوك اباغلان، قاق هنلش ، قاق‌تالی وقره تپهٔ کلان وجود دارد که دارای چاهای آب میباشد اما آب اکثر آن شوربوده قابل استفاده نیست .

مزارات : درخمیاب دو زیارت موجود است یکی آن بنام خواجه سالار میباشد ودومی شهرت زیادی ندارد .

خمی‌ده : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۱،۵ کیلومتر درشرق قلعهٔ شهر درعلاقهٔ فوغان در حوزه علاقه‌داری درزاب وگرزیوان متعلق حکومت اعلی میمنه که بخط ۶۵ درجه ۴۰دقیقه ۴۹ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۵درجه ۳۲دقیقه ۳۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خنج : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر درشمال مشرق قریهٔ رخه ممتد بطرف جنوب ودرعلاقهٔحکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی‌پروان بوده وبین‌خط ۶۹درجه ۴۵دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۲۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خنجان : کوتلی است که‌بفاصلهٔ ۴۱،۵ کیلومتر درشمال غرب جبل‌السراج‌مربوط حکومت اعلی پروان به ارتفاع تخمین ۳۷۸۴ متر درهندو کش واقع‌وبین خط۶۹ درجه۲دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۲۲ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خنجان : علاقه‌داری متعلق حکومت درجه۲ دوشی‌مربوط حکومتکلان‌پلخمری‌ولایت‌قطغن است‌علاقه‌داری تخمیناً بین ۳۵ درجه۲۱دقیقه ۳۵درجه ۳۶دقیقه عرض‌البلد شمالی و ۶۸درجه ۴۸ د قیقه ۶۹درجه و۱۰ دقیقه طول‌البلد شرقی دردامنهٔ شمالی هند و کش وطرف شرق دوشی وجنوب غرب اندراب واقع است زمین‌آن کوهستانی ورشته‌های کوه خنجان وباجگاه ودره های بسیاردران بوجود آورده است . کوهای‌شرقی‌آن‌تا ۴۹۲۳ مترارتفاع دارد . آبیکه ازدو کوه مذکور پیدامیشود دره ووادی های‌آن‌را آبیاری میکند به‌سبب ارتفاع بسیار زراعت آن کم بوده صرف جو و بمقدار کم گندم حاصل میدهد ، راهیکه از کوتل سالنگ ۳۶۹۲ مترو کوتل خنجان ۳۴۱۵متر عبور نموده وبطرف اندراب ودوشی میرود ازین‌علاقه میگذرد . قسمت مهم علاقه خنجان عبارت ازوادی‌است که‌در کنار دریای باجگاه واقع‌است‌ودریای مذکور که‌از کوتل باجگاه ۳۷۸۵متر پیدا شده طرف شمال جاری وبد ریای اندراب میریزد قراء متعدد و سرسبز در کنار و اطراف آن موجود است وانهار متعدد کوچك ازدره های دوطرف آن نیز به‌آن و صل میشود قر یه (خوشاب) آن‌ازدوشی تقریباً ۴۲ کیلومتر فاصله‌دارد. مرکز آن‌خنجان‌درجنوب‌دریای اندراب تخمینا در۱۹ کیلومتری شرق دوشی دردهنه خنجان دره واقع شده .

خنجر : قریه ایست که‌بفاصله ۵ کیلومتر بطرف شمال غرب علاقهٔ شیر زاد مربوط حکو مت درجه اول خوگیانی متعلق ولایت مشرقی کائن وبخط ۶۹ در جه ۵۰ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۱۶ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است .

خنجك : موضعی‌است که بفاصلهٔ ۳۳،۵ کیلومتر درجنوب قریهٔ نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك کائن و بین‌خط ۶۴ درجه ۳۳دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۲ درجه ۷ دقیقه ۸ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خنجك مزار : دشتیست درشمال غرب موسی قلعه مربوط حکو مت اعلی گرشك که بخط ۶۴ درجه ۴۰ دقیقه ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۲ درجه ۲۷ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میبا شد .

خنجك مزار : قریه ایست بفاصله ۳٤ کیلومتردرشمال مشرق قریهٔ شهیدان درعلاقهٔ حکومت درجه‌اول موسی‌قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که موقعیت آن بین خط ٦٤درجه ٥٦ دقیقه ٤ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۲ درجه ۳۵ دقیقه ۱٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خنجی کوتل : کوتلیست که بفاصلهٔ ٥٤ کیلومتر درغرب ده تیتان درعلاقه حکومت کلان‌غورات ولایت‌هرات واقع وبرخط طول‌البلد شرقی ٦۳درجه ۲۱ دقیقه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ٤۳ د قیقه ۲٦ ثانیه موقعیت دارد .

خنج : قریه‌ایست واقع درعلاقه داری چارقریه‌پنجشیر ازمرکز علاقه داری (امرز) تخمیناً ۱۰ کیلومتر فاصله‌دارد بجانب مغرب دریای بزرگ پنجشیر واقع گردیده است . سرکیکه از پنجشیر به‌قطغن میرود ازبین آن می گذرد، این قریه بسه قریهٔ کوچك تقسیم گردیده است، که عبارت از خنج، برجمن ومتامی‌باشد وبطور کلی درهرسه قریه تخمین (٦۰۰) خانه وار آباد است دو دریا ازینجا سرازیر می شود که در آخر بدریای کلان پنجشیر ملحق گردیده ازمعاونین آن به‌حساب میروند یك جوی ازسطح خنج بصورت مارپیچ‌پایان شده‌منظره‌زیبائی‌را نمایش‌میدهدوازبس آب آن سفید است بجوی سفید مسمی گردیده، دوزیارت دراینجا وجود دارد که یکی بنام خواجه کلان ودیگری بنام خواجه فرهاد یاد می‌شوند ، پیداوار سردرختی آن توت است، گندم، جو ، باقلی، مشنگ وجواری ازحاصلات زمینی آن می‌باشد،مواشی، گاو، بز وگدی دراینجا تربیه می شود، صنعت مردم زراعت وتجارت می باشد وبطور عموم تجارت این مردم بجانب قطغن‌است اهالی آن تاجك بوده بزبان فارسی متکلم می باشند .

خندان : کوتلی است بفاصلهٔ ٥٤ کیلومتر درغرب ده تیتان درعلاقه حکومتکلان غورات مربوط و لایت هرات که بین خط ٦۳درجه ۲۱دقیقه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳۳درجه ٤۳دقیقه ۲٦ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خندان : قریه‌ایست که بفاصلهٔ ٦۷ کیلومتر درجنوب غرب تکزار درعلاقه حکومت درجه اول سنگچارك مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزار شریف واقع وبخط ٦٥ درجه ٥۲ دقیقه ٤٦ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ٤٦ دقیقه ٥٤ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خندخیل : قریه ایست بفاصله ۲٦،٥ کیلومتر در شمال شرق شهر گردیز متصل‌سرك مربوط ولایت جنوبی کائن وبخط ٦۹درجه ۲۲دقیقه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ٤۲ د قیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد

خندنری : موضعی است که بفاصلهٔ ٥٥،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق اتمان مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی و قوعداشته و بین خط طول‌البلد شرقی ٦۹ درجه ۱٦ د قیقه ۱۲ ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۲درجه ۱۳ دقیقه ۳۱ ثانیه کائن میباشد .

خنگ : قلعه ایست بفاصله ٦۷،٥ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که

موقعیت آن بین خط ۷۰ درجه ۴۹دقیقه ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷ درجه ۲۹ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خنگل کوه : کوهی‌است درجنوب شرق ده سبز مربوط ولایت کابل که تخمین بین‌خط ۶۹درجه ۲۷دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۳۴ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است .

خنگل کوتل : کوتلی است بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شرق علاقه حکومت در جه ٤ ده سبز مربوط ولایت کابل که موقعیت آن بین‌تخمین خط ۶۹درجه۳۳دقیقه ۱۲ ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ۳۷دقیقه ٥٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خوابگاه : قریه‌ایست که بفاصله ٥٦ کیلومتر درجنوب غرب چخانسورمربوط حکومت اعلی فراه واقع‌شده وبین خط طول‌البلد شرقی ۶۲درجه ٤۷ دقیقه ۲ ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۰ درجه ٤۸ دقیقه ٦ ثانیه کائن‌میباشد .

خوات : قریه سرسبزی است درعلاقه حکومت درجه ۲ وردك متعلق‌حکومتکلان‌لوگر مربوط ولایت‌کابل بوده دریای لوگر ازجنوب این قریه‌می گذرد مزارع تاکستانی‌نیز درین‌قریه‌بکثرت دیده‌می‌شود

خواتین قلعه : قریه ایست که بفاصله ۱۷ کیلومتر درشرق قریه خواجه امام سید در علاقه حکومت درجه اول حضرت امام مربوط حکومتکلان‌قندز متعلق‌ولایت قطغن واقع و بخط ٦۹ درجه ٥ دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷ درجه ۹ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجك : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۲،٥ کیلومتر متصل سرك‌قریهٔ سروبی مربوط و لایت کابل کائن وبخط ٦۹ درجه ٤٦دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ۳۰ دقیقه ٥۷ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع شده است .

خواجه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۳٥،٥ کیلومتر درجنوب غرب‌قریهٔ رخه‌نزدیك دریای پنجشیر درعلاقه‌حکومت درجه۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان‌واقع‌وبین خط ٦۹ درجه ۲٦دقیقه ٤۳ ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ۱٥دقیقه ٤۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعهٔ چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه واقع وبین خط٦۱درجه ٤۹دقیقه ٤۷ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و خط ۳۰درجه ٥۹ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خواجه : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتردرجنوب قریهٔ‌چاه آب‌درعلاقهٔ حکومت درجه٤ ینگی قلعه‌مربوط حکومت کلان تالقان متعلق ولایت قطغن واقع و بخط ٦۹درجه ٤٤ دقیقه ۲۷ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۱٦ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است .

خواجه : کوتلی است که‌بفاصلهٔ ۱٥ کیلومتر درغرب قریهٔ روان درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان‌واقع وبخط۷۰ درجه ٥۸دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۸ درجه ۲٥دقیقه ٤۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه آقچه : قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۲ کیلو متر درشرق اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه کائن و بین خط ٦٥درجه ٤٠دقیقه ٢٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٦درجه ٥٢دقیقه ١٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده‌است .

خواجه ارباب‌شور: شیله ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر درشمال بالامرغاب مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات واقع وآب آن در نهر چچکتو شور میریزد . محل وقوع آن بین خط ۳٦ درجه ۱۷ دقیقه ٤٩ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳۵ درجه٤۲ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خواجه ارنان : قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰۵ کیلومتر درشرق شین‌دند مربوط ولایت هرات واقع وبخط ٦٢ درجه۹ دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳درجه ۱۸ دقیقه۲۳ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن‌میباشد .

خواجه استق‌بلان: قریه ایست متعلق حکومت درجه۳ قیصار درحوزهٔ حکومت اعلی میمنه .

خواجه اسدالله: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر بطرف قریهٔ زاهد آباد در علاقه حکو متکلان لوگر مربوط ولایت کابل واقع‌وموقعیت آن بین‌خط طول‌البلد شرقی ٦٩درجه ۷دقیقه ۳۵ ثانیه وخط‌عرض‌البلد شمالی ٣٤درجه ۷دقیقه ٢٦ ثانیه میباشد .

خواجه اسمعیل پاخه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلرمتر درشمال مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف واقع وبخط ٦٨ درجه ۳دقیقه ٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٦ درجه ۱۵دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه امام‌سید : قلعه ایست که بفاصلهٔ ۱۱۰۵ کیلومتر درجنوب قریهٔ حضرت امام مربوط ولایت قطغن متصل سرك واقع وبین خط ٦٨ درجه ۵۳دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۱۰ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه انگور: نهریست که بفاصلهٔ ۱۷۰۵ کیلومتر درجنوب‌شرق قریهٔ جوزخیل درعلاقهٔ خروار مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل واقع وبدریای سیاب میریزد وبخط ٦٨ درجه ۵۱ دقیقه۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳۳ درجه ٤٢دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه باغ آور : قریه ایست بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر که در غرب قریهٔ چاه آب متصل سرك در علاقه حکو مت درجه٤ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان نالقان متعلق ولایت قطغن کائن وبین خط ٦٩ درجه ۳۳ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۲۲دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده‌است .

خواجه بجه : نهریست که بفاصله ۵۲ کیلومتر درشمال شرق تیواره درعلاقه‌حکومت کلان‌غورات مربوط‌و لایت هرات کائن‌وبین خط ٦٤درجه ٤٣دقیقه ۱۰ ثانیه‌طول‌البلد مشرقی‌وخط ۳۳درجه ۱۸دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است .

خواجه بچاقلی: قریه ایست متعلق حکومت درجه ۳ قیصار درحوزه حکومت اعلی میمنه .

خواجه برات : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ۵، ۲۶ کیلومتر درشمال‌قلعهٔ عبدالرحمن درعلاقه حکومت درجه ۲ دهراوُد مربوط ولایت‌قندهار واقع وبخط ۶۵درجه ۲۶دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۲ درجه ۴۵دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است .

خواجه بلند : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۵، ۶۲ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعهٔ سرکاری درعلاقهٔدرهٔ صوف مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزار شریف کائن وموقعیت آن بین‌خط ۶۷ درجه ۲۸ دقیقه ۲۹ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۵درجه ۴۹دقیقه ۵ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خواجه بولاند : موضعی‌است که‌بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر درشمال‌غرب آق کپروك مربوط حکومت درجه ۳ کشنده درعلاقهٔ حکومتکلان بلخ متعلق‌ولایت مزارشریف وقوعداشته وبخط ۶۶درجه ۴۷ دقیقه۵۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۶درجه ۸دقیقه ۴۷ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن‌است .

خواجه پاکسار : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر درشرق‌موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك واقع بوده وبین‌خط ۶۴درجه ۵۵دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۲درجه ۲۰ دقیقه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه‌پرواز : کوتلی است که‌بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر درشمال‌شرق فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع وبین‌خط ۷۰درجه ۵۰دقیقه ۴۵ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ۳۷ درجه ۱۸دقیقه ۲۶ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه‌پسته : کوتلی است بفاصلهٔ ۴۸ کیلومتر درشمال غرب گلران مربوط حکومت کلان باد غیسات متعلق ولایت‌هرات که‌بخط ۶۱درجه ۱۹دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۵ درجه ۱۹ دقیقه۴۱ثانیه عرض‌البلد شمالی وقو عدارد .

خواجه‌تاج‌الدین: کوتلی است بفاصلهٔ ۳۱،۵ کیلومتر که در جنوب شرق سیغان سرایك مربوط حکو مت اعلی پروان واقع وبخط ۶۷ درجه ۵۵ دقیقه ۳۲ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ در جه ۹ دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه تاغ : کوهی است که درجنوب شرق قریهٔ خواجه امام‌سید درعلاقهٔ حکومت درجه اول حضرت امام مربوط حکومت کلان قندز ولایت‌قطغن واقع وبخط ۶۹درجه ۲دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۶دقیقه ۴۷ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه تاولیان : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر درجنوب قریهٔ خواجه‌غار در علاقه حکومت درجه ۳ نهرین مربوط ولایت‌قطغن کائن وبین‌خط ۶۹درجه ۱۵ دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵درجه ۵۱دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع میباشد

خواجه تگاب: نهریست بفاصلهٔ۳۴ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه گلران قشلاق‌درعلاقه‌شهرك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین خط ۶۳ درجه ۱دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۵۱دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت‌دارد .

خواجه تلباق : قریه ایست متعلق حکومت‌درجه ۳ بلچراغ درحوزهٔ حکومت‌اعلی میمنه

خواجه‌ثانی : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۵، ۳۸ کیلومتر درجنوب غرب چخانسور نزدیک سرك مربوط حکومت اعلی فراه وقوعداشته وبین خط ٦۱ درجه ٤۷دقیقه ٤۰ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۰ درجه ۵۵دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه‌جاه : کوهی‌است درجنوب‌چیرس درعلاقهٔ چخچران‌مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین خط ٦۵ در جه ۳۸دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۵ درجه ۱۷ دقیقه ٤۷ثانیه عرض البلدشمالی واقع شده است

خواجه‌جرگه‌تن: قریه ایست کـه‌بفاصلهٔ ۷ کیلومتر درجنوب قریهٔ چاه‌آب متصل‌سرك درعلاقه حکومت درجه٤ ینگی قلعه مـربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن واقع وبخط ٦۹ درجه ٤۵ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۷درجه ۲۰دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه‌جنگل : قریه ایست بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر درغرب‌مرکز حکومتکلان‌تالقان مربوط و لایت قطغن که بخط ٦۹درجه ۱۸دقیقه ۳۸ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦ درجه ٤٤ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه‌جوش : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتردرغرب قریه سرماقول در علاقهٔ گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل واقع وبخط ٦٦ درجه ٤٤ دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ۳۷ دقیقه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه‌جوی : رودیست که بفاصله ٤۳ کیلومتر درشمال‌شرق هرات مربوط ولایت هرات واقع بوده وآب آن به‌هریرود درعلاقهٔ هرات میریزد محل‌وقوع آن بخط٦۲درجه ۲٤دقیقه ۳٦ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۲٤دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی میباشد.

خواجه‌جوی : قریه ایست که‌بفاصله۵،۲۵ کیلومتر درشمال غرب کرخ مربوط ولایت‌هرات‌واقع وبین‌خط٦۲درجه ۲۵دقیقه ٤۹ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۳۵دقیقه عرض البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه‌چارشنبه:قریه‌ئیست که‌بفاصلهٔ ۸ کیلومتر درشرق‌قریهٔ جوینو مربوط ولایت‌هرات متصل سرکیکه بطرف هرات میرود واقع وبین‌خط طول‌البلدشرقی ٦۲درجه ۵۲دقیقه ۱۳ ثانیه وخط عرض البلد شمالی ۳٤درجه ۳۱دقیقه ٤۲ثانیه کائن‌میباشد .

خواجه‌چاشت: قریه‌ایست بفاصلهٔ۱۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب‌شرق‌سرایخواجه‌درحوزهٔ حکومت‌درجه‌اول کواهدامن مربوط ولایت کابل که‌بین‌خط ٦۹ درجه ۱۳دقیقه ٤۹ثانیه طول‌البلدشرقی‌وخط۳٤درجه۳۸دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع شده‌است .

خواجه‌چشت : قریه‌ئیست کـه بفاصلهٔ ۵۲ کیلومتر درشرق اوبه مربوط ولایت هرات کائن وبخط ٦۳ درجه ٤۲دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۲۰دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع میباشد.

خواجه‌حتیان : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴۰،۵ کیلومتر درجنوب غرب سمنگـان مربوط ولایت مزار شریف که بین خط ۶۷درجه ۵۹دقیقه ۱۵ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۵درجه ۵۴دقیقه ۵۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده‌است .

خواجه‌حصار تگاب : شیله ایست که بفاصلهٔ ۲۰،۵ کیلومتر درشمال قریهٔ جوی نو مربوط ولایت هرات واقع وبین خط ۶۲درجه ۴۳دقیقه ۴۲ثانیه طول البلدشرقی وخط ۳۴درجه ۳۹دقیقه ۴۵ثانیه عرض البلد شمالی کـائن میبـاشد .

خواجه‌خان : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ۲۶،۵ کیلومتر درجنوب غرب نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك واقع وبین خط ۶۴درجه ۲۴دقیقه ۱۳ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌وخط ۳۲ درجه ۹دقیقه ۴۶ ثانیه عرض البلد شمالی کـائن میباشد.

خواجه‌خضر : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۸،۵ کیلومتر درشمال فراه متعلق‌حکومت اعلی فراه که موقعیت آن بین‌خط ۶۲درجه ۳۱دقیقه ۴۹ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳۲درجه۳۷دقیقه ۳۵ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی میباشد.

خواجه‌خضر : کوهی‌است بطرف جنوب‌شرق ارگون مربوط ولایت‌جنوبی که‌بخط۶۹درجه ۲۳دقیقه طول البلد شرقی وخط ۳۲درجه ۲۳دقیقه ۵۹ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن‌میباشد .

خواجه‌خضر : قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب غرب مرکز نهرین مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن وقو عداشته وبین خط ۶۹ درجه ۲ دقیقه طول البلد شرقی وخط ۳۶ درجه ۱ دقیقه ۲۶ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن میباشد .

خواجه‌حضر : قریه ایست در علاقهٔ اجرستان مربوط حکومت کلان ارز گـان و لایت قند هار که بین خط ۶۶ درجه ۴ دقیقه ۶ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۳ در جه ۱دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خواجه‌خضرخلگار :قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلو متر بطرف شمال غرب قریهٔ سر بولی مر بوط حکومت اعلی پروان متصل‌سرك واقع وبخط ۶۹درجه ۲۲دقیقه ۴۲ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴درجه۵۸دقیقه ۱۳ ثـانیه عرض البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه‌داد : موضعی‌است که‌بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر درشمال قریهٔشهبان درعلاقهٔ حکومت‌درجه۲۹ نهر سراج‌مربوط حکومت اعلی گرشك واقع وبین‌خط ۶۴ درجه ۴۹دقیقه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳۲درجه ۱۲دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خواجه‌دو برادر: قریه‌ایست دربادغیسات هرات مربوط حکو مت کلان قلعهٔ‌نو هرات این‌موضع دریك وادی سرسبز واقـع گردیده تقریبا (صد)خانه وار در اینجا آباد می‌باشند حاصلات زمینی آن گندم است .رشقه وشبدر نیز کشته میشود ، مواشی‌ازقبیل گو سفند و گاو بکثرت حفاظه وتربیه می‌شود ، مردم آن به‌قوم هزاره بود می باشند ، زمستان آنجانهایت سرد است وتابستان آن معتدل می‌باشد،این‌مردم

سگها را برای پاسبانی گوسفندان نیزحفاظه وتربیه میکنند .

خواجه‌دوبرادر: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۷،۵ کیلومتر در شمال غرب هرات درعلاقه حکومت درجه اول انجیل واقع وبرخط۶۲ درجه ۵۷دقیقه ۲۴ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۴۶ دقیقه۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کـا ین میباشد .

خواجه‌دو کوه: قریه‌ایست بفاصلهٔ۱۹ کیلومتر درغرب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف متصل سرك وقوعداشته وبین خط۶۵درجه ۳۷دقیقه ۳۴ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۶درجه ۹ ۴۰دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی کـائن میبا شد .

خواجه‌ران : قریه‌ایست‌بفاصلهٔ ۱۴،۵ کیلومتر بطرف شمال سرایخواجه مربوط حکو مت درجه اول کوهدامن متعلق ولایت کابل که‌موقعیت جغرافی آن برخط طول البلد ۶۹درجه ۵ دقیقه۴۲ ثانیه مشرقی وخط عرض‌البلدشمالی۳۴درجه ۹ دقیقه ۴۹ثانیهٔ شمالی قرار دارد .

خواجه‌رباط : کوهی‌است درشمال کنج درعلاقهٔ نادعلی متصل نهر کمیدان مربوط حکومت در جه‌اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه و برخط ۶۱ درجه ۵۴ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط۳۱درجه۱۱دقیقه ۱۱ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌موقعیت دارد .

خواجه‌رواش : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۷ کیلومتر بطرف شمال‌شرق‌شهر کابل درحوزهٔ‌حکومت درجه۴ده‌سبزواقع وبرخط ۶۹درجه ۱۳دقیقه ۶ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۴درجه ۳۳دقیقه۳۴ثانیه‌عرض‌البلدشمالی کـائن میباشد..درشمال آن‌تپه‌های وزیر آباد که‌درجنوب این‌تپه‌وشمال‌غرب خواجه‌رواش یك کول آب‌وجود دارد که‌شکارگـاهای خوبی برای شکار مرغابی وپرندگان آبی برای اهالی شمرده میشود وچمنی‌هم دراینجا وجود دارد که بچمن خواجه‌رواش معروف‌است ومیدان‌هوائی کابل‌نیز درهمین‌محل واقع گردیده که‌قبل ازان درجنوب تپهٔ بی‌بی مهرو بود .

خواجه‌روشنی: کوهیست که‌درجنوب‌غرب ناورك‌درعلاقهٔ حکومت‌درجه۳ کشنده مربوط‌حکومت کلان‌بلخ‌متعلق ولایت‌مزارشریف کائن بوده وبرخط۶۶درجه ۳۴دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلدشرقی وخط۳۵درجه ۴۸ دقیقه ۴۴ثانیه عرض‌البلد شمالی‌وقوع‌دارد .

خواجه‌زائدخان: قریه‌ایست‌متعلق‌حکومت‌درجه۳قیصار درحوزهٔ‌حکومت‌اعلی‌میمنه .

خواجه‌زائی : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر درشمال شرق قلعهٔ‌سر کاری مقر مربوط حکومت اعلی‌غزنی‌واقع وموقعیت جغرافی آن برخط۶۷درجه ۵۴دقیقه ۶ثانیه طول‌البلدشرقی وخط۳۲درجه۵۵دقیقه۵۷ثانیه عرض البلد شمالی قرار دارد.

خواجه‌زائی : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۸۰ کیلومتردرشمال‌غرب سمنگان که‌درعلاقه‌روئی‌مربوط‌حکومت کلان‌سمنگان درحوزهٔ ولایت مزارشریف وقوع‌داشته وبرخط۶۷درجه ۴۴ دقیقه ۵ ثانیه‌طول البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۳۷دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه‌زئی : قریه ایست بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر درجنوب شرق قریهٔ محمد رضا متصل سرکیکه بطرف قندهار میرود درعلاقه‌حکومت درجه ٤ دهله مربوط ولایت‌قندهار وقوعداشته وبرخط ٦٥درجه ٥٩دقیقه ٦ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۱درجه ٥٥دقیقه ٤ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه‌زئی : قریه‌ایست که‌بفاصله۳۹ کیلومتردرشمال‌شرق شهرقندهار کائن‌بوده وموقعیت جغرائی آن برخط ٦٥درجه ٥٥دقیقه ٥٨ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ۳۱درجه ٥٢دقیقه عرض‌البلد شمالی میباشد

خواجه‌زئی : قریه‌ئیست بفاصله ٥۳ کیلومتر درجنوب قلعهٔ سر کاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت‌قندهار که‌برخط ٦۷ درجه ۲دقیقه ٤۲ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۱٤دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خواجه‌زیارت: قریه ایست بفاصله ۲٥ کیلو متر درشمال شرق چغانسور مربوط حکومت اعلی فراه که برخط ٦۲درجه ۱۸دقیقه ۱۹ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۱۸ دقیقه ۲٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن‌است .

خواجه‌سالار : علاقه ایست که‌بفاصلهٔ ۳٥،٥ کیلومتر درشمال‌شیخ راضی درعلاقه حکومت درجه۳ قرقین متعلق حکومتکلان‌شبرغان مربوط ولایت‌مزار شریف واقع وبرخط ٦٦درجه ۱دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۱۹دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلدشمالی موقعیت‌دارد .

خواجه‌سبزپوش: کوهی است که‌بطرف جنوب‌شرق پلخمری مربوط ولایت‌قطغن‌وقوعداشته وبرخط ٦۸درجه۳دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٥درجه ٤۸دقیقه ۳٥ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه‌ستار : شیله ایست بفاصلهٔ ۳٥،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق پلخمری مربوط ولایت قطغن که‌آب آن‌بدرهٔ لارخومیریزد وموقعیت جغرافی آن برخط ٦۸د رجه ٥٥ دقیقه ۱٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٥درجه ٤٦دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلدشمالی قراردارد .

خواجه‌سربر : کوهی است درجنوب شرق شین‌دندمربوط‌ولایت‌هرات که‌برخط٦۲درجه۳٦دقیقه ٤٦ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ۳۳درجه ۳ دقیقه ۳۷ثانیه عرض البلد شمالی کائن‌میباشد .

خواجه‌سرخ : قریه ایست متعلق‌حکومت‌درجه‌اول‌سنگچارك‌درحوزهٔ حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف .

خواجه‌سرخ : قریه ایست بفاصلهٔ ۱٥،٥ کیلومتردرجنوب‌شرق سوزمه‌قلعه درعلاقه حکومت‌درجه۲ سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بر خط ٦٦ درجه ۲۲دقیقه ٤٦ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳٦ درجه ۲ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن‌میباشد .

خواجه‌سرخ : قریه ایست بفاصلهٔ ٦،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق‌مرکزحکومت درجه۲ رستاق مربوط حکومتکلان تالقان متعلق و لایت قطغن که موقعیت جغرافی آن بین خط ٦۹درجه ٥۲ دقیقه ٤۳ثانیه طول البلدشرقی وخط ۳۷درجه ۳دقیقه ۲٦ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه‌سرخوان: قریه ایست بفاصلهٔ ٤١ کیلو متر در جنوب غرب قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که برخط ٦٤درجه ٦دقیقه طول‌البلد شرقی وخط ٣٥ درجه ٢٦ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خواجه‌سلطان: قریه ایست بفاصله ٢٨ کیلومتر درشمال شرق قریهٔ گل آباددرعلاقه حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشك و بر خط ٦٣ درجه ٥٧ دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٠درجه ٣٧دقیقه ١٨ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه‌سنجد : قریه ایست بفاصله ٣،٥ کیلومتر در شرق جوی نو مربوط ولایت هرات و بر خط ٦٢ درجه ٤٩دقیقه ٢ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ٣٤ درجه ٤١ دقیقه ١٢ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است

خواجه‌سیاران: قریه ایست بفاصلهٔ ٤ کیلومتر درجنوب چهار یکار مربوط حکومت اعلی پروان که برخط ٦٩درجه ٧دقیقه ٤٤ثانیه طول‌البلد شرقی‌وخط ٣٥درجه ٣٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن‌میباشد این‌منطقه دردامن کوهیکه از سلسله هندو کش بوده و بصورت نیم دائره از شمال به سمت غرب وازغرب به‌طرف جنوب تاحوزهٔ پغمان امتداد داشته وحوزهٔ کوهدامن را احاطه کرده است . واقع میباشد. ساحه‌خواجه سیاران ازاشجار ارغوان‌مملو بوده ودرموسم شکوفه ارغوان تماشا گه زیبائی را تشکیل میدهد، واهالی چاریکار درین وقت چند روز به‌میله می پردازند واز تمام اطراف ونواحی چاریکار اهالی درین میلهٔ ارغوان شرکت می کنند .

خواجه‌سیاه‌پوش: دشتی است درشمال قلعهٔ‌چغانسور مربوط حکومت اعلی فراه که موقعیت جغرافی آن‌بین خطوط ٦٢درجه ٢ د قیقه ٢٧ ثانیه و ٦٢ درجه ١٦ دقیقه ٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣١ درجه ٢٢ دقیقه ٤٥ثانیه و٣١درجه ٢٣دقیقه ٧ثانیه عرض‌البلدشمالی قرار دارد .

خواجه‌سیاه‌پوش : کوتلی است بفاصلهٔ ٢٦ کیلومتر در شمال چغانسور حکومت اعلی فراه که بر خط ٦٢درجه ١٢دقیقه ٢٥ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣١ درجه ٢٥ دقیقه ١٥ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه‌شهاب : قریه ایست بفاصله ٥٨ کیلومتر در شمال غرب قریه جوی نو مربوط ولایت هرات کهٔ برخط ٦٢ درجه ٣٤ د قیقه ٥٤ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٤ درجه ٤٣ دقیقه ٣٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خواجه‌صفا : این محل زیبا و تفرجگاه نزهت افزا که در وسط کوه شیر دروازه بارتفاع ٢٦٠ - ٢٧٠ متر ازسطح کابل واقع است مدفن یکی ازبزرگانی است که بهمین اسم شهرت‌دارد وراجع باحوال آن چیزی بدست نیامده است تنها مختصر تذکری در تزك بابر دیده شده . جمعی عقیده دارند خواجه صفا وخواجه‌وفا که حالا بخواجه‌روشنائی مشهوراست تخمینا دوصدمتر ازمدفن یکدیگر دورتر واقعند مدفن خواجه وفا پائین تر و بدامنه کوه زیر یك گنبد خورد وسنگ پوش بدون لوحه دیده میشود واین منطقه چشمه آب جاری هم دارد این شخص از جمله صحابه می‌باشد که

حین فتح کابل بشهادت رسیده اند . بعضی میگویند خواجه صفا خاك روب وخوا جه رو شنائی چراغدار ویاطباخ همان فوج اسلامی بوده اند عده‌ئی معتقداند که‌هردوپسر حضرت شیخ عبدالله انصا ری میبا شنـد، بهرصورت این‌نظریات غیر مستند بوده بیش تر جنبه افسانوی‌دارد . این‌مقام دلکش وزیبا درسابق نیز عمارت مختصر عالی داشته وسرك‌های مارپیچ آن که‌بعد ازهشت دوره باصل عمارت میرسد درعهد امیرحبیب‌الله خان شهید تعمیرشده‌وتاریخ آن‌رادرسال (۱۳۲۳)هجری قمری قید کرده اند . خواجه صفانظر گـاهیست بانزهت که‌درزمان سلف چنانچه‌شـاید در آبادی وتعمیر آن پرداخته نشده تنها چندحجره که ازسنگ و گل ساخته شده بود آنهم مخالف اسلوب هندسی بوده وبمرور زمان ازبین رفته بود وتعمیریکه درعصر امیر حبیب‌الله خان شهید بنایافتـه حاوی ٤ مرتبه‌میباشد. ازطرف علیا بحصه شمال مرتبه اول یك‌اطاق کلان بسمت مشرق دارای یك ارسی، دروازه ودو کلکین ، وطرف شمال یك‌دروازه در آمددارد ونه اطاق‌خورد یك دروازه‌ئی پهلوی هـدیگر افتاده که تماما تکمیل و آباد ودرحصه آخر آن مسجدی بنایافته است . درمرتبه دوم آن بطرف حصه آخر حظیره‌خواجه صفااست که دربین یك اطاق آمده ودروازه هم دارد . ودرمجاورت آن اطاق باغبانها ومجاورین می باشد، درمرتبه سوم محـل چشمه آب واقـع است که دراوائل بهار پانزده سانتی ودرباقی اوقات تقریباپنج سانتی آب ازان میریزد . درمرتبه‌چهارم آن صفه‌ئی است‌طبقه دار دارای‌اشجار و کردهای گل،پیش روی‌صفحه کـتارهٔ چوبی آباد شده است وسه مرتبهٔ علیا یك بدیگری راه دارد اما مرتبه چهارم درچهار راهی واقع است کـه سرك ادخال نیز به آن وصل میشود . درخواجه صفا اشجار ارغوان بکثرت دیده میشود که به صورت طبیعی روئیده است . علاوتاً بعضی نهال های بادام نیز دربن جا روئیده است . در سمت شرقـی بمسافه تقریبایکصدوپنجاه‌متر بالاتریك کبوترخانه‌ساخته‌شده که در آنجا کبوتران صحرا ئی مأوی کرده بودند ولی فعلا کبوتری در آنجا دیده نمی شود . میله خواجه صفا همه‌ساله از اوا ئل حمل الی اخیر جوزا که موسم گل ارغوان است ، دوام دارد ودر هرگـوشه و کـنار آن درتـحت درختان ارغوان دکـان های چای دائر بوده وتاحدود زیارت خوا جه روشنائی که به شمال غرب درهمان دره واقع است وپائین تر ازان دکانها برپا می‌باشد . انواع‌نمایش و بازی های اطفال بعمل آمده موجب مسرت وتفریح تماشاچیان قرار می یابد،درپایان دامنه کوه خوا جه صفا کـاریزی موجوداست که آب آن درتمام سال جریان داشته ودرزمان سابق که آب نل پغمان بشهر کـابل توزیع نگردیده بود اهالی منطقه عاشقان و عارفان از آب آن استفاده می نمودند، فعلا هم‌اهالی نزدیك آن آب نوشیدن خود را ازهمین کـاریز میگیرند . درحصه پائین‌پوزه کوه،مزارصوفی شیرمحمد مرحوم مشهور به پیر اکرم خان که پیر طریقت سردارمحمداکرم‌خان پسر اعلیحضرت امیردوست محمد خان بود واقع است که آن گـنبد پخته کـاری و منقسم بدو حصه بنا یـافته است یك حصه آن مسجد وحصه دیگر قبر صوفی موصوف است امابروی قبر مذ کور لوحه ئی موجود نیست تنهاچند بیتی که‌بروی سنگ‌حك و بر فراز محراب‌مسجد نصب شده قرارذیل است :

این روضه منور پر نور با صفاست — وین منزل شریف نظرگـاه اولیاست
این مسجدیست سجده گه اهل‌معرفت — ملحق بآن مقریکی مردپـار ساست

صوفی صاف، شیر محمد و لی حق — کز ماسوا بریده و پیوسته باخداست
او صاف او نه حد زبان بشر بود — زیرا که او زجملهٔ خاصان کبریاست
بانی این بنا زسرصدق ومهر وفضل — سردار محمد اکرم باجود با سخاست
جستم زعقل رخصت تاریخ این بنا — گفتابکن که مرقدصوفی باصفاست

خواجه‌عباس : شیله ایست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ انتر درعلاقه حکو متکلان غورات مربوط ولایت هرات که برخط ۶۴ درجه ۵۵ د قیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ۱۱ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه‌عرب : قریه‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر درشمال شرق بلچراغ درعلاقه‌درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که برخط ۶۵ درجه ۲۰ د قیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۵ درجه ۵۹ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد .

خواجه‌عرب ثانی : قریه‌ایست بفاصله ۳۲ کیلومتردرشمال‌شرق بلچراغ درعلاقه‌درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه و موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۵ درجه ۳۱ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۵ درجه ۵۷ دقیقه ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد .

خواجه‌عریا : (خواجه اوریا) رباطی‌است در ۲۴ کیلومتری شمال‌شین دند متعلق و لایت هرات بین معبرعمومی هرات،فراه‌وقندهار. این رباط در کنار چپ جاده عمومی (ازاستقامت هرات به فراه) و مسافه آن ازمیدان هوائی هرات تقریباً ۸۷ کیلو متر میباشد .

خواجه‌عزیز گنبد: زیارتیست بفاصله ۶،۵ کیلومتردرجنوب شرق اشکاشم‌مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباک در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان متصل سرک که برخط ۷۱ در جه ۳۹ د قیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۶درجه ۳۹ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد کائن است

خواجه‌عطا : کوهی است درجنوب غرب خاش تخمین به ارتفاع ۱۰۲۴ متر در علاقه حکو مت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بر خط ۶۲ درجه ۴۵ دقیقه ۳۵ ثانیه و ۶۲ درجه ۵۰ دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۱ درجه ۲۶دقیقه ۲۷ ثانیه و۳۱درجه ۲۷دقیقه ۳۴ثانیه عرض‌البلد شمالی‌موقعیت دارد .

خواجه‌علی : موضعی‌است بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درجنوب شهرقندهار که‌برخط ۶۵ درجه ۴۲ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۱درجه ۲۷ دقیقه و ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میبا شد .

خواجه‌علی بالا: خرابه ایست بفاصله ۳،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ خوگی در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی، گرشك که برخط ۶۳ درجه ۱۴ دقیقه ۱۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی وخط ۳۰ درجه ۲۰دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه‌علی پائین: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۴ کیلومتر درجنوب‌غرب قریهٔ خوگی درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که موقعیت جغرافیائی آن بر خط ۶۳درجه ۱۰دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۰درجه ۹دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی قراردارد .

خواجه‌عمری : علاقه‌داری درجه ۳ مستقیماً مربوط بمرکز حکومت اعلی غزنی است وتخمین در ۱۲ کیلومتری شهرغزنی واقع است نباتات مهم این منطقه گندم ، جو ، جواری ، شبدر، رشقه ومهمترین حاصلات آن کچالو وشالی است .سبزیجات که‌درین منطقه پیدامی‌شود پیاز، گندنه‌وسیرمیباشد . درختهای باثمر آن زردالو ، سیب ، آلوبالو ، آلو بخارا و انگور میباشد . اشجار غیر مثمر آن بید وچنار است.حیوانات اهلی این منطقه عبارت از گاو ، گوسفند ، بز ، اسپ ومرکب می باشد . این منطقه یك درهٔ خوردبوده در مابین دوشاخه کوه که کوهای مذکوراز شاخهٔسلسله کوه پغمان جداشده است احاطه گردیده‌درشمال این منطقه بندسلطان واقع و این دره راآبیاری واکثر جاهای مذکوربواسطهٔبعضی کاریزوچشمه‌های خورد آبیاری میشود،برعلاوه این منطقه سر سبز و شاداب بوده بعضی‌مناظرطبیعی بسیار خوب دارد ، دشت لامزروع در ین منطقه دیده نمی‌شود . انواع طیور اهلی عبارت ازمرغهای خانگی ،فیل‌مرغ ، مرغ آبی وطیور وحشی‌عبارت‌از گنجشك ، کبوتر، بودنه ،قمری،فاخته وغیره‌می باشد . مزارمعروف عبارت‌از زیارت سبزپوشان علیه‌الرحمه‌است .

اوضاع اقتصادی این منطقه نسبت‌به کثرت نفوس وقلت‌زمین ضعیف‌بوده و کسب و کار این مردم بطور عموم‌دهقانی است .یك‌باب‌مکتب‌ابتدائی نیز درین‌علاقه‌داری دائر میباشد .

خواجه‌غار : علاقه‌داری ایست درجه‌اول بفاصلهٔ ۳۵،۵ کیلومتر درغرب مرکز حکومت درجه۲ رستاق مربوط حکومت کلان تا لقان متعلق ولایت‌قطغن و برخط ۶۹ درجه ۲۴دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۷درجه ۸دقیقه ۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن‌است .این علاقه‌داری‌از کابل ۵۷۴ کیلومتر فاصله‌داشته‌وپیوسته به‌دریای کوکچه‌است که اکثراًاراضی‌همواراشته وبرخی تپه هانیزداردمسافهٔ این‌علاقه داری ازمرکز حکومت کلان‌تقریباً ۳۶ کیلومتر می‌باشد. زمین آن‌حاصل‌خیزبوده وبرای کشت هرنوع نباتات مناسب است مانند گندم ،جو، جواری ، زغر ، ارزن ، کنجد ، پنبه، نخود ، مشنگ، ماش وغیره . میوجات آن زردآلو، جوز، توت ، سیب، سنجد، تربوز ، خربوزه می‌باشد که‌دوقلم اخیر آن‌خیلی‌فراوان است،حیوانات اهلی آن اشتر گاو،اسپ، خر، گوسفند، قره کلی، ترکی ،بز واز حیوانات‌وحشی گرگ،روباه‌و خرگوش‌بکثرت پیدامی‌شود. کلنگ،مرغابی، کبك‌و باشه نیززیاداست.درخواجه‌غار یك‌باب مکتب دهاتی ازسال۱۳۳۱ برای تعلیم اطفال دائر گردیده . قراءمشهور آن‌هزارباغ ،مامه‌ئی ،دشت‌ارچی، خوشکلانی ومیانه‌است که مجموعاًدرحدود یك‌هزار خانه‌وار میباشدازشمال وشمال‌شرق به دریای آمووعلاقه داری درجه ۳ گلفگان ، ازشرق برستاق وازجنوب غرب به‌علاقه داری درجه ۳ بنگی وسیاب وازجنوب به علاقه داری درجه۲ چال محدود می باشد . ازبغلان‌یکصدونه کیلومترفاصله‌دارد،زراعت‌مهم آن پنبه‌است

خواجه‌غار : قریه‌ایست بفاصلهٔ۴۴،۵ کیلومتر درشمال‌بنو درعلاقهٔ حکومت درجه۳ نهرین‌مربوط حکومت کلان پلخمری متعلق‌ولایت قطغن که‌برخط ۶۹درجه ۱۵دقیقه ۲۳ثانیه طول البلد مشرقی وخط ۳۵درجه ۵۶دقیقه و۱۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خواجه‌غار : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب هرات که موقعیت جغرافی آن برخط ۶۲درجه ۸دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط۳۴درجه ۱۲دقیقه ۱۴ثانیه عرض‌البلدشمالی قرار گرفته است .

خواجه‌غار : چشمه‌ایست بعاصلهٔ ۴۰،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق سیغان سرایك مربوط حکومت اعلی پروان که برخط طول‌البلد مشرقی ۶۷درجه ۵۵دقیقه ۷ثانیه وخط‌عرض‌البلد شمالی ۳۵درجه ۴دقیقه ۴۲ثانیه موقعیت دارد .

خواجه‌غار : دره‌ایست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر درشمال قلعهٔ‌سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان وبرخط ۶۷درجه ۴۹دقیقه و۳۶ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۴درجه۴۹دقیقه ۴۹ثانیه عرض البلد شمالی کائن است .

خواجه‌غار : موضعی‌است که‌بطرف شمال‌غرب چارده غوربند واقع شده و ازان پنج کیلو متر فاصله دارد . دراینجا گندم رشقه وشفتل بخوبی نشوونما کرده وحاصل خوب میدهد . از حاصلات سردرختی بادام، انگور وشفتالو درآنجا خوب می‌شود ،بادام‌آن بخارج فرستاده شده اسباب تجارت اهالی آنجارا فراهم می‌سازد ،مردم آن‌به قوم هزاره می باشند ، تقریباً (۸۰) خانه وار در اینجا آباد هستند، پیشهٔ‌مردم آن زراعت وغریب کاری است . در اینجا مزاری است که بنام خواجه‌غار مشهوراست .

خواجه‌غار : موضعی‌است در درهٔ جیرعلی هزاره مربوط حکومتی درجه۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان این در ۰ مابین دو کوه واقع شده ودرآنجا مزاری است موسوم به خواجه غار، که‌مورد احترام اهالی است،مردم آن‌جا به‌قوم‌هزاره هستندوبزبان فارسی‌تکلم‌مینمایند و بمذهب مهذب‌حنفی متدین‌می باشند .

خواجه‌غاردره: دره‌ایست که‌بفاصلهٔ ۲۰،۵ کیلومتر درجنوب‌بلچراغ درعلاقهٔ‌درزاب وگرزیوان مربوط حکومت اعلی‌میمنه‌وبطرف‌شمال ممتدبوده وبرخط ۶۵درجه ۶دقیقه ۴۳ثانیه وخط ۳۵درجه ۳۹ دقیقه و۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خواجه‌غارمنزل: قریه‌ایست بفاصلهٔ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب هرات که برخط۶۲ درجه ۱۰ دقیقه ۲۴ثانیه طول البلد مشرقی‌وخط ۳۴درجه ۱۳دقیقه و۴۴ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خواجه‌غنده‌دره: دره ایست بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر درجنوب غرب تکزار درعلاقهٔ حکومت‌درجه اول سنگ‌چارك مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که‌بطرف شمال ممتد بوده و برخط طول‌البلد مشرقی ۶۶درجه ۵دقیقه وخط عرض‌البلدشمالی ۳۵درجه ۵۱دقیقه ۳۰ ثانیه واقع شده است .

خواجه‌قاسم(زیارت) : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۴۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ کشك در علاقه حکومت

ددجه ۲ کشك مربوط حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت‌هرات واقع وبرخط ٦٢ درجه ۳ دقیقه ۳۱ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ۳٤ درجه ٤٨ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه قل : قریه ایست بفاصلهٔ ۳۰،٥ کیلومتر درشمال غرب میمنه متعلق حکومت اعلی میمنه که برخط ٦٤درجه ۳٤دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ۳٦ درجه ٤دقیقه و ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه قلعه : قلعه ایست بفاصلهٔ ٥۳ کیلومتر درشمال شرق دوآب درعلاقهٔ شاه‌پسند مربوط حکومت اعلی پروان که‌برخط ٦٨درجه۷دقیقه ۲۹ثانیه طول‌البلدمشرقی و خط ۳٥ درجه ٥٤ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن‌است .

خواجه قلندر : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱٦،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعهٔ کشك متصل‌رود کشك درعلاقه‌حکومت درجه۲ کشك مربوط حکو متکلان باد غیسات و لایت هرات که برخط ٦۲ درجه ۳۹ دقیقه ۳ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳٤درجه ٤۷ دقیقه ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌موقعیت دارد .

خواجه کادشاه : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر درشمال‌غرب دهانه چاشت درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ یکاولنگ مربوط حکو متکلا ن د ایز نگی متعلق و لایت کابل و مو قعیت جغرافی آن برخط ٦٦ درجه ۲٥دقیقه ٤٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٥ درجه ۱ دقیقه ٥۹ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد .

خواجه کچ : دره ایست بفاصله ۲۲،٥ کیلومتر درغرب مرکزسمنگان مربوط ولایت مزار شریف که‌بطرف شمال ممتد بوده وبرخط ٦٨ درجه ٥۲ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٦ در جه ۱۷ دقیقه و٤٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خواجه کرم‌دره : دره ایست که‌بفاصلهٔ ۲،۰ کیلومتردرجنوب‌عرب قلعهٔ‌تکزارممتدبطرف‌شمال درعلاقه حکومت درجه اول‌سنگچارك‌مربوط‌حکومتکلان‌شبرغان که‌درحوزهٔ‌ولایت‌مزارشریف‌وقوعداشته‌وبرخط٦٦ درجه ۱۲ دقیقه ۳۰ثانیه‌طول‌البلدشرقی وخط۳٥ درجه٤٥دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه کشمیر: چشمه ایست بفاصلهٔ ۳٥،٥ کیلومتر درجنوب شرق سیغان سرایك مربوط حکومت اعلی پروان که‌برخط ٦۷درجه ٥٦دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٥درجه ۷دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خواجه کلان: قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲۳،٥ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ سلطانخیل در علاقهٔ حکومت درجه ۲ وردك مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل واقع وبرخط ٦٨ درجه ۳۰ دقیقه ۳۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ۳۳درجه ٤۲دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خواجه کمال : قریه ایست که‌بفاصلهٔ۳ کیلومتردرجنوب شرق قریهٔ خواجه مسافر درعلاقه حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل کائن‌وبرخط ۲۹ درجه ۱ دقیقه ۲۷ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ۳۱دقیقه و۳۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خواجه کنتی: قریه ایست متعلق حکومت‌درجه ۳ قیسار درحوزه‌حکومت اعلی میمنه

خواجه کنقو: قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٤۷ کیلومتر درجنوب قریهٔ‌چهارشنبه درعلاقه‌حکومت‌درجه ۳ قیسار مربوط حکومت‌اعلی‌میمنه واقع وموقعیت جغرافی‌آن برخط ٦۳درجه ۵۹دقیقه ٤۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵درجه ۳٦دقیقه ٤٦ثانیه عرض‌البلدشمالی میباشد.

خواجه کومراتی:قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ۶۳،۵ کیلومتر درجنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف کائن وبرخط ٦٦درجه ۲۳دقیقه ۵۷ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳٦ درجه ۳۷ دقیقه ۳٤ثانیه عرض البلد شمالی وقوعدارد.

خواجه کی : موضعی است بفاصله ٤۵ کیلومتر بطرف جنوب قریهٔ ارگون مربوط ولایت‌جنوبی که برخط٦۹ درجه ۱۱ دقیقه طول‌البلد شرقی وخط ۳۲درجه ۳۱دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت‌دارد.

خواجه کیجال : شیله‌ایست‌بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر درشمال شرق تیواره درعلاقه حکو متکلان غو رات مر بوط ولایت هرات که‌آب آن به‌تگاب غور میریزد،موقعیت‌جغرافی آن‌برخط ٦٤درجه۳٦دقیقه‌و٤ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ۳۳درجه ۳٤دقیقه و۱٦ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار گرفته است.

خواجه گال تگاب: نهریست که بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر درشمال قریهٔ گندرپام درعلاقهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات به‌نهر اوشان میریزد. محل وقوع آن تخمین برخط ٦٤درجه ۳۰ دقیقه و۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ۱۹دقیقه و۲۵ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه گان : قریه‌ایست بفاصله ٦ کیلومتر درجنوب سیغان سرایك مربوط حکو مت اعلی پر وان و بر خط ٦۷ در جه ٤۵ دقیقه ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵درجه ۱۲دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه گان ناور: دندآ بیست‌بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر درجنوب قریهٔ تنگی‌درعلاقهٔ حکومت‌درجه اول‌سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌درریگستان‌واقع وبرخط ٦۵درجه ۵٦دقیقه و ۱۷ ثانیه طول‌البلد شر قی وخط ۳۰ درجه ٤۲دقیقه و۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه گچی : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۹ کیلومتر درشمال غرب‌میمنه مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌موقعیت جغرافی آن برخط ٦٤درجه ۲۹دقیقه و۲ ثانیه طول‌البلد شر قی وخط ۳٦ درجه ٦ دقیقه و۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه گك تگاب: نهریست بفاصله۱۹ کیلومتر درشمال قریه فرسی درعلاقهٔ سه درخت متعلق حکو مت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که موقعیت‌جغرافی آن‌برخط ٦۳درجه۱۰دقیقه۲٤ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۳درجه ۵۵دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه گل‌سوار : موضعیست که بفاصله۷۵،۵ کیلومتردرشمال خلم‌مربوط حکومت کلان سمنگان‌ولایت مزارشریف واقع وبر خط ٦۷ درجه ۳۱ دقیقه و۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه ۱٤دقیقه و٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه گل صاف: کوهیست درجنوب تکزار درعلاقهٔ حکومت درجه اول سنگ چارك مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که موقعیت جغرافی آن برخطوط ٦٦ درجه ١٢ دقیقه ٣٦ ثانیه و٦٦ درجه ٢٠ دقیقه ٢٤ ثانیه طول‌البلد مشرقی وخط ٣٥درجه ٣٧دقیقه ٣٦ثانیه و٣٥درجه ٤١ دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار گرفته است .

خواجه گنج : قریه ایست که بفاصلهٔ ٣٣ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ سرکاری درعلاقهٔ درهٔ صوف مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف واقع وبرخط ٦٧ درجه ٢٩ دقیقه ١٨ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٥درجه ٤٥دقیقه ٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خواجه گنج : کوهی است که درجنوب‌شرق قلعه‌سرکاری درعلاقه درهٔ صوف مربوط حکومت کلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف کائن وبرخط ٦٧درجه ٣٠ دقیقه و٢٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ٣٥درجه ٤٥دقیقه و٢٩ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خواجه گنج : چشمه ایست که بفاصلهٔ ١٨،٥ کیلو متر درغرب قلعهٔ سیغان‌سرا یك مربوط حکومت اعلی پروان واقع وبرخط ٦٧درجه ٢٩ دقیقه و ٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ٣٥درجه ١٠دقیقه و٣٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میبا شد .

خواجه گوگردك: کوهی است درشمال شرق بالامرغاب مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات که بر خط ٦٣ درجه ٣١دقیقه و٤٤ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٥درجه ٥٤دقیقه ٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌میباشد .

خواجه گوگردك:قلعه‌ایست بفاصلهٔ ٢٤،٥ کیلومتر در جنوب غرب شبرغان متعلق و لایت مزار شریف و برخط طول‌البلد مشرقی ٦٥درجه ٥٨ دقیقه ٣٦ثانیه وخط عرض البلد شمالی ٣٦درجه ٣٨ دقیقه ٤٤ ثانیه واقع شده است.

خواجه گوهر : موضعی‌است بفاصلهٔ ٥ کیلومتر در غرب شهرمیمنه که‌برخط طول‌البلد ٦٤ درجه ١٩ دقیقه ٢٨ثانیه مشرقی وخط‌عرض‌البلد ٣٥درجه ٥٦دقیقه ٣٦ثانیه شمالی واقع‌میباشد .

خواجه لعل : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ٦ کیلومتردرغرب مرکزنهرین مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن کائن وبرخط ٦٩درجه ٢دقیقه طول‌البلد شرقی وخط ٣٦درجه ٤دقیقه و٤٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است .

خواجه لغمان : قریه‌ایست که‌بفاصلهٔ ١٢ کیلومتر درجنوب غرب‌مرکز حکومت‌درجه٤ اشکمش مربوط حکومت کلان‌تالقان ولایت‌قطغن متصل‌سرك واقع‌وبرخط ٦٩درجه ٣دقیقه ٣٨ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ٣٦درجه ٢٢دقیقه ١٨ ثانیه عرض البلدشمالی کائن‌است .

خواجه لکن : قریه ایست که تقریباً دارای صدخانه بوده ودر دونیم کیلو متری پغمان‌مربوط‌ولایت کابل‌واقع میباشدیك‌باب مکتب ابتدائی نیز باسم خواجه‌لکن واقع بیك‌توت پغمان دائر است .

حیوانات اهلی آن گاو، گوسفند ،بز، خر، قاطر، اسپ، اشتروغیره وحیوانات وحشی‌مانند گرگ روبا، خرگوش، آهو، پلنگ‌بوده‌وخرس کمتردیده‌میشود. نباتات‌آن گندم،جو ، جواری ، کچالو ، باقلی، مشنگ، نسك، شلغم، پیاز، اقسام بادنجان ،اشجار مثمرازقبیل. انگور،سیب، ناك، آلوبالو ، زردالو، گیلاس، چارمغز، سنجد، بهی، توت، شفتالو، بادام . و غیره‌میباشد.اشجارغیرمثرمانند بید، دولانه،اقسام چنار،پشه‌خانه‌میباشد. کوبچه‌های آن‌عبارت است ازسرخ بینی‌واقع‌درقلعهٔ میربیکتوت کوبچه سنگ‌شاه وعروس . کو بچه‌بالای ده اوریا خیل . طیوراهلی : مثل‌مرغ خانگی، کبوتر، مرغابی وطیوروحشی آن کبك، مرغ زری، زاغ ، کنجشك ، باشه ، بلبل، غچی ،بودنه ،قره‌قش ، و غیره است . مساجد جامع آن مسجد سه گنبد ،مسجد خواجه لکن (ع) ، مسجد اوریاخیل است . پیشه اکثر مردم‌زراعت ، گلکاری ، نجاری ، آهنگری ، خیاطی بوده وطرز معیشت‌طور وسط است . صنائع‌دستی از قبیل‌جراب وبنیان بافی وغیره‌بهٔ پیمانهٔ کم رائج است . زیارتی‌هم باسم خواجه لکن (ع)درین قریه و جود دارد نام این قریه نیز از اسم همین زیارت متبرك ماخوذ است .

خواجه‌لمتو : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲٤ کیلومتردرشمال‌شرق مرکز تالقان مربوط ولایت قطغن نزدیك سرك واقع وبرخط ٦۹درجه ۳۸دقیقه طول‌البلدشرقی وخط ۳٦درجه ٥٤دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن است .

خواجه‌لنگرشور :شیله ایست که بفاصلهٔ ٤۷ کیلومتر درشرق قلعه بالامرغاب مربوط حکومت کلان باد غیسات ولایت‌هرات واقع وآب‌آن به نهر «چچکتو شور» میریزد وبخط طول‌البلد شرقی ٦۳ درجه ٤۸دقیقه و۳۷ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳٥درجه ۳۸دقیقه واقع است .

خواجه‌محمد : قریه ایست که‌بفاصله ۲۹ کیلومتر درشمال سپین بولدك مربوط ولایت قندهار متصل سرك واقع وبرخط ٦٦ درجه ۳۰دقیقه ۱۱ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ در جه ۱۳ دقیقه ۱٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه‌محمداستاد : قریه ایست که بفاصله ۷۲ کیلو متر در شرق شهر هرات واقع و برخط ٦۲ در جه ٤۸دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳٤ درجه ۱۸ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه‌محمدخان: جهیل‌نمکیست درشمال‌شرق قلعه‌دولت آباد درعلاقه‌حکومت‌درجه۲ شیرین تگاب‌مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌برخط ٦٥ درجه ۲٤ ثانیه ٦٥ درجه ٤ دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳٦ درجه ۳٤دقیقه ۱۰ثانیه وخط ۳٦درجه ۳٦دقیقه ۲۸ثانیه عرض‌البلدشمالی موقعیت دارد .

خواجه‌محمدشوراب«زیارت»: خرابه‌ایست که‌بفاصله ۷۳،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق مرکزهرات درعلاقه‌حکومت درجه۳ گذره مربوط ولایت‌هرات واقع وبرخط ٦۲ درجه ۳۰ دقیقه ۲۲ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۳درجه ٥٥دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن‌است .

خواجه محمد قلعه: قلعه ایست که بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب دوست محمد کلی نزدیك سرك در علاقه حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی و برخط ۶۸ درجه ۲۲ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳۱ درجه ۵۴ دقیقه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه محمد کلکی : چشمه ایست بفاصله ۴ کیلومتر درشمال غرب قلعه خان جك مانه در علاقه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که برخط ۶۱ درجه ۳۱ دقیقه ۳۸ ثانیه طول البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ۵۹ دقیقه ۳۹ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خواجه مدومان: کوهی است درشمال شرق قلعه خنگ درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بر خط ۷۱ درجه ۱۵ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۷ درجه ۳۴ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است .

خواجه مسافر: قریه ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب پغمان متعلق حکومت در جه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل که بین خط ۶۹ درجه ۴ دقیقه طول البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۳۲ دقیقه عرض البلد شمالی در کنار راست جاده جدیدی که از کابل به پغمان امتداد یافته واقع گردیده، اساسا نام این قریه از اسم شخصی ماخوذ است که زیارتش در آنجا واقع است ، میگویند اگر پارچه از خشت زیارت خواجه مسافر را گرفته همرای آن به روی زمین خط بکشیم خزندگان زهر دار خاصتاً گژدم نمی تواند از بالای آن خط عبور کند ازین جهة خاك آن متبرك است وعوام برای این مقصد از آن استفاده میکنند زیارت شاه نعمت الله ولی هم درخواجه مسافر علیه الرحمه است. دریای پغمان بعد ازانکه از کوهای پغمان سرچشمه گرفته بسوی کابل سرا زیر می شود خواجه مسافر را عبور و سپس در حصه چاردهی بدر یای چمچه مست و اصل گردیده بدریای کابل الحاق میگردد. رودپشه ئی هم بالاخره درحصه خواجه مسافر بادریای پغمان یکجا شده همچنان بدریای کابل میریزد. خواجه مسافر یك باب مکتب ابتدائی هم دارد .

خواجه معروف: قریه ایست بفاصله ۵، ۱۶ کیلو متر در جنوب شرق قلعه انتر مربوط ولایت هرات و دارای آب قوی بوده و برخط ۶۴ درجه ۴۲ دقیقه ۴۱ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۱۸ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد

خواجه مکاره : قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر درجنوب قلعه دولت خان درعلاقه زرمت مربوط ولایت جنوبی که برخط طول البلد شرقی ۶۸ درجه ۵۳ دقیقه ۴۸ ثانیه وخط عرض البلد شمالی ۳۳ درجه ۲۹ دقیقه ۵۳ ثانیه موقعیت دارد .

خواجه ملا : قریه ایست مربوط حکومت در جه ۲ چهاردهی که از منار عبدالو کیل خان در امتداد جاده دارالامان درحدود یکنیم کیلومتر فاصله دارد و در کنار راست سرك واقع شده اسم قریه خواجه ملا اساساً از نام شخصی بزرگوار ماخوذ است که مقبره اش در کنار سرك مذکور واقع است . مردم خواجه ملا زراعت پیشه اند ومحصولات زراعتی آن همان است که درغالب

نقـاط چهـار دهـی حاصل مـیـدهـد ، فـابـریـکـه حجـاری ونـجـا ری وزمیـن هـای زراعتی مربوط مکتب زراعت درخواجه ملا واقع شده است .

خواجه ملا : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۳،۵ کیلومتر درجنوب غرب کشك درعلاقه حکومت درجه ۲ کشك مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات که برخط ۶۲ درجه ۹ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۴۵ دقیقه و۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خواجه‌ملك : قریه ایست بفاصله ۲۳ کیلومتردرشمال شهر قندهار که بر خط ۶۵ درجه ۴۵ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ۴۵ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خواجه نخجیر : قریه‌ایست بفاصله ۳۷ کیلومتر درشرق کرخ مربوط ولایت هرات که‌برخط ۶۲ در جه ۵۵ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۲۶ دقیقه ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خواجه نوح : قریه ایست که بفاصله ۳۴ کیلومتر درجنوب‌شرق شین‌دند مربوط ولایت‌هرات نزدیك سرك واقع وبر خط ۶۲ درجه ۱۰ دقیقه و۱۱ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه۱۷ د قیقه و ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن است .

خواجه نهنگ : کوهی است واقع درجنوب شرق‌ریخته درعلاقه حکومتـکلان بـادغیسات متعلـق ولایت هرات که برخط ۶۳درجه۳۲ دقیقه ۳۳ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ در جـه ۱۰ د قیقه۲۳ ثـانیـه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد .

خواجه‌های‌شاکنو : قریه‌ایست متعلق حکومت درجه ۳ قیمار درحوزه حکومت اعلی میمنه .

خواجه‌هجران : قریه‌ایست که‌بفاصله ۱۰،۵ **کیلو** متر در جنوب شرق مرکز حکومت درجه ۳ نهرین متصل سرك مربوط حکومت کـلان‌پلخمری ولایت‌قطغن کـائن وبرخط ۶۹درجه ۱۲دقیقه ۳۸ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۶ درجه ۲ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خواجه یخدان: کوهیست واقع درجنوب شرق حکومت درجه اول بالا مرغاب مربوط حکومت کلان باد غیسات ولایت هرا ت کة برخط ۶۳ درجه ۳۳ د قیقه ۳۶ ثا نیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجـه ۲۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی کـائن میباشد .

خواری : تپه‌ایست که درغرب‌ولی چاه درعلاقه حکومت در جه ۴ شورابك مربوط ولایت قند هـار کـه برخط ۶۵درجه طول‌البلد شرقی وخط ۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی کـائن است .

خواریـد : قریه ایست که بفاصله ۱۶،۵ کیلومتردرشمال سرخ‌قلعه درعلاقه حکومت‌درجه اول بهسود مربوط حکو مت کلان دایزنـگی متعلق ولایت کـابل که برخط ۶۸ درجه ۱۳ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴ درجه ۲۲ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن است .

خوازئی : قلعه ایست که بفاصله۱۷،۵ کیلومتر درشمال غرب قریهٔ شاکوت‌درعلاقه حکومت درجه‌اول کامه

مربوط ولایت مشرقی واقـع گردیده و برخط ۷۰ درجه ۴۸ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۴درجه ۲۰ دقیقه و۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی کـائن است .

خوازی‌خیل : قریه‌ایست که بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب‌غرب نمله در علاقه حکو مت درجه اول خوگـیا نـی مربوط ولایت مشرقی کـائن‌وبرخط ۷۰درجه ۲ دقیقه‌و۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۴درجه ۱۵ دقیقه و۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقـع گردیده است .

خوال : قریه ایست که‌بفاصله ۴۹ کیلو متر درشرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه واقع گردیده و برخط ۶۵ درجه ۴۳دقیقه و۵۹ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۴۶ دقیقه و۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن است .

خوال‌چار مغز : قریه‌ایست‌بفاصله ۷ کیلومتر درجنوب قلعه سر کـاری درعلاقه درهٔ صوف مربوط حکو مت کلان سمنگان متعلق ولایت مزارشریف که برخط ۶۷درجه ۱۵دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵درجه ۴۹دقیقه و۴۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خوال‌خوب : قریه ایست که بفاصله ۷۷ کیلومتر درشمال‌غرب‌سرخ شهر درعلاقهٔحکومت درجه۴ کهمردمربوط حکومت اعلی پروان واقع گردیده وبخط ۶۷درجه ۱۰دقیقه و۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳۵ درجه ۲۹دقیقه و۵۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی کـائن میباشد .

خوال‌فراد : قریه‌ایست که بفاصله ۵ کیلومتر درجنوب‌قلعه سر کـاری درعلاقه حکومت درجه ۲ دره‌صـوف مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت‌مزارشریف واقع گردیده‌وبخط طول‌البلد شرقی ۶۷درجه ۱۶ دقیقه ۱۵ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۵درجه ۵۱دقیقه و۱۶ ثانیه موقعیت‌دارد .

خوان‌خانك : موضعی است بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب‌قلعهٔ سر کـاری درعلاقهٔ دره صوف مربـوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزارشریف که برخط ۶۷درجه ۱۷دقیقه و۲۴ثانیه طول‌البلـد شرقی وخط ۳۵درجه ۴۸ و۲۵ دقیقه‌واقع میباشد .

خواهان : علاقه داری درجه اول مربوط حکومت درجه۲ درواز متعلق حکومت اعلی بدخشان که‌بین خط ۷۰درجه ۱۱دقیقه و۴۶ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۷درجه ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است. این‌علاقه داری دارای ۳۹قریه می‌باشد و طرف جنو ب و شرق آن‌دشت سرسبزی واقع‌است که برای علف چرنهایت مفید وسودمند است تعداد خانه واری قراء مذکور عبـارت از ۶۲۰ خـانه وار بوده آب دشت ایش که از آب‌برف وچشمه‌می‌باشد مر کزعلاقه‌داری وقراءمربوط‌راسیر آب ساخته وبرای کشت و کـار ازهمین منبع استفاده می شود . نباتات این منطقه عبارت از گـندم، جو، مشنگ، لوبیا، باقلی بوده ودیگر نباتات نیز درین جا زیاد کـاشته می شود . حیوانات اهلی آن اسپ،خر، گـاو، گوسفند وبزبوده ودر کوهای آن حیوانات وحشی نیزیافت میشود . مزارات ده ملاغیس، خواجه محراب، خواجه الماس، دوبرادران،خوا جه شیر، خوا جه شاه ،خواجه اعظم، درینجا مشهور است اماراجع‌بچگونگی مزارات‌مذکور اطلا ع صحیح دردست نیست .

خوای خیل : قریه ایست که بفاصله ۱۸ کیلومتر درجنوب شرق قریهٔ وازه‌در علاقهٔ حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی بخط ۶۹درجه ۳۶دقیقه و۴۴ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳درجه ۱۷دقیقه و۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

خوبی : قریه ایست که بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب غرب شهرقندهار بخط‌طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه ۳۸ دقیقه وعرض‌البلد شمالی ۳۱درجه ۳۵دقیقه و۲۱ثانیه کائن میباشد .

خوتهری : قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر درجنوب شهرمیمنه متعلق حکومت اعلی میمنه واقع‌وبر خط طول‌البلد شرقی ۶۴درجه ۴۷ دقیقه ۴۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ۵۳ دقیقه و۵۸ ثانیه موقعیت‌دارد.

خوجل خیل : قریه ایست که بفاصله ۴۳ کیلومتر درجنوب غرب قریه سلطانخیل درعلاقه حکومت درجه ۲ وردك مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل به‌امتداد سرك واقع وبخط طول‌البلد شرقی ۶۸درجه ۳۵دقیقه ۴۸ثانیه‌وخط عرض‌البلد شمالی۳۳درجه۳۹دقیقه و۴۲ثانیه کائن میباشد .

خوجه : موضعی است درقریهٔ رخه پنجشیر، ومحدوداست باین حدودطرف شرق وجنوب آن رازمین های مزروعی ودریای پنجشیر احاطه نموده، جانب مغرب آن سرك عام وقریهٔ کوچك آبدوه‌واقع گردیده، گوشهٔ شمالی آن به قریهٔ قابضان اتصال دارد . تعداد خانه وار آن تخمیناً به (۵۰) خانه بالغ می‌شود، این قطعهٔ کوچك خرم وسرسبز بوده دارای باغها وزمین های مزروعی می باشد، حاصلات مهم سردرختی آن توت‌است، اشجار انگور و ارغنجال نیز درینجا غرس می شود پیشهٔ اهالی آن دهقانی و کلالی است، حاصلات زمینی آن گندم، جو، جواری، شرشم وشبدر می‌باشد گاو، گوسفند و گدی بصورت اندك درینجا پرورش می یابد، مردم آن تاجك اند .

خود : موضعی است که بفاصله ۵۳ کیلومتر درشمال قریه شهیدان‌درعلاقه حکومت درجه‌اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك واقع گردیده وبرخط طول‌البلدشرقی ۶۴درجه ۴۹دقیقه و۱۱ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۲درجه ۵۸ دقیقه و۱۲ ثانیه‌موقعیت دارد .

خودل : دشتی است که در شمال قلعهٔ‌نو درعلاقه حکومت کلان باد غیسات مربوط ولایت هرات کائن وبرخط طول‌البلد شرقی ۶۳درجه ۵ دقیقه و۵۴ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ۲۰ دقیقه و۴۲ ثانیه واقع است .

خودوچمن : قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۲ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعهٔ‌سرکاری معروف‌مربوط حکومت درجه۲ ارغستان ولایت قندهار برخط طول‌البلدشرقی ۶۷درجه ۲۳دقیقه و۱۸ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۱درجه ۲۰ دقیقه و۱۳ ثانیه واقع است .

خوده‌رحیم : قریه‌ایست که بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب قریهٔ سیف‌الله درعلاقه حکومت‌درجه اول سپین‌بولدك مربوط ولایت قندهار واقع وبخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه ۵۸دقیقه و۴۸ثانیه وعرض‌البلدشمالی ۳۱درجه ۷ دقیقه و۲۵ ثانیه کائن است .

خور : دریائیست که بفاصله ۱۵۷ کیلو متر در شمال شرق قریهٔ محمد خان درعلاقه حکومت درجه اول قلعه موسی مربوط حکومت اعلی گرشك واقع گردیده و بدریای هیرمند میریزد و بخط طول البلد شرقی ٦٥درجه ۲۹دقیقه و ۲٤ثانیه وعرض البلدشمالی ۳۲درجه ٥۳ دقیقه و ۱۱ثانیه کائن میباشد .

خورد کابل : قریه وعلاقه ایست که بفاصله ۱٥،٥ کیلومتر بطرف جنوب شرق بتخاك و ۲۰ کیلومتری بگرامی مربوط حکومت درجه ٤ بگرامی متعلق ولایت کابل متصل سرك واقع شده و بخط طول البلد شرقی ٦۹درجه ۲۲دقیقه ٤۲ثانیه وعرض البلدشمالی ۳٤درجه ۲۳دقیقه ۸ثانیه موقعیت دارد .

خورد کابل قبلا بین معبرعمومی کابل وولایت مشرقی بود امااز چندسال باین طرف سرك قدیم موتررو که ازخورد کابل میگذشت متروك گردیده است. بندغازی که درحدود ۱۲ملیون متره مکعب آب می گیرد وتقریباً دوهزار جریب زمین را آبیاری می کند نیزدردهنهٔ تنگی خورد کابل تخمین بفاصلهٔ ۹ کیلومتری بتخاك و ۲۷ کیلومتری کابل واقع گردیده و حوزه بتخاك ازهمین بند آبیاری می شود. خورد کابل از نگاه حادثات تاریخی کشور قابل تذکراست زیرا بعداز وارد شدن شاه شجاع بحمایه انگلیس ها (که درحقیقت شاه شجاع صرف بهانه و آله دست انگلیس هابود) گویا از طرف قوای متجاوز انگلیس درعصر امیردوست محمدخان درسال ۱۹۳۸ عیسوی کابل اشغال وحتی غزنی و بعضی مناطق دیگر کشورهم اشغال گردید، اولین اقدام دلاورانه وشجیعانه برای نجات کشور وسر کوبی دشمن آن سر کوبی که درتاریخ استعماری دشمن بزرگترین نقطه سیاه و تاریك بشمارمیرود .بصورت اغتشاش درنزدقبائل غلجائی که کوچی های دلیر، جنگجو در کوه پیمائی ممتاز بودند ظاهر گردید وخورد کابل راتصرف وارتباط دشمن را با کابل و جلال آباد یعنی راه ادخال مسدود ساخت باوجودیکه جنرال الفنستون یکدسته ازعساکرخویش را مامور می سازد که مواصلت کابل وجلال آباد را دوباره وصل نماید امامساعی آنها به ناکامی منجر می شود درخورد کابل این قیام بزرگ ملی درتحت سرکردگی عبدالله خان اچکزائی و امان الله خان که ازمجاهدین بزرگ ملی محسوب میگردند درمیگیرد .بالاخره همین اغتشاش بود که ازجمله هفده هزار سرباز انگلیس صرف یکنفر(داکتر برایدن) توانست جان بسلامت ببرد اما دشمن درخورد کابل حین باز گشت نیز تلفات سنگین دید درین جا «آیر» از بی نظمی عساکر انگلیس وجنگ شدیدی در کتاب خود صحبت می نماید: درین دره کشتار فوق العاده زیادی واقع شد زیرا افغانها دوتپه بلند سنگررا اشغال نموده بودند وتنها آنهائیکه پیشقدم بودند توانستند جان بسلامت برند اکبرخان کوشش زیادنمود تاآتش جنگ غلجائی ها را فرونشاند لکن فرونشاندن آتش غضب افغانها آنهم درمقابل آتش ناموس و طن شان کارآسانی نبود بالاخره انگلیس ها بعداز تلفات سه هزار نفرهنگام شب دره خورد کابل را عبور نمودند، درچهارونی واقع دهن خورد کابل رسیدند درین منزل نیزبرف شدیدی باریدن گرفت وبرای انگلیس ها از تمام دارائی شان محض وفقط سه خیمه باقیمانده بود که دوی آنرا برای زنها واطفال وسومی را برای زخمی ها تخصیص دادند آنشب را انگلیس ها یکی ازخوفناکترین شب های که انگلیس ها بسر بردند

شمارمی نمایند بنابرهمچه وقائع خورد کابل درتاریخ کشور اهمیت زیادی دارد . درقریه خورد کابل یك باب مکتب دهاتی نیز بتاریخ ۲۱ حمل سنه ۱۳۳۰ ازطرف وزارت معارف تاسیس گردید تااولاداین منطقه تحت تعلیم وتربیه گرفته شوند .

خورغال : شیله ایست که بفاصلهٔ ۱۵،۵ کیلومتر درغرب قلعه پای کوتل درعلاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل واقع وآب آن بشیلهٔ آق زرمت میریزد ربخط طول البلدشرقی ٦٦ درجه ۳٦ دقیقه ۳۵ ثانیه وعرض البلد شمالی ۳٤ درجه ۲۳ دقیقه و ۲۸ ثانیه کائن است .

خوره برت : کوتلیست که بفاصله ۸٤ کیلومتر درجنوب مشرق بسرحد حکومت درجه ٤ وا خان مربوط حکومت اعلی بدخشان وبخط طول البلد شرقی ۷۳ درجه ۷ دقیقه ۱۵ ثانیه وعرض البلد شمالی ۳٦ درجه ۵۱ دقیقه ۲٦ ثانیه واقع شده است .

خوره پیشه ئی : منطقه ایست متعلق حکومت درجه ٤ اندراب درحوزهٔ حکومت کلان پلخمری و لایت قطغن این منطقه برف شرق مرکز حکومتی واقع وشامل سه دره وسه کوتل میباشد

۱- خورك که تخمین در $3\frac{1}{2}$ کیلومتری درشرق این دره واقع بوده واز مرکز حکومتی تخمین بفاصله ٥٤ کیلومتر واقع است

۲ - حوزه پارندی که تخمین دره کیلومتری جنوب این دره واقع بوده و ازمرکز حکومتی تخمین ٤۳ کیلومتر بعیداست .

۳ - شهابه، نیزقدری دورترنسبت به حوزه پارندی بجنوب درهٔ مذکوروا قع است

بی مورد نیست بگوئیم حکومت اندراب شامل چهار قسمت عمده میباشد که یك قسمت آن حوزه پیشه ئی میباشد . ازنقطه نظر عمومی این منطقه درقسمت شمالی وسط کوه هندوکش واقع وسرسبزی وشادابی آن شهرهٔ کافی دارد .

این منطقه ازنقطه نظر آب وهواو موقعیت جغرافیائی برای پرورش حیوانات خیلی مساعد است بناء اهالی به تربیه مواشی بیشتر علاقه داشته وحیوانات اهلی عبارة است از گوسفند ترکی ، گاو، اسپ،شتر، بز، مرکب وحیوانات وحشی عبارة است از گرگ خرس ، خفك آهو ، روبا پلنگ وخرگوش که اهالی حیوانات مذکوررا شکار کرده وبرای فروش دربازارهای داخلی عرضه میدارند.

حاصلات عمده زراعتی عبارة از گندم، برنج، جو، زغر، جواری ،تمباکو، فالیز کاری و غیره بوده وزیره هم پیدامی شود . اشجار مثمر عبارة است از توت، سیب،ناك، انگور چارمغز ،زردالو اقسام آلو بوده و در کوهای مجاور آن پسته، سیاه چوب ، دولانه، ارچه نیز پیدامی شود و اهالی ازان استفاده می نمایند از اشجار غیرمثمر بید،سفیدار، عرعر نیز غرس و پرورش می شود .

طیور: بیشتر طیوراهلی این منطقه مرغ خانگی و کبوتر بوده طیور غیراهلی ازقبیل مرغ آبی کبك، کبوتر صحرائی ، کبك زری نیز پیدامی شود .

خوری : موضع چاه داریست که بفاصله ۳۳ کیلومتر درشرق کند درعلاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار واقع وبخط طول البلد شرقی ٦٤ درجه ۲ دقیقه ۱۸ ثانیه وعرض البلد شمالی ۲۹ درجه ۳۷ دقیقه ٤ ثانیه قراردارد .

خوست : حکومت کلانی است مربوط ولایت جنوبی که بخط طول البلد شرقی ۶۹ درجه ۳۹ دقیقه ۵۸ ثانیه و عرض البلد شمالی ۳۳ درجه ۵ دقیقه ۲۴ ثانیه واقع است، درین موضع بازار جدیدی باصول امروزی و پخته کاری بدو طرف سرک احداث و بعضی عمارات دولتی و رعیتی و یک مسجد بزرگ جامع هم بسلسله وعقب دکاکین آباد گردیده، برای رهایش مسافرین هوتل های رعیتی و اطاق های کرائی موجود بوده، انواع خوراکه وغیره اموال تجارتی که از هند از طریق وزیرستان باین منطقه وارد می شود و بیشتر در محیط طرف استعمال است دستیاب می گردد، در جملهٔ عمارات مهمهٔ این عمارات عمارت حکومتی، مکتب، مسجد جامع، شفاخانه ملکی وعسکری وقشلهٔ عسکری میباشد. چون بنسبت شالی کاری آب رودخانه آنجا فاسد گردیده هرساله یک تعداد کثیر اهالی از ین رهگذر مریض می شد بنابران درین اواخر بواسطه لوله های فلزی از موضع متون آب چشمه خوش ذائقه را بقشله عسکری و بازار خوست آورده بعلاج اساسی آن پرداخته و مردم را از شر این بلیهٔ بزرگ نجات داده اند و چون خوست در سر راه عبور و مرور مردمان کوچی و تجارت پیشه واقع بوده آمد وشد مردمان از هر قوم و قبیله بیشتر درین سرزمین صورت میگیرد، عرف و عادات و اخلاق خوبی را از مردمانیکه به آنها تماس دارند کسب نموده در اصلاح ووضع خوراکه و پوشاکه خود پرداخته، بعلم و عرفان هم علاقه مندی نشان میدهند ازین جهة در بین این اقوام اشخاص فهمیده وهوشیار ومصلح بیش تردیده میشود، اطفال شان هم ذکی وزود فهم بوده استعداد تعلیم در آنها بدرجهٔ که لازم است دیده می شود، حکومت هم نسبت به ذوق آنها مکاتب متعددی را بدسترس شان افتتاح و اعتبارات کافی را برای تعلیم و معارف این منطقه منظور فرموده است خوست قبل از ۱۳۱۸ ش حکومت درجه اول بود اما درین تاریخ بحکومت کلان ارتقاء یافت حکومت کلان خوست شهر سرحدی و قبل از گردیز مرکز ولایت جنوبی بود، از کابل بمسافهٔ ۲۳۸ کیلو متر بجنوب واقع است. واز گردیز مرکز ولایت جنوبی ۱۱۶ کیلومتر فاصله دارد. دستگاه تیلگرام بیسیم وتیلفون ومیدان طیاره دارد وسعت آن کم ولی خاک آن زرخیز است. هوایش در زمستان معتدل اما در تابستان بسیار گرم است، ادارات حکومتی در زمستان از مرکز گردیز که بسیار سرد است غالبا بخوست انتقال میکند. در تابستان خوست بسیار باران دارد و این باران ها تا اندازهٔ از شدت گرمی می کاهد، کوهای مجاور آن از جنگلهای که مخصوص کوهستان های ولایت جنوبی است مملو می باشد. میوه اش توت، زرد آلو، لیمو، نارنج، منه، کیله وغیره است. زراعت گندم وجو هم در تابستان تا اندازهٔ صورت میگیرد اهالی این منطقه بسیار شجیع اند و در جنگ های افغان و انکلیس خاصتاً در جنگ سوم سهم بارزی داشته اند، پیداوار خوست عبارت از گندم بمقدار کافی، جو و جواری در تمام حصص آن، انار خوب، توت ودیگر میوه های سردرختی در علاقه اسمعیل خیل، مندوزائی، المره، جدران، نریزو اورژل، نارنج در علی شیر توت، خوب در جاجی میدان و علاقه سبری وجود دارد، حکومات وعلاقه داری های ذیل بحکومت کلان خوست مربوط میباشد:

۱- حکومت درجه ۳ تنی که علاقه داری درجه ۲ میرنادرشاه کوت و علاقه داری درجه ۳ گربز بآن مربوط است.

۲- حکومت درجه ۳ موسی خیل که علاقه داری درجه ۳ قلندر مربوط آنست

۳- حکومت درجه ۴ جاجی میدان که علاقه داری درجه ۳ باك بآن مربوط است.

٤- علاقه‌داری درجه‌اول‌سبری.
٥- علاقه‌داری درجه۲ تریزائی.
٦- علاقه‌داری درجه ۲ منه‌وزائی .درحکومتکلان خوست ٦باب مکتب ابتدائی در نقاط ذیل تاسیس گردیده :
۱- مکتب‌ابتدائی لکن‌واقع خوست.
۲- « « مرکزخوست.
۳- « « اسمعیل‌خیل واقع اسمعیل‌خیل‌خوست
٤- « « تریزائی واقع ابوخانه در علاقه‌داری تریزائی
٥- « « تنی واقع دیرگی‌حکومت تنی ،ویك باب مکتب دهاتی نیزدرقریه اتمان مربوط حکومت تنی‌دائر گردیده .
٦- مکتب‌ابتدائی‌میرنادرشاه کوت واقع‌علاقه داری میرنادرشاه کوت
ازمربوطات حکومتکلان‌خوست‌چهار نفروکیل‌انتخاب‌وبشورای‌ملی‌ارسال‌می‌شود که‌یکنفرازمرکز خوست،یکنفر ازحکومتی‌تنی،یکنفرازحکومتی‌موسی‌خیل‌ویکنفرازحکومتی‌جاجی‌میدان میباشد .

خوست : رباط سرکاری ایست در۸۳ کیلومتری‌شین‌دندوتخمین۷۰ کیلومتری شهرفراه در حوزهٔ حکومت اعلی‌فراه که‌به کنارمعبرعمومی هرات وفراه واقع‌است،متصل این‌رباط رودیست کوچك که حتی درماه‌جوزاهم آب‌دارد ولی‌آنقدر بزرگ‌نیست که قابل بستن پل‌باشد بعداز طی دو کیلومتر (ازسمت شین‌دند بطرف‌فراه) بدشت‌وسیع‌حوزه‌فراه داخل میگردد .

خوست‌وفرنگ: حکومتیست درجه ٤ مربوط حکومت کلان تا لقان متعلق ولایت قطغن چنانکه از نام این حکومت پیداست از دو حصه خوست و فرنگ تشکیل شده . مربوطات خوست عبارت‌است ازعلاقه‌های‌فرغام، بول، خوش‌دره، چرخ‌فلك،دوآبی، اولنگ،زرده، بازار، تگاب دهنه فارزوودامنه‌خوست.بایددانست که‌خوست‌بصورت یك‌دره‌است که‌خاك آن فوق‌العاده‌زرخیز وزراعت آن‌عبارت‌است از گندم،جو،جواری ،پنبه، ارزن،زغرونخود، ومیوه‌های آن‌عبارت‌است‌از ناك ،سیب انگور ، بهی ،توت ،زردآلو، بادام، گیلاس ،آلوبالو، ارغنجال ،کوك‌سلطان ،خربوزه ، تربوز، وعلاقه فرنك‌هم بصورت یك‌دره افتاده‌لکن‌نسبت بدره‌خوست خوردتر می‌باشد ، در یاهای خوست فرنگ‌ازان دره‌عبورمی کندوباعث شادابی آنهامیشود . مربوطات فرنگ عبارت‌است‌از چار قریه سودك ،مرادشهر ویارنداو. زراعت‌ومیوه‌های فرنگ همان‌است که‌درعلاقه خوست بدست‌می آید . حیوانات‌خوست‌وفرنگ‌عبارت‌است‌ازاسپ، گاو، خر،بز، گوسفندوگدی که نوعی‌از گوسفند میباشد دریاهای خان‌آباد و دریای بنگی‌مرهون دریای‌خوست و فرنگ می باشد . دریای خوست پس از انکه از دوآبی عبور میکند و «اولنگ ازده» و دهنه خوست را سیراب می نماید در جنوب علاقه خانقاه بادریای فرنگ الحاق می یابد و بعدازان ازدره طولانی خیلاب گذشته به علاقه یهوا،شیره‌ومانده رسیده‌بعدا بادریای خان‌آباد یکجا میشود .حکومت درجه٤ خوست وفرنگ دارای‌ده قریه مشهور است که‌حاوی ۱٦۱۰ خانه بادیگر قراء خورد بزرگ که جمله حاوی دوهزارو پنجصدو ده خانه است میباشد .خوست وفرنگ ازجانب شمال‌شرق و شمال محدود

است به‌ورسج ،تالقان ،فرخار، واز جانب‌شرق‌وغرب محدوداست به‌سلسه کوهای که مشرف به‌دره های‌مذکور می‌باشد واز سمت جنوب محدوداست به‌حوزه اندراب. مسافه‌خوست وفرنگ از بغلان درحدود ۱۴۵ کیلومتر واز خان آباد تقریباً ۱۱۶ کیلومتر واز تالقان هم تقریباً ۱۱۶ کیلومتر می‌باشد.یکنفر وکیل‌ازطرف اهالی خوست‌وفرنگ انتخاب وبشورای‌ملی‌ارسال‌می گردد،همچنین دوباب‌مکتب ابتدائی که‌یکی مکتب‌ابتدائی خوست واقع دوآبی‌ویک‌باب دیگر آن‌مسمی به‌مکتب ابتدائی فرنگ‌واقع چارقریه فرنگ دائر میباشد.

خوش آب : موضعی است که‌بفاصله ۱۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه ۴۹دقیقه و۲ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ۳۰ دقیقه و۱۲ثانیه کائن میباشد.

خوش آب : قریه‌ایست که بفاصله ۶۲ کیلومتر بطرف غرب قریه سربولی مربوط حکومت درجه۲ کوهستان متعلق حکومت اعلی پروان متصل سرك واقع و بخط طول‌البلد شرقی۶۹درجه ۵ دقیقه ۴۱ ثانیه وعرض البلد شمالی ۳۴درجه۵۳ دقیقه ۱۲ ثانیه کائن میباشد.

خوش آباد : قریه‌ایست که‌بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب غرب علاقه‌داری درجه اول‌جوین مربوط حکومت‌اعلی فراه بخط طول‌البلد شرقی ۶۱درجه ۲۹دقیقه ۲۱ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۱درجه ۲۷دقیقه‌و۴۴ ثانیه واقع است.

خوش آب اوبه: نهریست که‌بفاصله ۴۴ کیلومتر درشمال شرتان درعلاقه حکومت درجه ۳ برکنر (اسمار) متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بخط طول‌البلد شرقی ۷۱درجه ۲۴دقیقه و۴۸ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۵درجه ۵۶دقیقه و۵۵ ثانیه کائن میباشد.

خوش آسیا : شله‌ایست که‌بفاصله ۲ کیلومتر درغرب کشك درعلاقه حکومت درجه ۲ کشك مربوط‌حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات واقع وآب آن برود کشك میریزد، وبخط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه ۲۹دقیقه و۴ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۴درجه ۵۲دقیقه و۳۰ثانیه قراردارد.

خوش بائی : قریه‌ایست متعلق علاقه داری درجه‌اول المارمربوط حکومت درجه اول پشتون کوت درحوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

خوش پاس : قریه‌ایست که بفاصله۶۶ کیلومتر درجنوب‌شرق شهرفراه‌بخط ۶۲درجه ۲۵دقیقه و۳۷ثانیه‌طول‌البلد شرقی وخط ۳۲درجه ۴۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خوش پامی : قریه ایست که بفاصله ۱۳ کیلومتر درشمال غرب قریه مرغه درعلاقه شهرك حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات‌بخط طول‌البلد شرقی۶۳درجه ۵۸دقیقه و۳۷ثانیه‌وعرض‌البلد شمالی ۳۴درجه ۳۰دقیقه و۳۸ثانیه واقع است.

خوش پن : قریه ایست که بفاصله ۳۵ کیلومتر درجنوب شرق خیرآباد درعلاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان بخط طول‌البلد شرقی ۷۱درجه ۱دقیقه‌و۴۱ثانیه وعرض‌البلدشمالی ۳۶درجه ۴۷دقیقه و۱۳ثانیه واقع میباشد.

خوشتال : قریه ایست که بفاصله ۵۱ کیلومتر درجنوب غرب شهر میمنه متعلق حکومت اعلی میمنه واقع وبخط طول‌البلد شرقی ٦٤ درجه ۲۵دقیقه و۲٤ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۵درجه ٤۱دقیقه و٦ ثانیه کائن میباشد .

خوش تپه : شیله ایست که‌بفاصله ۳۹ کیلومتر درجنوب شبرغان مربوط ولایت مزارشریف واقع گردیده وبخط طول‌البلد شرقی ٦۵درجه ۵۳دقیقه و٤۸ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳٦درجه۱۹ دقیقه و۵۸ ثانیه کائن است .

خوش تك دره : دره ایست که بفاصله ۲۵ کیلومتر درشمال شرق بلچراغ درعلاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه واقع گردیده‌وبخط طول‌البلد شرقی ٦۵درجه۲۳دقیقه و۱۲ ثانیه‌و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ۵۵دقیقه و۳٦ثانیه کائن میباشد .

خوشتگال کوتل: کوتلیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب شرق بهراب چاه در علاقه حکومت درجه‌اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بخط طول‌البلد شرقی ٦٤درجه ۷ دقیقه و۲۲ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۲۹درجه ۲۳دقیقه و۱۰ ثانیه واقع شده است .

خوشتوت : قریه ایست بفاصله تخمین ۲٦ کیلومتری جنوب شرق خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف .

خوش توت دره: دره ایست که بفاصله ۳۸ کیلو متر درجنوب شرق حکومت درجه ۲ خلم مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزار شریف واقع وبخط طول‌البلد ٦۸ درجه ۳ دقیقه و۱۲ ثانیه شرقی و خط عرض‌البلد ۳٦درجه ۳۷دقیقه و۲۹ ثانیه شمالی کائن میباشد .

خوشحال آباد: قریه‌ایست که‌بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب‌غرب حکومت درجه۲دولت آباد مربوط حکومت کلان بلخ درحوزهٔ ولایت مزارشریف واقع وبخط ٦٦درجه ٤٦دقیقه و۵۸ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٦درجه ۵۷دقیقه و۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خوشحال خیل : قریه‌ایست که بفاصله ٦ کیلومتر بطرف جنوب قریه پیرمحمد خان متصل سرك درعلاقه حکومت درجه ۲ تگاب‌مربوط حکومتکلان کاپیسا درحوزهٔحکومت اعلی‌پروان واقع وبخط طول‌البلد شرقی ٦۹درجه ٤۱دقیقه و۳۰ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳٤درجه٤۳دقیقه و۲۵ثانیه موقعیت‌دارد .

خوش‌دره : قریه‌ایست که بفاصله ۱۸ کیلومتر درجنوب شرق خیرآباددرعلاقه حکومت‌درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان بخط ۷۱درجه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳٦درجه ۵٤دقیقه‌و۵۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

خوش رباط : موضعی است که‌بفاصله ۳۸ کیلومتر درشمال مرکزهرات در علاقه حکومت‌درجه‌اول انجیل مربو ولایت هرات بخط ٦۲درجه ۵دقیقه و۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۳۹ دقیقه و۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خوش رباط : قریه ایست که بفاصله ٤٢ کیلومتر درشرق شهر مزار شریف متصل سرك واقع وبخط طول البلد شرقی ٦٧درجه ٣٤دقیقه ٥٩ثانیه وعرض البلدشمالی ٣٦درجه٤٤دقیقه و١٢ثانیه موقعیت دارد .

خوش لك ورلك : موضعی است که بفاصلهٔ ٧٤ کیلومتردرجنوب شرق مرکز حکومت کلان تالقان مربوط ولایت قطغن کائن وبخط طول البلد شرقی ٦٩ درجه ٥٩دقیقه ١٢ ثانیه وعرض البلد شمالی ٣٦ درجه ٢٣ دقیقه ٣٢ ثانیه واقع است .

خوش مند : قلعه ایست که بفاصلهٔ ١٠ کیلومتر درشمال شرق علاقه داری درجه اول دیله درعلاقه ادین خیل مربوط حکومت کلان کتوازمتعلق حکومت اعلی غزنی واقع وبخط ٦٨درجه١٥ دقیقه٨ ثانیه طول البلد شرقی وخط ٣٢درجه ٤١ دقیقه٢٠ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خوشناك : قریه ایست که بفاصلهٔ ٨ کیلومتر درجنوب غرب اشکاشم درعلاقهٔ زیباك مربوط حکومت درجه ٣ اشکاشم درحوزهٔ حکومت اعلی بدخشان واقع وبخط طول البلدشرقی ٧١درجه ٣٢ دقیقه ٦ ثانیه وعرض البلد شمالی ٣٦درجه ٣٨ دقیقه ٢٤ ثانیه قراردارد .

خوشی : علاقه داری ایست راساً مربوط بحکومتکلان لوگر ولایت کابل که مشتمل برچندین قریه بوده و به سه حصه : (ده بالا ، ده پایان وده میانه) تقسیم شده وتمام آنها بنام خوشی یادمیشود، بعضاً ابتدای آن را اوتك وآخر آن را اندرهوتك مینامند وقریه جات مشهور آن عبارت است اززایرك، دوبندی، چناری، بریم ، کندو . درخ ، میتی ناصری ، کاریز در یاخان ، کاریز مرچتال ، کاریز گل محمد خیل کاریز فتح علی خیل، کاریز سلطان خیل وسرغندی می باشد. حدود اربعه علاقه داری خوشی ازطرف شمال زرغون شهر وسرخ آب مربوط علاقه داری محمد آغه، غرباً پادخواب شانه مربوط علاقه داری پل علم، جنوباً آبچکان مربوط علاقه داری پل علم، شرقاً بحوزهٔ ولایت جنوبی پیوست میباشد . قریه دوبندی ازمرکز علاقه داری خوشی تخمیناً ٤ کیلومتر مسافه دارد. مردم ن تجارت پیشه وزمین دار میباشند . آب وهوای آن دررمستان سرد ودر تابستان معتدل میباشد . زمین آن برای زراعت گندم وجواری مساعد است . اشجار مثمر آن ازقبیل زردآلو ، توت ، شفتالو، چهارمغز بوده بمقدار کمی انگور هم دارد . کوه مشهور آن اشتر گردن ،ونور دره میباشد وهمیشه برف گیر است . قریه چناری ، بریم ، کندو ودرخ ، ازمرکز علاقه داری خوشی تخمیناً به اندازه پنج کیلومتر مسافه دارد و مردم ایشان تجارت پیشه وزمین دار میباشند . اشجار مثمر آن توت وزردآلو است .

اشجار غیر مثمر آن بیدوچنار بوده و کوه مشهور آن عبارت از کوه کنداب است. قریهٔ متی ناصری ازمرکز علاقه داری خوشی تخمیناً ٢ کیلومتر مسافه دارد. مردم آن مالدار وغریب کاری باشند . آب وهوای آن در زمستان سرد ودربهار معتدل است وزمین آن برای للمی کاری مساعد است اشجار مثمر آن توت ، زردآلو ، بهی . شفتالو ، و کمی انگور میباشد و کوه آن عبارت از کوه سلطان سیداحمد کبیر علیه الرحمه می باشد که برف همیشگی دارد وحیوانات وحشی از قبیل روباه گرگ، خنك دران زندگانی می نمایند. این کوه دامنه های علف زار داشته ومردم میتی وقریه برك ودرخ وگدری باغزدی ها ومال و مواشی خود در آنجا رفته ایام تابستان را سپری می نمایند .

قریه برك ازمرکز علاقه‌داری تخمیناً هفتنیم کیلومترفاصله‌داردواهالی آن غریب کار و کمی‌زمین دار می‌باشند وزمین آنجا لجن‌زار واکثر لامزروع میباشد قریه کاریز ازمرکز علاقه‌داری تخمیناً دونیم کیلو متردور افتیده ومردم آن زمین‌دار ومالدارمی باشند وزمین آنها برای‌زراعت گندم وجواری‌مساعد است. چون آب آنها کم استوبرای زراعت کفایت نمی کند ازان رویك اندازه زمین آن لامزروع‌مانده و آب وهوای آن‌درزمستان‌سردودر تابستان معتدل می‌باشد.اشجار مثمردرتمام‌حصص آن دیده می شود و آب‌وهوای آن‌خوب وصحت بخش است. سرغندی ازمرکز علاقه‌داری‌تخمیناً به‌اندازه سه کیلومتر مسافه‌دارد واز آب‌قنات‌برای زمینداری استفاده می‌نمایند‌اما بمقدار کافی دیده نمی شود. به عقیده اهالی قریه‌مذکور به‌این سبب‌خوشی نامیده شده که وقتی انسان ازعلاقه‌های‌دشوار گذار هریاب وهزار درخت گذشته‌به این موضع زیبا میرسدخوش و مسرور می‌شود.مزارات متبرکه . که درعلاقه خوشی‌موجود ومورد احترام اهالی می‌باشد عبارت انداز سلطان‌سیداحمد کبیرعلیه‌الرحمه،خواجه‌حسن علیه‌الرحمه، خواجه پاینده‌علیه‌الرحمه ،خواجه علی‌علیه‌الر ، خواجه‌غنی علیه‌الرحمه،شاه‌سیدمحمدعلیه الرحمه ،شاه‌مردعلیه‌الرحمه،نظرجای‌دوازده امام،میرشاه حسین علیه‌الرحمه ومیرسیدعلی شیرازی.مزارات فوق بدون‌عمارتند. درخوشی‌یك‌باب مکتب ابتدائی نیزبرای اطفال تاسیس گردیده است.

خوك آباد : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۱ کیلو درشرق علاقهٔ حکومت درجه اول سرپل مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزار شریف کائن‌وبخط طول‌البلد شرقی ٦٦درجه ۲۰ دقیقه ۲۲ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳٦ درجه ٤ دقیقه ٤۸ثانیه واقع شده است .

خوك‌سریون : قریه ایست کەبفاصله۱ کیلومتر درشمال‌رووتج درحوزه‌علاقه داری درجه۲ راغ مربوط‌حکومت اعلی بدخشان واقع وبرخط ۷۰ درجه ۲۲دقیقهٔ ۱۲ ثانیه طول‌البلدشرقی‌وخط۳۷ درجه ۳۲ دقیقه ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌قرار دارد .

خوگر : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٥۱،٥ کیلومتردرجنوب غرب‌حکومت درجه اول چحانسور مربوط‌حکومت اعلی فراه واقع وبخط٦۱درجه ٥۰دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی‌وخط ۳۰درجه ٤۷دقیقه ۲٤ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خوگنی : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر درشمال‌شهرغزنی مربوط حکومت‌اعلی غزنی‌متصل سرك‌واقع وبخط ٦۸ درجه ۱۹دقیقه ٥٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط۳۳ درجه ۳٥ دقیقه ۳٥ ثانیه عرض البلد شمالی کائن است .

خوگی : قریه‌ایست‌بفاصله٦۱،٥ کیلو متردرجنوب‌غرب قریهٔ گل آباد درعلاقه حکومت‌درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك واقع وبخط ٦۳ درجه ۱٥ دقیقه ۱٤ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳۰ درجه ۲۱ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خوگی : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ٤٥ کیلومتر درجنوب شرق‌نمله‌درعلاقه حکومت درجه‌اول خوگیانی‌مربوط ولایت مشرقی کائن وبخط ۷۰درجه ۱٥دقیقه ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳٤درجه ۱۳دقیقه ۳٥ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع شده است .

خوگیانی : قریه ایست که بفاصله ۹٤ کیلومتر درجنوب غرب قریه جلدك درعلاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار متصل سرکیکه بطرف قندهار میرود واقع وبخط ٦٦درجه ۳۲دقیقه و٦۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۱درجه ۳۳دقیقه و۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خوگیانی : حکومتی است درجه اول مربوط ولایت مشرقی که تخمین برخط ۷۰درجه۱٦دقیقه و٤۲ثانیه طول‌البلدشرقی‌وخط ۳٤درجه۲۰دقیقه و۳۰ثانیه‌عرض‌البلد شمالی. بارتفاع ٤۷۵۵ متراز سطح‌واقع ودرتمام‌طول‌سال هوای آن‌معتدل بوده ومخصوصا درتابستان به‌سبب‌اعتدال‌هوا صیفیه‌دارالحکومگی آن ولاشناخته میشود ، سفیدکوه که ازغزنی شروع وجانب‌شرق امتداد یافته ، درولایت‌مشرقی بدو حصه تقسیم میشود،درقسمت‌غربی آن حکومت خوگیانی ودرحصه‌شرقی‌آن حکومت کلان شنوار واقع است،قسمت شمالی این کوه را سپینه خوله‌میگویند.درحصص‌قلل‌سفید کوه برف‌دائمی ودربلند ترین حصهٔ قله یك حوض سنگی موجود است دردامنه های قریب آن برف دائمی‌وجود داشته‌ودربعضی حصص شمالی این حکومت ندرتاً برف میبارد امادرسائر حصص آن‌در زمستان بطور دائم ودربهار بیشتر باران میبارد . زمین خوگیانی پستی ها وبلندیهای زیادی‌داشته اراضی آن زیادتر سنگ زار وریگ زار میباشد. امارویهمرفته اراضی‌لامزروع آن نسبت به‌مزروعی وکشمندی آن نسبت به‌باغی افزون تردیده میشود ، چون ماهیت اراضی‌آن خوب نیست نسبت به تمام علاقه جات مشرقی کم حاصل ترمیباشد . عمده ترین حبوبات‌آن : گندم، جو، جوار وکنجداست،درختهای سرو سهی، پنجه چنار وبید درزمین های معموره‌ودرختهای‌ارچه، جلغوزه نشتر بلوت وسائراشجار غیرمثمر درکوهای آن دیده میشود . اشجار مثمر آن عبارت است از انار، بادام، زردآلو، شفتالو، ناك، سیب، انگور، آلوبالو، انجیر،ودر کنار جوی‌ها وچشمه‌سارها بلکه اکثر جایهای آن درختهای توت نیز دیده‌میشود، باید گفت که : بهتریـن توت دارد . چارمغز، املوك، جلغوزه، بلوت نیز درکوهای آن بوفرت دیده میشود . انارازجمله پیداوارعمده آن بشمار میرود که بیشتر بخارج صادرات دارد .اقسام سبز یجات مانند ترب، شلغم ، کچالو، پیاز، کدو، ترائی، بادنجان سیاه وسرخ، خرفه، بادرنگ، سیر، گشنیز وعدس نیز زرع میشود . همچنین ازطرف اهالی مربوط حکومت خوگیانی یکنفر وکیل انتخاب وبشورای ملی فرستاده شود . درسابق مردم خوگیانی به تربیت اسپ چندان علاقه نداشتند ولی درین اواخر به تربیه اسپ های سواری ومرکب بیشتر توجه مینمایند، همچنان تربیه گوسفند، گاو های شیری قلبه‌ئی، بز،قاتر، بیشتر رواج دارد ، کذا تربیه مرغ خانگی نیز مروج است. صنعت در خوگیانی تایك اندازه رائج است وارباب صنائع ازقبیل آهنگر، مسگر، نجار ، نداف، حلاج و غیره غالبا درقراء بزرگ سکونت دارند وصنعت منسوجات ابریشمی وتربیه کرم‌پیله نیزرواج داشته دستگا های برای بافتن دستمال، لنگی‌سر، لنگی شانه (ابریشمی وغیر ابریشمی) چادر وغیره موجود است وعلاوتا دستگا های کرباس بافی وجود دارد، سائرطبقات اهالی زراعت پیشه ومالدار میباشند درخوگیانی اشیای‌ذیل‌مانند جلغوزه،چارمغز، انار،پوست‌خام گاوی،بزی، گوسفندی،انارپوست، چوب پوشش،زغال،ابریشم، وازمصنوعات قناویز، لنگی، دستمال، چیت‌های کرباسی برای‌تجارت

صادر میشود،واردات اهالی غالباً ظروف‌مسی، پوشاکه باب، روغن خوراکه، برنج وادویه‌یونانی وغیره میباشد . ازجنس معادن درسفید کوه‌سنگ سیاه‌وسنگ سلیت بوده و سنگ‌مرکی خیل بسیارشهرت‌دارد،درسیاه کوه سنگ مرمر کشف واستخراج شده ومیشود وصادرات نیز دارد . از کوه جگدلك یاقوت نیز کشیده میشود .

دریاها : سفید کوه‌درانتهای‌حدودولایت کابل،خاك‌سرخ‌پیدامیکند وازانجا دورودخانه‌برمیآید.

۱ - دریای سر خاب که جانب لوگر کابل جریان دارد .

۲ - دریای سرخاب حصارك که جانب مشرقی میرود . وپس ازینکه حصارك را سیراب نمود نزدیك قریه نظرآباد به‌دریای کابل میریزد .

۳-رود جوکان که پایان تر ازسرخاب ازسفید کوه منبع گرفته آخرین حصه علاقه‌داری حصارك را سیراب میکند ونزدیك باغ اسپان‌برود سرخاب میریزد .

٤ - رود «توتو» است که ازسفید کوه منبع گرفته درحدود گندمك بدریای نویان میریزد .

٥ - رود نویان که ازسفید کوه منبع گرفته جانب شمال جریان دارد .

٦ - رود «کرسو» که ازسفید کوه برامده ازوسط منطقه مرکزی حکومت خوگیانی گذشته ودرحدود بالاباغ سرخ رود برود سرخاب میریزد،علاوتا رودهای دیگری بنام کمبو، اگام ، رود نمله، هزار ناو، پچیر، نیز موجوداست که ازسفید کوه برامده اکثرمناطق راسیراب میکندوبدریای کابل‌منتهی میگردد. درخوگیانی مزارات‌زیادی‌وجود دارد که بنام‌خواجه‌گان یاد میشود . ازقبیل خواجه ملکیار، خواجه سرپوش، خواجه‌حیدر، خواجه عسکری، وخواجه لکان. مردم قریه میگویند این ها برادرانی اند که درآغاز اسلام دراینجا آمده شهید شده اند،ایشان را اولاد حضرت صدیق (رض) میپندارند وبرعلاوهٔ این ها دیگرمزارات نیز دراینجا موجود است که شهرت زیادی ندارد، حکومت خوگیانی درحوزهٔ اداری خود دوعلاقه داری را شامل میباشد که عبارت است ازعلاقه داری درجه ۲ پچیرو آگام وعلاقه داری درجه ۳ شیرزاد.درحوزه حکومتی خوگیانی (۲) باب مکتب ابتدائی تأسیس یافته است که یکی در کجه ودیگری در تـوتو واقع است .

خوگیانی : قلعه ایست که بفاصله ٥، ۱۷ کیلومتر درشمال شرق قلعهٔ سرکاری معروف درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار واقع‌وبخط طول‌البلد شرقی ٦۷درجه ۱۱دقیقه و٤۲ ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ۳۹ دقیقه و۷ ثانیه کائن میباشد .

خوگیانی‌ثانی: قریه ایست که بفاصله ۳٥ کیلو متر درغرب قریهٔ خوگیانی در علاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان . مربوط ولایت قندهار وقوعداشته وبخط طول‌البلد شرقی ٦٦ درجه ۱۳دقیقه و۳٤ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ۳۳ دقیقه و۲۳ ثانیه کائن میباشد .

خولج‌رود : رودیست که بفاصله ٦۸ کیلومتر درشمال قریهٔ شهیدان درعلاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك واقع وبه رود موسی قلعه میریزد ، وبخط طول‌البلد شرقی ٦٤درجه ٤۸ دقیقه و٦ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه ٤۲دقیقه و۸ ثانیه کائن میباشد .

خولدرچت : موضعی است که بفاصله ۶۳ کیلومتر درشرق سرحد حکومت درجه ٤ واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع وبخط ۷۳درجه ۵۵ دقیقه و۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۶ درجه ۵۹دقیقه و۵۹ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

خولهراش : موضعی است که‌بفاصله ٤ کیلومتر درجنوب قریهٔ آق گنبد درعلاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات واقع وبخط طول‌البلدشرقی ٦٤ درجه ۲۷ دقیقه ۲۲ثانیه‌وعرض‌البلدشمالی۳٤درجه ٤۵دقیقه ۲۵ ثانیه‌موقعیت‌دارد .

خولی طاهر : کوهی است درجنوب‌شرق گاودره درعلاقهٔ حکومتکلان غوریان مربوط ولایت‌هرات که بخط طول‌البلد شرقی ٦۱ درجه ۲۲ دقیقه ۱۲ ثانیه وعرض البلد شمالی ۳۳درجه ۵۷ دقیقه ۵۰ ثانیه واقع شده‌است .

خولی کره کی: دندآبیست که‌بفاصلهٔ ٦۳ کیلومتر درجنوب‌غرب قریهٔ سیف الله در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار واقع وبخط طول‌البلد شرقی ٦۵ در جه ٤۳ دقیقه ۳۵ ثانیه وعرض‌البلدشمالی ۳۱درجه۵دقیقه ٤٦ثانیه کائن‌است.

خولی‌مرغ : کوهی است درشمال مرکز هرات درعلاقه حکومت‌درجه‌اول انجیل مربوط ولایت هرات که بخط طول‌البلدشرقی٦۲درجه ۷دقیقه ۲٤ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳٤درجه ٤٤دقیقه ۱۲ ثانیه‌کائن میباشد.

خونت : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر درغرب قریهٔروان درعلاقه حکومت درجه ۲ در واز مربوط حکومت اعلی‌بدخشان واقع گردیده وبخط ۷۰ درجه ۵۸ دقیقه ۵۷ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۸درجه ۲۳دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن‌میباشد .

خون‌زار : قریه ایست که‌بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر درشمال‌غرب حکومت‌درجه ۳ قیصار مربوط حکو مت اعلی میمنه کائن وبخط طول‌البلد شرقی ٦٤درجه ۱ دقیقه ۳٦ ثانیه وخط عرض البلد شمالی ۳۵ درجه ٤۷ دقیقه ۳٤ثانیه واقع شده‌است.

خون‌سنگ : قریه ایست که‌بفاصله ۵ کیلومتر درجنوب شرق شین دند بقرب دریای اد رسکن مربوط ولایت هرات که‌بخط ٦۲درجه ۱۰دقیقه ۲۱ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳درجه ۱٦ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد .

خونی : چشمه ایست که‌بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در شمال شرق تیواره درعلاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت‌هرات واقع وبخط ٦٤درجه ۳۹ دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ۳٦ دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن‌است .

خونی : کوتلیست که‌بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر درشرق قریه موسی قلعه مربوط حکو مت اعلی گرشك واقع وبخط طول‌البلد شرقی ٦۵درجه ۱۲ دقیقه ۵۵ثانیه وعرض البلد شمالی ۳۲ درجه ٤۱ دقیقه ۲۵ثانیه کائن‌میباشد .

خونی جام شیله: شیله ایست که بفاصله ۵۳ کیلومتر درشمال شرق قلعهٔ دوچینه در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع وبخط ۶۹ درجه ۱۳ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۱ درجه ۵۵ دقیقه ۳۵ ثانیهٔ عرض البلد شمالی کائن میباشد .

خویش : قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر درشمال گردن دیوال درعلاقه حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی درولایت کابل واقع وبخط طول البلد شرقی ۶۸ درجه ۱۱ دقیقه ۲۶ ثانیه وعرض البلد شمالی ۳۴ درجه ۴۲ دقیقه ۱۲ ثانیه کائن میباشد .

خیبرك : سرزمین جنگجویان وسلحشوران شمالی است این سرزمین ازصدها تپه ومزارع للمی و آبی متشکل است بهترین ولذیذ ترین حاصلات آن خربوزه وانگور است اطراف آنرا کوه بچه شیخو قریهٔ شیخو ،زمه، آق سرای ، قلعهٔ پایان، بوینه قره وجویبار بوینه قره احاطه کرده است . از مابین خیبرك راهی که کابل، پایمنار، جویبار وقلعه حاجی صاحب را به بگرام وصل میکند گذشته واین راه رامردم راه پادشاهی میگویند چندین سال پیشتر که عبور ومرور موتر کمتر بود قافله اشتر واسپ وقاطر ومرکب ازهمین راه بطرف کابل رفت و آمد داشت . در وسط خیبرك قلعه ایست که آنرا مرزا عبدالقیوم خان مرحوم پسر احمدعلی خان وزیر خزائن امیر شیرعلی خان برای آسایش مسافرین وتامین راه عمومی تعمیر کرده بود و کاروانسرای خوبی بود اکنون باوجود حوادث روزگار این قلعه تاریخی پابرجاست، اگر سرك عمومی وشاهی ازان جا میگذرد نزدیکترین راهی است که کابل و کاپیسا را بهم وصل میکند، چون درین ساحه جنگهای خونینی میان اهالی سمت شمالی وانگلیس ها بوقوع پیوسته لهذا آن سرزمین پرماجرا را خیبرك میگویند .

خیدی کنداد: کوتلی است که بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر درجنوب شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی واقع وبخط طول البلد شرقی ۶۹ درجه ۲۱ دقیقه ۲ ثانیه وخط عرض البلد شمالی ۳۳ درجه ۲۶ دقیقه ۲۵ ثانیه کائن است.

خیر : قریه ایست که بفاصله ۳ کیلومتر درشمال قلعهٔ کف درعلاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع وبخط ۷۰ درجه ۲۷ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۸ درجه و ۱ دقیقه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خیر آباد : قریه ایست که بفاصلهٔ ۲ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ باولی درعلاقه حکومت درجه ۴ سرخ رود متعلق ولایت مشرقی کائن وبخط طول البلد شرقی ۷۰ درجه ۱۵ دقیقه ۴۲ ثانیه و عرض البلد شمالی ۳۴ درجه ۲۳ دقیقه ۲۳ ثانیه واقع است .

خیر آباد : دهی است درشمال شرق علاقه داری چهار آسیاب مربوط حکومت چهاردهی که دربین ۶۹ درجه ۱۳ دقیقه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۵ دقیقه عرض البلد شمالی واقع و دریای لوگر ازشرق آن میگذرد .

خیر آباد : قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر درجنوب غرب حکومت درجه اول آقچه مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف واقع وبخط ۶۶ درجه ۵ دقیقه ۴۶ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۶ درجه

۵۰دقیقه ٥٤ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن‌میباشد .

خیر آباد : قریه‌ایست بطرف شرق شهر خلم بفا صله تقریبا ۳۵ کیلو متر که متعلق حکو متکلان سمنگان ولایت مزارشریف میباشد .

خیر آباد : قریه‌ایست که بفاصله ۱۵ کیلومتر درشمال مرکز جرم متصل سرك درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع وبخط ۷۰درجه ٤۹دقیقه و۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳٦درجه ۵۷دقیقه و٥٤ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

خیر آباد : قریه ایست که بفاصله ۳ کیلومتر درشمال شهر قندهار واقع وبخط طول‌البلدشرقی ٦۵ درجه ٤۲ دقیقه و۲۵ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳۱درجه ۳۷ دقیقه و۱۰ثانیه کائن میباشد .

خیر آباد : قریه ایست که بفاصله ۳ کیلومتر بطرف جنوب غرب علاقه شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی کائن وبخط ٦۹درجه ۵۲دقیقه و٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۳ درجه ۱۵دقیقه و۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خیر آباد : قریه ایست که بفاصله ۱۵ کیلومتر درجنوب شرق شهرفراه بخط ٦۲ درجه ۱٤ دقیقه و٥٤ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۲ درجه ۱۹دقیقه و۲۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است .

خیر آباد : قلعه ایست بفاصله ۱۷ کیلو متر درشمال‌غرب حکومت درجه۲ اناردره مربوط حکومت اعلی‌فراه که بخط طول‌البلد شرقی ٦۱درجه ۳۲دقیقه و٤۸ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۲درجه ۵۲دقیقه و ۳۲ ثانیه واقع شده است .

خیر آباد : قریه ایست درحوزهٔ حکومت درجه ۲ دولت آباد که ازملحقات حکومتکلان بلخ‌ومتعلق ولایت مزار شریف بوده تخمین در(۱۵) کیلومتری سمت شرق دولت آباد واقع میباشد،شرقاً متصل‌است بقریهٔ سیاه گرد مربوط حکومت نهرشاهی، غربا میرسد بزمین های قره غجله، شمالا پیوسته است بریگستان، جنوبا ملحق میباشد باراضی مجاور مزار اصفهان مربوطحکومت نهرشاهی، هوای آن درتابستان گرم ودرزمستان بعلت وزیدن بادهای دائمی ازسمت شمال سردی شدیدی دارد، اندازهٔ سردی دراینجا بطور متوسط دو درجه تحت صفر تخمین میشود، زمین قابل زراعت اینقریه‌تخمیناً درحدود (۱۹۵۱۵) جریب میباشد گرچه اراضی آن هموار بوده صالح‌الزراعه‌میباشد اما به‌سبب قلت آب،باغهای انگوری وغیره میوه‌ها وجودنداشته باآنهم بعضافوا که‌از قبیل توت، زرد آلو، بادام،سنجد، بهی، سبزیجات واشجارغیر مثمر پیدامیشود، حاصلات مهمه این ناحیه خربوزه، تربوز گندم، جو وغوزه (پنبه) میباشد که دربعضی جاها جهت فروش عرضه میشود . تعداد خانوار اینقریه تخمین (۳٤۰) بوده پیشهٔ آنها زراعت، مالداری‌وشتر کاری‌است ، بعضاً گل کار و نجار هم میباشند، قالین، الچه، کرباس توسط اناث بافته وتهیه میگردد ، قالین، پشم وپوست قره قل صادرات اینجا را تشکیل میدهد - درقریهٔ مذکور یکباب مسجدجامع و دوباب‌مسجد کوچك‌وجود داشته واطفال دران‌تحت تعلیم خصوصی گرفته‌میشوند .ازقریهٔ خیرآباد یك‌راه خصوصی‌وپیاده‌رو

بطول تخمین ۱۵ کیلو متر ممتد میبا شد که دران تر دد موتر و گـادی امکان پذیرنیست کـذا ازحصهٔمشرقی قریهٔ مذکور بطول تقریباً ۳ کیلومتر راه خصوصی دیگری بسر کیکه اساسـاً از مرکـز ولایت مزارشریف الی بندر پته کیسر کشیدهٔ شده است متصل ومنتهی میگردد .

خیرآبادبرج : موضعی است که بفاصله ۱٦ کیلومتر درجنوب دولت آباد درعلاقه حکومت درجه۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه واقع وبخط ٦٤درجه۸ دقیقه و۱۲ ثانیه طول‌البلدشرقی وخط ۳٦درجه ۲۱دقیقه و٤۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کـائن میباشد .

خیرآبادسرای: نهریست که بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب علاقه داری درجه‌اول دولت آباد بقرب حکومت درجه ۲ شیرین تـگاب مربوط حکومت اعلی میمنه واقع وبخط طول‌البلد شرقی ٦٤ درجه وعرض‌البلد شمالی ۳٦درجه کـائن میباشد .

خیرات خانه : قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر درجنوب شرق گـلران درحوزهٔ حکو متکـلان بـاد غیسات مربوط ولایت هرات واقع وبخط طول‌البلد شرقی ٦۳درجه ۵۹ دقیقه و۱۰ ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۳درجه ۵۳ دقیقه و۵۰ثانیه کـائن میباشد .

خیرباغ : قریه ایست که بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف واقع وموقعیت آن بخط طول‌البلد شرقی ٦۸ درجه ٤ دقیقه و۱۸ ثانیه وعرض‌البلد شمالی ۳٦ درجه ۳دقیقه و۳۳ ثانیه میباشد .

خیرخانه : کوتلی است که بطرف شمال شهر کـابل واقـع و سرك بین کـابل وچاریـکـار الی‌قطغن و مزار از گردنه آن میگذرد . قسمت شرقی ایـن کـوتل بنـام (کوه هزاره بغل) یاد می‌شود اما تیغه شـمالی آن گردنه ئی را تشـکـیل میدهـد کـه بنام کـوتـل خیرخانـه معروف است . دراین کـوتل کـه تخمین در ۱٦ کـیلو متری کـابل واقع گردیده درازمنهٔ قبل ازاسلام معبد (سوریا) یامعبد آفتاب پرستی بوده و اولین معبد بر همنها است که مجسمه های بسیار زیبا وجالب توجهی ازرب‌النوع آفتاب ومصاحبین آن ازسنگ مرمر اعلی بدست آمـده است که نام باستانی آن (رب‌النوع آفتاب) بوده ودر سرود های ویدی واوستائی مفصل ذکـر شده است . این کوتل باداشتن سوابق تاریخی تاکنون معبری عمومی بین کـابل وسمت‌شمالی‌بوده ومنل‌التجارهٔ حوزهٔ کوهستان وحتی قطغن ومزار شریف ومیمنه ازقبیل‌غله‌جات، میوه جات‌وسائر مواد کـار آمد ازهمین راه وارد کـابل می‌شود وبه خارج صادر می گردد. درپای این کـوتل قریهٔ کوچکی قرار دارد که بنام «ده کپك» مشهور میباشد وباقی اراضی که‌بین شهر نو کـابـل واین کوتل واقع است غالبا چمن زار بوده هنگام زمستان که آب بر مـی آید بشکل کـول درآمده وشکار مرغ آبی دران صورت میگیرد ولی در بهار وقتیکه آب چمن فرو می نشیند ، صورت یك مرتـع وسیعی را اتخاذ می نماید که حیوانات وبهائم‌دران می‌چرند. لـکن این‌چمن‌زار همینـکه به شهرنو وکلوله پشته نزدیك میشود اراضی آن زراعتی شده وحاصلات هنـگفتی بـار میدهد . پهنای این چمن زار غـربا (از پای کـوتل خیر خانـه) شـرقا تا پای منار که یك

معبر دیگری بین حوزهٔ کابل ووادی کوهدامن میبا شد درحدود ٦ کیلومتر تخمین میگردد . دامن شمالی کوتل خیرخانه بساحهٔ تخمین ٥٦ کیلومترمربع عبارت ازدشتی است متموج که سطح آن بعضاً فرورفته وبعضاً برازنده میباشد ، این دشت بنام چمتله معروف است وغالباً للمی کاری میشود اخیراً دربرخی حصص آن که قابل آبیاری بوداشجار بید وچنار ودرختهای میوه نیزغرس گردیده است . موقعیت جغرافیائی کوتل خیرخانه دربین خط ٦٩ درجه ١٠ دقیقه طول البلدشرقی و٣٤ درجه ٣٥ دقیقه عرض البلد شمالی درشمال غرب کابل و کوهدامن واقع گردیده وارتفاع بلند ترین نقطه مجاور آن تخمین ٢٢٧٠ متر ازسطح بحراست .

خیرخانه : موضعی است که بفاصلهٔ ١٠ کیلومتر درشمال غرب شهر غزنی واقع وبخط طول البلد شرقی ٦٧درجه ٣٩دقیقه ٤٨ ثانیه وعرض البلد شمالی ٣٣درجه ٥٩دقیقه ٢٤ ثانیه کائن میباشد .

خیردره : دره ایست که بفاصلهٔ ٧ کیلومتر درجنوب غرب خجوه درعلاقه حکومت درجه ٢ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع وبخط طول البلدشرقی ٧٠درجه ٥٧دقیقه ٣٢ ثانیه و خط ٣٨ درجه ١٤دقیقه ١٧ ثانیه عرض البلدشمالی کائن میباشد.

خیرر : قریه ایست که بفاصلهٔ ١١ کیلومتر درشمال شرق قریهٔ نوری درعلاقه حکومت درجه ٣ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی واقع وبخط ٦٦درجه ٤٣دقیقه ٥٩ ثانیه طول البلدشرقی وخط ٣٢درجه ٢٠دقیقه ٣ثانیه عرض البلد شمالی کائن است .

خیرکوت : قلعه ایست که بفاصلهٔ ٣ کیلومتر درجنوب زرغون شهر مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی کائن وبخط طول البلدشرقی ٦٨درجه ٢٤دقیقه ٣٨ثانیه و عرض البلد شمالی ٣٢درجه ٥٠دقیقه ٦ثانیه واقع است.

خیرکوت خورد: قلعه ایست که بفاصلهٔ ٤ کیلومتر درشرق زرغون شهر درعلاقهٔ حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع وبخط طول البلد شرقی ٦٨ درجه ٢٧ دقیقه ٤٧ ثانیه وعرض البلدشمالی ٣٢ درجه ٥١دقیقهٔ ١٣ ثانیه کائن میباشد .

خیرکوت کلان: قلعه ایست که بفاصلهٔ ١١ کیلومتر درشمال زرغون شهر در علاقه حکو متکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع وبخط ٦٨درجه ٢٥دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و خط ٣٢ درجه ٥١دقیقه ٤٠ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خیرملك : قریه ایست که بفاصلهٔ ٧١ کیلومتر درجنوب شرق شهرفراه مربوط حکومت اعلی فراه متصل سرکیکه بطرف دلارام میرود واقع بوده وبخط طول البلد شرقی ٦٢درجه ٢٧ دقیقه ٤٨ ثانیه وعرض البلدشمالی ٣٢درجه ١٨دقیقه موقعیت دارد .

خیرو تهانه : قریه ایست که بفاصلهٔ ٥ کیلومتر درشرق سپین بولدك مربوط ولایت قندهار کائن وبخط طول البلد شرقی ٦٦ درجه ٢٦ دقیقه ٥٠ ثانیه وعرض البلد شمالی ٣١ درجه ١ دقیقه ١٨ ثانیه واقع است .

خیروخیل : قریه ایست کـه‌بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر درجنوب قلعة السراج درعلاقهٔ حکومتکلان لغمان مـربوط ولایت‌مشرقی متصل سر کـیکه بطرف کابل میرود واقع وبخط طول‌البلد شرقی ۷۰درجه ۹دقیقه ۱٤ ثانیه‌وعرض‌البلد شمالی ۳٤درجه ۳۰ دقیقه ۱۲ ثانیه کائن‌است .

خیره : قریه ایست کـه‌بفاصلهٔ ۲۹ کـیلومتر درشرق بلچراغ درعلاقهٔ درزاب و گرزیوان مربوط‌حکومت اعلی میمنه متصل سر کـیـکه بطرف بلچراغ میرود واقـع وبخط طول البلـدشرقی ٦٥ درجه ۳۱دقیقه ٤۸ ثانیه‌وعرض‌البلدشمالی ۳۵درجه ۵۲دقیقه ۳۰ثانیه کائن میباشد .

خیرین : قریه ایست کـه‌بفاصلهٔ ۲۱ کـیلومتر درشمال قلعهٔ عبدالرحمن درعـلاقهٔ دهراود مـر بوط ولایت قندهار واقـع وبخط طول‌البلد شرقی ٦٥درجه ۲٦دقیقه ٦ ثانیه وخط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه ٤۲دقیقه ۳٦ ثانیه کائن است .

خیزاب : قریه ایست کـه‌بفاصلهٔ ۹۲ کـیلومتر درشمال شرق رووئچ درعلاقهٔشیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع وبخط ۷۱ درجه ٦دقیقه ٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۷درجه ۵۸دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است .

خیژ : درهٔ ایست درغوربند متعلق حکومت اعلی پروان واز حکومتی غوربند (سیاه گـرد)۵ کـیلومتر فاصله‌دارد این‌قطعهٔ زمین سرتا سرخرم وشاداب است ، زمین‌های مزروعی و باغ‌های متعددی دیده می‌شود ، حاصلات زمینی آن گـندم، جو، باقلی، شرشم، شبدر ورشقه است،حاصلات سر درختی آن توت ، بادام، انگور، شفتالو، ناك، سیب، زرداالو، آلوبالو، بهی وچارمغز می‌باشد، بادام آن بخارج‌فرستاده‌شده ازصادرات مهم‌وطن مامحسوب می‌شود ، انگور آن دربازار چاریکار، بامیان شیخ علی‌وشبر بفروش‌میرسد، دونوع توت دیده می‌شود کـه‌یکی را کبود می گویند ودیگری راکوك‌پیوند، نباتات طبی ازقبیل اژدم، کرمك‌بته، حنظل، زردسرك ، کـنوچه، کـاسنی واسپند بطور خود رو دیـده می شود ، از نباتاتیکه درمحروقات بـکارمیرود مانند سیاه چوب ، گـزك پر کـندول ،بوتی سرخ ساج و کـمال در کوهای جوار آن بکثرت وجود دارد . حیوانات اهلی مانند گـاو، گوسفند ، اشتر ، مرکب واسپ درانجا زیاد تربیه مـی‌شود، حیوانات‌وحشی ازقبیل گرگ،روباه وخرگوش در کوهای نزدیك آن‌بوفرت موجوداست. این‌سرزمین پرنفوس ترین مواضع‌غوربنداست وتخمین‌چارهزارخانه‌واردرینجاسکونت‌دارند پیشهٔ اهالی‌زراعت‌تربیه اشجار ، تجارت گـندم، بادام‌وانگور است .

خیشکی : موضعیست کـه‌بفاصلهٔ ۹ کـیلومتر درشمال شهرقندهار بخط طول‌البلد شرقی ٦٥ درجه ٤۱ دقیقه ۵ثانیه وعرض‌البلدشمالی ۳۱ درجه ٤۰دقیقه ۲ثانیه‌واقـع است .

خیفان : قریه ایست کـه‌بفاصلهٔ ۵ کـیلومتر درجنوب‌غرب شیندند مربوط ولایت هرات کائن وبخط طول البلدشرقی ٦۲درجه۵دقیقه ۳۸ثانیه‌و عرض البلد شمالی ۳۳ درجه ۱٦ دقیقه ۳٦ ثانیه واقع است .

خیل : قریه ایست کـه بفاصلهٔ ۴۹،۵ کـیلومتر درجنوب قلعهٔ گـدام درعلاقه حکومت درجه ۳ تـرین مربوط ولایت قندهار واقع وبخط ٦۵ درجه ۵٤ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۲ درجه ۲۳ دقیقه ٤۹ ثانیه عرض البلدشمالی واقـع است .

خیل او : دره ایست کـه درعلاقـهٔ حکومت درجه ٤ خوست وفرنـگ مـربوط حکو مت کـلان تالقـان متعلق ولایت قطغن واقـع وبخط طول البلد شرقی ٦۹ درجه ۳۰ دقیقه ٤٦ ثانیه وخط ۳٦ درجه ۳دقیقه ۵۳ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

خیل مخال : موضعی است که بفاصلهٔ ۷ کیلومتر درشمال غرب قریهٔ سوزل مانده درعلاقه حکومت درجه ۳۴ ترین مربوط ولایت قندهار واقع وبخط طول البلد شرقی ٦٦ درجه ۱۴ دقیقه ۳۷ ثانیه وعرض البلد شمالی ۳۲ درجه ۳۰ دقیقه ۳۵ ثانیه کـائن میباشد .

خیلی نیك : موضعی است که بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتردر جنوب غرب قلعهٔ کوهستانی درعلاقهٔ حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات وقوعداشته وبخط طول البلد شرقی ٦۲ درجه ٤٦ دقیقه ۲٦ ثانیه وعرض البلد شمالی ۳٤ درجه ۵۲ دقیقه کـائن میباشد .

خیمك کستان: قریه ایست کـه بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتر درشمال شرق حکومتی درجه ٤ چاه آب مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن واقع وبخط ٦۹ درجه ۵۱ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی وخط ۳۷ درجه ۳۰ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی کـائن است .

خیمه دوزان : قریه ایست درشرق شهر هرات . این قریه در ۲ کیلومتری هوتل پارك نز دیك سرك عمومی هرات واوبه واقع میباشد .

خیمه نادار : موضعی است که بفاصلهٔ ٤۰ کـیلو متر درشمال شرق غو ریان مربوط ولایت هرات واقع و بخط طول البلد شرقی ٦۱ درجه ٤٦ دقیقه ۵٦ ثانیه وخط عرض البلد شمالی ۳٤ درجه ۲۸ دقیقه ۳۰ ثانیه کـائن میباشد .

خیوچ : قریه ایست کـه بفاصله ٤ کیلومتر درشمال غرب خجو ه درعلاقهٔ حکومت در جه ۲ درواز مر بوط حکومت اعلی بدخشان واقع وبخط طول البلد شرقی ۷۰ درجه ۵۹ دقیقه ۳۵ ثانیه و عرض البلدشمالی ۳۸ درجه ۱۳ دقیقه ۳۵ ثانیه کـائن است .

خیورتش : قریه ایست کـه بفاصلهٔ ۹ کیلومتر درشمال غرب رووننج درحوزهٔ علاقه داری درجه ۲ راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع وبخط طول البلد شرقی ۷۰ درجه ۱٦ دقیقه ۹ ثانیه وعرض البلدشمالی ۳۷ درجه ۳۳ دقیقه ۳۰ ثانیه موقعیت دارد .

(د)

داب : موضعیست بفاصله ۳۳ کیلومتر درشرق قریه قلات غلزائی متصل سرك مربوط ولایت‌قند هار که بین ٦٧درجه ۱۳دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ٥ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

داب سرای : قلعه ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب‌شرق شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه و٥۳ دقیقه ۳ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۱درجه ۳دقیقه ۲ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

داب قیله : قریه ایست بفاصله ٦ کیلومتر درشمال اسماز متصل سرك مربوط حکومت کلان کنرهای ولایت مشرقی که‌بین ۷۱ درجه ۲٤دقیقه طول‌البلد شرقی و۳٥ درجه٥دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت‌دارد .

داتو : قریه ایست بفاصله۳ کیلومتر درشمال قریه گرم آب‌درعلاقه‌اجرستان مربوط حکومتکلان‌ارزگان ولایت قندهار که‌بین ٦٥ درجه۲۹ دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلدمشرقی و۳۲درجه ٥۲ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دادخدا : موضعی است بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب شاه کرم در علاقه حکومت درجه٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ۲۱دقیقه ٥۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹ درجه ۳۷دقیقه٤۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دادمحمد : قریه ایست بفاصله ۲٦ کیلو متر در شمال شرق قلعه سپین بولدك مربوط ولایت قند هار که‌بین ٦٦ درجه ۳۰ دقیقه۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۱ درجه ۹دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

دادمحمد : قریه ایست بفاصله۸۳ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه جلدك درعلاقه حکومت درجه٤ ترنك و جلدك مربوط حکومت کلان‌قلات‌متعلق ولایت‌قندهار که‌بین ٦٦درجه ٥۷دقیقه۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ٥۲ دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

دادناور : دند آبیست بفاصله٥،۱۰ کیلومتردرجنوب غرب‌قریه تنگی‌درعلاقه‌حکومت درجه‌اول سپین‌بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٥ درجه ٤۸دقیقه ٥۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه٤۸ دقیقه٥۲ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

دادوخیل : قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر درشمال برکی راجان درعلاقه‌حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۸درجه ٥۸دقیقه ٥۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه۲ دقیقه۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دادوزئی : قریه ایست‌بفاصله ۱۱ کیلومتردرشمال‌شرق قریه سپین بولدك‌مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ٦٦درجه ۲۹ دقیقه ٤۱ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه٤ دقیقه۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دادہ شاہ : قریه ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب قریه نیك متصل رودبند امیر درعلاقه حکومت درجه ٤ یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بین ٦٦ درجه ٥٣ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤٤ دقیقه ٢٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دار آباد : منطقه ایست متعلق حکومت اعلی فراه این منطقه شامل دوقریه میباشد: دار آباد علیاو دار آباد سفلی که اول الذکر ۱۰ کیلومتر و دومی در ۸ کیلو متری جنوب غرب شهر فراه موقعیت دارد . حیوانات اهلی این منطقه گاو، گوسفند، بز، بوده اسپ ، مرکب و اشترهم به تعداد کم تربیه میشود ، حیوانات وحشی از قبیل گرگ ، شغال ، خرس ، کفتار بوده که حیوان اخیر الذکر برای فالیزکاری این منطقه خیلی خساره عاید میکند . این منطقه نسبت باکثر حوزه های مربوط فراه آب وافر داردبنابران تجمع نفوس درین منطقه بملاحظه میرسد . این منطقه من حیث نبات و اشجار مستغنی است . اشجاز مثمر آن سیب ، زردالو، توت ، امرد ، تاك وانار است . انار آن شهرت خوبی دارد. اشجارغیرمثمرمانندبید ،چنارو کوره گز که یکی از اشجارمناطق شورهزار است میباشد . سبزیجات مثل شلغم ، کدو ، بادنجان ، خربوزه ، تربوز ، سیر ، رشقه و شبدر میروید . این منطقه ذریعهٔ دونهر آبیاری میشود: یکی نهرقمر ودیگرآن به نهر کوشان شهرت دارد که هردوی آن ازفراه رود جدا میشود . این حوزه مالچر های خوبی برای تربیهٔ حیوانات دارد وازریشه یك نوع گیاه این منطقه در صنعت رنگریزی استفادهٔ خوبی می نمایند . طیور اهلی این منطقه مرغ خانگی ، فیل مرغ ،مرغابی وکبوتر بوده طیور وحشی آن دراج، جل،فاخته ، یاکریم وغچی میباشد . صنعت این منطقه عبارت از بافت گلیم ، کرباس ، قالین وبوریا میباشد . درین منطقه یك باب مکتب ابتدائی تاسیس گردیده ویك باب مسجد جامع که بنام مسجد حاجی محمدعمرخان موسوم است دردار آباد سفلی موقعیت دارد .

دارالامان : موضع عالی ایست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب غرب شهر کابل در حوزهٔ حکومت چهاردهی مربوط ولایت کابل که بین ٦٩ درجه ٦ دقیقه ٥٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٢٨ دقیقه ٤ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد . دره مزنگ از نقطهٔ که دروسط جاده کابل وقندهار مینداری بنام جنرال عبدالوکیل خان بنا یافته است یك سرك عریضی بطول ٦ کیلومتر جدا گردیده ومستقیما به قصر ومنطقهٔ دارالامان منتهی میشود ویکی از جاده های بسیار خوب است گرچه تاکنون اسفالت نگردیده است . این منطقه پیش از حکومت امانیه بنام « اشار تپه » مشهور بوداعلیحضرت امان الله خان اراضی ومنازل اهالی را بسبب موقعیت خوب و آب و هوای گوارای آن خریداری کرده وبنائی را گذاشت که تا آخر دورهٔ حکومتش به تکمیل رسیده وکارهای جزئی باقی مانده بود واین قصر را دارالامان نامگذاری نمود . عمارات قشنگ و زیبای شخصی ودولتی از جمله وزارتخانه ها، تانمرد دارالامان بریاست وجود دارد که دارالامان جلب نظر می نماید. قصر دارالامان یکی از قصور عالی شان بزرگ پای تخت است . در زمان سلطنت این قصر را

دارالحبیب نامیدندوچندی به دارالفنون شهرت‌یافت اما اخیرا نام‌گذاری که‌ازطرف‌هیئت‌شاروالی کابل درسال ۱۳۳۳ بالای جاده‌ها ومواضع کابل‌به عمل آمد دو باره به اسم سابقهٔ خود یعنی (دارالامان) مسمی گردید،درسال ۱۳۲۵ بعضی‌وزارت‌خانه‌ها به قصر دارالامان نقل مکان نمودند فعلا وزارت‌مالیه وفوائد عامه به‌قصر دارالامان رفته ووزارت اقتصاد ملی نیز در حوزه دارالامان به‌نزدیکی قصر در عمارت علیحده قرار دارد همچنین یك‌باب لیسه مسمی به‌لیسه نوی‌کابل‌ومکتب عالی مالی دردارالامان دائر است سرك کابل وچهار آسیاب نیز غیر ازدوراه دیگر ازدارالامان می گذرد. آمدورفت توسط سرویس های شهری صورت می گیرد. عمارت موزیم کابل نیز در جاده متصل باغ قصر وجود دارد. دریای کابل ازحدود شرقی آن عبور می کند. اطاق بسیار بزرگ وعالی‌شانی برای نمایندگان ملت در گوشهٔ ازقصر دار الامان تعیین شده است .

دارخیل : قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب شرق قلعه علی‌خیل در علاقه حکومت در جه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ درجه ٥٤ دقیقه‌و۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ٥۸دقیقه ۲۸ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

دارمودرآب : کوتلیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب‌غرب انارقلعه درعلاقه‌شنوار مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ٤۹دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۳درجه ٥۸دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

داره : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،٥ کیلومتردرجنوب‌شرق سنگ ماشه درعلاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین٦۷ درجه ۱۱دقیقه ۷ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۳درجه ۱۲دقیقه ۲٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

داره : موضع است بفاصله ٥۳ کیلو متر در جنوب ولی چاه ریگستان درعلاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٥درجه ۷دقیقه ٦ثانیه طول‌البلدشرقی ۲۹درجه ۳۷دقیقه ٦ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

داره گی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۸ کیلومتر درجنوب‌غرب قریه‌متون درعلاقه‌خوست متصل سرك مربوط ولایت جنوبی که‌بین٦۹درجه ٤۹دقیقه ٤۰ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۳درجه ۱٤دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت‌دارد .

داری‌خیل : موضعیست بفاصلهٔ ٦۱ کیلومتر درجنوب‌شرق قریهٔ وازه درعلاقهٔ حکومت‌درجه۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ درجه ۳۲دقیقه ۳٥ثانیه طول البلد شرقی ۳۳درجه ۳دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلدشمالی موقعیت‌دارد .

داشك : قریه‌ئیست بفاصله٤٦ کیلومتر درشمال‌شرق قلعهٔ شین‌دند متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت‌هرات که‌بین٦۲درجه ۳٦دقیقه ۲ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۳درجه ۲۸دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

داغیردره : دره‌ئیست بفاصله ۵ ، ۱۱ کیلومتر درغرب جلریز درعلاقهٔ میدان مربوط حکو متکلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌تخمین‌بین ۶۸درجه ۲۷دقیقه طول‌البلدشرقی ۳۴درجه ۲۸دقیقه۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دالك : قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ علی‌خیل درعلاقهٔ حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۵۲دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۳ درجه ۵۰ دقیقه ۴۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

داکتخ : قریه‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر بطرف‌جنوب بتخاك مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۱۳دقیقه ۴۲ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۴درجه ۱۹دقیقه ۴۵ثانیه عرض‌البلدشمالی موقعیت دارد .

داگونه : دندابیست بفاصله ۸۰ کیلومتر درشمال‌غرب قریهٔ‌خانان درعلاقهٔ حکومت درجه‌اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۱۷دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۰ درجه ۵۹ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دالان : قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر درجنوب غرب قلعه سرکاری نزدیك سرك مربوطحکو مت اعلی غزنی که‌بین ۶۷ درجه ۳۷ دقیقهٔ ۲ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۲درجه ۴۸ دقیقه ۴۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دالان : قریه ایست متعلق علاقه‌داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه اول پشتون کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه .

دالان‌دره : قریه‌ئیست بفاصله ۴۴ کیلومتر درجنوب‌غرب شهرفیض آباد متصل‌دریای کوکچه‌مربوطحکومت اعلی‌بدخشان که بین۷۰ درجه ۱۲دقیقه ۱۹ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۷درجه ۲ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

دالان کوتل : کوتلیست بفاصلهٔ ۳۰ کیلومتر درشرق بوی نقره شولگره مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که‌بین ۶۷درجه ۱۱ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۶درجه ۱۴ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دال‌چو : قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر درشرق‌اوبه مربوط ولایت‌هرات که‌بین۶۳درجه ۳۱دقیقه ۳۳ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۴درجه ۲۲ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دالك : قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درشمال‌قلعهٔ کنج درعلاقهٔ نادعلی مربوط حکومت درجهٔ اول

چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۴۹ دقیقه ۴۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۱۵ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

دالگان : خرابه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر بطرف جنوب غرب مرکز خنجان مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۵۲ دقیقه ۴۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۳ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

داله نور : قریه ایست بفاصلهٔ ۳۴،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعهٔ گدام در علاقهٔ ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۴۴ دقیقه ۵۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲۳ دقیقه ۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دالی : قریه ایست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر درجنوب شرق خمیاب درعلاقه حکومت درجه ۳ خمیاب مربوط حکومت کلان شبرغان متعلق ولایت مزارشریف که بین ۶۵ درجه ۵۳ دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۸ دقیقه و ۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دالی : قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۲ دولت آباد متعلق حکومت کلان بلخ که بمسافه ۱۴ کیلومتری غرب حکومت محلی درحوزهٔ ولایت مزارشریف موقعیت دارد، حدود آن ازطرف شرق بقریهٔ قزان مربوط شیخشرك وازطرف غرب بقریهٔ قزان مربوط نهرچهاربولك وازسمت شمال بریگستان وازحصهٔ جنوب به اراضی قریهٔ لندهی ملحق میباشد . اراضی آن هموار و کاملا دشت بوده خاك صالح الزراعه دارد ویکقسمت آن که بزمین‌های ریگ تماس میکند بائر ولامزروع است .

هوای آن مانند دیگر قرأ دولت آباد درتابستان گرم ودرزمستان به سبب وزیدن باد های دائمی بسیار سرداست، موسم بارندگی برف وباران ازبرج جدی الی اواخر حوت بوده بعضاً الی حمل و ثور هم باران بوقفه می‌بارد، باریدن برف وباران بموقع درزمین های زراعتی خدمت شایانی مینماید ضخامت برف برروی سطح زمین به‌حدود (۴۵) سانتی تخمین میشود وسردی طور متوسط تقریبا دودرجه تحت صفر میباشد باغهای انگوری دراین‌قریه احداث نشده دیگر میوه ها از قبیل توت، سنجد، زردآلو، بادام نیز به پیمانه زیادی پیدایش ندارد، چون نسبت به قلت آب اشجار مثمر وغیر مثمر دراینجا نشوونما کرده نمیتواند مردم به باغداری رغبت ندارند . اندازه زمین های زراعتی اینحصه به‌حدود (۶۱۹۷) جریب تخمین میشود، پیداوار زراعتی آن منحصر به گندم، جو بعضاً غوزه (پنبه) وخربوزه است که‌بمصرف خود قریه‌رسیده صادراتی‌ندارد دیگر موادخوراکه ورخت باب مورد ضرورت ازدولت آباد وغیره وارد میشود . مردم اینقریه اسپ، مرکب، گاو، گوسفند، بز را نگهداشته وتربیه میکنند، برخی حیوانات وطیور وحشی هم در دشت های اینجا پیدا میشود، پیشهٔ مردم اینجا زراعت ومالداری است بعضاً شترکار وگراه کش میباشند صنعت نجاری وآهنگری نیز کمتر رواج دارد . تمام مردم دالی‌ازطوائف ترکمان‌بوده صنف‌اناثیهٔ آنها قالین‌باف میباشند، قالین وقالینچهٔ که درقریهٔ دالی مربوط حکومت دولت آباد بافته میشود خیلی نفیس بوده ازحیث پخته‌گی رنگ ودوام معروف ومرغوب قالین های درجه اول ولایت مزارشریف قرار دارد، قالین های دالی صادرات تجارتی داشته، پشم وپوست قره‌قل آنهم مهم بوده در هرجا

بازار دارد . تعداد خانوار آن تخمین (۳۰۰) خانه است . یك راه از مرکز حکومتی دولت آباد که تقریباً (۱۲) کیلومتر طول دارد بطرف غرب امتداد واز بین قریهٔ حیاتان عبور نموده بسرك عمومی واساسی کلفت وصل میگردد وسپس بفاصلهٔ ۲ کیلومتردرقریه‌دالی واز آنجا مستقیماً به علاقه داری مردیان مربوط آقچه منتهی میگردد . دراین ناحیه نهر علیحده وجود نداشته به کم آبی دچارمیباشد، بعضاً قسمت ها از نهر دولت آباد وپایان آب نهرارغنداب (۱) آبیاری میشود. دراینقریه سه باب مسجد وجودداشته اطفال آن جا طورخصوصی دراین‌مساجد تعلیم‌داده میشوند.

داما : قریه ایست بفاصله ۲٤ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه آرامتل نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ٤٦دقیقه ٤۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۹ دقیقه و۳٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی موقعیت دارد .

دامان : علاقه داری ایست درجه ۲ متعلق حکومت درجه اول دند مربوط ولایت قند هار این علاقه داری بطرف جنوب شرقی شهر قندهار قریب معبر عمومی قندهار وسپین بولدك واقع گردیده .

دامبر : قریه‌ئیست بفاصله ٥ کیلومتر درجنوب قلعهٔ اسمارمربوط ولایت مشرقی که‌بین۷۱ درجه۲۲ دقیقه ٤٦ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

دامنه‌ترکمن: نهریست بفاصله ٦۷ کیلومتر درجنوب غرب غوربند مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ٦۸ درجه ۳۷دقیقه ٥٤ثانیه طول‌البلدشرقی ۳٤درجه ٥۸دقیقه ۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دامنیك کندار : کوتلیست بفاصله ۳٥،٥ کیلومتر درشمال شرق اسمار مربوط ولایت‌مشرقی که بین ۷۱ درجه ۳۷دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۵درجه ۱٤دقیقه ٥۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

داناجی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۷،٥ کیلومتر درشرق خمیاب‌مربوط حکومت‌درجه ۳ قرقین متعلق حکومتکلان شبرغان ولایت‌مزارشریف که‌بین ٦٥درجه ٤۷دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۷ درجه ۳۰ دقیقه ٤۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دان گام : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٦ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعهٔ اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۲۷دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٥درجه ۱دقیقه۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دانگی : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱٦،٥ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریهٔ سروبی مربوط ولایت کابل که بین ٦۹درجه ۳٦دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلدشرقی ۳٤درجه ۳۰دقیقه ۱۲ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

دانی : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر درشمال‌شرق قلعه‌متون متصل سرك در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۷۰ درجه ۳دقیقه ۲۱ثانیه طول البلد شرقی ۳۳ درجه ۳٥دقیقه ٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

(۱) نهرارغنداب یکی از هژده نهر مشهور ولایت مزار شریف میباشد . بین این نهر مزار شریف و نهر ارغنداب ولایت قندهار نباید اشتباه کرد .

داوتم : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱٦ کیلومتر درجنوب شرق سوزمه قلعه درعلاقه سرپل مربوط حکومت کلان شبرغان متعلق ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ۲۱دقیقه ۲۳ثانیه طول البلد شرقی ۳٦.درجه ۲٦ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

داوتی : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۹،٥ کیلومتر درغرب قلعهٔ بنو در علاقهٔاندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦۹ درجه ۷ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ۳٦ دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

داودزائی : قریه ایست بفاصلهٔ ۱٤ کیلومتر بطرف شمال شرق سرای خواجه مربوط حکومت در جه اول کوهدامن متعلق ولایت کابل که‌بین ٦۹درجه ۱۰دقیقه ۲ثانیه طول‌البلدشرقی ۳٤درجه ٤۹ دقیقه ٤۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

داود کانال : نهریست بفاصلهٔ ٦۹،٥ کیلو متر درشمال‌شرق قلعهٔ کنج وبدریای سکسرمیریزد . درعلاقهٔ نادعلی مربوط حکومت در جه اول چخانسور در حوزه حکومت اعلی فراه که بین ٦۱ درجه ٤۹ دقیقه ٥۸ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۱ درجه ۱دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

داورای : شیله ایست بفاصلهٔ ۱٦،٥ کیلو متر درجنوب قلعهٔ سرکاری مربوط حکومت در جه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که‌بین٦۷ درجه٥دقیقه ۳۸ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۱درجه ۲۷ دقیقه ۲٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

داونگ : قریه ایست بفاصله ۲۸ کیلو متر در شمال غرب شهر نیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۲٤دقیقه ٥٥ثانیه طول البلد شرقی ۳۷درجه ۱۸دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

داوه : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۰ کیلو متر درشمال غرب انار قلعه در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ٥۰ دقیقه ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی ۳٤ درجه ۱ دقیقه ٥۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

داوه نزبان : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر در جنوب قریهٔ باسول در علاقه مهمند دره مربوط حکومت کلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ٥۲ دقیقه ۱٦ ثانیه طول البلد شرقی ۳٤ در جه ٤۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

داهه : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۸،٥ کیلومتر درشرق سنگ‌ماشه درعلاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بین ٦۷ درجه ۱۳دقیقه ٥ثانیه طول البلد شرقی ۳۳ درجه ۹ دقیقه ٥۱ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دای‌چوپان(ده‌چوپان) : حکومتیست درجه۳ مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که بین تخمین ٦٦و ٦۷درجه ۱۲ و۳۸ دقیقه ۱٦ و٥۹ثانیه طول البلد شرقی ۳۲ درجه ۲۹ و٤۹ دقیقه ۳٦ و ٥٥ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است . آب وهوای دایه چوپان نسبتاً معتدل بوده در زمستان سردی زیاد ندارد ولی‌درتابستان خیلی گرم‌است .نباتات این‌منطقه عبارت از گندم ، جو، جواری، شبدر، رشقه میباشد ومیوهٔ آن زردالو ،توت ، بادام است بیدوچنار نیزوجود دارد..درینجا رود خانه‌ئی وجود ندارد کشت‌وزراعت آن‌بهاری‌است اگرچه‌رود ار غنداب از کنار آن گذشته بعضی حصه های آنرا آبیاری مینماید معهذا آب کافی برای اراضی ازان‌برنمی‌خیزد وازین‌حیث زراعت آن ترقی ندارد . حیوا نات اهلی آن اسپ، خر، گـاو، بز گوسفند بوده وحیوانات و حشی آن عبارت از گرگ ،روبا، بعضاخرس‌وپلنگ‌نیزدیده‌شده .یکنفروکیل ازطرف اهالی حکومتی‌دایه چوپان بصورت‌انتخابی بشورای ملی فرستاده میشود .

دایزنگی : درتشکیلات‌اداری کشور حکومتی کلان‌مربوط ولایت کـابل‌میباشددارای‌قریه‌های‌متعددومشهور بوده وعمده‌ترین آنهاقرارذیل‌است: سرخکبوم،باریکك، پایدالی، کته‌قلعه، کتوك، کتار، کـاریز،غوچ‌قول آهنگرانی، پائین‌شهر، کتوك‌شهر، ینگه ،چای‌اسپ،سرخ جوی، تاله، سبزك،تلخاك، سرشتر مرده گـلیم‌باف، بالاگـلیم باف ،سوخته جنگل،بولاقره، ترغه، گاومرده، حصارك ، قرغه ، باریکاب راقول ،سرخ‌جوی،جبگینه ، سنگ الماس ، تاله، سیا ه‌سنگ، جوقول ،دهن دم بولاق، بند سنگ قفك ، بالادامن ، پائین‌دامن ، دهن بورخسان، خواجه روشن ، سینه، بند آبداره، د هن جگـنه قوره، خواجه‌زنگی، جو کار، آغه‌جم، سیاه‌زمین، بلندقاش، کشکك، خال‌محمد ،جو کار، وته پور وغیره که‌تماماً ذریعهٔ حکومت کلان دایزنگی وحکومات مربوطهٔ آن اداره میشود. این منطقه اغلبا کوهستانی بوده وقسمتی از اراضی زراعتی آن برای کشت و کـار هرگونه نباتات مساعد وموزون بوده ودران گندم ، جو، جواری، ماش، شالی، عدس‌ونخود کاشته میشود ، درین منطقه درختهای میوه کمتر وجود دارد تنهادرخت زردالو فراوان‌است درین تازگی‌ها مردم میکوشند تاهرگونه اشجار رادران غرس نمایند کوهای آن‌علی‌العموم بلند ومرتفع وبرفگیر بوده واکثر منابع دریاهای افغانستان ازهمین کوهای هزاره جات می‌باشد که بنام هلمند، هریرود ، خاشرود وغیره یاد میشود .حیوانات اهلی دایزنگی عبارت از گوسفند، بز ، گـاو، خر، اسپ‌بوده مخصوصاً گوسفند وگـاو زیاد تربیه می‌شود که تجارت و صادرات داخلی نیز دارد . صنعت گلیم، جوال ، برك بافی در تمام نقاط آن معمول بوده وبه تجارت آن پرداخته میشود . دوباب مکتب ابتدائی درعلاقه دایزنگی وبهسود تأسیس گردیده ومتعلمین در آن مشغول‌درس وتعلیم می‌باشند ، پنجاب مرکز حکومت کلان دایزنگی میباشد . حکومات محلی و علاقه دار یهای ذیل بحکو مت کلان دایزنگی مربوط میبا شد :

۱- حکومت درجه‌اول بهسود دارای۲علاقه‌داری که‌مسمی‌بعلاقه داری حصهٔاول وعلاقه داری‌حصهٔ دوم بهسود ولی‌درسال۱۳۳٤علاقه‌داری حصهٔدوم آن لغو گردید .

۲- حکومت درجه ۳ دایکندی .

۳- حکومت درجه۳ لعل وسرجنگل .

٤- حکومت درجه٤ یکـاولنگ .

٥- حکومت درجه ٤ شهرستان .

۶نفر وکیل که یکی ازطرف اهالی دایزنگی مرکز حکومت کلان وپنج نفر از پنج حکومت مربوطهٔ آن انتخاب وبشورای ملی ارسال می‌شود . چهار باب مکتب ابتدائی نیزدردایزنگی ومربوطات آن دائراست که یك باب آن درپنجاب مرکزحکومت کلان دایزنگی ویك باب درقلعه دامن واقع بهسود یك باب آن درنیك بحکومتی یکاولنگ ویك باب درحکومتی لعل وسرجنگل واقع است . دایزنگی بین معبر عمومی کابل وهرات براه هزاره جات واقع است . علاوه بر مکاتب ابتدائی یك تعداد مکاتب دهاتی نیزدر مربوطات حکومت کلان دایزنگی دائرمیباشد .

راه بین کابل ودایزنگی : سرك بین کابل وقندهار تعقیب شده حینیکه از کوتل تخت پائین وبه وادی میدان میرسد یك سرك کوچکی بطرف دست راست به‌نظرمیرسد این سرك راه سرچشمه وبهسود هزاره جات است که تایك حصه بطرف شمال سیرنموده بطرف دست چپ وادی سرسبز وشاداب میدان انظارعابرین را جلب وبعدازطی مسافه (۷) کیلومتر منزل کوتهٔ عشرو مقر حکومتی میدان که بازار مختصری هم دارد میرسد درین جایك تعداد کافی دکان موجود بوده هرنوع مواد خوراکه وغیره حوائج مسافرین دستیاب میشود ازین نقطه بعد سرك سمت حرکت خود را ازشمال بغرب تغیرداده کناراست وادی را عبور وبه‌موضع جلریز که مقر علاقه داری میباشد مواصلت نموده بازار نسبتاً وسیع تری عرض وجودمی نماید . این شهر کوچك درملتقای دو آبیکه یکی از درهٔ سنگلاخ جانب شمال و دیگری از درهٔ اونی سرچشمه میگیرد واقع گردیده منظرهٔ خوبی را داراست . از جلریز به‌بعد عرض دره کم شده سرك بطرف غرب کنار معبر آبیکه از سرچشمه می آید، بسیر خود ادامه و باغات با مناظر قشنگی درموضع مرتفع دوطرفهٔ دره که در بین آن عمارات اهالی مردم تکانه آباد گردیده است توجه ناظرین را بخود جلب و از جلریز بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتری موضع سرچشمه واقع میباشد که اینها دارای بازارمختصری وآخرین موقع وادی میدان بوده عمارات ومنازل اهالی بالای تپه‌های بلندی بفاصلهٔ‌های ازهم متفاوت تعمیر وسمت راست شمالی بازار بفاصلهٔ تقریباً ٤٦ متر سر چشمهٔ بزرگ دیده می‌شود که این چشمه منبع دریای کابل بوده دربین آن ماهی‌های زیادی موجود میباشد .

راه پیاده‌رو بین دایزنگی ودولت آباد : (حدفاصل بین ولایت هرات و کابل) ازپنجاب سرك بداخل وادی تنگی که عرض آن ازیکصد الی دوصد متر تخمین گردیده است بمقابل عمارت حکومتی به‌استقامت غرب امتداد وبسیرخوددوام میدهد که درطول این‌دره بفاصله‌های بسیار کمی آبادیهای متعددی رایکی بعد دیگری گذشته بعدازطی ۶ کیلومتر یك کوتل مختصر و کم ارتفاعی راعبور وبه آنطرف کوتل درهٔ دیگری را بهمین وضعیت تصادف نموده خط سیرآب باریکی را تعقب می‌نماید که درعرض راه بجانب‌های چپ وراست دره‌ها وقول های خورد وبزرگی که دربین آنها مسکن اهالی کم وبیش وجوددارد بملاحظه میرسد تااینکه پس ازطی ۱۰ کیلومترمسافه ازدایزنگی بموضع (اغفرات) که اولین موضع منزل بین دایزنگی وهرات میباشد مواصلت و دراینجا یك رباط سرکاری که دربین آن دکان سماواری برای نوشیدن چای و رفع خستگی وجود داردمسافر می‌تواند چند دقیقه را براحت بگذراند ، از اغفرات یك سرك بطرف دست چپ (یعنی جنوب)

جدا گردیده بداخل درهٔ سرسبز مشجری موسوم به(خوردك تخته) که سابقامرکز حکومت کلان دایزنگی بود داخل، واز آنجا به شهرستان ودای کندی میرود . اماسرك اصلی بطرف غرب بسیر خود دوام داده پس از طی دو کیلو متر در حصهٔ فر اخنای دره بسمت چپ بفاصلهٔ دور تراز سرك‌عمومی آبادی مقبول ومناسبی که بیکی ازسیدهای معروف وصاحب‌نفوذ این منطقه مربوط است و به(شاه موسی آقا) موسوم‌است جلب‌توجه می نماید .اطاق تلفونی ،نمایندهٔ پست ودکانی‌چند هم‌درجوار قلعه وجودداشته مهمان‌خانه‌های این‌سیدنیزبرای‌قبول مسافرین دائما مفتوح‌وازمسافرین پذیرائی‌خوبی می‌نماید . ازین‌جا به‌بعد پس‌ازطی یك‌سلسله آبادیهای خورد وبزرگ، دره‌باختتام رسیده سلاسل جبال شامخ و کوتل ها عرض اندام می نماید که سرك این کوتل هارا بخط‌معوج ومارپیچی عبور وآنطرف نزول نموده به‌آبادیهای مختصری بر خورده دوباره به کوتل کرمان مصادف و دوبر جستگی بزرگی را یکی بعد دیگر پیموده مسافرین به آن طرف کوتل مراتع وعلف چر های وسیع و هموار ی را در جلو خط سیر خود مشاهده می نمایند ، سطح این مرتفع که اکثرا جبهٔ زار و دلدل بوده بداخل آن آبادی وجودندارد ، سرك‌هم دراکثر حصص بداخل زمین های خامه ونم دار ی تمدید یافته است که مسافرین‌دائما دچار مشکلات میشوند. علاوتا درفراز بعضی‌تپه‌ها علائم وآثار قلعه های مستحکم و بداخل بعضی مغاره ها آثار مدنیت های اعصار گذشته هم دیده میشود، درحصهٔ وسطی این جلگه آبادی چندی بنظر می رسد ، غژدیهای کوچی‌ها هم دراطراف و جوانب آن میباشد ، ازین جابه‌بعد بعداز آنکه یك دریاچهٔ پر آبی را عبور نموده بطرف لعل پیش میرود و بفاصلهٔ چهار کیلو متری کرمان داخل تپه‌های کم ارتفاعی گردیده فراز ونشیب چندی راقطع وپس ازطی مسافهٔده کیلومتر داخل وادی لعل می گردد . لعل منزل سوم بین دایزنگی و هرات بوده یك وادی سرسبز وطولانی میباشد که در یای هریرود اینجا به دریای لعل موسوم وازبین آن می گذرد .این‌موضع نسبت بمناطق دیگر پر جمعیت بوده قریه جات متعددی بهر دو طرف در یا موجود و مقر حکو متی محلی بوده دارای مکتب و برای رفع حوائج مسافرین چند دکانی هم به قرب عمارت حکومتی تعمیر گردیده است که مسافرین می‌توانند از تیلفون هم استفاده وبرای چند مدت اگر خواسته باشند راحت نمایند . ازین جابه بعد سرك بسمت‌راست‌وحاشیه‌شمال وادی بدامنهٔ کوهی‌تمدید یافته بعداز تقریبا ۱۵ کیلومتر مسافه به‌موضع (قزل گرم آب) می‌رسد. اطراف این موضع هم‌دارای مراتع وعلف‌چرهای وسیعی بوده مردمان کوچی ومالدار زیادی درهرحصهٔ آن خیمه‌ها وغژدی‌ها دارند واطراف این مراتع راآبادی‌های متعددی از ساکنین اصلی‌ودائمی اینجاتشکیل‌داده‌است.ازین‌موضع به‌بعد۱۸ کیلومتر راه‌دیگری‌بداخل‌تپه‌های خوردوبزرگ که‌نشیب وفراز دارد ، موضع دولت‌یار که اولین علاقهٔ ولایت هرات بشمارمیرود مواصلت می‌نماید..

د ایك : قریه‌ایست‌بفاصلهٔ۲۱ کیلومتر درشمال شهرجبل‌السراج متصل ده ایجه مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین۶۹درجه ۱۰دقیقه و۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵درجه ۱۷دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دای کندی : حکومت‌درجه(۳)است مربوط حکومت کلان‌دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین خطوط۶۵و۶۷ درجه ۲۹و۴۳دقیقه ۳۰و۵۹ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۳و۳۴درجه ۲۳و۴۹دقیقه ۲و۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .ارتفاع آن ازسطح‌بحر تخمین ۴۰۱۸متر وزمین‌آن کوهستانی بوده اراضی‌قابل زراعت کمتر دارد .اطراف‌آن را کوهای بلند احاطه‌نموده که هموا ره بر فگیر است نهر هائی که ازین کوه سر چشمه میگیرد بالاخره بد ریای هیر مند وهر یرود میر یزد ، و درخود محیط دا یکند ی از آنها استفاده نمیشود ، هوای آ ن در تا بستا ن معتدل ودر زمستان خیلی سرد است .

نباتات : زراعت‌آن عبارت از گندم ، جو ، جواری مشنگ ، وباقلی می باشد در ختهای توت ، آلو،چارمغز، سیب، و کمی‌انگور پیدامیشود .

حیوانات‌اهلی آن گاو، گوسفند،بز،اسپ‌وخربوده‌در کوهای‌آن‌انواع‌حیوانات وحشی‌پیدا میشود .

همچنین یکنفرو کیل ازطرف‌اهالی مربوطهٔ این‌حکومتی انتخاب وبه‌مجلس‌شورای‌ملی فرستاده می‌شود ویك باب مکتب دهاتی ازطرف وزا رت معارف علاوه برمدارس خصوصی دائر گردیده است.

دایکندی : قریه‌ئیست درحوزهٔ‌حکومت‌درجه۳ دای کندی مربوط حکومت کلان‌دایزنگی ولایت کابل کهبین ٦٦درجه ١٦ دقیقه ١٤ ثانیه طول البلد شرقی ٣٤ درجه ٣دقیقه ٤٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دایمیرداد : علاقه‌داری است‌درجه‌اول‌مربوط‌حکومت‌درجه۲وردك که‌درحوزهٔ‌حکومتکلان‌لوگرمربوط ولایت کابل‌میباشدا.ین علاقه‌داری بجانب شمال غرب سیدآباد مرکز حکومتی‌وردك وازطرف غرب آخرین منطقهٔ‌حکومتکلان لوگر میباشد،زیرا بجانب غرب حوزهٔ علاقه داری دا یمیر داد منطقهٔ حکومتی بهسود درحوزه حکو متکلان دایزنگی واقع است ، ارا ضی آن اکثرا کوهستانی بوده‌وزمین‌هموار زراعتی نیز دارد، هوای‌آن‌درایام زمستان بواسطه زیادتی برف خیلی سرد وبارد است ودر تابستا ن معتدل می با شد ازین حیث دراینجا هرنوع غله وحبوبات کاشته میشود محصولات‌آن عبارت از گندم ، جو، جواری، شرشم، تنباکو،وشالی میباشد،فالیز خربوزه، تربوز خیار، تره زیاد دیده‌میشود، درباغهای آن زردآلو، توت،سیب واشجارغیرمثمر مانند بید، و چنار فرا وان است . حیوا نات اهلی آن عبا ر ت از اسپ ، خر ، گا و ، بز ، گو سفند ، بو ده ودر کو های آن حیو ا نات و حشی مـا نند گـر ك، رو با ، خر گـو ش ، آ هـو زیـا د است کوه مشهور این منطقه عبارت از کوه خواجه حیات بابا می‌باشد که ازشاخ کوه بابا جدا شده و بزرگترین کوهای این منطقه بشمار میرود و بر علاوه کوهای کو چك د یگری نیز دارد د ر کـو هـای مـذ کـو ر بتـه هـای سـو خـت و خـار و علـف مـوا شـی ز یـا د میـرو یـد نهرهای این منطقه تماما از کوهای هزاره جات منبع گرفته پس ازینکه این علاقه را آ بیـاری

می نماید بالاخره به حوزهٔ وردك میرسد، آبهای چك وردك نیز از همین آبهاست، موقع آبخیزی ماههای حمل وثور می باشد در موقع تابستان آب آن کم میشود . درین منطقه راههای موتر رو وجود نداردراه های پیاده رو آن صعب المرور بوده ودر زمستان برفگیرمی باشد که آمد وشدرا مشکل می سازد درحصه قلعهٔ الیشنگ زیارتی موجود است که بنام زیارت خواجه بابا شهرت دارد و مردم به آن اخلاص وارادت زیادی دارند درعلاقه داری دایمیرداد یك مکتب ابتدائی موجود است .

دتوغندی : تپه ئیست درشمال شرق صمدخان کلی بارتفاع تخمین ۱۸۴۸ متراز سطح بحردر علاقهٔ حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه طول البلدشرقی و ۲۹ درجه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

دجداه : کوتلیست بفاصله ۱۰،٥ کیلومتر درغرب قریهٔ پستی گرم دربالای سلسلهٔ هندوکش درعلاقهٔ منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه و٥ دقیقه ۳٥ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ٤٦ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دجه : قریه ئیست بفاصله ۱٦،٥ کیلومتر درجنوب غرب قریه حوض شاه درعلاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۲٤ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و٤۸ درجه ۳۷ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دختر نوشیروان: بین دهکدهٔ (روئی) و (موئی) درجدار بلند کوهی شواهدبقایای تصاویر رنگه وصحنهٔ مشاهده می شود که معمولا درزبان زد عوام محلی بنام دخترنوشیروان شهرت دارد . وروئی در حوزهٔ کهمرد، که مربوط پروان است واقع میباشد .

دومنگل : موضعی ایست دارای قراء متعدد ،متعلق حکومت درجه ۳ چمکنی مربوط ولایت جنوبی که دارای زمین هموار وزراعتی بوده وبعضی جاهای آن کوه و لم یزرع می باشد نباتات این منطقه عبارت از گندم ، جواری ، ماش ، شالی می باشد، در ختهای زرد آلو ، سنجد آلوچه، وبید، نیز درباغهای آنها زیاداست، نهر هائیکه از ازین منطقه میگذرد موسوم به «پکرایه» است که عمو ما اهالی برای زراعت ازان استفاده مینمایند ، برعلاوهٔ آب نهر ، کاریز های متعدد نیز دارد که برای زراعت و آبیاری زمین ها بخوبی از آن استفاده میشود ، کوهائیکه درین منطقه وجود دارد بین جاجی ومنگل مشترك است و ازحاصلات آن هردو بخوبی استفاده مینمایند،در کوهای آن جنگلات انبوه دیده میشود که همواره اهالی ازان استفاده می نمایند . حیوانات اهلی آن عبارت از اسپ، گاو، خر، بز، قاطر، گوسفندبوده وازحیوانات وحشی مانند گرگ، آهو، شغال, زیاد دارد .

در آباد : قریه ئیست بفاصله ۹،٥ کیلومتر در جنوب شرق قریه دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ٦٦ درجه ٥٤ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ٥۷ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درازقول : قولیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ مشك مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۲۰ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۲۰ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

درافتی : قریه ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر درجنوب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۴۸ دقیقه ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۵ دقیقه و ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

درافشان : دریا ایست بفاصله تخمین ۱۲۵،۵ کیلومتر درشمال قلعه گدام درعلاقه اجرستان مربوط حکومت کلان ارزگان ولایت قندهار وبه دریای ترین میریزد که بین ۶۵ درجه ۵۱ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۹ دقیقه و ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درامیان : قریه ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر درشمال نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۲۴ دقیقه و ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲۹ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد.

درانی : موضعیست درعلاقه حکومت درجه ۲ میدان متعلق ولایت کابل بین معبر عمومی کابل وغزنی .

درانی کوت : قریه ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر بطرف شرقی قلعه تیزین درعلاقه غلزائی متصل رود سرخ آب مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه ۵۹ دقیقه ۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۱ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دراوریگ : موضعیست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب شرق چاه باراب درعلاقه حکومت درجه ۴ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۲۰ دقیقه ۲۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۷ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

درای : قریه ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درشرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه ۸ دقیقه و ۴۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۳ دقیقه و ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درایم : علاقه ئیست مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵ دقیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳۹ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . بتاریخ ۱۶ قوس ۱۳۳۵ یك باب مکتب اساسی درقریهٔ درایم افتتاح شد .

درایم : قریه ئیست درعلاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۲۲ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵۲ دقیقه و ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درایم : دریائیست بفاصله ۶۱ کیلومتر درشمال غرب مرکز درایم درعلاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۶ دقیقه ۴۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵۵ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . وآب آن به نهر کوکچه می ریزد .

دربابا : علاقه داری درجه‌اول‌وراساًمربوط بمرکز-حکومتکلان‌شنوارولایت مشرقی‌میباشد. این‌علاقه‌داری بجانب شرقی شنوار وبلکه درآخرین حصهٔ شرقی منطقه‌شنوار واقع گردیده، بجانب جنوب‌غرب آن علاقه داری نازیان وبطرف شرق آن منطقهٔ پښتونستان کائن است . درین علاقه‌داری یك باب مکتب دهاتی نیز دائر گردیده است .

دربابه‌دره : دره ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر درجنوب مشرق باسول که‌به طرف شمال درعلاقه حکومت درجه ۳ مهمند دره مربوط حکومت کلان شنوار ولایت‌مشرقی‌امتدادیافته‌بین ۷۰درجه ٥٤دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی ٣٤درجه ١٣دقیقه ٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دربند : موضعی است در پنجشیر، وازرخه که مرکز حکومتی است تخمینا ۸ کیلومتر فاصله داشته وبجانب شرق دریای کلان پنجشیر واقع گردیده وباکوهای‌بلندمحاطمی باشد، کوهای آن ازاشجار بلوط ، خنجك، سیاه چوب ، گزنك ، بشال ، بلك ، بوتی وبته مملو می‌باشد ، بلوط آن وافر بوده محروقات اهالی راتکافونموده مقدارزیادآن به‌نقاط مختلفهٔ رخه وگلبهار ذریعهٔ مرکب حمل‌نقل‌شده بفروش رسانیده می‌شود. ویك مقدار آن زغال شده در بازار چاریکار ، گلبهار ورخه بغرض فروش برده می‌شوددرین‌اواخر بمقصداینکه‌نسل‌بلوط‌آن بکلی‌ازبین‌نرود حکومت رای جلوگیری ازقطع آن مراقبت زیادمینماید،تقریباً صدخانه درینجا آبادمی‌باشد ، پیشهٔ مردم دهقانی‌است گندم،جو، جواری، ارزن‌وماش‌درینجاحاصل خوب‌میدهد،حاصلات سردرختی آن‌توت انگور وزردآلو است،بادام کوهی درینجا نیز پیدامی‌شود که‌روغن آنرا استخراج کرده در طعام وادویه استعمال میکنند ،گاو، گدی ، بز ومرکب درینجا تربیه‌می‌شود از حیوانات و حشی مانند گرگ ، روباه‌وخرگوش درکوهای جوار آن زیاددیده می‌شود، مرغ خانگی نیز تربیه میگرددوتخم آن‌بمقدار فراوان دربازار بفروش میرسد . درکوهای آن برعلاوهٔ چوب محروقات سماروق ،سوهان ، سبزی سیاه ،شری ،پیاز کوهی، سیرك بکثرت‌وجوددارد،راهی ازینجا بطرف گلبهار وکوهستان رفته است ویکی ازپیران پنجشیر که موسوم‌به خواجه ابراهیم در بندی علیه الرحمه می‌باشددرینجا مدفون‌است.

دربند : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال شرق جبل‌السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٨ درجه ١٩دقیقه ٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ١١دقیقه١٢ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دربند : قریه ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر درجنوب غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١درجه ٥٧دقیقه ١٣ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢درجه ١١دقیقه ٣٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دربند : قریه ئیست کوهستانی درعلاقه مهمند دره متعلق حکومتکلان شنوار موبوط ولایت مشرقی که بین ٧١درجه ٣ دقیقه ٣١ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ٦ دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دربند : قریه ئیست بفاصله۱۸،۵ کیلومتر درجنوب غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ٥٨ دقیقه ٤٩ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ١٦ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دربندثانی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلو متر درجنوب غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١درجه ٥٧دقیقه ٤٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۱۲ دقیقه و٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دربندجو کار : موضعیست بفاصله ۱۵ کیلومتر درجنوب قلعه بالامرغاب مربوط حکو متکلان باد غیسات ولایت هرات که دربین ٦٣درجه ٢٣دقیقه٤٨ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۳۰دقیقه ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دربندسفید کوتل : کوتلیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتردرجنوب شرق‌قریه دولت‌یار درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین ٦٥ درجه ٥٢دقیقه ٤٦ ثانیه طوالبلد شرقی و۳۳درجه۲۸دقیقه ۳۳ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

دربندعرب : قلعه ئیست بفاصلهٔ ۱۱،۵ کیلومتر درشمال غرب سنگر درعلاقه جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۳۵دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۷دقیقه ۱۲ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی موقعیت‌دارد .

درپ گی : قریه ئیست بفاصله۹ کیلومتر درشمال شرق ده‌بالا درعلاقه حکومت در جه ۲ رودات مربوط حکومت کلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۳۳ دقیقه ۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۸ دقیقه و۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درجت : قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر درجنوب قلعه بار پنجه مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۱درجه ۲۷دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۷ درجه ۲٤دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

درجی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱٤،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قریه وزیرآباد درعلاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت‌مزار شریف که‌بین٦٦ درجه ٤٨دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلدشرقی ۳٦ درجه ٤۲دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درچی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر درشمال قریه خواجه‌غار در علاقه حکومت درجه ۳ نهرین مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت‌قطغن که‌بین ٦۹درجه ۱۳ دقیقه ۱۱ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۵درجه ۵۹دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

درخت‌توت : کوهیست درشمال قریه شهرخلیل درعلاقه کشك وقره تپه مربوط ولایت‌هرات که بین ٦۲ درجه ۲۱دقیقه طول‌البلدشرقی ۳۵درجه ۵دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درخیل : موضعی است دردرهٔ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان، حدود آن ازطرف شمال به غجی ودریای کلان پنجشیر وازمشرق بمرشتان و کوه عروس سنگ، وراهی که بحصارك میرود وازجانب جنوب بکوه عروس سنگ ودریای کلان پنجشیر وراهی که بآبدره میرود ، ازطرف مغرب بدریای پنجشیر محدودمی باشد. اینده ازخانه‌های متعدد ودرخت های توت مملو می باشد تعداد خانوار آن تقریبا به (۱۵۰) خانه بالغ می شود ، در ینجا چشمه ایست که آب آن در تابستان بسیار سرد و هاضم طعام است در موسم توت مردم از هر گوشه با سبد های توت درانجا آمده توت را با لذت واشتها تناول میکنند ، بجانب غرب آن پلی است که بر روی دریای پنجشیر کشیده شده . کسب و پیشهٔ اهالی آن نساجی وبافتن کرباس، زراعت ومالداری است. پیداوار زمینی آن گندم ، جو، جواری، شرشم وشبدر می باشد ، حاصلات سردرختی آن منحصر بهتوت است ، حیوانات اهلی ازقبیل گاو گوسفند (گدی) دراینجا تربیه می‌شود ، ازحیوانات وحشی گرگ به کثرت وجوددارد که بارها طور ناگهانی به گوسفند وگاو حمله کرده سبب‌هلاك آنها می گردد ، ازطیور اهلی تنها مرغ‌خانگی درانجادیده شده. نباتات طبی وخودروئی‌ازقبیل سبزی سیاه ، پیاز کوهی، سیرك ، سوهان ، درونه، سرش کمال سما روق‌وچکری‌در کوه های جوار آن بکثرت دیده شده، نباتاتیکه در محروقات ازان کار می گیرند‌مانند بوتی، بته، سرخ ساج ، بلك ، پرکندول ، خنجك، سیاه چوب ، بشال و کمال در کوهای دور ونزدیك آن زیادبمشاهده رسیده .

دردرخت : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۳٤ کیلومتر درشمال غرب قریه وزیرآباد متصل‌سرك درعلاقه حکومتکلان‌بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ۳۳دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی ۳٦درجه ٤۹ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

دردکهل : جیهلیست‌درشرق حضرت‌امام مربوط ولایت قطغن که‌تخمین بین٦۸درجه ٤۸ و٤۹ دقیقه ۱۲ و۲۲ ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۷درجه ۱۱و۱۳ دقیقه ۵۱ و۵۳ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

دردن(آب‌شور): موضعیست بفاصلهٔ ۳۸ کیلومتردرجنوب‌شرق زیارت شاه مردان در علاقهٔ حکومت درجه اول چغانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۱درجه ۳٤دقیقه ۳۱ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۲۹درجه ۳۹دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است

دردیك : قریه‌ئیست بفاصله‌ی۲۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ مشك مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین٦۷ درجه ٤۹دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی‌و۳٤ درجه ۲۱ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درزاب‌و گرزیوان : علاقه داری درجه اول است بفاصلهٔ ۵ ، ۲۲ کیلومتر در شمال شرق بلچراغ مربوط حکومت درجه ۲ بلچراغ متعلق حکومت اعلی میمنه که‌بین تخمین ٦۵ درجه ٤٦ دقیقه ٤۰ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳٦درجه ۱۰دقیقه۱۲ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌وهمچنین بین ٦۵درجه ٦دقیقه‌طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲٦دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است . حد ودآن قرار ذیل است :
طرف‌شرق آن علاقه حکومتکلان شبرغان،طرف‌جنوب‌غرب آن شهر میمنه،جانب‌شمال غرب آن حکومت‌شرین‌تگاب، بفاصلهٔ‌نسبتاً دورتر، طرف جنوب آن‌حکومت‌بلچراغ واقع است.

خواص طبیعی: جلگه درزاب بسیار کم عرض ودو طرف آن تپه‌های خاکی و به‌اندازهٔ یك اسیاب آب دارد که از حصهٔ چشمه‌سار سردره جریان می‌پذیرد ، قریهٔ سردره ، دهقانی ومغل و گردیقلعه راالی موضع قریه‌شیربیك که بطول ۹ کیلومترهست آبیاری ودرقسمت قریه جات پایان آب نرسیده‌و کفایت نمیکند درموضع شیربیك الی جرقدوق که تقریبا ۱۸ کیلومتر فاصله دارد جلگهٔ درزاب درین حصه وسعت پیدامی کند آب بصورت قطعی نرسیده واراضی آن سیلابی است دروقت باران از سیلاب استفاده می نمایند ورنه برای آبیاری زمین کدام و سیلهٔ ندارند و دربعضی حصص درزاب که آب چشمه‌های سردره می رسد درخت چنار وبید وتوت وزردآلو غرس و بصورت متفرق دیده‌می شود، از حصهٔ شیربیك به‌پایان اشجار بکلی وجود ندارد ودشت آن سیلابی و آب خوراکهٔ انسانی وحیوانی شان از آب چاه‌است مگرزمین پایانی‌دشت که مسمی به جرقدوق است نهایت حاصل‌خیز واگرآب سیلاب می رسد حاصل خوبی ازان بدست می آید،درین‌دشت گندم جو، تربوز، زیادتر کشت می شود ، تربوز جر قدوق مشهور ترین تربوز اینولاحتی باندازهٔ زمین آن مساعداست که‌یکدانه تربوز بوزن ٤ الی٥ سیرهم دیده وشنیده شده ،اهالی آن از زراعت دیگر حبوب وغرس اشجار بواسطهٔ نبودن آب محروم مانده اند که‌ازین حیث در تربیهٔ دیگر چیزها شهرت نداشته‌وندارد، دردرزاب زیارتی‌هم بنام خواجه عبدالله بفاصلهٔ ۸ کیلومتر درشمال مشرق بلچراغ متصل سر کیکه بطرف کابل میرود وجود دارد ، همچنین یك باب مکتب ابتدائی در موضع پتو در علاقه داری درزاب دائر گردیده است .

درزئی ناور : موضعیست بفاصله ٥ ، ۱۳ کیلو متر در جنوب غزنو رکلی در علاقه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ۱۸دقیقه ۲۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ٤٦ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درغول : قریه‌ایست بفاصله ٦ کیلومتر درجنوب غرب غوردنگ در علاقه نیش مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز متعلق ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ۳٤دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۲٤ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درقد : علاقه‌داری‌درجه‌اول‌است‌مربوط‌حکومت‌درجه۳ینگی‌قلعه‌متعلق‌حکومت کلان‌تالقان‌ولایت‌قطغن،این علاقه داری دریکی از جزایردریای‌پنج‌ودریك‌ساحه‌قریباً ٦٦×۱۸ کیلومتر کائن‌است‌حدوداربعه درقد قرارذیل‌میباشد:شرقاً بدریای آمووینگی‌قلعه و کفترعلی وخواجه بهاء الدین، غرباً بدریای سرخ‌آب که ازفرخار دولت شوروی می آید و بدریای آمووصل می‌شود، ناگفته نماند که‌این فرخار بغیرفرخارماست واین‌فرخار مربوط بشوروی‌است، شمالا بحدبخشی افغان‌وشوروی وجنوباً بدریای آمو وقریهٔ کاکل مربوط است،زیارت‌معروف آن حضرت‌بوستان‌است که‌فعلادرجوار آن تهانه ژاندارم‌قراردارد،مردم‌باین‌زیارت‌اخلاص دارند آثار وعلامهٔ دیگری‌ندارد ،این‌حوزه چارنوع اراضی‌مزروعی : چمن‌زار، نیزار، وجنگل زاردارد، قسمت‌نیزاز آن وسعت بیشتری دارد ، اراضی مزروعی آن‌خیلی‌مساعد است. جنگلات آن‌مرکب از درخت گز،پسته، سنجد وحشی وچمن زار آن مراتع مساعدی برای چریدن انواع حیوانات میباشد .اهالی اینجا مرکب از تاجك ، ازبك ،

وبعضاً قزاق و بلوچ بوده تعداد مجموعی آن تخمین به سه هزار نفوس می رسد این اهالی که عبارت ازساکنین دائمی جزیره مذکور میباشند در زیر کپه های مخصوصه ئیکه ذریعه نمدپوشانیده شده بسرمی برند. درزمستان که آب شاخ غربی دریا که این جزیره ذریعهٔ آن احاطه شده کم وقابل عبور می‌باشد،مالداران قند هاری برای گذشتاندن زمستان وتعلیف حیوانات خودبآنجا روی آورده برتعداد ساکنین آن می‌افزایند. چون ازیکسو هوای این ناحیه درزمستان گرم واز جانبی هم علوفه حیوانات شان دراینجا کثرت داردبرای گذشتاندن زمستان کوچی مساعد است.

قراء این جزیره: ۱- قشلاق قل آباد ۲- قشلاق درقد ۳- قشلاق قره‌تپه ٤- قشلاق بشقاب ٥- قشلاق حضرت بوستان. این جزیره که‌ازدرك علوفه حیوانات بکلی غنی ومستعداست چون آب‌وهوای معتدلی دارد خصوصا برای تربیهٔ حیوانات استعداد خاصی دارد در اینجا انواع‌حیوانات، گاو، گوسفند، بز، اشتر، الاغ، اسپ، قره گل بخوبی تربیه‌وتکثر می کند. دریا جائیکه‌ازشمال بطرف غرب جزیره دورخورده بجز در مواسم آبخیزی درسائر فصول آب آن کم بوده بدون‌وسیله‌یعنی کشتی گذرمیدهد. شاخی ازدریای‌پنج بنام‌دریای (قره‌سو) جزیره را دونصف کرده حصه‌نیزار جزیره را بوجود می آورد. و آبیاری قسمت وسطی جزیره از همین دریاصورت میگیرد. درین‌جزیره تیلفون وجاده‌تاحال‌راه‌نیافته، رفت‌وآمدبین‌درقدوینگی‌قلعه‌درزمان آب‌خیزی‌ازدوراه یکی از طرف‌شرق جزیره ذریعه جاله‌وتل، دیگری ازطرف غرب جزیره‌درحصه کاکل بواسطه کشتی‌چوبی‌وکیمه‌صورت‌میگیرد درمقابل‌این‌جزیره‌شهرساحلی‌فرخارحکومت‌شوروی واقع‌است.

پیداوار زراعتی: گندم، جو، جواری، برنج‌پنبه، ماش، مشنگ، تربوز، خربوزه، بادنجان‌رومی، بادنجان‌سیاه، شلغم، زردك و لوبیا است.

پیداوار صنعتی: قالین، الچه، کرباس، گلیم، جوال، نمد، طلانیز ذریعه زرشوئی بدست می آید.

پیشه اهالی: مردان اینجا عموما بکار زراعت، تربیه حیوانات، زرشوئی وبافندگی مشغول بوده زنان اینجا علاوه‌برتربیه اولادوتنظیم‌منزل‌به‌بافت وساخت الچه، گلیم، جوال وقالین مشغول‌میباشند

۱-حیوانات اهلی: گاو، گوسفند، بز، اسپ، اشتر، الاغ.

۲- حیوانات وحشی وسباع: گوزن، خرگوش، گرگ، روباه، شغال، ونادراً شیراست.

طیور: انواع‌مرغابی‌ها، قاز، قو، کتان (قتان) مرغ دشتی، سارك، دراینجا کثرت داشته‌صیدوافری دراینجا یافت می‌شود، ماهی خالدار نیز ازدریا بدست‌می آید. معمورات بجز عمارت علاقه داری ویابعضی بناهای محدود حکومتی که از گل‌وخشت اعمار گردیده‌مساکن خود اهالی عبارت از کپه های مخصوصهٔ نمدی‌بوده بهاروزمستان‌رادر زیرآن بسر می برند.

رسومات: مراسم‌ازدواج بانتخاب خودپسر ودختر صورت‌نگرفته مربوط بانتخاب ومرضای‌والدین است وقتی بخواهند پسرخود را تاهل‌بخشند دختری را درقوم واقران خود انتخاب کرده از پدر ومادر او خواست‌گاری وبعد ازموافقت ذریعهٔ هیئتی مرکب از ریش سفیدان وملاامام رسماً این

خواست گاری راصورت داده بعد از تعین وقبولی و لور طویانه ودعا وفاتحه مراسم نامزدی صورت میگیرد درعوض پول ولورهمه‌چیز از نقد وجنس گاو، گوسفند، اسپ، اشتر، الاغ، اسلحه ویراق قبول‌شده‌می‌تواند ولی‌از آنچه‌قرارشد که باید بدهد حبه و دیناری راهم فرو گذاشت نمیکنند پول ولور آنقدر گزاف نیست علی‌قدراستطاعت‌از یکنیم‌تاده‌هزار افغانی‌مروج‌است. حتماپول‌ولوررا قبل ازعروسی کردن‌باید بپردازد اگر قلیلی باقی‌بماند که دامادقبل ازطوی‌داده‌نتواند تاششماه یایکسال دیگر هم باو اعتماد میکنند و لی هر گاه در وقت موعود ادا نکرد پدر دختر حق دارد دخترخودرا واپس‌ازخانهٔ داماد بیاورد ولوخانهٔاو اولاد هم‌شده‌باشد . ازدواج‌شان نظربه‌دارندگی ونام‌ونشان دامادفرق دارد کسانیکه سطح حیات اقتصادی بلند تری‌را حائز اند مصارف زیادتررو مراسم بیشتری‌درعروسی‌شان صورت‌میگیرد .مصارف طویانه‌رادامادقبل‌ازوقت بخانه خسر ارسال وبعد باجمع غفیری اززن‌ومرد ،سواروپیاده بادف‌وسازیکه معمول‌شان است بخانه‌خسر رفته مراسم ضیافت وجشن وساعت تیری برپا وشب‌را بخوشی وخواندن و نواختن بسر برند وعقد نکاح تحت مراسم مذهبی نیزدراین‌شب صورت‌میگیرد ،فرداعروس را براسپ‌ویا اشتری که باوسائل معموله تزئین گردیده سواروبخانه دامادمی‌برند . درآنجا جشن‌مفصلی که‌روزهارا دربر میگیرد گرفته می‌شود . بزکش‌های‌معروف‌وماهر ازهرگوشه‌وکنار وحتی نقاط دور دست دعوت گردیده بچاپ اندازی شروع ودادن جوائز بقهرمانان وبرنده های بازی باطمطراق و معمولات مرسومه صورت میگیرد و این جشن‌بعضاً هفته‌هارا دربرمیگیرد و داماد بقدر استعدادودسترس مصارف مفصلی را متحمل می‌شود . دادن جهیز ازقبیل موبل واثاثه از طرف‌پدر بدختر معمول‌بوده دربین این جهیز دادن یك باب کپهٔ نمدی که اولین نشانه بوجود آمدن یك‌فامیل است نیز ازطرف پدر دختر داده میشود . زیارت معروف آن حضرت بوستان است که فعلا درجوار آن تهانهٔ ژاندارم است و اهالی باین زیات اخلاص زیاددارند .

آب وهوا : هوای اینجا گرم بوده برفی که درزمستان فرود می‌آید بزودی ذوب گردیده از بین می‌رود لهذا درزمستان گرم بوده وازهمین جهته کوچی هابرای‌بودوباش‌شتائیهٔ خود بدینجا رجوع می کنند دربهار باران دراینجا بقدر کافی باریده موجب تصعید محصولات زراعتی می‌شود . ازمیوه‌جات بجز تربوز وخربزه چیزی یافت نمی‌شود .

نوع اراضی : اراضی اینجا که‌از گل‌سیلاب آورده گی بوجودآمده‌برای هرنوع زراعت استعداد خوبی دارد . اراضی‌زراعتی آن‌درسواحل واقع‌وقسمت وسطی آنرا نیزار وجنگل احاطه کرده.

واردات وصادرات : صادرات قالین ، پشم ،پوست وپوست قره گل‌است که‌به‌ینگی‌قلعه‌صادر میشود وواردات شان هرنوع ملبوس، پای‌پوش، چای،بوره وآلات وافزار کار بوده ازمرکز حکومت کلان ویاینگی قلعه واردمینمایند .

درك : قلعه ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر درجنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت, اعلی فراه که بین ۶۱درجه ۲۹دقیقه۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۴دقیقه۵۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است.

درکت : قلعه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق حضرت‌امام مربوط حکومتکلان قندزمتعلق ولایت

قطغن که‌بین ٦٨درجه ٥٦دقیقه ٣٦ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و٣٧درجه ١١دقیقه ٤٣ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درگواز : قریه‌ئیست بفاصله ٢٥،٥ کیلومتردرشمال قلعه اشکاشم مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که بین ٧١ درجه ٢٨دقیقه ٢٥ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦درجه ٥٤دقیقه ٣٣ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

درگوك : قریه‌ایست بفاصله١٩ کیلومتر درشمال قلعه کف‌درعلاقه‌حکومت درجه٣ درواز مربوط حکو مت اعلی‌بدخشان که‌بین ٧٠درجه ٢٨دقیقه ٢ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٨درجه ٦دقیقه٤٩ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درگی : قریه‌ایست‌بفاصله ١٦،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق شهرهرات مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦٢درجه ٣٦ دقیقه ١٦ثانیه طول‌البلد شرقی‌و٣٤درجه ١٣دقیقه ١٨ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درگی : موضعیست در١٧ کیلومتری سرکنداو باباو٦٥ کیلومتری جلال‌آباد بین معبر عمومی جدید کابل وجلال‌آباد درتنگی‌ابریشم که‌درحوزه حکومت‌درجه ٤ سروبی مربوط ولایت کابل واقع است، این‌محل ازمرکز حکومت سروبی (هوتل)١٥ کیلومترمسافه دارد درین موضع بکنارجاده تهانه عسکری نیز آباد گردیده وشیلهٔ نیز وجوددارد که‌آب‌دیرگی نامیده شده وآب آن‌بدریای کابل میریزد این‌موضع نیز بکنار راست دریای کابل وقوع دارد .

درمن : قریه ئیست بفاصله ٨٦،٥ کیلومتردرجنوب غرب قریه روان درعلاقه حکومت درجه٢ درواز‌مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ٧٠درجه و٤٨ دقیقه ٤٨ثانیه طول البلد شرقی و٣٨درجه ١٥دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درمندی‌بل‌خیل : قریه‌ئیست بفاصله ١ کیلومتردر جنوب‌قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط‌ولایت جنوبی که بین ٦٩درجه ٥٢دقیقه ٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٣ درجه ٣٥دقیقه و٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درنده‌پوست : قلعه ایست بفاصله ٥،٥ کیلومتر درشمال میدان خوله درعلاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦٩ درجه ٤٨ دقیقه ٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه ٣٧ دقیقه ٣٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درنوخ : قریه ایست بفاصلهٔ ٣٤ کیلومتر درجنوب غرب غوربند مربوط حکو مت اعلی پروان که بین ٦٨ در جه ٢٥دقیقه ٢٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٥٦ دقیقه ١ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درنگك : دره ایست بفاصله ٥٣ کیلو متردرجنوب شرق بلچراغ مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین٦٥درجه ٢٩ دقیقه ٤٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٢٩دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درنامه : علاقه‌داری ایست درجه٣ درحوزهٔ حکومت درجه٢ کوهستان متعلق حکو متکلان کاپیسادر حکومت‌اعلی‌پروان.درنامه‌شمالا به‌بولغین‌جنوباً به کوه عاشقان،شرقاًبه کوه‌درنامه‌وغرباًبه‌نو آباد

علاقه‌داری کوهستان محاط است ، قصبات مربوطه آن که شهرت‌دارد عبارت ازسنجن ودرنامه وبولغین است . در کوهای آن‌بلوط وزیره یافت‌می‌شود . آهو و کبك هم‌دارد. علاقه‌داری آن قریهٔ بولغین میباشد در سر کوه عاشقان زیارتی است بنام خواجه سبزپوش ولی که مردم در آنجا رجوع میکنند کارگاهای کرباس بافی هم موجود است . بیش ازهزار خانه دا رد توت و چارمغز هم زیاداست. چشمه سارهاهم‌خیلی‌زیاد دارد زیارت‌معروف آن‌خواجه‌خان‌سعیدمی باشد ومرجع‌خاص وعام است واین زیارت درقریهٔ ملك واقع است ویك‌درهٔ زیبا وشاداب است‌مردم آن خیلی باشهامت وشجاع میباشند مردم در نامه بزبان فارسی وپراچی تکلم میکنند در علاقه داری آن تلفون‌وسرك هم‌رفته است .

درواجی : رباط سرکاری وقریه ایست در۲٤ کیلومتری جنوب شین‌وند بین معبر عمومی هرات وقند هار درین موضع گندم‌اشجار توت وشنگ دیده می‌شود .

درواز : حوزه ایست که‌در تشکیلات اداری کشور حکومت درجه۲ بوده ومستقیماً بحکومت اعلی بدخشان ارتباط‌دارد . این حکومتی در حوزهٔ خود شامل یك علاقه‌داری درجه اول میباشد که‌بنام(علاقه داری خواهان) معروف است . موقعیت جغرافی درواز بخط ۷۰ درجه طول البلد شرقی و خط۳۷ درجه عرض البلد شمالی قرار گرفته است از طرف مشرق بهشغنان وازطرف غرب بدشت ایش وکوه عرب وشمالاً بدریای آمو و جنوبا بکوهای مسلسل مربوط علاقه‌داری خود (خواهان)محدود میباشد. درواز دریك‌درهٔ تنگ‌برلب دریای پنج واقع شده ، تپه‌ها واراضی مرتفع دارد . راههای‌درواز علی‌الاکثرصعب المروراست . در موسم زمستان بنابر شدت برفباری راه دشت مسدود میگردد لهذا عبورومروراز راه علاقه‌داری خواهان صورت میگیرددرحوزهٔ درواز بحدود ٥٦ قریه وجود دارد حسب ذیل :

نسی ، ماه نو ، ده خوا ، زنگر یها، غومی پایان ، شکی ، ارز شك ، روا نك شهر سبز ، رو بغن ، کوف ، نشر ، نو آباد ایش ، جرو ، حوض‌شاه ،ورقد،جامرچ علیا، جامرچ سفلی ، خادره ، خواهان ، مای می ء برم ، رو بغن سفلی،غومی بالا ،خوند، غومی سفلی ، روز دیك ، زینف ، آسرن ،سدودگ، ورد،تنگ‌شیو، مدود، کی، بادیگ ، ماگی ، کجدره ، خو ورج ، خجو ند،خرکت ، بادرد ، باشار ، آرد رد ،درو، وجم بالا ، و جم پایان پار خیج ، راوند، قوغز ، زعز ، شاخ دره ، آر خد ، مانی خرو ، زیرپل ، درجوی ،سر جوی.

قراء متذکره فوق درینجا محض بنام یادآوری‌شد ، لکن‌هر کدام درردیف خودش جداگانه‌هم قید وحتی‌الوسع دربارهٔ آنها معلوماتی داده خواهدشد ، لذا بردیف هریك رجوع شود .

در منطقه درواز یك کمیساری‌ویك‌باب‌مکتب ابتدائی واقع مالمی وپنج‌باب مکتب دهاتی تأسیس شده است زرشویان این سرزمین‌ازدریای پنج براده وخاکهٔ طلاء استخراج‌میکنند . با لجمله‌نسبت بدیگر اهالی‌سرحدی بدخشان‌وضعیت زندگانی‌مردم‌درواز بهترمعلوم میشودزن های در واز غالباً درپیشه کلالی مهارت دارند و ظروف کار آمد خانه خودرا خودمیسازند . همچنین یکنفر وکیل ازطرف اهالی درواز انتخاب وبشورای ملی‌فرستاده میشود .

کوها : کوهای این علاقه بنامهای مختلف دربین اهالی شهرت داردمانند کوراك کوه ، کوه ارغه کوه بازایران ، کوه خواجه، کوه صنوبر وغیره. این کوها مخصوصاً در تابستان از برف مستور میباشد.

اوضاع اجتماعی : خانه های درواز عموماسنگی میباشند، باین سبب که چون منطقهٔ کوهستانی است غیرازسنگ وریگ ، خاك کمتریافت میشود بنابرآن خانه‌های خودرا ازسنگ پارچه آباد میکنند . خانه‌های زمستانی آنها عموماً سیاه وتاریك بوده واین نوع خانه‌هارا (سیاه خانه) گویند خانه‌های بهاری نیزدارند،خانه‌های بهاری اکثراً دودروازه میداشته باشدودربین خانه عموماً بادپکه ساخت وطنی موجود میباشد،طریق ساختمان بادپکهٔ آنها چنین است که‌دربین خانه یك ناوه(مثل ناوهٔ آسیاب) ازچوب چرخ‌ساخته‌شده واین چرخ ذریعهٔ آب‌حرکت می‌یابد. بالای این چرخ‌مذکور یك‌شطرنجی را بذریعهٔ دوچوب عموما نصب‌میکنند،وحینکه چرخ مذکور را آب به‌حرکت می آوردواین‌شطرنجی مانند آسیاب‌بحرکت‌می آیدو بادتولیدشده‌هوای‌خانه‌راسرد میسازد،درسقف خانه‌یك‌روزنه‌بشکل‌مربع موجودمیباشد.دراکثر خانه‌ها برای گذاشتن قاشق،چینی‌وچاینك،چینی خانه‌هم‌موجودمیباشد خانه هارا اکثراً‌ذریعهٔ گلهای رنگهٔ زرد وسرخ رنگ مینمایند پیش روی خانه‌عموماً یك‌برنده موجودمیباشد .

۲ ـ طعام: غذای اهالی‌درواز را اکثراً شیروروغن‌حیوانات تشکیل میدهدوعموماً به‌خوردن آش ورتاله وباقلی ومشنگ عادت دارند بعضی اوقات درشب های جمعه نان گندم وجونیز میخورند. طعام عروسی وغیره مواقع غیر عادی آنها عموماً شوربا و نان گندم میباشد .

۳ ـ لباس مردم درواز عموماً ازصنعت خودشان میباشد که‌از کرباس‌و برك‌وغیره میسازند معذالك این لباس بدشکل نمی‌باشد چکمن می‌پوشند وعمامه برسر می‌نهند وچموس درپای میکنند وبعضاً کفش های چوبی درپای می‌نمایند . وبااین کفش‌های چوبی منازل درازی را می پیمایند .

اهالی‌عموماً بشکار آهومی پردازند. تفریحگاهای‌ایشان عبارةاز باغها ودامنه‌هاو کهسارهای‌طبیعی است . دربین زنان درواز هم برای تفریح دف‌زدن ورقص کردن رواج دارد .

٤ـ اوضاع اقتصادی: درواز ملك‌زراعتی است و گذارهٔ بیشتراهالی‌توسط زراعت میباشد زراعت عموماً بطرز قدیم اجرا می‌شود اگرچه‌درزراعت بسیار فعال‌اندخصوصاًزنها در زراعت پنبه‌محنتی زیاد میکشند ، ولی چون آلات وادوات مناسب ندارند فایدهٔ زیادی از زراعت خویش بر داشته نمیتوانند . زراعت آنها عموماً للمی‌بوده وزراعت آبی کمتر رواج دارد .

٥ ـ صنعت وحرفت : اهالی درواز تقریباً ۹۵ فیصد زراعت پیشه میباشند لذا صنعت و حرفت درین‌جا چندان ترقی نکرده است مگرمردم روزبروز توجه‌بیشتری‌به‌ترقی آن دارند وصنعت‌برك بافی ، جراب بافی ، گلیم‌بافی کرباس‌بافی ، الچه‌بافی ، آهنگری ، کفش‌دوزی ، چموس‌دوزی چکمن‌دوزی رواج‌دارد،الچه‌را عموماًزنهاو برك‌را عموماً مردها می‌بافندامار یشتن پشم‌وپنبه وظیفهٔ زنها می‌باشد.

٦ ـ میوه‌جات : توت ، گیلاس ، شاه‌توت ، زردآلو ، آلوبالو ، سیب،ناك،شفتالو،انگور،خربوزه تربوز ، انجیر ، انار ، بهی ، ناك کوهی ، پسته ، بادام ، سنجد ، وزرشك میباشد .

۷ ـ اشجار : ارچه ، بید، پنجه چنار ، پشه‌خانه ، دولانه وسائیر بوته‌های خاردار .
۸ ـ نباتات طبی : سفأ ، خاك‌شیر ، اسفرزه ، کاسنی، بارشك، گاوزبان، گور، بوی‌مادران،پرشیان وسان ، با دیان ، شبت ، آزریون ، (آفتاب پرست) بیدانجیر،سگ انگورك ،بقم، ممیره ، حرم طوطی، نعناع، اسپند وغیره .

حیوا نات :

۱ ـ حیوانات اهلی : گاو،اسپ ، خر، بز، سگ‌شکاری ، گدك ، وغیره پیدا می‌شود .
۲ ـ حیوانات وحشی: گرگ ، خوگ ،خرس،پتنگ، خرگوش ، روباه ،وندك ، خفك‌وآهودر کوهسار آن‌پیدا می‌شود .
۳ حشرات الارض : مار ، شلند ، چلپاسه ، سوس‌مار و جود دارد .
٤ ـ حیوانات آبی‌ماهی ، سگ‌ماهی،مرغ آبی ،خرچنگ،بقه سگ‌ماهی در آبهای آنجادیده‌میشود
٥ طیور : کبك، کبوتر ، مرغ خانگی ،مرغ آبی وغیره‌یافت میشود،باز ، شاهین ، کرکس،عقاب بودنه ، چوچلی ، اوتوتك ، شانه سرك ، گل‌سر ، نیله‌زاغ ، گنجشك نیز وجود دارد
انواع گل : گل‌های‌طبیعی دردرواز بکثرت‌میروید مشهورترین آنها قرار ذیل‌است :شبوی کوهی زنبق کوهی ، فلاکس کوهی ، ارغوان ،لاله، همیشه‌بهار. بنفشه ، انتری، پتونی، زرد سرك‌وغیره.
آب وهوای درواز : درواز آب‌وهوای خوشگواردارد اما ازحیث‌اینکه کوهستانی میباشدبعضی نقاط بلند آن‌سرد وبعضی نقاط پائین ازان‌معتدل ونقاط سواحل‌دریای پنج در تابستان قدری گرم میباشد. بین‌جامرس‌علیاوزنیف‌اززمان های‌خیلی‌قدیم یك‌غارموجوداست‌دروسط‌این‌غارچندین‌ستون وجوددارد واز هرستون سنگی یك‌راه بطرف غار د یگری رفته است وهرراه آن دار ای چندین زاویهٔ مختلف میباشد تاا کنون هیچکس درین غار داخل نشده ومعلوماتی بدست نیا ورده است بین مردم عوام شهرت دارد که‌دربین این‌غارمعدن نقره میباشد .

دروازدوان : کوتلیست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر درشمال‌سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بد خشان که بین ۷۳ درجه ۳۷دقیقه ٥ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه۱دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دروازگو(سراشیب): سراشیب‌موضع نشیب‌داریست بفاصله۱۹ کیلومتر درجنوب‌شرق گنبد سوریزدرعلاقهٔ‌زمینداور مربوط حکومت‌درجه‌اول موسی‌قلعه متعلق حکومت اعلی گرشك که بین٦۲درجه ٥۲دقیقه ۱٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دروازوان : کوتلیست بفاصلهٔ ۱۱،٥ کیلومتر درجنوب‌سرحد واخان به‌ارتفاع‌تخمین ۳۹۱۷مترمربوط‌حکومت اعلی‌بدخشان که‌بین۷۳درجه ۲٥دقیقه ۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٦درجه ٥۳دقیقه ٤۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

دروازه : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۲۹ کیلومتر درجنوب‌قلعهٔ سرکاری درعلاقهٔ درهٔ صوف مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت‌مزار شریف که‌بین٦۷درجه ۲۱دقیقه ٤۱ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٥درجه ٤۳دقیقه ٥۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دروازه : چشمه‌ئیست بفاصلهٔ ۸۰ کیلومتر درجنوب قریه باره خیل متصل سرك درعلاقهٔ کتواز مربوط حکومت‌اعلی غزنی که‌بین۶۷ درجه۴۶دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلدشرقی‌و ۳۱درجه ۵۱دقیقه ۵ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دروازه امام : زیارت قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲۵،۵ کیلومتر درغرب خاش درعلاقه‌بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین۶۲ درجه ۳۹ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۱درجه ۳۲دقیقه ۴۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دروازهٔ کوتل : کوتلیست بفاصلهٔ ۸۳،۵ کیلومتر درجنوب قریه واشیر مربوط حکومت درجه ۲ نوزاد متعلق حکومت‌اعلی گرشك که‌بین۶۳ درجه ۴۷دقیقه۲۸ثانیه طول‌البلدشرقی‌و ۳۲درجه ۲دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دروازه گی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۷۹،۵ کیلومتر درجنوب قریهٔ باره خیل متصل سرك درعلاقهٔ حکو متکلان کتواز مربوط حکومت‌اعلی‌غزنی که بین۶۷درجه ۴۶دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۱ درجه ۵۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دروازه گی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۴۵،۵ کیلومتر درجنوب قریهٔ گل آباددرعلاقهٔ گرم سیر مربوط حکو مت اعلی گرشك که بین ۶۳درجه ۴۸ دقیقه ۲۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۰ درجه۹دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دروجنه : قریه ئیست بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر درجنوب‌قریهٔ باسول‌درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ مهمندره مربوط حکومت کلان شنوار ولایت مشرقی که‌بین۷۰درجه۵۶دقیقه ۲۰ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۴درجه ۷ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دروجی : موضعیست بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر درجنوب شین‌دند متصل سر کیکه بطرف‌فراه میرود مربوط ولایت هرات که‌بین۶۲درجه ۷دقیقه ۴۸ ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و ۳۳درجه ۸دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دروجی ثانی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۲۸،۵ کیلومتر درجنوب شین دند متصل‌سر کیکه بطرف‌فراه میرود مربوط ولایت‌هرات که‌بین۶۲درجه ۷دقیقه ۳ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و ۳۳درجه ۴ دقیقه ۳۶ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دروج : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲۹،۵ کیلومتردرجنوب‌قریهٔ تنور درعلاقهٔ درواز مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۰ درجه ۴۶ دقیقه ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۷ در جه ۵۳ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درودی : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریهٔ فرسی متصل سر کیکه بطرف شین دند میرود درعلاقهٔ سه‌درخت مربوط حکومت درجه‌اول شین‌دند ولایت هرات که‌بین ۶۳درجه ۱دقیقه ۱۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۳درجه۴۰ دقیقه ۴۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درو ز آب : کوتلیست بفاصله ۱۶ کیلومتر درجنوب شرق زیارت شاه مقصود درعلاقهٔ حکومت در جه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۳۶دقیقه ۳۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۵۵ دقیقه ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درو نته : موضعیست در۱۲ کیلومتری غرب جلال آباد کناردریای کابل، درین‌حصه‌درهٔ‌بسیارتنگی تشکیل شده جادهٔ عمومی جدید کابل ومشرقی که‌ازراه تنگی غارو وتنگی‌ابریشم کشیده‌شده ازهمین حصه تنگی می گذرد ودرختم این تنگنا که مسافهٔ‌آن بیك کیلو متر هم نمی رسد درزمان مرحوم اعلیحضرت امیرحبیب‌الله خان شهید پلی ازسیم، چوب ساخته شده که دو انجام آن بدو کوه پایه دره محکم‌شده است و دروسط دریا کدام پایه‌ندارد، این‌پل‌جلال آبادو کابل راباعلاقه کنرها، لغمان مربوط می‌سازد ، درحین‌عبور ازین‌پل بار عراده‌هافرود آورده‌می‌شود.به‌طرف راست دریا مقابل پل‌درلوحه سنگی ازخود کوه عبارت ذیل حك گردیده : « چون اعلیحضرت سراج‌الملة والدین امیرحبیب‌الله خان درانی‌بار کزائی محمدزائی درین موضع که موسوم‌است به درونته برساختن این‌پل‌حکم فرمودند لهذادرسنه یکهزاروسه صدوبیست‌وهفت هجری قمری حسب‌الامر همایونی به مهندسی مسترجی ـ آر هلیدی انگلیس صورة اختتام پذیرفت » . باید گفت که این محل از نگاه سوق‌الجیشی اهمیت بسزائی دارد . درین اواخر حکومت درنظر دارد درین‌موضع بندی بسته وذریعه کانال‌یانهر بزرگی یك‌قسمت از آب اضافی دریا را به اراضی بائر ولامزروع برساند که درین صورت به‌سرسبزی وشادابی ولایت مشرقی اثر بارزی خواهد افگند .

دروه : قریه ئیست‌بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قریه‌روان درعلاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۵۲دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۸درجه ۱۸دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درو یشان : قریه ئیست بفاصله۱۱،۵ کیلومتر درجنوب قریه هزارجفت متصل سر کیکه بطرف سید گل شاه میرود درعلاقه زمینداور ازتوابع حکومت درجه اول موسی قلعهٔ مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴درجه ۷دقیقه ۴۷ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه۱۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درو یشان : قریه ئیست بفاصلهٔ۱ کیلومتر درشمال‌زیارت شاه مقصود در علاقه حکومت درجهٔ ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۲۷ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۵۹ دقیقه ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درو یشان بالا: قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق میان پشته درحوزه حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴ درجه ۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۵۶دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درو یشان پائین: قریه ئیست‌بفاصلهٔ ۷ کیلومتر در شمال شرق میان پشته درحوزهٔ حکومت اعلی گرشك که‌بین۶۴ درجه ۴دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۰درجه ۵۳دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

دره : قریه ئیست بفاصله ۲٤ کیلومتر درجنوب شرق شهر گردیز متصل سرك مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹درجه ۱۸دقیقه ٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۲۹ دقیقه ٦ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره آهنگران: دره ئیست بفاصله ۷۹ کیلومتر بطرف جنوب غرب گرداب‌مربوط ولایت قطغن که بین ٦۸ درجه ۱ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ٤دقیقه ۵۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره آهنگران: دره‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سرکاری بامیان به‌امتدادطرف شمال مربوط حکومت اعلی پروان که‌تخمین بین ٦۷درجه ۵٤ دقیقه ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ٤۹ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره اچنی : دره ئیست بفاصله ۲٦،۵ کیلومتربطرف جنوب غرب قریه ارامتل درعلاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ٤۷دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۷دقیقه ۲۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره اربی‌شاه : دره‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر درشرق قلعه‌بنو درعلاقه اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ٦۹درجه ۲٤دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۳۷ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ ارت کل : دره ئیست بفاصله۴۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومت کلان پلخمری و لایت قطغن که‌بین ٦۸درجه ٤۰ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲٤دقیقه ۳۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ ارتی : دره‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر درشمال غرب جبل‌السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۹درجه ۱۲دقیقه ۲۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۹ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ اریو : دره‌ئیست بفاصله۲۰ کیلومتر درجنوب قریه پریان درعلاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین۷۰درجه ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۳۰ دقیقه ٤۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ استرشهر : دره‌ئیست‌بفاصله ۲۹ کیلومتر درشرق مرکز غوربند امتداد بطرف شمال مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین تخمین ٦۸درجه ۵۸دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۵۸ دقیقه و۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ استمه : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر بطرف شمال گرداب امتداد به‌طرف‌شرق‌درعلاقهٔ‌دو آب‌مربوط‌حکومت اعلی پروان که بین تخمین ٦۸ درجه ۱٤ دقیقه ٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۲٦ دقیقه ۲۳ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

درهٔ استمه : دره‌ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلو متر درغرب مرکز چاریکار مربوط حکومت اعلی پروان که بین تخمین ٦۹درجه ۲دقیقه ۵ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ اشپشته : دره ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلو متر بطرف غرب گرداب مربوط ولایت قطغن که بین ٦۸ در جه ۵دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۲۳دقیقه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

درهٔ اشرف : درهٔ زیبائیکه تفرجگاه معروف ودلچسپ‌صفحات شمال‌است وباین‌حدود محدود میباشد . شرقاً به « کوه مینه خزك » غرباً به «ترناوه» شمالا به « کوه آسمان سرای» جنوباً به حوض‌سبز گل.

کوهای مشهور : عبارتست از کوه آسمان سرای و کوه تلتلنك ،

چشمه های مشهور : چشمهٔ ماهان وچشمهٔ قوناق است .

نهر های مشهور : نهرپژك ونهر بلندی میباشد .

حیوانات اهلی : عبارتست از : اسپ، گاو، مرکب، بز. گوسفند وغیره .

حیوانات وحشی : پلنگ، آهو، خفك، خرگوش، سگ آبی گرگ، روباه و برخی دیگر، درهٔاشرف‌متعلق‌علاقه‌داری‌تاله‌وبرفك‌مربوط‌حکومت‌دوشی‌ولایت‌قطغن‌میباشدسرکی‌ازسرك‌عمومی (کابل، قطغن ومزار) ازحصهٔشهیدان بطرف درهٔ اشرف تمدید یافته است . یك لین تیلفون هم ازتیلفون عمومی ازعلاقه داری تاله وبرفك جداشده وبدرهٔ اشرف تمدید یافته است .

طیور اهلی : مرغ خانگی ومرغابی وجود دارد .

طیور وحشی : کبك‌دری، عقاب، شاهین، باز، کبوتر کوهی، کبك، سی سی و غیره است .

مزارات :مزارهای‌معروف آن‌عبارت‌است‌از :مزارشاه‌مردان،خواجه‌بهاءالدین‌نظر گاه‌سید کائنات مردم باین مزارات ارادتمند میباشند درین‌جا آثار وخرابهٔ یك‌تخت بنام « تخت ماهان» و خرابهٔ یك قلعه بنام قلعهٔ پژك وجود دارد وحوض سبز گل یك حوض کلان و تاریخی‌است، که بسیار بزرگ ودارای یك دروازه‌بوده اطرافش‌چمن سرسبز وپر گل‌است و قابل مشاهده وحیرت است دیگر خرابه ها و آثار قدیمی نیز زیاد است .

پیداوار زراعتی : عبارت‌است از گندم، جو، جواری،ماش، برنج، و برخی حبوب‌دیگر، قسمت شرقی درهٔ اشرف بکوهی ختم می‌شود که بنابه نبودن راه عبور ومرور ، عابرین بر روی سینه خزیده میروند وبه‌آن نسبت کوه مذکور را سینه خزك میگویند در یائیکه درهٔ اشرف را سیراب وشاداب میکند وبالاخره بدریای سر خاب میریزد، آب صاف نقره گون دارد، ماهیان ازقبیل خالدار وغیره پیدا می‌شود وشکارمیکنند. خصوصیت دیگر کوهای دره‌اشرف این است که میدانهای وسیع درقلل جبال موجود است کوهای درهٔاشرف اکثراً سرسبز و شاداب میباشد ودرهر چند قدمی انسان بایك چشمه تصادف میکند . کوهای درهٔ اشرف مشجر بوده بید کوهی ودیگر نباتات طبی دارد .

درهٔ اشکار : دره‌ایست بفاصلهٔ ۴۰،۵ کیلو متر بطرف شمال شرق گرداب مربوط ولایت قطغن که‌بین ۶۸ درجه ۳۱ دقیقه ۳۱ ثانیه طول ا لبلد شر قی و ۳۵ د ر جه ۳۵ دقیقه ۴۲ ثا نیه عر ض ا لبلد شما لی واقع است .

درهٔ اعظم : دره ایست بفاصلهٔ۳۴ کیلو متر در شمال بلچراغ مربوط حکو مت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۱۱ د قیقه ۲۶ ثا نیه طول ا لبلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۰ دقیقه ۳۰ ثـانیه عر ض ا لبلد شما لی واقع است .

درهٔ اله‌سای : دره‌ایست بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر بطرف جنوب‌شرق قریهٔ سربولی درحوزهٔ‌حکومت درجه۲ کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۴۰ د قیقه ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۹دقیقه۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ الیشنـگ: درهٔ سرسبز است مربوط علاقه داری الیشنگ متعلق حکومت کلان لغمان ولایت مشرقی بالای کوهها در ختان بلوط و جلغوزه روئیده مر دمان آ ن به‌لسان محلی پشه‌ئی نیزسخن میگویند . دروقت تابستان پشه‌های وجود دارد که‌آن‌انسان را میگزند .آب‌وهوای آن برای زرع برنج موافق است،چنانچه مردمان آنجا زرع‌مینمایند ،قریه‌های‌مشهور آن عبا رتند ازفراج غان، دولت شاه، شمشه‌خیل ،نجیل وغیره.درهٔ‌میاصاحب وغازی آباد نیز در آنجا میباشد ، درحصه های آبادی درختان توت وچارمغز زیادتر موجوداست . موقعیت این دره درشمال غرب وجنوب شرق تقاطع خط طول‌البلد ۷۰ درجه مشرقی وخط عرض البلد ۳۵ درجه شمالی میباشد .

درهٔ امنگ : دره‌ایست بفاصلهٔ ۱۸ کیلو متر بطرف جنوب مر کز خنجان مربوط ولایت قطغن که تخمین بین ۶۸ درجه ۵۷ دقیقه ۵۴ ثانیه طول البلد شر قی و۳۵ درجه ۲۷ دقیقه ۳۸ثانیه عرض البلد شمالی مو قعیت دارد .

درهٔ اندراب : دره ایست بفاصلهٔ ۲ کیلومیر بطرف‌جنوب‌شرق دوشی امتداد بطرف غرب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ۶۸درجه ۴۰دقیقه ۴۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۶ دقیقه ۶ثانیه عرض‌البلد شمالی‌وا قع است .

درهٔ اوریش : دره‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب قریهٔ پریان‌بطرف‌شرق‌پنجشیر مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ۷۰درجه ۳دقیقه ۲۵ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۳۷ دقیقه ۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ او کورك : دره ا یست بفا صله ۱۶،۵ کیلو متر بطرف جنوب غرب د هانه غوری مر بوط ولا یت قطغن امتدان آن به‌طرف‌شمال که‌بین ۶۸ درجه ۲۲ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی‌و۳۵ درجه۴۸ دقیقه ۵۴ثانیه عرض‌البلد شمالی و اقع است.

درهٔ ایجه : دره‌ایست بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتردرشمال شهرجبل‌السراج‌مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین ۶۹درجه ۱۲دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۱۴دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است

درهٔ باج گاه : دره‌ایست بفاصلهٔ ۳،۵ کیلو متر درجنوب شرق قریهٔ خشك آب در علاقهٔ خنجان مربوط حکو مت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ۶۹درجه ۳دقیقه ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۰ دقیقه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

درهٔ باز : موضعیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر درشمال ناورك درعلاقهٔ کشنده مربوط حکومت کلان بلخ‌ولایت مزار شریف که‌بین ۶۶درجه ۳۸دقیقه ۴۴ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۵درجه ۱ ۵دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ بدرو : دره ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق سربولی‌درعلاقهٔ حکومت درجه۲ کوهستان متعلق حکو متکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۹ در جه ۴۰ دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی، و۳۴درجه۴ ۴۸ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

درهٔ برجستان : دره ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شرق گردن دیوال در علاقهٔ بهسو د مربوط حکو متکلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه۱۲ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴ درجه ۳۷ د قیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

درهٔ پارسا : دره ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر درمرکز غوربندامتداد بطرف شمال مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۸درجه ۴۳ دقیقه ۲ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۴ درجه ۵۷ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ پچگان : دره ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر بطرف شرق‌قریه‌سربولی‌درعلاقهٔ‌حکومت‌درجه۲ کوهستان‌متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین۶۹درجه ۳۷ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۵۵ دقیقه و۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ پخه : دره ایست درغرب انارقلعه درعلاقهٔ شنوار امتدادبه‌طرف‌جنوب‌مربوط‌ولایت مشرقی که‌بین‌نخمین ۷۰ درجه ۴۰ دقیقه۱۹ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۳ دقیقه۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

درهٔ پراچ : دره ایست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتربطرف شمال‌شرق‌دوشی مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌تخمین بین ۶۸ درجه ۵۵ دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۵ درجه۳۵ د قیقه ۵۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ پر ندیو : دره ایست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعهٔ‌بنو درعلاقهٔ حکومت درجه۴ اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ۶۹درجه ۲۸دقیقه ۵ثانیه‌طول‌البلدشرقی ۳۵ درجه ۳۴ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ پری : دره ایست بفاصله ۲۰ کیلو متربطرف جنوب شرق قریهٔ سر وبی مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۹ دوجه ۵۰دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴ درجهٔ ۳۰دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

درهٔ پریان : دره‌ایست بفاصله ۶۱ کیلومتر درشمال شرق قریه رخه‌درعلاقه حکومت درجه۳ بنجشیر مربوط

حکومت اعلی پروان که‌بین۶۹ درجه۵۶ دقیقه۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه۳۶دقیقه ۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ پریشان : دره ایست بفاصله۵،۹ کیلو متر بطرف جنوب شرق گرداب امتداد آن طرف شمال د ر علاقهٔ دو آب مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین۶۸ درجه ۴۱ دقیقه۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۵درجه ۱۶ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔ پشی : دره‌ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر درشرق قلعه‌بنو در علاقه اندراب مربوط حکو مت کـلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ۶۹درجه۱۷دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۵درجه۳۸دقیقه۷ ثـانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ پلا نده : دره ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق‌قریه گرداب درعلاقه دو آب مربوط حکو مت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۱۶ دقیقهٔ ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه۲۵ دقیقه ۱۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ پیچ : حکومت درجه۴مربوط حکومت کـلان کـنرهای‌ولایت مشرقی‌بوده بین خطوط ۷۰درجه۱۲دقیقه ۶ ثانیه و۷۱ درجه ۱۲دقیقه ۳ثانیه طول‌البلد مشرقی و۳۴ درجه ۴۶دقیقه ۱۸ ثانیه و۳۵درجه ۲۹ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد وازسطح بحر به‌اندازه تخمین (۴۲۶۷) متر ارتفاع دارد،دارای یك علاقه‌داری درجه‌اول بنام (چپه‌دره) وشامل تقریبا ۷۲قریه میباشد امااکثر این‌قریه ها ازیکدیگر دور افتاده اند قریه‌های مشهور آن قرار ذیل است :

لوته‌لام ، تاتکرام ، هشتنگر ، دد کرام ، علی‌خیل ، قندهاری ، وره‌دیش ، گرو،مانو گی، کـندر دانت ، قلعه‌گل ، کنه کـلی ،مندیش ، ارنس ، تشه‌ئی ، حمیا، امسوز ، وایگل‌علیا ، ننگه‌لام ، دری‌شهر ، شموند ، سندری، کـندگل، ازمندی ، کولك ، بار کـندی‌علیا ، بار کـندی سفلی ، کوربا غ ، گرنگل، لچه لام ،خالق لام ، اروك ، کـلمو ی ، شین زائی ، سیدور ، کـندی ، قلعه ، بسطله ، گو سلك ، وطله ، مورچل ، کور در ، ارچنی ، و اما ، کـا نیتوا ، ما شوره ، چومبرك ، هندروك ، کوشه‌لام وسرد ماره . زمین‌آن کوهستانی است در زمستان برف ودر بهار باران میبارد سردی زمستان درین منطقه شدید نبوده ودر بعضی حصه های آن که برف میبـا رد بزودی آب‌میشود امادر مناطق سرد سیر تاماه ثور وجوزا برف دوام میکند مو قع آبخیزی آن اغلبا دربرج جوزا وسرطان میباشد سپس آهسته آهسته‌برف آب‌شده بنهرهامیریزد . زراعت‌این منطقه عبارت از گـندم ، جو ، جواری ، ماش ، مشنگ، لوبیا ، پیاز و عدس بوده وسبزیجات آن کچالو ، تراتیزك ، پالك ، خرفه، کـدو، ترب ، بادنجان سیاه ، بادنجان رومی‌میباشد و ازمیوه‌جات خربوزه ، تربوز ، بادرنگ وتره درین منطقه کـاشته میشود.درباغهای آن انواع درختهای میوه دارمانند چهارمغز، توت ، انگور، زردآلو وشفتالو پیدا میشود و در کوهای آن بلوط ، بید، بادام کوهی وغیره یافت میشود . حیوانات اهلی آن‌عبارت از گاو ، اسپ، بز ، گوسفند ، مرغ ، کبوتر مرغابی ، وازحیوانات وطیور وحشی خرگوش ، آهو، کبك ، طوطی ، لك‌لك ، گنجشك ، زاغ وغیره پیدامیشود . سرزمین دره‌پیچ همواری نداشته وسطح مرتفع و کو های بلند دران زیاد دیده

میشود . آبهائیکه از کوهای برف‌دار دره‌پیچ سرازیرمیشودنهرهای خوردوبزرگ تشکیل‌داده وهر کدام آن قسمت های زیادی اراضی قراء وقصبات دورونزدیك را آبیاری مینمایند وبرعلاوه دربعضی حصص دوردست از آب کاریزها و چشمه‌ها برای‌زراعت استفاده کرده میشودخانه‌های اهالی اکثراً دومنزله وسه منزله‌بوده واین‌ساختمان آن‌ها ازسنگ وخشت‌خام میباشد که سقف هایشان ازچوب عرعر وسفیدار بطور ساده پوشیده‌شده. هرقریه که درناحیه کدام کوه‌واقع‌است بنام کوه یا کند مسمی است و یك بدیگر بطرز سلسله جبال واقع شده که‌بنام (کند کوکلی) (کندوایکل) (کندپارون) (کند کانتیوا) (کند کچر) (کندلند لام) (کند کوگل)یادمیشود. درین منطقه‌یك‌باب‌مکتب ابتدائی نیزتاسیس‌شده واطفال‌در آن تربیه‌میشوندهمچنین‌ازطرف‌اهالی مربوط این حکومتی یکنفر وکیل انتخاب وبمجلس شورای‌ملی فرستاده‌میشود .

درهٔ تاوری : دره ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درغرب مرکز غوربندامتداد طرف جنوب‌شرق‌مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۱ درجه ۳۲ دقیقه٤٤ ثانیه طول البلدشرقی و۳٤ درجه ۵۹ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ تخ : کوتلیست بفاصله٤ کیلو متر درشمال قریه دولت یار در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین٦۵درجه٤٦دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۵۷ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ تخت : دره ایست بفاصله۵۵،۵ کیلومتر درشمال غرب‌قلعه شهرك درعلاقه شهرك مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ۲دقیقه ٦ثانیه طول البلدشرقی و۳٤ درجه۲۰ دقیقه ۵۹ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

درهٔ ترمس : دره ایست بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتربطرف جنوب‌غرب دهانه غوری مربوط ولایت قطغن که تخمین بین٦۸درجه ۱۹دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه۳۰دقیقه۳٤ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

درهٔ تگاب : دره ایست بفاصلهٔ ۷،۵ کیلومتر بطرف شمال قریه‌پیرمحمددرعلاقهٔ حکومت درجه٤ نجراب مربوط حکومت کلان کاپیسامتعلق‌حکومت اعلی‌پروان که‌بین٦۹درجه ٤۰دقیقه ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ٤٦دقیقه۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت‌دارد .

درهٔ تگنك : دره ایست‌بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب شرق قلعه‌بنو امتداد طرف شمال‌درعلاقه حکومت درجه٤ اندراب‌مربوط حکومت کلان‌پلخمری ولایت‌قطغن که‌بین٦۹درجه۲۸دقیقه ۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳٤ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ تگه‌ویز : دره ایست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر درشمال مشرق قریه رخه‌درعلاقهٔ حکومت‌درجه۳ پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ٦۹درجه ٤۵دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۳۲دقیقه۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ تلخان : دره‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر درجنوب شرق‌مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۸ درجه ٤۹دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه٥٦دقیقه۳۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است.

درهٔ تلخان : دره ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۳۹ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۴ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ تنگك : دره ئیست بفاصلهٔ ۳۶،۵ کیلومتر درجنوب مرکز (خلم) تاشقرغان مربوط حکومت کلان سمنگان (ایبك) ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه ۳۸ دقیقه ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی ۳۶ درجه ۲۸ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ توپالی : دره ئیست بفاصلهٔ ۲۵،۵ کیلومتر بطرف مرکز خنجان مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که تخمین بین ۶۸ درجه ۵۴ دقیقه ۵۱ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۲۴ دقیقه ۴۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دره تیز پایك : دره ئیست بفاصلهٔ ۲۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین تخمین ۶۸ درجه ۴۲ دقیقه ۴۳ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۲۴ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ تیزین : دره ئیست بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه سروبی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۴۶ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۳۵ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ جارف : دره ئیست بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر درجنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۲۴ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۵۳ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

دره جاروبش : دره ئیست بفاصله ۳۶ کیلومتر درشمال شرق قریه رخهٔ امتداد طرف جنوب درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۴۶ دقیقه ۱۹ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۲۶ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دره جبی : قریه ئیست بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر درشمال قریه دروچ درعلاقهٔ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۴۸ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی ۳۸ درجه ۱۴ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ جلگه : دره ئیست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر درشرق سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه ۴۰ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی ۳۷ درجه ۵۹ دقیقه ۴۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ جلو گیر : دره ئیست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر درجنوب قریه خواجه غار درعلاقهٔ نهرین مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۱۳ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۵۲ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ جنگلك : دره ئیست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر درجنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۳۳ دقیقه ۴۹ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۵۵ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دره‌جنگل کلان: دره‌ئیست بفاصله ۱۰۶،۵ کیلومتر درشمال‌قریه نیك‌درعلاقه حکومت درجه٤ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین٦٦درجه ۱۲دقیقه ۵۳ثانیه طول‌البلد شرقی ۳٤ درجه ۵۸دقیقه ۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دره‌جنگی خرو تو: دره‌ئیست بفاصلهٔ۱۳،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین٦۸درجه ٤۹دقیقه ۲ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۵درجه ۱ دقیقه ٤۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دره‌جوان : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر درشمال‌غرب قریهٔ آق گنبد درعلاقه چخچران‌مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ۱۱ دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی ۳٤ درجه ۵۸ دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دره‌جوزاری : دره‌ئیست درغرب سرخ درعلاقه کهمرد مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ٦۷درجه ۲۰ دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۵درجه ۲۲دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دره‌جوقل : دره‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتردرجنوب‌غرب قلعه‌لعل امتدادبطرف شمال درعلاقه حکومت درجه ۳لعل وسرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین٦٦ درجه ۸ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی ۳٤درجه ۲۷دقیقه ۳۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره‌جولا : دره‌ئیست بفاصلهٔ ٦۰ کیلومتر درجنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین٦۸درجه ٤دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی ۳٤درجه ۵۲دقیقه ٤۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دره‌جیرعلی : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۲۳،۵ کیلومتر درشرق قریه رخه درعلاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ٦۹درجه ٤۱دقیقه ۱٦ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۱۹ دقیقه ۱٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره‌چندران : دره‌ئیست بفاصله ۸ کیلو متر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت کلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که‌بین٦۸ درجه ۵۵ دقیقه ۸ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۳۱ دقیقه ٤۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره‌چنگی : دره‌ئیست بفاصله۹،۵ کیلومتر درشمال ناورك درعلاقه حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ۳۹دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۵درجه ۱۵دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره‌حصار : دره‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت کلان پلخمری متعلق ولایت‌قطغن که‌بین ٦۸درجه٦ ۵دقیقه ۵ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۵ درجه ۲۹ دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ حصار : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت کلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۵۶ دقیقه ۵ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۲۹ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ حنین : دره‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درجنوب غرب شیخ آباد درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ وردك مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۳۷ دقیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ خاکشیرك : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعه نیاز خان در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۴ دقیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۵۷ دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقعست

درهٔ خرس خانه : دره‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درجنوب غرب جلریز درعلاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۲۵ دقیقه ۴۵ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۲۴ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

درهٔ خم : قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب قریه کوغان درعلاقه گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۳ دقیقه ۴ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۶ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ خنجان : دره‌ئیست بفاصلهٔ یك کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان و بدره اندراب و صل میشود مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۵۳ دقیقه ۴ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۳۶ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ خواات : دره‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب قلعه هشت درعلاقه بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۵۸ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی ۳۴ درجه ۶ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است ،

درهٔ خواجه باك: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۲۴ دقیقه ۱۵ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۵۱ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ خواجه زاهد: دره‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری که تخمین بین ۶۸ درجه ۴۳ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۳۶ دقیقه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

درهٔ خواجه مشهد: دره‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که تخمین بین ۶۸ درجه ۵۴ دقیقه ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۲۳ دقیقه ۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ خیز : دره‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر بطرف شمال گرداب درعلاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که تخمین بین ۶۸ درجه ۱۸ دقیقه ۵۸ ثانیه طول البلد شرقی ۳۵ درجه ۳۰ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

درهٔدایك . دره‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر درشمال‌جبل‌السراج مربوط حکومت‌اعلی پروان که تخمین‌بین ۶۹درجه ۱۰دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۵درجه۱۷دقیقه ۵۱ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

دره‌ددل . دره‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر درشمال‌شرق قلعه آق کپروك مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ٥٦دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلدشرقی ۳٦درجه ۱۰دقیقه ۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره‌ددل . دره‌ایست‌بفاصله ۳۲ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه‌سرکاری درعلاقه درهٔصوف‌مربوط حکو متکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ٦۷درجه ۷ دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی ۳٦ درجه ۸دقیقه ۵۹ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔدراز : دره‌ئیست‌بفاصلهٔ ۱۰،۵ کیلومتر بطرف‌جنوب شرق‌دوشی‌متصل سرك مربوط‌حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۸درجه ٤۵دقیقه ٤۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۳۵دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ درام : دره‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلو متر در جنوب غرب گردیز مر بوط ولایت جنو بی که تخمین بین ٦۹درجه ۲دقیقه ۵۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۳۱دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

درهٔدرختان : کوهیست درجنوب شرق پای کوتل مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که تخمین بین ٦٦ درجه ۵۲و۵۹ دقیقه ۳۱و۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۱۷و۲۰ دقیقه ۲۸ و ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔدرخنج : دره‌ئیست بفاصلهٔ۴٦،۵ کیلومتردرشمال‌شرق‌رخه درعلاقهٔحکومت درجه۳پنجشیر مربوط حکو مت اعلی پروان که بین ٦۹ درجه ٤٦دقیقه ۳۰ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۲٦ دقیقه ۵٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔدرم‌درم : دره‌ئیست بفاصلهٔ۷،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعهٔموسی‌خان درعلاقه کوه صافی مربوط حکومت اعلی‌پروان امتداد طرف‌جنوب غرب که بین ٦۹درجه ٤۰ دقیقه ٤۹ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳٦دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ درنامه : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۵۰،۵ کیلومتردرشمال‌شرق قریه‌رخه‌درعلاقه‌پنجشیر مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۹درجه ۵۳دقیقه ۲۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۱دقیقه ۵ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔدروازه : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکو مت اعلی پروان که بین ٦۸درجه ۳۱دقیقه ۲٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٤۲درجه ۵۵دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔدلاندر : دره‌ئیست‌بفاصلهٔ ٤٤،۵ کیلومتر درشمال شرق قریه‌رخه درعلاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۹درجه ۵۰دقیقه ۲۵ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۲۹ دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔدوگی : درهٔیست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر درشمال قریهشیوه درعلاقهٔ کنر مربوط ولایتمشرقی کهبین ۷۰درجه ۳۵ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ٤۰دقیقه۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔدولی : درهٔیست بفاصلهٔ۳۱ کیلومتر در شمال‌شرق اسمار درعلاقه حکومت کلان کنرهامر بوط ولایت مشرقی که تخمین‌بین۷۱درجه۳۳ دقیقه ۵۵ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۱۲ د قیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ دهتنگ : درهٔیست بفاصلهٔ۲۹ کیلو متر بطرف شمال مرکز غوربند مربوطحکومتاعلی‌پروان که‌بین‌تخمین ٦۸درجه ٤۷ دقیقه ۵۱ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۹دقیقه۲ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔدیوگی : درهٔیست بفاصلهٔ ۱۵،۵ کیلومتر درشمال‌شرق قریه چوکی مربوط حکومت کلان کنرهای‌ولایت مشرقی که‌بین۷۰ درجه ۵۹دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ٤٦دقیقه ۳۸ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد .

درهٔرباط : درهٔیست بفاصلهٔ ۱۳،۵ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸درجه ۳۲دقیقه ٤۸ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۵۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

درهٔریوات : دره ایست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر درشمال شرق قریهٔ رخه پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۹ درجه ۵٦دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۳۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ زالی کن : درهٔیست بفاصله ۳٦،۵ کیلومتر درشمال‌شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که تخمین بین٦۸درجه ۵٤دقیقه٤۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۹دقیقه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

درهٔزردسپان : درهٔیست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب غرب قریه خواجه غار درعلاقه نهرین مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ٦۹درجه ۱۳ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۵٦ دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد .

دره زردك : درهٔیست‌بفاصله ۲۹ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه گرداب درعلاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۸درجه ۲٦دقیقه ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲۵ دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔزرغس : درهٔیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب مرکز جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵۱دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۳۰دقیقه ۱۰ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔزریا : درهٔیست بفاصله ٤۰،۵ کیلومتر درشمال شرق دره رخه درعلاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸ودرجه ٤۸دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۸ دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ زری‌یا : دره ئیست بفاصله ٤٤،٥ کیلومتر درجنوب شرق بنودرعلاقه حکومت درجه ٤ انـد راب مر بـوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦٩درجه ٤١دقیقه ٢٥ ثانیه طول‌البلد شر قـی و٣٥ درجه ٣٦دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ زمستان : دره‌ئیست بفاصله ٣٤،٥ کیلومتر درشمال‌غرب جبل‌السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٩ درجه ٢ دقیقه ٥٧ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ١٨دقیقه ١٠ثانیه عرض‌البلد شمالی مو قعیت دارد .

درهٔ زنـگ (دره‌زن): دره‌ئیست بفاصله ١١،٥ کیلومتر درجنوب بلچراغ مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین ٦٥ درجه ١١ دقیقه ٢٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٤٢ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی مو قعیت دارد . این دره از مناظر شگفت‌آور گرزیوان میمنه بوده دره زنـگ هم نظیر درهٔ شاخ است (دره شاخ درردیف خودش دیده‌شود) امادره شاخ نسبتا خرم وسرسبز تر ولی‌امتداد درهٔ زنـگ ازدرهٔ شاخ بیشتر بوده انتهای آن به‌کوهستانات مربوط حکومت پشتون کوت وصل می شـود درحصهٔ وسطی دره بقدردو آسیاب آب ازسوراخیکه تخمینا ٢٥متر ازسطح دره ارتفاع دارد بیك جوش وخرو ش سرازیر می‌شود ، نوحه وزاری این آبشار انسان‌را زیر تاثیر مـی آورد، ذرات‌آب که ازشدت بزمین خوردن آب بالا می‌شود مانع پیشرفت به‌نزدیك شرشر می گـردد یك‌اندازه آب ازیك‌غار تاریك ازجوف کوه فوران می کـند معلوم نمی شود که منبع آب در کجا بوده وبچه طرز سرچشه می گیرد، یك اندازه آب دیگر ازقسمت انتهائی دره از بیخ کوه های سنگی برآمده بعد از کمی فاصله باآب شرشر یکجا ودریك گذرگـاه جاری می شونـد . کبوترهای صحرائی، زاغچه‌های نول سرخ وپاسرخ، عندلیب های خوش الحان که تـرانه هـای دلکش می سرایند از مرغان این دره بحساب‌می‌روند. اقسام‌اشجارجنگلی برفراز کوه وپیاز کوهی زیره ونباتات کیمیاوی زیاد دیده می‌شود، درختان چهارمغز هم ازپیداوار مهم این سامان است . خلاصه موضع درهٔ زنـگ ازشاهکاری ها وبدایع دست قدرت بشمار می رود .

دره‌زیگی : درهٔ ئیست بفاصله ١٦،٥ کـیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه حکو مت در جه ٢ میدان مربوط حکومت کـلان لوگر ولایت کابل که بین ٦٨ درجه ٣٠ دقیقه ٤٩ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٤ دقیقه ٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دره‌سای : دره ئیست بفاصله ١٣،٥ کـیلومتر در جنوب غرب مرکز غور بند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٨ درجه ٣٣ دقیقه ٢٩ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٥٨ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد واقـع‌است .

دره‌سبزك : دره ئیست بفاصله ٣٤ کیلومتر به طرف غرب دوشی مربوط حکو مت کـلان پلخمری ولایت قطغن که‌تخمین‌بین٦٨ درجه ٣٦ دقیقه ٣٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٥ در جه ٢٥ دقیقه ٥ ثـا نیه عرض‌البلد شمالی واقـع است .

درهٔ سبزواری: درهٔ ئیست بفاصلهٔ ۳۹،۵ کیلومتر درشرق شهرهرات مربوط ولایت‌هرات که بین تخمین ۶۲ درجه ۳۶دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۱۷دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ سراو : درهٔ ئیست بفاصلهٔ۲۸،۵ کیلومتر درجنوب قلعه گدام‌درعلاقهٔ حکومت‌درجه۳ ترین مربوط‌ولایت قندهار که‌بین۶۵درجه ۴۵دقیقه ۴۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۲۵دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ سرای : درهٔ ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درغرب مرکز غوربند، مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸درجه ۳۴دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۴درجه ۵۹دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

درهٔ سرچشمه : درهٔ ئیست بفاصله۱۵،۵ کیلومتردر جنوب‌غرب‌جلریز درعلاقه حکومت‌درجه۲میدان‌مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بین۶۸ درجه ۲۵دقیقه طول‌البلدشرقی‌و ۳۴درجه ۲۵دقیقه۳۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ سرخ‌شال: درهٔ ئیست بفاصلهٔ ۱۴،۵ کیلومتر درجنوب قریه پریان درعلاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی پروان که بین ۷۰درجه ۱دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۵درجه ۳۴ دقیقه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ سرخک : درهٔ ئیست بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر درشمال گردن دیوال درعلاقه بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین۶۸درجه ۱۲دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۴درجه ۳۹ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ سرکند : درهٔ ئیست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر درجنوب غرب مرکز کنر امتداد آن به‌طرف جنوب ومربوط حکومت کلان کنرهامتعلق‌ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰درجه۴۱دقیقه۱ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۲۷دقیقه ۲۵ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ سفیدپارسیلاو: درهٔ ئیست بفاصله۴۲ کیلومتر بطرف شرق گرداب امتداد آن طرف شمال درعلاقه‌دو آب‌مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین‌تخمین۶۸درجه ۳۷دقیقه۶ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۵ درجه ۲۴ دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ سکی‌چل : درهٔ ئیست بفاصله ۶۷ کیلومتر درشمال مشرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین۶۹درجه ۲۶دقیقه ۹ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۵ درجه ۳۹دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔ سگپار : درهٔ ئیست بفاصله ۳۵ کیلومتر درجنوب‌غرب غوربند مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین ۶۸ درجه ۱۸دقیقه۲۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۵۱دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

درهٔ سنگلاخ : درهٔ ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر درغرب بالاارغنده مربوط ولایت کابل که بین ۶۸درجه ۳۹ دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه۲۸دقیقه ۳۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ سنگنداو : درهٔیست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر درغرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸درجه ۱۵دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۵۶دقیقه ۱۶ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

درهٔ سنلاب : درهٔیست بفاصله ۹ کیلومتر درشرق مرکز نهرین مربوط حکومت کلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۱۱ د قیقه ۳۱ ثانیه طول البلد شرقی و۳۶ درجه ۳ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ سیاه گل : دره ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر بطرف‌شمال گرداب در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۸ درجه ۲۴دقیقه ۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۲دقیقه ۴۹ ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

درهٔ سیاه مندهٔ : دره ایست بفاصله ۳۵،۵ کیلو متر بطرف شرق گرداب امتداد آن طرف غرب درعلاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۸درجه ۳۲ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه ۲۴ د قیقه ۲۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ سیدان : دره ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر درجنوب شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۸درجه ۵۰دقیقه۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۵۸دقیقه۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ سید بابه : دره ایست بفاصله ۹ کیلومتردرغرب قلعه‌سیغان سرایك‌امتداد آن‌طرف‌شرق‌مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۷درجه ۳۵دقیقه ۴۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه۱۱دقیقه ۲۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ سیلاله : دره ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر درجنوب مرکز کنر مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ۵۴ دقیقهٔ ۲۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۲۷ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ سیناوی : دره ایست بفاصله ۴۰ کیلو متر بطرف جنوب قریه غاز در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌تخمین بین۷۰درجه ۴۴ دقیقه ۳۹ ثانیه طول البلدشرقی و۳۵درجه ۳۸ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔ شاپری : دره ایست بفاصله۱،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه‌غازدرعلاقه‌منجان‌مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین۷۰ درجه ۵۲ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۵۸دقیقه۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ شاخ : دره ایست در علاقه گرزیوان متعلق حکومت‌درجه۳ بلچراغ‌مربوط حکومت اعلی‌میمنه،درهٔ شاخ گرزیوان یك‌درهٔ قابل وصف مملکت عزیزماست ، این‌دره بحدی شاداب وسرسبزاست که‌روح بیننده را تازه‌گی وچشم‌تماشا کننده رارنگین ساخته مینای قلبش را پراز بادهٔ‌طرب میگر داند آبیکه از اعماق کوها جوشیده ازدرزهای سنگ سرچشمه میگیرد ، درابتدأ دره ازسه آبشار قدرتی سرا زیر شده باآهنگ وشیون مخصوصی‌سربسنگ کوبیده سرتاسردره‌را می‌پیماید،این آب برروی سبزه‌ها غطیده پهلوی لطیف خود را به‌سنگ ریزه‌های درشت سائیده زمزمه های

نازك وملائم رابه‌سامعه اهدا میدارد ، درشفافی سر شك مقطر و طوری به‌نظر میرسد که شاید سنگ‌ریزه‌ها بروی آب ایستاده میباشد، زمین دره ازحیث پرروئیدن سبزه و اقسام گیاها مانند یك قطعه زمرد به‌نظر میخورد . درختان چهارمغز که‌از حاصلات زیاد و بابرکت این قطعه بوده خیلی متصل ویکی‌بعد دیگری‌واقع شده مانند این‌است که‌چادرسبزخودرادرسرتاسردره گسترده باشد . دربعض حصص. این‌درختان سبزوخرم‌را تاك های خود رو چیله قرار داده‌پنجه های مقبول خودرا بهر طرف که‌میلش بوده دوانیده ، خوش نمودی وزیبائی دره را دوبالا میسازد ، روشنی آفتاب همچوپاره های ابر بهاری که‌در آسمان دیده میشود ازخلال درختان گذشته بزمین‌مینائی این قطعه می‌افتد ، کوهای دوطرف دره که ارتفاع زیادی دارد درهیچ جاسلسلهٔ امتداد آن‌ها آنقدر ازهم دور نگردیده که دروضعیت ارضی دره تغیری پیش‌شده ویا کدام میدانی تشکیل نموده باشد ، کبوترهای صحرائی،زاغچه‌های نول‌سرخ وپا سرخ ، عندلیب های خوش الحان که ترانه‌های‌دلکش می‌سرایند ازمرغان این دره بحساب میروند ، این‌مرغان‌فردفرد . جوره جوره جمع‌جمع ، خیل‌خیل ، ازیکطرف بدیگر طرف پروازدارند ، بروی دیوارها ورواق‌های سنگی که‌یك تخته سنگ بوده گیاهای عجیبی روئیده است ، تماشای‌این‌مناظر انسان‌را به‌عالم معنی و حیرت می‌برد . می گویند این دره درزمان جمشیدشاه معمور بوده وحصاربزرگی هم داشته که فعلا نیز بعضی آثار مخروبه حصار مذکور در بین تپه ئی هویدامی‌شود وگاه‌گاهی بعضی سنگ‌های‌قیمتدار از بین خاکهای‌این‌دره پیداشده‌ومعموری آنرا تائید مینماید ، بعضاًمسکوکاتی هم ازین حصه بدست آمده که‌نقش گاووفیل داشته است .

درهٔ شاخانه : دره‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت درجه۲ دوشی متعلق حکومتکلان‌پلخمری درولایت قطغن که‌بین ۶۸درجه ۵۲دقیقه۴۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۲۹دقیقه۱۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

دره‌شاشان : دره‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر درجنوب شرق قریه خواجه غار درعلاقه نهرین‌مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین‌تخمین۶۹درجه ۷دقیقه۳۷ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۴۴دقیقه ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔشاه‌روز : دره ئیست بفاصله ۶ کیلومتر درشمال شرق پریان مربوط حکومت اعلی پروان که بین۷۰ درجه ۱ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۴۰دقیقه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔشتفی : دره‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر بطرف شمال قریه آرام‌تل درعلاقه نورستان مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین۷۰درجه ۶۵دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲۷دقیقه ۳۶ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔشتل : دره‌ئیست‌بفاصله۶ کیلومتردرشمال‌جبل‌السراج‌مربوط‌حکومت اعلی‌پروان که‌بین ۶۹درجه ۱۶دقیقه ۴۷ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۵درجه۹ دقیقه۲۴ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است . (شتل دیده‌شود)

دره‌شخ : دره‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر درجنوب بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵درجه ۱۲دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۳۸دقیقه ۴۸ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

درهشك : قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر درشرق چهل‌خانه درعلاقه دهله مربوط ولایت قند هار که بین ٦٦درجه ۲۰دقیقه ۲٤ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۹ دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهشکاری : درهٔیست بفاصله۱۰،۵ کیلومتر بطرف‌مشرق‌قریه‌غندك‌امتداد آن‌طرف‌شمال‌غرب درعلاقه سیغان مربوط حکومت اعلی پروان که بین٦٨درجه ۱دقیقه ٥٤ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۱دقیقه ٤٨ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . سرك‌عمومی کابل ومزارشریف وقطغن ازهمین دره می گذرد . دره شکاری دربین یك سلسله کوهای بلندی واقع است این کوها جائی پست وجائی خیلی بلند می‌شوند . این کوهای بلند وشامخ که بدون مبالغه اگرازپای آنها ببالا نظرانداخته شود کلاه انسان پس‌می‌افتد یك‌قسمت صفحات شمال‌را تشکیل داده‌است . جائی‌مانند سنگر وجائی مثل‌قلاع حصین بنظر می خورد این کوهای مسلسل ومرتفع چشمه‌ها و آبشارهادرقلل ود امان خوددارند وحصص زیاد آن بی نفوس است . درهٔشکاری از مدخل سرك بامیان شروع گردیده وبه دو آب میخ‌زرین خاتمه می‌یابد . کار سرك شاهی درهٔ شکاری درسال ۱۳۱۲ آغاز ودرسنه ۱۳۱۷ ختم گردیده است . پیش ازین این‌راه خیلی صعب‌المرورومشکل گزار بود بجزقافلهٔ شتر واسپ‌عرادها قطعاً رفت‌و آمد کرده نمی‌توانستندوشبانه حیوانات وحشی سرراه راقافله رامیگرفت وعابرین خیلی ازین‌درك دچار مشکلات بودند نهریکه قطغن راشاداب می سازد ازشبر و کوهای اطراف درهٔ شکاری‌سر چشمه می گیرد وازبین‌دره میگذرد.باشندگان این‌دره شاداب وپرآب اکثراً اقوام هزاره و تاجك اند بعضی در قات کوها و بعضی در قلل کوه بچه ها و دامان کوهسارو سواحل‌نهرعمربسرمی برند.یك‌منبع آب‌درهٔ شکاری بند امیرمی‌باشد وبانهرهای سیغان و کهمردنهردرهٔ شکاری‌یکجاشده بدوآب‌بصورت یك‌نهر بزرگ بطرف‌بلخمری سرازیرمی‌شوند.

قصبات و قرای مشهوردرهٔ شکاری قرار ذیل است :

قریهٔ آهنگران ، رشقه آب، زردسنگ، محمد کیچه، قریه غندك وجلمش . قسمت شرقی درهٔ شکاری بکوه بابا مربوط می باشد یك‌سلسله کوه هندوکش هم‌این دره را فرا گرفته است دو کوه مشهور دیگرآن یکی‌بنام زردسنگ و کوه‌محمد کیچه یادمی‌شود . دربالای نهر درهٔ شکاری‌شش پل پخته وآهنی تعمیر شده که موتر ازان میگذرد این یك حصه راه که ذریعه کوهامسدود شده بود بوسیله این پلها وصل شده است چشمه های مشهور آن که معاونین نهر خروشان درهٔشکاری گفته می‌شوند : چشمهٔ آهنگران، چشمهٔ فولادی، چسمهٔرشقه‌آب ، چشمهٔ زلال وچشمهٔ باغك‌می‌باشد وبعضی چشمه سارها درهرگوشه درهٔ شکاری موجود است .

پیداوارنباتی: گندم،جو،باقلا، مشنگ،شاخل،ارزن،وغیره‌است. حیوانات‌وحشی :پلنگ،خفك، آهو، کفتار،شغال،روباه وگرگ،می‌باشدپرندگان کوهی‌عبارت‌از کبوتر، کبك‌وغیره است .

زبان مردم فارسی‌است پیشهٔشان مالداری‌است واکثرا مغاره‌نشین اند ورسوم و عادات شان خیلی قدیمی است درفراز بعضی کوهای نزدیك‌سرك قلعه‌ها ودیوارهای‌مخروبه که‌بصدهاسال عمر شانرا تخمین می کنند دیده‌می‌شود ولی حفریات و کنجکاوی‌نه‌شده‌است‌تاریخ وجغرافیهٔ این‌قلعه هامعلوم نیست . انار کوهی ،بید کوهی وگز ودیگر نباتات خود روی دردرهٔ شکاری خیلی زیاد دیده میشود بعضی گلهای وحشی‌هم‌درین کوهایافت می‌شود .

درهٔشماهت : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر درشمال غرب علاقه داری الیشنگ در علاقه حکو مت کلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که‌بین‌تخمین ۷۰درجه ۷دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ٤۳ د قیقه ۳٦ثانیه عرض ا لبلد شمالی واقع است .

دره‌شمبل : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر درجنوب‌غرب غوربند مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین٦۸ درجه ۱۰دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۵۰دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔشنگرین : دره‌ئیست بفاصلهٔ۱۷،۵ کیلومتر درغرب‌مرکزغوربند مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین ٦۸درجه ۳٦دقیقه٤۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۵۹دقیقه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔشودجاه : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۳۱،۵ کیلومتر درشمال جبل‌السراج مربوط حکومت اعلی پروان که تخمین بین ٦۹درجه ٤دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۵درجه ۱۷ دقیقه۳۰ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

درهٔشور آب : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۷۲،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکزحکومت درجه٤ اشکمش مربوط حکو مت کلان‌تالقان ولایت‌قطغن که‌بین ٦۹درجه ۲دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ در جه ۳٤ دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔشهرین . دره‌ئیست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر درشرق مرکز منجان درعلاقهٔ منجان مربوط‌حکومت‌درجه۲جرم متعلق حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۰درجه ٤۵دقیقه ۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦درجه ۳ دقیقه ٤۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ شیر . قریه‌ایست بفاصلهٔ ۹٦،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه رووینج نزدیك دریای شیوه در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین۷۱درجه ۸دقیقه ۵۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۷درجه ۵۸ دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔشیر کورین : دره ئیست بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکزغوربند متصل‌سرکیکه بطرف‌شرق میرود مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین٦۸درجه ۳٤دقیقه ۳۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤ درجه۵۸دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔعبدالله خیل: دره‌ئیست بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر درشرق قریه رخه درعلاقه حکومت درجه ۳پنجشیر مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۹درجه ۰٤دقیقه ۲ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۵درجه ۲۲دقیقه۱۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔصوف : حکومتیست درجه ۲ که‌مربوط حکو متکلان سنگان ومتعلق ولایت مزار شریف بوده وبین خطوط ٦٦درجه ۵٦ دقیقه ۷ ثانیه و٦۷درجه ۳٦دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی وخط ۳۵ درجه ۲۲دقیقه ۳۱ ثانیه و۳٦درجه ۱۱دقیقه ٤۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد اینمنطقه در گوشهٔ جنوب غرب سنگان وقوعداشته ازطرف شمال شرق به سنگان وازطرف جنوب شرق به‌روئی ودو آب متعلق کهمرد وبرخی بعلاقهٔ حضرت سلطان واز ناحیهٔشمال وشمال‌غرب به‌حکومت کشنده

وبعضا به‌علاقه بلخاب مربوط حکومت سنگچارك ملحق است، مسافهٔ آن ازمرکز حکو متکلان سمنگان تخمینا (٤٦) کیلومتر میباشد، درهٔصوف علاقه داری مربوط نداشته حاوی (۳۰) قریه بوده وتعداد خانوار آن تخمینا (۱۰۰۰) خانه‌است، قرامشهور آن حسب آتی‌است . قریه‌نو آباد، قریه شخیه، قریه مشك‌ها، قریه حسن، قریه نوزئی، قریه خواجه‌بلند، قریه بنوباش، قریه بغك، قریه قرمی، قریه‌راپه قول، قریه زیرگی، قریه اینگران، قریه تیموری، قریه قرعلی، قریه ازغ، قریه چکاپی، قریه‌نی کلکر، قریه تیخك، قریه‌چول‌قار، قریه محمدی ها، قریه‌نو آباد، قریه بلغی، قریه بلوچ، قریه اپی، قریه‌لیله، قریه سربوم، قریه اشك . مردم درهٔ صوف غالبا مالدار وزارع بوده صنائع دستی آنها منحصر به بافتن گلیم، جل وجوال ودیگر منسوجات پشمی است، منطقهٔ دره صوف کوهی بوده زمین‌هموار وقابل زراعت در آن کمتراست، دربعضی‌قسمت های اراضی‌ودامنهٔ کوه ها گندم، جو، جواری، زغر وشرشم کاشته میشود، خربوزه وتربوز للمی نیز به پیمانهٔ زیادی بعمل‌می آید، موسم برفباری دراینجا ازبرج قوس الی‌اخیرحوت وبعضا تاحمل بوده ضخامت طبقهٔ برف تا ۰ وسانتی‌ودر کوهستان‌ها الی یکمتر تخمین‌میشود باران اکثرا تاحمل‌وثور می‌بارد اشجارمثمرازقبیل‌توت،زرد آلو،شفتالو،بادام‌در باغهای‌محدود آن‌بمقدار کم‌تربیه‌میشود،درتپه‌هاودامنه های جبال اینحصه مراتع ووادیهای سرسبز طبیعی بیشتراست، گاو، گوسفند، بز، اسپ، مرکب، واشتر نگاه میدارند، اسپ‌های درهٔ صوف گرچه آ نقدر تنومند وقوی نیست امااز حیث دویدن وبز کشی شهرت‌بسزائی دارند مردم اینجا هم بسوار کاری و بز کشی مهارت‌تامه داشته اسپ‌های کوچك‌ودوندهٔ خودرا طوری‌تربیه میکنند که‌در بالای تپه‌ها وحتی کمر کو ها که کاملا سنگلاخ ودارای پستی وبلندی زیاداست میدوند وبز میکشند، اینوضع اسباب شگفت‌تماشاچیان میگردد . در کوه های درهٔصوف حیوانات وحشی‌مانند: آهو، پلنگ، وگرگ پیداشده ودردشت های آن خرگوش، روباه وخفك موجود است، آهوی کوهی اینجا بسیار قوی ودارای شاخهای بلند وپر پیچ است که شکار نمودن آن خیلی مهارت بکار دارد . طیوروحشی آن عبارتست از : کبك کبك دری، سیسی، کبوتر، کلنگ وعقاب. میرگن‌ها (شکاریها) بشکار آهوخرگوش وروباه واقسام طیوروحشی میل وشوق زیاد دارند. سرك‌عمومی اینحصه عبارت‌ازسرکیست که‌ازمرکز ولایت مزارشریف الی‌حکومت کشنده تمدید وبه‌درهٔ صوف وصل شده واز آنجا مستقیما به قره کوتل مربوط حکومت کهمرد میرسد، راهای فرعی متعدد دیگری نیز وجود دارد که ازدرهٔ صوف بسمت‌هزاره‌جات‌وعلاقهٔ‌بلخاب متعلق‌حکومت سنگچارك‌ومرکزحکومتکلان‌سمنگان پیوسته است . روغن، پشم گوسفند وشتر ، قروت، خربزهٔ تازه وخربزهٔ خشك گلیم، جل‌وجوال ازدرهٔ صوف دربازار های حکومتکلان سمنگان وولایت‌مزارشریف بفرض‌فروش‌برده‌شده درعوض آن دیگر مواد خوراکه ورخت باب قابل ضرورت وارد کرده میشود . دریای اینجا که‌به (دریای درهٔ صوف) شهرت دارد ازحدود درهٔقاسین بلاق ودرهٔ تره بلاق وقریهٔ دایمیرداد متعلق درهٔ صوف منبع گرفته پس ازعبور از تنگاب درهٔصوف وآبیاری اراضی کشنده علیاًوسفلی به‌دریای بزرگ شولگره (دریای درهٔ گز) میریزد . آبخیزی این‌دریا غالباً درموسم بارندگی بوده سپس بحالت اصلی‌خود برمیگردد . کوه های اینمنطقه که بسلاسل کوه‌های بزرگ بلخاب وسمنگان

اتصال دارد شاخهای متعددی که‌ازان جدامیشود درهرجا نامهای علیحدهٔ بخود میگیرد ودر بعضی حصص این کوه ها جنگلات ازقبیل ارچه وپسته واز نباتات زیره‌وغیره پیدامیشود . دردرهٔ صوف یك‌باب مکتب دهاتی نیز دائربوده‌یکنفرو کیل ازطرف اهالی آنجا انتخاب و بشورای ملی فرستاده می شود .

درهٔ عدل خیل : دره ئیست بفاصلهٔ ٦ کیلومتر درجنوب شرق قریه اچین امتداد آن طرف شمال در علاقه شینوار مربوط ولایت مشرقی که تخمین بین ۷۰درجه ٤٥دقیقه ٤۲ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ٥دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ عراق : دره ئیست بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر درشمال ٦برجه در علاقه بامیان مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ٦۸درجه ۱دقیقه ۳۷ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ٤۰دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ عطا کند : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر درجنوب‌قریهٔ ارامتل‌نورستان مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ٥۱دقیقه ۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ۱۳دقیقه ۳۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ علی : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۲۰،٥ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جعفر در علاقه یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین تخمین٦۷درجه ۸ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ در جه ٤۳ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ غمبر : دره‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر بطرف‌شمال گرداب درعلاقه دوآب مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین٦۸درجه ۱۹دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳٥ درجه ۳۰ دقیقه۳۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ غوزه : دره‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر درشمال‌مشرق قریه‌رخه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین٦۹درجه ٤۳دقیقه ۲٦ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳٥درجه ۲٥دقیقه ۲٥ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

درهٔ غین : دره‌ئیست بفاصله شش کیلومتر بطرف‌شمال‌شرق قریه سربولی درعلاقه‌حکومت‌درجه ۲ کوهستان مربوط حکومت‌اعلی‌پروان امتداد آن‌طرف‌شمال شرق که بین‌تخمین٦۹درجه ۳۷ دقیقه ٤٤ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و ۳٤درجه٥٥ دقیقه ٥ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ فرزه : دره‌ئیست بفاصله ۱۰،٥ کیلومتربطرف‌شمال سرای‌خواجه مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۹ درجه ۱۰دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ٤۸دقیقه‌عرض‌البلدشمالی واقع است . (فرزه‌دیده‌شود)

درهٔ فرنجل : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۳ کیلومتر بطرف‌شمال مرکزغوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین تخمین ٦۸درجه ٤۱دقیقه ۳۸ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳٥درجه ۱دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دره فندقستان: دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۹،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق غور بند مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین٦۸درجه ٥۲دقیقه ٤۹ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ٥۸دقیقه ۳٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔ فولادی : دره‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۷درجه ٤٤دقیقه ١٤ ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و ٣٤درجه ٤٦دقیقه ٣٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ قازه گل: دره‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر بطرف غرب مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی بد خشان که بین ٦٨درجه ٤٩دقیقه ٤٩ ثانیه طول‌البلدشرقی ٣٥درجه ٣٥دقیقه ٣٠ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

درهٔ قاسین بلاق .دره ایست درعلاقه‌درهٔ‌صوف متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف .

درهٔ قره تاغ : دره‌ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر بطرف‌جنوب‌خنجان مربوط حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین ٦٨درجه ٥٩دقیقه ٢٧ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥درجه ٢٢ دقیقه ١٠ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ قلات : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر درغرب قلعه بنو امتداد طرف جنوب درعلاقه‌حکو مت درجه ٤ اندراب مربوط حکومت کلان‌پلخمری ولایت‌قطغن که بین٦٩ درجه ١ دقیقه ٥٣ ثانیه طول‌البلد شرقی ٣٥درجه ٣٦دقیقه ٣٩ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دره قول : شیله‌ئیست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه‌فرسی درعلاقه سه‌درخت مربوط حکو مت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که‌آب آن بدریای سه‌درخت‌میریزد وبین خطوط ٦٢درجه ٤١ دقیقه٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی‌و٣٣ درجه٥٠دقیقه ١٠ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ کارنامه: دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۰،۵ کیلومتر بطرف‌جنوب قریهٔ‌غندی درعلاقهٔ‌سیغان مربوط حکومت اعلی‌پروان کهٔبین ٦٨درجه ٧دقیقه ٣٥ ثانیهٔ طول‌البلدشرقی و٣٥درجه٣٦ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ کاریك : دره‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر درجنوب‌غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین٦٨درجه٧دقیقه ٤٨ثانیهٔ طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٥٥دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ کاسان : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر درشمال‌شرق بنودرعلاقهٔ‌حکومت درجه ٤اندراب مربوط‌حکومت کلان‌پلخمری ولایت‌قطغن که‌بین٦٩درجه ٢٤دقیقه ١٣ثانیه طول‌البلد شرقی ٣٥درجه ٤٣دقیقه ١٠ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع‌است .

دره کاسب : دره‌ئیست بفاصله ٦ کیلومتر درجنوب‌غرب قریه خواجه غار درعلاقهٔ نهرین مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت‌قطغن که‌بین٦٩درجه ١٢دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلدشرقی ٣٥ درجه ٥٣دقیقه ١٢ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔ کاشان : دره‌ئیست بفاصلهٔ نیم کیلومتر درجنوب دهانه کوشان درعلاقه حکومت درجه ٤ یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین٦٦درجه ١٤دقیقه طول‌البلد شرقی ٣٥درجه ١٢دقیقه ٣٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ کچن : دره ئیست بفاصلهٔ ۹،۵ کیلو متر درشرق ایبك (سمنگان) مربوط و لایت مزارشریف که بین‌خط ۶۸درجه ۸دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶درجه۱۲دقیقه ۵۶ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

درهٔ کر : موضعیست بفاصلهٔ ۲۶،۵ کیلومتر درشرق قریه‌حیدرباجی درعلاقهٔ حکومت درجه‌اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۵درجه ۲۰دقیقه ۳۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲۱دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ کرد : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۲۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق دوشی مربوط حکومت کلان پلخمری و لایت قطغن که‌بین ۶۸درجه ۴۸دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ددجه ۳۲ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ کردار : دره‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر درشمال‌غرب قریه‌میرغلام درعلاقه حکومت درجه۴ نورستان متعلق حکو متکلان‌لغمان مربوط‌ولایت‌مشرقی که‌بین‌تخمین ۷۰درجه ۴۸دقیقه ۱۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۶دقیقه ۱۴ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ کشی : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۴،۵ کیلومتر درغرب آرامتل درعلاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۴۹دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۱۳دقیقه۱۸ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

درهٔ ککشال : دره‌ئیست بفاصلهٔ۲۵،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکز چار یکار مربوط حکومت اعلی پروان که بین۶۹درجه ۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۵۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ کلان : دره ئیست بفاصله ۳ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری متعلق حکو متکلان پلخمری مر بوط ولایت‌قطغن که‌بین ۶۸درجه ۳۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۵۲دقیقه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ کلان : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۳۰ کیلومتر درغرب مرکز سمنگان مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ۶۸ درجه ۴۵دقیقه ۱۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۱۷دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ کلان : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر درغرب مرکز سمنگان مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ۶۸درجه ۳۷دقیقه ۳۴ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶ درجه ۲۰دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ کلان : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۹،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعهٔ جعفر در علاقه حکومت درجه ۴ یکاو لنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین تخمین ۶۷درجه ۴۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴درجه ۴۵دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ کل کیامبه: دره‌ئیست بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر درشمال قریه چشمه‌درعلاقه‌حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۴ درجه ۴۹ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۴۵ دقیقه ۴۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

درهٔ کمر : درهٔ ئیست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در جنوب شرق قریه پریان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۷۰ درجه ٥٦ ثانیه طول البلدشرقی و۳٥درجه ٤۰دقیقه ٤ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ کمنی : درهٔ ئیست بفاصلهٔ ٤۰ کیلومتر درشمال شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۹ درجه ٤۸دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥درجه ۲۰ دقیقه ۳٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ کنجگان : درهٔ ئیست بفاصلهٔ ۲۸،٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه شرتان درعلاقهٔاسمار مربوط حکومت کلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که آب درهٔ مذکور بدریای کنر میریزد وبین ۷۱درجه ۷ دقیقه ۲ثانیه طول البلدشرقی و۳٤ درجه ٤۷دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

درهٔ کنده : قریه ئیست بفاصله ۱،٥ کیلومتر درجنوب قلعهٔ السراج درعلاقه حکو متکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۱۱دقیقه ٤۲ثانیه طول البلدشرقی و۳٤درجه ۳۸دقیقه ۲٥ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ کنی گاو : درهٔ ئیست بفاصلهٔ ۱،٥ کیلومتر بطرف شمال مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ٦۸ درجه ٥۳ دقیقه ٥۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥ درجه ۳٦ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ کوچنغی : درهٔ ئیست بفاصله ٤٦ کیلومتر درجنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸ درجه ۱۳دقیقه ۱۱ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ٥۲دقیقه عرض البلدشمالی واقع است .

درهٔ کیان : درهٔ ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری متعلق حکومت کلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ٦۸درجه ۳۲دقیقه ٤۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ۳٥د قیقه ٤۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ کیشان آباد: درهٔ ئیست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر درجنوب غرب بنو،درعلاقه حکومت درجه٤ اند راب مربوط حکومت کلان پلخمری و لایت قطغن که بین ٦۹ در جه ۱۱ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥درجه ۳۷ دقیقه ٤۰ثانیه عرض البلدشمالی واقع است.

درهٔ گرد : قریه ئیست بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر بطرف شمال شرق مرکز غوربند متصل دریای غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸ درجه ٥٤ دقیقه ۲۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥درجه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی وا قع است .

درهٔ گرزبوان : درهٔ ئیست بفاصلهٔ ٥۹،٥ کیلومتردر جنوب شرق اچراغ مربوطحکومت اعلی میمنه که بین ٦٥درجه ٤۲ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥درجه ٤۱دقیقه ٥۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ گرسوخته : درهٔ ئیست بفاصلهٔ۱۸ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین٦۸درجه ٥۷ دقیقه ٥٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥ درجه ۲۷ دقیقه ٥۰ ثانیه عرض البلد شمالی و اقع است .

درهٔ گرگرای: دره‌ئیست بفاصلهٔ ۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریه غندی درعلاقه‌دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٨ درجه ٤دقیقه ٤٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ گگچ : دره ایست بفاصله۵،٤ کیلومتردر جنوب شرق قلعه‌خم‌درعلاقه‌درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۱درجه ۳دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۲۸ درجه ۲دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ گوسفند : کوتل است بفاصله ۸ کیلو متر بطرف جنوب بتخاك مر بوط ولایت کابل که‌بین ٦۹ در جه ۲۱دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۵ دقیقه ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔلارغو : دره ایست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق پلخمری‌مربوط ولایت‌قطغن که‌بین ٦۸درجه ٤۵ دقیقه ٤۵ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ٤۳ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔلاامك : دره ایست بفاصله ٤٤،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه‌دوآب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۸ درجه۳٦دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۵درجه ۲۵دقیقه۱ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔلوبیا : دره ایست بطرف شمال گرداب در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۸ درجه ۲۰ دقیقه ۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۰دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔمارستان : دره ایست بفاصله‌یك کیلو متر در جنو ب قریه رخه درعلاقه حکومت در جه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین٦۹درجه ۲۷دقیقه ٤۳ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه ۱٦ دقیقه۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔمازنا : دره ایست بفاصله۷،۵ کیلومتردرغرب مرکز غوربندمربوطحکومت اعلی پر وان که بین ٦۸درجه ۳۷ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۵۹ دقیقه۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

درهٔمالاخان : دره ایست بفاصله ۱۹ کیلومتربطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که که‌بین ٦۸د رجه ۵۵ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۲۷ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

درهٔمرتك : دره ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر درجنوب قربه نماز گاه در علا قه میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین٦٤ درجه ۳۱ دقیقه ٤٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۹ دقیقه ۵٦ ثانیه عرض ا لبلد شمالی واقع است .

درهٔمرو : دره‌ایست بفاصله۴،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب دوشی مربوط حکومت کلان پلخمری‌ولایت قطغن که‌بین تخمین ٦۸درجه ٤۰ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳٤ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ مزار و نور گل: علاقه‌داری ایست درجه۳ متعلق حکومت درجه ٤ چوکی درحوزهٔ حکومت کلان کنرها در ولایت مشرقی .

حدود اربعه: بطرف شرق و جنوب آن دریای کنر و بجانب غرب آن اسلام‌پورو بسوی شمال آن کوه کونه‌واقع میباشد .

قریه جات: این‌علاقه داری قریه جات بسیاری دارد ، اکثر قراء آن‌در کوهسارها واقع است . چون‌این منطقه عموماً کوهستانی میباشد . لذا بعضی دهکده‌های خورد آن که در دره هاواقع ونفوس آن بقراء بزرگ‌مربوط است ، قابل‌الذکر نمیباشند ، قریه‌های عمده آنرا ذیلاً نام‌می‌بریم: برنور گل ، کوز نور گل، توره تیزه ، سین‌زائی ، کرچندو ، وربنه ، لودلام، غازی آباد،شماش آریت ، شور آباد، کربوری ، خنگلیان . میاه قلعه ،پتن ،بله .

پیداوار : چون این منطقه تماماً کوهستانی وز مین زراعتی آن کم است بنا بران در سال های که‌باران بکثرت می‌بارد و آب رود فراوان میگردد ، حاصلات آن ازقبیل گندم ، جواری جو و ماش نیز بیشتر میشود و در سالیکه باران به قلت می‌بارد ورود خشك باشد حاصلات نیز کمتر میشود. در کوهستانات این منطقه عسل ، روغن زرد وپنیربکثرت پیدامیشود .

جنگلات : این‌منطقه سراسر کوهسار است. ودر کوهای آن‌درختان نشتر، بلوط ، زیتون‌وجوز زیاد وجود دارد دربعضی کوها درختان گورگور نیز پیدا میشود

طیور اهلی : طیور اهلی ازقبیل مرغ خانگی ، هیلی وقاز وجوددارد .

طیور غیراهلی: مثل زاغ ، کنجشك،مینا ، طوطی، شاهین، قجور وغیره نیز کم کم پیدامیشود.

حیوانات اهلی : حیوانات اهلی ازقبیل گاو، خر ، بزو گوسفند بکثرت تربیه میشود .

حیوانات غیراهلی : مثل‌پلنگ ، گرگ، روباه ،خرس ، خرگوش، کفتاروآهوزیاد پیدامیشود .

میوه‌جات: جوز ، گور گور ، مانپی ، پیر گی ،شنی ودربعضی جاها انگور ، توت ، انار و زردالوهم پیدا میگردد .

بر نور گل : این قریه در قسمت شرق علاقه داری نور گل بکنار سرك عمومی واقع است . این قریه تخمیناً (۹۰) خانوارداردوفاصله آن ازمرکزولایت تقریباً ٤٦ کیلومتر وازعلاقه داری تخمیناً یک کیلو مترمی‌باشد. مردم آن‌تاجك‌وزبان آن‌پشه‌ئی‌و نفوس آن‌تخمیناً (۵۰۰)نفرمیباشد. پیشهٔ اهالی این قریه اکثراً زراعت وبعضاً بافندگیست و کارگاه‌های کرباس‌بافی دارند .

کوز نور گل: این‌قریه‌در جنوب علاقه‌داری‌بساحل دریای کنر واقع است مسافه آن‌ازعلاقه داری تخمین (۵۰۰) متر وازمرکز ولایت تخمین ٤٦ کیلومتر می‌باشد ، مردم این‌قریه نیز تاجك‌وزبان شان پشه‌ئیست وبه‌پښتو هم تکلم میکنند . این‌مردم تماماً زراعت پیشه اند که‌به‌زرغ گندم ، جو جواری و کو کنار بیشتر میلان دارند. تعداد خانواری‌این‌قریه درحدود (۱۰۰) خانه ونفوس آن تخمین (٦۰۰) نفر می‌باشند .

توره تیزه : این قریه در غرب علاقه‌داری قریب دریاواقع است . چون این حصه به‌دریا نزدیک‌است ، لذا اکثر مردم درهٔ مزار درموسم تابستان باینجا می آیند وسه ماه تابستان را درهمینجا میگذرانند وحینیکه‌هوا معتدل می گردد بمساکن اصلی خود مراجعت میکنند . درین حصه گندم ،جو، جواری وماش بسیار کشت میشود . این‌زمین درمواسم خشك توسط آب دریا آبیاری میشود و درسال های بارانی آب رود هم برایش میرسد . سرك عمومی از میان این‌زمین تمدیدشده است . اهالی آن صافی وپښتوزبان‌اند . تعدادخانواری آن تخمیناً به(۲۱) و نفوس آن به پنجاه نفر میرسد .

سین‌زائی : این‌قریه درشمال علاقه داری نور گل واقع میبا شد که شرقاً وغرباً توسط کو ها احاطه گردیده است . وازعلاقه داری تقریبا ۳۲ کیلومتر واز مرکز ولایت تقریبا ٤۹ کیلو متر فاصله‌دارد . اینجا گندم ،جو، جواری وشالی‌بسیار کشت‌میشود . اراضی‌توسط چشمه‌سارها آبیاری میشود. میوه ندارد ونفوس آن کم‌است مگر زمین‌آن حاصل فراوان میدهد . مردم آن صافی وپښتو زبان ونفوس‌آن تخمین(۳۰۰) نفرمی باشند .

کرچنه : این‌قریه نیز درشمال علاقه‌داری نورگل تخمینا بفاصلهٔ ٦ کیلومتر واقع‌است . اهالی این‌قریه همه‌صافی وزبان آنها پښتو می‌باشد وبه‌تعداد (۳۳) خانوار تخمین میشود نفوس آن تخمینا به(۹٥) نفر میرسد . این قریه برود نزدیك است . حاصلات‌مهم آن گندم، جو وجوری میباشد. پنیرهم کم کم‌درینجا پیدامیشود .

ورینه : این قریه- درشمال علاقه داری بکنار رود افتاده است . مردم آن صافی و پښتو زبان وحاصلات مهم آن گندم! جو،جواری وشالی میباشد .

لودلام : این‌قریه‌نیز درشمال علاقه‌داری نور گل واقع ومسافهٔ آن‌ازعلاقه‌داری تخمینا ٦ کیلومتر وازمرکزولایت تخمینا ٥۲ کیلومتر میباشد .این‌منطقه تماما کوهستانی است .پیشهٔ‌مردم آن بیشتر مالداری‌میباشد .پنیر وعسل درینجا پیدامیشود. دیگر حاصلات مهم‌آن گندم ،جواری، روغن‌زرد، عناب ،املوك وجوز می باشد .

غازی آباد : این‌قریه درشمال علاقه‌داری نور گل تقریبا ۹ کیلومتر دور واقع است . این‌منطقه عموما کوهستانی وحاصلات مهم‌آن گندم، جواری،پنیر، روغن‌زرد، عسل، جوز، عناب ، انار،شنی گورگری وممانی می‌باشد . حیوانات اهلی ازقبیل بزوگوسفند در ینجا بیشتر تربیه می شود. این قریه به تعداد تخمین (۱۲۰۰) خانوار دارد . نفوس آن تخمین (۳۰۰۰) نفر و مردم آن صافی وپښتو زبان میبا شند .

شماش : قریه شماش درشمال قریهٔ غازی آباد نزدیك کوه کونه واقع است . تعداد خانواری این‌قریه تخمینا (۱٥۰۰) خانه‌ونفوس‌آن(٤۰۰۰) نفرمیباشد . اهالی اینجا همه مالدار اند که بز، گوسفند وگاو رابیشترتربیه میکنند .حاصلات مهم‌آن گندم،جواری،پنیر ، عسل و کلول میباشد .

کلول املوك ، شنی ، شفتالو، انار، جوز ، توت ودیگر میوه جات دراینجا پیدا میشود . رود درهٔ مزار از کوه همین قریه سرچشمه میگیرد .معاون دیگر این‌رود از کوه آریت سرازیر ودرقسمت علیای قریه غازی آباد به‌همراه آن ملحق میگردد وبعد ازان یك‌رود واحد را تشکیل میدهد وازمیان درهٔ مزار میگذرد . قراء واراضی اطراف خودرا آبیاری‌میکند وسپس به‌دریای کنر می ریزد .

آریت : آریت‌درشمال علاقه داری نورگل و غرب قریه شماش بفاصلهٔ تخمین ۲۳ کیلومتر واقع وبه کونه نزدیك است .مردم این‌حصه تماما مالدار میباشند . بز، گوسفند و گاودرینجا بیشتر تربیه میشود ، حاصلات مهم آن گندم ،جواری، پنیر عسل و کلول است .همان میوه‌جاتیکه درقریه شماش پیدا میشود در ینجا نیز موجود است. یك معاون رود درهٔ مزار و نور گل از همین جا سرچشمه می گیرد که اخیراً به‌همراه رودرهٔ مزار درحصهٔ غازی آباد ، چنانچه پیشتر گفتیم ، ملحق میگردد .

شور آباد : این‌قریه ازشرق‌سین‌زائی وشمال‌علاقه‌داری تقریباً ۳ کیلومتردورافتاده است. این حصه پیشترخیلی آبادوزمین آن قابل‌هرگونه زراعت بود درسال ۱۳۲۹ یك‌سیلاب بزرگی دررود مزار سرازیر گردید که‌دراثر آن‌تمام‌قریه را آب‌شست‌واکنون‌جائیکه سابق‌قریه‌بود. به مسیررودتبدیل گشته است .

کربوری : قریه کربوری ازشمال علاقه‌داری نورگل تخمیناً ٤ کیلومتر دور واقع است درین‌منطقه گندم،جوار. شالی وپنبه بخوبی حاصل میدهد مردم آن صافی و پښتو زبان وتعداد خانواری آن‌تخمیناً ٤٨ ونفوس آن ۱۲۰ نفرمیباشد بطرف‌مشرق این‌قریه کوه‌وبجانب مغرب آن‌قریه کرچندو وبسمت‌جنوب آن علاقه‌داری نورگل واقع‌است .

خنگلیان : قریهٔ خنگلیان تماما بصورت قلعه‌های متفرق‌می‌باشد که تعداد مجموعی آن‌به (۱٦)قلعه میرسد این‌قلعه‌ها بکناررود مزار واقع‌است که‌بطرف شمال آن کوه می‌باشد ازین کوه هیچ حاصل‌نمیاید درینجا گندم،جو،جواری وپنبه کشته میشود . اهالی آن‌صافی وزبان شان پښتواست

میاه قلعه : این‌قلعه‌درشرق‌علاقه‌داری نورگل‌بساحل دریای کنر واقع است اراضی آن توسط دریای کنر آبیاری‌میشود اینجا گندم، جواری وپنبه‌زرع‌میگردد ، مردم آن بعضاً صافی وبرخی تاجك وزبان آن‌ها پښتومیباشد سرك عمومی درشمال این‌قلعه میگذرد . درینجا بادنجان سیاه بادنجان رومی ومرچ نیز کشت میشود .

پتن : پتن‌درمشرق‌علاقه‌داری نورگل‌نزدیك ساحل‌دریاواقع است زمین‌این‌حصه‌درسابق خیلی‌زیاد بود . اخیراً این‌زمین راتماماً دریای کنر برده‌اکنون‌زمین زراعتی خیلی کم مانده است که در آن گندم ،جواری وپنبه کشت‌میشود مردم آن صافی‌وپښتوزبان میباشد .سرك‌عمومی درقسمت شمالی‌این‌حصه تمدید گردیده است بطرف‌شمال سرك‌عمومی کوه وبسوی‌جنوب آن‌پتن واقع‌است درینجابادنجان‌سیاه بادنجان‌رومی ،ملی،شلغم وپالك نیز کشت میشود .

بیله : قریه‌بیله درجنوب نورگل بساحل دریای کنر واقع استدرینجا گندم، جووجواری کشت‌میشود . این‌حصه عموما باغستان‌است وهرگونه میوه‌جات مثل‌بهی .انار، شفتالو ،زرد آ لو توت وانگور دران پیدامیشود این‌قریهٔ دودهکده دارد که‌یکی را «سربند» و دیگری را«بیله» گویند تخمیناً به‌تعداد (۱۹۰) خانواردارد .نفوس آن‌تخمیناً به(۷۰۰) نفر میرسد مردم آن مهمند وزبان‌شان پښتومی‌باشد . اهالی این‌جا عموماً مرکب تربیه میکنند ودرحمل ونقل اموال آن را بکار می‌برند در درهٔ نور علاوه بر مدارس خصوصی یك مکتب ابتدائی نیز ازطرف وزارت معارف دائر گردیده است .

درهٔ مزینه : دره‌ئیست درغرب‌انارقلعه درعلاقه‌شنوار مربوط ولایت مشرقی که‌بین۷۰درجه ۲۷ د قیقه ۲٤ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤ درجه ۲دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

درهٔ مشك : دره‌ئیت‌بفاصله ٤۷ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکز غوربند مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ٦۸درجه ۱۱دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۵۳ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌ا لبلد شمالی واقع است .

درهٔ منگل : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱٤،۵ کیلومتر درشمال میدان خوله درعلاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که‌بین٦۹درجه ٤۵دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ٤۱دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ مهمند : دره‌ئیست درغرب‌انارقلعه درعلاقه حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ٤۲دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱۲دقیقه ٦ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است

درهٔ میخك : دره‌ئیست بفاصلهٔ ۱۳،۵ کیلومتر درغرب بنو درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ اندراب‌مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت‌قطغن که بین ٦۹درجه ۳ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۳٦دقیقه ٤۷ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دره نالر : دره ایست‌بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتردرشرق مرکزغوربند مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ٦۸درجه ٤٦ دقیقه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۵۹دقیقه۱۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ نجراب : دره ایست‌بفاصله ۵۰ کیلو متر بطرف شمال قریه سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۹ درجه ۳۳ د قیقه ۱۰ ثانیه طول البلدشرقی و۳٤ در جه ۵٤ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض ا لبلد شمالی واقع است .

درهٔ نرخ : دره ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب غرب غوربندمربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۸درجه ۲۷ دقیقه ۳۸ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۵٦ درجه ۲۲دقیقه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

درهٔ نرمك : دره ایست بفاصله ۷۸،۵ کیلومتر در غرب سرخ شهر درعلاقه حکومت درجه ٤ کهمرد مر بوط حکومت اعلی پروان که‌بین٦۷ درجه ۱دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۵درجه ۱۸دقیقه٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ نشه گام : قریه ایست بفاصله ۱٤ کیلومتر درشمال غرب اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۲۵ دقیقه ٤۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۸ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ نور : علاقه داری ایست درجه ۳ مربوط حکومت درجه ٤ کوز کنر متلعق ولایت مشرقی این دره سرسبز وریگزار است چشمه سارهای زیادی دارد اطراف آنرا کاملاً یك سلسله کوها احاطه کرده است باشنده گان سرتاسر دره نور که طرف شرق آن کوهای درهٔ مزار و نور گل وسمت غربش بکوهای درهٔ لغمان و شمالش بسطوح مرتفع کوه هندو کش محاط وجنوب آن بسرك عمومی حکومت شیوه وعلاقه داری مزار نور گل پیوسته است بوسیلهٔ یك علاقه داری اداره میشود. مردم درهٔ نور شجاع ، زحمت کش ومهمان نواز میباشند در کوهای شامخ وسر بفلك کشیدهٔ حصص علیای این دره میمون بز ، قوچ و آهوی کوهی ، طاؤس ، کبك وسیسی وغیره مرغان کم وبیش وجود دارد واز جملهٔ حیوانات اهلی این دره بز ، گاو ، گوسفند ، خروس و ماکیان بشمار میرود . ومهمترین حاصلات زمینی آن عبارت است از جو ، جواری و گندم وفالیز باب واز حبوبات از قبیل کلول، اوبیا وغیره نیز درین دره حاصل گرفته میشود قصبات مشهور آن قرار ذیل است : بهیالی ، سرچ ، رمله قلعهٔ شاهی ، شوکیالی، وایگل ، مچ گندول ، ننگرا ، تلکی، سوتن ، برکوت ، بمبه کوت باستثنای بهیالی وسرچ دیگر قصبات درهٔ نور کاملاً به زبان محلی پشه ای تکلم میکنند اهالی مردم درهٔ نور خوش صورت و خوش صحبت می باشند، در کوها و اطراف درهٔ نور اشجار کوهی وخودرو خیلی زیاد است. چارمغز، عناب، توت، انجیر ، انگور، انار، املوك، گرگره، ممانه ، شنی، تیتاکه، پرگی وغیره درین دره یافت می شود ومردم ازان بمیل واشتهای تمام می خورند. عسل ، پنیر هم درین دره بقدر احتیاج یافت می شود . دردرهٔ نور مینا وطوطی هم زیاد است . درقریهٔ بهیالی که مدخل دره است مردمان صافی زندگی میکنند. کاریز و چشمه های صاف وشفافی دارد. خینه بهیال خیلی در مشرقی شهرت دارد قریه دوم که بعد بهیالی می آید سرچ است اهالی قریه سرچ صافی و پښتو زبانند در قریه رمله یك باب مکتب دائر است مردم درهٔ وایگل نسبت بدیگر قصبات در حسن شهرت دارند درهٔ وایگل قصص وافسانه های دلچسپی دارد، وایگل بزبان پشه ئی بمعنی «پری و گل» است چون زیبائی زیاد است، آنجا را سرزمین گل وپری می گویند ودرهٔ نور هم درهٔ پرنور و پرحسن است. یکی از رسوم عجیب مردم وایگل این است که بغیر مردم وایگل بدیگر کس دختر خود را نمیدهند، تایك حصهٔ درهٔ نور سرك شاهی می باشد و موتر رفت و آمد کرده میتواند چند سال پیش سیلاب مدهشی از کوهای درهٔ نور پایان شده چند چشمه سار آنرا کور نموده ومردم آن دوچار مشکلات شده بودند واز انجایك قسمت مردم بدیگر دره ها پراگنده شدند. اگر در کوها باران وبرف شود طبعا درهٔ نور پرآب و شاداب میگردد اگر کم بارانی وخشك سالی بیاید چشمه سارها کم آب می شود. شغل مردم آن غریب کاری است اکثراً زنهای آن از کوها چوب می آورند وغریب کاری مکنند : ازحیوانات اسپ ، مرکب ، گاو گوسفند و بز تربیه می شود اما بصورت کم. در درهٔ نور علاوه برمدارس خصوصی و دروسی که در مساجد داده می شود یك باب مکتب ابتدائی نیز ازطرف وزارت معارف دائر گردیده است .

درهٔ نورك : درهٔیست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر درجنوب قلعهٔ نیازخان درعلاقه حکومت کلان بادغیسات مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦٤ درجه ٥٥ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ٥۷دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ نیازی : درهٔیست بفاصلهٔنیم کیلومتردرشمال شرق قلعهٔ نیازی خیل امتدادبه‌طرف غرب در علا قه الینگار درحوزهٔحکومت درجه٤ نورستان مربوط حکومت کلان لغمان ولایت مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ۱۹دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۳۸دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

درهٔ نیاك : درهٔیست بفاصلهٔ ۱۲،٥ کیلومتر درشرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پر وان که بین ٦۸درجه ٤۷دقیقه ٥۸ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه٥۹دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است

درهٔ وازغار : دره ئیست بفاصلهٔ ۲۲،٥ کیلومتربطرف شمال مشرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۸درجه ٥۲دقیقه ۱۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٥ درجه ۳دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع ا ست .

درهٔ ودو : درهٔیست بفاصلهٔ ٦۲ کیلومتربطرف جنوب‌غرب دهانهٔغوری متعلق‌حکومت کلان پلخمری مربوط ولایت‌قطغن که‌بین ٦۸درجه ۱٥دقیقه ٥۹ثانیه طول البلدشرقی و۳٥درجه ۲۹ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

درهٔورسنده : درهٔیست‌بفاصلهٔ۳۸ کیلومتر بطرف مشرق گرداب‌درعلاقه‌دوآب مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین ٦۸درجه ۳۱دقیقه ۱۱ثانیه طول البلدشرقی‌و۳٥ درجه۲٤دقیقه۳۰ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است.

درهٔ وغر : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٥ کیلومتر درشمال‌مرکزجرم درعلاقه حکومت‌درجه۲ جرم‌مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ٤۹دقیقه ۳٥ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳٦ درجه٥۱ دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی و ا قع است .

درهٔولای : درهٔیست بفاصله ٥ کیلومتر در جنوب مرکز کنر مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰درجه ٥۳دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۳٥دقیقه ۳٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ ولیان : درهٔیست بفا صله ۲۹ کیلو متر بطرف جنوب مر نجان مربوط حکومت اعلی بد خشان که بین ٦۸درجه ٥٤ دقیقه ٤۷ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥ درجه ۲۳ دقیقه ٦ ثا نیه عرض البلد شما لی وا قـع است .

درهٔویران : دره ایست‌بفاصله ۳۹ کیلومتردرجنوب قریه غازدرعلاقهٔمنجان‌مربوط‌حکومت اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۰درجه ٤۸دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٥درجه٤۳دقیقه ٤۸ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

درهٔهزارچشمه: دره ایست بفاصله۸،٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه بنو درعلاقه حکومت درجه٤ اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦۹درجه ۷ دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ۳۷دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔهزار کچ : دره ایست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر درجنوب‌دوشی‌متعلق حکو متکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که‌بین ۶۸درجه ۴۲ د قیقه ۴۵ ثانیه طو ل‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۴ دقیقه ۲۹ ثا نیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔهزاره : دره ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر درشمال قریه‌رخه درعلاقه حکومت درجه۳ پنجشیر مربوطحکومت اعلی پروان که‌بین۶۹درجه ۴۰دقیقه۴۲ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۵درجه۲۲دقیقه ۱۶ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

درهٔهزاره(دره‌پنجشیر): علاقه داری‌درجه ۳ مربوط حکومت درجه۳ پنجشیر ومتعلق حکومت اعلی پروان می‌باشد . وازرخه مرکزحکومت پنجشیر تخمیناً۱۵ کیلومتر فاصله دارد واز دره های متعددی از قبیل درهٔ عبدالله‌خیل، درهٔ جیرعلی وسنگی خان که‌بنام درهٔ هزاره‌موسوم اند ،درهٔ تنبنه ، ملیمه، کرامان، پوجاوه و پسکران مرکب می‌باشد ، بزرگترین این دره ها درهٔ عبدالله خیل ودرهٔ جیرعلی‌است وبطورعمومی تمام این‌دره‌هاتخمین دارای چهارهزار خانه‌وار می‌باشد ، ومرکز علاقه داری قلعهٔ اسفندیار نام‌دارد . سه‌دریا ازین‌دره‌ها سرازیر می‌شود که‌یکی ازبین درهٔ عبدالله‌خیل و دیگری ازدرهٔ هزاره ودریای‌سوم از کرامان پایان‌شده درموضع قلعهٔ که‌مرکزعلاقه‌داری است بهم یك‌جا شده وبجانب مغرب بجریان خود دوام داده بالاخره درموضع‌دو آب با دریای کلان پنجشیر یك‌جامی‌شود ویکی‌ازمعاونین بزرگ دریای‌پنجشیر رانشکیل‌میدهد . موضع تلاقی این دودریا بنام دوآب یادمیشود . در موضعی که هردو دریا بهم یك‌جا می‌شوند کوتلی است که بنام کوتل الله‌اکبر یادمی‌شود ،ازاین کوتل راهی‌بطرف درهٔمذکور رفته‌است راه‌دیگری از راه حصارك بدرهٔ مذکور میرود .یك کوه بلند دردرهٔعبدالله‌خیل است که‌بنام کوه شمیانه یاد میشود .

پیداوار : پیدا وار زمینی این دره ها گندم، کل‌جو،مشنگ، باقلی، شرشم، جواری‌و کچالو است ، سر درختی آن توت وانگور می‌باشد ، مواشی ازقبیل گاو ، گدی، مرکب و اسپ زیاد تر بیه می‌شود ، خصوصاگدی که‌به‌تعداد زیادتربیه می‌شود.وازپشم‌آن چکمن‌وبرزو می سازند ،روغن وقروت هم‌زیاد تهیه‌میکنند وقروت درهٔهزاره درخوبی ومزهٔخودشهرت بسزائی‌دارد .

پیشه : پیشهٔ اهالی زراعت ومالداری است ، دردرهٔ هزاره گلیم های خوب از پشم بز و گوسفند بافته می‌شود .

حیوانات وحشی : از حیوانات و حشی در اینجا گرگ و رو باه به کثرت پیدا می شود ، گرگ‌ها گاهی‌حملهٔ ناگهانی‌نموده بز ویا گوسفند و گدی رابا خودمی‌برند ، آهو به ندرت دیده می شود .

نباتات طبی : نباتات‌طبی در اینجا درونه ، زردسرك ، سرش کمال بوفرت پیدامی‌شود ، ونباتاتیکه بطور خودرو، روئیده و مردم ازان استفاده میکنند عبارت از زیره، سوهان ، سمارق ، چکری ، کمال، سبزی‌سیاه ، سیرك،پیاز کوهی که در کوها درموسم بهار وتابستان به کثرت موجودمی‌باشد . در کوهای دره‌های‌پنجشرهرنوع بته‌ها وچوب‌های خودرو ازقبیل بلك، گزك ، سیاه چوب، بشال،

خنجك،پر کندول،بوتی، بادام کوهی پیدامیشود که‌مردم آنجا درمحروقات ازان کار می گیرند . راهی‌ازدرهٔ‌پنجشیر به‌نجراب‌رفته‌است ،این‌راه ازراه‌عبدالله‌خیل تانجراب تخمیناً (٦) کیلومتر فاصله دارد، یك‌مکتب دهاتی جدیداً ازطرف وزارت معارف در آنجا دائرشده است، مردم این‌سرزمین باستثنای درهٔ‌هزاره به‌قوم‌تاجك و بزبان فارسی متکلم می‌باشند اهالی این منطقه در موسم تابستان درمقامات بلند کوه بامواشی خودها رفته در آنجا برای‌خود ییلاغها آباد کرده ایام گرمارا بسر می‌برند، این‌ییلاغهارا بنام اغیل یادمیکنند ، این‌عمل ازیك طرف درتربیه وفربه شدن مواشی آنها مؤثر واقع می شود واز طرف دیگر ازجمع کردن قروت وروغن فراوان استفادهٔ خوبی بعمل می‌آید، استعمال‌فلاخن که از باز یهای ملی واسلحه خطر ناك و مؤثر می‌باشد دربین آنهاجاری است خصوصا درفصل زمستان و موسم برف که‌ایام بیکاری آنهااست‌این‌بازی زیادترارواج پیدا می کند،بدین‌طریق کـه‌عدهٔ یکطرف وعدهٔ‌بجانب دیگرایستادشده باچکمن‌هائیکه ازپشم گوسفند های گـدی‌ساخته می‌شود بایکدیگرمبارزه‌مینمایند برف‌رابا دودست خودسخت فشارداده‌در کاسهٔ فلاخن‌می نهند . فلاخن‌را بشدت‌تمام دورداده بجانب‌اشخاص‌مقابل‌پرتاب‌میکنندواشخاص مقابل‌برف‌را که‌بنام (پندی)یادمی‌شود باچکمن دفع می کنند، گو یا چکمن مذکور بمثابهٔ سپری است که درقدیم‌الایام درتیر بارانی‌ها استعمال می شد ،گـاهی چنین می شود که پندی فلاخن سپر چکمن را در یده باعث اذ یت و جرا حت شخص می شود و گـا هی هم اتفـاق افتـا د ه کـه از اثر زخم پلغمان د ست ها و پـاها شکسته و چشم ها کو ر گـر د یده‌است ، اگـر عو ض پندی برف ، سنگ استعمال گردد خطرآن زیادتراست وسبب هلاك شخص میگردد ، استعمال فلاخن مخصوص اهالی پنجشیر است ازین‌حیث آنها درجنگجوئی وسلحشوری سرآمدمی‌باشند، دیگراز خصوصیات ملی این مردم‌این‌است که‌درموسم زمستان، یادرتابه‌خانه های مسجد ویابنوبت درخانه‌ها هرشب‌اجتمـاع کـرده کـتـا بهـای رز می و سلحشوری ازقبیـل شـاهـنـا مهٔ فر د وسـی ، اسکندر نامهٔ نظامی ، امیرحمزه وخواهر نامه‌را به لهجه‌های بسیار شیرین‌وپرحرارت میخوانند ، و مستمعین را به‌هیجان وشورغریبی درمی‌آورند ، این‌روش‌احساسات شجاعت وتهور را درنهادآنها زنده می‌سازد ، درین اواخر کـتابهای حدیث‌وتصوف نیز درمجالس آنها خوانده‌می‌شود که‌این عمل ا خلاق نیك ، شهامت ومهمان نوازی‌را درقلوب هرفردآنها تقویه میکند ، چون آب‌وهوای این سرزمین خیلی‌ها خوب‌است ازانرو مردم این ناحیه طبعا ذکی وسالم‌الو جود می باشند . در جیرعلی هزاره زیارتی‌است که‌بنام خواجهٔ غارعلیه‌الرحمه یادمیشود ، گرچه ازتاریخ این‌بزگوار واینکه از کجا آمده‌است کدام‌معلوماتی دردست‌نیست .

درهٔ‌هزاك : درهٔ‌ایست بفاصله ۳۱،٥ کیلومتر در جنوب شرق میمنه،امتداد به‌طرف‌غرب‌مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤درجه ٥٦دقیقه ٤١ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥ درجه ٤١ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

درهٔ هفت تنور : دره ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر درشمال غرب شهر جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۹ درجه ٤ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۷ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ هیچ : دره ایست بفاصله ۹ کیلومتر درغرب قلعه سیغان سرایك امتداد به طرف جنوب شرق مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ۳۵ دقیقه ۳۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۱ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ یازغلام : دره ایست بفاصله ۸٦ کیلومتر درشرق قلعه رونچ درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۱ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ٥٤ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ یخ : دره ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر درجنوب شرق غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸ درجه ٤۹ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ٥٦ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ یخیار : دره ایست بفاصله ۳٤ کیلومتر درشمال غرب بنو درعلاقه اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ٦۹ درجه ۹ دقیقه ۳۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۷ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

درهٔ یکاولنگ : دره ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر بطرف مرکز خنجان مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ٦۸ درجه ۵۷ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳٦ دقیقه ۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ یوسف : دره ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درشمال قلعه سرکری امتداد به طرف شمال درعلاقه دره صوف مربوط حکومت کلان سمنگان (ایبك) ولایت مزارشریف که بین ٦۷ درجه ۱۲ دقیقه ٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۹ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

درهٔ یوك : کوتلی است بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری مربوط ولایت قطغن که بین ٦۸ درجه ۲۱ دقیقه ۲۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۲ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دری : قلعه ایست بفاصله ۷،۵ کیلو متر درجنوب شرق قلعه اسمار متعلق حکومت کلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۲۸ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ٤۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دریاخان : موضعی است بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال شرق ولی چاه در علاقه حکومت در جه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵ درجه ۸ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البدشرقی و ۲۹ درجه ٤٤ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

دری درنگ : علاقه داری‌درجه۳است‌مربوط حکومت درجه۲جاجی درحوزهٔ‌ولایت جنوبی حدودار بعهٔ‌درهٔ‌ارنگ : شرقاً متصل‌است به‌لوپرگی کرم پښتونستان غرباً بکوهای بزرگ وجنگل های منده شیر و شمالاً بکوه مذکور و برخی بحکومت جاجی و جنوباً بعلاقه داری دنده‌پتان مربوط حکومت چمکنی.

پیداوار : چارمغز، زرد الو ، پیرگی ، عسل ، چارتراش ، گندم ، جو ، جواری ، ماش ، شالی .

مالداری : گاو، اشتر ،مرکب .

کوهای مشهور آن : منده اسیر، وقتمی، سر وتور کندو نام دارد .

طیور: کبك، سیسی و کبوتر است . مردم دری درنگ عموماً پښتو زبان بوده و ازاقوام منگل، خروتی و توری می باشند . قصبات معروف آن عبارت اند ازقتمی ، میرحسن ، شار کی، غنډی ، خروتی. مرکزعلاقه‌داری‌دری‌درنگ‌بقریهٔ غنډی دری‌درنگ‌است . درکوهای آن ارچه، بیجور ، جلغوزه ،بلوط ، نشتر ،اوشبته،رسرپ‌می‌باشد . درکوهای آن حیوانات‌وحشی‌ازقبیل‌شیر ، خرس وشادی پیدا می‌شود .

دری‌سار : قلعه‌ایست درشمال شرق‌قلعه‌متون درعلاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین۷۰ درجه ۱۰ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۳۸دقیقه ۴۱ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دری‌سر : قریه‌ئیست بفاصله۷ کیلومتر بطرف‌جنوبی سرویی‌متصل درهٔ‌تیزین مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹درجه ۴۴دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۳۴دقیقه ۳ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

دریگام : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ۲۴ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعهٔ‌شرتان درعلاقه اسمارمتعلق‌حکومت کلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۱۴ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۵۰ دقیقه ۴۱ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دریو : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ۵۱ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعهٔ ابراهیم‌زئی متصل سرك درعلاقه شیلگر مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۸ درجه ۵۷دقیقه ۳۶ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۶ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دزد : کوهیست‌درشمال‌غرب خوگیانی درعلاقه حکومت درجه۲ ارغستان مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ۶۶درجه ۱۷دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۳۸دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است

دزدان : چشمه‌ایست‌بفاصلهٔ ۸۷ کیلومتر درغرب سرخ‌شهر درعلاقه‌حکومت‌درجه۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۷درجه ۱دقیقه۳۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۲۰دقیقه ۲۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دزددره : کوتلی‌است بفاصلهٔ ۵۹،۵ کیلومتردرشمال شرق قریهٔ‌حوض‌شاه درعلاقه شیوه‌مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۵۶دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۷درجه ۴۹دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دزدغوری : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه شهبان درعلاقه نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٤۳دقیقه ٤۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۲دقیقه ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دشت ارجنه : دشت‌ایست درجنوب آقچه مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ٦٦ درجه ۲٤دقیقه ۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ٤۹دقیقه ۲۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت اسك : دشتی‌است درجنوب شرق‌جوین مربوط‌حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین‌تخمین٦۱درجه ٤۹ دقیقه ٤۲ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۱درجه ۳۵دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دشت ایش : دشتی‌ست‌درحوزهٔ حکومت‌درجه۲درواز که‌مربوط‌حکومت‌اعلی‌بدخشان میباشدو از کوتل نشربه علاقه‌داری درجه‌اول خواهان مربوط است دشت‌ایش درماه‌سرطان کاملا خرم‌وسبز می‌باشد و در حصهٔ آن‌جوی‌ها از آب‌برف جاری است بعضی‌تپه‌های این دشت‌تاماه‌سرطان هم برف دارد قبائل کوچی‌درین‌دشت گله‌ورمه خودرا برای‌چرا می‌آرند هوای‌این‌دشت خیلی گوارا است طوریکه حتی‌درماه سرطان هم‌درین‌دشت اگر راه گذر لباس‌بهاری داشته باشد به‌لباس کلفت تری احتیاج حس‌می کند زیراهوای آن تایك‌اندازه سردمی‌باشد درین دشت یك‌نوع حیوانی که آن را دندك می گویند موجود می‌باشد وهمینکه شخص راه گذر رامی‌بیند به لانهٔ‌زیرزمینی خودپنهان می‌شود این‌حیوان‌را شکار می‌نمایند و گوشت آنرا برای مرض‌سل مفید می دانند وازپوست آن دستکش وواز کت می سازند دردشت ایش تقریباً پنجماه‌خانه وار برای رفاهیت مسافرین‌جدیدا آبادشده که‌ازقشلاق کوف‌وقشلاق‌نژیك‌یك‌خانه‌وار نقل‌داده شده، به‌تپه‌های این دشت گندم زرع می‌شود. اگرچه‌دشت‌ایش خیلی‌وسیع‌است‌چون هنوز تقسیمات‌مالچر صورت‌نگرفته‌لهذا بین افغانهای کوچی بعضا مناقشه واقع می شود خلاصه نشرتاج که دشت ایش گفته می‌شود مناظر خیلی‌قشنگ دارد خصوصا آبهای‌جاری درخم وپیچ وسبزه زارها وتپه‌های‌خاکی که سبز پسته ئی می باشد زیبائی مخصوصی داردولی ازماه‌عقرب تاماه‌جوزا این دشت زیر برف می باشد .

دشت باغ عالم: دشتی است درشمال قره‌باغ درعلاقه کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان که سرك قره باغ وچهاریکار ازبین آن‌عبور نموده: یك‌سرك ازان بطرف‌بگرام می‌رود، موقعیت آن بین ٦۹ درجه ۹دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۵۲دقیقه ۱۸ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است.

دشت تپه : تپه‌ئیست بفاصلهٔ ٤۱ کیلومتر درجنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ۸دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۳۸دقیقه ٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دشت تتار بن زر: دشتی‌است بطرف غرب قریه سربولی درعلاقه حکومت درجه۲ کوهستان متعلق حکومت کلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۹درجه ۲۲دقیقه ۳۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۵۵دقیقه ٥٤ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

دشت توپ : دشتی‌است درحوزهٔ حکومت وردك‌متعلق حکومت کلان‌لوگر مربوط ولایت کابل بین معبرعمومی کابل و غزنی .

دشت‌جوی‌دراز: دشت ایست‌در جنوب شرق شهیدان درعلاقه حکومت درجه اول موسی قلعه‌مربوط حکومت اعلی گرشك که تخمین بین ٦٤ درجه ٤٥ و٥٧ دقیقه ٣٥ و٣٦ ثانیه طول البلد شر قی و ٣٢ درجه ٢٥ و ٢٩ دقیقه ٣٧ و٥٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دشت‌چنار : قریه‌ئیست بفاصله ٢٠ کیلومتر درجنوب شرق مر کز رستاق مربوط حکومتکلان تالقان و لایت قطغن که بین ٦٩ درجه ٥٨ دقیقه ٢٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٦ درجه ٥٨ د قیقه ٣٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دشت‌چنگیز : دشتی است درجنوب قلعه ایبك (سمنگان) درعلاقه روئی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٧ درجه ٥٧ دقیقه ١٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣٣ دقیقه ٥٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دشت‌خارلچ : دشتی است‌درشرق شهرغزنی مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بین تخمین ٦٨ در جه ٢٩ د قیقه ٢٥ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٣درجه ٢٩ دقیقه ٣٦ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

دشت خان : قریه‌ئیست بفاصله ٨ کیلومتر درشمال شرق زیبك مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین٧١درجه ٢٥ دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦ درجه ٣٢ دقیقه ٣٦ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دشت‌خواجه‌الوان: دشتی است‌درجنوب‌غرب‌بغلان‌مربوط ولایت قطغن که بین٦٨درجه٣٢ دقیقه ٣٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٦ درجه ٥ دقیقه ٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است ،

دشت‌خیر آباد : دشتی است سرسبز در ٣٠ کیلومتری‌غرب قندز متعلق‌ولایت‌قطغن بوده. سرسبزی این دشت ازلحاظ چراگاه ومالچربوده تماما کناف واطراف آن‌حتی بعضاتپه‌های خاکی که در بعضی قسمت‌های آن دیده‌می‌شود سبزو خرم است ویك‌فضای نشاط انگیزرا دارا میبا شد درین دشت غزالها بصورت گله دیده شده و شکار گاه خو بی است مخصو صا تعقیب غزالها در ین دشت به‌نسبت همواری وپهنائی که دارد توسط موتر کیفیت مخصوصی در شکار ی‌تولیدمی نماید . سرك عمومی قندز ومزار شریف نیزازبین این دشت می گذرد .

دشت دیوان بست قریه‌ئیست بفاصله ٢،٥ کیلومتر درجنوب‌قلعه جعفرمتصل‌سرك درعلاقه‌حکومت درجه ٤یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بین ٦٧ درجه ٩دقیقه ٥٩ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٤٧دقیقه ٥٠ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دشت ریوات (ریوك) : دشت‌ایست‌در شمال وشرق قریه رخه‌درعلاقه‌حکو مت درجه٣ پنجشیرمربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٩ درجه طول البلد شرقی و٥٠ درجه عرض البلد شمالی واقع است . و قریه ایست درعلاقه داری حصهٔ اول پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان ، ازمرکز علا قه داری تخمینا ٩ کیلومتر فاصله دارد . سرکیکه بطرف قطغن میرود ازبین آن می گذرد ، دریای کلان پنجشیر بطرف شرق آن جریان دارد تخمینا صد خانه وار مردم درینجا ساکن می‌باشند پیشهٔ اهالی تجارت غله‌باب وزراعت ومالداری است گاو ، اسپ گدی وبزدراینجا تربیه می‌شود

تجارت آنها گندم، جو، برنج ونمك است که از مواضع مختلفه قطغن خریداری کرده ذریعه اسپان در بازار رخه، گلبهار وچاریکار بفروش میرسانند حاصلات زمینی این سرزمین گندم، جو، باقلی، مشنگ وجواری است حاصلات سردرختی آن توت وزردالو واندکی انگور می باشد، این مردم به قوم تاجك بوده بزبان فارسی تکلم میکنند.

دشت زیارت : دشتیست در جنوب غرب قلعةالسراج در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۲ دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۲ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

دشت سالار : قریه ئیست بفاصله ٤٤،٥ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ٥٥ دقیقه ٤٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۱۸ دقیقه ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سرخ آب: دشت ایست بطرف جنوب زاهد آباد درعلاقه حکو متکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ٦۹ درجه ۷ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤ دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سرکار : دشتی است درجنوب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین تخمین ٦۷ درجه ٤۸ دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤۸ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سفید : قریه ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب‌شرق‌سرخ شهر درعلاقه حکومت درجه٤ کهرد متصل دریای سرخ آب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ٥٤ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٥ درجه ۲۰ دقیقه ٤۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سقا : دشتی است بطرف جنوب قریه چهار آسیاب متعلق حکومت درجه ۲ چهاردهی که سرك لوگر وکابل از بین آن کشیده شده وبین ٦۹ درجه ٥ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱۹ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی است.

دشت سنگری : دشتی است درشمال شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه۳پنجشیر مربوط‌حکومت اعلی‌پروان.

دشت سوز آب: دشتی است درجنوب مرکز خان آباد مربوط حکومت کلان قندوز ولایت قطغن که بین ٦۹ درجه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦ درجه ۳٦ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

دشت شوباغلی : دشتیست در ٦۰ کیلومتری غرب قندز در حوزهٔ حکو متکلان قندز مربوط ولایت قطغن. این دشت خشك‌وکم‌آب بوده بعد از عبور از دشت خیر آباد بین معبر عمومی قندز و مزار شریف عرض اندام می کند، این دشت نیزبرای آهو شکار گاه خوبی بشمار میرود.

دشت عراق : قریه‌ئیست بفاصله ۱٤،٥ کیلومتر درشمال مرکز جرم متصل سرك در علاقه‌حکومت درجه۲ جرم مربرط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ٤۱ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦ درجه ٥۸ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت غابر : دشتی است بطرف شرق گرداب در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۲۲ دقیقه ۱۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۰ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دشت فراخ : دشتی است درشمال مرکز جرم درعلاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵۰ دقیقه ۱ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۶ درجه ۵۵ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دشت قزل چنگ . دشتی است درشمال شرق دولت آباد درعلاقه شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۱ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳۴ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دشت قلعه : قریه ایست بفاصله ۳۷ کیلو متر درغرب مرکز رستاق مربوط حکومت کلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۲۷ دقیقه ۶ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۷ درجه ۹ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت قورغاز . قریه ایست بفاصله ۷۷،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه متون درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۱۱ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشتك : قریه ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر درشمال شرق مرکز رستاق مربوط حکومت کلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۵۴ دقیقه ۱۴ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۷ درجه ۱۱ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دشتك : موضعی است دررخهٔ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان ازطرف شمال وشرق بدریای کلان پنجشیر واز سمت جنوب وغرب بسرك عمومی محاط می باشد ازلحاظ طراوت و خوبی آب وهوا ومنظره دلکش بهتربن جائی است خصوصاً درموسم بهار وتابستان برای تفریح و آسایش جای مناسبی است حاصلات زمینی آن گندم، جو، جواری، باقلی ومشنگ است ،حاصلات سردرختی آن توت، انگور، زردالو وشفتالومی باشد ازاینجا یك پل بر دریای پنجشیر کشیده شده که آبدرهٔ پنجشیررا بارخه ملحق می سازد دراینجا دو زیارت که یکی بنام خواجه فراز ودیگری بنام حضرت بی بی عسمی است وجود دارد یك شاخ کوه هندوکش بجانب غرب آن واقع شده که بجز بوتی وبته ازدیگر نباتات عاری است . در اینجا بجز چند خانهٔ معدودی دیگرخانه بمشاهده نمیرسد بجانب شرقی آن آنسوی دریاالوك نام دارد که تخمیناً (۶۰) خانه وارمردم دران سکونت دارند وازدرختان توت مملو دیده می شود درآنجا چشمهٔ است که آب آن بسیار گوارا و درتابستان سرد می باشد ،انواع ماهی در آن دیده می شود .

دشت کاریز : دشتی است درشمال غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۲۶ دقیقه ۳۱ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۱ درجه ۴۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت کچرو : دشتی است درجنوب شرق قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۴۹ دقیقه ۵۴ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۱ درجه ۳۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت کده : دشتی است درغرب خاش درعلاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۲۷ دقیقه ۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۰ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشتك قریه : قریه ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه زاهد آباد درعلاقهٔ حکومتکلان لوگر متصل سرك مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۳ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۸ دقیقه ۵۳ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت گل : قریه ئیست بفاصله ۶ کیلومتر درجنوب شرق دوست آباد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۳۰ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۲ درجه ۱۹ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت گوار : دشتی است درجنوب غرب مرکز حکومت کلان قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۲۲ دقیقه ۲۴ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۶ درجه ۲۲ قیقه ۲۷ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت له له بی : دشتی است درجنوب شرق شاهشهید درعلاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین تخمین ۶۴ درجه ۲۴ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۵ درجه ۶ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت مزار : دشتی است درجنوب قلعه بنو درعلاقهٔ حکومت درجه ۴ اندراب متعلق حکومتکلان بلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۲۳ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۱ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت مزك : کوتلی است بفاصلهٔ ۳۱،۵ کیلومتر درشمال غرب شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۱۶ دقیقه ۲۸ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۷ درجه ۱۶ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشت ناهور . دشت ناهور در ۷۵ کیلومتری شمال غرب شهر غزنی واقع ومتعلق حکومت محلی ناهور است و به خط ۶۷ درجه و ۴۵ دقیقه طول البلدمشرقی و خط ۳۳ درجه و ۴۳ دقیقه عرض البلد شمالی واقع میباشد محیط دشت ناهور تقریباً ۱۰۰ کیلومتراست که به شکل بیضوی میباشد وازشمال شرق به جنوب غرب امتداددارد . اطراف دشت ناهور را کوها احاطه نموده که غیر ازدامنه های کوه ها درو سط دشت ناهور آب وجبه زارموجوداست ، ودراوائل بهار آبهای اطراف از کوه ها جمع شده ومقدار آن زیادمیشود بعداً وقتی میرسد که علف زیاد روئیده ومالداران کوچی باحیوانات اهلی خود ازقبیل گوسفند وغیره به این دشت می آیند که تعدادزیاد گوسفندان وغژدی چادر نشینان منظرهٔ دلچسپ راتشکیل میکند اکثرا انعکاسات شعاعی از نقطهٔ نظرفزیك (اوپتیك) درین جابه خوبی دیده میشود چنانچه ازمسافه دوراجسام حیوانات اشکال مختلف را به خود میگیرد .ویادر حصه های خشکه گمان وجود آب می رود که به اصطلاح سرآب گویند . دردشت ناهور پرنده گان زیاد هم یافت میشود از کوه های مشهور آنجا یکی گل کوداست که درجنوب دشت ناهور باشکل مخصوص خود موقعیت گرفته. درشمال الی غرب این دشت قریه های مشهورذیل میباشد: نوده، سرخده، چهارتخته وبخارای ناهور. دراطراف شمال وغرب چون بعضی قریه ها موجوداست لهذا به سبب موجودیت چشمهٔ ها وآب های جاری گندم وجواری وغیره زرع میشود .

دشت نمدی : دشتی است درشمال موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین تخمین ٦٤درجه ٤٧ دقیقه ١٠ ثانیه طول البلدشرقی و٣٢درجه ٣١دقیقه ٣٠ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

دشت نو : دشتی است درغرب قلعهٔ جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١ در جه ٢ دقیقه ٢٥ ثانیه طول البلدشرقی و ٣١درجه ٤١دقیقه ٢٤ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دشت یرغان چکل : دشتی است درشمال شرق قلعه‌دولت آباد درعلاقه حکومت درجه۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که‌تخمین بین ٦٥درجه ١٥دقیقه ٢٤ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦درجه ٤٠دقیقه ٣٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دشو : خرابه‌ئیست بفاصلهٔ ١٠،٥ کیلومتر درشمال‌شرق‌قریه خو گی درعلاقهٔ حکومت درجه‌اول گر مسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٣درجه ١٩ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٠ درجه ٢٥دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دشور : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٢٤،٥ کیلومتر در جنوب غرب قریه حوض شاه درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٧٠ درجه ١٩ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و٣٧ درجه ٤٠ دقیقه ٢٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دشور : قریه‌ئیست بفاصلهٔ٧،٥ کیلومتر درشمال‌قلعهٔ بارپنجه درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که بین ٧١ درجه ٢٨ دقیقه ٤٩ ثا نیه طول البلد شرقی و ٣٧ در جه ٣٦ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است

دشوران : خرابه‌ایست‌بفاصلهٔ ٢٤ کیلومتر درجنوب‌غرب‌قلعه‌جوین مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین ٦١درجه ٣٣دقیقه ٣٧ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٣٠ دقیقه ١٢ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

دقوی تندی : دشتی‌است درشمال غرب امام زاهد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١درجه ٤ دقیقه ٢٤ثانیه طول البلدشرقی و٣٢ درجه ٢٤دقیقه ٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دك : هامون است در غرب انارده در علاقه حکو مت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ١١ دقیقه ٤٧ ثانیه طول البلدشرقی و٣٢درجه ٤٥دقیقه ٣٨ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دك ابداه : کوتلی‌است بفاصلهٔ ٢٣ کیلومتر درشرق‌منجان بارتفا ع تخمین ٤٩٤٣متر مربوط حکومت درجه۲ جرم متعلق حکومت اعلی‌بدخشان که‌بین٧١درجه ٨دقیقه ١٨ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ١٠ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است.

دك تیرا : موضعیست بفاصله ١٤ کیلومتر درجنوب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ٦١ درجه ٣٢دقیقه ٣٨ثانیه طول البلد شرقی و٣١درجه ٣٥دقیقه ٣٤ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دك درواز : کوهیست درشمال‌غرب صالحان کاریز درعلاقه‌حکومت درجه‌اول گرم‌سیر مربوط حکو مت اعلی

گرشك كه‌بين ۶۳درجه ۱۶دقيقه ۵۴ثانيه طول‌البلدشرقی و۲۹درجه ۴۲دقيقه ۵ ثانيه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دك‌ده : كوهيست درجنوب قلعهٔ چخانسور مربوط حكومت‌اعلی فراه كه بين۶۱ درجه ۵۶ دقيقه ۲۳ ثانيه طول‌البلد شرقی و ۳۰درجه ۳۵دقيقه ۳۵ثانيه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دك ناور : دندآبيست بفاصلهٔ ۲۹ كيلومتر درشمال‌قلعه حميد خان درعلاقه حكومت درجه ٤ شورابك مربوط ولايت قندهار كه‌بين ٦٦ درجه ٥٦ثانيه طول البلد شرقی‌و ۳۰درجه ۲٦دقيقه ۸ ثانيه عرض البلد شمالی واقع است.

د كوپائين : قريه‌ئيست بفاصلهٔ ٤٠٥ كيلومتر بطرف جنوب غرب سرای خواجه درعلاقه حكو مت درجه اول كوهدامن مربوط ولايت كابل كه‌بين٦٩درجه ٤ دقيقه ٥٢ ثانيه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤٣دقيقه ٥٠ثانيه عرض‌البلد شمالی واقـع ا ست .

د كهه : قريه‌ايست در ٥ كيلومتری سروبی متعلق حكومت درجه٤ سروبی در حوزه ولايت كـابل .

د كی‌ده : تپه ايست‌درشمال‌غرب‌قلعه چهار رجه درعلاقه‌حكومت‌درجه‌اول چخانسور مربوط حكو مت اعلی فراه كه‌بين ٦١درجه ٤٧دقيقه ٥٠ثانيه طو ل‌البلد شـرقی‌و ۳۰ درجه ۲۷دقيقه ۱۲ ثانيه عرض‌البلد شمـالی‌واقع‌است .

د گرگون : قريه ايست بفاصله ۱۰ كيلومتر درشمال مر كز غو ريان متصل هريرود مربوط ولايت هرات كه بين ٦١درجه ۲۸ دقيقه ۲ثانيه طول‌البلدشرقی‌و ۳٤درجـه ۲۵دقيـقه ٤١ ثـانيه‌عر ض البلدشمالی واقع است .

د گماست : قريه ايست كوهستانی بفاصله۳۸ كيلومتردرجنوب‌قيصارمربو طحكومت‌اعلی‌ميمنه كه‌بين ٦٤درجه ۱۰دقيقه ٥٦ثانيه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۲۷ دقيقه ۱۲ثانيه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دل : قريه ايست بناصله۷٫۵ كيلومتر درشمال‌قريه‌سر كـاری متصل‌دره يوسف درعلاقه‌حكومت درجه۲ دره‌صوف مربوط حكومت اعلی ايبك (سمنگان) ولايت مزارشريف كه‌بين٦٧درجه ١٤ دقيقه۳۰ ثانيه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۵۷ دقيقه ۰۰ثانيه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

دلارام : موضعيست‌بفاصله ٤۳٫۵ كيلومتردرغرب قريه واشير متصل سر كيكه بطرف شهرفراه ميرودمربوط حكومت‌اعلی‌فراه كه‌بين٦۳درجه۲٤دقيقه٥٦ثانيه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۲درجه۱۰دقيقه۲۵ثانيه‌عرض‌البد شمـالی واقع است . درين موضع‌قلعه‌نيـز بهمين نام‌وجوددارد كه‌برای عبور ومرور مسافرين هرات فراه وقندهار مهمانخانه ومحل شب‌باش واستراحت‌خوبی‌بوده ودربين آن د كـان چـای‌وسائر مواد خورا كه انسانی وحيوانی پيدا ميشود و درعصرسلطنت اعليحضرت امير حبيب‌الله خان شهيد اعمار گرديده‌وفعلاً نيز مسافرين درصورة لزوم ازان‌جااستفاده‌می‌نمايند ، درنزديكی اين‌قلعه هوتل خيلی عصری درين اواخر بنا گرديده كه‌برای استراحت مسافرين سهولت زيادی فراهم ميساز د

این‌محل از گرشك۱۲۲ کیلومتر وازفراه ۱۳۳ کیلومترواز قندهار ۲٤٤ کیلومتر واز کابل۷۵۹ کیلومتر وازهرات ٤۰۳ کیلو متر فاصله‌دارد. دریای خاشرود نیزازیك کیلومتری هوتل دلارام می گذرد .

دلانتو : کوتلی است بفاصله ۳۰ کیلومتر درشمال غرب جوی‌نو مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ٤۸ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۳٦ دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دلاور : چشمه ایست بفاصله ٦۷ کیلومتردرجنوب غرب ده‌تیتان مربوط حکومتکلان غورات ولایت‌هرات که‌بین ٦۳درجه ۲۷دقیقه طول‌البلد شرقی ۳۳درجه۳٤دقیقه ٤۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

دلاورخان : قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه زاهدآباد درعلاقه‌لوگر مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۹درجه ۸ قیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱۲دقیقه ۵۸ ثانیه عرض البلد شما لی واقع است .

دلبر : قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشرق قلعه سپین بولدك مربوط ولایت قند هار که‌بین ٦٦ درجه ۳۰ دقیقه ۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۱دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دلخاك : چشمه‌ایست بفاصله ۸۹ کیلومتر درجنوب غرب‌قریه واشیر مربوط حکو مت درجه ۲ نو زاد متعلق حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦۳ درجه ۵۰دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه۳ دقیقه۱٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دلدارخان : قریه ایست بفاصله ۳،۵ کیلومتر درشمال قلعه‌عبدالرحمن درعلاقه دهرودمربوطولایت‌قندهار که‌بین ٦۵درجه ۲۱دقیقه۷ ۳ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۲دقیقه۳۹ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است

دلدخه : قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر بطرف غرب‌شهر کابل متصل سرك مربوط ولایت کابل که بین ٦۹درجه ٦۰دقیقه۱۸ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه۳۱دقیقه۱۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

دلسوز : قریه ایست بفاصله ٤ کیلومتردرجنوب غازه درعلاقه حکومت درجه‌اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۸درجه ۵۷دقیقه۳۷ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه۳٦ دقیقه۱۸ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

دلن‌تو : کوتلی است‌بفاصله ۳۰ کیلومتر درشمال‌غرب قریه جوینو مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ٤۸ د قیقه ٤۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۳٦دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دلندی : کوهیست درجنوب شرق قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۱ درجه ۵۲ د قیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۲٤ دقیقه ٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دل‌واردی : قریه ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتردر غرب شهر میمنه متصل نهر (تگاب امه‌خی) مربوط حکو مت اعلی میمنه که‌بین ٦٤ درجه ۳٤ د قیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۳ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دلوخ : قریه‌ایست بفاصله ۵۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم درعلاقه حکومت درجه ۲ در واز مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۱درجه ۱۷ دقیقه ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۸درجه ۱٦ دقیقه عرض‌البلدشمالی واقع است.

دلورجن : قریه ایست بفاصله ۲۹ کیلومتردرشمال‌غرب قریه وزیرآباد متصل نهر چهار بولاق مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦ درجه ۳۷ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ۵۰ دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دله نتو : قریه ایست بفاصله۷۳،۵ کیلومتردرجنوب‌غرب‌قریه‌جلدك درعلاقه حکومت درجه٤ ترنك وجلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که‌بین٦٦درجه ۱ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ٤٤دقیقه ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دلهو : قریه‌ایست بفاصله ٤۱ کیلومتر درجنوب‌شرق‌قلعه سنگ ماشه درعلاقه حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۵۷درجه ۲۸دقیقه ٤۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجه٤ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

دلیار : موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر درشمال مرکز حکومت درجه ٤ نجراب در حوزه حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان .

دم : موضعیست بفاصله۶۹،۵ کیلومتردرشمال غرب قلعه‌میدان خوله‌درعلاقه منگل مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین٦۹ درجه ۲٤ دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ٤٦ دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دم(پیری) : قریه ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر درجنوب شرق شهر گردیز مربوطولایت جنوبی که‌بین ٦۹درجه ۲۳ دقیقه ٤۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۰دقیقه ۲٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دم اشتر کوتل: کوتلیست بفاصله ۹٦ کیلومتر درجنوب غرب سرخ شهردرعلاقه حکومت درجه٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین٦۷ درجهٔ ۲ دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجهٔ ۱٤ دقیقه ٤۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دمبوله : قریه ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر درغرب مرکز کشم متصل‌سرك‌مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که بین ٦۹درجه٤۷دقیقه۳٦ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٦درجه٤٤دقیقه٤۲ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

دمخاکی کوتل: کوتلی است بفاصله ۸٦ کیلومتر درغرب قلعه میدان خوله در علاقه‌منگل مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹درجه ۳٤دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۳۳دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دمد : قریه‌ایست بفاصله ٤۲،۵ کیلومتر درجنوب شرق اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦۵ درجه ۳۵دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۵۰دقیقه ٤۱ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

دمدم : کوهیست درغرب امام زاهد درعلاقه حکومت اعلی فراه که تخمین بین ۶۰ درجه ۵۶دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۱۲دقیقه ۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

دمرده : قریه ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر درجنوب غرب تکزار درعلاقه حکو مت درجه اول سنگچارك مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶درجه ۱۹دقیقه ۲۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۴۵دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

دم قلعه : قریه ئیست بفاصله۱۶،۵ کیلومتر درجنوب بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۹درجه ۹ دقیقه ۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۳۰دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دم قلعه : قلعه ئیست بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر درغرب قلعه میدان خوله درعلاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹درجه ۳۳دقیقه ۵ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۳۴دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

دم کلان : موضعیست بفاصله ۸۰ کیلومتر درجنوب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۵۲دقیقه ۳۵ثانیه طول البلد شرقی و۳۰ درجه ۳۴دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

دمکلی : قریه ایست مرکز حکو متکلان کنرها بوده متعلق ولایت مشرقی میباشد .

دم گاکوتل : کوتلی است بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه چیرس درعلاقه چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین ۶۶درجه ۱دقیقه ۲۷ثانیه طول البلدشرقی و۳۵درجه ۱۳دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دمیانك : قریه ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درعلاقه حکومت درجه ۴ یکاو لنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین۶۶درجه۹دقیقه۶ثانیه طول البلدشرقی و۳۵درجه۱۵ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دن خانه : قریه ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه جلدك در علاقه حکو مت درجه ۴ ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶درجه ۳۲ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۵۲دقیقه ۲۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دند : موضعیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درشمال قریه زرغون شهر درعلاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۲۳دقیقه ۳۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲درجه ۵۷ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دند : قریه ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر درجنوب قلعهٔ سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷درجه ۴۰دقیقه ۲۴ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۳۷ دقیقه۱۲ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دند : حکومتی است درجه اول مربوط ولایت قندهار که شامل یك علاقه داری درجه۲ مسمی به دامان بوده وبسمت جنوب مرکز ولایت قندهار واقع وبطرف جنوب آن منطقه حکومتی درجه ۳ پنجوائی وبجانب غرب آن حکومتی درجه۴ کشکنخود موقعیت دارد . حوزهٔ حکومتی دند مانند حکومتی

چهاردهی ولایت کابل بشهر قندهار اتصال ونزدیکی زیادی دارد. سرك عمومی قندهار وگرشك وهرات از بین منطقه حکومتی دند می گذرد. درحکومتی دند چهارباب مکتب ابتدائی که مسمی به‌مکتب ابتدائی فاضل قندهاری، مکتب ابتدائی شاه‌محمود، مکتب ابتدائی حاجی جمال و مکتب ابتدائی سردار پاینده خان اندائر میباشد. همچنین یکنفرو کیل ازطرف اهالی مربوطهٔ حکومتی پنجوائی انتخاب و بشورای ملی فرستاده می‌شوند .

دندان‌شکن : کوتلی‌است بفاصلهٔ ۸۲،۵ کیلومتر درغرب سرخ‌شهر متصل کوه کمرزرد درعلاقه حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ٦٧درجه ٢٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥درجه ٢٢ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دندان‌شکن ثانی: کوتلی‌است بفاصلهٔ ٣٣ کیلومتر در جنوب سرخ شهر درعلاقه حکومت در جه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٧درجه ٣٧ دقیقه ٥٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ١٦ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دندپتان : علاقه داری درجه۳ مربوط حکومت چمکنی می‌باشد این علاقه داری که در قسمت جنوب‌شرقی حکومتی مذکور واقع‌است شمالا به کوهای حکومت جاجی وازناحیه غرب سلسله کوهای خود حکومتی وازطرف جنوب به‌مقبل‌حکومتی خوست وشرق آن بخط سرحد ما وپښتو نستان متصل میباشد نفوس آن به سه‌هزار تخمن می گردد .

قراءوقصبات‌ایی‌علاقه داری: دنه که شامل قلعه های متعددی بوده هر قلعه بنام‌بانی و مالك ویا نام فامیل مالك آن مشهور است . پتان ، څپری ، ستیا و مقبل ، قسمتی از مقبل مربوط است به‌علاقه‌داری وباقی آن به حکومتی خوست‌متعلق است .

پیدوار : پیداوار زراعتی گندم، جو، جواری، برنج لك، شلغم، کچالو، الو که نوعی از کچالو میباشد ،ماش، مشنگ،شاخل، زردك، لوبیا،عدس(نسك) گل آفتاب‌پرست،بیدانجیر ، شبدر ،رشقه ، تنباکو، کدو، باد نجان سوسنی ،بادرنگ،تره وتربوزمیباشد .

ب- نباتات : زیره‌سیاه که‌طور خودرو در کوهسار به کثرت می روید .

ج- جنگلات واشجاردرساحات کوهستانی : ارچه ، جلغوزه، بلوط ،نشتر، اوښت یعنی ارچه‌بدل، شنگ،غاشنی، خه‌ونه، زیتون،بادام تلخك، توت ،چارمغز(جوز) .

میوه‌جات : توت، ناك، سیب،انگور، شفتالو، زردالو، الوچه،سنجد، امرد،شلیل نوعی ازشفتالو،اغنجا.

پیداوار صنعتی : عسل، چکمن ابریشم‌دوزی .

پیداوارمعدنی: ازمعادن‌تاحال‌دراینجا کشف نشده تنهامومیائی در کوها یافت می‌شود .

پیشه‌مردم : چون‌این منطقه نسبت بدیگر نقاط جنوبی گرم وهموارتراست برای زراعت استعداد بیشتری دارد لهذا اهالی آن اکثرا بامور زراعت و باقی آن به تجارت ارچه وجلغوزه و یاتربیه گاومیش وسائر حیوانات اشتغال دارند . زنان دراینج اعموما به تنظیم منزل وتربیه اطفال وبعضا بساخت‌ودوخت چکمن‌مشغول وبعضی بامردان در کار دهقانی معاونت مینمایند .

الف حیوانات اهلی: گاو، گاومیش، بز، اشتر، اسپ، قاطر، مرکب .

ب- حیوانات وحشی: آهوی کوهی، آهوی دشتی ، خرگوش، پلنگ ، گرگ ، خرس ، خوك و روباه نیز یافت می شود .

طیور : کبك، تیهو، کبوتر، کبك زری، بودنه، جل، زاغچه، اگن، سارك .

نوع اراضی: اراضی این علاقه داری که اکثر ادر منطقه حاره و هموار واقع است برای زراعت خاك مساعدی دارد. در اینجا باران بکثرت می بارد فصل سفید برگ آن در برج جوزا برداشته می شود ، حاصلات جو و گندم آن از جمله سفید برگ قابل وصف است .حاصلات تیرماهی آن نیز تا برج عقرب برداشته میشود .

طرز آبیاری : آب یاری این حصه هم از آبهائیکه بصورت دریاچه از کوها سرازیر میگردد صورت میگیرد آب آن وافر است .

رسوم و عنعنات :اهالی اینجا نیز مثل سائر اقوام جنوبی درمهمان نوازی وسلحشوری قابل وصف میباشند .مهمان به هرخانه ایکه وارد شد مهمان همان خانه است میزبان علاوه بر بجا آوردن مراسم ضیافت ومهمان نوازی اوخود را در برابر صیانت وحمایت او نیز مسئول مید اندحتی نه تنها تاوقتی که درخانهٔ اوست اگر از طرف هر دشمنی هم تعقیب گردد ذریعهٔ همین مهمان دار حمایت وصیانت می شود بل تمام الوس مر بوط به مهمان دار خودرا درمقابل وظیفهٔ حمایهٔ مهمان مکلف وبازنه تنها تازمانیکه درخانه وقریه شان است حمایت اورا وظیفهٔ خود میدانند بل تازمانیکه در سرزمین شان است و از حوزهٔ سرز مین شان خارج نگرد یده است و ظیفه را بر خود فرض می دانند . بدی داری ودشمنی نیز قوم به قوم ویا احیانا بعضا در بین ذوی الاعمام بمیان می آید مگر این دشمنی وبدی داری هارا بعضا موقتاً وقتی که خطری را از بیرون علیه قوم و یا فامیل خود حس کردند کنار میگذارند وبمقابل خطر بیرون یکدست ویکدل می شوند.دیده می شود دودشمنی که برای خون همدیگرش تشنه بودندوقتی در بین سنگی گذاشته و قرار دادند که بدی شان تازمان رفع خطر بیرونی کنار گذ اشته خواهدبود شانه بشانه ایستاده ومی جنگند وبیك دیگرخودضرر نمی رسانند تا وقتی که خطرخارجی رفع شود . همینکه خطر مذکور مر فوع گردید میگویند سنگ برداشته شد یعنی دشمنی شان مجدداً آغاز می شود . پناه دادن وپناه بردن درهنگام ضرورت یعنی وقتیکه شخصی خودرا موردظلم کسی واقع دید وفهمید که خودازعهده مدافعهٔ خودبرا مده نمی تواند به شخصی که اورا مردمیدان این معامله میداندپناه می بردوازواستعانت وپناه خواهی میکند این پناه خواستن بدو نوع صورت میگیرد:

۱ - گوسفند ویابزی را حلال و آنرا بخانهٔ شخصی که می خواهد ذریعهٔ اوحمایه شودمیبرد که این نوع حمایه خواهی را پسه میگویند، شخصی که باین صورت ازواستعانت شد حمایت شخصی را که باوپناه برده است برخود فرض عین میداند وبهرنوع آرزوی اوتن درمیدهدوبه انجام آن خودرا مکلف میداند اگر این حادثه باسرنوشت بربادی او وخاندانش منتهی میگردد هم مجبوراست آنرا متحمل شود .

۲ - زنی را تعلیم داده بخانه شخصی که ازوحمایه می خواهد میفرستد زن مذکور بخانهٔ شخص

مطمح نظر رفته گوشهٔ چادرزن صاحبخانه را گره میز ند . وقتی این عمل را انجام داد زن صاحبخانه حقیقت حال‌را ازو پرسان می کند واوبرایش میگوید ازفلان دشمن زورآور باچه سرنوشتی روبرو میباشم، حمایه‌شمارا می خواهم زن صاحبخانه ماجرا را بشوهر و کسان خود می رساند . وقتی آنها برین مسئلهٔ واقف گردیدند بعین صورتی که در بالا ذکر شد خود را در برابر حمایه ملتجی مکلف وناگزیر دیده حمایهٔ اورا بهرقیمتی که باشد برخود حتم می کنند.

مراسم نکاح وازدواج : درمراسم نکاح نیز علاوه بربجا آوردن مرسومات مذ هبی بعضی رواج های عنعنوی هم دارند که قابل تعریف وشنیدن است مثلا :

۱ - ذریعه وفدیکه ازطرف پسرخیل مامور گردیده اند پس ازاخذ موافقه‌ازپدر دختر، مهریکه بنام ولور باید ازطرف داماد پرداخته شود معین واین ولور بدوقسط که یك قسط آن در حفله اولیکه بحضور پنج نفرریش سفیدو وابستگان طرفین ویکنفر ملامنعقدو باصطلاح‌ازطرف‌دختر خیل شرینی وتاروسوزن داده می‌شود باید نقد پرداخته شود .

۲ - تازمانیکه‌عروسی نشودبه داماد اجازهٔ و رود بخانهٔ خسر داده نمی‌شود که این قضیه‌خیلی هم شدید ممنوع‌وحتی بادشمنی مقابله می‌شود .

۳ - دخترخیل برای دیرماندن دخترشان درخانهٔ شان نارضایتی‌نشان میدهند هر وقت ولور را می‌پردازد وعروسی‌می کندورود دامادمجاز است،مانعی برای معطلی دربین‌نیست‌حتی اگرازطرف داماد تعللی حس می‌شود ازطرف دخترخیل استحصال ولور تقاضا می‌شود . ولی از آنچه‌بنام ولور تثبیت گر دیده حبه ودیناری هم مساهله وفرو گذاشت نمی شود .

٤ ـ مراسم نکاح‌درخانه پدردختر صورت‌نمیگیردد،دختررا بی‌نکاح‌بخانه داماد برده ودر آنجا نکاح می کنند .

٥ - دامادعلاوه برمقداریکه‌بنام‌ولور برو گذاشته‌شده،وقتی که‌بخواهدعروسی کندبدادن‌مصارف مختلف دیگری که ازاصل تویانه هم متجاوز است نیز مکلف است .

۱ - د ختر هر تعداد کاکا داشته باشد بهرکدام از پنجصد تا یکهزار افغانی باید بدهد .

ب - هر تعداد ماما که داشته‌باشد نیز بهر کدام تا دو هزار افغانی دادن دارد .

ج - بملك قریه نیز ازیك تادوهزارافغانی بنام قبا وخلعت لازم است به پردازد .

د - برای دلاك قریه‌نیز تا حدود یکهزارافغانی باید بدهد .

ه) هرتعدددختر دوشیزه ایکه ازین قریه در مراسم جشن عروسی مذکور حصه گرفته اند، فی‌نفر پنجاه‌افغانی بنام‌قیکری‌حق دریافت دارند .

٦- قبل‌از آنکه دامادمی‌خواهد پول ولوررا پرداخته وعروسی کند هیئتی‌برای‌تعین کردن مقدار مصارف خرج‌عروسی‌بخانه پدر دختر میفرستد این‌هیئت‌بعداز شور ومذاکره مقدار مصارفی را که‌پدر دختر براوشان تحمیل می کند معین و برگشته مصارف مذکور را که مقداری برنج روغن، گوسفند ، آرد وچوب ومصالح‌است بخانه‌پدر دختر ارسال وشب‌عروسی را معین نموده همان‌شب باعدهٔ خویش‌وقوم بخانه پدردخترمیروندوچون‌اوهم‌الوس خودراجمع آوری نموده آن

شب را بشمول کسان داماد بساز وصحبت وجشن وخوشی سپری وفردا دختررا به سواری اسپ ویااشتری بخانه‌داماد می‌برند .

۷ - ازطرف‌پدردختر جهیزقابل اعتنای به‌دختر داده نمی‌شود تنهایک‌دودست‌رخت‌معمولی ومقداری زیورات نقره‌ئی ازقبیل کره و گلو بند ، انگشتر ومسکوك فلزی بند زده ازطرف پدر و مادر بدخترشان داده می‌شود .

۸- وقتی‌دختر رادامادبخانهٔ خود بردیکی ازاقارب دامادبحیث پدر و کیل انتخاب ودخترانکاح می کنند ،مهرمؤجل شان‌فقط سیزده‌افغانی وطور قطعی‌است ازان‌بیش ویاکم نمی شود وقتی دخترمذکوره صاحب‌اولین‌طفلی‌شد پدرو کیل مجبوراست‌اورامهمان‌ساخته ویکدست‌رخت‌به‌پوشاند.

مراسم‌مرده‌داری : درمسئله‌مرده داری کدام‌مرسوم علیحده که قابل ذکرباشدوجودندارد، وقتی‌در خانه کسی‌مرده واقع شد خویش‌وقوم واقارب مرده دارازدور و نزدیك جمع‌شده بعد ازتدفین مرده دار مراجعه ومراسم فاتحه‌گیری آغاز وتاسه روز دوام می کند نان ازخانه مرده دارنمی خورند اقوام‌واقارب مرده‌دار مصارف مرده‌داری‌را بعهده میگیرند، یعنی‌هر کسی بقدرتوان خود بخانه‌مرده‌دار، گوسفند،برنج،روغن‌و آردمیفرستد حتی درسه‌شب‌مرده داری‌اهل‌خانه‌مرده‌دار برای خود هم نان نمیکنند،نان‌شان ازخانه اقارب شان تهیه میشود، درروزهای فاتحه‌داری نانی که داده‌می‌شود همان‌نانی‌است که‌بحیث معاونت ازطرف‌اقارب شان تهیه‌شده، درشب جمعه چند نفر ملا وقرآن خوان‌را جمع کرده ختم قرآن میکنند واین نان را بانان‌شب چهل‌مرده‌دار ازخود تهیه می کند .

واردات وصادرات:اهالی اینجا اسباب‌ومواد ضرورت خودرا ازهرقبیل ،لباس، سامان‌زراعتی ، چای بوره، افزارچارتراش‌سازی ،تیل‌خاك همه‌را ازمرکز ولایت ویامرکز مملکت وارد می کنند صادرات‌شان که برخی بداخل وقسما بخارج صادر می‌شود، عبارت است از چارتراش ، عسل مومیائی،قاطر،واشتر .

آب‌وهوا : هوای‌این‌علاقه‌داری‌نسبتاً گرم است دربرج جوزا وبعدازان تاتیرماه‌باران های‌تابستانی بکثرت‌دراینجا می‌بارد که‌بعضاً موجب سرازیر شدن سیلاب‌های‌مدهشی می‌شودو موجب خسارات بسیاری می گردد .

معارف : دراینجا یك باب مکتب ابتدائی موجود بوده ومشمولین آن‌ازصنف‌ششم فارغ‌التحصیل می شوند .

دندك : قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب سلطان خیل در علاقه حکومت در جه ۲ وردك مربوط حکومت کلان لهوگر ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۳۷ دقیقه ۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۵۲دقیقه ۲۳ثانیه عرض البلدشمالی واقع‌است .

دندك : موضعیست بفاصلهٔ ۷۲ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعه‌دولت‌خان درعلاقه زرمت مربوط و لایت جنوبی که‌بین ۶۸درجه۵۳دقیقه ۵۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲۰دقیقه ٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دندك خرابه : دندیست بفاصلهٔ ٤۹،٥ كیلومتر در جنوب قلعهٔ ابراهیم زئی در علاقه شلگر متصل سرك مربوط حكومت اعلی غزنی كه بین ٦۸ درجه ٥٦ دقیقه ٥٥ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ٥۱ دقیقه ٤۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

دند كوتل : كوتلی است بفاصلهٔ ۲٦،٥ كیلومتر درشمال غرب قریه زرغون شهر درعلاقه حكومت كلان كتواز مربوط حكومت اعلی غزنی كه بین ٦۸ درجه ۱٦ دقیقه ۲٥ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ٥۳ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دندله : قریه ئیست بفاصلهٔ ٦،٥ كیلومتر درجنوب قلعهٔ قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار كه بین ٦٦ درجه ۳٥ دقیقه ٥۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنده : قریه ئیست بفاصلهٔ ۳۹ كیلومتر درشمال شرق منجان مربوط حكومت درجه ۲ جرم متعلق حكومت اعلی بدخشان كه بین ۷۱ درجه ۱۱ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ۱۰ دقیقه ۲٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنك : كوهیست درشمال شین دند مربوط ولایت هرات كه بین ٦۲ درجه ۱٤ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲٦ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنگال : قریه ئیست بفاصلهٔ ۳۳،٥ كیلومتر درشمال قلعهٔ اسمار مربوط ولایت مشرقی كه بین ۷۱ درجه ۲۰ دقیقه ٥۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥ درجه ۱۸ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنگال : نهریست بفاصلهٔ ۲۸ كیلومتر بطرف جنوب شرق قریه گیان جدران كه بدریای مستوی میریزد ومربوط ولایت جنوبی می باشد كه تخمین بین ٦۹ درجه ۲٦ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ٦ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنگك : قریه ایست بفاصلهٔ ۸۲،٥ كیلومتر در غرب قریه نیك درعلاقه حكومت درجه ٤ یكاو لنگ مربوط حكومت كلان دایزنگی ولایت كابل كه بین ٦٦ درجه ۱۷ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤٥ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنگك دره : دره ئیست بفاصله ۱۳،٥ كیلومتر درشمال قلعه لعل درعلاقه حكومت درجه ۳ لعل و سر جنگل امتداد طرف جنوب مربوط حكومت كلان دایزنگی ولایت كابل كه بین ٦٦ درجه ۱٤ دقیقه ۲۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳٦ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنگك كوتل (كاشان) كوتل : كوتلی است بفاصلهٔ ۹۰ كیلومتر درشمال غرب قریه نیك در علاقه حكومت درجه ٤ یكاولنگ مربوط حكومت كلان دایزنگی ولایت كابل كه بین ٦٦ درجه ۱۸ دقیقه ۳۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤۹ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنگه نه : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۰،۵ کیلومتر درشمال‌قریه‌رخه درعلاقه‌حکومت درجه۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۹ درجه ۲۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۱دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دنیال : قریه‌ئیست بفاصله ٤۱،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قریه سلطانخیل‌متصل‌دریای‌غزنی درعلاقه حکومت درجه۲ وردك مربوط حکومت کلان لهوگر ولایت کابل که بین ٦۸ درجه ۲۳ دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ٤۲دقیقه ۳۱ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دنی کوت گورج :موضعیست بفاصلهٔ ۳۸،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعه‌متون درعلاقه‌خوست مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۷۰ درجه ۱۲ د قیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۵ دقیقه عرض البلد شمالی شمالی واقع است .

دنی ناری : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٤،د۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه ۳دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلدشرقی و۳۳ درجه۳٦ دقیقه ۱۲ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

دو آب : موضعیست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر درشرق قریه شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٤۹دقیقه ٤ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۲درجه۵ دقیقه۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

دو آب : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۱٦ کیلومتر بطرف‌جنوب‌مرکز خنجان‌مربوط حکومت کلان‌پلخمری ولایت‌قطغن که‌بین ٦۸ درجه ۵۲ قیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲۹دقیقه ۲۲ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

دو آب : علاقه‌داری است درجه۳ در حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌تخمین بین ٦۷و٦۸درجه ٤۲و ٤۰دقیقه ۱٦ و۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۱۳و۳۷ دقیقه ۳۰و٤۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو آب : موضعیست‌بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در جنوب بلچراغ درعلاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦۵درجه ۱۱دقیقه ۲٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ٤٤دقیقه ٤ثانیه‌عرض‌البلدشمالی شمالی واقع است .

دو آب : قریه‌ئیست باصله ٤۷،۵ کیلومتر درشمال‌شرق شهر فیض آباد مربوط حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۵۷ دقیقه ۲۸ ثا نیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۱۸ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دو آب : قریه ایست‌بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر درجنوب مر کز منجان در علاقه منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه۵۳ دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦درجه ۱دقیقه ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو آب : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۳۳دقیقه ۱۴ثانیه طول البلد شرقی و۳۶ درجه ۴۷ دقیقه۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دو آب : موضعی است درپنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان‌وجه‌تسمیه آن‌این‌است که ازدرهٔ پنجشیر سراز یر می‌شود و درمقام کوتل الله‌اکبر با دریای کلان پنجشیر ملحق می گردد ، محل التقای این دو دریا بنام دو آب یادمی‌شود ، این دو آب‌متعلق به‌علاقه‌داری‌حصهٔ۲پنجشیر است واز بهارك تاامرز شمالا جنوبا ممتد می باشد ، در یای کلان پنجشیر از کنار شر قی آن سر کیکه به‌قطغن‌رفته‌است از بین آن‌می گذرد ،ازسرك‌مذکور موتر عبور کرده نمی‌تواند، راه اسپ،مرکب وپیاده است، یك‌شاخ کوه‌هندو کش بجانب‌غربی آن‌واقع گردیده ، حاصلات زمینی آن گندم ، جو، باقلی، ارزن وجواری است حاصلات سردرختی آن توت،انگور وزردالو میباشد حیو انات ازقبیل گاو، گدی،بزومرکب دراینجاتربیه می‌شود، تخمینا (۵۰) خانه‌وار در آن سکونت پذیر هستند مردم آن بقوم‌تاجك‌می‌باشند ،یك‌زیارت دراینجا وجوددارد که‌بنام خواجه‌صفا یاد می‌شود ، پیشهٔ‌مردم زراعت ومالداری است یك‌پل از اینجا بر دریای پنجشیر کشیده شده که درهٔ پنجشیررا بادیگر نقاط پنجشیر ملحق‌می‌سازد .

دو آب تیل : قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴۸ کیلومتر درشرق‌قلعهٔ‌بنو درعلاقه حکومت درجه ٤ اندراب مربوط حکومت پنخمری ولایت قطغن که‌بین۶۹درجه ۴۳دقیقه۱۹ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۴درجه۳۶دقیقه ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دو آب شاه‌پسند: قلعه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۷۵ کیلومتر درجنوب قلعهٔ ایبك(سمنگان) درعلاقه روئی مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۷درجه ۵۰دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۳ دقیقه۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دو آب میخ زرین: موضعیست بین‌معبر عمومی ولایت قطغن ومزارشریف و حکومت اعلی پروان و کابل در حوزهٔ حکومت درجه٤ کهمردمتعلق حکومت اعلی‌پروان. درین‌موضع اکثر موترها دراثنای سفرشب‌را توقف‌مینمایدغیرازد کانها وهوتل‌های‌معموله‌یك‌هوتل‌عصری نیز در آنجابرای‌پذیرائی‌مسافرین‌وجود دارد . فاصلهٔ آن از کابل ۲۵۶ کیلو متر واز بغلان مرکز ولایت قطغن ۱۸۵ کیلومتر میباشد موقعیت جغرافیائی آن بین۶۷ درجه ۵۸ دقیقه ۲۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ در جه ۱۶ دقیقه ٤۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو آبه : قریه‌ئیست بفاصله۵ کیلومتر درجنوب شهر جبل السراج متصل‌سرك مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹درجه ۱۴ د قیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۵ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دو آبه : موضعیست بفاصلهٔ ٦ کیلو متر در جنوب شرق قریه ده سبز مربوط و لایت کابل که بین ٦٩ درجه ٣٨ دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٤ درجه ٣٦ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دو آبه : قریه ایست بفاصله ١١،٥ کیلومتر درجنوب شرق سوزمه قلعه‌متصل سرك‌درعلاقه حکومت درجه۲ سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت‌مزارشریف که‌بین٦٦درجه ١٩ دقیقه٥٠ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ٢دقیقه ٤٠ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو آبی : قریه‌ئیست بفاصله١١،٥ کیلومتر درجنوب‌مرکزنهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦٩درجه٤دقیقه ١ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٦درجه ١دقیقه٣٧ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

دو آبی : قریه‌ئیست‌بفاصله ٧١،٥ کیلومتر درشمال غرب‌سرخ‌شهر درعلاقه حکومت درجه٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین٦٧درجه ٧دقیقه ٢٣ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه٢٨ د قیقه ٢٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو آبی : قریه ئیست‌درعلاقه حکومت درجه٤ خوست‌وفرنگ مر بوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که‌بین ٦٩درجه ٣١دقیقه ٣٧ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ١دقیقه ٣٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

دو آن : قریه‌ئیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درشمال شرق قریه گرم آب در علاقه حکومت درجهٔ ٤ اجرستان مربوط حکومتکلان ارزگان متعلق ولایت قند هار که‌بین٦٥درجه ٣١دقیقه ٤٨ثانیه طول البلد شرقی و٣٢درجه ٤٣دقیقه ٣٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

دو آو : موضعیست بفاصله ٣٥،٥ کیلومتر در شمال غرب شهر جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٩درجه ٧دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥ درجه ٢٠دقیقهٔ ٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

دو اوی(دو آبی): موضعیست دردره الیشنگ مربوط علاقه‌داری‌الیشنگ متعلق حکومتکلان‌لغمان و لایت مشرقی که‌آب دره الیشنگ از کوتل‌فرج‌غان می‌آید وباآب در شمال شرق آن یك‌جا می‌شودوبین‌خط طول‌البلد ٦٩درجه ٥٣دقیقه‌شرقی وعرض‌البلد٣٥ درجه ٧دقیقه‌شمالی کائن است .

دو باره : کوهیست درغرب انار دره در علاقه شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٠ درجه ٤٤ دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٥٣ دقیقه ٥٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو باری : قریه ئیست‌بفاصله ٢،٥ کیلومتربطرف شمال سرای خواجهٔ متصل‌سرك درعلاقه حکومت درجه‌اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٩درجه٧ دقیقه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه٤٥ دقیقه ٣٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوبرار : قریه ئیست بفاصله۱۳،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق‌قلعه انتر درعلاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ٦٤درجه ۳۵ دقیقه ۵۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۱۸ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوبندی : قریه ئیست بفاصله ۷۹ کیلومتر در غرب علی‌خیل درعلاقه‌حکومت درجه۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که‌بین٦۹درجه ۱۸دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۳ درجه۵۸ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوتای قلعه : قلعه‌ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب شرق قلمه کاسی دز علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ٦۵درجه ۲۵دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۷دقیقه ۳۷ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوجاب‌دا گال : شیله ئیست بفاصله ۲٦،۵ کیلومتر درشمال قریه پستی گرم در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بد خشان که بین ۷۱ درجه ۱۱ د قیقه ۵۰ ثانیه طول ا لبلد شرقی و ۳۵ در جهٔ ۵۸ دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوچاه ابراهیم: چاهیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب قریه گاو دره درعلاقه غوریان مربوط ولایت‌هرات که که‌بین ٦۱درجه ۱٦دقیقه ۱۱ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۳درجه ٤۳دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوچاهی : چشمه ئیست‌بفاصله۳۲،۵ کیلومتر درجنوب غرب مر کز غوریان مربوط ولایت هرات که بین٦۱ درجه ۱۰دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۹دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوچینه : نهریست بفاصله۶۰،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه غلام حیدر درعلاقه حکومت درجه۳وازه خواه مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین٦۸درجه٤۸ دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۱ درجهٔ ٤۳دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن بدریای کندل می‌ریزد .

دوچینه : قلعهٔئیست‌بفاصله ۲۸ کیلومتر درجنوب شرق قلعه غلام حیدر درعلاقه دوچمه‌می مربوط حکومت درجه۳ وازه خواه متصل سرك مر بوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦۸ درجه ۵۰ دقیقه ۳ ثانیهٔ طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ٤۵ دقیقه ۲ثانیه عر ض البلد شمالی واقع است .

دودر گدر : شیله ایست بفاصله۱۰ کیلومتر درشمال قلعه‌خواجه درعلاقه سمنگان مربوط و لایت مزار شریف که‌بین ٦۸درجه ۹دقیقه ۱۸ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۵ درجه ۵۸ دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دودەمست : قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتردرشمال قریه خواجه‌سافر در علاقه حکومت درجه۲ پغمان مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۹درجه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۳۳دقیقه ۵۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دو دیخه : قریه ئیست بفاصله ۵، ۵۰ کیلومتر درشمال شرق قلعه کنف درعلاقه حکومت درجه۲ در واز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۲۷دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۸ درجه ۰ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوران : قریه ایست بفاصله۳،۵ کیلومتر بطرف شمال قریه موسی خان متصل سرك در علاقه کوه صافی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۹ درجه۳۵ دقیقه ۵۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۵ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوراه آن : کوتلی است بفاصله ٤۸ کیلومتر درشمال شرق مرکز منجان مربوط حکومت درجه۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۱٤ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦درجه ٦دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوراهه : قریه ایست بفاصله۳۸ کیلومتر درشرق شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۲۲ درجه ۲۸ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۲۳ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوراهی : موضعیست بفاصله۱۵،۵ کیلومتر درشرق قلعهٔ لعل وسر جنگل متعلق حکومت درجه۳ لعل وسر جنگل مربوط حکومت کلان دابزنگی ولایت کابل که بین ٦٦درجه ۲۵دقیقه ۳۱ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۳۰دقیقه ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوربی خیل : قریه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر درغرب قریه متون متصل دریای شامیل در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹درجه ٤٦دقیقه ۵۲ثانیه طول البلد و۳۳ درجه ۱۹ دقیقه۲۳ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دورخ : کوتلی است بفاصله ۲۸ کیلو متر درجنوب غرب کنف در علاقه حکومت درجه۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه۱۵ دقیقه ۳۱ثانیه طول البلدشرقی و۳۷ درجه ۵۰ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوردامه : نهریست بفاصله۳۸ کیلومتر بطرف شمال غرب قریه سربولی درعلاقه حکومت درجه۲ کوهستان متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که بدریای پنجشیر میریزد و بین ٦۹ درجه ۲۱دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۵۸ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

دورمندی : قریه ئیست بفاصله ۸،۵ کیلو متر درشمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹درجه ٤۸دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۳۹ دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دورو : قریه ئیست بفاصله۱۱ کیلومتر درجنوب سرخ شهر درعلاقه حکومت درجه٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه٤۵ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۲ دقیقه۱۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوره : موضعیست بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتردرجنوب غرب‌اندخوی مربوط حکومت‌اعلی‌میمنه که‌بین ٦٤ درجه ٤۹ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦ درجه ۵۲ دقیقه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوری : دریائی‌است‌درجنوب‌شهرقندهارو که‌بدریای‌ارغستان‌میریزدومربوط‌ولایت قندهار بوده بین٦۵درجه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوزخ‌چشمه . چشمه ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درشمال قلعه‌نو درعلاقه حکو متکلان با دغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۳درجه ۳دقیقه۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۵دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی و اقع است .

دوزخ‌دره : دره ایست بفاصله۲٤،۵ کیلو متر درشمال غرب قریه فر سی درعلاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین‌دند ولایت هرات که‌بین٦۳ درجه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳درجه ۵۱دقیقه ۳۵ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

دوزخ‌دره : قریه ئیست‌بفاصله ۲٤،۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه فرسی درعلاقه سه درخت مربوط حکو مت درجه‌اول شین‌دندولایت هرات که‌بین٦۲درجه۵۸دقیقه ۵٤ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۵۰دقیقه ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوزخ‌دره‌شور: دره‌ئیست بفاصله۴۱،۵ کیلومتر درشمال مشرق شاه‌شهید درعلاقه حکومتکلان با دغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین٦٤ درجه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲۰دقیقه ۳٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوزخ‌درهٔ شور : دره‌ئیست‌بفاصله۲۷،۵ کیلومتردرشمال‌شاه‌شهیددرعلاقه حکومتکلان‌بادغیسات‌مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦۳درجه ۵۱ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۵دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوست : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲٤ کیلومتر درجنوب‌قریه‌چهل‌خانه نزدیك‌دریای باغتودرعلاقه حکومت درجه٤ دهله مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٦درجه ٤دقیقه ٤۲ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۲ درجه ۱دقیقه٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوست آباد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۸٫۳ کیلومتردرغرب‌مرکز فراه‌مربوط حکومت اعلی فراه که بین٦۹ درجهٔ ۲۸ دقیقه ۵۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجهٔ ۱۹دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوست‌دار : قریه‌ئیست بفاصله ۳٦،۵ کیلومتر درجنوب مشرق‌قریه شش‌برجه نزدیك‌شاخه هلمند درعلاقه بامیان مربوط حکومت‌اعلی پروان که بین٦۸ درجه۹دقیقه۳٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤ درجه ۲۹ دقیقهٔ ٤۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوست علی : موضعیست بفاصله ۳۹ کیلومتر درشرق قریه‌رخه درعلاقه حکومت درجه ۳پنجشیر مربوط‌حکومت اعلی‌پروان که‌بین٦۹درجه ٤۳دقیقه۲۵ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۵درجه ۱۷ دقیقه ۲٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوست محمد : موضعیست بفاصلهٔ ۳ کیلومتر درجنوب قلعهٔ سر کاری درعلاقه‌دره صوف مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت‌مزارشریف که‌بین ٦٧درجه ١٤دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلد شرقی‌و٣٥درجه ٥٢ دقیقه ٥٠ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوست محمد : قریه‌ئیست بفاصله ١،٥ کیلومتر درشمال غرب غوردنگ در علاقه نیش مربوط حکومت در جه ٣ خاکریز متعلق‌ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ٣٧دقیقه ١ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٢٥دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوست محمد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ١٢،٥ کیلومتر درجنوب غرب جلریز درعلاقه حکومت در جه ٢ میدان مربوط حکومت کلان لوگرولایت کابل که‌بین ٦٨ درجه ٢٩دقیقه ٦ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٢٧دقیقه ٧ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوست محمد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ١٢،٥ کیلومتر در جنوب غرب قریه سیف‌الله در علاقه حکومت در جه اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٥درجه ٥٦دقیقه ٣٣ثانیه طول‌البلدشرقی و٣١درجه ١٧دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوست محمد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ٦٢ کیلو متر در غرب قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦ درجه ٢٢دقیقه ١٤ثانیه طول البلد شرقی و٣٢ درجه ٤دقیقه ٣٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوست محمد خان. قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ٦ کیلومتر در جنوب خواجه علی درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین٦٢درجه ٥٨دقیقه ١٢ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٠درجه ١٥دقیقه٣ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دوست محمد خان: موضعیست دارای چاه‌بفاصلهٔ ٤٥،٥ کیلو متر درشمال غرب شیخ بابر در علاقه شور ابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ٣٥دقیقه ٩ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٠ درجه ١٢ دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دوست محمد خان: قلعه‌ئیست‌بفاصلهٔ ١٥ کیلومتر درشمال‌غرب چهل‌خانه درعلاقه‌حکومت‌درجه٤ د هله مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٦درجه١٠دقیقه ٥٧ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ١٤ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شما لی واقع است .

دوست محمد قلعه: قلعه‌ئیست‌بفاصلهٔ ٩ کیلومتر درغرب خواجه علی‌متصل‌سرك درعلاقه حکومت درجه‌اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین٦٢درجه٥٦دقیقه ٢٨ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٠درجه ١٣ دقیقه ٢٠ثانیه عرض البلدشمالی واقع‌است .

دوست محمد کلی :قریه‌ئیست بفاصلهٔ٢ کیلومتر درشمال قریه عبدالرحمن‌درعلاقه حکومت در جه ٢ ار غستان مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ٥٤ دقیقه٣٧ثانیه طول البلد شر قی و٣١ درجه ٢٢ دقیقه ٤٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمد کلی: موضعیست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر درشمال غفور کلی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ۱۵ دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ۵۹ دقیقه ٤۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوسر : موضعیست بفاصلهٔ۱۲ کیلومتردر جنوب‌شرق قلعه‌قلات غلزائی درحوزهٔ حکومت کلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ۵۹ دقیقه ٤٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۵ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوسنگ : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۲۲ کیلومتر درشمال‌نوزادمربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین٦٤درجه ۱۹دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه۲۸دقیقه ۲۷ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوشاخ : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۱۹ کیلومتردرشمال‌شرق قلعه‌جعفر درعلاقه حکومت درجه ٤یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦۷درجه ۱۸دقیقه٤٤ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳٤ درجه ۵٦دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دوشاخ : کوهیست‌درجنوب مرکزغوریان مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦۱درجه ۳۳ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ٤دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوشاخ : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۲۵،۵ کیلومتربطرف جنوب‌مرکزخنجان مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦۸درجه ۵۵ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲٤ دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوشاخ : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۸ کیلومتردرجنوب سرخ‌شهر درعلاقه‌حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۷درجه ٤۷دقیقه ۲٤ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۲۳دقیقه ٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوشاخیل : قریه‌ئیست درحوزهٔمرکزحکومتکلان کنرهامربوط ولایت‌مشرقی

دوشان : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات که بین ٦۲درجه ۲۵دقیقه ٤٤ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱٤دقیقهٔ ۵۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوشه : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱٦،۵ کیلومتر در شمال شرق ده‌بالا در علاقه چپرهار مربوط حکومت در جه ۲ رودات ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۳۷دقیقه ٤۸ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٤درجه۱۰دقیقه۳۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوشی : حکومتیست درجه۲ مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که با علاقه داری مربوط تاله وبرفك وخنجان رویهمرفته کوهستانی گفته می‌شود. بعدمسافه حکومتی محلی‌الی علاقه‌داری تاله‌وبرفك تقریباً ۵٤ کیلومتر و ازعلاقه داری خنجان ۲۱ کیلومتر وازمرکز حکومت کلان پلخمری ۳٦ کیلومتر وازبغلان مرکز ولایت قطغن ۸۵ کیلومتر واز کابل

۳۵۶ کیلومتر می باشد قریه های مربوطهٔ این حکومتی باعلاقه داری‌های آن‌عبارت‌اند از قریه باکس ، قریه سه قوم ، قریه کیان، قریه مرو، قریه کرد، قریه خواجه زید ، قریه دوشی قریه‌چهل غوری، قریه‌ذوالفقار، قریه آهنگران ،قریه افغان دوستی ، قریه‌قره‌د که ، قریه سید خیل قریه‌چهل کپه، قریه‌سنگ سوراخ، قریه دلیان، قریه دو آب، قریه گزان، قریه چندران ،قریه دست‌امرد، ،قریه‌دولت، قریه‌مرغ، قریه‌اشرف وغیره میباشد که تماما ذریعه حکومتی محلی وعلاقه داری های مربوط‌آن اداره میشود . در یاهائیکه از منطقه دوشی‌میگذرد یکی‌ازعلاقهٔتاله وبرفك ودیگری ازعلاقه‌خنجان عبور ودرمنطقه‌دوشی باهم یکجا شده وپس از آبیاری بطرف پلخمری سرازیرمیشود . پیداوار زراعتی‌آن گندم،جو،جواری‌ودیگر حبو بات می باشندودر کوهای آن ارچه ،پسته ،هنگ، زیره،وغیره پیدامی‌شودوازحیوانات‌وحشی گرگ ،روباه ، شغال آهوی‌وحشی پلنگ هم‌دیده شده . حیوانات‌اهلی گاو، گوسفند،بز ، خر ، اسپ و صنائع پشمی‌آن گلیم کمپل ، نمد، و غیره‌است که ذریعه طبقه نسوان‌ساخته وبافته می‌شود.در دوشی یك باب مکتب ابتدائی واقع چهل‌غوری دائر میباشد همچنین یکنفروکیل ازطرف‌اهالی‌دوشی انتخاب وبشورای ملی‌فرستاده می شود موقعیت جغرافیائی آن‌بین ۶۸درجه ۵۸ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۴۲دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوشی : قریه‌ئیست درعلاقه حکومت‌درجه۲ دوشی متصل‌سرك متعلق‌حکو متکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که‌بین۶۸درجه ۴۱دقیقه ۵۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۳۶دقیقه ۵۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوشیخ : قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق مرکز تالقان متصل سرك مربوط ولایت قطغن که‌بین۶۹درجهٔ ۳۶دقیقه ۲۴ثانیه طول البلدشرقی و۳۶درجه ۴۰ دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دوعا : قریه‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه علی خیل‌درعلاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۶۹ درجه ۴۰ دقیقه ۲۶ ثانیه طول البلدشرقی و۳۳درجه ۴۸دقیقه ۱۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو کن : قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر درشمال شهر فراه که‌بین۶۲ درجهٔ ۸دقیقه ۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۱دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دو که‌لی‌پو تای: ریگستانیست درشمال‌غرب قلعه‌پروش درعلاقه حکومت درجه ۴ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو گل : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر درغرب‌انارده مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین۶۱درجه ۲۸ دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۴۷دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو گلان : قریهٔئیست درجنوب‌غرب مرکز بهاری نورستان مربوط ولایت مشرقی اما موقعیت آن دریکی ازدره‌های منشعب‌شدهٔشرقی درهٔعلیشنگ حکومت کلان‌مشرقی میباشد .قریه‌دو کلان که مربوط

حکومت نورستان‌است درپای کوتل واقع شده که بعدازطی مسافه یك روزه راه پیاده مسافرین از حصه لغمان به‌مرکز بهاری حکومت نور ستان میرساند ارتفاع این کوتل به‌اندازه ۳٤۷۰ متر میباشد .

دو گوری : قریه‌ئیست درعلاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت‌اعلی گرشك که بین۶۳درجه ۵دقیقه ٥٤ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ٤۲دقیقه ۱۹ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دو گی : قریه‌ئیست بفاصله۸۰ کیلومتر درجنوب‌شرق شهر فراه متعلق حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ۶۲درجه ٥٤دقیقه ۳۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۱۵دقیقه ۵۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو گی ثانی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۸۱ کیلومتر درجنوب‌شرق شهرفراه متعلق حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ۶۲درجه ۵۵دقیقه ٤۶ثانیه طول البلدشرقی و۳۲درجه ۱۵دقیقه ۵۹ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دولانه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال قلعه سرکاری درعلاقه حکومت درجه‌اول مقر مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین۶۷درجه ٤۶دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۵۷دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دولانه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر درشمال قریه‌رخه در علاقه حکومت درجه۳ پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین۶۹درجه ۲۵دقیقه ۵۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۲۲دقیقه ٤۸ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

دولانه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه‌مشك متصل سرك مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق‌ولایت کابل که‌بین۶۷درجه ۳۲دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۲۱دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دولانه : قریه‌ایست بطرف‌جنوب چاریکار (مرکزحکومت‌اعلی‌پروان) این‌قریه‌سرتاسر آباد وسرسبز می‌باشد زمین‌های مزروعی و باغات متعددی‌در آن‌جادیده‌می‌شود حاصلات زمینی آن گندم ،جو جواری، شالی ،پنبه، شبدر، رشقه،شرشم، کچالو، شلغم ، زردك،ملی،مرچ‌سرخ،پیاز،سیر، گشنیز بادنجان‌سوسنی.بادنجان‌رومی بادرنگ، تربز، خربزه، کدو و لبلبو می‌باشد که‌بعضی‌ازسبزیجات دربازار چاریکار بفروش‌می‌رسد وبرخی‌ذریعهٔمرکب‌ها به‌نقاط مختلفه‌پروان برده‌شده دربدل آن غله‌جات وتوت وتلخان بدست‌می‌آورند، حاصلات‌سردرختی آن انگور،توت، زردالو، شفتالو،سیب ناك، آلوبالو، آلوچه ،شاه‌آلومی‌باشد ،انگور کشمشی‌تازه وخشك آن‌بخارج میرود ، پیشهٔاهالی زراعت ودکانداری است ، حیوانات ازقبیل گاو ومرکب دراینجا تربیه‌می‌شود ، مرغ خانگی رانیزمردم نگاه‌میکنند ،ازطیوروحشی‌بودنه بوفرت دیده‌می‌شود که بذریعهٔ تورهائی که‌مخصوص صیدبودنه است بدست آورده می شود اقسام گنجشك مانند جل وغیره نیز در قفس دیده می‌شود کبك‌وبودنه‌ازطرف‌مردم‌تربیهٔ میشود ، اهالی بزبان‌فارسی‌تکلم‌میکنند .

دولت آباد : حکومت‌درجه۲ مربوط حکومت کلان بلخ است که درحوزهٔ ولایت‌مزارشریف واقع‌شده وتخمین (۵۱٤)مترازسطح بحرارتفاع‌دارد ،فاصلهٔ آن ازمرکز بلخ(۲٤٤) کیلومتر واز ولایت‌مزارشریف (۲٦٦) کیلومتر بوده بین خطوط ٦٦ درجه ۲٤ دقیقه ۲ثانیه ٦۷درجه ۷دقیقه ۱٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۱۱دقیقه ۵۰ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد . حدود این حکومتی ازطرف شمال به حکومت شورتپه وازطرف جنوب به‌حکومت کلان بلخ وازحصه‌جنوب‌غرب به علاقه‌داری چمتال واز قسمت‌شرق به قریهٔ سیاه گردمربوط حکومت نهرشاهی متعلق‌مرکز ولایت‌مزارشریف محدودمیباشد .حکومت دولت آباد درتشکیل خودعلاقه‌داری مربوطه نداردقراء عمده‌ومشهور آن عبارتست‌از :قریهٔ‌دولت آبادمرکزحکومتی،قریه‌قره‌غجله،قریه‌خیرآباد،قریهٔ‌دارآد،قریهٔ‌قرشی گلک ، قریهٔ‌سرده ، قریهٔ تلی گگ ، قریهٔ پای‌مشهد ، قریهٔ حیدرآباد ، قریهٔ یخدان ، قریهٔ فرخ آباد،قریهٔ هاشم آباد ،قریه‌دالی، قریهٔ‌دهشتان، قریهٔ‌حیاتان، قریه‌قزان، قریه‌شخشیرك،قریهٔ‌قاطاق، قریهٔ خوشحال آباد ، قریهٔ سیونچی‌خواجه ، قریهٔ چهارباغ سیدان ، تعداد خانوار آن تقریبا (۷۵٦٦) خانه‌است. اهالی‌دولت آباد مرکب‌ازترکمان اوزبك وهزاره‌بوده پیشهٔ‌عمومی مردان را تجارت ودکانداری وغیره‌مشاغل آزاد تشکیل‌میدهد ،صنائع دستی آنجا که‌عبارت ازبافت‌قالین ،گلیم ، جل، جوال ، الچه ، کرباس‌وبعضاپارچه‌های سندی‌ونخی‌است ،توسط نسوان صورت میگیرد ،اقلام‌مهم صادراتی آن‌قالین، پشم وپوست قره‌قلی‌است که‌برای تجارت دربازارهای داخلی وخارجی عرضه گردیده، رخت‌باب‌نخی وابریشمی ، قند، چای، بوره، کشمش، برنج وغیره ازولایات مزار شریف و قطغن وارد کرده میشود . هوای آن درزمستان باثروزیدن بادهای‌دائمی خیلی‌سرد و در تابستان گرم است، بارندگی برف وباران از اوائل جدی آغاز ودربرج ثور خاتمه می یابد ،برف‌های‌مدهش ودامنه‌داری که‌با بادهای شدید وپر تلاطم بعضی روزهاوشب ها یکجا شروع بباریدن میکند به اصطلاح آنجا(چیقون) نامیده‌شده که‌برای انسان‌وحیوان خطرناك‌است حتی‌رمه‌ها و گله‌ها ودیگر مواشی‌را درقوتن‌ها(پناه‌گاه ومحل بودوباش زمستانی) هلاك‌میسازد ، اندازهٔ‌برف دراین‌منطقه تخمین به۴۵ سانتی میرسد . این‌منطقه کوهی نبوده اراضی‌هموار دارد، خاك آن مستعد و حاصل خیزاست ، قسمت شمال آنرا که ریگستان احاطه نموده بکلی بائر ولامزروع میباشد ، باغهای انگوری درسرتاسر این‌حکومتی‌عمومیت داشته مخصوصا انگور های حسینی، شورتاك‌و کشمشی که‌بیشتر ازدیگر اقسام‌تولیدات دارد به‌بلخ ودیگر حصص‌ولایت بغرض فروش‌برده‌میشود ،دیگر فواکه ازقبیل : توت ، زردالو، سیب، شفتالو، آلوبالو، سنجد، بادام وبعضاً انار وانجیر وازاشجار غیرمثمر چنار، سفیدار، بید وشنگ‌نیز پیدا میشود ، اراضی زراعتی تقریبا درحدود (۳۱۵۳۹۳) جریب بوده ویك‌باغ ذخیره که دارای اشجار زیادیست احداث گردیده است . پیداوار غله آن عبارت‌است از :گندم،جو ، جوند(جواری سفید ترکمانی) جوقاش، زغر ، کنجد، وپنبه. سبزیجات آن‌منحصر به‌بادنجان ،پیاز وگندنا است. ازنباتات فالیزی بادرنگ، خربوزه، ارکانی (خربوزهٔ ترکمانی)، گرگك، وخربوزهٔ بوری، کله‌سی وتربوز به‌پیمانه‌وسیعی کاشته وتربیه میشود ،بیشتر ازهمه خربوزهٔ‌ارکانی که پوست کلفت داشته وبادوام‌است تابهار سال دیگر هم محفوظ میماند

گندم، جو، پنبه وخربوزهٔ ارکانی که پیدا وار مهم این‌حصه است دربازار های شورتپه، قرقین، آقچه ودیگر مربوطات‌ولایت برای‌فروش عرضه میشود ،دردشت های اینجا یك‌مقدار نباتات طبی نیزمیروید. حیوانات اهلی آن‌عبارت ازاشتر، اسپ ،مرکب، گاو ، گوسفند وبز بوددوحیوانات وحشی آن : آهو، گرگ، خرگوش، شغال، روباه وخوك میباشد . طیور اهلی وو حشی آن عبارتست از : مرغ‌خانگی، کبوتر، فیل‌مرغ، بودنه، موسیچه ، عکه (عقعق) ، زاغ ، مرغ آبی، مرغ‌دشتی، قاز، باز. شاهین ، چرخ و بغره قره . نهرهای که ازدریای چشمهٔ شفا مشهور به دریای (درهٔ گز) منشعب وپس از آبیاری اراضی متعلق بلخ ، ازدولت آباد عبو ز وزمین های مزروعی آنرانیز سیراب‌مینمایدموسوم‌است به : نهردولت آباد، نهرعبدالله ، نهر ارغنداب ، نهر شیخشرك، نهر چهار بولك . یك باب مکتب ابتدائی در مرکز حکومت دولت آباد ، یکباب مکتب ابتدائی درقریهٔ قرشی گگ ویك‌باب مکتب ابتدائی درقریهٔ لندی مربوط دولت آباد تاسیس واطفال‌اینجا تحت‌تعلیم وتربیه گرفته‌شده اند هکذا پنج‌باب مسجد جامع در مرکز حکومت وچند ین مساجد وقتی درمربوطات آن‌وجود دارد که‌بعضی‌طلاب طور خصوصی باکتساب‌علوم دینی می‌پردازند. در دولت آباد بعضی آثار تاریخی نیزبنظرمیرسد که از انجمله زیارت مشهور یست که درشش کیلومتری شرق حکومتی درقریهٔ زادیان واقع ودارای یك‌خانه گنبدی وبیرق وچراغدان بوده بین‌یك باغچهٔ مشجر وسایه داری احاطه شده ،این زیارت قرار زبانزد عام بقدم جای حضرت‌صالح علیه‌السلام شهرت‌داشته ولی دربعضی آثار وتذکره‌ها بنام زیارت (خواجه‌صالح) قید گردیده است منارهٔ تاریخی ضخیم ورفیعی هم که‌ازیکنوع سنگ وخشت بامهارت کامله و خیلی زیبا ساخته شده دراحاطهٔ این زیارت وجود دارد ، وضعیت تعمیر واشکال ونقوشی که‌در آن بکار برده‌شده بسیار دلچسپ است ازنوشته های دورا دوراین مناره که‌بخط کوفی ازطرف خارج تحریر وبین نقوش آن‌خوانده میشود مفهوم‌می گردد که‌این مناره از اسلوب معماری‌تقریباهزارسال قبل است که‌درعصر شهزادگی وامارت محمود زابلی وآوانیکه شاهنشاه افغانستان ازطرف‌خلفای عباسی لقب‌یمین‌الدوله داشته‌است بناء گردیده وعین‌این‌مضمون که‌بعربی تحریر یافته ازان‌مستفادمیگردد ویك‌قلعهٔ‌مهم تاریخی‌نیز بفاصلهٔ ٤ کیلومتری غرب مرکز حکومت دولت آباد درقریهٔ حیاتان‌وقوع یافته که‌تقریبا رقبهٔ آن (۲۰۰) متربوده وخندق‌عمیقی هم دورادوو آن حفر گردیده خندق وبعضی آثار وجدار ریخته وپاشیدهٔ آن باقیست ، این آثار نشان میدهد که‌قلعهٔ مذکور قبل از اسلام آباد ویك‌قلعهٔ مهم ومستحکمی بوده‌است . در دولت آباد چون کاشت پنبه به‌پیمانهٔ کافی بعمل می آید در سال ۱۳۱٦ فابریکهٔ که‌دارای سه تراکتور پخته کشی است دردولت آباد از طرف شرکت‌پنبه دائر ومقدار تولیدات پنبه اینجا پس از تصفیه وسورت وعدل بندی بطرف خارج صادر میگردد . یك‌سرك‌عمومی تقریبا بمسافهٔ ۲۵ کیلومتر ازدولت آباد بطرف جنوب مرکز بلخ تمدید وازمرکزحکومت تخمین بفاصلهٔ۱۲ کیلومتر سرك دیگر بسرك کلفت که درسال ۱۳۱٤ ازمرکز حکومت کلان بلخ طوراساسی کشیده‌شده ازبین قراء دولت آباد عبور وبه‌بندر کلفت اتصال‌مییابد،درقسمت ریگستان ومتصل بندر کلفت حوض‌فراخ ووسیعی بعمق‌هشت متروجوددارد

که سقف آن تخمین بارتفاع چهل متر ازیکنوع سنگ و آجر خیلی متین و پخته طور گنبد پوشانیده شده، از آبهای باران و برفهای ذوب‌شده پروملو گردیده . آب آن ازیکسال بدیگرسال خیلی سرد و خوشگوار باقیمانده بمصرف‌شراب اهالی ومواشی آنجا که‌همیشه دردشت های گرم وسوزان ترددارند میرسد، اینحوض بنام (یارك سردابه) شهرت دارد بملحوظ اینکه حوض مذکور همیشه طرف‌استفاده می‌باشددرسال۱۳۱٦ دران‌ترمیماتی‌نیز بعمل آمده است . درنزدیکی (یارك سردابه) تعمیری‌برای پوسته‌خانه ساخته شده ودرهرحصهٔ ریگستان قودق‌ها(کنده های) متعددی حفرگردیده است ویکمقدار تخم سگساول که چوب آن بمصرف محروقات زمستان اهالی ولایت میرسد، کاشته‌شده ومحافظینی هم برای محافظهٔ جنگل های آنجاتعیین یافته، محافظین جنگل‌ها وپوسته رسانها وغیره عابرین از آب این قودق‌ها استفاده مینمایند همچنین یکنفروکیل ازطرف‌اهالی مربوط این‌حکومتی انتخاب وبشورای ملی فرستاده می‌شود .

دولت آباد : قریه‌ئیست مربوط حکومت‌درجه ۲ دولت آباد مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف که‌بین٦٦ درجه ٤٨دقیقه ٥٩ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦درجه ٥٩دقیقه ٣٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دولت آباد : نهریست بفاصله٤٨ کیلومتر درشمال‌غرب قریه وزیر آباد درعلاقه حکومتکلان بلخ وبطرف جنوب جریان دارد مربوط ولایت‌مزار شریف که‌بین٦٦درجه ٤٩دقیقه ٥٤ثانیه طول البلد شرقی و٣٦درجه ٤٢دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت آباد : علاقه‌داری ایست بفاصله ٦٣،٥ کیلومتر درجنوب‌غرب اندخوی متعلق حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین ٦٤درجه ٥٣دقیقه ٤٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ۲۸ دقیقه ٣٤ ثانیه عرض البلد شمالی در نزدیك دریای تگاب واقع است . حدود اربعهٔ دولت آباد شرقا به دشت حکومت کلان شبرغان ، غرباً به سرحد شوروی ، شمالا به‌جلوگیر حدبخش دولت آباد وعلاقه داری قرمقول،جنوباً به حکومت‌تگابشرین پیوسته است قریه‌های دولت آبادعبارت‌است‌از بازار قلعه، کوکچه قلعه،توپخانه‌قلعه، تورت‌عطاقوزی، بایقلعه قریش ، چهارشنو ، تخته وشیخان بوده وقریه‌های مذکور آباد ومردم آن اکثرا به صنعت قالین بافی، نمدمالی وتربیه‌مواشی مصروف میباشند . طرف شرق‌وغرب دولت آباد باتپه های خاکی احاطه شده .تپه های شرقی آن تانزدیکی شبرغان میرسد وطرف غرب آن به سرحد شوروی اختتام مییابد.دربین این‌تپه ها چراگاه‌های زیاد موجود است خصوصا گوسفند در ین نواحی به‌تعدادزیادپرورش میشود مشهورترین آنها بنام‌های مختلف مانند قره قدوغ و دشت لیلی واوزون‌قدوغ‌ودشت‌های شوردریا وغیره یادمیشود،میوه‌جات وپیداوارزراعتی‌دولت آباد،ازقبیل توت،زردآلو، بادام ، سیب انگور، گندم،جو ، خربوزه ،تربوزوغیره میباشد : سبزیجات زردك وشلغم ،پیاز، بادنجان رومی وترائی درزمین های چشمه آب قریهٔ‌بازار قلعه،بکثرت بدست میاید صنعت‌قالین‌بافی دردولت آباد بسیار مشهور وزبانزد خص وعام میباشد، قالین در قریه های

ذیـل بـافته میشود : قـریهٔ قـریش، قریـهٔ چار شنغو ،قریهٔ تخته چا ر شنغو، قر یهٔ تخته پلور دی وقریهٔ تخته سارلی. الاچه بافی و کر باس بافی در قریه ها ی ذیل صورت میگیرد ! قریه بازار قلعه، قریه توپخانه‌قلعه،قریهٔ تورت عطاء ، قوزی‌بای قلعه و جرقلعه . حیوانات خانگی دولت آباد ازقبیل اسپ ، اشتر، گـاو، مرکـب و گوسفندبوده اکـثر مردم مالدار میباشند به تربیهٔ گوسفند شوق زیاددارند وهم بزکشی دردولت آبـاد رواج زیاددارد، مردمان دولت آبـاد به تربیهٔ اسپـان بزکشی مهارت دارند. حیوانات وحشی ازقبیل شغل وروباه، و گرگـ ، قرساق وغیره بـکثرت پیدامیشود وآهوهم درموضع قره قدوق ودشت لیلی وبعضی حصه‌های شور دریا پیدا میشود ! بازار دو لت آباد یـکـی از بازار ها ی نو آ باد اطراف میمنه گـفته میشود ، روز هـا ی بازار آن یکشنبه و ٤ شنبه‌میباشد.در بازاردولت آباد خرید و فروش آرد و گـندم و جوبسیار میشود و گـرم تریـن بازار صحرائی گـفته میشود. درجنوب بازار دولت آبـاد قلعهٔ فـرسوده میباشد که آن‌را «قلعه‌جمجمه» می نامند،قرارفالـکلور این قلعه ازشاه سلطان جمـجمه بوده است در دولت آباد یـك باب مکـتب ابتدائی نیز ازطرف وزارة معارف عـلاوه برمدارس خصوصی وتدریس درمساجد دائر گردیده است . مزارات دولت آباد عبارت ازمقبرهٔ قره‌تپه بابا و آقجربابا وچوپان‌بابا وعطابابا است. مقبرهٔ قره‌تپه‌بـابـا درحدشمال قریهٔشیخان‌بالای‌تپه خاکی نزدیك سرك عمومی واقع است، مقبرهٔ آ قچر بـابـادرحدپشم شوئی طرف غـرب سرك عمو می بـالا ی تپه خـاکی واقـع است، چوپـان عطا بـابـا درموضع او لیاسامی طرف شرق قریهٔ چار شنغو وشمال قریـهٔ قریش بالای تپه خـاکی واقـع است. زیار ت گـاه شا همـر دا ن جـا ن د ر مـو ضـع کر کـلی‌سا می‌بالا ی تپه خا کـی‌واقع، است اهالـی دولت آبـادآنرا قـدم گـاه شـاهـمردان میگویند .

دو لت آ باد : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۹ کـیلومتر درجنوب شرق تاشقر غان (خلم) مربوط حکومت کـلان سمنگان ولایت مزار شریـف کـه‌بین ٦٥درجه ٤٩دقیقه ٥٣ثـانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ٣٤ دقـیقه ٥٠ ثانیه عرض‌البلد شمـالی واقـع است .

دو لت آ باد : قریه‌ئیست‌بفاصـله ۷۲ کـیـلومتر درشمال‌شرق شهـر فـراه نزدیـك رود فراه کـه بین ٦٢ درجه ٤٠ دقـیقه ٣٦ ثـانیه طول‌البلـد شرقـی و٣٢ درجه ٤٧ دقـیقه ٤٤ ثـانیه عـرض‌البلـد شمـالی واقع است .

دو لت بیـگ : قریه‌ئیست‌درعـلاقه حکومت درجه ٤ گـیزاب مـربوط حکومت کـلان ارزگـان ولایت قندهار کـه‌بین ٦٥درجه ٣٢ دقیقه ٣٦ ثـانیه طول‌البلد شرقـی و ٣٣ درجه ٢٥دقیقه ٣ ثـانیه عرض البلد شمـالی واقـع است .

دو لت‌زا ئی : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ‌تخمین ۳ کیلومتر که‌بطرف‌شمال‌شرق حکومت درجه۲ خلم متعلق حکومت کلان سمنگان ولایت مزارشریف واقع است .

دولت‌زائی : قریه‌ئیست در ۷،۵ کیلومتری سروبی درحوزهٔ حکومت درجه٤ سروبی متعلق ولایت کابل .

دولت‌زائی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر درشرق قریه ده‌سبز مربوط ولایت کابل که بین ٦۹درجه ۳۹دقیقه ۵۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه۳٦ دقیقه۳۷ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دولت‌زائی : قریه ئیست بفاصلهٔ ٦،۵ کیلومتر در شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ در جه ۱۱دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳٦دقیقه ۵۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دولت‌زائی : قریه‌ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتردرجنوب‌غرب شهرجلال آباد متصل سرکیکه بطرف جلال آباد می‌رود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۲۳دقیقه ٤۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱۸دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دولت‌زائی ثانی: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر گردیز متصل سرك‌مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹درجه ۹دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۵ دقیقه ۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دولت‌شاه : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتردرشمال علاقه‌داری الیشنگ در علاقه حکومت کلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۵دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۵۵ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

دولت شاه : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر درجنوب‌فراجغان درعلاقه نورستان مربوط حکومت کلان لغمان ولایت‌مشرقی که‌بین ٦۹درجه ۵۷دقیقه ۱۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۲ د قیقه عرض البلد شمالی واقع‌است .

دولت‌شاهی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲ کیلومتردرشرق‌مرکز چاریکارمربوط حکومت اعلی پروان که بین٦۹درجه ۱۱دقیقه ۲٤ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۱دقیقه ٤۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . این سر زمین ازبرکت نهر بزرگ چاریکار سرسبز و شاداب بوده دارای باغهای انگور و غیره میوه جات می‌باشد ، سه‌نوع انگور آن که عبارت از کشمشی، حسینی و غوله دانی است مشهور می‌باشد انگور کشمشی آن هم‌تازه وهم‌خشك‌بخارج میرود وصادرات بزرگ و طن را تشکیل میدهد ،انگورحسینی وغوله‌رانی آن‌در بازار چاریکار بفروش میرسد،میوه‌جات دیگر آن ازقبیل توت، زردالو، شفتالو، شاه آلو ،آلوبالو ،آلوچه، گیلاس، سیب وناك نیز در اینجا بوفرت وجود دارد، حاصلات زمینی آن گندم،جو، جواری، شبدر، رشقه ، تربك، شرشم، کچالو، مرچ سرخ ، سیر، پیاز، بادنجان‌رومی ،بادنجان‌سوسنی، گشنیز، زردك،ملی، شلغم؛ پالك، کاهو، کرم ،بادرنگ ترة تربوز،خربوزه‌وابلبو میباشدا کثر سبزیجات آنرامردم غریب کار بمرکب‌هاحمل‌نموده به‌قطعات مختلفهٔ‌پروان بغرض‌فروش‌می برندو درعوض‌غله‌جات، توت‌وتلخان‌بدست‌می آورند،تخمیناصدخانه‌وار مردم‌دراینجا آباد می باشند،پیشهٔ‌اهالی زراعت وباغداری‌است.ازحیوانات‌اهلی مانند گاو، گوسفند، مرکب و مرغ خانگی در اینجازیادتربیه می‌شود ، مردم آن بزبان فارسی تکلم میکنند .

دولت یار : قریه‌ئیست در علاقه‌حکومت درجه۳ چخچران متصل سرك مربوط حکومت کلان غورات و لایت هرات که‌بین۶۵درجه ۴۷دقیقه ۵۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۳۲دقیقه ۴۵ ثانیه عرض البلد عرض‌البلد شمالی وا قع است .

دولرگ : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر درجنوب‌مشرق قلعه شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲ درجه ۱۴دقیقه۱۱ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۱۵دقیقه ۴۲ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوله رود : رودیست بفاصلهٔ ۴۵،۵ کیلومتر درشمال غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴درجه ۳۳دقیقه ۲۴ثانیه طول البلدشرقی و۳۲درجه ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب رودمذکو به‌رود فراه می‌ریزد .

دوله گال : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۹ کیلومتر درجنوب قریه‌سدی گل درعلاقه نورستان مربوط حکومت کلان‌لغمان ولایت مشرقی که‌بین ۷۱ درجه ۲۴دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۴۷ دقیقه۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دوملی : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب‌قلعه‌جوین‌مربوط حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ۶۱درجه ۲۸دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۳۲دقیقه ۵۳ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دومندی : قریه‌ئیست‌بفاصله۴۳،۵ کیلومتردرشمال‌شرق قلعه‌رسول‌خان متصل‌سرك درعلاقه حکومت کلان ارگون‌مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۶۸ درجه۵۵ دقیقه۱ ثانیه‌طول البلدشرقی و ۳۲درجه ۲۹دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو مندی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه متون متصل سرك درعلاقه خو ست مر بو ط ولایت‌جنوبی که‌بین ۶۹درجه۵۰دقیقه۱۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۳درجه ۱۸دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دو ندر : کوهیست‌درجنوب‌غرب قلعه کرخ مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲ درجه۴۷ دقیقه ۸ثانیه‌طول البلد شرقی و ۳۴درجه ۲۲دقیقه ۱۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دونگ : قلعه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر درجنوب شرق شاه‌دره درعلاقه حکومت درجه۴ ینگی‌قلعه مربوط حکومت کلان‌تالقان ولایت قطغن که‌بین ۷۰درجه ۳دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۸دقیقه ۳۶ثانیه عرض البلد واقع‌است .

دونگ قلعه : قریه‌ئیست متعلق‌حکومت‌درجه۳بلچراغ در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه .

دونی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۷ کیلومتر درشرق کندر متصل‌سرك مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱درجه ۵ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۴ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دووارتو : قریه ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درجنوب قلعه علی‌خیل درعلاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹درجه ۴۲دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۵ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوه گمال دریا : دریائیست بفاصله ۱۳۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه او منه مربوط حکومت کلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی وبه‌دریای گومل می ریزد که‌بین ۶۸درجه ۵۵دقیقه ۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۲۹دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دوه لن : موضعیست بفاصله ۳۷ کیلومتر درجنوب‌قلعه خانجك مانه‌درعلاقه حکومت درجه اول شین‌دند، مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۳۶دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۹ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده : قریه ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر درشمال قریه هزارجفت درعلاقه زمین داور مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴درجه ۱۳دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۱۵ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده آخ : قریه ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر درشرق قلعه‌بنو نزدیك دریاپشی‌درعلاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹درجه ۲۷دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۶دقیقه ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده آخری : قریه ئیست بفاصله ۶۲،۵ کیلومتر درجنوب غرب ده تیتان مربوط حکومت کلان غورات متعلق ولایت هرات که‌بین ۶۳درجه۳۸دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه۳۵دقیقه۱۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده ادو : قریه ئیست بفاصله ۴ کیلومتر درغرب قلعه کنج درعلاقه ناد علی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۱درجه۵۰دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۶ دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده ارباب (ده عربان) : قریه ایست‌درپنج کیلومتری پغمان که‌درحوزه حکومت درجه۲ پغمان متعلق‌ولایت کابل واقع بوده ودارای ۶۵ خانه میباشد .

ده ارباب : قریه ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر درشمال غرب مرکز مزارشریف مربوط و لایت مزار شریف که بین ۶۷درجه ۲ دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۴۳ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

ده ازان : قریه ئیست بفاصله ۴ کیلومتر درشرق شهر میمنه نزدیك سرك مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴درجه ۴۹دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۵۴دقیقه ۵۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده ازبك : قریه ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر درغرب‌مرکزهرات که‌بین۶۱درجه ۵۹دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۱دقیقه ۱۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده اشفان : قریه ئیست‌بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب شرق قریه دولت آباد مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف که بین۶۶درجه ۵۴دقیقه ۴۲ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۶درجه۵۸دقیقه ۵ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده اغه : قریه ئیست بفاصله۱۱ کیلومتر درشمال شرق شین دند متعلق حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲ درجه ۱۴دقیقه ۴۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲۰ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده اغه‌جان : قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درشمال قلعه کنج درعلاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که‌بین ۶۱درجه ۵۲دقیقه ۱۳ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۷ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده اغه‌دره : قریه ئیست بفاصله۳۱،۵ کیلومتر درجنوب‌شهرمیمنه‌نزدیك‌دره آغه‌مربوط‌حکومت‌اعلی‌میمنه که‌بین ۱۴درجه ۵۳دقیقه ۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۳۹دقیقه ۱۳ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

ده امان : قریه ئیست بفاصله ۶ کیلومتردرغرب‌سیغان‌سرایك‌مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ۶۷ درجه ۳۷دقیقه ۵۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۱۱دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده امنی : قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر درجنوب مرکزمنجان درعلاقه منجان‌مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰ درجه ۵۳دقیقه ۴۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶ددجه ۱ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهان کاری : موضعیست بفاصله۲۲ کیلومتر درشمال غرب جوینومربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲درجه ۳۸ دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۳ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه : موضعیست‌بفاصله ۲۸ کیلومتر درغرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴ درجه ۳۱دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۱دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه آخك : شیله ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر درشرق کهسان درعلاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱درجه ۴۸ دقیقه ۱۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۴۴دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه اسکار : دهانه‌ئیست بفاصله ۴۴ کیلومتر بطرف جنوب د هانه غوری مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۸درجه ۲۷دقیقه ۱۰ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه ۳۵ دقیقه۳۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دهانه‌پشته : موضعیست‌بفاصله ۷۷ کیلومتر درشرق مرکز شهر هرات مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲ درجه ۵۵دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۱دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه پشته تر : موضعیست بفاصلهٔ ۱٤ کیلومتر درشمال قریه دولتیار درعلاقه حکومت درجه۳ چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین ٦٥درجه ٤٩دقیقه ۲۲ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ٤دقیقه۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهانه تك تکه : قریه ئیست بفاصلهٔ ۳۱،٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعهٔمشك مربوط حکومت کلان دایز نگی متعلق ولایت کابل که بین ٦۷درجه ۲۱ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۰ دقیقه ۱٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دهانه تور : قریه ئیست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر درشمال شرق قریه عنی مردان درعلاقه صدمردا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷درجه ۱٦دقیقه ٥٦ثانیه طول البلد شرقی و۳٥درجه ٤۲دقیقه ۲۳ثانیه عرض البلد شما لی واقع است .

دهانه جلمش : دهانه ئیست بفاصلهٔ٥،٥ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه غندك درعلاقه سیغان مربوط حکو مت اعلی پروان که بین ٦۸درجه ۳دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥درجه ٥۹ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دهانه چاشت : قریه ئیست بفاصلهٔ٥،٥٥ کیلومتر درشمال قریهٔ نیك درعلاقه حکومت در جه ٤ یکاو لنگ مربوط حکومت کلان دایز نگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٦درجه ۳۰ دقیقه ۳٦ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤درجه ٥۸دقیقه ۳٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهانه خواجه زاهد: دهانه ئیست بفاصلهٔ ٦،٥ کیلو متر بطرف جنوب دو شی مربوط حکو مت کلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ٦۸ درجه ٤۳ دقیقه ٤۰ ثانیه طول البلد شر قی و۳٥ درجه ۳٥دقیقه ٥۰ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دهانه خورمه تخت: قریه ئیست بفاصله ۳٤ کیلومتر درشمال شرق دهانه کاشان متصل رود بندامیر درعلاقه حکومت درجه٤ یکاولنگ مربوط حکومت کلان دا یزنگی ولایت کا بل که بین ٦٦ درجه ۳۲ دقیقه ۲٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥درجه ۱٥دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهانه خون بسته: دهانه ئیست بفاصله ۲٦،٥ کیلومتر درشمال غرب شهرك در علاقه حکومت کلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ٦٤ درجه ۷ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ در جه ۹ دقیقه ٥۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهانه دربت : کوهیست درغرب جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۰ درجه ٥٤دقیقه ۲۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه۲۹دقیقه ۲۰ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دهانه دره : شیله ئیست بفاصلهٔ ۸ کیلومتر درجنوب شرق شهرمیمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤درجه ٥۰دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلدشرقی و۳٥درجه ٥۲دقیقه ۲۳ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهانه‌دنگل : کوهیست در شمال غرب گلران مربوط حکومت کلان باد غیسات متعلق ولایت هرات که بین ۶۱درجه ۲۰دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۲۹دقیقه ۳۴ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

دهانه‌دو آب : موضعیست بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه۴ کشك نخود مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۱۳دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۲۸ دقیقه ۲۲ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دهانه‌رشك : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه‌مشك متصل‌سرك مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۳۲ دقیقه ۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۱۹ دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه‌سرکی : شیله‌ئیست بفاصلهٔ ۴۶،۵ کیلومتر درشرق کهسان درعلاقه حکومت کلان غرریان مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۳۶ دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۴۴ دقیقه ۵۸ثانیه عرض البلد شمالی وا قع است .

دهانه‌سکندر : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۳۸،۵ کیلومتر درجنوب شرق شش برجه درعلاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۸درجه ۱۱دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴ درجه ۲۹دقیقه ۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهانه‌سلاکی: دهانه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۷۷ کیلومتر درغرب‌قلعه چهاربرجك‌مربوط حکومت درجه‌اول چخانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که‌بین ۶۱درجه ۳۰دقیقه ۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰درجه ۲۶ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه سلیم : دریائیست‌بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر درشمال شرق گلران مربوط حکو مت کلان بادغیسات ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۴۱دقیقه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۲۳دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهانه‌شور : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۱۳،۵ کیلومتر در شمال قریهٔ چاه آب متصل سرك در علاقه ینگی قلعه مربوط حکومت کلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹درجه ۴۶دقیقه۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۳۰دقیقه۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دهانه‌شور : شیله‌ئیست بفاصلهٔ۹ کیلومتر درجنوب غرب‌مرکزلعل درعلاقه‌حکومت درجه۳لعل‌وسرجنگل‌مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌آب آن بدریای لعل می ریزد و بین ۶۶درجه ۱۱دقیقه ۲ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۴درجه ۲۷ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

دهانه‌شورقول: موضعیست‌بفاصلهٔ۲۰،۵ کیلومتر درغرب‌سرماقول‌درعلاقه گرم آب مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۶درجه ۳۱دقیقه ۵۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۳۶دقیقه ۴۷ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهانه‌شین مقبول: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درشمال قریه گذرباش درعلاقه حکومت درجه ۳ دایکندی مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ۶۵درجه ۴۷دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۱۶دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه‌عثمان : موضعیست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر درجنوب غرب شهرمیمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ۶۴درجه ۲۵دقیقه۵۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه۵۰دقیقه ۱۳ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دهانه‌غار : شیله ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر درغرب قریه جوینو که‌آب‌آن‌برود کرخ می‌ریزد مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲درجه ۳۶دقیقه ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۹دقیقه۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه‌غال کشته: موضعیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب غرب قلعه‌پای کوتل درعلاقه دایزنگی‌مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۶درجه ۴۴دقیقه ۵۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۲۰ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

دهانه‌غوری(غوری): علاقه‌داری است‌درجه ۲ مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت‌قطغن که‌بین ۶۸درجه ۲۸دقیقه ۳۶ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۵۴ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . تابستان آن خیلی گرم وزمستان آن‌معتدل و خوشگوار است ، ارتفاع آن از سطح بحرتقریبا ۷۶۹ مترمی‌باشد اراضی آن‌عموما زراعتی بوده گندم ، جو،ارزن ، باقلی ، مشنگ ، شاخل، پنبه برنج لك ، باریك وغیره میروید. میوه‌جات آن‌انگور، سیب، توت نك، شفتالی، تربوز وخربوزه بوده پسته وبزغنج وهنگ‌نیز در آنجا پیدا میشود . اهالی عموماً زراعت‌پیشه ومالدار بوده وبعضا بتجارت نیز مشغولیت دارند ازمواشی مخصوصا اسپ درینجا زیاد تربیه میشودچون پشه‌زیاددارد در تابستان خون آنهارا مکیده ضعیف‌ولاغرمیسازد. درغوری‌یك‌مکتب‌ابتدائی‌نیزدائرمی‌باشد که اطفال دران مشغول تعلیم میباشند.

دهانه کاریز: قریه ئیست بفاصله ۶۵ کیلومتر درشمال شرق‌قریه خوگیانی درعلاقه‌حکومت درجه ۴ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵درجه ۲۱دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه۵۱ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

دهانه کشك : قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر درجنوب قلعه ریخته مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت‌هرات که بین ۶۳درجه ۲۷دقیقه ۴۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۱۴دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه کلانی : قریه ئیست بفاصله ۶ کیلومتر درجنوب غرب قلعه لعل درعلاقه حکومت درجه ۳ لعل وسرجنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ۶۶درجه ۱۳دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه۲۷دقیقه ۴۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه کنك : قریه ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درغرب قریه نیك در علاقه حکومت‌درجه ٤ یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٥٠دقیقه ٢٤ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٤٣دقیقه ٩ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه کوچه قم: موضع چاهداریست بفاصله ٣٦،٥ کیلومتردرشمال‌تاشقرغان(خلم)مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزار شریف که‌بین ٦٧درجه ٤٦دقیقه ١٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٧درجه ٢دقیقه ٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه کوشان: دهانه‌ئیست بفاصله ١٠ کیلومتر درجنوب غرب جبل‌السراج‌متصل دریای غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٩درجه ٨دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه٥دقیقه٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه کیان : قریه‌ئیست بفاصله ٣٨،٥ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری متصل در یای کیان‌مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦٨درجه٣٢دقیقه ٤٩ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥درجه ٣٥دقیقه ٥١ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه کی‌ون : قریه ئیست بفاصله ١١ کیلومتر درجنوب قریه چاه‌آب متصل سرك در علاقه حکومت درجه٤ ینگی‌قلعه‌مربوط‌حکومت کلان‌تالقان‌ولایت قطغن که‌بین٦٩درجه٤٥دقیقه٢٣ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٧درجه ١٧دقیقه ٥٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه گزرا : قریه ئیست بفاصله ١٧،٥ کیلومتر درغرب پای کوتل درعلاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٦ درجه ٣٨ دقیقه ٢٥ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٢٣ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است

دهانه‌مزار : دهانه ئیست بفاصله ٢٦ کیلومتر درجنوب غرب قلعه بنو درعلاقه حکومت‌درجه ٤ انداراب مربوط حکومت کلان پلخمری‌ولایت قطغن که‌بین ٦٩درجه ٣دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٣٣دقیقه ٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهانه نورك : موضعی است بفاصله ٥ ، ٣١ کیلومتر در شمال شرق قلعه تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین٦٤درجه٤٢دقیقه ٥٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٣٨دقیقه ٣٤ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

دهانه‌واری‌برگچ:شیله ئیست‌بفاصله٢١،٥ کیلومتر درشمال مشرق‌قلعه شین یا تخت درعلاقه حکومت درجه ٣دایکندی مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٢٠ دقیقه ١٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٢٠ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به‌نهر تال خاك میریزد .

دهانه‌ولیان : قریه‌ایست‌بفاصله ٣،٥ کیلومتر بطرف‌جنوب غرب مرکزخنجان متصل‌سرك مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ٦٨درجه ٥٢دقیقه ١٦ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و٣٥ درجه ٣٥ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

دهانه‌هموار : موضعیست بفاصله۶،۵ کیلو متر درشمال قریه مرغه درعلاقه شهرك مربوط حکومت کلان غورات متعلق ولایت هرات که‌بین ۶۳درجه ٥٤ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۰ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌بابه : موضعیست بفاصله ۱۵ کیلومتر درشرق موسی‌قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤ درجه ٥٦دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۲۲ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌بازار : قریه ئیست بفاصله ٤ کیلومتر درجنوب مر کز درایم درعلاقه‌درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۲۳دقیقه ٥۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۵۰ دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌بالا : قریه ئیست‌بفاصله ۹ کیلومتر درشمال شرق قریه باولی درعلاقه‌حکومت درجه۲ سرخ رودمربوط ولایت مشرقی نزدیك سر کیکه بطرف شهر جلال آباد میرود و بین ۷۰ درجه ۲۲ دقیقه ۱۲ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲٦دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده‌بالا : علاقه داری درجه اول متعلق حکومت درجه ۲ رودات مربوط حکومت کلان شنوار ولایت مشرقی است که‌بین ۷۰ درجه ۱٦دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است . این علاقه‌داری درقسمت جنوب غربی سرزمین شنوار واقع‌وبجانب شمال باعلاقه داری چپرهار و بطرف جنوب غرب باعلاقه‌داری اگام وپچیرها همحدود می‌باشد . این منطقهٔ دردامنه‌ها ودره‌های سپین‌غر موقعیت وامتدادارد و آب‌هائیکه ازین کوهسار بصورت رودبار وچشمه‌سار سرازیرمیگردد آنرا آبیاری می‌نماید آب وهوای آن درتابستان معتدل‌بوده وبدین سبب یك صیفیه خوشگوار منطقه شنوار شمرده میشود. کوهستان این منطقه جنگلات ومناظر زیبا و دلربای طبیعی دارد . درین علاقه داری برعلاوه چندباب مکتب ابتدائی یك قشله عسکری هم‌می‌باشد . پیشه اهالی آن زراعت‌جواری و گندم وتربیه بز، گوسفند، گاو، اشتر، قاطر زنبور عسل ، جنگلداری وغیره می‌باشد در کوه شابی سپین غر ، که مربوط باین منطقه است سنگ آسیای اعلی ساخته‌می شود دیگر پیدا وار آن عسل ، چوب چار تراش و روغن زرد وغیره می‌باشد . درعلاقه داری ده‌بالا دوباب مکتب ابتدائی دائر میباشد که یکی آن به مکتب ابتدائی اشپوله واقع یاغی‌بند ودیگر آن به‌مکتب ابتدائی‌پایین مسمی‌میباشد . وهمچنین یك باب مکتب دهاتی نیز درین علاقه‌داری دائر میباشد .

ده‌بال زئی : قریه‌ئیست بفاصله۳،۵ کیلومتردرشمال قلعه‌نادعلی متصل سرك‌بطرف کنج می‌رود مربوط حکومت در جه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ٦۱درجه ۵۲ دقیقه ۱٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱درجه ۱دقیقه ٤۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌بچی : قریه ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر درشمال شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵ درجه٤۸ دقیقه ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ در جه ٤۸دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البد شمالی واقع است .

ده بچی : موضعیست بفاصله ۱٦،٥ کیلومتر درشمال شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٤٦ د قیقه ٥ ثانیه طولا لبلدشرقی و۳۱ درجه ٤۷ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

ده بدئی : قریه ئیست بفا صله ۹،٥ کیلومتر درغرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦۷ درجه ۳۹ د قیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۲۳ دقیقه ۲٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده برات : قریه ئیست بفا صله ۲۱ کیلو متر درشمال غرب پنج آب متصل سر کیکه بطرف پنج آب میرود در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ٦٦ درجه ۵۹ دقیقه ۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۷ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده برنج قلعه : قریه ئیست بفاصله ۳۳ کیلو متر در جنوب شرق قلعه نو در علاقه حکومت کلان باد غیسات مربوط ولایت هرات که بین ٦۳ درجه ۱٥ دقیقه ٦ ثانیه طول البلدشرقی و۳٤ درجه ٤٤ دقیقه ۲٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده بزی (بارحسن خیل) : قریه ئیست بفاصله ۱۲،٥ کیلومتر درجنوب قلعه علی خیل درعلاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ درجه ۳۷ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلدشرقی و۳۳ درجه ٥۲ دقیقه ۳٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده بقیر آباد : قریه ئیست بفاصله ۸ کیلو متر در شرق مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ در جه ۱٥ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۰ دقیقه ٥۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده بلچ : قریه ئیست بفاصله ۱۰،٥ کیلومتر درجنوب غرب قریه چاه آب درعلاقه حکومت درجه ٤ ینگی قلعه مربوط حکومت کلان تالقان ولایت قطغن که بین ٦۹ درجه ٤۲ دقیقه ۳٤ ثانیه طول البلدشرقی و۳۷ در جه ۲۰ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده بلوچ : قریه ئیست بفاصله ۳،٥ کیلو متردرغرب قلعه لارام درعلاقه حکومت اعلی فراه که بین ٦۳ درجه ٥ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلدشرقی و۳۲ درجه ۱۱ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده بوکان : قلعه ئیست بفاصله ٤۱ کیلومتردرجنوب غرب قریه سلطان خیل متصل در یای غزنی درعلاقه حکومت درجه ۲ وردك مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ٦۸ درجه ۲۳ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ٤۲ دقیقه ٥٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده بهلول : قریه ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتردرشمال غرب قلعه کنج درعلاقه ناد علی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ٦۱ درجه ٤۸ دقیقه ۲٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۱۰ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده بی بی : قریه ئیست بفاصله ۱ کیلومتردرشمال قریه وزیر آباد درحکومت کلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ٦٦ درجه ٥٥ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦ در جه ٤۷ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده پایان . قریه ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر درشرق مرکز غو ربند مربوط حکومت اعلی پروان متصل دره سیدان که‌بین ۶۸درجه ۵۰دقیقه۱۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۵۸ دقیقه ۲۳ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده پد . قریه ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر درغرب مرکز هرات مربوط ولایت هرات که‌بین۶۱درجه۵۵دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده پولاد : علاقه ئیست درشمال شرق خواجه خضر درعلاقه ارزگان مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ۶۶ درجه ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۱۳ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده پوین : قریه‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلو متر درشمال اشکاشم مربوط حکومت اعلی بد خشان که بین ۷۱ درجه۳۱دقیقه۱۱ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۵۰دقیقه۳۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌پهلوان : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۵، ۱۶ کیلومتر درشمال شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۱ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده‌پیرخشت : قریه‌ئیست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر درجنوب شهرمیمنه که‌بین ۶۴درجه ۴۸دقیقه ۵۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲۹دقیقه ۴۳ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده تا : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب غرب قلعه مشك مربوط حکومت‌کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین۶۷درجه ۳۲دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۱ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده تار : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب غرب قلعه مشك متصل سرك مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۷درجه ۵۳دقیقه ۲۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۱ دقیقه‌۴۱ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده ترکان : قریه‌ئیست‌بفاصله۱۴،۵ کیلومتردرجنوب‌قریه‌پرجمان‌درعلاقه‌حکومت‌درجه۲ بکواه‌مربوط‌حکومت اعلی‌فراه که‌بین۶۳درجه ۴۹دقیقه۵۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه۴۲ثانیه عرض‌البلد واقع است .

ده‌تنگ بالا : قریه‌ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر بطرف شمال مرکز غوربند متصل دره ده‌تنگ مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ۶۸درجه ۴۹دقیقه۱۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۷دقیقه ۵۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌تنگ پایان : قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتربطرف شمال مشرق مرکز غوربند مربوط‌حکومت اعلی‌پروان که بین۶۸درجه ۴۹دقیقه ۵۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه۴دقیقه ۲ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده‌تورك : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۱ کیلومتر درشمال‌شهرقند هارنزدیك‌سرکیکه‌بطرف‌باغتومی‌رودمربوط‌ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۴۳دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۴۵دقیقه ۲۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌تی : قریه‌ئیست بفاصله۲۷ کیلومتر درجنوب‌شرق‌شهرقندهارمتصل‌سرکیکه بطرف‌چمن می‌رود مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ٥٣دقیقه ٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٢٧ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌تی : قریه ئیست‌بفاصله ١١،٥ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه تیواره درعلاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ١٨دقیقه ١٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٣٣ دقیقه ١٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌تی : موضعیست بفاصله ١١،٥ کیلومتردرشمال قلعه تیواره درعلاقه حکومتکلان‌غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ٢١دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٣٥دقیقه ٢٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌تیتان : قریه ایست درعلاقه‌غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٣درجه ٥٠دقیقه ٥٩ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٤٢دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌تی‌تگاب : نهریست‌بفاصله ٢٣ کیلومتردرشمال‌غرب‌قلعه‌تیواره که‌به‌تگاب‌غورمی‌ریزدودرعلاقه‌غورات مربوط ولایت‌هرات‌واقع‌بوده‌بین٦٤درجه ١٨دقیقه ٢٤ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٣درجه ٣٣دقیقه ٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است .

ده‌جمعه‌خان : قریه‌ئیست‌بفاصله ٥ کیلومتر درشمال شرق قلعه‌نادعلی‌مربوط حکومت درجه‌اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که‌بین ٦١درجه ٥٣دقیقه ٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ١دقیقه ٤٨ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌جوز : قریه ئیست‌بفاصله ٢٥ کیلومتر در جنوب بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٥ درجه ٢١دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٣٨ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌چنگر(چنغر): قریه ئیست‌بفاصله ١٠،٥ کیلومتردرجنوب شرق‌مرکز هرات مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦٢درجه ١٥دقیقه ١٧ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ١٨دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌چهل‌برج : قریه‌ئیست بفاصله٤٣ کیلومتر درشمال غرب قریه نییك درعلاقه‌حکومت درجه٤ یکاولنگ‌مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین٦٦درجه ٣٣دقیقه ٢٣ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٥٣دقیقه ٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

ده‌حاجی : قریه‌ئیست بفاصله ٤٩،٥ کلومتر درشمال قلعه کانسی درعلاقه حکومت‌درجه٣ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت‌هرات که‌بین ٦٥درجه ١٠دقیقه ٤٩ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٥٤دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده حاجی : قریه‌ئیست‌بفاصله ٢٨ کیلومتر درجنوب شرق شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥ درجه ٥٣دقیقه ١٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٢٤دقیقه ٥٩ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده حاجی ثانی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر درجنوب شرق شهرقندهار مربوطولایت قندهار که‌بین ٦٥ درجه ٥٣دقیقه ٩ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٢٤دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌حاجی کوتل: کوتلیست بفاصله ٥٣ کیلومتر درشمال قلعه کانسی درعلاقه حکومت درجه ٣ چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین ٦٥درجه ٨دقیقه ٤٧ ثانیه طول‌البلد شرقی و٤ ٣درجه ٥٨دقیقه ٣٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌حسن : قریه ایست بفاصله تخمین ٧،٥ کیلومتری‌شمال حکومت در جه ٢ خلم‌متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف‌و نزدیك ده ورده واقع میباشد .

ده‌حضرت‌خان: قریه ئیست بفاصلهٔ ٥ کیلومتر درشمال‌شرق قلعهٔ نادعلی‌مربوط حکومت‌درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که‌بین ٦١درجه ٥٣دقیقه ١ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٥١ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده حوض : قریه‌ئیست بفاصله ٩،٥ کیلومتر درجنوب غرب قریه سرماقول درعلاقه گرم آب مربوط حکو مت کلان نایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٣٧دقیقه ٥٧ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٤درجه٣٣دقیقه ٤٠ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌خادان : موضعیست بفاصلهٔ ١٩ کیلومتر درجنوب‌غرب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٣٧دقیقه ٣٥ثانیه طول البلد شرقی و٣١ درجه ٢٧ دقیقه ٢٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌خار : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ٥٦،٥ کیلومتر درشمال‌شرق قلعه‌شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ٣٩دقیقه ٤٨ثانیه طول البلد شرقی و٣٣درجه ٣٢دقیقه ١٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده خارنه : نهریست بفاصلهٔ ٦٤،٥ کیلومتردرشرق قلعه شین‌دندو بدریای‌همش‌میریزدومربوط ولایت هرات‌است که‌بین ٦٢ درجه ٢٦دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه ٢٧دقیقه ٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌خاوك : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٦٧ کیلومتر درشمال شرق قریه‌رخه در علاقه حکومت درجه٣ پنجشیر مر بوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٩ درجه ٥٤دقیقه ٢٧ ثانیه طول البلد شر قی و٣٥درجه ٢٨دقیقه ٥٣ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

ده‌خجو : قریه‌ئیست بفاصله ٢٣ کیلومتر درجنوب مشرق قلعه چهار برجك بین سرك ودریای هلمند مربوط حکومت‌درجه اول‌چخانسور متعلق حکومت‌اعلی فراه که‌بین ٦٢درجه ١٦دقیقه ١٧ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٠ درجه ١٢ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌خچك : قریه ئیست بفاصله ١٤ کیلو متر بطرف شمال مشرق مر کز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌تخمین‌بین ٦٨درجه٤٩ دقیقه ٩ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه٢دقیقه ٢٥ ثانیهٔ عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

ده‌خداداد : قریه ئیست بفاصله ٤ کیلو متر در جنوب شهر غزنی متصل سرك مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ٦٨ درجه ۲۷ دقیقه ۳ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۳ درجه ۳۰ دقیقه ٤٧ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده‌خدایداد : قریه‌ئیست‌درجنوب دریای کابل مربوط حکومت درجه٤ ده‌سبز متعلق ولایت کابل که دربین ٦٩درجه۱۷ دقیقه‌طول‌البلدشرقی و٣٤درجه٣٢دقیقه‌عرض‌البلدشمالی به‌شرق کابل‌واقع گردیده.در جنوب شرق آن چمن‌ده‌خدیدادواقع‌است . جانب‌دیگراین‌چمن به‌قلعه‌احمدخان میرسد،مردم‌ده‌خدیداد زراعت پیشه‌ومال‌دارانند،زراعت آبی آن، گندم ،جو، جواری،شبدر،رشقه و اقسام‌ترکاری‌است. در ده‌خدیداد یك باب‌مکتب ابتدائی وجوددارد که‌مربوط معارف ولایت کابل می‌باشد . عمارت این مکتب پخته وساختمان آن‌بصورت اساسی‌وعصری است . یك‌جوی که‌منبع آن دریای کابل استوتمام اراضی قریه ازان آبیاری میشود موسوم‌بجوی ده خدیداد است . ازانواع‌طیوراهلی‌قریه مرغ خانگی و کبوتر به کثرت دیده می‌شود. ازانواع‌طیورغیراهلی‌زاغ، کل‌مرغ ، تپوس وغیره بوده درموسم بهارمرغابی ، چورو که،جل ، گنجشك ، بودنه ، غچی وقرچه بکثرت دیده میشود مزارات معروف قریه ، خواجه سبزپوش ، خواجه‌بلغار ، مردان‌غیب ، شیخ‌سعدالدین و شاه‌مردان دربین قریه‌ومشهور معروف‌اند اما چگونگی آن معلوم نیست . از صنائع محلی قریه به تعداد قلیل گلیم‌بافی وجوال بافی رواج داشته وتعداد خانوار تقریباً پنجصد خانه میباشد .

ده‌خواجه : قریه ئیست‌بفاصله۲۰ کیلومتر در جنوب شرق مرکز درایم درعلاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰ درجه ٣٤دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلدشرقی و٣٦ درجه ٤٦ دقیقه ۳۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌خواجه : قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درجنوب قلعه تولك‌مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین ٦٣درجه ٤٣دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٣درجه ٤٧ دقیقه٥٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌خواجه : قریه ئیست‌بفاصله ۱ کیلومتر درشرق شهرقندهارمربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه٤٣ دقیقه ٥٩ثانیه طولا لبلدشرقی و۳۱درجه٣٦قیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده‌خواجه : قریه‌ئیست بفاصله٥ کیلومتر درجنوب قیساردرحوزهٔ حکومت درجه۳مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤ درجه ۱۰ د قیقه ٥٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ در جه ٤۱ دقیقه ٢٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

ده‌خواه : قریه‌ایست‌ازقراء درواز حکومت اعلی بدخشان این قریه ازقریه ماه‌نو تقریبا ۱۸ کیلو متر فاصله دارد ازطرف مشرق متصل‌است بکوه باد رس ازطرف غربی به دریای پنج از طرف شمال بکوه وغچمه ازطرف جنوب بکوه سفیددره ، درسمت‌شرق ازدره خواه یك‌نهر آب‌صاف ونقره مانندی

جاری است که‌بدون کدام استفادهٔ زراعتی بدریای پنج میریزد لـکن استفاده از آن در زراعت امکـان دارد. تعداد خانه‌وار مردم (ده خواه) تقریبا چهل خانه‌است اهالی آن عموما زراعت پیشهٔ وزراعت آنها عموما گـندم ، پـنبه وجو می‌باشد واز درخت میوه غیر ازتوت و انگور چیز ی وجود ندارد .

دهدادخدا : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درشمال قلعه کـنج متصل‌سر کیکه بطرف قلعه‌جوین میرود درعلاقه نادعلی مربوط حکومت‌درجه‌اول چخانسور متعلق حکومت‌اعلی‌فراه کـه‌بین۶۱ در جه ۵۳ دقیقه ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۸دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهدادی : علاقه‌داری درجه۲ ومرکزقشله‌عسکری است بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب‌غرب شهر مزارشریف متصل‌سرك مربوط حکومت درجه ۲ نهر شاهی ولایت مزارشریف کـه بین ۶۷ درجه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۳۹دقیقه ۵۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقـع است .

حدوداربعه دهدادی :ازطرف‌شرق‌به‌راه عام، ازطرف غرب نیزبه‌راه‌عام،ازطرف شمال‌به‌نهرشاهی وازطرف جنوب به‌میدان تعلیم گـاه‌قدیم‌اتصال‌دارد. حیوانات‌اهلی‌اینجا گـاو،بز، گوسفند،اسپ،شتر وخراست.سگ‌های‌شکاری‌خیلی زیادتربیه‌میشودحیوانات‌وحشی گرگ‌روباه،خفك، آهو،بز کوهی اند که‌دردامنه ها ودشت‌ها وجوددارد . نباتاتیکه زیادتر درین‌جازرع میشود عبارت‌ازجو، گـندم جواری،نخود، ماش‌وارزن‌ودرختان انار،توت،انگور،بادام، زر د آلو ، شفتالو،اقسام آلوها،چنار، بید، سفیدار، شنگ،تاك وسیب میباشد اما درخت‌انار وسیب‌بکثرت تربیه‌میشود . نهرمشهوریکه اراضی این ناحیه راآبیاری مینماید نهرشاهی‌است کـه ازدریای بلخ‌جداشده‌وتاقریهٔ گور مار که تقریبا ۳۶ کیلومترطول‌داردممتدمیباشد. اراضی‌این‌منطقه‌بصورت عموم‌هموار وازتپه‌ها عاری‌است کوه‌البرز که‌بنام‌تیربند ترکستان یادشده درهرحصه‌بنام‌قریه‌ها مشهورودامنهٔ‌آن تپه های مزروع را تشکـیل داده تاحصص زیاد شکل اراضی هموار ودشت وسیع شادیان را میسازد، این دشت دراوائل بهار ازبرای مالداران‌منطقه‌چراگـاه خوبی‌است اماد ردیگر فصول سال خشك وغیرقابل سکونت‌میباشدطیوراهلی‌مرغ‌خانگی‌و کـبوترتربیه‌می‌شود،طیوروحشی‌مانندقره‌قش، مرغابی،فاخته کـبوتر، کـنجشك ومینانیزوجود داشته مـرغان گوشت خوار از قبیل کـل مـرغ ، باشه وبازنیز پیدامیشود. مزا رات معروف‌این‌منطقه اولا خواجه‌سبزپوش‌ولی است که تاریخ تولد ووفات شان معلوم‌نبوده تنها طوریـکه از زبانها شنیده میشود وی از جمله چهـل خواجه گـان میباشد که درعصرخود مصدر کرامات‌زیادبوده‌ودربرج قلعهٔ جنگی عسکری در فرازتپه آرام‌گـاه شان‌واقع میباشد. دوم‌زیارت خلیفه‌عصمت الله‌است که‌یکی ازمتصوفین‌وقت خود بو ده‌و کرامات شان برای مردمان این‌منطقه‌ظاهر گردیده و تقریباً ۵۰ سال قبل به‌عمر۶۰سا لـگی‌وفات‌نمود ودرجوارخانقاه خورد مدفون اندازمساجدجامع وجاهای‌تاریخی درین‌منطقه۳مسجدجامع‌وجوددارد که‌یکی‌دروسط قریه‌بنام خانقاه بزرگ‌ـ وازطرف یکی ازمشائخ منطقه که فعلاً زیارت مذ کور هم درجوار مسجد مذکور بنایافته واقع‌است، دوم مسجد جامع‌پل بابو، سوم مسجد جامع خانقاه خورد است موضع‌تاریخی آن‌عبارت ازقلعهٔ‌جنگی عسکری‌است که‌درفرازتپهٔ شمال شرقی قریه‌آباد گردیده

است. افسانه‌وفولکوری که درمورد این‌موضع اززبانها شنیده میشود چنین است که میگو یند درازمنهٔ قدیم سلطانی، دیوی‌رادرین جامحبوس نموده بودچون این‌منطقه دارای تمام خرابی ها بوده دیومذکور ازین خرابی ها به داد وفغان آمده واین قریه بنام دیو دادی موسوم و بالاخره بدهدادی تبدیل‌شده است .همچنین یك باب مکتب ابتدائی نیز در و سط قریه‌دهدادی‌برای تعلیم وتربیه اطفال دائر میباشد .

دهدادی : قریه‌ئیست بفاصله۱۷ کیلومتر درجنوب شرق قریه وزیرآباد درعلاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ٥٩دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦ درجه ۳۹ د قیقه ٥۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

دەدراز : قریه ئیست بفاصله ٥، ٤٤ کیلومتر درشمال‌غرب قریه و زیر آباد درعلاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ۳۷دقیقه ٤۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ٥٥ دقیقه ٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دەدرویش خان: قریه‌ئیست بفاصله ٥ ،٥ کیلومتر درجنوب‌قلعه کنج‌متصل سر کیکه‌بطرف قلعه نادعلی می رود مربوط حکومت درجه‌اول چخانسور متعلق حکومت‌اعلی فراه که‌بین ٦۱درجه ٥۱ دقیقه ٤۷ثانیهٔ طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۳ دقیقه ۲۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دەدرەزن : قریه‌ئیست بفاصله ۲۸،٥ کیلومتر درجنوب‌بلچراغ درعلاقه درزاب و گرزیوان متعلق حکومت درجه۳ بلچراغ مربوط حکومت‌اعلی میمنه که‌بین ٦٥ درجه ۱٥دقیقه ۳٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥درجه ۳۳ دقیقه ٥۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دەدلز : قریه‌ئیست بفاصله ۲۳،٥ کیلومتر درجنوب شرق خیرآباد درعلاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۱درجه ۳ دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ٥۳ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دەدوست محمد: قریه ئیست‌بفاصله ۲ کیلومتر درغرب‌قلعه کنج درعلاقه نادعلی متصل‌سرك مربوط حکومت درجه‌اول چخا نسور متعلق حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۲درجه ٥۱دقیقه ٥۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ٦دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دەدوست محمد: قریه‌ئیست بفاصله۷۱ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه چخانسور متصل سرك مربوط حکومت‌اعلی فراه که بین ٦۱ درجه ٥۰ دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۰ درجه ۳۸ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دەدولت : قریه ئیست‌بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب شرق قریه سید غلام متصل سرك درعلاقه باریك آب مربوط حکومت‌اعلی غزنی که‌بین ٦۸درجه ۲۳دقیقه ۲ثانیه طول البلدشرقی و۳۳ درجه ٤٤ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌راضی : قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتردرجنوب غرب قریه وزیر آباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ۵۱دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦ درجه ٤۲ دقیقه ٤۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌راود : حکومت درجه ۲ مربوط ولایت قندهار بوده که‌بین ٦۵ درجه ۱۸دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۸دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . زمین این منطقه غالبا کوهی وبلند است گرچه بعضی حصه های برف گیر نیزدارد اماعلی‌الاکثر درآنجا باران میبارد، هوای آن درزمستان بسیار سرد ودرتابستان خیلی گرم میباشد . دریای هلمند اکثر حصه های آنراسیراب می نماید وحصص باقیمانده آن بذریعه چشمه ها و کاریز ها سیراب میگردد. زراعت آن عبارت از گندم، جو، جواری، ماش، نخود، برنج باریك وبرنج لك میباشد، اکثر سبزیجات مانند پیاز، زردك، گندنا، نیز بوفرت کشت‌میشود که مصارف اهالی را بخوبی تکافو مینماید . اشجار مثمر وغیر مثمر ازقبیل سیب، ناك، شفتالو، آلوچه، آلوبخارا، انجیر،شکر پاره وبادام نیزدرین جا زیاد پرورش میشود . واز اشجار غیر مثمر بید سفیدار بکثرت پیدامیشود، اماچنار خیلی کم‌است حیوانات اهلی آن عبارت از گاو، بز، گوسفند، واشتر میباشد ودر کوهای آن گرگ، روباه ، آهو، گوسفند کوهی وپلنگ هم پیدامیشود . مردم آن عموما زراعت پیشه اند و بعضا صنعت گلیم بافی وقالین‌بافی نیز بمقدار قلیل دیده میشود. در کوهای آن‌بعضا خنجك، قرغنه «یکنوع بته‌برای سوخت» وبادام کوهی پیدامیشود . در دهراود یك باب مکتب ابتدائی مسمی به مکتب ملااحمد نیز برای تعلیم وتربیه‌اطفال دائربوده‌وهمچنین یکنفر وکیل‌ازطرف اهالی این حکومتی انتخاب وبشورای ملی فرستاده می شود .

ده‌رجب : موضعیست بفاصله۱۸،۵ کیلومتر درجنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵درجه۳۷ دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۷دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهرك کاریز: کاریزی است بفاصله ٦۲ کیلومتر درجنوب غرب مرکز فراه که‌بین ٦۱درجه ۳۷ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۱۰دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهری : قریه ئیست‌بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر درجنوب شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹ درجه ۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه۲۳دقیقه ۲۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهری میلا : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال غرب میدان قلعه در علاقه جاجی میدان مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۷۰ درجه ۱ دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ٤۲دقیقه ۲۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌زك : قریه ئیست بفاصله۱۲ کیلومتر درشمال شرق قلعه بنو درعلاقه حکومت درجه ٤ اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ٦۹ درجه ۱۸ دقیقه ۵۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ٤۰دقیقه ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهزك : قریه ئیست بفاصله ۵۳،۵ کیلو متر درجنوب غرب مرکز فراه که بین ۶۱درجه ۳۲ دقیقه ۳۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۱۰ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهزك : قریه ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر درشمال شرق شهرفراه که بین ۶۲درجه ۳۰ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۳۶ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌زوار : قریه ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر درشمال غرب قریه مرغه نزدیك هریرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۳درجه ۴۶دقیقه ۳۱ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۲۰ دقیقه ۱۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

ده‌زوار کوتل : کوتل است بفاصله ۱۱،۵ کیلو متر ددغرب قریه مرغه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۴۸دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۱۷دقیقه ۵۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌زور : قریه ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر درغرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴درجه ۴۴ دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۲۰دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌زور ثانی : قریه ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۴۴ دقیقه ۳۷ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۸ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌زیارت : قریه ئیست سرسبز و مشجر بفاصله ۲،۵ کیلو متر در غرب قلعة السراج و ۱۶ کیلو متری حکومت در جه ۲ قرغه ئی متعلق حکو متکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۱۱دقیقه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۳۹دقیقه عرض البلد شمالی واقع است . درین قریه زیارت حضرت مهتر لام صاحب که نظر بروایات یکی از انبیاء عظام (ع) میباشد واقع برده وشاید قریه بزیارت مذکور منسوب باشد .

ده‌زیرك : قریه ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق هرات که بین ۶۲درجه ۲۴دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۱۷دقیقه ۵۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده سار گامج : قریه ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلو متر درشمال غرب مرکز چاریکار مربوط حکو مت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۱ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌سبز : حکومتی است درجه ۴ مربوط ولایت کابل که بین تخمین ۶۹درجه ۲۲و۴۲دقیقه ۱۲و۵۶ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۳۳ و۳۹ دقیقه۳۶ و۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . مرکز این حکومتی درقریه بی بی مهرو واقع میباشد .

موقعیت،حدود مساحهٔ آن : ده‌سبزدر مسافهٔ ۲۳ کیلومتری شهر کابل واقع است. از سمت مشرق به‌سلسله کوهای ده سبز یعنی یك حصه از کوه صافی وازسمت مغرب به‌سلسله‌های کوچك ده کپك

وبرخی‌زمه وازسمت جنوب‌بدریای کابل‌وازسمت‌شمال‌به‌اراضی علاقه‌قریهٔ زمه کوهدامن محاط‌است .
کیف سطحی: چون اطراف این‌منطقه‌را عوارض مختلف احاطه کرده‌است ازین رو اراضی آن‌نیز مختلف‌الشکل‌بوده وارتفاع وسطی آن‌ازسطح بحر ۱۷۸۰ متر میباشد یك‌قسمت عمدهٔ آن راچمن‌ها تشکیل‌داده است واراضی مزروعی آن تاحدیکه چمن‌ها دوام‌می کندر کنارچمن ها واقع‌است، این‌اراضی نیزدرسابق چمن‌زاربوده ولی‌رفته‌رفته ذریعه دهاقین بزمین مزروعی تبدیل شده وفعلا خیلی منبت‌وحاصل خیزاست، واقسام اراضی که دردامنهٔ کوه ده سبز واقع میباشد گرچه مانند زمین‌های علاقه قابل بای ووزیر آباد و کلوله پشته حاصل خیز نیست‌اماطبعاً متموج و گل‌ضخیم را دارا است .

کوه‌ورودها : سلسله کوه خواجه‌بغرا که درحوزهٔ حکومت ده سبزازقلهٔ‌افشار وده کپك‌جداشده وخطشرق غرب‌راتقریبا الی‌پای‌منار به‌طول یازده کیلومتر بطور مستقیم دوام میکند وپس ازان کوتلك و کوه‌پای منار را تشکیل میدهد وازین قله بدوشاخ جداشده یکی تامسافه دو کیلومتر همان‌استقامت‌را تعقیب وسپس ختم‌میشود ودوم ازین قله بطرف‌جنوب دور خورده وتایکنیم کیلومتر همین‌سمت راگرفته وبعدازان سمت‌حرکت‌خودرا بازبه‌طرف شرق تبدیل‌داده‌باکوه‌بچه گك‌های خورد وریزه که‌ارتفاع آنهابه اندازهٔ یك‌پشته بوده وازحیث‌جنسیت‌سنگ‌بوده والی‌پل چرخی‌همین‌طوردوام ودرانجا یك کوه‌متوسط را بنام«غریب‌غندی»تشکیل‌داده واراضی مذکوررا بیشتر متموج ساخته وتپه گك‌های تقریبا سلسله داری رابه اشکال مختلف بوجود می آورد دراطراف این‌سلسله کوه علاقه‌های آتی‌قرار دارد :

۱ـ دردامنهٔ‌جنوبی کوه‌ده کپك‌قریه خواجه‌بغرا وچمن‌وزیرآباد ودرسمت‌شمالی آن‌حوزه‌قره‌دشمن والغوئی‌واقع‌است .

۲ـ کوه‌مذکور تاکوتل‌پای‌منار هم‌چنین‌دوام کرده ودراین‌حصه به دامنهٔ‌شمالی آن‌علاقه پای‌منار وده یحیی ودر دامنهٔ جنوبی آن چمن خواجه رواش ونواحی آن قرار دارد .

۳ـ درحصهٔ که‌دوشق میشود درشرق‌جنوبی آن یك وادی گك نشیب وفراز دارراتشکیل میدهد که‌دربین آن علاقهٔ تره خیل واقع است درعقب آن علاقهٔ او د خیل کائن میبا شد . این وادی دربعضی‌حصص بتوسط جوی های‌متعدد که ازدریای کابل کشیده شده آبیاری شده وعلاوه بران قسمت بیشترزمین‌های زراعتی آن بذریعه کاریزها آبیاری میگردد .

٤ـ سلسله کوه صافی یا کوه ده سبز که‌استقامت شمال‌جنوب‌را تعقیب وبطول ۲۸ کیلومتر چهارقله را تشکیل میدهد که‌سه قله آن‌بنام کوه صافی ویکی‌بنام کوه‌دیکچه موسوم است وقلهٔ که‌درراس شرق جنوبی این قصبه میباشد ارتفاع آن ۳۲۰۰ متراست وقله های دیگرآن به‌ریزه کوهستان مربوط است .

آب‌وهوا : چون‌این‌وادی وسعت کافی دارد لهذا اقلیمش آفتابی بوده هوایش معتدل است . مقدار برف وبارش آن درزمستان مانند کابل ودر گردونواحی قصبهٔ‌ده‌سبز بواسطهٔ دامنهٔ کوه صافی برف قدری بیشتر باریده وتا اواخر برج‌حمل باقی‌میماند، درجه حرارت در زمستان بطور

وسط تقریبا تحت‌الصفر تا ۱٤ الی ۱۵ سانتیگراد ودرتابستان به (۳۰) سانتیگراد رسیده مقدار بارش دریك سال متجاوزازیك متر میباشد وتابستان تقریبا بدون بارش میگذرد و فصلین آن‌منظم است .

نباتات وزراعت : باغهای متعدد درین وادی وجودداشته اشجار میوه‌دار ازقبیل‌سیب،ناك، زردالو توت، قیسی، آلو ، سنجد ، انگور وغیره یافت میشود و چیز بیشتر درین وادی انگور است که‌درپای منار وده‌یحیی‌وخواجه چاشت وبرکی ونانك چی وباغ بالا میرسد و حاصلات آن بدهاقین خود خدمت و کمك خوبی میکند چون خاك آن منبت وعلاوتا ازطرف دهاقین خوب تربیه میشوذ حاصلات‌زراعتی آن‌خیلی‌خوب بوده گندم ،جو، جواری،باقلی،مشنگ، رشقه،شبدر برنج، خربوزه ،تربوز وازسبزیجات پیاز، پالك، سیر، گندنه، کاهو، کچالو ، بادنجان رومی وسوسنی، کرم، کدو، شلغم ، لبلبو،خیار وغیره بصورت فراوان زرع میشود، وحاصلات زمینی آن‌درحصص ده سبز بیشتر تربوز وخربوزهٔ متنوع ازقبیل گرمه ، سرده ،سبز مغز ، طلاقابل وترکستانی میباشد کهدهاقین‌به‌تربیهٔ آن دانسته هزارها جریب‌زمین‌را کشت‌وزراعت‌می کنند وعلاوه ازمصارف داخله شهل کابل به خارج فرستاده میشود واهالی ده سبز ازین رهگذر استفاده خوب می نمایند .

راه‌ها : هرطرف این‌وادی باسرك‌های متعدد موتررو مربوط میباشد و حاصلات زراعتی آنها بتوسط این‌سرکها بدون مشکلات بهرطرف نقل داده میشود وعلاوه بر سرك های موتررو راه های گادی رو وپیاده رو معمولی نیز درین قرا وقصبات آن‌وجود دارد وفعلا یك شهراه جدیدبنام سرك تنگ غارو نیزدر کنار دریای کابل که‌حدود جنوبی این‌منطقه راتشکیل میدهد تمدیدشده و کوتاه‌ترین راه‌بین کابل وجلال آباد است . (تنگ غارو دیده شود)

معدنیات: درحوزه‌این‌علاقه معادن زیادی وجوددارد :

۱- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در کوه خاك لمبه دره سبز که دارای ۷۲ فیصد آهن خالص میباشد .

۲- آیرن‌پریت، درکوه‌خاك لمبه طرف‌مشرقی حوض خاص

۳- معدن‌سنگ مرمر آهکی که‌درساختمان ظروف ومجسمه‌سازی بکار میرود.در کوه هزاره بغل

٤- معدن سنگ مرمر سبزی‌دار درموضع خواجه بغرا

۵- معدن چرنه دردامنهٔ ده‌سبزنزدیك‌حوض‌خاص .

٦- معدن‌ابرك در کوتل خیر خانه .

ولی این‌معدنیات تاالحال بکار نه‌افتاده است.

نفوس وحکومت : این منطقه وسیع بطور مجموعی دارای ۲۲ قریه وتخمین چهار هزارو بیست خانه بوده نظر بوسعت آن یك حکومت درجه ۳ رابنام حکومت ده سبز تشکیل داده وراسا بمرکز ولایت کابل مربوط میباشد مرکز حکومت مذکور بدو کیلو متری شهر کابل درقریه‌ی بی مهرومیباشد چون‌این حکومت تقریبا بشکل مستطیل افتاده‌است ازین روی بی‌مهرو

که‌تقریبا دروسط قریه‌جات مربوطهٔ آن واقع‌میباشد مرکز حکومت محلی قرار گرفته است ولی‌حکومتی بنام‌مقرسابقهٔ آن «ده‌سبز»یادمیشود قریه‌جات مشهور ومربوطهٔ آن قرارذیل‌است :

۱- قریه بی‌بی‌مهرو که‌مرکز حکومت است

۲- قریه‌ده‌خدیداد درشش کیلومتری آن‌واقع است .

۳-زنده‌بانان که‌تخمین‌دریك کیلومتری آن‌واقع‌است

٤- قریه‌قابل بای که تخمین دریك کیلومتری‌واقع است

٥- قریه‌خواجه‌چاشت که‌تخمین درپنج کیلومتری آن‌واقع است

٦- قریه اودخیل که‌تخمین درشش کیلومتری آن‌واقع‌است

۷- تره‌خیل که‌تخمین درچهار کیلومتری آن‌واقع‌است

۸- چهار قلعه وزیرآباد که‌تخمین در ۱ ۱/۲ کیلومتری آن واقع است

۹- وزیرآباد که‌تخمین دریك کیلومتری آن واقع‌است

۱۰قریه‌برکی که‌در ۳ ۱/۲ کیلومتری آن‌واقع است :

۱۱- قریه هزاره‌بغل که‌تخمین درهفت کیلومتری آن‌واقع است

۱۲- قریه‌ده کپك که‌تخمین‌درشش کیلومتری آن‌واقع است .

۱۳- قریه کلوله‌پشته که‌درسه کیلومتری آن‌واقع میباشد .

۱٤- قلعه‌فتح‌الله‌خان که‌دردو کیلومتری آن‌واقع میباشد .

۱٥- خودقریه‌ده‌سبز که‌تقریبا دربیست کیلومتری آن‌واقع ودارای تخمین‌هشت صدخانه میباشد .

۱٦- قریه‌بختیاران که‌درده کیلومتری آن‌واقع است .

۱۷- قریه‌ده یحیی که‌تخمین دارای یکصدوبیست‌خانه‌بوده ودرپنج کیلومتری آن‌واقع است .

۱۸- قریه‌پای‌منار که‌درپنج کیلومتری آن واقع ودارای تخمین‌صدخانه‌میباشد .

۱۹- قلعه حاجی صاحب که درهفت کیلومتری آن واقع میباشد .

۲۰- قریه‌بابه قشقار که‌تقریباً دربیست‌ویك کیلومتری آن‌واقع میباشد .

۲۱- قریه کته‌خیل که‌درچهارده کیلومتری آن‌واقع میباشد .

۲۲- قریه‌پل چرخی که‌دردوازده کیلومتری آن‌واقع است .

درقریه بی‌بی‌مهرو یك‌باب‌مکتب ابتدائی که‌مرکز حکومتی‌ده سبز است ویك‌مکتب ابتدائی درقریه ده خدیداد ویك‌باب درقریه ده یحیی مربوط حکومتی ده‌سبز دائراست ، باقی اطفال آنها درتمام‌مکاتب شهر کابل شمولیت‌دارند . یکنفر وکیل انتخابی‌نیز از طرف اهالی حکومتی ده سبز انتخاب وبشورای ملی فرستاده می‌شود .

ده‌سبز : قریه ایست متعلق علاقه داری درجه‌اول اسمار مربوط حکومت درجه اول پنبتون کوت در حوزه حکومت اعلی میمنه .

ده‌سبز : قریه‌ئیست بفاصله ۳۰،٥ کیلومتر بطرف شمال شرق شهر کابل که‌بین٦۹درجه ۲۳دقیقه ۱۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۳۸دقیقه ٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده سبرزئی : قریه ئیست بفاصله ٤ کیلومتر درشمال‌شرق قلعه نادعلی درحکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦١درجه ٥٢دقیقه ٣٥ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ١دقیقه ٥١ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌سرخ : قریه ئیست بفاصله ١٤،٥ کیلومتر درغرب‌قریه نییك متصل رود بندامیر درعلاقه‌حکومت درجه ٤ یکا ولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی که‌بین ٦٦درجه ٤٩دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٤٣دقیقه ٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌سرخ : قریه ئیست بفاصله ٧٣ کیلومتردرجنوب‌غرب تکزار درعلاقه‌حکومت درجه‌اول سنگچارك مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که‌بین ٦٥درجه ٤٨دقیقه ٢٥ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٤٦دقیقه ٣٨ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌سرخنی : قریه ئیست‌بفاصله ٦ کیلومتر درشمال قلعه اسد در علاقه حکومت درجه٣ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ٣٠دقیقه ٤٧ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢درجه ٨ دقیقه ١٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

ده‌سرك : قریه ایست که نزدیك کهی شینوار ولایت مشرقی واقع است . سابق در کهی متصل این قریه‌یك قشله عسکری ویکباب مکتب ابتدائیه وجود داشت ومرکز حکومت کلان شینوار نیز در آنجا بود . با لاخره که مرکز حکومت کلان به غنی‌خیل انتقال گردید قریه ده‌سرك بحکومت‌محلی اچین مربوط شد .

ده‌سوزی : قریه ئیست بفاصله١٤ کیلومتردرشمال‌غرب شهر قندهار که‌بین ٦٥درجه ٣٦دقیقه ٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٣٧دقیقه ٤٨ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌سی : قریه ئیست بفاصله٢٥،٥ کیلومتر درجنوب غرب یوسف خیل درعلاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ٦٨درجه ٢٥دقیقه طول‌البلدشرقی و٣٣ درجه ١دقیقه ١٧ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده‌سیدان : قریه‌ایست‌درحوزهٔ حکومت درجه اول پښتون کوت متعلق حکومت اعلی میمنه .

ده‌سیدان : قریه‌ئیست‌درقسمت‌وسطی جاگه شهر میمنه در حوزه حکومت اعلی میمنه .

ده‌شاباز : قریه‌ئیست‌بفاصله ٧،٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه کنج درعلاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ٥٠ دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٣ دقیقه ٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌شاه گل : قریه‌ئیست بفاصله١١،٥ کیلومتر در شمال قلعه کنج درعلاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦١درجه ٤٩دقیقه ٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ١١دقیقه ٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌شفیع : قریه ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درشمال شرق قلعه شین دند متعلق حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲درجه ۱۹دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲۳دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌شیخ (دریا): دریای است بفاصله۸۱ کیلومتر در جنوب مرکز هرات در علاقه گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۱درجه ۵۵دقیقه ۴۸ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۴درجه ۱دقیقه ۲۵ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

ده‌شیخ : قریه‌ئیست بفاصله۳۵،۵ کیلومتر درجنوب شرق شهرهرات که‌بین ۶۲درجه ۳۱دقیقه ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۱۳ دقیقه ٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌شیخان : قریه ئیست‌بفاصله ۵۰ کیلومتر بطرف جنوب قریه ارگون متصل سرك ارگون مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۶۹درجه ۸ دقیقه ۵۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۵۱دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌شیخ‌محمد : قریه‌ئیست بفاصله۱۱ کیلو متر درشمال غرب قلعه کنج درعلاقه نادعلی در حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۱درجه ٤۸دقیقه ۲۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۹ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده‌شیر : قریه ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتردرجنوب غرب ده تی تان در علاقه حکو متکلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۳درجه ۳۷دقیقه۵۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۲۷دقیقه ۱ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌شیردل‌خان : قریه‌ئیست بفاصله ٤،۵ کیلومتر درشمال قلعه نادعلی‌درحوزهٔ حکومت درجه‌اول چخانسورمربوط حکومت فراه که‌بین ۶۱ درجه ۵۱ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۲ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌شیرین‌عالم : قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر درشمال شرق‌قلعه نادعلی متعلق‌حکومت‌درجه اول چخانسور مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین ۶۱درجه ۵۳دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱ درجه ۲ دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌صالح(ده‌صلاح) : قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشمال شرق قلعه‌بنومتصل سرك درعلاقه حکومت درجه ٤ اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین۶۹درجه ۱۸ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۳۹ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌طاوس : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کنج درعلاقه‌نادعلی در حوزهٔ حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین ۶۱درجه ۵۰دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱درجه ۳دقیقه ٤۱ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است

ده‌عامل : قریه‌ئیست متعلق حکومت درجه ۳بلچراغ درحوزهٔ حکومت‌اعلی‌میمنه .

ده‌عزیزان : قریه‌ئیست ازقریه‌های جلگهٔ حکومت اعلی میمنه .

ده‌علی بیك : قریه‌ئیست بفاصله۱۲،۵ کیلومتردر شمال‌شرق قلعه‌شین‌دنددرحوزهٔ‌حکومت درجه‌اول‌شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که بین۶۲ درجه ۱۳ دقیقه ۵۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۲۱ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌علی‌جنگی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۱۶ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه کنج درعلاقه نادعلی درحوزهٔ حکومت در جهٔ اول چخانسور مربوط‌حکومت اعلی‌فراه که‌بین۶۱درجه ۴۷دقیقه ۳۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱د رجه ۱۲دقیقه ۵۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌غازی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۱،۵ کیلو متر درشمال غرب سنگر درعلاقه جلال آباد مربوط و لایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۳۳دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۴دقیقه ۵۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌غازی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۴،۵ کیلومتر درشمال‌شرق شین‌دنددرحوزهٔ حکومت درجه‌اول شین دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲درجه ۱۶دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۲۲دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌غازی : قریه ئیست بفا صله ۹،۵ کیلومتر در شمال غرب علاقه داری الیشنگ متصل سر کیکه بطرف جلال آباد میرود در علاقه حکومت کلان‌لغمان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۶ دقیقه ۴ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴ درجه ۴۷دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده‌غلام خان : موضعیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر درجنوب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۴۴دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۸دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

ده‌غلام‌شاه : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۷۳ کیلومتر درشمال غرب سرخ شهر در علاقه حکو مت درجه۴ کهمرد مر بوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین ۶۷درجه ۸دقیقه ۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲۸ دقیقه ۳۱ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده‌غنی‌خان : قریه‌ئیست بفاصله۴۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۴۰دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۱۷دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌فتح‌محمد : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۱۰،۵ کیلومتر درشمال‌قلعه کنج درعلاقه نادعلی درحکومت درجه‌اول چخانسور مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین ۶۱درجه ۴۸دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۹دقیقه ۶ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

ده‌قادر : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۲۲،۵ کیلومتر درجنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۳۱دقیقه ۳۹ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۳۰دقیقه ۱۷ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌قاضی : قریه‌ئیست بفاصله۹ کیلومتر درجنوب قریه وزیرآباد درعلاقه حکومت کلان بلخ مربوط ولایت

مزار شریف که‌بین ٦٦ درجه ٤ دقیقه ٢٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ٤٢ د قیقه ٣١ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

ده قاضی : قریهٔ ئیست بفاصلهٔ ١٢،٥ کیلومتردر شمال‌شرق قلعه شین‌دنددر حوزهٔ‌حکومت‌درجه‌اول‌شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که بین ٦٢درجه ١٤ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣درجه ٢١ دقیقه ٣٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده قاضی : قریه‌ئیست بفاصله ١٥ کیلومتر درشمال قریه باره خیل درحوزهٔ‌حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦٧ درجه ٤٧دقیقه ٤٩ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٢٧ دقیقه ١٧ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

ده قاضی : موضعیست بفاصلهٔ ١٧،٥ کیلومتردر شمال‌قلعه‌نادعلی‌درحکومت درجه‌اول‌چخانسور مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین ٦١درجه ١٥دقیقه ٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٨دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

دهك : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ٣،٥ کیلومتر درشمال غرب قریه دوست آباد مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦١ درجه ٢٦ دقیقه ٣٥ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ١٩ دقیقه ٥٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهك : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ١٠ کیلومتر درشمال شرق شهرفراه که‌بین ٦٢ درجه ١٠دقیقه ٢٢ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٢درجه ٢٨دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلدشمالی‌واقع‌است .

دهك : علاقه‌داری است درجه ٣ و مربوط حکومت اعلی غزنی ، این علاقه داری یك ساحه تخمین ٢٤ × ٣٠ کیلو متر را حاوی و در جنوب شرقی حکومت مذکور واقع شده ازحصص سرسبز و آباد ترین حکومتی بوده ، اراضی آن اکثر هموار وحاصل خیز است . ازطرف شمال مربوط است به‌بعضی حصص حکومت لوگر وبر خی بعلاقه داری زنه‌خان ونواحی قریه روضه وقلعه سردار مربوط مرکز حکومتی وازطرف غرب پیوسته است به تپه های نواحی قلعه جوز وسرکی که ازغزنی بکتواز رفته، غندی مرسل، بند سرده،وازناحیه جنوب لاحق است به توابع حکومت شرن وبعضا مربوطات حکومت محلی زرمت وغندی مرسل وبندسرده،وازجانب شرق به‌بند دولت خان و کلال‌گو و غیره مربوطات حکومت زرمت ، نفوس مجموعی آن ازبیستهزار نفر تجاوز می کند .

قراء وقصبات مربوطه : قریه‌دهك که درقلب‌علاقه‌داری ودریك نقطه سر سبز وخوش آب وهوا

افتاده و در عین حال مرکزعلاقه داری‌است، قریه‌خشك،قریه‌فجك ،قریه لغ آباد، قریه‌سنگر ، قریه قلعه علم ، قریه قلعه ملا ، قریه‌اولنگر ، قریه شاه‌خواك، قلعه‌علی ، قلعه‌مستاجر ، قریه ابراهیم‌زائی قلعه عثمان ، قلعه طره‌باز ، قریه چهار دیوارها ، قریه جهان آباد ، قریه گنبد ، قریه سلمان زائی قریه بالائی، قریه سوکو، قریه‌تپور ، قریه مهتر، قریه کندر ،قریه‌پای لچ ، قلعه لالا ،قلعه‌شادی ، رباط،رامك،تاسن،قلعه‌ذاکر، قریه‌هاره،سترتی‌ازقراءمشهور آن‌است. اهالی اینجا عموماپښتون بوده

قسم کلی آنرا ، غلجائی، گل خیل، مسعود، خروتی، رعناخیل، جلال‌زائی وسهاك‌تشکیل میدهد ومعمودی و زیری‌وسید نیز درتاسن ورامك‌بسرمی‌برند،تکانف‌اهالی‌درقراء رباط ، رامك، تاسن و دهك حس می گردد .

پیدا وار :

الف ـ پیداوارزراعتی: گندم‌ابی وللمی، جو، جواری، ارزن، نخود، ماش، مشنگ، لوبیا ، نسك شلغم، زردك، شرشم، شاخل، کچالو، گل‌آفتاب پرست، بیدانجیر،شبدر، رشقه، تنباکو، کدو بادنجان سوسنی، بادنجان رومی، بادرنگ، تره، تربوز وخربزه میباشد .

ب ـ پیدا وار معدنی : اگرچه تاحال درآنجا معدنی بکار نیفتاده مگر سنگ مرمر، انواع گل های معدنی برنگ های مختلف درتپه های خاکی و کوهای این منطقه کثرت‌دارد که اهالی درتزئین ورنگ آمیزی عمارات خودبکار می برند .

ج ـ پیداوار صنعتی : گلیم، نمد، ظروف‌سفالین، انواع‌خامك‌دوزی و گل‌دوزی‌ابریشم و گلابتون کاری‌است .

د ـ میوه‌جات: انگور،توت،سیب، زردآلو،ناك،جوز،آلوبالو،آلوبخارا، سنجد،امردوشفتالومیباشد

جاده ها : سرك عمومی ایکه از مرکز غزنی آغاز می‌یابد وقتی که از کوه بار میگذرد وبقریه ارز ونزدیك می‌شود یك‌شاخ آن بطرف شرق شمالی دور خورده بگردیز می رود ، شاخ دوم آن که بطرف کتواز می رود ازبین‌علاقه داری مذکور و حکومتی میری گذشته بالای سلطان باغ بندسرده را عبور وبازقبل ازاینکه به‌حکومتی‌شرن برسد بازهم بدوشاخ ازهم‌جدا ویکشاخ آن‌بمرکزشرن‌واز آنجابداخل کتواز وشاخ‌دیگر آن‌بارگون‌می‌رود .

پیشهٔ اهالی : مردان این نواحی بصورت عمومی به‌امور زراعت وباغداری وتربیه حیوانات وبعضا به‌تجارت مشغول بوده برخی اهالی ایام زمستان را که بیکار میمانند بخارج ویا مناطق دیگر مملکت برای کسب معیشت وغریبی می‌روند،طبقه نسوان عموما به تربیه اولاد وتنظیم منزل وبافت ودوخت مشغول بوده بعضا بامردان درامور زراعت نیز معاونت وهمکاری میکنند .

مزارات : مزارات معروف ومتبرك آن‌قرار آتی‌است :

۱ ـ مزارسلطان شهاب‌الدین غوری درقریه دهك .

۲ ـ مزار حضرت امام‌سیدحاجی درقریه رامك .

۳ ـ مزاربابا عبدل در شمال‌قریه دهك .

٤ ـ مزار هفت منصور درقریه تاسن .

علاوه بر مزارات مذکور یك تعداد مزارات دیگری در بعضی قراء آن نیز مورد اعتماد و اعتقاد اهالی بوده بنام های مختلف تعریف‌واهالی‌درهنگام طلب حاجات به مزار شان مراجعه‌وباستشفاع از روحانیت شان ازخداوند جلت عظمته طلب حاجت می کنند .

آثار عتیقه : درقریه تاسن تپه ایکه فهمیده می شود بقایای عمارت مخروبه ای است بنام کشك سلطان معروف ومیگویند یکوقتی تفرجگاه سلطانی بوده، حفریاتی تاحال‌دراینجا صورت‌نه گرفته

درغرب قریه فجك دشت وسیعی است که دران آثار عمارات مخرو به ای بنام تپه هـای خـا کی مو جود و آنرا بـاغ آرام می نـامند ومشهور است که وقتی تمـام این دشت باغ وا حدی بو ده وتپه‌های‌مذکور آثاروخرابه‌های عماراتی‌است که درباغ‌مذکورساخته شده بود .

عنعنات و رسو م ملی : اهالی اینجا که بمسا عدت حسن آب وهوابنیه های قوی وسالمی دارند عموما گـندم رنـگ وخوش قواره، چشم وموی سیاه ، ریش های‌انبوه وابر وان تنـدی دارند . اطفال ذکور شان تارسیدن بسرحد بلوغ ، پیراهنی‌دراز دربرو کلا هی برسر وچپلی به پـا داشته سررا می تراشند ولی همینکه بسن بلوغ رسیدند مـوی سررا گـذاشته بنـام پیچـه عقب گـو ش تاب میدهند و دستا ر رنگه می‌بندند . جوانان ریش راتراشیده وسبیل میگذارند ، ر یش سفیدان ومعمرین وطبقه روحانی وعلماء ریش درازی گـذا شته عمائم سفیـداستعمال می کـنند بعلـماء وروحانیون قدروقیمت قابل‌وصفی قائل‌می‌شوند ، طبقه‌اناث در دوران دوشیز گی پیرا هن بلند ورنگه‌وتنبان‌سفید، کلان ونیلی وبعدازانکه عروسی‌شدند پیراهن بسیار دراز و چین دار،مر کب ازتکه های سیاه‌وسرخ،وتنبانی رنـگه کـه از زانو پایـان به پاچسپیده وقسمت بالائی آن‌فراخ و کـلا ن ا ست‌استعما ل می کـنند، ازپای پوش بصو رت عمومی پیـزار وچپلـی می پوشنـد پوشیدن پیزار قرس واستعمال انواع زیورات فـلزی از قبیل گـلوبند وبازو بنـد و گـل‌پیشـانی ومیخك‌بینی و گوشواره نیزاستعمال مینمایند . درستر و حمایه‌نسوان اهتمام کـاملی بخرج میدهند حوادث بسیاری‌هم‌بنام ناموس‌داری درین‌نواحی بروز میکند .

مرده داری : اگر مرده صغیرباشد ازطرف اولیاء مرده، اقارب وخویشاوندان مطلـع و مرده را بعد ازمراسم تکفین وتجهیز دفن‌وسه‌روز فاتحه‌داری نموده بعدازسه‌روز مراسم عزا وفاتحه داری را خاتمه مید هند . تعزیه مردانه در مسجد و زنانه در خا نه مرده دار صورت مـیگـیرد . و اگر مرده کـبیر بـاشد بازهم عـلاوه براقارب وخویشاو نـدان، السواقوام دوردست را نیز برحادثه مطلع گردانیده وخلق بسیاری خصوصا علماء و شاگردان شان جمـع گـردیده مرده را بامراسم مخصوصه مذهبی بخاك‌می‌سپارند، بالای خاك مرده ازطرف علماء مواعظ موثری ایراد وبعدازان بخانه مرده دارمراجعه‌وپس‌ازایرادعا واتحاف‌رحمت‌ومغفرت بروح‌مرده‌جماعت‌پراگـنده وسرازفردای آن سه‌روز کـامل فاتحه دار ی ازمردان در مسجد و زنانه در خانه مرده دار برپا بوده‌خلق‌دسته‌دسته‌ازدورو نزدیك آمده‌فاتحه‌میدهندوبه کـسانیکه‌ازدورتر آمده‌اندنان‌وبه‌باقی‌هرقدر کـه‌می آیند چای داده می شود . دردادن اسقاط نیز افـراط کـاری میکنند اکـثر کـسانیکه اقتصادیات شان‌خوب‌نه‌باشددرمرده داری‌شدیداً خساره‌مندمی‌شوند. درشب‌اول‌مقداری‌حلوا کـه آنهم مصارف گـزافی رااستلزام می کـند ازخانه‌مرده‌دار به‌مساجده ومسا کـین داده می‌شود، درجمعه اول خیرات زیـادی که مصرف چندین گوسفند و مقدار قابل اعتنا ی برنج و روغن را احتوا می کـنـد نیز ازطرف ولی متوفـی صورت میـگیرد، همچنان شب چهـل و بازشب‌سال گـره وشب های ۷و۹ عیدقربان و۲۷ و۲۹ رمضان سال‌اول دادن همچه‌خیرات ها معمول است . در روز اول عید گرفتن فاتحه نیز رائـج‌است درین روز فقط اقوام واقا رب مرده بخا نه‌مرده دار آمده مراسم تعزیت وتسلی را ایفامیدارند .

مراسم عید : درعیدفطر همینکه نماز صبح خوانده شد از هر خانه بقدر استطاعت پلو، شوربا قورمه،چای وغیره بمسجد می آورند وناشتای مفصلی می کنند ودر همین جاصدقه فطررا درحضور همه بملا امام خودمی پردازند وباز بعد ازفراغ بصورت دسته جمعی بمنازل همدیگر عید مبارکی می روند و اگر مرده داری دربین باشد اولتربخانه مرده دار والااول بخانه کلان وریش سفید قوم وسپس بخانه های دیگر می روند ، بعد ازان جوانان قریه های مختلف درنقطهٔ معینی جمع گردیده سه روزرابجشن واسپ دوانی ونشان ونیزه زدن واتن وساعت تیری میگذرانند .

ازدواج : وقتی پدر وباولی ووارثی می خواهد پسر خودرا نامزد کند وبعد ازجستجو وپرس وپال دختری را که مورد پسند شان واقع شودیافتند، هیئتی ازریش سفیدان وروحانیون رابنام (مرده ره) یعنی محرکه بخانه پدردختر میفرستند زمانیکه این وفد نزد پدرویا ولی دختر مذکوره رفتند بعدازصرف چای اظهارمطلب میکنند ، پدرخیل دختر در جلسه اول جواب نفی ویامثبت نمیدهند، دادن جواب را بعد ازاستشاره اقارب ووابسته گان خود وعده میدهند، این وفد مراجعه می کنند و بمصلحت می پردازند وفدمذکور بعدازمرور ایامیکه پدر دختر استمهال کرده بود مجددا مراجعه ودرین بار چون پدر دختر مصلحت خود را هم تمام کرده میباشد جواب منفی ویا مثبتی میگیرند . هر گاه نتیجه مثبت بود مقدار مهر یعنی تو یانه که اقل آن دوازده هزار افغانی واکثر آن از شصت و هفتاد هزار تجاوز می کند با اندازهٔ رخت به انواع مختلف، مقداری برنج، روغن، گوسفندوولوریکه دروقت توی متحمل خواهدشد تمام آنرا مفصل تعیین وبعد از طرف پدر دختر شیرینی دادشده دعا وفاتحه صورت میگیرد . وقتی بخانه پدر پسر آمدند وشیرینی را آوردنددرخانه پسر این موفقیت ذریعه چندفیر تفنگ وتقسیم مقداری شیرینی اعلام میگردد تامردم دور و نزدیك نیز مطلع شوند . بعدچند روز پس ازاخذ ترتیبات لازمه نصف مقدارولوررا بامقداری زیورات وچندجوره رخت ویك مقدار برنج وگوسفندوروغن وشیرینی از طرف پدر خیل پسر باداماد بخانه پدر دختر برده باصطلاح پای وازی می کنند درمقابل ازپدردختردستمال دریافت میدارند ووقتی پس بخانه آمدند باز هم بفیر های تفنگ ودادن شیرینی واجتماع زنان وسرودن آواز ونواختن دایره (دف) جشن مختصری برپامی کنند وقتی داماد باقیما نده ولور ومقدار مصارفی را که باید درانجام توی متحمل شود اکمال وبرای عروسی کردن مستعدشد، ازپدرخیل دختر وقت گرفته قبل از شب توی چندنفرزن را بنام تنگر بخانه پدر دختر ارسال وبعد ازسه روز داماد خیلی طور دسته جمعی از زن ومرد باروحانیون وریش سفیدان وجوانان قریه، بابدرقه فیرهای تفنگ ونواختن دهل واسپ دوانی واتن، بخانه پدردختر مراجعه ودرآنجاهم، چون اقارب پدردختر جمع آوری وبرای مهمانداری ذریعه همان مصارفی که ازداماد گرفته اندترتیبات مفصلی گرفته میباشد، ازمهمانان پذیرائی وبعدازان مراسم نکاح وتعیین مهر موجل وترتیب نکاح نامه صورت گرفته وفردادختررا برگادی ویا اسپ و اشتری سوار وباز هم بانواختن دهل واتن واسپ دوانی ونیزه بازی وهلهله وهمهمهٔ زیادی بخانه دامادمی آرند . دراینجا نیزازیك تاسه شب دیگر مراسم میله وساعت تیری از طرف جوانان اقارب واهل قریه برپا میباشد

بعدازان‌هم‌مراسم‌دیگری‌را که‌مقداری‌مخارج ومصارف رااستلزام می کند ایجاب مینماید. وقتی این‌همه مراسم و معمولات گذشت داماد ویاپد راوحساب خودرا میداند که آن‌زن در برابرچه مصرفی‌بخانه‌اوآمده، حالاحساب‌وپول‌وقرضی‌را که‌براقتصادشان‌تحمیل‌شده متحسس‌وتمام آن‌شرینی هائیکه‌ازین‌زن آورده‌اندوجشن‌وشادی‌چشیده‌اند بیکبارگی‌در کام‌شان تلخ میگردد، خلاصه درپایان کار هرقدر هم سطح اقتصادشان بلند باشد ورشکست‌شده‌وخواه‌مخواه زمین ویاباغ وکاریزی‌را باید گروداده‌باشند.

مراسم تولدی: وقتی درخانهٔ کسی پسری تولدشد دراول تولدی چندفیر تفنگ صورت میگیرد ومقداری میوه‌تقسیم وجشن مختصری برپا میشود ولی درروزسوم باتحمل‌مصارف گزافی که‌از سه‌چار گوسفند وپانزده سیربرنج وروغن تشکیل میبابد ضیافتی ازطرف‌پدر مولود ترتیب وتمام روحانیون و علماء و موی سفیدان دورونزدیک‌را جمع‌نموده بعدازصرف‌نان‌مراسم اسم گذاری طفل بادعاوفاتحه صورت میگیرد. دراینجانیزتقسیم مقداری‌شرینی معمول‌است بعدازانجام مراسم مذکور علماء وریش‌سفیدان‌مرخص ولی‌جشن وشادی جوانان و زنان تایکی دو روز دیگر برپا بوده نواختن دهل واسپ دوانی ونیزه زدن و اتن های زنانه‌و مردانه دوام‌دارد که دراینجا نیز مقدارمصرف قابل اعتناء میباشد.

مراسم مهمانداری: اهالی اینجا نیزمثل سائر اقوام پښتون‌مهمان نواز بوده مهمانان نا شناس را درمسجد می‌پذیرند وخیلی باپیشانی‌باز ازایشان حسن استقبال می کنند.

اختلافات ذات‌البینی: چون اهالی اینجا بعلماء ورو حانیون وریش سفیدان خود عزت و احترام قابل‌وصفی قائل میباشند اختلافات و دعاوی معضل و مشکل ذات البینی را ذریعه جرگه های قومی والسی که مرکب از ذوات طبقه فوق‌میباشد حل‌میکنند. قراری را که‌این طور جرگه‌ها در موضوعی عقد کنند مدعی ومدعی علیه مجبور اندبان اکتفا کنند، اگر در بین دو کس کشیدگی واقع گردد و قتی حادثهٔ مرده داری در بین آمد آنرا کنار گذاشته بامرده دار درمراسم‌تعزیت وتسلی شرکت‌میکنند ولی‌چون مراسم مرده داری خاتمه‌یافت خفقان‌خودرا ازسر میگیرند واگر احیاناً در بین دو کس محرکه‌ای حادث و سر بحکمیت حکومت بکشد باز هم فیصله ایکه حکومت بکند دربین شان قاطع و قابل رعایت نبوده و جداگانه ذریعهٔ جرگهٔ قومی باید در بین شان حکمیت و قضاوت شود. قضاوت جرگه غیر قابل تردیداست وطرفین متخاصمین باذعان مجبور اند.

سپورت وتربیه بدنی: درماهای حمل و ثور طبقهٔ جوان این‌عمل را ذریعهٔ اسپ‌دوانی، نیزه زدن کشتی گیری، خیززدن از بالای‌اسپ، دویدن وخیز درازصورت میدهند، درایام زمستان به‌سیر وشکار در کوها، صید خرگوش و روباه و شکار کبک‌عمل سپورت رابجا می‌آرند، در اعیاد ومیله ها در انداخت باتفنگ و تیر های مخصوصیکه می‌سازند ونیزه زدن ازپشت اسپ مهارت‌خاصی‌نشان میدهند.

مراسم اجتماعی : اهالی اینجا زن ومرد نوع دوست بوده ترحم برضعفاء ،دستگیری ازمساکین ، دلجوئی ایتام وبینوایان ، احترام وحرمت بزرگان وشفقت برخوردان و عیادت مریضان از ملکات مخصوصهٔ مردان این‌سرزمین است . درمسائل‌شجاعت‌وسخاء وجوان‌مردی باهم رقابت‌می کنند .

معارف : اگر چه این علاقه داری متناسب باوضع جغرافیائی خود گنجایش مکاتب زیادی دارد مگرتنها یك‌مکتب ابتدائی‌درقریه رامك درسال۱۳۱٦ تاسیس گردیده که اطفال قریه مذکور وبعضی قراء نزدیك آن دران‌تدریس‌می شوند، مکتب دهاتی در ین او اخر در قریهٔ رباط اساس گذارده‌شده . اهالی‌اینجا باعلم و معارف علاقه دارند ازهمین‌جاست که در هر قریهٔ‌آن مدرسهٔ مذهبی به‌معلمی مولویان مساجد قراء بزرگ دایر وچندین نفردران مشغول درس‌می‌باشند برای تحصیلات عالی به دیار دور دست می‌روند. اهالی اطفال ذکور وا ناث خود را در نزد ملای مسجد شا گرد می‌شانند، دختران تاسنین دوازده و پسران‌تا زمانیکه وضع‌حیات‌اقتصادی برایشان مساعدباشدبه‌تحصیل علوم مذهبی می‌پردازند. مراتب ذکاء اطفال این منطقه بلند بوده وقتی که فارغ‌التحصیلان‌مکتب ابتدائی‌مذکور بمکاتب‌عالی می آیندغالباً گوی سبقت رامی ربایند .

انواع اراضی : اراضی این منطقه که دربین یك وادی و سیعی کائن است علی‌الا کثر هموار وبرای زراعت استعدادخاصی دارد،قسم جزوی آن که‌در نزدیکی تپه‌هاواقع‌است ناهمواری داشته وقسما ریگزار وبرای زراعت کم استعداد است .

طرز آبیاری : آبیاری اینجا با لعموم ذریعهٔ کاریز هائیکه ازدامنهٔ تپه‌ها کشیده شده واز دوصدوپنجاه تاسه صد وپنجاه چاه‌دارد صورت میگیرد، این کاریز ها که در اول هرکدام مصارف گزافی رابه‌صاحبان‌خودتحمیل کرده، اگراحیانا باثر حادثهٔ خرابی‌پیدا می کند چون درین اواخر به‌سبب‌بحران‌اقتصادی، سطح حیات اکثر دهاقین خیلی‌منحط گردیده،بعضاسال‌ها متروك و مخروبه میمانند . چاهای این کاریز ها در نزدیکی تپه ها از ۵۰ متر تا ۹۰متر عمق داشته هرچه پایان‌تر می آیدعمق کم‌تر می شود.وعلی‌الاکثرطول‌هریك‌ازین کاریزهابه‌ده‌الی‌دوازده کیلو متر بالغ بوده ودر تمام این طول درزیر زمین و ازیك چاه بچاه دیگر آب آن جریان می‌یابد . خلاصه آبیکه از زیر زمین برای این اراضی بدست می آید خیلی پر مصرف بوده ومعذالك برای‌اراضی وسیع‌آن مساعد ومکفی نیست.امیداست باثر بند هائیکه درین‌اواخر بنام‌بندزنخان وسرده زیرنظر است مقداری ازحوائج آبیاری‌این منطقه خوش‌آب‌وهوا مرفوع واهالی آن مرفه شوند .

آب و هوا : این‌منطقه هم مثل سائر حصص غزنی برف گیربوده در سه ماه زمستان زیر برف مستور ودربهار باران و افری باریده اراضی را که آب کاریز هابرای مشروب گردانیدن آن کفایت نمیکند برای للمی کاری مساعد میسازد . دربهار ، باران های زیادی دراینجامی بارد، آب خیزی کاریزها مربوط بکثرت و قلت‌برف وباران زمستان و بهار آن‌است،اگر بارند گی‌وفرت داشته باشدآب کاریز هانیز وافر والاعلاوه براینکه آب کاریزها کسر می نماید للمی کاری‌هم

نمی‌شود ویاخوب‌حاصل‌نمی‌دهد . چون‌این‌منطقه بادندارد در زمستان باوجود کثرت برف‌هوای آن معتدل است .

حیوانات‌اهلی : اسپ ، اشتر ، گاو، گوسفند بز ، و الاغ اند . اسپان اینجا که از جنس اسپان و زیری اند سر کوچك و گوشهای بلند و چنگ و جثهٔ متوسط دارند و تند روانند خصوصا متحمل و قابل وصف میباشند چون‌این منطقه باکهسار اطراف تماس دارد لذا دارای علوفهٔ وافری برای اشتر ، گوسفند و بز بوده برخی اهالی به تربیه حیوانات مشغول می شوند .

حیوانات و حشی : آهوی دشتی ، آهوی کوهی ، خرگوش واز سباع گرگ، روباه ودلخفك درنواحی آن یافت می‌شود .

طیور: کبوترخانگی ، کبوترصحرائی ،کبك، تیهو، بودنه، سارك، فاخته، قمری، گل‌سر ، ساره ، جل ، اگن ، مرغابی ،قاز، کلنگ، باز وباشه درین منطقه بعضا مربوط بیکی از مواسم‌وبرخی هم‌ازحیوانات دائمی آن میباشند .

صادرات وواردات : اهالی اینجا مواد محتاج الیهای خودرا از قبیل رخت باب ، تیل خاك ، چای وبوره‌ومواد کارآمد افزارزراعتی خودرا ازمرکز غزنی و یامرکزمملکت واردمی کنند .

صادرات‌شان بمرکزحکومت‌اعلی‌غزنی‌عبارت‌ازچارمغز،تربوز،خربزه،پشم‌وسائرمیوه‌جات‌بوده، گندم وحبوب دیگری نیزازقبیل ماش،مشنگ وجواری‌برای فروش‌بمرکزحکومت‌اعلی‌می‌رسانند.اهالی اینجا درتجارة نیز سلیقهٔ خوبی دارند، گاو، گوسفند ، روغن و قروت بگر دیز و کتوازوبر خی میوه باب وتربوز را تامرکز مملکت‌نیز برای‌تجارة می‌برند.

وجه تسمیه : چون دهك مصغر ده وشاید در اول وهله قریه د هك که امروز قریهٔ کلان و مرکز علاقه داری راتشکیل داده، قریهٔ کوچکی‌بوده‌است،لذا د هك‌تسمیه وبهمین اسم‌باقی‌مانده‌وحالاهم بهمین نام یاد می شود .

ده کپك : قریه ئیست بفاصلهٔ۹ کیلومتر بطرف شمال غرب شهر کابل متصل سرك مربوط حکومت درجه٤ ده‌سبز متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٩ درجه ۷ دقیقه ٦ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤درجه ٣٣ دقیقه ٣٤ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع است .این‌قریه در٦ کیلو متری مرکز حکومتی ده‌سبز واقع است . سرك عمومی کابل - چاریکاراز جنب این‌قریه‌میگذرد،قریه مذکوردردامن کوتل‌خیرخانه‌واقع واراضی آن قابل‌الزراعت میباشد .

ده کج : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ٢٤ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعهٔ‌جوین مربوط حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ٦١درجه ٢٧دقیقه ٥٣ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٣١دقیقه ٢٩ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده کدی : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ٥٤ کیلومتر در غرب قلعه‌غوریان درعلاقه حکومت کلان غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٠درجه ٥٤دقیقه ٢٤ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤درجه ٣٠دقیقه١٨ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

ده کراونا : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ٦ کیلومتر درجنوب غرب قلعهٔ سیغان‌سرایك، متصل دره کراونا مربوط حکومت

اعلی پروان که بین ٦٧ درجه ٣٨دقیقه ١٧ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ١٠ دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده کره : قریه ئیست بفاصلهٔ ١٤،٥ کیلومتر در جنوب شرق بلچراغ مر بوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٥ درجه ١٦دقیقه ١٨ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥درجه ٤١ دقیقه ٤٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده کشك : قریه‌ئیست بفاصلهٔ٥٤،٥ کیلومتر درشرق قریه‌حوض میرداؤد، درعلاقه گذره مر بوط ولایت‌هرات که‌بین ٦٢درجه ٤١دقیقه ٥٢ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٤درجه ٩دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده کنار : قریه ئیست‌بفاصلهٔ١٨،٥ کیلو متر در جنوب شهر هرات متصل نهر جو ینو مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ٢١دقیقه ٢٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ در جه ١٧ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

ده کوچی : موضعیست‌بفاصلهٔ ٨،٥ کیلومتر درشمال‌غرب شهرقندهار در حوزهٔ ولایت قندهار که‌بین٦٥درجه ٣٨دقیقه ١٢ثانیه طول‌البلدشرقی و٣١درجه ٣٧دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده گرد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ٢٠ کیلومتر بطرف‌مشرق مر کز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٨درجه ٥٤دقیقه ٢٧ثانیه طول البلدشرقی و٣٥درجه ٣٣ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده گل : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ٢٣ کیلومتر درجنوب شرق اوبه مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٣درجه ٢١ دقیقه ٣٠ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤در جه ٢٠دقیقه ٣٢ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است ،

ده گل محمد : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ٢ کیلومتردرشمال‌قلعه‌نادعلی در علاقه‌حکومت چغانسورمربوط‌حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ٦١درجه ٥١دقیقه ٣٠ثانیه طول‌البلدشرقی و ٣١درجه ١دقیقه ١٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده گنی : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ١٧،٥ کیلومتر درجنوب شرق‌نمله در علاقه حکومت درجه‌اول خوگیانی مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین ٧٠درجه ١٢ دقیقه ٢٦ ثانیه طول ا لبلد شرقی و٣٤ درجه ١٥ دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌لا نجاچی : قریه ئیست‌بفاصلهٔ ٢،٥ کیلومتر در جنوب غرب جلر یز درعلاقه حکومت درجه ٢ میدان مر بوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بین ٦٨درجه ٣٦ دقیقه ١ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٢٨دقیقه ٣٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده لنگران : قریه‌ئیست بفاصلهٔ٣٥،٥ کیلومتر درغرب ارغنده بالا درعلاقه حکومت‌درجه٢پغمان مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٨درجه ٣٨دقیقه ١٣ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٣١دقیقه ٢٤ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع‌است .

دهله : حکومتی است درجه ٤ مربوط ولایت‌قندهار که‌بین٦٦درجه ۲۱دقیقه طول‌البلدشرقی و۳۲ درجه ۱۹ دقیقه ۲۷ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع بوده وازسطح بحر تخمین ۲۵۰۲ مترارتفاع دارد این‌حکومت دارای ۲۳قریه‌خورد وبزرگ میباشد،آب وهوای آن درزمستان‌معتدل و درتابستان گرم میباشد گرچه‌درزمستان بعضی‌اوقات برف هم‌میبارد‌ولی‌بزودی ذوب میگردد اما در زمستان اکثرا باران زیاد میبارد ، رودارغنداب درحدود (گیچ) قریه (کپروی) به منطقه دهله‌داخل وبه‌حدود قریه(ده‌بوجی) ازنقاط دهله گذشته واکثر حصص‌راآبیاری مینماید ولی با اینهم از آب دریای‌مذکور باندازه کافی‌درین‌منطقه استفاده نمیشود مردم‌غالبا کشت‌وزراعت خودرا‌ذریعهٔ آب باران که‌ازشیله ها سرازیر میشود آبیاری‌مینمایند . زراعت آن‌عموما ازنوع گندم،جووجواری میباشد وبعضاشالی کاری‌نیزدارد، درباغهای آن اکثرا اشجار شکرپاره، انجیروبمقدار قلیل‌توت هم‌پیدامیشود . حیوانات‌اهلی آن عبارت‌ازاسپ ،شتر، مرکب، گاو، بز، گوسفند است‌وازحیوانات وحشی درکوهای آن آهو، خرگوش ، روباه ، گرگ وجود دارد ، در دهله یک‌قلعه قدیمی بنام‌قلعه (شاه‌ولیخان) مشهوراست که‌آثاربرج وباره آن تاکنون باقیمانده ، شاه‌ولیخان ازقوم فوفلزائی‌ووزیر اعلیحضرت احمد شاه بابای درانی بوده همچنین یکنفروکیل ازطرف اهالی‌دهله انتخاب وبشورای‌ملی فرستاده‌می‌شود.

دهله : قریه‌ئیست بفاصله٤٦، کیلومتر درشمال شرق شهر قندهار متصل سرکیکه بطرف باغتو می‌رود وبین ٦٥درجه ٥٦دقیقه ٤٧ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ٥۳ دقیقه ٤۳ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

دهله : قریه‌ئیست بفاصله٤٥ کیلومتر درجنوب‌شرق شهر هرات مربوط ولایت‌هرات که بین ٦۲ درجه ٤۱ دقیقه ۱۲ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۱٦ دقیقه ٤٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دهلیز کوتل : کوتلی‌است بفاصله٤ کیلومتر درجنوب‌شرق سرحدواخان مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۳ درجه ۲۹ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ٥۸ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده‌ماما نور : قریه‌ئیست‌بفاصله ٥ کیلومتر درجنوب قلعه کنج درعلاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین ٦۱درجه ٥۳دقیقه ۳۰ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۳دقیقه ۲۳ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده‌مایون«همایون» : قریه‌ئیست‌بفاصله٥،٥۸ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکزهرات که‌بین ٦۱درجه ٥۹ دقیقه ۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱٦دقیقه ۲٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده‌محمدرحیم : قریه‌ئیست‌بفاصله٥،٥ کیلومتر درشمال‌شرق نادعلی درعلاقه حکومت درجه‌اول چخانسورمربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین٦۱درجه ٥۲دقیقه ٥۷ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۰ درجه ۳۸ثانیه‌غرض‌البلد شمالی واقع است .

ده‌محمود : قریه ایست متعلق حکومت‌درجه ۳ بلچراغ درحوزهٔ حکومت اعلی میمنه .

ده‌مرادخان : قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر درشمال‌قلعه کنج درعلاقه‌نادعلی درحکومت درجه اول چغانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ٥٢ دقیقه ١٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٨دقیقه ٣٧ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده‌مرادخان : قریه ایست درحوزهٔ حکومت درجه ۲ چهاردهی مربوط ولایت کابل .این‌منطقه مانند سائرنقاط چهاردهی خرم وشاداب بوده انواع غله‌باب ازقبیل گندم، جو،جواری، شرشم و هکذا سبزیکاری مانند گندنا ،بادنجان رومی وسوسنی ، کچالو، ترب ، خیار وشلغم کشت میشود . ازاشجار درخت چنار، بیدوتایك اندازه توت هم غرس وتربیه میگردد . مردم آن غالبا زراعت پیشه‌اند ، بعضا درمرکز کابل بماموریت وخدمت دولت هم مصروف اند .

ده‌مزنگ : قریه‌ایست بفاصله ۳ کیلومتر بطرف غرب شهر کابل که بکنار چپ دریای کابل (باعتبار سمت جریان)متصل‌سرك کابل‌وشیرشاه‌مینه‌افتاده‌است‌وبخط‌طول‌البلدشرقی٦٩درجه٨دقیقه و٣٨ثانیه وعرض‌البلدشمالی٣٤درجه٣٠دقیقه٣٦ثانیه‌واقع‌میباشد،ده‌مزنگ‌حاضرادرحوزه بلدیه کابل میباشد. دارای مساجدمتعدد،حمام‌ودکاکین‌بوده وبطرف‌شرق‌آن‌محبس‌عمومی‌ده‌مزنگ‌واقعست،در گوشه شمال شرقی آن گدامهای‌متعددی‌دردامان کوه آسمائی‌ازسنگ‌ساخته‌شده‌وبنام(گدامهای‌ده‌مزنگ) معروف‌است . درشمال‌قریه مذکورسرکی دردامنه آسمائی شرقا وغربا امتداد دارد که بزیارتی مشهوربنام (زیارت‌شاه‌مردان) انتهامی‌یابد.طبق‌روایت سراج التواریخ (ج۱) هنگامیکه خرقه مبارکه حضرت‌رسول مقبول صلعم ازبدخشان بقندرهار نقل داده میشد ازقریه دهمزنگ عبور نموده وچند روزی درموضع زیارت مذکور توقف کرده بودند . منارعلم وجهل‌نیز دربالا کوه دهمزنگ برکنارسرك‌عمومی کابل وشیرشاه‌مینه‌برفراز تپه گکی‌قراریافته‌است،این منارردرزمان امان‌الله‌خان‌به‌اثر پیروزی که درخاموش‌ساختن‌غائله‌سمت‌جنوبی‌نصیب‌حکومت‌شده‌بود بناگردید . زیراحکومت‌میدانست که‌دراحداث غائله‌مذکوردست‌دشمنان‌خارجی‌دخیل‌است‌این‌حادثه‌درلوحه منار بقلم درشت‌حك‌شده‌است وهکذامنار دیگری بفاصله‌تخمین‌یکصدمتردرنقطهٔ تقاطع سرك‌دارالامان وسرك کابل‌ـشیرشاه‌مینه،بنام‌عبدالوکیل خان نائب‌سالار که‌درجنگ‌بایکدسته‌دزدان‌در کوهدامن در ۱۳۰۹ شمسی کشته شد بنایافته است .

ده‌مستان : قریه ئیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درجنوب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤درجه ٤٦دقیقه ١٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢درجه ١٩ دقیقه ٤٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است

ده‌معصومه : قریه‌ئیست بفاصله ٥،٥ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه کنج درعلاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چغانسور مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین٦١درجه ٤٩ دقیقه ٥٧ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٧دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده مغل : قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درجنوب مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۲۳ دقیقه ۳٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦ درجه ۵۱ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده مغل (محله): قریه‌ئیست بفاصله ٤۷ کیلومتر درجنوب‌شرق شهرهرات مربوط ولایت‌هرات که بین ٦۲ درجه ۳٤دقیقه ۱٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۲ دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده ملادان : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱٦،۵ کیلومتر درجنوب غرب هرات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ۵دقیقه ۳٦ثانیهٔ طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱۹دقیقه ۳٦ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

ده ملاغنی : قریه‌ئیست‌بفاصله ٦،۵ کیلومتر در غرب قلعه کنج درعلاقه نادعلی درحوزه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ٦۱ درجه ٤۹ دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۵ دقیقه ٤۱ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده ملایان : قریه‌ئیست بفاصله۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰درجه ۲۵ دقیقه ۱۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦ درجه ٤۱ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده ملیان : قریه‌ئیست بفاصله ۳٤ کیلومتر درجنوب شرق‌قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان‌ولایت قندهار که‌بین٦۷ درجه ۱٤ دقیقه ۲٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۲ دقیقه ٤۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده منی : قریه‌ئیست بفاصله ٤،۵ کیلومتردرقلعه چهاربرجك متصل سرك در حوزه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین٦۲درجه ۵دقیقه ۱۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ۱٦دقیقه ۲۳ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده میان : دریائیست‌بفاصله ۸۰ کیلومتر درشمال شرق قلعه‌شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ٦۲درجه ۲۵دقیقه ۱٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ٤۱ دقیقه عرض‌البلدشمالی واقع است و«بدریای اولانگ وزمی‌ریزد .

ده میران : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب بلچراغ درعلاقه درزاب وگرزیوان مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین٦۵درجه ۱۵دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ٤۳ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

ده میرزا قاسم : قریه‌ئیست‌بفاصله ٦،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعه‌شین‌دند درحوزه حکومت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین٦۲ درجه۱۲دقیقه ۲۹ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۳درجه۱۷ دقیقه ۱۲ ثانیه مربوط‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

ده میری : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر درجنوب غرب هرات مربوط و لایت هرات که بین٦۲ درجه

۵ دقیقه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱۸دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده مینار : قریه‌ئیست بفاصله۶۰،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکزهرات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۱درجه ۵۹ دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۱٦ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده نامه کوتل : کوتلی است بفاصله۳۸ کیلومتر درجنوب‌مرکزتاشقرغان (خلم) مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت‌مزار شریف که‌بین٦۷درجه ٤۲دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۲۸ دقیقه ۲ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده نائب : قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتردرغرب قلعه‌چاربرجك درعلاقه‌چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۲ درجه ۱دقیقه ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۱۷دقیقه ۲٤ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دهن‌دره : قریه ایست متعلق‌حکومت درجه۳ بلچراغ درحوزه حکومت‌اعلی میمنه .

دهن‌قول : قریه ایست در۱۷ کیلومتری سروبی‌درحوزه‌حکومت درجه ٤ سروبی مربوطولایت کابل .

ده نو : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر درشمال‌غرب تاشقرغان (خلم) مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت‌مزار شریف که‌بین٦۷درجه ۳۵دقیقه ٤۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦درجه ٤۷ دقیقه ۹ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده نو : قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر درشمال داؤد خیل متصل سرکیکه بطرف کلنگار میرود مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بین٦۸درجه ۵۹ دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۳دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

ده نو : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲٤ کیلومتر درجنوب‌شرق مرکز فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین۷۰درجه ٤۲دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۵۵ دقیقه ۳۱ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده نو : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱٤،۵ کیلومتر بطرف‌جنوب‌قریه زاهدآباد متصل دریای لوگر مربوط ولایت کابل که‌بین٦۹درجه ٤دقیقه ٤۳ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۹دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده نو : موضعیست‌بفاصله ۳ کیلومتر درشمال‌مشرق شهرمیمنه متعلق‌حکومت اعلی‌میمنه که بین٦٤درجه ٤۸دقیقه ۱۸ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵٦ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده نو : قریه‌ئیست بفاصله۹ کیلومتر بطرف‌غرب سرای‌خواجه‌واقع گلدره متصل‌سرك‌درعلاقه‌حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین٦۹ درجه۱دقیقه ۵۹ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه٤٤دقیقه۵۱ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

ده نو : قریه ایست‌متعلق حکومت‌درجه ۲ شیرین‌تگاب‌درحوزهٔ حکومت اعلی میمنه .

ده نو . قریه‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب‌غرب قریه زاهدآباد نزدیك دریای لوگر مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۹ درجه ۱ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه۳ دقیقه ٤۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده نو . قریه‌ئیست بفاصله ٤۳ کیلومتر درشرق قلعه آقچه مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٦ درجه ۳۱دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦درجه ۵٦دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ده نو . قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درجنوب شرق دولت آباد مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف .که بین ٦۷ درجه ۷ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۹درجه ۵۹ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

ده نو . قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر درجنوب‌شهر هرات‌مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ۱ دقیقه ۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱۵دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

ده نو : محله جدید الاحداث ئیست د ر غرب شهر کابل مربوط ناحیه ۵ بلد یه کا بل د ا رای عما رات وسرك‌های عصری .

ده نورك : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۲۰،۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه‌اسد درعلاقه حکومت‌درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵ درجه ۲٤ دقیقه ۱۲ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۹ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده نورمحمد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۵۱ کیلومتر درشمال شرق شهرفراه که‌بین ٦۲درجه ۱۵دقیقه ٦ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۵۰دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نوروز : قریه ئیست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر درغرب شهر قندهار نزدیك دریای ارغنداب مربوط ولایت‌قندهار کهٔبین٦۵ درجه۳۳دقیقه ۱۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۳۵ دقیقه ٤۲ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دهنه غوری : علاقه‌داری است در جه ۲ مربوط حکومت کلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که دارای اراضی زراعتی بوده وحبوبات آن گندم ، جو ، جواری، کنجد، شرشم، زغر، ارزن ،ماش‌وغیره می‌باشد درخت های میوه‌دار مانندانگور ، زردالو، آلوبالو، سیب، بادام، توت و غیره زیاد پیدا میشود.از سبزیجات پیاز، گندنا، پالك ، لبلبو واز میوه‌جات خربوزه ، تربوز فراوان است کوه مشهوریکه درین‌منطقه دیده‌میشود بنام کوه‌چنغار شهرت دارد که ازدامنهٔ آن چشمه های جاری درهر گوشه‌و کنار دیده‌میشود ومردم‌قریه‌ها از آب آن‌استفاده می‌نمایند،در دهنه غوری دریا وجود ندارد تنها آب‌چشمه‌هاست که‌برای زراعت نیزازان استفاده میشود ، قریه های مشهو ر دهنهٔ غوری‌عبارتند :از نیلان، آبخورك، پشه‌قول، خواجه‌پاك، صیاد،وخشك، شککتو،دشتك، بیخ،حولی ، دره کلان، قلعه‌مراد ، عزیزان، دهنه چشمه خبگان، پشیماند ره، جنگ‌علی، بکلاب ، توخته خول،

قشلاق کپه، سیر میرگی ، گاوی ، اورته بلاتی ، خروتی ، سنگك تپه و غیره .هر کدام این قراء ازمر کز علا قه داری بفاصلهٔ کم و زیادی واقع اند . .در دهنهٔ غـوری یـك مـکتب ابتدائی نیز موجود است .

ده‌ورده : قریه‌ئیست بفاصلهٔ تخمین ۷،۵ کیلومتردر شمال‌شرق حکومت درجه ۲ خلم متعلق حکو مت کلان سنگان ولایت‌مزارشریف .

ده‌ولی : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۲۷،۵ کیلومتر درشمال‌قریه وزیرآباد درعلاقه‌حکومت کلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ٤٥دقیقه ۹ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦درجه٤٥دقیقه ٣٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده‌ولی‌محمد : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه کنج درعلاقه نادعلی درحوزهٔ حکومت درجه اول چغانسور مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین٦١درجه ۵۰دقیقه ٤٦ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٨دقیقه٢٣ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده‌هزاره : قریه‌ئیست بفاصلهٔ۱٤،۵ کیلومتر درشرق قلعه‌شین‌دندمربوط ولایت‌هرات که‌بین٦٢درجه١٦دقیقه ٢٩ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ١٨دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده‌هش : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٢٤ کیلومتردرشمال‌شهرفراه متعلق‌حکومت اعلی‌فراه که‌بین ٦٢درجه ١٦ دقیقه ٤ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٣٢دقیقه ۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ده‌یارمحمد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٦ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ کـنج در علاقهٔ نادعلی متعلق حکومت درجه اول چغانسور مربوط حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ٦١درجه۵۰دقیقه ۵٢ثانیه طول البلدشرقی و ٣١ درجه ٨دقیقه ٢۵ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

ده یحیی : قریه‌ئیست که‌تقریبابفاصلهٔ ١٠ کیلومتر بشمال شهر کابل واقع وبحکومت درجه ٤ ده‌سبز مربوط میباشد. ازطرف‌شمال به‌قلعهٔ افضل‌خان، ازطرف‌شمال شرق به‌قریهٔ خواجه‌چاشت ، ازطرف جنوب به کوه ده یحتی ازطرف شرق به‌بختیاران ،ازطرف غرب به‌قریهٔ پایمنار و از طرف جنوب شرق به تره‌خیل محدود است . این‌قریه مولد «شیخ سعدالدین انصاری» مشهور به «شور عشق» و مدفن «یحیی‌صاحب» است که‌بقریهٔ مذکور اسم بخشیده . ده‌یحیی مشتمل است تقریبا برسه صد خـانه . اهالی عموماً زراعت‌پیشه ولسان آنها فارسی است . ده‌یحیی مو قعیت مرکزی دارد . دهات مهم دیگر مانندتره‌خیل، بختیاران، خواجه‌چاشت ،قره‌دشمن، الغوئی، پایمناربفاصله های بالنسبه قریبی ازقریهٔ مذکور واقعند، وازهمین جهت است که‌یك‌باب مکتب ابتدائی از ابتدای حصول استقلال کشور دراین‌قریه تاسیس وبعلاوهٔ اطفال محلی، اطفال دیگراز تره‌خیل ،بختیاران ، خواجه‌چاشت وپای منار دران شامل شده درس میخوا نند . ده‌یحیی یك مسجد جامع نیز دارد زمین ده یحیی خیلی‌حاصل خیز ،هوای آن گوارا وافق آن وسیع‌است ولی‌از لحاظ آب‌فقیراست، دردوسه‌ماه بهار ازدریای کـابل ودرتیرماه ازراه جوی پل‌مستان ازدریای لوگرآب میگیرد . اماتموزرا کـاملا باخشك آبی سنری میسازد همین قلت آب‌است که زراعت را در ده یحیی به گندم وجو محدود

ساخته . معهذا زمین ده یحیی برای تربیه تاك انگور خیلی موافق ومساعد افتاده، وباغهای حاصلخیزش توجه تجار انگور را بخود جلب کرده . درخت توت وسنجد درده یحیی خوب نشو ونما میکند. اما اشجار دیگر بسبب کم آبی مساعدت قلیلی دارد . اگر آب کافی موجود باشد، زمین ده یحیی برای تربز وخربزه خیلی مساعد است . حیوانات وحشی ده یحیی عبارتند از گرگ ،روباه، خرگوش ، خارپشت، لاك پشت (کشف) ومار. طیور اهلی: مرغ خانگی وطیور غیر اهلی کبك وسیسی است. مزارات متبرکه ده یحیی عبارت است ازمزار یحیی صاحب،مزار صوفی صاحب، مزار مولانا عبدالغفار پدر شیخ سعدالدین انصاری،مزار خواجه صاحب، مزار شیخ زیو رالدین مشهور به پاچا صاحب درپایمنار بفاصله تقریبا ۲،۵ کیلومتر بغرب ده یحیی ومرقد شیخ سعدالدین انصاری درقلعه حاجی صاحب بفاصله تقریبا ۹ کیلومتر بشمال غرب ده یحیی ومزار خواجه چاشت ولی درخواجه چاشت بفاصله ٦ کیلومتر بشمال شرق ده یحیی واقع است .

ده یعقوب : قریه ایست بفاصله ۷ کیلومتردر شمال شرق چهل ستون که بین ٦۹درجه ۱۲ دقیقه۵۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۲۷دقیقه۵۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . در یای لوگر از بین این قریه میگذرد . این قریه درغرب شیوکی و۷ کیلومتری بگرامی واقع میباشد مزارات متبرکه آن خواجه پادشاه صاحب وسیدعبدالله صاحب میباشد، پیشهٔ مردم این منطقه زراعت ومالداری است اشجار مثمر آن زردآلو، سنجد، توت، شفتالو، آلو، انگور، بهی وغیره میباشد واشجار غیر مثمر آن بید، چنار وگز است . یك مسجد جامع هم دارد که بنام جامع شیوکی یادمی شود .

ده یعقوب : قریه ایست که بفاصله یك کیلومتر بطرف شمال غرب مرکز علاقه داری شکردره واقع است درختان انبوه وباغستانهای سرسبز دارد . موقعیت آن نزدیك کوه وتپه می باشد . زیبائی مناظر طبیعی آن توجه بیننده را جلب میکند . پیشه اهالی آن بافندگی، باغداری وزراعت می باشد .

ده یگان : قریه ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹درجه ۱۷دقیقه ۵۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۲۹دقیقه ۲۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده یوت : قریه ئیست بفاصله ۱۰ کیلو متر درجنوب قریه وزیرآباد درعلاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٦درجه ۵۸دقیقه ۲٤ثانیه طول البلد شرقی و۳٦ درجه ٤٤ دقیقه ۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ده یوسف : موضعیست بفاصله ۱۳ کیلو متر درجنوب غرب شهر قندهار متعلق ولایت قندهار که بین ٦۵ درجه ۳۷دقیقه ٤۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۳٤دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

دیپالی قدق : موضعیست بفاصله ٤،۵ کیلو متر درشمال غرب آقچه در ریگستان مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ٦۵درجه ٤۲دقیقه۲٤ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه۳ دقیقه ۵٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیدر : قریه ئیست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی درعلاقه کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵درجه ۲۰دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۳۳دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیران : خرابه ئیست بفاصله ۱٦ کیلومتر درجنوب شرق قریه مرغه درعلاقه شهرك مربوط حکو متکلان غورات ولایت هرات که بین ٦۳ درجه ۵۹دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۳ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیرستان : قریه ئیست بفاصله ۳۹ کیلومتر درشمال قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۷ درجه ۵دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۲دقیقه ۲۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیرك : چشمه ئیست بفاصله ٤۸ کیلومتر درغرب قلعه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦ درجه ۵ دقیقه ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه۳ دقیقه ۵۲ثانیه عرض‌البلد شمالی وا قع است .

دی‌رو : قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر بطرف جنوب شرق زاهد آباد مربوط حکو متکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ٦۹درجه ۱۵دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۵ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دیشو(ده‌شو) : دیشو (ده‌شو) علاقه داری ایست درجه اول مربوط حکومت درجه اول گرمسیر درحوزه حکومت اعلی گرشك، این‌علاقه داری که قسمت غربی حکومتی گرمسیر را دربر دارد ازطرف شمال مربوط است بدشتهای‌مارگو(مربوط حکومتی چخانسور) وریگزارهاتاگرشك‌واز جانب غرب به علاقه داری چهار برجك چخانسور وازناحیه جنوبی به علاقه‌داری دیگرهمین‌حکومتی ودرقسمت شرقی به‌قلعه نو مربوط خود حکومتی گرمسیر .

قراء وقصبات‌مربوط : قریه خیر آباد، قریه تاغذ،ملخان، ده‌شو که درعین حال مرکز علاقه‌داری میباشد . خواجه علی علیا ، خواجه علی‌سفلی، پلالك، ولنهی .

مزارات‌مشهور : در قریه ملخان مقبرهٔ ازشهداً مشهور است که میگویند ازشهدای‌دورهٔ قتل‌عام چنگیزیان است،درقریه ده شو مزاری بنام چهل گزی باباست که ازنام و نشان او کسی‌سراغ نمیدهد، اهالی بروحانیت او عقیدهٔ دارند ودرقریه پلالك مزار سخی دوست محمد است این‌شخص تا اوایل قرن گذشته درقید حیات بوده . از سخای او افسانه های بسیاری روایت میکنند .

آثار عتیقه : درقریه تاغذ بر فراز کوهی قلعه خرابه ایکه آنرا ازبقایای معمورات دورهٔ نهوض سیستان میگویند وجود داشته، عمارات مختصری در اطراف خود دارد که همه خرابه وویرانه شده ،حفریاتی‌تاحال درانجا صورت نگرفته .

پیداوار زراعتی : گندم، جو، زیره سفید، کل‌جو، جواری، کوکنار، پنبه، ماش، مشنگ، عدس، لوبیا، شبدر، رشقه، تنباکو، گل آفتاب پرست، بید انجیر،ارزن ، زردك ، شلغم، کدو، بادنجان سوسنی، بادنجان‌رومی، وازمیوه جات ، انگور ، انار، سیب ، انجیر ، زردالو آلوچه، توت ، تربز ، و خربزه پیدا می‌شود .

پیداوار صنعتی: گلیم ،قالینچه، ونوعی ازعرقچین های گلابتون دوزی وابریشم دوزی دراینجا ساخته می‌شود چون از اندازه رفع ضرورت خود اها لی اضافگی نمی کنند درتجارة ازان استفاده شده نمی‌تواند .

نباتات‌قابل‌استفاده (خودرو):

۱- زردك ریگی، نوعی اززردك است که بصورة خود رو درریگزارها می روید .

۲- بارك، گیاهی است که‌برای دباغت ازان استفاده‌خوبی می‌شود .

۳- تربز ابوجهل«حنظل» دانهٔ آنرااهالی‌برای مسهل بکار می‌برند اگرباکاه گل مخلوط وسقف خانه‌ذریعهٔ آن کاه گل شود، خانه ازشرحشرات موذیه‌ازقبیل مورچه، کیك،موش وگژدم مصون میماند .

٤- کرمسك، نیز گیاهی است که‌درریگزارها می‌رویدوبرای دباغت‌چرم ومشك آب استفاده خوبی ازان می‌شود . وهم برای رفع پیچش آنرا استعمال مینمایند .

حیوانات اهلی: گاو، گوسفند، بز،اشتروَمرکب‌اند،اشتروَمرکب اینجا که مربوط بلوچستان‌است اوصاف وخصوصیات قابل تعریفی دارد . الاغ اینجا که بنام مگر انی شناخته می‌شود درحبثه از سائر الاغها خوردتر ولی بسیارتند وخوشرفتاربوده اعضای قوی وتحمل فوق العاده دارد، نه‌تنها دررفتار اکثرا از اسپ‌هم گوی سبقت‌را ربوده‌است بل درقوهٔ تحملیه ومقاومت دربرابر گرمی وسردی وتشنگی ودوام‌درحرکت‌نیز ازاسپ‌تقریباً برتری‌دارد . اشترسواری آن‌نیز ازدوجنس ، یکی رودباری که جثهٔ نسبتا خورد تر، ولی کوتاه وگوش‌های تیز دارد، دررفتار سریع و هموار بوده کمی وحشی طبع‌ور منده است، زود متمرد وسرکش می شود بعض‌اوقات اگر رام کند بز حمت رام وبدست می‌آید . نوع دیگری که‌به سندی مشهور است قوی‌جثه ورنگ‌آن مائل به‌سیاهی بوده درسرعت ازرود باری بدرجه دوم ولی در راه واری وقوهٔ تحمل برردباری رجحان دارد .

حیوانات وحشی : آهوی‌دشتی وخرگوش، وازسباع، گرگ ،روباه،خوك وحشی، کفتار، شغال وسگ آبی پیدامی شود .

طیور : مرغابی، کبك ، دراج، تیهو، توغدری، بقره قره، کتو، لنده قاز، قتان ، جل ، اگن بودنه بمشاهده می‌رسد .

نوع‌اراضی: ارلضی اینجا که‌در دوساحل جنوب وشمال دریای هرمند واقع است چون خاك آن عموما محصول سیلاب‌های بهاری دریااست فوق‌العاده حاصل‌خیز وقوی بوده خصوصابرای گندم زیره و پنبه استعدادخاصی دارد.زرع نیشکر وبرنج نظربه‌تجربه‌محصول قابل اعتنای دارد مگر تاحال زرع آن رواج پیدانکرده.

طرز آبیاری: اراضی آن عموما رودآبی‌بوده هرگاه بندی که‌در حصه رردبار چهار برجك چخانسور پیش‌بینی‌شده تعمیر گردد، اراضی زیادی که‌امروز به‌علت‌بلندی‌از آب درشمال وجنوب

دریا خاره مانده استزیر آب آمده بر وسعت‌علاقه داری مذ کوردوسه‌چندنسبت‌به رقبهٔ امروزه می افزا ید .

هو ا : این‌منطقه گرمسیر است هوای گرم دانسته چون شب با ده دا رد وعلاوتا آب هیرمندهم تااینجا درریگزارها می‌رسدتصفیه گردیده سلامت وجود اهالی را مستوجب میگر دد اهالی اینجا برخلاف مردم‌هیرمند تندرست وتنومند میبا شند .

وار دات وصا درات :اهالی وسائل کار آمد زراعتی، پشم، چینی ،لباس، چای،بوره، تیل خاك کار آمد خود را ازمر کز حکومت اعلی گرشك ویا ولایت‌قند هار واردمی کنند صا درات آن زیره ، پشم ، گندم ، پو ست حیوانات اهلی ووحشی‌و اشتراست که بمر کز گرشك‌ویامر کز ولایت قندهار برایفروش برده می شود . گوسفند اینجا از نوع گو سفندبلوچی‌است‌وپشم آن‌خیلی نفیس ومرغوب‌میباشدودرخارج بازار خو بی دارد .

پیشه اهالی: مردان اینجا عموما بزراعت وتربیه گو سفند واشتر مشغول بوده عدهٔ قلیلی هم‌تجارة می کنند. طبقهٔ نسوان علی‌العموم علاوه برعهدهٔ انتظام منزل وتربیه اولا د به‌پشم ریشی‌و گلیم وقالینچه بافی وبعضا دوخت گلابتون وابریشم شغل دا رند .

دیك انی : کوتلی است بفاصله ۱۶ کیلومتر درجنوب غرب قلعه کف درعلاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۲۳ دقیقه ٤۸ ثانیه طو ل البلد شرقی و۳۷درجه ۵۲دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شما لی واقع است .

دیگان : قریه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر درغرب قریه متون متصل سرك درعلاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ درجه ۵۲ دقیقه ۲۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۱۹ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی و اقع است .

دیگان قلعه : قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر درجنوب غرب جلریز درعلاقه حکو مت درجه۲ میدان مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌بین٦۸ درجه ۳۵ دقیقه ٦ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۷دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دیگن : قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر درشمال غرب قریه‌متون درعلاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹درجه ۵۲دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۲۳ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیله : علا قه داری است درجه اول مر بوط حکو مت کلان کتو از متعلق به حکومت اعلی غزنی این‌علاقه‌داری که یك حوزه قریبا جبه زاری را دربر دارد وطول آن ازشمال بجنوب افتاده است ازطرف‌شمال به‌آب‌بند وعسکر کوت حکومتی‌مقرواز ناحیه جنوب به‌سلسله کوه شمال‌وازه خواه وازجانب غرب بآب استاده و کرودین وازطرف شرق بساحات مربوط مرکز حکومتی کلان ارتباط دارد .

وجه تسمیه : چون یکنوع گیاهی که خصوصاً در آب نمومی کند (غیرازنی) آنرا باصطلاح افغانی پ یله میگویند. این علاقه داری‌هم بهمان نام مسمی شده است ، زیرا موضع تجمع آب‌بوده از گیاه مذکور دران بکثرت می روید .

قراء : این علاقه داری عبارت است از : قریه خوش آمد ، ملك دین بالا ، ملك دین پایان منارى ، مردان ، چنارگی .

پیدا وار زراعتی : پیداورزراعتی‌عبارت است از گندم، جو، جواری ، تنباکو، تربز ، خربزه ، ماش ، مشنگ وبادرنگ . این سر زمین اکثرا محل رکود آب های فضولی است که دربهاران ذریعه بقایای دریای‌غزنی ودریائیکه ازارگون آمده بادریای غزنی یکجامی‌شود باینجا می‌ریزد. این حوزه برای هرگونه زراعت‌مساعد است مگر چون اهالی اینجا چندان بزراعت‌دل بسته گی ندارند بجز جوو گندم وبصورت محدودی ازدیگرحبوبات چیزی کشت نمیکنند، حاضراً زراعت آن درمواد مذکور محدود ومنحصراست .

پیداوارمعدنی : یکنوع گل‌سفید ومائل‌به‌آبی‌یافت می‌شود که‌اهالی آنجا خانه‌های‌خودرا ذریعهٔ آن سفید می کنند واز گلی که بنام (گل ایرانی) در کابل خانه هارا توسط آن سفید می کنند بمراتب بهتراست چه گل ایرانی بدون سرش کاهی چسپندگی ندارد ولی گل آنجا ازخودیکنوع چسپناکی مخصوص‌دارد که‌به‌سرش احتیاجی ندارد .

گیاه‌های‌مفیده : در کوهای سمت‌شمال‌شرقی آن گیاهی یافت می‌شود که اهالی درمواتع قلت چای آن‌را آورده جوش میدهند ودرعوض‌چای سبز می‌نوشند درطعم‌وبوی‌خودهم باچای سبزچندان فرق‌نمی‌شود . گیاه دیگری تقریبا مشابه با برگ‌های جوانهٔ پیاز بکثرت یافت می شود که‌در برج‌جوزا وسرطان یکنوع گل سوسنی رنگی دارد و گل آن خشکانده و میده میشود ودرغذا استعمال‌می گردد ،طعم‌وبوی آن‌باسیرمشابه‌است ومیگویندنسبت‌به‌سیردرخاصیت خودبرتری دارد

پیشهٔ اهالی : ازمردان اینجاعدهٔ‌قلیلی بزراعت می‌پردازند باقیمانده بدوقسمت جدامی شوند ، قسم عمدهٔ آن به‌تربیهٔ حیوانات مشغول اند . این طائفه‌مردم کوچی‌اند . قسمت دیگرآن که ده نشین میباشنددرزمستان‌برای‌مشاغل‌مختلفی ازقبیل تجارت‌و غیره به‌خارج هم‌رفت‌و آمد دارند . ازطبقه نسوان‌بعضا با بریشم دوزی نیز مشغول می شوند .

رسوم عنعنوی : اهالی اینجا سلحشور بوده اکثرا دربین خود خصومت دارند که غالبا ذریعه جرگه‌های قومی حل میشود .

حیوانات اهلی : اشتر، گوسفند، بز، اسپ‌و گاومیباشد.چون قسمت عمدهٔ این علاقه داری‌را اراضی چمن زار تشکیل میدهد خصوصا برای گاه‌و گوسفند مراتع‌خوبی دارد .

حیوانات وحشی : آهوی‌دشتی، خرگوش، وازسباغ گرگ روباه ، کفتار نیزدراینجایافت میشود.

طیور: ازطیور،انوع‌مرغابی،قاز،قتان،بقره‌قره، کبوتر.سارك، جل،اگن،بودنه‌درین‌ناحیه کثرت‌دارد.

نوع اراضی : اراضی اطراف این ناحیه باستثنای قسمت هائیکه مجمع آبهای فاضلهٔ دریای غزنی وغیره‌است دشتی وریگذار بوده برای زراعت جو و گندم استعداد خاصی دارد ، تر بز خصو صا بصورت للمی دراینجا کشت می‌شود، خربوزهٔ آن‌چندان‌قابل تعریف‌نیست اما وفرت دارد .

طرز آبیاری : سائـرحصص عـلاقـه داری مذ کـور ذریعهٔ کاریزهائیکه از دامنه کوه کشیده شده‌است آبیاری‌میگردد. چاههای اول کاریزدرحدودبیست‌متر ویاعمیق‌تربوده هرچه پایان می آید عمق آن‌هم کم‌ترشده‌میرود .

میوه‌جات واشجار : ازمیوه‌جات درین‌علاقه‌داری چیزی‌سراغ‌نمی‌شود بعضاچنار و بید وتوت تربیه می کنند درخت گز بصورت‌خودرودرین جای می‌روید .

را ها : یك‌سرك موتررو ازمقرودیگری اززرغون‌شهر کـواز باین‌علاقه داری کشیده شده‌است . این‌منطقه به‌آب‌استاده ارتباط دارد .

هوا : اینجا هم‌مثل‌سائر نقاط غزنی‌ومقر برف گیر بوده ولی‌چون‌درقسمت جنوب افتاده و بسرحد ومنطقهٔ حاره نزدیك‌تراست برف آن زود تر ذوب ودرتابستان گرم‌ترمیباشد. گاه‌گاه باران‌های مدهش‌نیزدراینجاباریده وسیلاب‌های‌خطرناکی بوجود می آوردولی‌چون‌مردم،پیش‌بین‌بوده‌ومجرای آن راباز میگذارند ضرری تولید نمیکند .

دیله : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۳۵،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین۶۷ درجه ۵۵دقیقه ۲۷ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۲درجه ۳۵ دقیقه ۲۷ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیمیرداد : قریه ئیست متعلق‌حکومت درجه۲درهصوف‌مربوط حکومت کلان سمنگان و لایت مزار شریف .

دینار : قریه‌ئیست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر درجنوب شرق خمیاب مربوط‌حکومت‌درجه۳ قرقین متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه ۷ دقیقه ۳۷ثانیه طول البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۶ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دینار : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر درجنوب‌غرب قریه جوزخیل درعلاقه‌خروار مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸درجه ۵۱دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ در جه ۳۶ دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دینارتپه : تپه‌ئیست بفاصله ۲۳ کـیلو متر در جنوب شرق خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین درحوزهٔ حکومتکلان‌شبرغان‌متعلق‌ولایت‌مزار شریف که‌بین ۶۵ درجه ۵۶ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۷درجه۲۷ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

دینان : قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کـیلومتر در شمال شرق قلعه شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین۶۲درجه ۱۷ دقیقه ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۱ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

دین محمد : قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر درغرب قلعه کنج درعلاقه ناد علی متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکدمت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۵۱ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۱ درجه ۶ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دین محمد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۵۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدك درعلاقه حکومت درجه ۴ ترنك و جلدك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۳۷ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۴ دقیقه ۵ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

دین محمد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر درشمال قلعه‌اسد درعلاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۳۱ دقیقه ۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۷ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

دین محمد : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه محمد رضاء درعلاقه‌دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۵۸ دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۱ درجه ۵۷ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیو ارخاره : شیله‌ئیست بفاصلهٔ ۳۳،۵ کیلومتردرغرب قلعه اسمار درحوزه حکومت کلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۴ دقیقه ۲۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱ دقیقه ۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیو ارخیل : قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر درجنوب شرق قلعه دوست محمدخان درعلاقه زرمت‌مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه ۵۶ دقیقه ۴۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۰ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

دیو اری : قریه ایست بفاصله ۵۶ کیلومتر درشمال مشرق مرغاب متصل سر کیکه بطرف مرغاب می رود مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۵۱ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۴ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیو از : شیله ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر درشمال‌قلعه چغه‌سرای درعلاقه پیچ دره مربوط و لایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۴ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۴ ددجه ۵۵ قیقه ۴۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیو ال : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق شش برجه درعلاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۵ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۴ درجه ۳۹ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیو ال بست : قریه‌ئیست بفاصله ۷۶ کیلومتر درجنوب قلعه چخانسور متصل سرك مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۵۱ دقیقه ۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳۵ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیوال بستی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر درشمال قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۲ درجه ٥دقیقه ٥۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۰دقیقه ٥۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیوال سرای : قریه‌ئیست بفاصله۲٥،٥ کیلومتر درجنوب شهر گردیز متصل سرك مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹درجه ۱دقیقه ۱٦ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲٥دقیقه ٤٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوال قول : قلعه ئیست بفاصله ٥، ۳۲ کیلومتر درجنوب شرق قلعه مشك‌درعلاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۷درجه ٥٥دقیقه ٥٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیوالك : قریه‌ئیست بفاصله۱٤،٥ کیلومتر درشمال خاش متصل سرك در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۲درجه ٥٦دقیقه ٤۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۳٦ دقیقه ٥٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

دیوالك : قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر درشرق قلات غلزائی‌مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۷ درجه ۹دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۸ دقیقه ٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

دیوالك : موضعیست بفاصله ۲۹ کیلومتر درغرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤ درجه ۳۰ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۰ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیوالك : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳٥،٥ کیلومتر درشرق قریه گل آباددرعلاقه حکومت‌درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦۳درجه ٤۹دقیقه ۳۳ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰درجه ۳۳ دقیقه ۱٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

دیوالك : قریه‌ئیست بفاصله ۸،٥ کیلومتر درشمال قلعه‌نادعلی درعلاقه‌حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۱درجه ٥٥دقیقه۲۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۱ دقیقه ۳٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیوالك : قریه‌ئیست‌بفاصله ٤۷،٥ کیلومتر درشمال شرق قلعه دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۳ درجه ۲۸دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه۲۲دقیقه ۳٦ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

دیوالی‌چاه : موضعی است بفاصله ۳٤ کیلو متر درشرق قریه گمبذ در علاقه پشت رود و زمینداور مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦۳درجه٥٥دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۹ دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیوانه : قریه ئیست‌بفاصله ۲٤ کیلومتر درجنوب‌غرب شهرمیمنه درحوزه‌حکومت درجه اول پشتون کوت متعلق حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤درجه ۳۱دقیقه ۲٥ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥ درجه ٥۰ دقیقه ۳٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیوانه‌براتی: قریه ئیست بفاصله ۱٤ کیلومتردرجنوب شهرمیمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤ درجه ٤٦دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۵۱دقیقه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیوانه‌خانه : قریه‌ئیست درحوزه‌علاقه داری درجه اول المار متعلق حکومت درجه اول پنبتون کوت مربوط حکومت‌اعلی میمنه .

دیوانه‌خواجه: قریه‌ئیست بفاصله۱،۵ کیلومتر درجنوب قریه نمازگاه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ۳۱دقیقه ۵۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۳۵دقیقه ۵۱ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است.

دیوخانه : قریه‌ئیست بفاصله۱۲،۵ کیلومتردرشمال‌غرب‌پنج‌او(پنج آب)متصل‌سرکیکه‌بطرف‌پنج‌اومیرود در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ٦٦درجه ۵۸دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۳۸دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

دیورگرم : قریه‌ئیست‌بفاصله۲۰ کیلومتر درشمال قریه آرام تل درعلاقه حکومت درجه٤ نورستان درحوزه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۵۹دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۲۳دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است ،

دیوری : قریه ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰درجه ۵٤ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦درجه ۵۹دقیقه ٤۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیوگلی‌داغ: کوهیست درشمال غرب گلران درعلاقه حکومت درجه۲ گلران مربوط حکومتکلان‌بادغیسات ولایت هرات که‌بین ٦۱درجه ۲٦ دقیقه ۳۳ثانیه طول البلدشرقی و ۳۵ درجه ۳۱ دقیقه ۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

دیوگی : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال شرق چوکی متصل دره دیوگی درعلاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که‌بین۷۰ درجه ۵۹دقیقه ۵٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤٦ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

دیوه : قریه‌ایست در حوزهٔ ولایت مشرقی درین قریه یك‌باب مکتب دهاتی نیز برای تعلیم اطفال دائر گردیده است .

(ذ)

ذوالفقار : موضعیست بفاصله۲٦،۵ کیلومتر درجنوب غرب چاه بارآب درعلاقهٔ حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین٦۵ درجه ۳ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ٤ دقیقه۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ذوالفقار : برجیست بفاصله ۷۱،۵ کیلومتر درشمال غرب گلران مربوط حکومتکلان با دغیسات ولایت

هرات که بین ۶۱درجه ۱۵ دقیقه ۵۹ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه۳۵دقیقه۳۷ثانیه. عرض البلد شمالی‌واقع است .

ذهب : قریه ئیست‌بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر درجنوب شرق خوگیانی درعلاقه حکومت درجه۴ کشکنخود مربوط و لایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۲۷ دقیقه ۳۰ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه۲۹دقیقه۵۷ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

(ر)

رابدی : قریهٔ ئیست‌بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب‌غرب مشك‌درحوزه حکومتکلان‌دایزنگی‌متصل‌سرك‌مربوط ولایت کابل که بین۶۷ درجه ۳۴ د قیقه۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۴درجه ۲۲ د قیقه ۶ ثانیه عرض البلدشمالی‌واقع است .

رابن : قریه‌ئیست بفاصله۲۱،۵ کیلومتردرشمال‌شرق خنگ دزعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که بین۷۱ درجه ۶دقیقه ۱۵ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۷درجه ۳۲ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است.

راجان : قریه ئیست‌بفاصله ۲۱ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکز تیزین درحوزه حکومت در جه ۳ حصارك غلزائی مربوط ولایت مشرقی که‌بین۶۹ درجه ۲۸ دقیقه ۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ در جه ۱۴ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

راجان : قریه‌ئیست بفاصله۲۱ کیلومتر در غرب بالا ارغنده درعلاقه حکومت درجه ۲پغمان مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۴۵ دقیقه۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۹دقیقه ۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

راجورد : قریه‌ئیست‌بفاصله ۵۷ کیلومتر درشمال‌مرکزبارپنجه درعلاقه شیوه مربوط‌حکومت اعلی بدخشان که‌بین۷۱ درجه ۲۴ دقیقه ۴۰ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۷ درجه۵۴ دقیقه ۴۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

راحق : قریه‌ئیست‌بفاصله۱،۵ کیلومتردرشمال مشرق قریه‌نیازی خیل درعلاقه الینگار مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی که‌بین۷۰ درجه ۱۹دقیقه۵۴ ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و ۳۴درجه ۴۷دقیقه۵۲ ثانیه عرض البلدشمالی‌واقع است .

راراچینه : نهریست بفاصله ۵۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه غلام‌حیدردرعلاقه ووزمه‌می در حوزه حکومت درجه۳وازه‌خواه متعلق حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌تخمین‌بین۶۸ درجه ۳۸دقیقه۶ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۱ درجه۵۰ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به‌نهر چنجی زامه میریزد .

رازدان : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درجنوب غرب قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴ درجه ۲۳دقیقه ۵۲ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۱۹دقیقه ۶ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

رازنی : موضعیست بفاصله۷٤،٥ کیلومتر در شمال مشرق گلاب ناور ریگستانی در علاقه حکومت درجه‌اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین٦٤درجه٤٤دقیقه۲۹ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۲۹درجه٥۲دقیقه ۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع ست .

رازنی : چشمه‌ئیست بفاصله۳۳ کیلومتر درشمال مشرق گـلاب‌ناور درعلاقه حکومت درجه‌اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین٦٤ درجه ۳۷ دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۲۹ در جه ٤٤ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رازنی : قریه ئیست‌بفاصله ۱۹ کیلومتردرغرب خاش‌نزدیك رود شش‌آب درعلاقه حکومت درجه۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین٦۲ درجه ٤۰دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۹ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

راس : دریائیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال‌غرب قریه‌خجوه درعلاقه حکومت درجه ۲ درواز مـربوط حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۰درجه ٥٤دقیقه ۱۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۸ درجه ۱٦ دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌لبلد شمالی واقع است . وبد ریا جوری میریزد

راسانه : قزیه‌ئیست‌بفاصله ٦۱ کیلومتر درجنوب قریه سنگـماشه درعلاقه‌حکومت درجه۳ جاغوری مربوط حکومت‌اعلی غزنی که‌بین٦۷درجه ۱٥ دقیقه٥٤ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲ درجه ٤٦دقیقه۳۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

راشاك : قریه‌ئیست‌بفاصله ٥۰،٥ کـیلومتردرشمال غرب شاه جوی مربوط حکومت کـلان قـلات ولایت قندهار که‌بین ٦۷درجه ۲دقیقه ٥٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۳۷دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

راش کـان : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۱،٥ کـیلومتر در شمال مرکـز ناوك کوهستانی‌درعـلاقه حکومت درجه ۳ کـشنده مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف کـه‌بین٦٦درجه ۳٦دقیقه ٦ثانیه طول البلد شرقی و۳٥درجه ٥۷دقیقه ۱٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

راشو : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۰ کـیلومتر درغرب سرحدواخان نزدیك دریای واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان کـه‌بین۷۳ درجه ۱٤دقیقه ۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ٥۹دقیقه ٤۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

راغ : علاقه‌داری‌درجه۱۹ وراسا به‌حکومت‌اعلی بدخشان مـربوط بوده بخط ۷۰درجه ۷ دقیقه ۲۸ ثانیه ٤۸دقیقه ٦ثانیه طول‌البلدمشرقی وخط ۳۷درجه ۲۸دقیقه ۳۷درجه ۳۹ دقیقه ۱۲ثانیه عرض البلـد شمالی کـائن ودر۲۷ کیلومتری گوشه‌غربی فیض‌آبادمرکز حکومت‌اعلی بدخشان واقع شده‌است حدود آن ازطرف شرق بدشت‌شیوه وازحصهٔ جنوب‌غرب به‌علاقه‌داری شهر بـزرگ وازسمت شمال بدشت‌یش (ایش) محدود ومتصل میباشد . علاقه‌داری مذکورحاوی (۲۲) قریه‌وقراءمهم آن عبارتست ازقریهٔراغ ، قریهٔ رخال،سده، شغنی بزکش، پس‌پل ، سمچور، درنـگ ، شنـگان سفلی

شنگان‌علیا، یاصف، خلدسك، پتامه‌زو، قریهٔ بندبالا، قریه طلاجات، قریهٔ سبزبالا ، قریهٔاحمدر قریهٔ کار، قریهٔ رونج، قریهٔ پنگان، قریهٔشره ، قریهٔ چاکر، قریهٔ پبتر . تعداد تخمینی خانوار آن درحدود ۷۰۰ خانه میباشد، آب‌وهوای اینمنطقه درزمستان سرد ودرتابستان نسبتاً گرم بوده برف و باران‌دراوقات‌معین‌می‌بارد، مردم آنجازراعت پیشه وبعضاًمالدارمیباشند، درمناطق کوهستانی آن که‌دارای تپه‌های خاکیست محصولات‌للمی بیشتر بعمل می آید، پیداوارزراعتی اینحصه منحصر به گندم،جو، زغر و شاخل بوده دیگر غله جات کمتر میروید. از انواع میوها توت ، زردالوم وسیب پیدا میشود ، حیوانات اهلی آن عبارت ازاسپ، گاو، گوسفند ومرکب بوده وحیوانات وحشی آن امثال : گرگ، روباه، دله‌خفك وسگ آبی‌است . صنائع آن عبارت است ازنمد، کرباس، چکمن وغیره که‌تقریبا دراکثرنقاط آن‌رواج‌دارد. رودخانه‌های‌مشهوراینمنطقه که‌بنام‌های **دریای رخال**، دریای سیاب ، دریای‌رونج موسوم‌است از کوهای متعلق راغ منبع گرفته پس از آبیاری‌اراضی اینحصه‌به دریای(پنج)میریزد ،طول آنها تقریبا از ۴۳ ½ الی ۷۲ ½ کیلومتر و عرض آنها از ۱۰ الی ۱۵ کیلو متر تخمین میشود ، موقع آبخیزی آنها درثور وسرطان بوده بعداً روبقلت میگذارد کوهای مشهور علاقه راغ عبارت از کوه خواجه غلام کوه مزارجانان، کوه مزار بزکش و کوه‌حضرت سلطان بوده ودرین کوها بعضی نباتات ازقبیل ترخه ،واغنه‌وغیره میروید .

راغك : موضعی‌است مربوط به‌علاقه‌داری حصهٔاول پنجشیر درحوزه حکومت‌درجه ۳ پنجشیرمتعلق‌حکومت اعلی پروان ،دریای کلان پنجشیر ازحد غربی آن می گذرد ، واز رخهٔ پنجشیر که مرکز حکومت بنجشیراست تخمین ۱۵ کیلومتر فاصله‌دارد ، وبواسطهٔ یك پل باریك که درنزدیکی دوآب بروی دریا کشیده شده از رخه وبازارك وسائر حصص علاقه داری باینجا رفت وآمد می‌شود پیداوار زراعتی آن گندم، جو. باقلی، ارزن وجواری می‌باشد، جواری وجونسبت به گندم درینجا خوبتر می‌شود ، پیداوار زمینی آن منحصربه‌توت‌است ، انگور وزردالو هم ندرتا دیده می شود ، گاو، گوسفند وبز درینجا تربیه می‌شود ، گوسفند آن ازنوع گدی می‌باشد، مرغ خانگی هم‌تربیه می گردد ، حیوانات وحشی ازقبیل گرگ ، روباه، خرگوش وجیره درکوهای نزدیك آن وجوددارد ، طیور وحشی که‌عبارت ازمرغابی، قره قوش،خرکفتر بودنه واقسام گنجشك است‌درینجا دیده‌می‌شود ، مردم‌این ناحیه‌به شکارماهی‌عادت دارند ، اکثرا ماهی این‌ولا ذریعهٔ تجارماهی فروش دربازار کابل برده وبفروش رسانیده می شود ، درکوهای جوار آن سماروق، رواش ،سبزی‌سیاه، شری، سوهان،سانزی، زیره، پیاز کوهی، سیرك، درونه پیدامی‌شود، بته ،بوتی، پرکندول سرخ،ساج وبعضی چوبهائیکه برای محروقات بکارمی رود درینجا یافت می‌شود .

راغه : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱٤ کیلومتر درشمال‌غرب قریه شاه‌کوت درعلاقه حکومت درجه اول کامه مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ۵۱ دقیقه ۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱۹دقیقه ۱۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

راقول : قریه‌ئیست بفاصله ۲۵ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعه‌مشك درحوزه‌حکومت درجه اول‌بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ۶۷درجه ۵۱دقیقه۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۲۰دقیقه ٤٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است درین قریه یك‌باب مکتب ابتدائی نیز ازطرف وزارت معارف دائر گردیده که‌علاوه براطفال قریه‌راقول‌اطفال قریه‌های دامن، سرآب ، بهادرته وتالرده برای اخذ تعلیم بمکتب مزبور می روند ،فاصله این قریه از مرکز حکومت‌بهسود تخمین ۹کیلومتر بوده ، دشت‌وسیعی نیزبه‌غرب این‌قریه واقع‌است که‌بنام دشت‌راقول یاد می‌شود .

راکوت : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۸ کیلومتر درغرب سرحد،واخان مربوط حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین۷۱درجه ۱۳دقیقه ۵۹ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۵۸دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

راکی : قریه‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتردرجنوب‌غرب مرکز دلارام مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین ۶۳درجه ۱۹دقیقه ۱۹ثانیهٔ طول‌البلدشرقی‌و۳۲درجه ۳دقیقه ۱۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

رامك . موضعیست متعلق علاقه‌داری‌دهك مربوط حکومت اعلی غزنی وازان جا تخمینا۱۳ کیلومتر فاصله‌داردومرکزعلاقه‌داری‌بنام(دهك)یادمی‌شودعلاقه‌هائیکه‌مربوط رامك‌است‌عبارت‌است‌ازرامك تاسن، پای لچ، رباط ، کندر ،پجك،خشك . وبطور مجموعی تمام‌قراء مذکور دا رای تخمین دوهزارو پنجصد خانه‌می‌باشد ، حاصلات‌زمینی آنجا گندم ، شبدر رشقه و گندنامی‌باشد حاصلات سردرختی آنجاتوت، انگور زردالو سیب وچارمغزاست، زمین‌ها و اشجار آن بواسطه کاریزها سیراب می‌شوند ، حیوانات أهلی ازقبیل گاو، گوسفند، مرکب درانجا تربیه‌می‌شود پیشهٔ‌مردم دهقانی‌می‌باشد. یك‌مکتب‌رسمی ابتدائی‌دررامك‌دائراست ،این‌مکتب‌در مرکزعلاقه‌داری که دهك‌نام دارد متمرکزمی‌باشد. پایه‌های تیلفون که از غزنی به گردیز رفته ازبین رامك می گذردواین‌پایه‌هااز حصهٔ‌جنوب غزنی‌جداشده‌دهك‌راقطع کرده به گردیزمیرسد، سرك مذکور موتررومی‌باشد ،دررامك زیارتی موسوم‌به سیدحاجی وزیارت‌دیگری‌مسمی به‌سلطان شهاب‌الدین است .مردم‌بهردو زیارت ارادت واخلاص دارند .

رام گل : کوتل‌ایست‌بفاصله ۵۷ کیلومتر درجنوب غرب قریه‌غار درسلسله هندوکش‌مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۳۲دقیقه ۵٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ٤۱دقیقه۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رام گل : دریائیست‌بفاصله ۱۳۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب نورستان مربوط ولایت مشرقی که تخمین بین ۷۰درجه ۱۸دقیقه ٤٤ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۵درجه ۶دقیقه ۳۶ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است. این دریا ازسلسله هندوکش سرچشمه گرفته وبدریای الینگار میریزد .

رام گل تگاب: نهریست درشمال قلعه دولت آباد درعلاقه حکومت‌درجه۲ شیرین‌تگاب‌مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین٦٤درجه طول‌البلدشرقی و۳۶درجه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

راناخیل : موضعیست بفاصله ٤۲ کیلومتر درجنوب غرب قریه سپندی درعلاقه خواجه عمری مربوط حکومت

اعلی غزنی که‌بین ٦٨درجه ۹ دقیقه ٢٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ در جه ۱۹دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

راناخیل : قریه‌ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر درجنوب غرب‌قریه اسپندی درعلاقه خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦٨درجه ۱۲دقیقه ۵۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۷ دقیقه ١٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رانده : قریه‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦٧درجه ۵۵دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۵۸دقیقه ۳۷ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

رانری‌خیل : قلعه ئیست بفاصله۳ کیلومتر درغرب میدان قلعه درعلاقه حکومت درجه ٤ جاجی میدان مربوط حکومتکلان خوست درحوزه ولایت جنوبی که بین ۷۰درجه۷دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۳۷دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رانریزیارت :قریه‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر درجنوب غرب قلعه حمیدخان درعلاقه حکومت درجه ٤ شورا بك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦ درجه ۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۱دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رانگل : قریه ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر درشمال قریه سدی‌گل درعلاقه نورستان متصل سرك دریای کنر مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۱ درجه ۲۲دقیقه ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ٤۳ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

رانگوناری : کوتل‌است بفاصله ٤۱ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعه‌متون درعلاقه حکومتکلان‌خوست مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۷۰درجه ۹ دقیقه ۱۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۳دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

راوت : قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر درجنوب شرق چهار باغ درعلاقه‌حکومتکلان‌لغمان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ۱۹دقیقه ۳٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه۳۰دقیقه ۱۲ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

راهان : قریه ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال علاقه داری الیشنگ نزدیك سرکیکه بطرف جلال آباد میرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۸ دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ٤۳ دقیقه ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

راه‌خار : موضعیست بفاصله ۱٤،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ درجه ۱٤دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ٤۷ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

راه‌خشك‌تگاب:نهریست بفاصله ۲۰ کیلومتر درغرب تولك وبه تگاب‌تولك میریزدمربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین تخمین ٦۳درجه ۲۹ دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی، و۳۳درجه ۵۱دقیقه ۲٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

راه‌ریگ : قریه‌ئیست بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب خنجان مربوط ولایت قطغن که‌بین ۶۸درجه ۴۱دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۶دقیقه ۴۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

راه‌ریگ : قریه ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۲۸دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۶دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

راه کول : کوهیست درجنوب مرکز پغمان‌مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۵۱دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۳دقیقه ۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

راه‌ملا : قریه‌ئیست بفاصله۱۳،۵ کیلومتر درشرق‌شهرهرات که‌بین۶۲درجه ۱۸دقیقه ۵۹ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۲۱دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رایان : دریائیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر درشمال مشرق گلاب‌ناور درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلای گرشك که بین ۶۴درجه ۲۹دقیقه ۱۴ثانیه طول‌البلدشرقی و۲۹درجه ۵۳ دقیقه ۳۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر درشمال غرب قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۲۵دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۹دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قلعه ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه‌سرکاری بامیان‌متصل سرك دریای بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۷درجه ۵۳دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۴۸ دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست‌بفاصله۳۰ کیلومتر درجنوب‌قریه ارگون‌مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین ۵۹درجه ۱۱دقیقه ۲۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۳۹دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درشرق مرکز غوربندمربوط حکومت‌اعلی‌پروان که‌بین ۶۸درجه ۵۱دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۵۹دقیقه ۴۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : رباطیست بفاصله ۵۳ کیلو متر بطرف شمال غرب قریه سر بولی‌مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹درجه ۱۰ دقیقه۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۵۹ دقیقه ۵۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست خوش آب وهوادرحوزه‌علاقه داری ده یك‌مربوط حکومت اعلی غزنی‌این قریه درشرق شهر غزنی‌وقوع داشته و آبیاری آن‌ازچشمه زاربوده میوه های آن‌توت،زردآلو،بادام سیب،انگور ، خربزه ، تربز دارد حیوانات آن گوسفند ، گاو ، خر اسپ میباشد .

رباط : رباط ایست بفاصله ۸ کیلو متر درشمال فیض آباد مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که بین۷۰ درجه ۳۵ دقیقه ۴۱ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۷درجه ۹ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است :

رباط : خرابه ئیست بفاصله ۷،۵ کیلو متر درشمال‌شرق جوینو مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢ درجه ٤٩ دقیقه ٢٥ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٣٢ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : خرابه ئیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر درشمال‌غرب‌مرکز غوریان مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦١درجه ١٠ دقیقه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٢٦دقیقه ٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ٣٦ کیلومتر درشرق مرکزغوریان مربوط ولایت هرات که‌بین٦١درجه٤٨دقیقه ١٧ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٢٣ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه پرجمان در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦٣ درجه ٤٧دقیقه ١٥ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٣درجه٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ٦٩،٥ کیلومتر درشمال مشرق شین‌دند متصل‌دریای‌اولانگ وز،مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢ درجه ٣٥ دقیقه ٢٣ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٣ درجه ٤١ دقیقه ٢٠ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست‌بفاصله ٥٤،٥ کیلومتر درشمال شین‌دند متصل نهر میرالله مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ١٤ دقیقه ١١ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ٤٧ دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط : خرابه ئیست بفاصله ١٤ کیلومتر درجنوب غرب قریه قادش در علاقه حکومت کلان باد غیسات ولایت هرات که‌بین ٦٣ درجه ٢٩ دقیقه٥٨ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٤ درجه ٤٠دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست‌بفاصله٣٩ کیلومتر درشمال شین‌دند متصل سرکیکه‌بطرف هرات‌میرود مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢ درجه ١٥دقیقه١٨ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و٣٣درجه٣٨دقیقه١٢ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ٤٧،٥ کیلومتر درشمال مشرق قلعه نو درعلاقه حکو متکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین٦٣ درجه ٢٦ د قیقه ٥٥ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥ درجه ١٨ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ٢٣ کیلو متر در جنوب مرکز سمنگان متصل سرك مربوط ولایت مزارشریف که‌بین٦٨درجه ٤ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٩ درجه ٣ دقیقه ٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر درشمال منجان درعلاقه منجان مربوط حکومت‌درجه۲ جرم‌متعلق حکومت اعلی بدخشان که‌بین،٧٠درجه ٥٥دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦درجه ٧ دقیقه٣٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

رباط : قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر درشمال مرکز جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۴۸ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶ درجه ۵۶دقیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع ا ست .

رباط : قریه‌ئیست بفاصله ۵۱ کیلومتر درشمال غرب قریه خو گیانی درعلاقه حکو مت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که‌بین۶۶ درجه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۳۷ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه‌ئیست کوهستانی بفاصله۳۴،۵ کیلومتردر جنوب شرق‌ایبك(سمنگان)مربوط ولایت‌مزارشریف که‌بین ۶۸درجه ۲۳دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶ درجه۸دقیقه ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتردر جنوب شرق مرکز خلم‌متصل‌سرك مربوط حکومتکلان‌سمنگان ولایت مزار شریف که‌بین۶۷ درجه۴۷ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶ درجه۳۲ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر درشمال‌شرق بارپنجه مربوط حکومت اعلی بد خشان که‌بین۷۱ درجه ۳۳دقیقه ۵۷ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۷ درجه۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط : قلعه ئیست‌بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر درشرق شهر مزار شریف مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ۶۷ درجه ۳۷دقیقه ۴۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶ درجه ۴۵ دقیقه۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع‌است.

رباط : قریه ئیست‌بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب قریه‌وزیرآباد درعلاقه‌حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ۶۶درجه ۵۶ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلدشرقی و۳۶ درجه ۳۵ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

رباط : قریه ئیست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر درشمال منجان‌مربوط حکومت درجه۲ جرم متعلق حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۰ درجه ۴۸ دقیقه۳۷ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۲۳دقیقه ۴۰ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط ادهم : قریه ئیست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر هرات که‌بین۶۲درجه ۴۹ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۱۴دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط اودان : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۲ کیلو متر درشرق قلعه‌دولت آباد درعلاقه حکومت‌درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت‌اعلی میمنه که‌بین۶۵درجه ۱۴دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۶درجه ۳۰ دقیقه ۱۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط باتون : قریه‌ئیست‌بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر درشمال‌غرب مرکز هرات درعلاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲ درجه ۴۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۳۹ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط پی : زیارتی‌است بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب‌شرق مرکزغوریان‌مربوط ولایت هرات که‌بین۶۱درجه ۴۴دقیقه ۴۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴ درجه ۱۶ دقیقه ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است درین‌حصه‌یك‌نوع سنگ های خورد پیدا می‌شود که مانند پرنده‌بال، نول ، چشم وغیره دارد وقدرتی است نه صنعی .

رباط ترك : چشمه‌ئیست بفاصله ۴۲ کیلومتر درغرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۳۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۱۶ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط ترکان: رودیست بفاصله ۶۶ کیلومتر درشرق قریه دولت آباد وبه رود فراه میریزد درعلاقه حکومت درجه۲ بکوا وخاش رود مربوط حکومت اعلی فراه که تخمین بین ۶۲درجه ۵۱ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۴دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط تگان : نهریست‌بفاصله ۲۳ کیلومتر ودرجنوب شرق قریه پرجمان جریان‌داشته به نهر پرجمان میریزد درعلاقه‌حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که تخمین بین ۶۳درجه ۵۷ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجه ۱۹ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

رباط تگی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درشمال غرب قریه اشلان درعلاقه حکومت درجه۳ تولك مربوط حکومت کلان غورات ولایت‌هرات که‌بین۶۳درجه ۲۹دقیقه ۱۰ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۱۳دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط چرخر : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۹ کیلومتر درشمال‌شرق مرکز غوریان متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۱درجه ۳۷ دقیقه ۳۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۶ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط چشمه : چشمه ئیست بفاصله ۱ کیلومتر درشمال قلعه لـلی رباط درعلاقه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین ۶۰ درجه ۵۷دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه ۵۰دقیقه ۲۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط چهل تن : قریه‌ئیست‌بفاصله ۶۵ کیلومتر درجنوب‌شرق خیر آباد در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۱ درجه ۱۲دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶ درجه ۳۴ دقیقه ۴۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط خواجه‌دره: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر درشرق شهرهرات که‌بین ۶۲درجه ۳۳ دقیقه ۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۲۰دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط دیوال‌بولك. قریه‌ئیست‌بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین۶۸ درجه ۱۳ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۵۴ دقیقه‌عرض البلد شمالی واقع است .

رباط ساری : موضعیست دارای حوض بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر درشمال‌غرب مرکز آقچه در ریگستان مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۵درجه ۴۸ دقیقه ۵۶ثانیه طول البلد شرقی و۳۷درجه ۸دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط سبچه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه‌حوض میر داود در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲درجه ۱۷ دقیقه ۳۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۷دقیقه ۵۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط سرخ : قریه‌ئیست بفاصله۱۷ کیلومتر درشرق شهرهرات که‌بین ۶۲درجه ۲۱دقیقه ۴۸ثانیه‌طول البلد شرقی و۳۴درجه ۲۲دقیقه ۳۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط سرخ . قریه‌ئیست بفاصله۲۶ کیلومتر درشمال غرب مرکز فراه که بین ۶۱درجه ۵۶دقیقه ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۸دقیقه ۴۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط سرگردان :قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۶ کیلومتر درجنوب‌غرب کاریز آفتاب در علاقه حکومت درجه ۲ کشك وقره تپه مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱درجه ۵۲ دقیقه ۲۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۵۱دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط سلطان : قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتردرشمال‌غرب قریه شهبال درعلاقه حکومت‌درجه ۲ نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴درجه ۴۵دقیقه ۲۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۹ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط سلطان : موضعیست‌بفاصله ۳۳ کیلومتر درشمال شهر اندخوی متصل‌سر کیکه بطرف‌شهر اندخوی میرود در ریگستان مربوط حکومت اعلی‌میمنه که بین ۶۵درجه ۱۲دقیقه ۵۸ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۷ درجه ۱۲دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط سنگی : قریه‌ئیست بفاصله۳۸ کیلومتر درجنوب غرب کشك وقره‌تپه متصل سر کیکه بطرف هرات میرود مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت‌هرات که بین ۶۲درجه ۶دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۴۷دقیقه ۲۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط شاه‌بید : خرابه‌ئیست بفاصله ۴۵ کیلومتر درجنوب مرکزهرات درعلاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲درجه ۱۳دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۵۶ دقیقه ۲۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط شاه‌بلوچ: قریه ئیست‌بفاصله ۱۲۷،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب شهرهرات‌در علاقه‌حکومتکلان غوریان که‌بین ۶۰درجه ۵۹دقیقه ۴۴ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۳درجه ۵۸ دقیقه ۴۴ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

رباط علی افغان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر درشرق شهر هرات متصل‌سر کیکه بطرف اوبه می‌رود مربوط

ولایت هرات که‌بین ٦٢درجه ٢٨دقیقه ١٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ١٩دقیقه ٥٧ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط غری : قریه‌ئیست بفاصله ٢٧ کیلومتر درجنوب شرق‌شهرهرات که‌بین ٦٢درجه ٢٨دقیقه٣٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ١٨دقیقه ٢٣ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط غوری : رباط ئیست بفاصله ١٠،٥ کیلومتر درشمال غرب پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ٦٨درجه ٣٨دقیقه ١٧ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ٥٨ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط قلعه : قلعه‌ئیست‌بفاصله ٢١ کیلومتر درشمال‌قلعه سر کاری بامیان متصل سرك مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٧درجه ٣٩دقیقه ٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٥٥دقیقه ٤٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباطك : کوتلیست درحوزهٔ حکومت کلان سمنگان ولایت مزار شریف که‌بین جاده عمومی کابل ومزارشریف موقعیت‌دارد . سرك از چشمه‌شیر در(١٥) کیلومتری پلخمری سمت‌خودرا بطرف‌غرب تغییر داده ازدشت همواری می گذرد وبه (رباطك) واصل می شود ، در ینجا یك رباط وچند دکان وجود دارد، لین تیلفون هم باین‌جا تمدید شده است، ازینجا به‌بعد درفراز ونشیب تپه ها ئیکه بعضا جنگل های پسته میباشد سیر می کند وبالاخره درحاشیه وادی ایبك (سمنگان) از دریای خلم گذشته به اراضی سرسبز وشاداب ایبك (سمنگان) داخل‌می‌شود.

رباطك : قریه‌ئیست‌بفاصله ٣٥،٥ کیلومتر درشمال اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٧١درجه ٢٧دقیقه ٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ٥٩ دقیقه ١٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط کترخان: قریه‌ئیست‌بفاصله ١٤ کیلومتر درشمال شرق قریه‌شیخ راضی درعلاقه‌حکومت‌درجه٣ قرقین‌مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ١٤دقیقه ٣٠ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٧درجه ٣ دقیقه ٣١ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط مدودی : قریه‌ئیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر در غرب کرخ مربوط ولایت هرات که بین ٦٢درجه ٣٠دقیقه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٢٨دقیقه ٥٣ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رباط میرداود : قریه‌ئیست‌بفاصله ٨،٥ کیلومتر درجنوب قریه حوض میرداود متصل سر کیکه بطرف شین‌دند میرود درعلاقه حکومت درجه ٣ گذره مربوط ولایت هرات که بین ٦٢درجه ١٢ دقیقه ٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٤دقیقه ٣٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط میرزا: قریه‌ئیست بفاصله ٤٥ کیلومتر درشمال‌مرکز هرات درعلاقه حکومت درجه اول انجیل متصل سر کیکه بطرف کشك میرود مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢درجه ٥دقیقه ٥٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه٤٣دقیقه ٧ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط میرقاسم: قریه ئیست بفاصله٣١ کیلومتر درجنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ٦٢درجه

۲۱دقیقه ٤۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۵دقیقه ٤۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط نجك : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درشرق شهرهرات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ۳٤ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۸دقیقه ۳٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط نو : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درشرق شهرهرات متصل سر کیکه بطرف او به میرود مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ۱۸دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۰ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رباط یتی‌قل : موضعیست بفاصله ۳٦ کیلومتر در شمال‌غرب مرکز آقچه مربوط حکومت کلان‌شبرغان‌ولایت مزار شریف که بین ٦۵درجه ۵۰دقیقه۲٤ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۷درجه ٦دقیقه۱۲ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

رپو : قریه‌ئیست بفاصله۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه بنو درعلاقه حکومت درجه ٤ اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦۹درجه۱۷دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵درجه ۳۷دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

رت : کوهیست درجنوب غرب بزی گنبد درعلاقه پامیر مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۳درجه ۵۲دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۲دقیقه ۱٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رجن : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درشمال مشرق شین‌دند متعلق حکومت درجه اول شین‌دند متصل دریای همش مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ۱۵دقیقه ٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۲۰دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رجی : قریه‌ئیست بفاصله۷۲ کیلومتر درشمال مشرق شین‌دند متعلق حکومت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ۵۲دقیقه ۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۳ دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رحمت آباد : قریه ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتردرغرب قریه‌وزیر آباد درعلاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ۳٦دقیقه ۱ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦درجه ۵۰دقیقه ٤۲ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

رحمت‌الله خان: قریه‌ئیست بفاصله۴،۵ کیلومتر درشمال لنگر درعلاقه جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ۳۹دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲٦دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رحمك : قریه‌ئیست بفاصله۱۵ کیلومتردرشرق شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین٦۸ درجه ۳٦دقیقه ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۱دقیقه ۱۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رحوانی : موضعیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر درجنوب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین٦۱درجه ٤۵ دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۲۹دقیقه ٤٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رحیم : قریه ئیست بفاصله ۷۹،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه جلدك درعلاقه حکومت درجه ٤ ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که بین ٦٦درجه ۳٦دقیقه ۲۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ٤۳دقیقه ٤۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رحیم خان : قلعه ئیست بفاصله ۲٤،۵ کیلومتر درشمال چخا نسور متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۲درجه ۳دقیقه ۵۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۲۱دقیقه ۱۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رخنات : قریه ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شرق شهرهرات متصل سرکیکه بطرف اوبه می رود مربوط ولایت هرات که بین ٦۲درجه ۱۸دقیقه ٤۸ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۲۲ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

رخورود : نهریست بفاصله ۸۷،۵ کیلومتر درغرب مرکز منجان که از کوه خواجه سرچشمه میگیرد مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰درجه ۳۵دقیقه ۱۲ثانیه طول البلد شرقی و۳٦درجه ۵ دقیقه ٤۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رخه : قریه ایست درپنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان ومرکز حکومت درجه(۳) پنجشیر می باشد، این قریه بصورت وادی دربین دوشاخ کوه هندوکش واقع شده ودریای کلان پنجشیر ازبین آن می گذرد وسمت جریان آن ازشمال بجنوب است ورخه را دریای مزبور شرقاً غرباً بدو حصه تقسیم میکند، بعضی قصبات وصوبه جات رخه بجانب غرب وبرخی بطرف شرق دریاواقع گردیده وقرا وقصباتیکه بجانب شرق واقع اند نسبت به قرائیکه بجانب غرب وقوع دارد ، کمتر می باشد قرا ودهاتیکه بطرف شرق دریا واقع شده است ، عبارت از : درخیل ، مرشتان، غجی ، نولاوه حصارك، اسپیانا، الوك واستایچه. قرائیکه بجانب غرب وقوع دارد عبارت اند ازقابضان، بخشی خیل شست، شیخان، فتح الله، شغه، پیاوشت، بحرام خیل ، گلستان خوجه، آبدوه، کنده، گوت، کرباشی وچمال ورده که خصوصیات برخی ازانها درذیل مرقوم خواهد گردید . قراء شرقی وغربی را دوپل بهم مربوط می سازد . یکی پلی که ازسمت شمال شرقی بهادرخیل به قریهٔ درخیل می رود بناشده است ودیگرپلی می باشد که ازموضع دشتك بالوك کشیده شده است این دوپل برعلاوهٔ اینکه قراء شرقی وغربی رخه را بهم وصل میکند ، رخه را باآبدوه (هزار خانهٔ پایان) نیز مربوط می سازد برخی ازین قریه ها بسیار کلان وپرنفوس می باشد وبعضی کوچك، مهم ترین و کلا نترین تمام آنها سه قریه است : قابضان. شست وبخشی خیل ، قابضان بذات خود دارای نه قصبهٔ کوچك می باشد که عبارت است ازحدبالا، درویش خیل، قابض خیل ، افغان بیگ خیل، پیره خیل، برمزید، ترا سان، شیشکان وپایچنار، وتعداد نفوس آن تخمین به نهصد نفرمیرسد ، چندسال قبل مقر حکومت محلی همین جا بود، ودریای کلان پنجشیر ازجانب شرق آن عبور می کند ، بطرف شرق دریا کوهی است که بنام کوه عروس سنگ وللم گوان یادمی شود و کمر این کوه را برسنگ غیل می گویند وراهی ازدامنهٔ این کوه به آبدوه (هزارخانه پایان) میرود. بجانب جنوب کوه مذکورازیك قول، آبی

سرازیر می‌شود که‌بنام (آب بارزم) یادمی شود، آب‌مذکور درتمام فصول سال جاری می‌باشد ، اما دربهار زیادتر ودر دیگر فصول‌نسبتاً کمترمی‌باشد،به مسافه۲۵متر از آب مذکور دور تـربطرف جنوب آب بارزم چشمهٔ دیگری ازیك قول پایان می‌شود که آب (کدو) نام دارد، از آب‌مذکور بقدر پنجاه متر بطرف‌جنوب‌تپه‌ئی‌است بصورت صفه که‌آنرا صفه (بانگلا) می گویند، از بـالای این صفه راهی بآبدوه رفته است . یك نهر از درهٔ پیا و شت سرا زیر شده زمین های پیاوشت ، پایچنار، گـلستان، شیخان،خوجه، قابضان، بخشی‌خیل‌و آبدره‌را آبیاری میکند، درهنگام فراوانی آب ازطرف شمال قابضان عبور کـرده بـدر یـای میریزد ، و مجرای آن قابضان وبخشی خیـل را ازهم جدا می‌سازد، درحین‌عبور آسیاب‌های متعددی را بچرخ می‌آورد، در رخه دکـان هـای زیادی به معبر عمومی واقـع گردیده وا کـثر دکـانها درقابضان ، بخشی‌خیل وشست می بـاشد، بطرف شرق دکـانهای قابضان مسجد جامع ومدرسه است که همه ساله شاگردانـی چند ازیـن مدرسه تحصیلات علوم دینی‌را تکمیل نموده باصطلاح دستار بندی کرده بمساکن خود مراجعت میکنند، بنـای ایـن مسجد ازطرف عارف کـامل حمیدالله صاحب تگاب نهاده شده، چندیـن سال بصورت انفرادی یك‌نفر مدرس متکفل تدریس علوم دینی وخطابت مسجد موصوف بـود، درسال ۱۳۳۰ باتفاق علمای پنجشیر، مدرسهٔ مذکور هم در وسعت وتعداد اطاقهای مدرسین افزود وهـم درعدهٔ علما ومدرسین افزونی بعمل آمد وهم‌شاگردان آن تکثر حاصل کرد ، درسالی چندین نفر شاگردان ازین مدرسه‌فارغ‌التحصیل می شوند . یك مکتب رسمی در رخه وجود دارد ،مکتب موصوف در قلعهٔ وقوع دارد که‌مسمی به‌قلعهٔ سرکاری می باشد و دربین قابضان و بهادر خیل که‌موضع کوچکی استوقوع دارد ودرشرق معبر عام واقع گردیده و ازان باندازهٔ دوصد متر فاصله دارد . این قلعه از زمانهای بسیار قدیم بوده تاریخ‌تعمیر آن بطور صحیح بکس معلوم نیست، اماقرار عنعنات می گویند که حاکمی موسوم به قلی‌نام آنرا بنا نموده است.از آب دزدی که‌دربین آن‌بنا گردیده چنین‌معلوم می‌شود که‌زمانی در آنجا باعمله‌خود حصاری‌بوده وراه آب برویش‌مسدود گردیده بود ،حاکم محلی‌پنجشیر درقلعهٔ‌سکونت دارد که بنام رباط سرکاری یـاد می‌شود ،این رباط درزمان سلطنت سراج‌الملة والدین امیرحبیب‌الله‌خان بنا یافته تاسالهای پیشتر سرای‌بانی نیز ازطرف حکومت‌مقرر شده ،ازعابرین ومسافرینیکه شب‌را در آنجامی گذشتاندند کرایه‌اخذ می‌نمود .بعداین عمل متروك‌شد، حکومت محلی در آبادی آن افزوده برای مقر خود آنجارا انتخاب نمود،رباط مذکوردرموضع‌شست که‌پرنفوس‌ترین‌مواضع‌رخه میباشد واقع گردیده قریهٔ‌شست که‌بجانب شمال‌رخه واقع شده عبارت ازسه طائفهٔ میباشد ملك داد خیل ، داؤد خیل ، گـذاره ، . بواسطهٔ آبیکه از درهٔ کـنده وگـوت پـایان مـی شـود سیـراب مـی گـردد اما این نهر در موسم تـابستان روبه تقلیل گـذاشته سبب کـم آبـی و نقـصان زراعـت آن مـردم مـی شود . بعد ازشست وقـابضان از لحـاظ وسعت و نفوس و آبادی (بخشی‌خیل) می باشد این‌قریه بسه حصه تقسیم می‌شود : بخشی خیل بالا ، بخشی‌خیل پائین وبخشی خیل‌میانه ، بخشی‌خیل پایان ومیانه از در یائیکه ازدرهٔ پیاوشت سرا زیر می گردد آبیاری می شود ، بخشی بالا ازدریای گوت سیراب می گردد ،درین اواخر جـوئی از نزدیـك پـاراخ‌دردامـنه کوه حضر

شده، یك حصهٔ آب‌را از زمین‌های محمد صدیق خیـل عبور داده به آنجا آورده‌اند. امااین آب جزحصهٔ کمی‌دیگر حصص آنجارا سیراب کرده نمی‌تواند، بطور کلی نفوس بخشی خیل تخمینا به‌یکصدوبیست‌خانه‌وار بالغ می گردد ،بصورت مجموعی نفوس‌تمام قریهٔ‌رخه به یکهزارو پنجصد خانه‌میرسد .پیداوار زمینی رخه عبارت است از گندم، جو، باقلی، جواری، شرشم ، شبد ر، زردك، وشلغم ،بیشترحاصلات زمینی‌جو ،باقلی وجواری است ، درنو لاوه خوب‌ترین شلغم بعمل می آید درین اواخر کشتن کچالو نیز رواج پیدا کرده است، حاصلات مهم سردرختی رخه.تو ت است ، انگور، سیب ، زردالو ، آلوچه و آلوبالو هم ندرتا پیدا می شود ، تو ت رادر موسم ز مستان در آسیاب آرد کرده آنرا تلخا ن نام می گذارند ، تلخان بزر گترین غذا ی این مردم است که دائما عوض نان چاشت صرف می گردد ، تلخان برعلاوهٔ اینکه غذای خوداهالی‌راتکافو مینماید ، اهالی کوهستان و کوهدامن نیز مقدار کثیری از آنرا بمساکن خودمی‌برند ، مردم ر خه صنائع مختلفه دارند ،برخی زراعت پیشه‌اند وعدهٔ اهل کسب می‌باشنداز قبیل درایوری، نساجی وغیره ، دردرخیل وقابضین صنعت کرباس بافی‌رواج‌خوبی‌دارد که باصطلاح مردم جولائی گفته می‌شود ودستهٔ ازمردم ، دکاندار وتجارت پیشه هستند. حیوانات اهلی از قبیل گاو، خر، گدی‌وبز درینجا تربیه می‌شود ،دستهٔ ازین مردم مواشی خود را در کوه های‌بلند و مواضع سرد در موسم تابستان برده آنجارا بنام(اغیل) یادمیکنند.مواشی مذکور فربه‌شده وهم ازشیر آن‌قروت وروغن فراوان بدست‌می آورند ،وازپشم گدی برای‌خود یکنوع‌جامه که‌بنام چکمن‌موسوم‌است می‌سازند وبرزو رانیز ازهمین‌نوع‌پشم تیارمی‌نمایند که‌چکمن وبرزوی گرم کار پوستین را میدهد، آب وهوای رخه درتابستان نسبتا گرم ودرزمستان سرد می‌باشد ، رخه مناظر دلفریب وزیبای فراوانی دارد ، مزارات رخه عبارت است ازمزار شیخان شاه و لی که د ر مو ضع شیخان در جنب یك تپه واقع گردیده ، مزار پیر زاده که درموضع خواجه مدفون گـردیده ، شیخ بابا حـا جـی کـه قریب فتح‌الله مدفون است ، صوفی شیربیگ که در موضع‌شعشه مد فون می باشد ، خـواجهٔ سبزپو ش که درقریه قابضان مدفون است ،حضرت‌بی‌بی که‌در معبرعام بین آبدوه و دشتك واقع گردیده . کوهای‌مشهور رخه عبارت از کوه‌عروس‌سنگ ،للم‌گوان، کوه کنده‌و گوت و کوه پیاوشت است که‌تمام‌اینها دوشاخ کوه هندو کش‌بوده بنامهای مختلف موسوم شده اند . در کوهای‌مذکور بته، بوتی ،پر کندول پیدا می‌شود که‌در محروقات ازان کار می گیرند درین کو ها سماروق ،چکری وانواع نباتات خوردنی وطبی دیگری ازقبیل شری، سیرك ، سوهان، سانزی، زیره، پیاز کوهی پیدامی‌شود که‌بعضی ازین‌نباتات تازه‌وبرخی پخته وعدهٔ را خشك کر ده تناول مینمایند ، نباتات متذکره بصورت خودرو وطبیعی میباشد .

حیوانات‌وحشی : ازقبیل گرگ ،روباه، خرگوش ، دله خفك‌وشغور،درین کوهازیاد وجود دارد .

کبك‌نیز درچشمه سارهای آن‌بوفرت دیده شده ،شغور، (جیره) اکثرا بزمین‌ها آمده سبب‌خرابی زراعت می‌شود، خصوصا درزراعت جواری خرابی زیادی واردمی آورد . دله خفك حیوانی است که‌پوست‌آن دارای قیمت زیاداست ، دریای پنجشیر ما هیان کـلان و شیرین دارد ، پیشهٔ ماهی گیری دربین‌مردم مروج است، ویك مقدار کافی آنرا تاجران ماهی‌فروش از ماهی گیران خریده

درچاریکار و کابل بغرض فروختن می آورند،یك‌سرك‌موتررو از بین‌رخه گذشته و تا چنگرم که‌نزدیك آستانه‌است امتداد یافته . بازی های ملی این مردم استعمال‌فلاخن وتفنگ‌بازی‌بوده و دراستعمال فلاخن‌و مدافعه از ان بذریعهٔ سپر های چکمنی مهارت نشان می دهند ازساعت تیرهای دیگر این مردم یکی‌نزکشی است که‌گاهی گاهی‌صورت می گیرد . وضع معیشت مردم رخه نسبت سائر نقاط پنجشیر خوبتر وبهتر است، مردم کارکن، زحمت کش‌وفعال بارآمده اند ونیز کثرت نفوس و تنگی ملك مردم را بکار کردن و زحمت کشیدن مجبور ساخته است ، تمام این مردم صاحب پیشه و کار اند . مرغ خانگی دررخه زیاد تربیه می گردد ، تخم آن‌را برعلاوه مصرف خود دربازار هم به معرض فروش میگذارند شکار مرغابی ، خرکفتر و قره قوش دیده می‌شود ، تربیه قوچهای جنگی وجنگانیدن آنها نیز مروج است، قوچ اکثرا ازنوع (گدی) که‌قسمی از گوسفند است می‌باشد، این نوع قوچ گرچه جثهٔ خورد دارد، ولی خیلی ها جنگی‌می‌باشد ، رخه صادرات عمدهٔ ندارد، مردم‌اکثر اشیارا ازخارج مسکن خود واردمینمایند، چون زراعت پنبه بصورت ندرت دیده می شود، پنبه را از کوهستان، سیدخیل وچاریکار وارد میکنند و آنرا درچرخه ها رشته دربافتن کرباس بکار می برند ورشتن تار واستعمال چرخه مخصوص‌زنهااست، ازتار مذکور برعلاوه بافتن کرباس درکار گاه‌مخصوص ازار بند نیزاستعمال می شود ، بافتن ازار بند هم‌منحصر به زنها می باشد .

رزر : قریه ئیست‌بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر درشمال غرب مرکز منجان درعلاقهٔ منجان متعلق حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۴۷دقیقه ۲۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۱۱دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رزر : قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر درشمال مرکز منجان متصل دریای منجان درحوزه علاقه داری منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۵۴ دقیقه ۱۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۱۰ دقیقه ۵۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رزکان : دریائیست‌بفاصله ۷۶،۵ کیلومتر درجنوب غرب چغانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه ۴۸دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰درجه۳۶دقیقه ۲۸ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوع‌دارد .

رستاق : حکومت‌درجه ۲ مربوط حکومت کلان تالقان متعلق ولایت قطغن بوده یك‌منطقه کوهستانی است که ازچهارسمت بکوه های بلند محدود گردیده است کوه مشهور آن بنام خواجه سرخ یاد می‌شود . رستاق ازسطح بحر باندازه (۱۴۶۸)متر ارتفاع دارد . حرارت‌تابستانی آن اغلبا باندازه ۹۵فارن هیت‌است در رستاق اراضی للمی کاری خیلی زیاداست ومحصولات آن گندم، جو، زغروپنبه بوده ومیوه جات آن توت خربزه، تربز، زردآلو، گیلاس، آلوچه، آلوبالو، سیب،ناك انگور و غیره می‌باشد ومخصوصا ناك آن خیلی شهرت دارد . دریای مشهوریکه‌ازاینجا میگذرد بنام کوکچه یاد می‌شود که ازجرم بدخشان سرچشمه گرفته ومنطقه رستاق را عبورنموده وبدر

یای آمو منتهی می‌شود وبخود علاقه داری رستاق از آب دریای مذکور استفاده کرده نمی‌شود در رستاق چشمه سارهای زیادی است که اکثر باغات آنها را ذریعه آن آبیاری میشود . نباتات کوهی آن عبارت ازپسته و زیره می باشد که بخارج صادرات‌دارد . حیوانات ، آن عبارت‌ازاسپ، خر، گاو، بز و گوسفند بودهٔ طیور خانگی مانند مرغ ، کبوتر وغیره نیز زیاد پیدامی‌شود،یك نوع حیوان که بنام جیره مشهور است در ینجا زیاد وجود دارد حیوان مذکور برنگ ابلق باندازه پشك بوده در پشت خود تیرهای نوك تیزی‌دارد اگر انسان به‌آن‌نزدیك شودتیرهای خود را بامنقار کنده وبه‌طرف هدف‌پرتاب واذیت‌میرساند. خوراك این حیوان ریشه های نباتات است در رستاق یك‌مکتب ابتدائی ویك باب مکتب دهاتی دائر گردیده که‌متعلمین دران‌مشغول تعلیم میباشند همچنین یکنفر وکیل ازتمام حوزه حکومتی رستاق انتخاب‌وبشورای ملی درمرکز فرستاده می‌شود .

رستم : چاهیست بفاصله ۸۵،۵ کیلومتر درغرب جوین درعلاقه حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۰ درجه ۵۵ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۱دقیقه ۵۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

رستم‌خان : موضعیست‌بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر درجنوب شرق چاه باراب درعلاقه حکومت درجه ۴ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵درجه ۲۷دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ۱ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

رستم‌خیل : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق جلریز درعلاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۴۶دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۴درجه ۲۷دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رسول : قریه‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر درجنوب قریه جلدك نزدیك رود خشك درعلاقه حکومت درجه ۴ ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان ولایت قندهار که‌بین ۶۶درجه ۴۳دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۴۴دقیقه ۲۷ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است.

رسول‌خان : قریه ئیست بفاصله ۵ کیلومتر درجنوب‌غرب‌قلعه کنج درعلاقه نادعلی مربوط حکومت‌درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که‌بین ۶۱درجه ۵۰دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۵دقیقه ۱۱ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

رسول‌خان : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۲ کیلومتر درشمال‌سپین‌بولدك‌متصل‌سر کیکه‌بطرف‌قندهارمیروددرحوزهٔولایت قندهار که‌بین ۶۶درجه ۲۲دقیقه ۵۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۵دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رشنی‌خان : قریه‌ئیست بفاصله۲۶ کیلومتر درشرق قلعه اشکاشم مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۱درجه ۵۳دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۳۹دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رشید قلعه : قلعه ئیست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر درجنوب قریه شین کی متصل سرك مربوط حکو متکلان قلات غلزائی ولایت قندهار که بین ۶۷درجه ۳۲دقیقه۱۵ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۳۱دقیقه ۱۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رشید کافر : قریه ئیست بفاصلهٔ ۳۹ کیلومتر درجنوب غرب قریه سلطانخیل درعلاقه حکومت درجه۲ وردك مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸درجه ۳۹دقیقه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۳۹ دقیقه ۳۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رشیدی : قریه ئیست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر درشمال شرق بنو درعلاقه حکومت درجه۴ اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹درجه ۲۰دقیقه ۳۱ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه۴۱ دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رکالام : قریه ئیست بفاصلهٔ ۲۰،۵ کیلومتر درشمال غرب برچغه سرای درعلاقه حکومت کلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۵۵ دقیقه ۹ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۵۸دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رم : قریه ئیست بفاصلهٔ ۹،۵ کیلو متر درشمال غرب قریه علی مردان درعلاقه صد مردا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷درجه ۸دقیقه ۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۴۲دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

رماغ آب : نهریست درغرب منجان در علاقه انجمن مربوط حکومت در جه ۲ جرم در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰درجه ۲۹دقیقه ۵۵ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶درجه ۱۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رمباسی : قریه ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵درجه ۳۸دقیقه ۴۲ثانیه طول الدشرقی و۳۱درجه ۳۲دقیقه ۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رموجك : قریه ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شمال قلعه مارپنجه در علاقه شیوه مر بوط حکو مت اعلی بدخشان که بین ۷۱درجه ۳۳ دقیقه ۱۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۷درجه ۵۳دقیقه ۳۶ثانیه طول البلد شمالی وا قع است .

رنگا : موضعی است در غوربند مربوط حکومت اعلی پروان واز چارده غور بند دو کیلو متر فاصله دارد ،دریای غوربند وسرك موتر رو ازبین آن می گذرد . پل جدید و مستحکمی بر وی دریا کشیده شده ،این قریه کاملا سرسبز بوده، باغات انگور ،بادام ، شفتالو، ناك، سیب، زردالو، بهی ، آلوبالو ، آلوچه، چارمغز، توت بکثرت درینجا وجود دارد ،زمین های سرسبز گندم ،جو ، باقلی فراوان دیده می شود ،بادام آن بمقدار فراوان بوده بفروش رسانیده میشود و یکی از صا درات بزرگ وطن راتشکیل میدهد ، دونوع بادام دیده می شود یکی بادام کاغذی دیگری بادام کورکی،

ودونوع چارمغز نیزدارد ، انگور سه‌قسم موجود است ،حسینی ، کشمشی، وصاحبی ،هرسه نوع آن دربامیان، شیخ‌علی وسرخ وپارسا ذریعهٔ مرکب‌ها برده‌شده درعوض گندم، جو،باقلی‌بدست می‌آورند .شفتالو، ناك، سیب، بهی، وزردآلوی آن نیز بصورت تازه در مواضع فوق فرو ختە شده دربدل آن‌غله‌جات بدست می‌آورند، دونوع توت دیده‌می‌شود :یکی کوك پیوند و دیگری بیدانهٔ کبود، هردونوع توت‌مقبول بوده درخوراکهٔ خود عوض نان استعمال میکنند ، بر خی را خشك نموده دربامیان، وشیخ‌علی بغرض فروش می‌برند. وبعضی ازمیوه‌جات فوق را درچاریکار نیزبرده بفروش میرسانند ،پیداوار زراعتی کفاف اهالی‌را نمی کند و خوراکهٔ خود را بصورت مبادله ازمیوه‌جات‌تهیه میکنند، چارمغز از صادرات مهم آن‌جا می‌باشد . زرع کچالو نیز درینجا مروج است ، کچالو را در نقاط مختلفه ذریعهٔ مرکب ها برده در بدل آن غله جات بدست می‌آورند بادنجان رومی ،بادنجان سوسنی،مرچ‌سرخ، پیازهم درینجا کشته‌می‌شود ، مرچ سرخ‌را نیزدربازارهای مختلف بغرض فروش می‌برند ،مرچ‌سرخ اینجا شهرت خوبی‌دارد . حیوانات اهلی مثل گاو، گوسفند و مرکب درینجا تربیه می‌شود ،مرغ خانگی‌را نیزتربیه میکنند وتخم آن‌را دربازار چارده وغوربند بفروش میرسانند ، حیوانات وحشی ازقبیل گرگ، روباه، شغال وجیره درینجا پیدا می‌شود ،طیور ازقسم کبوتر ، باشه ، مرغابی ، بودنه، پتول ، در ینجا پیدا میشود ومردم آنها راشکار می نمایند ، بجانب مغرب رنگا جنگل بزرگی از چنار است که تقریبا دو کیلومتر مربع رقبهٔ آن می‌باشد ،دربین آن سرکهای وسیع ومزین آبادشده کەبرای تفرج بموتر وپیاده خیلی‌موزون‌است ، این‌جنگل دردامنهٔ کوه بچه وزیر سرك عمومی واقع گردیده است، بالای‌سرك در قلهٔ کوه بچه زمین هموار وسطح مرتفعی است کەبنام طبقی یاد می‌شود ، زمین‌مذکور قابل‌زراعت‌بوده ،هرنوع حبوبات دران کاشته می شود ،آب آن ازپای نونهر جوی دخترمی آید . در رنگا یك دریای خورد جاری است کەبعد از سیراب کردن بعضی حصص رنگا بدریای کلان غوربند ملحق می‌شود، آب آن‌خیلی شیرین و گواراست ، در موسم تابستان روبه تقلیل می گذارد، گرچەدریای کلان غوربند ازوسط(رنگا) می گذرد، ولی‌اهالی‌از ان‌استفاده کرده نمی‌توانند وبرعلاوه درهنگام آب خیزی‌وسیلاب ازدریای‌مذکور خرابی های زیادی بمردم عائد شده ، گرچه در رنگا مکتب رسمی دائر نیست ، اما اطفال شان راه دور ودرازی راطی کرده درمکتب چاردەمیروند ودرانجا کسب‌علوم مینمایند،چندین مسجد خورد و بزرگ‌درینجاموجود است که اطفال در آن‌جا تحصیل می کنند اکثرا این‌مردم زمیندار ، باغدار و مرکب کار میباشند کوهای نزدیك عاری ازهرنوع چوب سوخت‌می باشد . مردم برای محروقات خود مجبور اند از کوهای دور دست ذریعهٔ مرکب‌ها بوتی، بته، پرکندول و غیره نباتات قابل سوخت را تهیه کنند ویاهمه ساله درخت توت و درخت بادام‌های کهن سال راقطع نمایند ، ولی ازین عمل مردم دچارضرر زیادخواهندشد ،دریك جانب‌رنگا چشمهٔ است کەاهل‌هنود آن چشمه‌را تبرك دانسته ، عدهٔ زیادی از آنها بآنجا می آیند ، بعدازغسل وشست وشوی خود واپس بمساکن خودمیروند ، تخمین دوصدخانه‌درینجاآباد می‌باشد.

روان : قریه‌ئیست بفاصله ۳۲ کیلومتر درشرق خم درعلاقهٔ‌حکومت درجه۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۱ درجه۵دقیقه ٥٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۸ درجه۲٤ دقیقه ۳۰ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

روان : قریه ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتردرشمال چرند درعلاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۱۵ دقیقه ۱۸ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۸درجه ۳دقیقه ۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

روانك : قریه ئیست بفاصله۲٤ کیلومتر درشمال قلعهٔ کف‌درعلاقهٔ حکومت درجه۲ درواز مربوط حکومت کلان بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۲۷ دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۸درجه ۱۰دقیقه ۲٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . این‌قریه تقریباً ۹ کیلومتر از (ارزشك) فاصله‌دارد وازطرف‌شمال متصل است بکوه اورنگ وازطرف جنوب بکوه قلعه وازطرف مغرب بدریای پنج و ازطرف مشرق بکوه‌خرمن . اهالی آن اغلب زراعت پیشه میباشندوزراعت آنها عموماً گندم ، جو و پنبه میباشد وازاشجارمثمر سیب ، انگور وتوت یافت می شود وازغیر مثمر بید و چنار دارد .

روح : قریه ئیست بفاصله ۱۰،٥ کیلو متر درشمال شرق مرکز غوریان متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۱ درجه ۳۳دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۳٥ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

روح آباد : موضعیست بفاصله ۱۷،٥ کیلومتر درجنوب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥ درجه۶۲ دقیقه ۱٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۲۷ دقیقه ٤٤ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

روح‌الدین : موضعیست بفاصله ۱٦،٥ کیلومتر در شمال غرب چاه باراب در علاقه حکومت درجه٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٥ درجه ۲دقیقه ٥٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ۱۷ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

روخه : قریه ئیست بفاصله ٦٦ کیلومتر درشمال مشرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ۳٦ دقیقه ٤۳ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ٤۰ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودات : حکومتی‌استدرجه۲ مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۱٦ دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه۲ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است . رودات دارای قریه‌های متعدد بوده واین قریه‌ها بفاصلهٔ کم یازیادی از یکدیگر دور تروقع اند و علاقه‌داری چپر هار مربوط‌این‌حکومت‌میباشد قریه‌های‌مشهور آن‌عبارت ازقریه حصارك ،مرچی، قریه کهنقطرعی، قریه روغنی می‌باشد ، اراضی این منطقه هموار و دشت میباشد که‌حاصلخیز بوده‌ونباتات آن گندم ، جو ،جواری،ماش،پیاز، بادنجان رومی ،بادنجان‌سیاه،ترائی، کدو ،بادرنگ،تربز ، خربزه‌میباشد . اشجار آن‌عبارت‌ازتوت،انگور،انجیر،بیدوچنارمیباشدهوای آن‌درتابستان گرم ودرزمستان‌سرداست اراضی آن‌اغلباذریعه آب‌رود ودربعضی جاها ازآب کاریزهاوچشمه‌ها آبیاری میشود حیوانات اهلی آن اسپ ، خر ، گاو، گاومیش ، قاطر ، واز حیوانات وحشی آهو ، خرگوش ، شغال دربعضی دشتهای آن دیده‌میشود . اهالی آن زراعت پیشه بوده دربعضی قریه های آنها مردم

به‌نساجی مصر وفیت دارند. درحکومت رودات علاوه برمدارس‌خصوصی وتعالیمی که‌در مساجد داده میشود ٦باب مکتب ابتدائی از طرف وزارت معارف دائر گردیده که اسمای آنها قرار ذیل است : ۱- مکتب ابتدائی حصار شاهی ۲- مکتب‌ابتدائی برو - ۳- مکتب‌ابتدائی کوت واقع ماترانی ٤- مکتب ابتدائی حصارك‌مزینه واقع قلعه آخند ٥ - مکتب ابتدائی‌چپرهار ٦ - مکتب ابتدائی اشپوله واقع یاغی بند شنوار بعلاقه‌داری ده‌بالا میباشد وهمچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی‌حکومتی رودات انتخاب وبشورای ملی فرستاده میشود .

رودبار : قریه ئیست‌بفاصله٤٠،٥ کیلومتر درغرب خواجه‌علی درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین٦۲ درجه ۳٦ د قیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه۹ دقیقه ۳٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رود بندامیر : رودیست‌بفاصله ۲۲۱،٥ کیلومتر درجنوب قلعه ناورك در علاقهٔ یکاولنگ مربوط حکو متکلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦٦ درجه ٤۸ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٥درجه۳۱ دقیقه٤٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودبیابان : رودی‌است بفاصله۸۳،٥ کیلومتر درجنوب‌غرب چهاربرجك مربرط حکومت درجه اول چخا نسور منعلق حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۱درجه ٥۳دقیقه ۱۸ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۱۹ دقیقه ۱۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودپاشتان : رودیست‌در۲۲ کیلومتری پارك شهرهرات بین‌معبرعمومی‌هرات واوبه‌درعلاقه حکومت درجه‌اول انجیل مربوط ولایت هرات . این رودمانند رودجنده‌خان چندین رودخشك‌را تشکیل داده غالباً درموقع‌بهار آبهای‌سیلابی‌از بین آن‌می گذرد و درموسم تابستان آب آن بسیار کم میشود . سمت جریان این رود از شمال بجنوب بوده در نزدیك مجرای رود قریه سر سبزی نیز بهمین اسم وجود دارد .

رودتگرود : نهریست بفاصله ٤۲ کیلو متر در شرق شهر هرات که برود هریرود می ریز د و تخمین بین ٦۲درجه۳۱دقیقه ۳٥ ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳٤ درجه ۱۸دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

رودتگ نمدی : رودیست‌بفاصله ۱٥۰ کیلومتر درغرب انار دره درعلاقه‌حکومت درجه‌اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین‌تخمین ٦۰ درجه ٥۱ دقیقه ۳٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه۲۹ دقیقه۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی وقوع داشته وآب آن برود شاه‌ولی می‌ریزد .

رودجیجه : رودیست‌در٥۷ کیلومتری شین‌دند مربوط حکومت اعلی‌فراه ، این‌رود اصلا رود گزو بالاخره دریای شین‌دند است که‌درحصه‌جیجه نام‌رودجیجه‌را بخود می گیرد ، این‌رود در بعض سالها باعث انهدام پل پخته شده‌در ترافیك هرات‌وقندهار سکته گی‌را سبب‌می‌شود. دریك کیلومتری‌رودجیجه کنار جاده‌عمومی رباط سر کاری‌دیده‌می‌شود که‌برباط‌جیجه‌شهرت‌دارد ، دشتی‌نیز بهمین اسم‌درین ناحیه‌وجود دارد .

رودچاه‌را : رودیست بفاصله۹۲،۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه‌ولارام وبطرف جنوب‌غرب جریان‌داشته درعلاقه حکومت اعلی‌فراه که‌تخمین بین۶۲درجه۵۷ دقیقه۳۰ ثانیهٔ طول‌البلدشرقی‌و۳۲درجه۱۲ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودچاه‌ریگ : رودیست‌بفاصله ۹۶ کیلومتر درغرب جوین درعلاقهٔ حکومت‌اعلی فراه که‌بین۶۱ درجه۳ دقیقه ۵۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۴۹دقیقه ۳۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودخارچشمه: قریه‌ئیست بفاصله۷۹ کیلومتر درغرب‌خاش درعلاقهٔ حکومت‌درجه۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین۶۲درجه ۱۲دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۳۱ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است

رودخاره : قریه‌ئیست بفاصله۸،۵ کیلومتر درشمال‌غرب ده‌بالا درعلاقه حکومت‌درجه۲ رودات متعلق‌حکومت کلان شنوار مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین۷۰درجه ۲۵دقیقهٔ ۴۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۸دقیقه ۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

رودخانه : رودیست‌بفاصله ۸۱ کیلومتر در جنوب شرق جوین مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین ۶۱ درجه ۴۹دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۲۵دقیقه ۳۶ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رودر کتو : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۴ کیلومتر درشمال‌غرب کرخ مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲ درجه ۲۹ دقیقه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۳۱دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

رودزد : رودیست بفاصله ۴۷ کیلومتر درشمال غرب‌قلعه چارراه که‌به‌رود فراه میریزد در علاقه حکومت درجه۲ بکوا وخاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که‌تخمین بین ۶۳درجه ۴ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۴۶دقیقه ۴۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودد و بندی : رودیست بفاصله۵۵،۵ کیلومتر بطرف‌جنوب قریه زاهدآباد درعلاقهٔ حکو متکلان لوگر که‌به طرف‌غرب جریان دارد مربوط ولایت کابل که‌بین۶۹ درجه ۴ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۵۹دقیقه ۳۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودزیارت : نهریست‌بفاصله ۶۱ کیلومتر درجنوب‌غرب ده‌تیتان که‌برود فراه میریزد درعلاقه حکو ت کلان غورات مربوط ولایت هرات وبین ۶۳ درجه ۳۶ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲۸دقیقه ۵۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودسیاه کوهی : رودیست‌بفاصله ۱۰۹ کیلومتر درغرب اناردره مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌تخمین‌بین۶۰درجه ۵۴ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۴۴ دقیقه۴۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع بوده و برودتگ‌نمدی میریزد .

رودشاه‌ولی : رودیست بفاصله۱۱۰،۵ کیلومتر درشمال غرب انار دره مربوط حکومت اعلی فراه درقسمت علیای رودتگ نمدی که‌بین۶۰درجه ۴۹دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲ درجه ۵۴ دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رودشمبل : رودیست بفاصله ۵، ۹۲ کیلومتر درجنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان و بدریای شکاری میریزد که بین ٦۸ درجه ۱ دقیقه ۵٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤۵ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

رودغازین : رودیست بفاصله ٦۱ کیلومتر بطرف جنوب غرب علاقهٔ شیرزاد که بدریای سرخ آب میر یزد درعلاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی و بین ٦۹ درجه ۳۷ د قیقه ۵۹ ثانیه طول البلدشرقی و ۳٤ درجه ۸ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رودغور : رودیست درجنوب غرب ده تیتان که برودفراه میریزد درعلاقه حکومت کلان غورات مر بوط ولایت هرات که بین ٦۳ درجه طول البلدشرقی و ۳۳ درجه عرض البلدشمالی واقع است .

رودقره باغ : رودیست بفاصله ٤۷ کیلومتر از سرای خواجه کوهدامن واز کوه پغمان سرچشمه گرفته بدریای شکر دره میریزد ومربوط ولایت کابل که بین ٦۹ درجه ۱۲ د قیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۵۰ دقیقه ۵٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

رود کشك : رودیست بفاصله ۸٦ کیلومتر درجنوب غرب چهار برجك مربوط حکومت درجهٔ اول چخا نسور حکومت اعلی فراه که بین ٦۲ درجه ۷ دقیقه ۳٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۲۹ درجه ۵۲ دقیقه ۲٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رود گز : نهریست بفاصله ۱۱۵ کیلومتر درشمال شین دند که بدریای ادرسکن میریزد ودرحوزه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۱٤ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۳ درجه ۳۷ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است این رود در ۱۰ کیلومتری میر آله درعلاقهٔ ادرسکن متعلق حکومت درجه اول شین دند بین معبرعمومی هرات و قندهار واقع است ،پلی هم بالای آن آباد است ازشرق به مغرب جریان دارد. بالاخره درحصهٔ شین دند ازپوزهٔ کوه که قلعه ودیوار تاریخی (قلعه دختر) کائن است ، دورخورده بطرف جیجه میرود وباسم رود شین دند وبعد به رود جیجه مسمی میگردد .

رودمرجه : رودیست درجنوب مشرقی قریهٔ گنبد درعلاقهٔ پشت رود مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦۳ درجه ۵۹ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۱ درجه ۲٦ دقیقه ۱٤ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

رودمعلومه : رودیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب قریهٔ جوی نو وبه رود کرخ میریزد مربوطولایت هرات که بین ٦۲ درجه ٤۳ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۰ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رودمیان : رودیست بفاصله ٦۱ کیلومتر بطرف جنوب شرق علاقه شیرزاد و بدریای سرخ آب میریزد و مربوط ولایت مشرقی بوده بین ۷۰ درجه ۳ دقیقه ۲۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲۱ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

رودین : موضعیست بفاصله ۹،٥ کیلومتر درغرب قلعه چهار برجك مربوط حکومت در جه اول چغانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ٦۱درجه ٥۷دقیقه٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳۰درجه ۱٦دقیقه ۲۲ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

رورنگ : قریه‌ئیست بفاصله ۳۷ کیلومتر درغرب سرحد وا خان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳درجه ۳دقیقه ۱۰ثانیه طول البلدشرقی و۳٦درجه ٥۷دقیقه ۲٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

روزآباد : قلعه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشمال قریه باولی درعلاقه سرخ رود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۱٦دقیقه ۱۲ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲٤ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روزن آباد : قریه‌ئیست بفاصله ۳٥،٥ کیلومتر درجنوب قلعه کرخ مربوط ولایت هرات که بین ٦۲درجه ۳٤دقیقه ٤۲ثانیه طول البلدشرقی و۳٤درجه ۲۲دقیقه ٤۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روزه خورك : قلعه‌ئیست درجنوب قلعه‌غلام‌حیدر درعلاقهٔ حکومت درجه ۳ وازه خوا در حوزهٔ حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بین ٦۸درجه ٤٤دقیقه ٥ثانیه طول البلد شرقی و۲۱درجه ٤۱دقیقه ٤۳ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روشانو : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٥، ۱۰ کیلومتر درشمال مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین٦۱درجه ۲٦دقیقه ٤٥ثانیه طول البلد شرقی و۳٤درجه ۲٥دقیقه ٤٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روشن : قریه‌ئیست بفاصله ۲۰،٥ کیلومتردرجنوب‌غرب گرشك درعلاقه حکومت درجه ۲ نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤درجه ۲٤دقیقه ۱٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ٤۲دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

روشن آباد : موضعیست بفاصله ۲۸ کیلومتر درشرق قلعه شهیدان درعلاقه حکومت در جه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین٦٤درجه ٥۰ دقیقه ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۳۱دقیقه ٤۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روشن آباد : قریه‌ئیست بفاصله ۲،٥ کیلو متر درجنوب‌شرق قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ۲۹ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۲۲ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روشنی : قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلو متر بطرف شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ در جه ۲٥دقیقه ۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ٥۲دقیقه ۳۷ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روضه : محلهٔ ایست درشرق شهرقدیم غزنی، مربوط حکومت اعلی‌غزنی و ازان جا تخمیناً سه کیلومتر فاصله‌دارد، این‌محله کاملا آباد وسرسبزبوده دارای باغهای میوه وزمین های مزروعی می‌باشد درزمان‌سلطنت غزنویان اینجا شهر باشکوه ومجللی بود ، اما درز مان‌علاوالدین جهان‌سوز که

یکی از پاد شاهان غور می باشد این شهر مجلل بتودهٔ خاکستر مبدل شداز آثار بزرگ آن جز خرابه هاچیزی باقی نمانده است مدفن سلطان محمود، سلطان مسعود ، سلطان ابراهیم بهمان ابهت وجلال سابقه خود باقی است ،در باغهای آن اقسام میوه از قبیل آلو بخارا، انگور، زردالو، سیب و تاك بکثرت موجوداست، آلو بخارای خشك آنجا بخارج فرستاده می شود و یکی از صادرات مهم وطن ما را تشکیل میدهد .حاصلات زمینی آن گندم ،جو، رشقه، شبدر و گندنامی باشد، چچ زدن گندم در بین این مردم رواج نیست ،هنگامیکه خواسته باشند گندم را آرد کنند خود گندم را یك یك دانه چیده از ریگ و خاشاك کناره می کنند ،این عمل تکلیف زیادی بمردم عائد میکند، کشتن شرشم نیز در ینجا مروج است ، بعضی اهالی روضه به تجارت ،برخی بدهقانی و تربیهٔ اشجار وعدهٔ بدوختن پوستین مصروف می باشند. گاو، گوسفند و مرکب در ینجا تربیه می شود ،قبلا یك مکتب رسمی در ینجا دائر بود، چون تعداد نفوس و خوردی رقبه تقاضای مکتب را نمی کرد وسال بسال در تعداد طلبه نقصان بعمل می آمد مکتب مذکور از طرف وزارت معارف لغو قرار داده شد وچنین تجویز شد که اطفال روضه در مکتب لیسهٔ غزنی آمده تحصیلات خود را باتمام برسانند. گرچه در روضه زیارتهای بسیار است مگر مشهور آن زیارت خواجه بلغار می باشد واز پهلوی این زیارت چشمهٔ شیرینی جاری است که آب آن گوارا و شیرین می باشد، امامقدار آب مذکور کم است ،می گویند این آب برای اکثر امراض جلدی مفید می باشد و مردم باین غرض در چشمه مذکور غسل مینمایند قبر سلطان محمود غازی در بین یك کوشك زیبائی واقع شده، بقدر دوصدمتر بجانب مغرب روضه در دامنهٔ کوه مدفن سبکتگین پدر سلطان محمود موجوداست که ریك بلندی و نمایش گاه خوبی واقع شده است، طرف جنوب مقبرهٔ آن بدون دیوار بوده و از سه جانب دیگر بادیوار های مزین محاط می باشد وسقف آن گنبدی است عالی که علامهٔ شاهکاری معماری های قدیم می باشد بطرف جنوب زمین های سرسبز و خرم ومناظر زیبا ودلکشائی بنظر می خورد ،خصوصا درموسم بهار و تابستان که زمین های مزروع همه سبز و باطراوت می باشد . با اینکه روضه یك موضع تاریخی است کدام بازار قابل ذکری ندارد بجز چند دکان محدود که اشیای معمولی کار آمد روز مرهٔ مردم مثل تیل ، گوگرد، تار، سوزن وغیره در آنها می باشد متاع دیگری در آنجا دیده نمی شود اکثر اشیای خریدنی وفروختنی خود را از بازار غزنی تهیه میکنند. در کوهای نزدیك آن بجز بته های معمولی چوب قابل سوختی دیده نمی شود ،چند منار که بجانب غرب روضه وقوع دارد ،نشان میدهد که وقتی اینجا بسیار تمدن عالی داشته است، آثار شاهکاریها وخورده کاریهای زمان سلطنت غزنویان وارتقای آنها در صنعت معماری از این منارها ظاهر می شود، تقریبا سه صد خانه در ینجا آبادی می باشد ،اقلیم روضه در تابستان معتدل ودرزمستان سرد می باشد ، زمین آن برفگیری زیاد دارد ، طوریکه در بعضی زمستان سطح برف باسطح بام یك منزله برابر می شود.

روضه باغ : قریه ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر درجنوب شهر هرات متصل سرکی که به طرف شین دند میرود در حوزهٔ حکومت درجه۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۱۲ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱٤ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است درین قریه جنگلی که بیشتر آن را اشجار غیر مثمر تشکیل میدهد از طرف حکومت غرس گردیده و استفاده لازمه از ان می شود

روغاخانه : خرابه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه گمیان جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ درجه ۱۹ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵٤ دقیقه ٤۱ ثانیه عرض البلد شمالی . واقع است.

روغنی : قریه‌ئیست بفاصله ۳٦ کیلومتر درجنوب شهر جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۲ دقیقه ٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱٤ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روغنی (تپه) : بنام ایر اغلی نیز یاد میشود درحوالی شبرغان واقع بوده واز جمله تپه‌های تاریخی بشمار میرود بالای این تپه تلعهٔ که به‌ارگ شهرت داشت تعمیر شده بود حفریات به‌تاریخ این سر زمین روشنی انداخته میتواند .

روغنی گردن : کوتلی است بفاصله ۲٦،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه نیبك در علاقه حکومت درجه ٤ بکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بین ٦٦ در جه ٤۳ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۸ دقیقه ٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روکشان : قریه ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق خیر آباد متصل دریای وردوج درعلاقه حکومت درجه۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ در جه۱ دقیقه ۵٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦ درجه ٤۹ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رون : قریه ئیست بفاصله ٤۰،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه روان درعلاقه حکومت درجه۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ٤۹ دقیقه ٤٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳۸ درجه ۲۰ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

رونج : قلعه‌ئیست درعلاقه راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۲۲ دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۷ درجه ۳۲ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رونج آب : نهربست بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه رونج درحوزه علاقه داری درجه۲ راغ که به دریای آمومی ریزد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۱۳ دقیقه ۳۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۷ درجه ۳۵ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روئی : قریه‌ئیست بفاصله ٦۰ کیلومتر درجنوب غرب قلعه سمنگان در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ۵۲ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ٤٦ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

روئی‌دو آب : علاقه‌داری است درجه ۳ متعلق حکومت درجه٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ۵٦ دقیقه ۲۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ٤۵ دقیقه ۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است. ویك منطقهٔ خیلی وسیع وپرا گنده می‌باشد . شرقا مربوط خالك ، مهرنگار ، دوآب شاه پسند . سرخ قلعه ، آبخوره سفلی وعلیا ، تاتار، تل مزار موهد می‌باشد . غربا بدرهٔ حوض (که قریب دره صوف است) قبرافغان ،چارچشمه ، قشقه ،ایماق ، علاوالدین، سرآسیاب وشمال آن به‌حبش، نوروزا، دره کلی وجنوب آن به‌مدیرك ، چارمغزسای، قره کوتل، کوتل سبزك ارتباط دارد. بعضی قصبات

معروف آن بنام هزارسم ومجموعا بنام‌حبش وتاتار هم یادمی‌شود .

پیدا وار نباتی : گندم ، للمی و آبی ، جو ، جواری ، اشجار :- سیاه‌بید . چنار .

طیور : کبك دری : در کوها آهوبکثرت وحتی بطور گله‌دیده میشود وشکار میکنند .

مزارات : بنام خواجه‌زاهد زیارتی وجوددارد که‌قریه م. بوطه هم‌بآن مسمی‌شده است .

کوهای مشهور : کوه‌چنگیز ،درقله آن‌بیابان وسیع است که‌علف‌چر حیوانات می‌باشد وچشمه سارهادارد . کوه‌چولی‌خان،بلندترین کوهی‌است که‌تمام کوهای‌دیگر روئی دو آب نسبت‌به‌آن مثل کوه‌بچه معلوم میگردد ودران بته‌های‌طبی‌ازقبیل ممیره، هژدم ،سرخال‌خاصیت‌طبی آن‌مسهل است . قره کوتل که‌سیغان و کهمرد را ازروئی دو آب جدامیکند ، کوتل سبزك .

چشمه سارها : چهل آبخورك ، چارچشمه .

قصبات مشهور: سرخ‌قلعه ، پای‌تنگی،دو آب شاه‌پسند ، مدیرك ،نوروزا ،بیگش، خالك ، جوپلان صحبت ، کهتر ، نیمال ، قشقه وایماق ، بلغلی ، سرآسیاب ، علاوالدین ، پیچگاه ،تل مزار هزارسم ، آبخورك علیا ، آبخورك سفلی ، چارمغزسای وخواجه زاهد . مرکز علاقه داری در روئی میباشد .

حیوانات اهلی : اسپ ،ذات گرگ‌درانجا تربیه می‌شود، گاو،مرکب ، گوسفند ترکی وبز نیز یافت می‌شود .

پیشه زنها : بهترین گلیم قاشقاری وجل‌اسپ، قاقمه‌های کمپل نما برنگهای مختلف می بافند و کارگاهای دستی ذریعه نسوان می‌چرخد .

پیشه مردها : دهقانی وزراعت للم کاری وتربیه حیوانات می‌باشد .

روبز بالا : قریه ایست متعلق علاقه‌داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه‌اول پشتون کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه .

روبز پایان : قریه ئیست متعلق علاقه داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه‌اول پشتون کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه :

روی‌سنگ . قریه ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر درجنوب غرب سرخ‌شهر متصل دریای‌سرخ آب درعلاقه حکومت درجه٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۷ درجه ۳۷دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۱۹ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رئیس بابا : قریه‌ئیست بفاصله۲ کیلومتردر جنوب‌قریه‌پریان درعلاقه‌حکومت‌درجه۳پنجشیرمربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ۷۰درجه٤۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ٤۰ دقیقه۱۰ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است

ری ابدال : قریه ایست متعلق علاقه داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه اول پشتون کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه

ریخته قلعه : قلعه‌ئیست بفاصله۵۲،۵ کیلومتردرشمال مشرق قلعه‌نودرعلاقه‌حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین۶۳ درجه ۲۷دقیقه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه ۱۷ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریرك : قریه‌ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه بار پنجه درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱درجه ۳۰دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷ درجه ۵۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریش‌رم‌ناری : کوتلیست بفاصله ۴۷،۵ کیلومتردرشرق متون درعلاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین ۷۰درجه ۱۷دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه۲۰دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

ریشك سر : قلعه‌ئیست درجنوب‌غرب جلال آباد درعلاقه حکومت درجه‌اول خوگیانی به‌ارتفاع‌تخمین (۴۴۰۵) متر مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۴دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳درجه ۱دقیقه ۴۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریگ : قریه‌ئیست‌بفاصله ۶۶ کیلومتر درشمال غرب قریه خانان درعلاقه حکومت درجه‌اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۲۴دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۵۵دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریگ‌شورابك: علاقه داری است در جه ۲ مربوط حکومت درجه (۴) شورابك درحوزه ولایت قندهار این علاقه داری که‌ساحه جنوب غربی شورابك را احاطه کرده منطقه ایست‌وسیع وسراسر ریگزار . ومسکن مردم منگل براهوئی که‌شاخی است از زهری ومردم بریچی وغیره عشایر براهوئی بلوچ .

حدود اربعه : ازطرف شمال‌وشمال شرقی مربوط بنواحی خود حکومت شورابك بوده ازجانب غرب بریگستان مربوط حکومت گرمسیر وازطرف‌جنوب‌تماماً بسرحدافغانی وبلوچستان تماس‌دارد. ساحاتیکه این علاقه‌داری احاطه کرده عموماً ریگزار بوده در قسمت جنوب وجنوب شرقی حائز میادین نسبتا هموار ومستعد زراعت است . ولی زراعاتی که‌درین نواحی می‌شود عموما لـلمی کاری بوده قسما از آب فضولی که بعضا درفصل بهار ازدریای لوړی که از علاقه پشین می آید هم استفاده می کنند این دریا قبل از اینکه در علاقه پشین بندی بسته گردد علاقه شورابك را عموما مشروب می‌ساخت ولی ازوقتی که‌این بند درآنجا بران بسته شده بجز آب فضولی که بعد ازبند مذکور از کو ها ودره ها در هنگام بارندگی جمع می شود ویاازبند سرریزه میکند وباین‌جا می‌رسد ازبالاتر آبی نمی آید . اهالی اینجا که‌قسما اکثر آنرامردم منگل تشکیل‌میدهد سلحشور وجنگجو بوده‌مردمان سرسخت ومتحمل‌میباشند. وجه‌معیشت‌شان تربیه حیوانات ، خصوصا

اشتر بوده وغله خورا که‌خودرا ازحاصلات زراعتی بهمین‌منطقه تهیه مینمایند .درمقابل این‌منطقه علاقه‌نوشکی‌بلوچستان که در آنجا هم ازهمین قوم ومردم رخشانی بلوچ زند گی می کنند واقع‌است. علاقه خاران که ریاست علیحده‌است نیز باهمین منطقه‌هم سرحدبوده نو شکی هم‌جزء ایالت‌مذکور وخط آهن‌نیز به‌نوشکی آمده. نفوس این علاقه داری که‌عموما درزیرغژدی وچپری های قابل انتقال و بصورت سیار بسر می‌برند بیستهزار نفر تخمین می‌شود. جاده وعمارتی درین علاقه داری وجود نداشته علاقه داری آنهم‌مقر معینی‌نداردزیراسیر ومسکن آن‌تابع تحولات‌جوی وگردش فصول سال بوده درهرفصل‌جای علیحده‌ایرا برای گذشتاندن انتخاب واختیار می کنند . آب‌جاری ونهر و در یا درین علاقه داری وجود نداشته آب مشروب خوداهالی وحیوا نات شان درزمستان واوایل بهار از آب های باران که آنرا درجاهای معینی بنا، وذخیره مینمایند بوده در سایر مواسم سال ازچاهای عمیقی که ذ ریعه اشتر ازان آب بیرون کشیده می شود بدست می آرند . این‌چاها هرقدر بشرق وجنوب نزدیك می‌شوند درعمق آن افزو ده بعضا بصد متر هم می رسد . این چاهارا دربین اراضی ریگزار بطرز مخصوصی حفر می کنند و اشخاص معینی می توانند این‌چاهاراحفر کنند. کندن هرچاه ازده‌تاپانزده هزار افغانی مصرف دارد . چاه را بصورتی حفر می کنند که از آغاز کار ذریعه شا خ و چوب سگسول که درزیرریگ مقاومت فوق‌العاده ای دارد اطراف حفره را طوری بافت وسا خت می کنند که ریگ اطراف دران فرو نریزد وموازی باکار حفرچاه این ترتیب را نیز بان دوام میدهند . هر عشیره وقبیله برای خود چاه معینی دارد که د یگری آ نرا تصرف کرده نمی تواند بعضی چاهای مشهور این ها است:

۱ ـ چاه گله دنگ که درجنوب شرقی علاقه داری مذکور وازمردم منگل است عمق آنرا در حدود نودمترمی گویند، آب آن ذریعه اشتر بیرون کشیده شده می تواندوغیرازین ممکن‌نیست .

۲ ـ چاه چبولی این‌چاه درقسمت شرق شمالی‌علاقه‌داری مذکور ونزدیك مرکزحکومت شورابك وجود دارد و تعلق‌بعشیرهٔ براهوئی دارد وآنرا ۶۰مترعمیق میگویند .

۳ ـ مروچ دروسط منطقه مذکور بوده عمق آنرا درحدود یکصدمتر میگویند.

٤ ـ چاهیکه بنام بهنگ ودر حصهٔ شمال‌شرقی علاقه‌داری مذکور و جود دارد عمق آن ۸۵ متر تخمین می شود .

۵ ـ هکذا چاهی بنام‌سیرودرقسمت‌شرقی‌علاقه‌دیده می‌شود که‌عمق آنرابیش ازهشتاد مترمیگویند .

٦ ـ چاه دیگری‌را بنام کشه که‌درقسمت غربی‌علاقه‌داری وجوددارد‌پنجاه‌مترعمیق‌تخمین‌می کنند.

پیداوارزراعتی: گندم، جو، تربز،خربزه .

پیداوار صنعتی: گلیم، قالین‌چه، نمد،اشقار(کاستك) پوست آشدادهٔ آهو .

گیاهای مفید و سایر پیداوارتجارتی:

۱ ـ کرمسك،یکنوع گیاهی دربین ریگ می‌روید که‌آنرا برای‌دباغی بکار می‌برند برعلاوه آن‌را کوفته سفوف آنرا دربین قروت برای دفع دیزانتری وپیچ بکار می‌برند .

۲ بارك ، گیاه دیگری بین ریگزار مذکور می روید که برگ وشاخ آنرا بطرز مخصوص بین حفره‌ای بابرگ وشاخ درخت سکسول سوختانده اشقار ازان بدست می آرند وبصورت جدا گانه دردباغی ازان کار میگرند .

۳ درخت سکسول که برای سوخت اهمیت خاصی دارد برای حصول اشقار از سوختاندن شاخ وبرگ آن نیز کار گرفته میشود .

٤ - تربوز ابوجهل که بطرزهای مختلفی برای اسهال استعمال میشودیعنی بحیث مسهل ازان کار میگیرند نیز دراینجا کثرت دارد .

٥ - پشم وموی گوسفند وبز وپشم اشتر .

٦ - پوست خام گوسفندی ودباغی شدهٔ آهو .

۷ - اشنان که اهالی رخت شوئی خودرا ذریعهٔ آن صورت میدهند و هکذا دراشقار ساختن از سوختاندن آن کار میگیرند .

پیشهٔ مردم : اهالی اینجا عموماً به تربیه حیوانات مشغول بوده در موسم تیر ماه بعضا بزرع گندم درزمین خشك مشغول می شوند وبازدروقت فصل بدرو وجمع آوری آن کار میکنند گندم را طوری کشت می کنند که زمین هنوز خشك است و بارانی دران نباریده ، همینکه باران بران نازل شد گندم سبز ودر برج ثور رسیده ودرومی شود . تربز وخربزه را در اواخر حوت واوایل حمل در مناطق مخصوصی که آب باران مدتی دران استاده شده ، زراعت می کنند. نسبت بآن نوع زراعتی که بعد از نمناك شدن زمین زرع می کنند این نوع زراعت محصول قابل وصفی میدهد . طبقه نسوان درینجا بصورت عمومی علاوه بر تنظیم منزل و تربیه اطفال بدون فرق وامتیاز به پشم ریشی و گلیم وقالین بافی سر و کار دارند وعلاوتاً یکنوع ابریشم دوزی نیز بین شان رایج است ریشت وبافت پیشهٔ است که هیچ زنی یافت نمی شود که ازان بی بهره باشد . تربیه زنبور عسل نیز بعضاً بین شان رایج است .

رسومات عنعنوی : اهالی اینجا علاوه برممیزهٔ سلحشوری دررسم مهمانداری و مسافر نوازی نیز قابل توصیف میباشند ودرمراسم مهمانداری دارنده و نا دار معتبر وغریب علی قدر قدرة و توان یکسان عملا قه نشان میدهند حتی کسانی پیدا میشوند که این کار را برای خودپیشه وصنعتی اختیار می کنند . کشیده گی های ذات البینی را بحکومت نمی رسانند . ذریعه گر فتن انتقام ویا بمیانجی گری سادات وعلماء وریش سفیدان بمصالحه حل میکنند . فقط اموری را که بمشکل از راه صلح جبیرة میکنند همانا مسئله تجاوز بناموس است که آنرا بجز کشتن متجاوز چیز دیگری در نزد شان جبیره کرده نمی تواند ودردرجه دوم قتل نفس است .

مراسم ازدواج : موضوع ازدواج مربوط برضا وپسند دختر وپسر نیست اختیار در دست والدین شان است هرو قت مادر وپدر بخواهند پسر جوان شان را متاهل سازند دختری را که در بین قبیله لایق وسزاوار پسر خود پسند کردنداول آنرا بطورخصوصی خواست گاری میکنندوهمینکه موافقت گرفتند هیئتی را بنام معرکه از ریش سفید وملا و روشناس بخانه پدر دختر فرستاده علناً طلبگاری وبعد ازانکه پدردختر درمحضرمجلس رضاداد دعا وفاتحه وفیرهای تفنگ وتقسیم

مقداری شیرینی صورت گرفته و مهریکه پدر پسر به پدر دختر باید به پردازد تعیین میگردد. عقد نامزدی ازهمین لحظه موکد گردیده فسخ شده نمی‌تواند ولی تازمانیکه داماد پول‌ولوررانداده وعروسی نکرده باشد قطعاً حق‌رفتن رابخانه خسر ندارد و حتی رفتن داماد بخانه خسر قبل‌از عروسی و نکاح ننگ‌وعارمهمی برای خسرخیل بار آورده بد شمنی مقابله می‌شود . وقتی‌مهررا که اکثرا تعدادی اشتر و گوسفند است ادا کرد عروسی میکنند،مصارف‌ضیافت عروسی راکه قبلاً داماد بخانه پدر دختر فرستاده،درخانه پدر دختر تهیه ودرشبی که موعود است کسان‌هردو طرف زن و مرد بادهل و سرنا جمع گردیده و ازیك تاسه شب‌را بجشن‌وخورد ونوش گذرانیده شب سوم ویا احیاناً درهمان شب اول نکاح درتحت مراسم مذهبی بر اساس مذهب مهذب‌حنفی صورت گرفته‌فردا دختررا براشتری که باانواع تجهیزات‌مخصوص زمان عروسی‌تزئین‌می گرددسوار وآن‌را بخانه‌دامادمی‌رسانند وپول‌جهیز مفصل از گلیم ، ، قالین ، بستر و اثاثه از طرف پدردختر برای دختر شان داده میشود . درمرده‌داری مراسمی بیش ازانچه‌سایر مسلمانان بادیه نشین معمول دارند صورت نمیدهند.توزیع‌اسقاط ودادن خیرات‌های شام اول . سه‌روز گلیم‌داری وشب جمعه اول وروز چهل ازطرف ورثه‌مرده باندازهٔ قدرت مالی‌شان معمول است .

حیوانات اهلی : اشتر ، اسپ ، الاغ ، گوسفند و بزاست اشتر والاغ آن خیلی ها قابل وصف است زیرا دربین الاغ‌آن ازجنس الاغ مکرانی بعضاً الاغ های پیدامیشود که چه ازنقطه‌نظرقدرة تحمل وچه‌ازدرك سرعت وهمواری سیربراسپ خیلی رجحان دارنداشتر سواری آن‌هم که‌یکی‌ازجنس‌رودباری ودیگرش‌سندی‌است‌خیلی‌برای‌سواری‌مساعد و تعریف‌دارند. اشتر رود باری آن که‌ازنوع اشتران گرمسیراست جثهٔ نسبتاً خورد ، گوش های خورد وتیز و دمی کوتاه داشته خیلی سریع و وحشی طبع بوده زود عصبانی و سرکش میشوند . ولی نوع سندی آن رنگ مائل به سیاهی و جثهٔ کلان و گوش های کشیده و دمی نسبتاً دراز تر داشته نسبت به‌رودباری درسرعت سیر کمتر ولی در راهواری بران رجحان دارند طبعی نسبتاً حلیم وتحمل بیشتر دارند .

حیوانات‌وحشی : آهوی دشتی ،خرگوش .

سباع ودرندگان : گرگ ، شغال ، روباه ، پلنگ .

طیور : کبك ، تیهو ، جل ، بودنه ، بقره‌قره، کتو نوعی از بقره قره .

نوع اراضی : اراضی اینجا بصورت عمومی ریگزار بوده قسمت شرقی‌آن که‌نسبتاً کوهستانی است بلندتر و دشتی که‌بطرف جنوب وغرب وجنوب غرب مائل میگردد تماماً ریگزار وضمناً ساحه های‌وسیعی برای زراعت للمی‌داشته واین‌نوع‌زراعت آن محصولات قابل اعتنای‌دارد. هرچه بسرحد نزدیك وبطرف‌غرب وشمال‌غرب ممتد می‌شود اراضی پست‌تروهموارتر گردیده خصوصاً درقسمت جنوبی همواری‌های آن بیشتر می‌شود .

طرز آبیاری : درین علاقه‌داری که‌سرزمینی‌است وسیع و پهناور نهر ودریای وجود ندارد، آب جاری ایکه درفصل بهار یازمستان دراینجا ندرتاً پیداشود همان آب باران و خصوصاً مقدار

محدودی آن آبی است که‌ازسر ریزهٔ بنه‌دریاچه لوری تا اینجامی‌رسد . زراعت سبز برگ و سفید برگ‌شان که‌لنمی کاری است ذریعه آب باران مشروب میگردد .

آب وهوا : این منطقه که گزمسیر است تموز سوزانی دارد خاصه که آب وسایه هم دران سراغ نمی شود ازهمین جا سا کنین اینجا سبز ینه و کم گوشت و عصبی مزاج میباشند . اهالی آن اکثراً به‌شیر اشتر تغذی‌میکنند باوجود ظاهراً کم گوشتی صحت اهالی بصورت عمومی قابل وصف بوده حتی اشخاصی بین شان یافت میشود که خر گوش را درتموز بدست خود شکار ودها کروه راه را با سرعتی که‌برفتار اشتر واسپ نسبت داده می‌شود بیکدم می پیمایند . اشخاص بسیاری در بین شان پیدا میشوند که تا یکصد و بیست سال هم عمر میکنند اسپ‌های شورابکی باسرهای کوچك و گوش‌های چنگ ودهن های تنگ خود درتند روی وراه واری وسخت سری مشهور بوده سگ شکاری آن نیز موجب وصف است .

واردات وصادرات : برای صادرات ، مردم اینجا پشم، پوست حیوانات ، عسل،اشقار (کاستك) اشتر وبعضاً گلیم وقالینچه دارند . ولی برای رفع احتیاجات خود به‌تورید هرنوع مواد محتاج الیهای حیاتی از قبیل ملبوسات ، اثاث‌البیت ، چای ، بوره ، تیل‌خاك ، افزار ، پشم ، چینی وبافت ضرورت دارند که‌علی الاکثراز نوشکی وارد می کنند .

وجه تسمه : چون سر زمین ریگستان است از همین جهة بعلاقه داری ریگ تسمیه شده .

ریگ(ریگستان) :علاقه‌داری درجه۲ ریگستان مربوط حکومت درجه‌اول گرمسیر در حوزهٔ حکومت اعلی گرشك میباشد. این‌علاقه داری همانطوریکه ازنام آن‌حس می‌شود محوط قسمت ریگستان جنوبی این حکومتی بوده مأمن مردمان کوچی بلوچی وعلف چر حیوانات شان است از طرف شمال مربوط بخواجه علی ومربوطات مرکز حکومتی وغرب آن ریگستان های مربوط علاقه داری چار برجك چخانسور وجنوب آن خط حدودی افغان،بلوچستان است و شرق آن‌حکومتی شورابك وقلعه بست میباشد دراین علاقه داری قریه وقصبه ای وجود ندارد اهالی آن کوچی وسیار بوده در نقطه معینی پابند نیستند ولی اکثراً چاهای زمستانی و بهاری شان معین بوده بنام هرقبیله وعشیره یاد وبرای‌همان قبیله محفوظ است . عشائیری که دراینجا بسر می‌برند ازقبیلهٔ براهوئی ومعروف بامام حسنی بوده‌بدو عشیره، واورزائی‌وشاك زائی جدا می‌شوند ، عشیره واورزائی را تخمین چار هزار نفوس و شاك زائی را سه‌هزار خانوار میگویند .

پیداوار زراعتی : چون این منطقه اراضی زراعتی ونهر وکاریزی‌ندارد پیداوارزراعتی هم‌ندارد اهالی قلعه خوراکهٔ خودرا ازمرکز حکومتی وعلاقه‌داری های ده‌شور وچاربرجك تهیه‌میکنند .

معادن: معدن‌سنگ‌رخامی درنزدیکی‌چاه سکالك موجوداست این‌سنگ هابصورت عمومی‌رنگ حلوائی‌داشته‌در بعضی‌خطوط منظم‌سبز، آبی،سرخ‌وزرددیده‌میشود که‌خیلی‌دیدنی‌وقابل‌وصف‌است ، این منطقه عموماً ریگزار و مسکن هزاران نفوس کوچی تبعهٔ مامیباشد موجب سکونت شان در اینجا دوچیز است اول آب های تحت الارضی آن که‌اکثراً ازسطح زمین بدست می آید وثانی مراتع‌قابل‌استفادهٔ آن که‌آنیا هردوموضع فوق شرح‌داده میشود :

۱ ـ مراتع : آبادی مراتع وچرا گاههای اینجا مربوط بقلت و کثرت باران وخصوصاً باران های زمستانی وبهاری بوده هرگاه باران‌های اواخر تیرماه وزمستان درموقع و کافی نازل شود چرا گاهای سودمندی تشکیل میگردد حتی‌در بین زمستان هم چون هوای این منطقه گرم است اکثراً نباتات قابل استفاده حیوانات و گیاها سرزده مراتع‌قابل وصفی را تشکیل میدهد ،وچون درخت سکسول درسرتاسر این‌ریگزارها و فرت دارد خصوصاً برگ وشاخ آن‌برای اشترعلوفه قابل استفاده‌ای بوده بزو گو سفند نیز ازان تعلیف میشوند .

چاههای آب : چون این خطه سراسر ریگزار ونهر و دریائی درینجا وجود ندارد لذا همین چاههای آن است که اسباب مسکون گردیدن وقابل استفادهٔ شدن آن شده‌است بناء علیه‌راجع به چاههای اینجابحث ومفصل‌تری لازم‌میگردد . چاههای‌اینجا عموماً کم عمق وبعضی‌هم‌حتی‌درسطح زمین بو ده برخی‌بصورت فرداً ودسته‌ای بصورت مجموعی بخود نام گرفته بعضی برای استفادهٔ عموم وبرخی هم مخصوص قوم و قبیله ای بو ده بصورت عمومی محل بود و باش همان قوم ودر موسم مخصوص سال است :

۱ ـ چاه سکالك: (این‌چاه درسطح‌وبصورت چشمه مورد استفاده‌است) این‌چاه در نزدیکی کوه سلطان وبفاصله تخمین بیست کیلو متر ازسرحدور بوده آب‌شیرینی داشته مالك معینی ندارد .

۲ ـ چاه جلمی جل : این‌چاه متصل سرحدوبمقابل‌تهانه‌پستکك‌بلوچستان ومورد استفادهٔ تهانه‌داران افغانی است تقریباً درحدود سه‌مترعمیق وآب شیرینی دارد .

۳ ـ چاه سالیان این‌چاه بصورت‌چشمه وبرروی‌سطح‌زمین‌بوده‌متصل‌سرحدودر برابر تهانه سالیان بلو چستان واقع وآب گوا رای دارد تهانه ژاندا رم حد ودی مانیز در اینجا بوده ازهمین چاه استفاده میکنند .

٤ ـ چاه رباط : این‌چاه صورت چشمهٔ داشته بفاصله تخمین بیست کیلومتر درشمال چاه سالیان واقع وآب شرینی‌دارد . مرکزعلاقه‌داری‌ویك‌پسته‌ژاندارم‌حدودی‌نیز درهمین جا قراردارد .

٥ـ چاههای قموجان‌است : این‌چاها که دریك اراضی منحط وجبه‌زاری افتاده آبی وافر دارند این‌ها چندین‌چاه بوده عمق بسیار کمی دارند که آب برداشتن از آنها‌محتاج دلو و ریسمانی نیست بدست‌هم ازان آب گرفته می‌شوداز‌سرحد تقریبا هفده یاهجده کیلومتر دور ومرکزیك پسته‌ژاندارم حدودی است .

٦ـ بهرام چاه: این‌چاه متصل سرحد ودربرابر تهانه ایکه بعین‌نام دربلوچستان است واقع بوده مرکزیك پستهٔ ژاندارم حدودی افغانی است عمقی‌درحدود چهارمتر وآب شرینی‌دارد.

۷ـ چاه بولو : این‌چاه که‌قریبا بفاصله سه هزار متر نزدیك سرحدودر برابر تهانه کله کورد بلوچستان کائن است عمق آن‌تقریبا چارمتر وآب گوارای داشته مرکز یك پسته ژاندارم حدودی ماست .

۸ـ چاه معین: این‌چاه هم که‌بصورت یك چشمه ودرسطح زمین وجود دارد آب شرینی داشته آنرا آبگاه سالیان هم‌میگویند مرکز پستهٔ ژاندارم وبنام تهانه معین شناخته می شود ازسرحد تقریبا بیست کیلومتر دور است .

۹- چاه شاه اسمعیل علیه‌الرحمة: این‌چاه که‌درجوار مزارشاه مذکور واقع است تقریبا پنج متر عمیق و آب گوارای دارد . درسائر فصول سال زائرین ودر بهار سال مردم کوچی هم که دراطراف آن سکونت‌میگیرندازان‌استفاده می کنند . دربرابر این‌چاه ،علاقه چاه گی بلوچستان واقع بوده‌ازان‌سوهم‌زائرین بسیاری‌بان‌مراجعه‌میکنند.

۱۰ - آبگاه کاروان راه : این‌آبگاه که صورت چشمه دارد بجزبرای نوشیدن آب بیشتری ازان بدست نمی‌آید مرکز یك پسته ملیشه وتقریبا هفده یاهجده کیلومتر ازسرحد دور بوده دربرابر آن‌تهانه (شچپر) بلوچستان‌واقع است .

۱۱ - چاه‌نل‌آب : این‌چاه تقریبا چارمتر عمق‌داشته آب خوشگواری دارد . این‌چاه که،متصل سرحد واقع است مرکز یك پسته ملیشه مابوده دربرابر تهانه (نل آب) بلوچستان واقع است .

۱۲- چاهای کانی : این‌چاها ازبیست تاپانزده عدد بوده اعماقی کم و آبی وافر وشیرین‌دارند درنزیکی سرحد واقع میباشند .

۱۳ - چاه سیدمحمود : این‌چاه نیز تقریبا چارمتر عمق داشته آب شرینی دارد . در نزدیکی سرحدبوده . بلوچستان دربرابر آن تهانه ملیشه بنام زیرو وچاه آبی هم بهمین‌نام دارند .

۱٤ - چاهای دیگری هم ازقبیل چاه اصغر . چاه‌ملك،چاه مزار درد اخل واعماقریگزار به‌قرب وجوارعلاقه‌داری وجودداشته‌عشیره لواپزائی ازان استفاده می کنند .

۱۵ - تنهایك کاریز کم آبی بنام کاریز بی‌بی‌جان درنزیکی شاه اسمعیل درتمام این ریگستان هست که‌برای زراعت مختصری ازان استفاده می کنند ولی آب آن خیلی محدود وحاصلی هم که‌ازان بدست می‌آید ناچیز و غیرقابل ذکراست .

وضع‌راها: درین‌منطقه راهیکه عراده ازان‌استفاده کرده بتواند نه‌موازی باسرحد ونه‌باستقامت سرحدوجوددارد بلکه بوجودآوردن آن‌هم خالی از اشکال نیست زیرا منطقه عموما ریگزار بوده قسمتی‌هم که کهسار است حدودمعینی‌داشته در سائر قسمتهای آن کشیدن وتسطیح جاده را ریگهای‌روان متعسر و دشوار میگرداند . فقط وسیله‌ایکه می‌توان ازان برای‌سیرو سفر وحمل ونقل‌ازان‌استفاده کرد اشتراست‌وبس، اشتران‌اینجادوجنس‌معین‌دارندیکی‌باری ودیگرش سواری واشترسواری آن‌نیزدو گونه‌است که‌یکی‌دونوع‌رودباری ودیگری سندی‌میباشد.رودباری آن‌جثهٔ نسبتا خوردورنگ‌زرد، گوش‌های کوچك وتیزداشته‌دمی کوتاه‌دارد خیلی سریع السیر وقریبا وحشی‌است وقتی رم کند وفرار نماید خیلی به سختی رام میگردد . و اشتر سندی در جثه قوی ورنگ آن سیاه بوده نسبت برو دباری در سرعت بطی و لی از رود باری درگشت و گذار هموارتر وقدرة حمل آن بیشتراست .

حیوانات : حیوانات اهلی آن اشتر وبزوگوسفند والاغ بوده گاو واسپ دراینجا تربیه شده نمی تواند . و لی هر گاه درحدود رود بار بندی بر در یای هیرمند تعمیر گردد و آب فضول آنرا که‌امروزموجب خرابی اکثر حصص چخانسور میشود برگردانند

ودر نیلو کی کـه یـك سرزمین شوره زار ووسیعی است راه دهنـد چون یـك گو شهٔ آن درین علاقه داری واقـع می‌شود ازیکسو علف‌چر وسیعی برای گـاو اسپ وغیره تشکـیل واز جانب دیگر دراطراف آن اراضی مزروعی نیز بوجود آمده این علاقه داری را که امروز تمامابجز ریگ زار لم‌یزرعی نیست معمور وسر سبز میگرداند .

حیوانات وحشی: درریگزار آن آهوی‌دشتی و خرگوش ودر کـهسار آن آهوی کوهی کـثرت داشته ازسباع در کوها پلنگ ودرهمواری گرگ، روباه وشغال‌یافت‌می‌شود .

طیور : کبك وتیهودرهمه فصول سال وبقره‌قره (بغل قره) درتیرماه و زمستان بکثرت دراینجا دیده می‌شود .

پیشه اهـالی : اهـالی این‌منطقه عموما شغل‌تربیه حیوانـات را داشته دربین زنـان رشتن وتابیدن پشم وموی حیوانـات عمومیت دارد بـافت گـلیم وقالینچه وپلاس نیز دربین‌شان عام وبدون‌فرق وامتیازهریك اززنان اینجابااین‌شغل مهارت دارند نان‌دادن ومهمان نوازی دربـین اهالی اینجـا بصورت یك‌عنعنهٔ مروج میباشد اهالی پاپوش‌خود هارا ازپوست آهوی کوهی بـدست خود تهیه می کـنند .

تجارة :اهالی‌مواد محتاج‌الیهای لباس‌خودهارا علی‌الاکـثر ازقندهار وگـرشـك وبرخی‌راهـم ازخارج‌وارد وپوست وپشم حیوانات خودرا بعد ازانچه خود مصرف می کـنند بـرتجار مـرکـز حکومتی‌سودامی کـنند چون‌دراینجا اشتربیشتر تربیه‌می‌شود فروش‌اشترهم‌یکی ازقلمات پیداوار صادراتی اینجا بشمارمی‌رود .

هوا : هوای اینجاهم مثل سایرحصص گرمسیر درتابستان خیلی گرم و زمستان هم بعضی‌وقت سردی شدیدی دارد. درزمستان بعضی‌اوقات‌درینمنطقه‌بادی ازناحیه‌جنوب شرق می وزد که آنرا باد حاران میگویند این باد در هرموسمی که بوزد گرم بوده عـادتاً بدنبال آن باران می‌بـارد

عرف وعادات : وقتی دختر خودرابکسی نامزد کردندداماد تاوقتی که عروسی نکرده حق‌ندارد بخانه خسر بیاید واین آمد ن سخت ممنوع بو ده حتی بادشمنی مقابله می‌شود . گرفتن طویانه ودادن جهیز ازطرف دختر دربین شان رواج دارد . گشیده گی ونقاضت‌های ذات‌البینی ذریعه روحانیون وبزرگـان قوم مرفوع وحل میگردد .

ریـگ : جاهیست بفاصله ۷۸ کیلومتر درغرب‌انار دره متصل رودتك نمدی مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۰درجه ۵۳دقیقه ۱۷۰ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۴۹دقیقه ۵۸ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

ریگا : موضعی است بطرف‌شمال غرب لج‌چارده غوربند مربوط حکومت اعلی‌پروان ، این‌قطعهٔ کوچك باستثنای سمت غربی آن کـاملاً سرسبزو آباد می‌باشد هرطرف‌باغهای میوه وزمین‌های‌مزروعی دیده میشود چون‌زمین وخاك آن‌ریگزاراست . مردم زحمت کش این ناحیه ، آنرابه قوهٔ‌انبار وبیل وقلبه بحاصل‌می آورند. گـندم ، جو ، شبدر ورشقه درینجا کـاشته‌می‌شود . کچالو، مرچ

پیاز ، با دنجان رومی وسوسنی هم‌حاصل میدهد ، میوه‌جات ازقبیل: انگور ، بادام، توت ، شفتالو زردالو و آلوبالو درینجا خوب میشود ، بادام آن به‌قیمت گزافی بفروش میرسد ، انگور،زردالو وشفتالوی آن ذریعهٔ مرکب‌ها دربامیان ، شیخ‌علی وسرخ پار سا برده می‌شود ودر عوض اقسام غله‌جات‌بدست آورده می‌شود. گاو ، گوسفند ، بز،مرکب‌ومرغ خانگی درینجا تربیه می شود ، حیوانات وحشی‌مانند: گرگ ، روباه و خرگوش درین ناحیه وجود دارد ، طیور وحشی مثل : بودنه ، باشه و پتول در اینجا پیدا می‌شود وبسمت جنوب آن در یک سطح مرتفع زیارتی است که‌بنام سیدمرزا علی بابا مشهور است ، بطرف‌شمال آن یک‌سطح مرتفع بصورت تپه است که‌بنام دشت کلان یادمیشود ، این‌دشت ازسبب کمی آب لامزروع افتاده ، مگر درین اوا خر یگان‌یگان ازمردم چارده غوربنددر آنجا خانه آباد کرده‌اندو بعضی زمین‌های‌لامزروع رابزراعت آورده ، نهالهای بادام ، انگور وتوت در ینجا غرس کرده‌اند . وآنرا به‌زحمت بسیار آبیاری نموده اند شبدر ورشقه نیز کشته‌اند. درریگا تخمیناً(۴۰) خانه‌وار آباد است وپیشهٔ مردم‌زراعت وباغداری ومرکب کاری می‌باشد .

ریگ بولك : قریه ئیست بفاصله ۱۰۵ کیلومتر درجنوب غرب مرکز ایبك (سمنگان) در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین۶۷درجه ۳۰دقیقه ۳۷ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه۴۱ دقیقه ۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریگ‌چاه : موضعیست بفاصله۵۶،۵ کیلومتر درغرب قریه اناردره مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین۶۱درجه ۴دقیقه ۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۵۰ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . چاهی نیزدرینجا وجود دارد .

ریگ خار : ریگستانیست درشمال پروش درعلاقه حکومت درجه۴ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین۶۵ درجه طول‌البلد شرقی و۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریگ‌دروازو : موضعیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر درجنوب چاه باراب در علاقه حکومت درجه۴ شورابك‌مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۱۲دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۵ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

ریگ‌روان : کوتلی‌است بفاصله ۶۸،۵ کیلومتر درجنوب شرق پرجمان درعلاقه گلستان در حکومت درجه۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین۶۴ درجه۲۴ دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲ درجه ۵۸ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریگ‌روان : قریه ئیست بفاصله ۶۵ کیلو متر در جنوب شرق پرجمان کوهستانی در علاقه گلستان مر بوط حکومت درجه۲ بکواحکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه ۲۴ دقیقه ۲۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۵۸ دقیقه۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریگ‌روان : قریه‌ایست مربوط حکومت درجه۲ کوهستان درحوزهٔ حکومتکلان کاپیسامتعلق حکومت‌اعلی پروان شمال آن به‌خم‌روباه وجنوب آن به‌دشت نوآباد‌شرق آن به کوه‌ریگ‌روان‌وغرب آن به‌دشت

وسیع نو آباد مربوط است. جوی شاداب وسرشار آن ریگ روان است دستگاه نساجی بسیطی درینجا موجوداست واهالی آن غریب کاروپیشه‌وراند. اهالی آن بزبان پراچی، پښتو وپارسی تکلم میکنند دکان بقالی هم دارد. درخت توت وچارمغز درینجا زیاد بوده شالی کاری هم میشود ماش و جواری وجو هم کاشته میشود یکتعداد اهل هنوو هم دراینجا زندگی میکنند. ریك کوه مذکور شهرت زیادی دارد زیارت مشهور آن که بنام امام حنیفه صاحب می‌باشد مرجع عام وخاص است ودربارهٔ آن افسانها میگویند. وبیش ازدوصدخانه واردرینجا آباد است چون نزدیك گلبهار واقع شده است آینده خوبی دارد.

ریگ سرخ : موضعیست بفاصله ۲۱ کیلومتر درجنوب شرق چاه باراب درعلاقه حکومت درجه٤ شرابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ۲۰ دقیقه ٥٨ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۸ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ریگك : قلعه ئیست بفاصله ۲٦ کیلومتر در غرب خواجه‌علی درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦۲ درجه ٤٦ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۱ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ریگ کوتل : کوتل ایست بفاصله ۸ کیلو متر درجنوب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ٤۳ دقیقه ٥٨ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥ درجه ۲۱ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ریگ گردشیرخان: موضعیست بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر در جنوب چاه باراب درعلاقه حکومت درجه ٤ شرابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ۱۳ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۹ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ریگ مهماسی لات: موضعیست بفاصله ۹،٥ کیلو متر درشمال چاه باراب درعلاقه حکومت درجه٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ۱۰ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۲۰ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ریگوه : قریه ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر درجنوب شهرقندهار که بین ٦٥ درجه ۳۱ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲٦ دقیقه ٤۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ریگی : قریه ئیست بفاصله ۱٥،٥ کیلومتر درشرق قریه انار دره مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۱ درجه ۳۷ دقیقه ٤۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۷ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ریگی : موضعیست بفاصله ۷،٥ کیلومتر درشمال قریه شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٤۸ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۰ دقیقه ٥۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ریگینه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در مشرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲ درجه ۱۷ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴ درجه۲۱ د قیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ریمان : موضعی است در انتهای‌غربی لج واقع درچارده غوربند مربوط ولایت پروان‌این موضع کاملاً سرسبز بوده دارای زمین‌های مزروعی وباغات میوه می‌باشد ، طرف غرب وجنوب آن پر تگاه بزرگی است که‌در اثر جریان آب‌دریای قولج یاچارده بوجودآمده بنحوی که‌دریای مذکور ساحل ومجرای خودرا سائیده وگل آنراباخود برده وسیلاب‌های مدهشی که‌ازقولج در مجرای این دریا بعمل آمده پیداشده است . طرف غرب دریا به‌فاصلهٔ کمی دریك بلندی دالهٔ است که‌از بالای آن جوی سقا درجریان می‌باشد ، ریزش قطرات آب‌درزیر داله ومنظرهٔ طبیعی خودداله توجه بیننده رابخود جلب مینماید ، حاصلات زمینی اینجا گندم ، جو ، شرشم، کچالو ،مرچ ،پیاز بادنجان سوسنی وبادنجان رومی است ، حاصلات سردرختی آن بادام ، انگور ، توت ، چار مغز زردالی ، شفتالو ، آلوبالو ، ناك، سیب وبهی میباشد، بادام درینجا بحد وفرت بوده سالانه‌مقدار زیاد آن بفروش میرسد ، انگور ، بهی، شفتا لو وزرد الوی آن ذریعهٔ مرکب ها در بامیان شیخ علی ، ترکمن وسرخ وپارسا حمل‌ونقل‌شده درعوض گندم ،جو،باقلی بدست آورده میشود چارمغز آن دربازار چارده بفروش میرسد ودونوع چارمغز وجوددارد ، یکی چارمغز معمولی و دیگری چارمغزانگریزی، توت‌آن بصورت خشك هم خوراك اهالی راتکافو مینماید و دربازار های بامیان وشیخ علی وغیره نقاط پروان برده بفروش رسانیده می‌شود ، مردم ریمان مانند سائر اهالی غوربند بزراعت وآباد کردن زمین شوق سرشاری داشته زمین را لامزروع وبائر نمی گذارند ، پیشهٔ عمدهٔ مردم دهقانی ، آباد کردن زمین‌های زراعتی وباغات و مرکب کاری می‌باشد . حیوانات اهلی ازقبیل گاو ، گوسفند و مرکب درینجا تربیه‌میشود ، مرغ خانگی‌نیز حفاظه وتربیه میگردد ، حیوانات وحشی مانند گرگ . روباه وشغال درینجا پیدامی‌شود ، طیور وحشی عبارت ازباشه ،بودنه ، پتول و مادهٔ باشه‌است ، باشه راطوری بدست می‌آرند که‌دروقت شب حینکه باشه بالای درخت می‌نشیند چراغی روشن کرده در زیر درخت می‌برند و چراغ را بچشم‌های باشه‌روبرو مینمایند، چشم‌باشه بچراغ متوجه شده کاملاًخودرا درچراغ‌خیره میسازد، بعد حلقهٔ راکه‌در نوك‌خاده بسته‌است بگلوی او می‌برند وآنرا از بالا بپا یان کش میکنند ومی گیرند ، یاطور دیگر که‌باپفك ها آنرا بچنگ می آورند.زمین ریمان مانند زمین دیگر مواضع غوربند ریگزار بوده حاصل خوب نمید هد ، مگر مردم زحمت کش زمین راچند مرتبه قلبه کرده ، بعدازان انبار فراوان می‌اندازند ودراثر کوشش زیاد از زمین‌حاصل می‌بردارند اما با وصف کوشش ، زمین ازیکمرتبه سالانه زیاد حاصل نمیدهد. درریمان بر علاوهٔ اشجار مثمر فوق الذکر ، بعضی اشجار غیرمثمر نیز ازقبیل بید ، چنار وشنگ بسیار پیدا میشود که‌درعمارات وسوختاندن بکارمی‌برند،اشجار مذکورعموماً در کنار جو یبار ها و ساحل دریا مغروس‌میباشد. هوای اینجا ازسبب کثرت آب وفراوانی اشجار واینکه‌نزدیك کوتل واقع شده درتابستان خیلی معتدل وگواراست یك‌راه ازپهلوی ریمان به‌قولج میرود ، راه مذکور پیاده روبوده ، مرکب و اسپ هم به‌سختی رفته میتواند .

ری‌من : قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتردرغرب‌روونچ‌درحوزه علاقه‌داری درجه۲ راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰ درجه ۱۰دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷ درجه ۲۲دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

رینه : قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر درشمال قریه لوی‌د که درعلاقه حکومت درجه اول کامه مربوط ولایت مشرقی که‌بین۷۱ درجه ٦دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱۵دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ریوك : دره ایست بجانب‌شرق دریای کلان‌پنجشیر مربوط علاقه‌داری حصهٔ اول پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان . این‌سرزمین کاملاً سرسبز وخرم است ، زمین‌های زراعتی بسیاردارد ، اماعاری‌از هرنوع درخت‌می‌باشد ، یك‌دریا ازبین‌آن میگذرد ز مینهای این ناحیه راسیراب کرده بد ریای کلان پنجشیر ملحق می گردد ویکی ازمعاونین‌آن دریا محسوب می‌شود این دریا در بهار آب فراوان دارد ، دردیگر فصول روبه تقیل می گذارد ، پیدا وار زمینی‌آن ، گندم ، جو وجواری می‌باشد ، باقلی ومشنک هم‌حاصل خوب میدهد ، حیوانات‌اهلی ازقبیل گاو، گوسفند وبز دراینجا تربیه می‌شود ، در کوهای‌نزدیك آن بلك، بشال ، سیاه‌چوب ، گزك ، بادام کوهی ، خنجك،بوتی پر کندول ، سرخ ساج و کمال پیدا میشود که در محروقات بکاربرده می‌شود ، نباتات طبی این سرزمین عبارت ازدرونه اسپند و کورمیباشد ، نباتاتیکه در خوردن ازان کار گرفته میشودعبارت است از سوهان ، سانزی ، سیرك ، پیاز کوهی ، شری وسبزی سیاه ، سماروق وچکری نیز در ماه ثور و جو زا بکثرت پیدا می‌شود ، درکو های آن‌علف‌زارهای فراوان وجوددارد که‌برای تربیهٔ حیوانات بسیار مساعد می‌باشد ، پیشهٔ این مردم زراعت ومالداری می‌باشد .

(ز)

زارع : نهریست بفاصله۸۰ کیلومتر درشمال‌قلعه چارراه درعلاقه حکومت درجه۲ بکوا وخاشرود مربوط حکومت اعلی فراه وبرود فراه‌می‌ریزد که تخمین بین٦۳ درجه ۱۳دقیقه۵۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲ درجه ٤۸دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زارغار : دره ئیست بفاصله ٤۵،۵ کیلومتر به‌طرف شمال شرق گرداب امتداددارد درعلاقه دو آب مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۸درجه ۳٤ دقیقه ٤۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۳۵ دقیقه۳٦ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

زارقلعه : قلعه ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتردر جنوب بل چراغ درعلاقه درزاب‌و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦۵درجه ۷ دقیقه ۱۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۹ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زاغ اویدان : موضع کوچکی است درحکومت درجه۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان وازرخه که‌مرکز حکومت پنجشیر می‌باشد تخمیناً ده کیلومتر فاصله دارد، این‌موضع درمعبر عمو می بین گلبهار وپنجشیر واقع گردیده واز گلبهار درحدود ۴،۵ کیلومتر مسافه دارد موضع مذکور بنابر آب قلیلی که ازدامنهٔ کوه بصورت چشمه سرازیر می‌شود «بنام‌زاغ‌اویدان»شهرت یافته، بجانب غرب آن کوه وبطرف شرق آن دریای پنجشیر واقع شده، این کوه ازدرختان بلوت مملو می‌باشد، امااز جهة اینکه هرروز درختان مذکور از بیخ قلع گردیده وبحیث محروقات استعمال می گردد اشجار روبه تقلیل گذاشته‌است.یك راه ازپهلوی آن بجانب شتل می‌رود .

زاکو : کوتلی است بفاصله ۵۲،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سرکاری‌معروف مربوط حکومت‌درجه۲ ارغستان و لایت قندهار که بین ۶۷درجه ۲۸دقیقه ۵۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۴دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زاکوخیل : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر درشرق قلعه‌متون نزدیك دریای کیتو درعلاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۷۰درجه ۳دقیقه ۵۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۹دقیقه ۴۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زال کوهیست درجنوب غرب حکومت کلان قندوز مربوط ولایت قطغن که‌بین ۶۸درجه ۲۵ دقیقه ۲۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۲۹دقیقه ۵۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زال‌رکای : موضعیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب شرق مقر درعلاقه پاینده خیل مربوط حکومت کلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۸درجه ۴۳دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۴۰ دقیقه ۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زال قلعه : قلعه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲درجه ۱۸دقیقه ۳۴ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۲۱دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زاندوناور : دندآبیست بفاصله ۷۴،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه خرمنك درعلاقه حکومت درجه‌اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴درجه۲۰دقیقه‌طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۴۷ دقیقه۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زانوکرم : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درشمال جلدك متعلق حکومت درجه ۴ ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که‌بین ۶۶درجه ۴۹دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۵۹دقیقه ۳۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زاور : قریه‌ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر درجنوب شرق‌ارگون مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۶۹درجه ۲۰ دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۴۲دقیقه ۴۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زاوه : قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر درجنوب نمله مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۵دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۱۰دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است

زاهدآباد : قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر طرف جنوب شهر کابل مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌بین ٦۹درجه ۷دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱٦دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زایمانی : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب شرق‌جلریز واقع‌حکومت درجه۲ میدان مربوط حکومت کلان لوگرولایت کابل که‌بین ٦۸درجه ٤۰دقیقه ۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۸ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زبردست : قریه ئیست بفاصله ۲٦ کیلومتر درجنوب قلعه حمیدخان درعلاقه‌حکومت درجه٤ شورآبك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ۵دقیقه ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۵ دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زبرك : قریه ئیست بفاصله ۲۲،۵ کیلومتر درشمال خوگیانی درعلاقه‌حکومت درجه٤ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵درجه ٦دقیقه ۵۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ٤۵ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زبره : کوهیست درجنوب غرب گلاب ناور درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٦دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه ۳٤دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زبیر : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر درجنوب شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ۵۳دقیقه ۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۷دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

زبیر : قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درعلاقه حکومتکلان قلات غلزائی مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ٦٦درجه ۵٤دقیقه ۱٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

زرتك : دریائیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درجنوب غرب صالحان کاریز و بدریای عربان میریزد درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦۳درجه ۳۵دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه ۳۱دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرتلی : موضعیست بفاصله ۵۳ کیلومتر درشمال غرب نگشی درعلاقه حکومت کلان غورات ولایت‌هرات که‌بین ٦۵درجه ۲٤دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۱دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرجان : قریه‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر درجنوب غرب تکزاردرعلاقه حکومت‌درجه‌اول سنگچارك مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که‌بین٦۵درجه ۵۳دقیقه ۱۹ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۵۱دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرجاوه : دریائیست بفاصله ۵۲ کیلومتر درجنوب شرق شین‌دند وبدریای اد رسکن میریزد مربوط ولایت هرات که‌بین٦۲درجه ۱۰دقیقه۲۳ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۳درجه۱۲دقیقه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

زرجاوه : قریه ئیست بفاصله ۳٤ کیلومتر درجنوب شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ۳۰ دقیقه ۳٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۳دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرخار : قریه ئیست بفاصله۵۸ کیلومتر درشرق گردیز مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹ درجه ٤۲دقیقه ٤۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۷دقیقه ۵۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرخان : قریه‌ئیست بفاصله۱۵ کیلومتر درجنوب‌غرب اشکاشم مربوط‌حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۱ درجه ۲٤دقیقه ۲٤ثانیه طول البلدشرقی و۳٦درجه ۳۵دقیقه ۱ثانیه عرض‌البلد شمالی وا قع است .

زرد آلو : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب غرب جمرود درعلاقه قره باغ مربوط حکو مت اعلی غزنی که‌بین ٦۷درجه ٤۹دقیقه ۱۳ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۱۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زرد آلوك : دریائیست به‌فاصله ۸۵ کیلومتر درجنوب شرق مرکزهرات‌وبه‌رود گزمی‌ریزد در علاقه حکومت درجه۳ گذره مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ۲۳ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۳دقیقه ۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرد آلو گك : موضعیست‌بفاصله ۲۳ کیلومتر بطرف شمال شرق مرکز غور بند نزدیك قلعه چکمك مر بوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۸درجه ٤۰دقیقه ۱ثانیه طول‌البلد شرقی و٦۵درجه ٦ دقیقه ۳۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زرد آلو گك : دره‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درجنوب غرب سیغان سرایك مربوط حکو مت اعلی پروان که‌بین ٦۷ درجه ۳۵ دقیقه ۳٤ ثانیه طول البلد شر قی و۳۵ درجه ۵ د قیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع اـت .

زردار : نهریست بفاصله۹،۵ کیلومتر درشمال‌مرکزجرم درعلاقه حکومت درجه۲ جرم مربوط‌حکومت اعلی بدخشان واز کوه لال سرچشمه گرفته وبدریای ورد ج میریزد و بین ۷۰درجه ۵۳ دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۵۷دقیقه ۲٦ثانیه عرض البلد شما لی واقع است .

زردسنگ : قریه‌ئیست‌بفاصله ۵۸ کیلومتر درجنوب غرب قلعه سر کاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۷درجه ۱۷دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ٤۱دقیقه ۲۷ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

زردسنگ : کوهیست درشمال غرب‌پای کوتل درعلاقه حکو مت کلان دایزنگی مربوك ولایت کابل که بین ٦٦درجه ٤۰ دقیقه ۳۷ ثا نیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۲ دقیقه ۳٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زردسنگ : دره‌ئیست بفاصله ۳٦،۵ کیلومتر در شرق سیغان مربوط حکو مت اعلی پروان که‌بین ٦۷درجه ۵۸دقیقه ۲٤ثانیه طول البلدشرقی و۳۵ درجه ۱۲دقیقه ۱۷ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زرد کوتل : کوتلی است به فاصله ٤٤،٥ کیلومتر درجنوب شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢ درجه ۳۱ دقیقه ٥ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ٤دقیقه ۲۳ثانیه عرض البلد شمالی واقع .

زرد نو : موضعیست بفاصله ۲۹ کیلومتردرغرب‌شهرك‌متعلق‌حکومتکلان غورات‌مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦٤درجه ۱۰دقیقه ۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ٥دقیقه ۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زردی گاو : کوتلیست بفاصله ۹٤ کیلومتر درجنوب غرب سرخ‌شهر درعلاقه حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷ درجه ۷دقیقه ۲٤ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥ در جه ۲ دقیقه ٥٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

زردیو : قریه‌ئیست بفاصله۳۲،٥ کیلومتر درشمال خیرآباد درعلاقه حکومت درجه۲جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۷ درجه ۹ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرشان دره : دره ئیست بفاصله ۳٥،٥ کیلومتر در جنوب مرکز تاشقرغان (خلم) مر بوط حکو مت کـلان سمنگان ولایت مزارشریف که‌بین٦۷درجه۳۲دقیقه ٤۰ثانیه طوالبلدشرقی و ۳٤ درجه ٥٤ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

زرشو : قریه ئیست بفا صله یك کیلومتر در جنوب قریه سربولی درعلاقه حکومت درجه٤ کوهستان در حوزه حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۹ درجه ۳۲ دقیقه ٤۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ٥٤ دقیقه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

زرشوی : قریه ئیست بفاصله ۳۲ کـیلومتر درجنوب شهر میمنه مر بوط حکومت اعلی میـمـنه کـه بین ٦٤ درجه ٤۲ دقیقه ٤٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٥ درجه ٤۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

زرشوی : قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب شرق مرکز میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٥ درجه ٤ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳٥درجه٥۳دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است.

زرغس : دره‌ئیست بفاصله ٥، ۳٥ کیلومتر درجنوب مرکز بد خشان که بین ۷۰ درجه ٥۱ دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦ درجه ۳۰ دقیقه ۱۰ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

زرغون‌شهر : قریه‌ئیست بفاصله۱۰ کـیلومتر درشمال‌قریه جانی خیل مربوط حکومت کـلان کـتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین٦۸درجه ۲٥ دقیقه ۱۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ٥۱ د قیقه ٦ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقـع است .

زرغون‌شهر : قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب زاهدآباد متصل سرك درعلاقه‌حکومت کـلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ٦۹ درجه ۸ دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شر قی و ۳٤ درجه ۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقـع است .

زرکان : دریائیست بفاصله ۷٦،٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه‌چخانسورمربوط‌حکومت اعلی فراه‌وبدریای هیرمند میریزد وبین ٦۱ درجه ٤۸ دقیقه ٥٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳٦ دقیقه۲۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرکن : نهریست بفاصله ۱۰۹ کیلومتردرجنوب مرکز چخانسور مربوط حکومت‌اعلی‌فراه آب‌مذکور به خاشرود میریزد وبین ٦۲درجه ۷دقیقه ٤۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۱۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرگاو : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۹ کیلومتر درشمال قلعه جعفر درعلاقه حکومت درجه٤ یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦۷درجه ۹دقیقه ٥۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ٥۹دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرگر : قریه ئیست بفاصله۷،٥ کیلومتر درشرق گردیز مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹ درجه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۷دقیقه ٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرگر : قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتردرجنوب غرب شهرغزنی متصل سرك مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦۸درجه ۲۱دقیقه ۲٥ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۰ دقیقه ۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زرگر : قریه‌ئیست بفاصله٤٤،٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ٦۷درجه ۲۸دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳٤ دقیقه ٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرگران : قریه ئیست‌بفاصله ۲ کیلومتر درشمال مرکز اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱درجه ۳٦دقیقه ۲٦ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳٦درجه ٤۱دقیقه٤۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگرك‌ده : قریه ئیست‌بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب شرق شهرهرات مربوط ولایت هرات که بین ٦۲درجه ۱۲دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۸دقیقه ٥۰ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

زرگرناور : دندآبیست بفاصله ۱۲،٥ کیلومتر درجنوب غرب قریه تنگی در علاقه حکومت در جه اول سپین بولدك مربوطولایت قندهاردرریگستان که‌بین٦٥درجه٤۹ دقیقه ٤۸ثانیه طول البلدشرقی و۳۰درجه ٤٦دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرگری : قریه‌ئیست تخمین در٤ نیم کیلومتری شرق شهر تالقان بین معبرعمومی تالقان و بدخشان . ازحیث آب و هوا ومیوه جات وباغها موقعیت‌خوبی دارد، باشندگان آن بیشتربزبان ازبکی و فارسی تکلم می نمایند پیشه اکثر اهالی آن زراعت ودهقانی است نهر شهر روان از بین آن عبور می نماید .

زرگین : کوتلیست بفاصله ۳۱،٥ کیلومتر درشمال قریه شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه

مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ۵۱دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ٤۸ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرمت : حکومتی است‌درجه ۳ بفاصله ۱۸ کیلومتردرجنوب گردیزمربوط ولایت جنوبی که بین ٦۸درجه ٤۱دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۹دقیقه ٤۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . مربوطات آن‌علاقه‌داری درجه۲ (متاخان) وعلاقه داری‌درجه ۳ (اورمه) می باشد . آب وهوای آن درتابستان گرم ودر زمستان سرد است درغرب آن در دامنه کوه زیارت رو حانی که از بزرگواران آن علاقه است وجود دارد . در آنجا چشمه‌های آب‌سرد ودرختان زیبا ست که بهترین موضع برای تفریح‌بشمار می‌رود . درموسم بهار میله درین‌جا صورت میگیرد که‌معروف به‌میله روحانی است ومردم ازغالب نقاط ولایت جنوبی در آنجا گرد می آیند وبه تفریح ومیله وداد وستد اشیای گوناگون واز جمله سلاح، مانند تفنگ، تفنگچه و کارتوس وغیره میپردازند این‌میله بعضاً منجربه واقعات سو وناگواری می‌شود که‌ازان جهة غالبا ازطرف‌حکومت معانعت ویاباز رسمی عمل می آید . پیداوار زراعتی آن عبارت است ازجو ، گندم، جواری، شبدر رشقه، آلوبالوو بعضی‌حبوبات‌دیگر مردم آن‌زراعت پیشه‌اند، آبیاری‌توسط کاریزصورت میگیرد زرمت بسه‌حصه‌تقسیم‌شده: علاقه داری حصه ۱ زرمت که‌اراضی آن‌عموماً زراعتی بوده وبرای‌زرع هرگونه‌نباتات‌مانند گندم جو،جواری، شالی، نخود،وغیره‌مساعدمی باشدفالیزخربزه،تربز ، فراوان است تاك انگور ودرخت سفیدار سنجد وبید نیز پرورش می یابد امادیگر نوع میوه در آنجا وجودندارد. حیوانات اهلی آن گاو، اشتر، وقاطر، بوده بز و گوسفند کمتر پیدا میشود . در کوهای آن آهو گرگ ، خرگوش، روباه کبك، نیز پیدامیشود. رو دیکه از ین منطقه میگذرد منبع آن از کوهای مچلغو بوده وپس ازاینکه این علاقه را آبیاری می نماید سیلاب آب که بطور وافر جریان می یابد دربین آب ایستاده مقر می‌ریزد . علاقه‌داری حصه ۲ زرمت که دارای قریه های متعدد بوده وعمده ترین قراء آ نها قرار ذیل میباشد. قریه فقیر،قریه سیدو ، قریه فولادخیل، قریه گنبد، قریه شنکی، قریه ابراهیم، قریه لاغر، قریه شور کجه، قریه میناخان وغیره می‌باشد که هر کدام آنها بفاصله کم‌وزیادی ازیکدیگر واقع اند حدود این علاقه داری ازجنوب متصل است بحکومت شرن وازطرف شمال به علاقه داری حصه۲ دوزرمت و از مشرق بعضی به‌علاقه داری حصه ۳ وبعضی بحصه الف زرمت وازطرف غرب به علاقه غزنی و کوه عامه پیوستگی دارد که طول آن شمالا وجنوبا تخمین ۱۸ کیلومتر وعرض آن شرقاً و غرباً تخمینا ۱۲ کیلومتر می باشد که عموما ذریعه این علاقه داری اداره میشود . حصه ۳ زرمت اکثرا هموار بوده امابسیاری ازقسمت های آن ریگزار می‌باشد که قابل زراعت نمی‌باشد نباتات که درین منطقه کاشته میشود عبارت از گندم، جو، جواری، رشقه، وغیره میباشد اشجارمیوه دار درین جا وجود ندارد ازحیث اینکه زمین آن شوره زار و ریگ زاراست اشجاردر آنجا نشوونما نمی نماید . هوای این علاقه داری در زمستان سرد وبرف زیاد می‌بارد رو دیکه ازین منطقه میگذرد ازعلاقه داری حصه‌اول شامل‌حصه ۳ از طرف شمال شرق بطرف جنوب غرب جریان دارد پس از آبیاری ازحصه قریه‌جات شوز کجه بکوه داخل شده و بعلاقه شلگر می رود

هکذا رود دیگری ازعلاقه شرن به‌این منطقه داخل و آنهم‌از حدود شور کجه برود فوق داخل میشود این‌رودها تمامادرموسم‌بهار آب‌داشته‌هنگام سیلاب‌بهار آب‌فراوانی‌دارد دردیگرمواقع سال طغیان نداشته خموشانه سیر خودرا تکمیل می‌نماید. حیوانات این منطقه عبارت از خر، گاو، بز، اشتر، قاطر و گوسفند می باشد . درزرمت ومربوطات آن مکاتب آتی ازطرف وزارت معارف دائر گردیده :

۱ - مکتب‌ابتدائی کتی خیل واقع کتی‌خیل حکومتی زرمت
۲ - « حصه اول زرمت واقع حصهٔ اول حکومتی زرمت
۳ - « حصه دوم زرمت واقع گل‌دادخیل بعلاقه داری حصه دوم زرمت
٤ - « حصه سوم زرمت واقع متاخان بعلاقه داری حصه سوم حکومت زرمت
٥ - « سهاك واقع حکومت زرمت

همچنین یکنفر وکیل ازطرف اهالی زرمت انتخاب وبشورای ملی بمرکز فرستاده می شود .

زرمت : قریه‌ئیست بفاصله ۲٤ کیلومتر درشمال‌شرق مرکز هرات‌درعلاقه حکومت درجه‌اول انجیل مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ۲۱دقیقه ٥ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲۹ دقیقه ٥۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرمردان : قریه‌ئیست بفاصله ۷۳ کیلومتر در جنوب شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ٦۲درجه ٤٤ دقیقه ۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ٥۷ دقیقه ٥۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرمست : کوتلیست بفاصله ۱٤،٥ کیلومتر درشمال شرق قریه جوینومربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ۳۱دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۳٥دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرنان : قریه‌ئیست بفاصله ٤،٥ کیلومتر درشرق قلعه گدام متصل سرك درعلاقه حکومت درجه ۳ ترین مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ٥٥دقیقه ٤۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۹ دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . »

زرنی : قریه‌ئیست‌بفاصله ٥۳ کیلومتر درجنوب قلعه تیواره مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین ٦٤ درجه ۳۰ دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۰ دقیقه ٥٥ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است . این قصبه در زمان سلطنت غوریان حیثیت پایتخت را داشته آثار مخروبه آن هنوز برجاست ، نهر آب جوش از غرب آن عبور میکند وبه‌دریای تگاب زرنی مربوط علاقه بکواه حکومت‌اعلی فراه میریزد .

زرنی‌تگاب : نهریست بفاصله٥۸،٥ کیلومتر در جنوب غرب تیواره مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین ٦٤ درجه ۱۲ دقیقه ٥۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱٤ دقیقه ۳٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع وآب آن به تگاب آنه میریزد .

زرنی‌قلعه : قلعه‌ایست در علاقه حکومت درجه‌بکواه وخاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦٤درجه ۲۰ دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۰ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زروبید : قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب غرب تیواره مربوط حکومت کلان‌غورات ولایت هرات که بین ٦٤ درجه ۸ دقیقه ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۸ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زروك : قریه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب وزی در علاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹ درجه ۲۳ دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱٤ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زره : موضعیست‌دارای‌چاهای آب‌شور بفاصله۱۳ کیلومتردر جنوب شرق زیارت شاه مردان‌متصل‌دریای شیلاغ درعلاقه حکومت‌درجه اول‌چخانسورمربوط‌حکومت‌اعلی فراه که بین ٦۱ درجه ۲٤دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه ۵۱ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است ،

زره تهانه : قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب شرق جلال آباد متصل سر کیکه بطرف لوی‌د که‌میرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۲ دقیقه ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه۳٦ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زره‌دشت : دشت وسیعیست درجنوب غرب قلعه چاربرجك مربوط حکومت در جه اول چخا نسور متعلق حکومت اعلی فراه کـه بین ٦۱ درجه ۲۷ دقیقه ۱۰ و ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳ و٦ دقیقه ۳٤ و٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زره قلعه : قلعه‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب قلعه دوست محمد درعلاقه حکومت کلان کـتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦۸ درجه ۲۵ دقیقه ۳۲ ثـانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ٤۵ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زری : قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب شرق کشك وقره تپه درعلاقه حکومت کلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ٤۹ دقیقه ٤۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه٤۹دقیقه ٤۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زریافته : قریه‌ئیست بفاصله ۲٤،۵ کیلومتر درشرق قلعه مشك مربوط حکومت کلان دایزنگی و لایت کـابل که بین ٦۷ درجه ٤۸ دقیقه ۳۰ ثـانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ۲۵ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقـع است .

زریاکوتل : کوتلیست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق بنو در علاقه حکومت درجه ٤ اندراب مربوط حکومت کـلان پل‌خمری ولایت قطغن که بین ٦۹ درجه ٤٦ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۲ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقـع است .

زری بابا : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درشمال شرق شیوه درعلاقه حکومت کلان کنرها مربوط‌ولایت مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ٤۱ د قیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۸ د قیقه ۳۱ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقـع است .

زری تگاب : نهریست بفاصله ۳۲ کیلومتر درجنوب غرب قریه فتح د ر قسمت علیای تگ ا ب ناوه در علاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۱۴ د قیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۲ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شما لی وا قع است .

زری خاندی کنداو : قلعه‌ئیست بطرف جنوب علاقه شیر زاد د ر حکو مت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه ۵۹ دقیقه ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زری‌دره : موضعیست بفاصله ۵۴ کیلومتر درشمال غرب شهرك مربوط حکومت کلان غورات ولایت‌هرات که بین ۶۴ درجه ۱ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۰ د قیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

زرین : قریه ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در غرب قلعه ابراهیم زئی متصل سرك در علاقه شلگر مر بوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۸ درجه ۲۷ دقیقه ۴ ثا نیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۲۶ د قیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرین خیل : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۴۷ کیلومتر درجنوب شرق حصارك درعلاقه حکو مت کلان لوگر مر بوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۲۰ دقیقه ۴۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۴۷ دقیقه ۴ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

زرین‌خیل : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۹،۵ کیلو متر در جنو ب غر ب باره خیل متصل سرك در علاقه حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین ۶۷درجه ۴۵دقیقه ۴۹ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۱۶دقیقه۳۴ ثانیه عرض البلد شما لی واقع است .

زریندان : نهریست بفا صلهٔ ۳۵،۵ کیلو متر در غرب قریه حوض شاه در علاقه شیوه که بد ریای گلز اری میریزد مربوط حکومت اعلی بد خشان که بین ۷۰ در جه ۲۲ د قیقه ۴۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۷ درجه ۳۰ دقیقه ۲۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زرین قلعه : قلعه‌ئیست بفاصلهٔ۷ کیلو متر در جنوب مر کـز چخا نسور مربوط حـکومت اعلی فراه کـه‌بین ۶۲درجه ۳دقیقه ۲۸ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۷دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلد شمـالی واقع‌است .

زرناور : دندآ بیست بفاصلهٔ ۳۴،۵ کیلومتر درجنوب قریه تنگی در علاقه حکومت درجه‌اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۵۸ دقیقه ۳۶ ثانیه طو ل البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳۴دقیقه ۳۴ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

زغره قلعه : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۳۵،۵ کیلو متر د ر جنوب شهر شبرغان مربوط و لایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه ۵۱ دقیقه ۴۵ثانیه طول البلد شرقی‌و ۱۶ درجه ۲۱ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمـالی واقع‌است .

زقن : قریه‌ئیست بفاصله ٤٠ کیلومتر درشمال شرق دولت آباد در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ٦١درجه ٣٦دقیقه ٢٥ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٣٨دقیقه٣٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زکاون : قریه ئیست بفاصله ١٠،٥ کیلو متر درشمال شرق غزنی مربوط حکومت‌اعلی‌غزنی که‌بین ٦٨درجه ٢٩دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٣٦دقیقه عرض‌البلد شما لی واقع است .

زلکدر : قریه‌ئیست بفاصله ١٢،٥ کیلومتر درجنوب گیان جدران مربوط و لایت جنوبی که‌بین ٦٩درجه ٢٦دقیقه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٥٤ دقیقه ٣٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زلمی کوت : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٦،٥ کیلومتر درشرق شهر هرات و ٣ کیلومتری هوتل پارك شهر هرات متصل سر کیکه بطرف‌اوبه میرود مربوط حکومت درجه‌اول انجیل متعلق‌ولایت‌هرات که بین٦٢درجه ١٤ دقیقه ٣٦ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه٢١ دقیقه ٤٩ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. درزلمی کوت‌قرار گاه‌فرقه‌عسکری ولایت هرات واقع‌است درین قرار گاه عمارات‌عصری‌ومحکم برای مقام‌فرقه‌وسائرصاحب منصبان‌اعمار گردیده‌وحوزه بشکل یک‌باغ‌میباشد که‌باانواع درختان مشجروخرم گردیده و دل‌آ ویزي فوق العاده‌ئی دارد ، تماما سا حه آن باخیا بان های نظیف مشبک شده وبذریعه‌احداث چمن‌هاو کرد های گل مزین گردیده است .

زلیخا : خرابه ئیست بفاصلهٔ ٤٦ کیلو متر درجنوب شرق قلعه چا ر برجك در علاقه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین ٦٢درجه ٣٠ د قیقه ٩ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٠درجه ٨دقیقه٣١ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

زلینچه‌تگاب: شیله ئیست بفاصلهٔ ٢٣ کیلومتر در جنوب قلعه تو لك که آب‌آن به تگاب ارخ میر یزد مربوط حکومت کلان‌غورات ولایت‌هرات که‌بین ٦٣درجه ٤٠ دقیقه ٣٤ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٤٨ دقیقه ٥٢ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زمان آباد : قلعه ئیست بفاصله ٥،٥ کیلو متر در شرق مر کز هرات مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ در جه ١٣دقیقه ٣٠ثانیه طول‌البلد شرقی‌و٣٤درجه ٢٠دقیقه٢ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

زمان آباد : قریه ئیست بفاصله ٤٣ .کیلومتر در شرق شهر هرات در حوزهٔ حکومت درجه٢ پشتون زرغون مربوط ولایت‌هرات که‌بین٦٢درجه ٣٩دقیقه ٣٤ثانیهٔ طول البلدشرقی و٣٤ درجه ١٩دقیقه١١ ثانیه عرض‌البلد شمالی بین‌معبرعمومی‌هرات واوبه وا قع است .

زمان‌خیل : قریه‌ئیست بفاصله ٧ کیلو متر بطر ف شمال غرب پلخمری متصل دریای سرخ آب‌مربوط ولایت قطغن که‌بین٦٨درجه ٤١دقیقه ٣٩ثانیه طول البلد شرقی و٣٥درجه ٥٨دقیقه ٥٥ثانیهٔ عرض البلد شمالی واقع است .

زمان قلعه : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٣،٥ کیلومتر در شمال شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦٢درجه ٨دقیقه طول‌البلد شرقی و٣٢درجه ٢٥دقیقه ١٨ثانیه عرض البلد شما لی واقع است .

زمان کور : قریه‌ئیست‌درحکومت درجه(۳) پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان و از رخه ۸ کیلومتر فاصله دارد ، موقعیت جغرافی آن بین ٦۹ درجه ۲۰ دقیقه ۳۱ثانیه طول‌البدشرقی و ۳۵ درجه ۱٤ دقیقه ۱٤ ثانیه‌عرض البلد شمالی‌قراردارد . این موضع درمعبر عمومی‌بین رخه‌و گلبهار واقع گردیده ، بموازی‌بین‌دریای پنجشیر ویك شاخ کوه‌هندو کش شمالاجنوباممتدشده‌وعبارت ازسه قریه می‌باشد که باین اسماءیاد می‌شود ، زمان کور اول (قلعهٔ میرانشاه) زمان کورمیانه ، زمان کور آخر .

بیداوار زراعتی :درپنجا گندم ، جو،جواری،باقلی، ارزن، شرشم‌وشبدر بخوبی‌نشو ونما می کند .

اشجار : مهمترین اشجار آن‌توت است که‌ثمر آن‌هم بصورت تازه وهم خشك‌وهم بصورت‌تلخان خورده می‌شود ،اشجارانگور ،زرد آلو و آلوچه هم‌پیدا می‌شود ، درختان‌بیدوچنار نیز دراینجا دیده‌می‌شود ، کوهای آن ازدرختان بلوت وانواع بته‌ها مملو می‌باشد ،چوبهای سوخت دیگری ازقبیل سیاه‌چوب ، خنجك ، بشال، گزك، بادام کوهی و کمال نیز در کوهای مذکور وجود دارد که‌مردم در محروقات از آن استفاده مینمایند .

نباتات‌طبی وغیره : سوهان، سانزی، سیرك،پیاز کوهی،درونه، زردسرك، شری‌وسبزی‌سیاه در کوه های آن‌پیدا می‌شود که‌بعضی بصورت‌غذا وبرخی‌بطور دواءاستعمال‌می‌شود ،درونه برای‌دردمعده وزردسرك برای‌دردمعده وتب‌استعمال میگردد ، ازصمغ کمال‌نیز برای دردقلنج‌ومعده کاره‌میگیرند ازمستار که یکنوع نبات طبی‌است ودر کوهای آن پیدا میشود نیز در بسا امراض ازقبیل قلنج، دردمعده، تب‌وغیره کار گرفته می شود

حیوانات اهلی : گاو، گوسفند،بز ومرکب درینجا تربیه میشود ، در کوهای آن‌چراگاهای وسیع وخوبی‌وجوددارد، مواشی خودرا در آنجا برای چرانیدن می برند. گوسفند بالعموم از نوع گدی می‌باشد ازشیر ،گوشت وپشم آن استفادهٔ بسزائی مینمایند ، مرغ‌خانگی هم‌دراینجا تربیه میشود.

حیوانات‌وحشی: گرگ، روباه و شغور در کوهای آن دیده می‌شود ، که گاهی گرگ بصورت ناگهانی بالای گاو و گوسفند حمله کردهٔ بعضی‌را می دراند وبرخی را باخود برده می خورد .

نوع‌زمین : زمین‌مزروعی این موضع کم ونوع‌خاك آن ریگی وسنگ‌است،مردم بواسطهٔ‌استعمال انبار زیادو کثرت بیل‌وقلبه اززمین‌ها حاصل خوب می گیرند .

پیشهٔ‌اهالی : پیشهٔ‌این‌مردم دهقانی ،تربیهٔ حیوانات و ماهی گیری‌است ، وبعضاچوب سوخت‌رابالای مرکب‌ها حمل‌نموده برای فروش‌به‌گلبهار می برند وازین رهگذر معیشت خودرا تأمین مینمایند

آب‌وهوا :آب وهوای این‌ناحیه به‌سبب نزدیکی دریاو کثرت اشجار درتابستان معتدل‌است و در زمستان برودت زیاد ندارد .

مزارها: یك مزاردرزمان کور میانه موجود است که بنام ملا خداداد یاد می شود ومردم آنجا بآن ارادت کامل دارند .

زمبار : دریائیست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در شمال مشرق قلعه متون درعلاقه حکومتکلان خوست که به دریای شمل میریزد مربوط ولایت جنوبی که‌بین تخمین ۷۰درجه ۷ دقیقه ۲۰ثانیه طول البلدشرقی و۳۳درجه ۲۲دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زمبارزمبور : دره‌ئیست بفاصله ۴۰ کیلومتر درشمال شرق مرکز بوینقره (شولگره) ممتدبه‌طرف‌غرب مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ۶۷درجه ۴دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۲۱دقیقه ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زمبورك(زنبورك):قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر درشمال قلعه اسد مربوط حکومت‌درجه ۳ خاکریزولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۳۱دقیقه ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۱۱دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زمبورك(زنبورك): کوتلینست بفاصله ۳۶ کیلومتر درشمال شرق سلطان خیل درعلاقه وردك مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۴۶دقیقه ۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۵۹ دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زمچی : دره‌ئیست بفاصله ۲۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه تکزار در علاقه سنگچارك مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که‌بین ۶۶ درجه ۱۰دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۳دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زمران‌صاحب: دریائیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال شرق گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴درجه ۱۸دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه ۴۶ دقیقه۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زمه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب شرق‌سرای خواجه متعلق حکومت در جه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۹درجه ۱۰دقیقه ۵۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۴۳ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .این قریه کاملا درپای کوه‌بچه ئی قرارداشته‌وبیش ازششصد خانه دارد . اراضی آن برای‌انگوروخربزه خیلی مساعداست. در زمه عموماً پښتو زبانها زندگی میکنند قسمت جنوب زمه‌را کاملایك‌سلسله کوها و جو یبار ها احاطه کرده است طرف‌شمال آن تپه‌های لامزروع می‌باشد پیدا وار مهم‌آن خربزه،تربز وانگور است .

چشمه‌ها: یك‌چشمه‌مشهور آن به‌نام‌چشمه سرفرازمعروف‌استیك کاریز ویك جوی هم‌دارد که

منبع آن قلعه حاجی صاحب و قلعه التفات خان می‌باشد . زیارت مشهور آن‌خواجه یارولی‌است. دومسجد جامع دارد که در آن تدریس علوم دینی می‌شود قصباتیکه‌درجانب شرقی وشمالی آن واقع است عبارت از جویبار ، شیخو ، آق سرای ، صوفیان ،خیبرك وزمین‌واغراست. کوهای آن عاری از درخت است اسپ و خر ، و گو سفند تربیه می شود مردم آن عموما غریب کار وزمین دار می‌باشند ، چون باغ های انگور درین حوزه زیاد است لذا برخی باغدا ران

کشمش های خودرا صادر نیز میکنند،اگرزمه آب وافرداشته باشداراضی زیادیکه اکنون خاره ولامزروع افتاده است قابل زراعت می‌شود. راه نویکه ازقسمت شرقی میگذرد و میگو یند به بگرام وصل می شود نزدیك ترین راه می‌باشد ،سرك شاهی ازجوار زمه گذشته است .

زمی : موضعیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر درجنوب ارگون مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۶۹درجه ٤ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۵۰دقیقه ۲۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زمین توی : شیله‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر درجنوب قریه درمندی درعلاقه حکومتکلان ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸درجه ۵۶دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۲۵دقیقه ۳۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زمین داور : علاقه‌داری درجه‌اول است که‌مربوط حکومت درجه‌اول موسی قلعه متعلق‌حکومت اعلی گرشك میباشد وحدود آن ازطرف شرق بعلاقه داری ده راهود وازطرف غرب بحکو مت موسی قلعه وشمالا بعلاقه داری بغنی بغرا وجنوبا برود هلمند (هیرمند) تماس دارد. این علاقه که‌سمت شمال آن کوها واقعست برف گیر بوده ودرخود زمین داور برف کمتر ولی‌باران‌زیاد میبارد . زمین مذکور هموار است ودرعین حال بعضی شیله ها دارد که‌بنام ناوه یادمیشود اراضی‌مذکور تماما ازرود هیرمند آبیاری میشود وبعضی چشمه سار ها نیزوجود دارد که درآبیاری‌ازانها استفاده میشود . زراعت آن عبارت از گندم، جو، جواری، شرشم، شبدر ، ورشقه میباشد وبعضا تمباکو پیاز، بادنجان سیاه ورومی نیز کاشته میشود . ازاشجار میوه تنهادرخت انگور ، زردالو و توت وجود داشته مخصوصا انگور درینجا زیاد میباشد . پیشه اهالی عموما زراعت و مالداری است حیوانات اهلی آن‌منحصر به‌اسپ خر، گاو، گوسفند وبز میباشد،صنعت‌بافندگی مانند دستر خان دستمال، کوخی، نمد و گلیم درین‌جا رائج است اما بیشتر از ضرورت اهالی تولید نمیشود لهذا تجارت ندارد. درزمینداوریك‌باب مکتب‌ابتدائی افتتاح شده که‌بنام مکتب‌ابتدائیه (داور) معروف ودرقریه تاجوی واقع است . مزارات معروف این علاقه مزار امام یحیی صاحب ، شهر کهنه، ملاگلاب نیکه، آخندصاحب،ملاسکندر نیکه، ملاجانو نیکه، خواجه‌روشنائی،خواجه‌یاکسار ، سیدگلزار شاه اغا،خواجه‌خالد،خواجه غریب، سیدشیربابا، سیدمیر قندشاه اغا، آخندزاده صاحب کشمشخان و زیارت خواجه‌غیب که درجنوب قریه میان‌پشته‌واقع‌است می باشد تعداد خانه واری علاقداری‌زمینداور تخمینا (۵۰۰۰) خانه است .

زن آباد : قریه‌ئیست در۷ کیلومتربگرامی متعلق حکومت درجه‌٤ بگرامی درحوزهٔ ولایت کابل .

زن آباد : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۸ کیلومتر درشمال شرق شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵ درجه ۵۷دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ٤۵دقیقه ۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنجن : قریه‌ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر هرات مربوط و لایت هرات که بین ٦۲ درجه ٤دقیقه ۵٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۱٤دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

زند : قریه‌ئیست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتردرشرق قلعه‌خم درعلاقه‌حکومت درجه۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۱درجه ٦دقیقه ٤۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۸ درجه ٤ ۲٤دقیقه ۱ ثانیه ٤ عرض‌البلد شمالی واقع است .

زندان : قریه‌ئیست بفاصله ٤ کیلومتر درجنوب مرکز حکومت کلان سمنگان‌مربوط ولایت مزارشریف که بین ٦۸درجه ۳ دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۱۲ دقیقه ٤۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زندان : قریه‌ئیست در۳۰ کیلومتری سروبی متعلق حکومت درجه۳سروبی مربوط ولایت کابل .

زندرو نو کلی: قلعه ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال شرق قلعه علی‌خیل درعلاقه‌حکومت درجه۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹درجه ٤۰دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۵۸ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنده : قریه ئیست بفاصله ۵ کیلومتر درجنوب تیزین درعلاقه غلزائی مربوط ولایت مشرقی که بین ٦۹ درجه ۳٤دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۸دقیقه ۵۹ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

زنده‌جان : حکومتی است درجه ٤ بفاصله ۲٤،۵ کیلومتر درشرق مرکز غوریان مربوط حکومت غورات ولایت هرات که بین ٦۱درجه ٤٤دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۲۱دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . نام‌قدیمی آن فوشنج‌است قرارمعلوم نام فوشنج درقرن نهم هجری بآن اطلاق میشد زیرا در روضة‌الصفاء خوندمیر نام‌آن فوشنج ذکریافته است .

وضع زراعتی زنده‌جان : هری رود باساس آب خیزی که‌دارد بزنده‌جان رسیده و مردم آن‌جا از زمانه های قدیم ازدریا نهرها جدانموده‌اند که‌این‌قصبه را خوب سرسبز وشاداب ساخته است، خانه‌های شان درباغهاست این قصبه کوچك‌بسیار انبوه وجمع‌افتاده‌است دراینجا بادبسیار می‌وزد وآسیاهای‌بادی‌بکارمی‌افتد، بادطوری‌شدیداست که‌در کوچه باغهای آن خاك راجمع میکند وکوچه‌هارا پرمیسازد، هرقسم میوه ازقبیل سیب، ناك، انگور، انجیر، آلوچه، توت وغیره در باغها موجود است ولی‌انار آن ازهمه‌فراوان‌تر وخوب‌تراست. جووگندم بوفرت کاشته میشود جواری وماش، ارزن، شالی کمتر بنرمیشود. مالداری درزنده جان بشکل معمولی‌است و همان چمن زارهای سواحل هری رود که‌سرسبزی خودرا درطول‌سال حفظ میکند برای چریدن گاو وگوسفند، بزوسائر حیوانات به حیث مراتع مستعد میباشد ودر آن خوب تربیه و فربه میشوند

صنعت وکارهای‌دستی زنده‌جان: خصوصیت بارزیکه این‌منطقه دارد تربیه کرم پیله است که به پیمانهٔ زیادی دراینجا صورت گرفته وازان حاصل ونتیجه گرفته میشود حتی تخم پیله را هم میگیرند ازابریشم پیله چادر شب می بافند بافندگی این قصبه بالخصوص کرباس شهرت خوبی دارد، کرم پیله‌را زیادتر بشهر هرات آورده‌میفروشند. تجارت مردم‌زنده‌جان بیشتر در خصوص کرم پیله، کرباس، پشم وگوسفند میباشد زیرا درتربیه آن‌ها سعی‌واهتمام نموده و دربازارشهر هرات یامرکز غوریان عرضه میکنند .

حیات اجتماعی : زندگانی مردم بشکل دهاتی بود. ودرشب های زمستان در اطراف صندلی عائله ها جمع شده بافسانه گوئی هامیپرداز ندودر بعضی خانه‌هاشاه نامه‌فردوس خوانده‌میشود که درعین حال درلهجه های حماسی مراعات میگردد . دراینجا دوتار بسیار رواج دارد و دراکثر خانه‌ها بادوبیتی های محلی نواخته میشود . زنها کار بافند گی را اجراء نموده وعلاوه بر امور منزل‌شیر گاو میدوشند و بامرد ها هم آهنگی میکنند . یکباب مکتب ابتدائی در این قصبه دائر میباشد که تایك اندازه اطفال این‌خطه را بخط و کتابت آشنا می سازد از جمله مزارات متبرکه مشهور زنده‌جان مقبرهٔ خواجه محمد غازی میباشد . درین قصبه مسجدی وجود دارد که‌مردم‌این مسجد را مسجدحضرت اسمعیل میگویند حتی میگویند حضرت بی بی فاطمه رضی‌الله عنها دراینجا آمده‌است، ازین‌رو این مسجدرا خیلی گرامی‌ومقدس‌می‌شمارند. اززنده‌جان یکنفرو کیل هم انتخاب و بریاست شورای ملی درمرکز فرستاده‌میشود .

زنده قول : موضعیست بفاصله ۱۰۵ کیلومتر درشمال‌شرق سرخ‌شهر درعلاقه درجه۴ کهمرد مربوط‌حکومت اعلی پروان که بین ۶۷درجه ۴۴دقیقه ۴۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۲۸ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنده‌هاشم : شیله ئیست بفاصله ۴۶ کیلومتر درجنوب غرب قلعه‌نو درعلاقه حکومت کلان باد غیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲درجه ۴۰دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۴۸ د قیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنرك‌خیل : قریه ئیست بفاصله ۹ کیلومتر درشمال قریه حیدرخیل درعلاقه‌حکومت درجه۳ وازه خوا مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸درجه ۱۶ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۱۱ د قیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنگاله کوتل : کوتلیست بفاصله۲۶،۵ کیلومتردرغرب قلعه‌جوزخیل‌درعلاقه‌حکومت درجه۳ وازه خوا مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸درجه ۱دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۱ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنگتان : قریه ئیست به‌فاصله ۱۸ کیلومتردرشمال شرق‌قریه‌مقر درعلاقه حکومت‌درجه ۴دهله‌مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵درجه ۴۵دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۶دقیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

زنگرك‌رهی : قریه ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درشمال شرق شهرفیض آباد مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۰ درجه ۲۴ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۸درجه ۷دقیقه ۸ثانیه عرض‌البید شمالی‌واقع‌است.

زنگریهازنگریو: قریه‌ئیست‌درشمال‌قلعه کف بفاصله ۴۳ کیلومتر درعلاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط‌حکومت اعلی‌بدخشان که‌بین ۸۰ درجه۳۳ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۸ درجه ۱۹ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

زنگل : موضعیست‌بفاصله ۵۶ کیلومتربطرف شمال شرق مرکز غوربند مربوط‌حکومت‌اعلی پروان که‌بین ۶۸ درجه۵۹دقیقه۱۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه۵دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

زنگو : خرابه‌ئیست بفاصله۲۹ کیلومتردر جنوب شرق قلعه چهار برجك مربوط حکومت درجه‌اول‌چخانسور متعلق حکومت‌اعلی فراه که‌بین۶۹درجه ۱۹ دقیقه ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه۱۰دقیقه ٤٥ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنگه له : موضعیست بفاصله۱۷،۵ کیلومتر درجنوب شرق‌باره‌خیل درعلاقه‌حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ٦٧ درجه ۵۷دقیقه ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۲ دقیقه٤٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زنگی آباد : موضعیست‌بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب شرق خوگیانی‌در علاقه حکومت در جه ٤ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥ درجه ۲۳ دقیقه ۳۲ ثانیه طول البلدشرقی و۳۱ درجه ۲۸ دقیقه ۵۹ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنگی‌شابه : قریه ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درشمال مرکز غوریان مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦١ درجه۲۵ دقیقه۵۹ ثانیه طول البلد شرقی‌و۳٤درجه ۲۵ دقیقه۵۹ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

زنگیلك : قریه ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر درجنوب غرب قریه نمازگاه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ۲٦ دقیقه ٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۵ دقیقه ۳٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

زنگی‌لوره : موضعیست بفاصله ۳۷ کیلومتر درجنوب‌قریه نوزادمربوط حکومت‌اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ۲۹ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه٦ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زنه : قریه ایست درعلاقه‌داری درجه۲ چار قریه حصه‌اول پنجشیر مربوط حکومت‌درجه۳ محلی ومتعلق حکومت اعلی پروان وازرخه تخمیناً (۱۱) کیلومتر فاصله دارد ، دریای کلان پنجشیر ازجانب شرق آن‌می گذرد ، پیداوار زراعتی آن گندم . جو، جواری ، باقلی ، مشنگ ، عدس،ارزن ، شرشم وشبدر میباشد ، پیداوار سردرختی آن توت ، انگور ، زردآلو و آلوچه است . ازاشجار غیر مثمر بید وسفید ار نیزغرس میشود ، حیوانات اهلی‌آن گاو ، گوسفند ، مرکب ، بزواسپ می‌باشد ، حیوانات وحشی‌آن گرگ ، روباه، خرگوش ودله خفك است ، در کوهای جوارآن اقسام بته ، بشال وسیاه‌چوب پیدا می‌شود که‌در محروقات ازانها کار گرفته میشود ، غوغن که یکنوع علف می‌باشد نیز درانجا پیدا شده و خوراك مهم زمستانی گوسفندان استودرتربیه آنها تاثیر زیادی دارد نباتات طبی از قبیل درونه وصمغ کمال در کوها به کثرت وجود دارد ، سبزیجات خوردنی ازنوع زیره ، شری ، پیاز کوهی ، سیرك ، سوهان ، سانزی و سبزی سیاه درآنجا پیدایش دارد .

پیشهٔ اهالی : اهالی اینجا به تجارت ، زراعت و مالداری مصروف می‌باشند ، تجارت شان با لعموم به قطغن می‌باشد که‌ذریعه اسپان گندم ، برنج ونمك را ازانجا آورده درنقاط مختلفهٔ پنجشیر و گلبهار وچاریکار بفروش میرسانند .

زنه‌خان : علاقه داری در جه ۳ مربوط حکومت اعلی غزنی می باشد که دارای تقریبا ۳٤ قریه خورد و بزرگ بوده وعموما بطرف شرق مرکز حکومت اعلی غزنی واقع است وضعیت اراضی طولانی ودورادور آن تپه‌ها و کوها قرار گرفته وخود زنه خان دربین واقع است که طرف جنوب آن یك کوه کلان مشهور به کوه بابا ابدال واقع وازپای این کوه کاریز های پرآب جریان دارد که باعث سرسبزی اراضی وقریه‌ها میشود نباتات این منطقه عبارت است از گندم وجو که بصورت آبی وللمی کاشته میشود، در ختهای توت بید وچنار درین منطقه زیاد است اما سائر درختهای میوه دار کمتر دیده میشود . قراء مشهور زنه‌خان عبارت اند از بیانی، باشه گی ، سیدخیل، امان خیل، سنگ آب، عوض خان، قلعه سرخ، شیخان، ملایان، پاینده خیل، علم خیل، راحت خیل، خواجه خیل، هیبت خیل، یاسین خیل، سرقول، قلعه حسن، قلعه فقیر، خوش ابدال، داود، زرك، گوکر وغیره . مردم آن عموما زراعت پیشه و غریب کار اند . و در تابستان برای غریب کاری در کابل و نقاط نزدیك رفته گلکاری و دیگرنوع غریبی می نمایند . حیوانات اهلی آن عبارت از اسپ ، خر ، گاو ، بز و گوسفند بوده و برای استحصال پشم پوست، گوشت ، شیر، باربری ، سواری و قلبه از آنها استفاده کرده میشود . در زنه خان بندی نیز وجود دارد، این بند تخمین در ۲۱ کیلومتری شرق شهر غزنی واقع بوده در تحت آن دشتهای بی آب وقابل زراعت که می گویند وقتی تمام آنها باغها و بوستانهای سرسبز وشاداب بوده است وقوع دارد. بندمذکور درعهدغزنویان آباد وبعد خراب شد اما در سنوات ۱۳۳٤ - ۱۳۳۵ مجددا بند مذکور تحت تعمیر گرفته شده ویك اندازه کار هم شد ولی دراثراختلاف نظریات فنی بازهم کار آن معطل گردید. توام با اکمال بندسراج وزارت فوائد عامه متوجه این بند گردیده بعد از اکمال پروگرام وبراورد ابتدائی کار های باقی مانده را اکمال و بندمذکوررا درحالیکه ۱۸ و ۱۹ سال معطل بود شروع نمود و درماه جدی سال ۱۳۳٤ کار آن بپایه تکمیل رسیده وبرای استفاده اهالی حاضر و آماده شد ظرفیت کاسه بند تقریبا یك ملیون ودوصد هزار متر مکعب وانمود گردیده وتاروهزار جریب زمین را آبیاری می نماید .

زو : قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر درجنوب مشرق خیرآباد درعلاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱درجه ۲ دقیقه ٤۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ٤۸دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

زوارکندو : کوتلی است بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر درشمال علی‌خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ٦۹درجه ۵۱دقیقه ٤۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۵۵ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زوال : موضعیست بفاصله ۸،۵ کیلو متر درشرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۱۳ دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۹دقیقه ۲۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زوج آباد : قریه‌ئیست بفاصله ۵، ۵۸ کیلو متر درجنوب شرق شهرهرات مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲ درجه ۴۰دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۱۴دقیقه ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زور آب : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۹ کیلومتر بطرف جنوب پل‌خمری نزدیك دریـای سرخ آب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸درجه ۴۶دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۴۶ دقیقه۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

زورس : قریه ئیست‌بفاصله ۱،۵ کیلومتر درشمال معین قلعه متصل سرك که بطرف‌چخانسور میرود مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴درجه ۱۳دقیقه ۴۶ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۱درجه ۱۹ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زورومندی : موضعیست‌بفاصله ۲،۵ کیلومتر درشمال قریه دومندی درعلاقه حکومتکلان ار گـون مـربوط ولایت جنوبی که‌بین ۶۸ درجه ۵۶دقیقه ۲۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۹ د قیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زول : کوهیست درجنوب‌شرق ده تی تان درعلاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بـین ۶۳درجه ۵۹دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۱دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زوور : دره‌ئیست بفاصله ۸۳ کیلومتر درشمال اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲۵دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷ درجه ۸ دقیقه ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زوی نری : کوتلی است بفا صله ۵۰،۵ کیلومتر درجنوب شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بیـن ۶۹ درجه ۲۶دقیقه ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۴۰دقیـقه ۲۶ ثـانـیه عرض الـبلد شمـالی واقـع‌است .

زهاك : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب جوین متصل سر کیکه بطرف فراه میرود مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین۶۱درجه ۳۶دقیقه ۱۴ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۱ درجه ۳۳دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع ا ست.

زهرا : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر درجنوب غرب قریه علی‌مردان درعلاقه صد مردا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷درجه ۴ د قیقه طول‌البلد شرقی ۳۵ درجه ۳۶ دقیقه ۲۸ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیابت : قریه‌ئیست بفاصله ۳۷ کیلومتر درغرب دلارام مربوط حکو مت اعلی فراه که‌بین ۶۳درجه ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۲دقیقه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیادی : موضعیست بفاصله ۸۶ کیلومتر درشرق‌شین‌دند مربوط ولایت‌هـرات کـه بین ۶۲ درجه ۵۹ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۱۴دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

زیارانی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب‌قلعةالسراج مربوط حکومت کلان لغمان ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۸دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۳۱دقیقه ۱۶ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت : کوتلی است بفاصله ۱۴ کیلومتر درجنوب شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲ درجه ۹ دقیقه ۵۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۱۲دقیقه ۴۳ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

زیارت : قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه وزیر آباد متصل‌سرك‌درعلاقه، حکومتکلان بلخ‌مربوط ولایت‌مزارشریف که‌بین۶۶درجه ۳۲وقیقه ۴۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۴۹دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۰۵ کیلومتر درغرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۲۱دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴ درجه ۲۰دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

زیارت : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۳ کیلومتر درشمال قلعه عبدالرحمن درعلاقه‌حکومت درجه ۲ دهراود مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ۶۵ درجه ۲۵ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۲ درجه ۴۳ دقیقه ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

زیارت : قریه‌ئیست‌بفاصله ۴ کیلومتر درشمال شرق مرکزغوریان مربوط ولایت‌هرات که بین ۶۱ درجه ۳۰دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۴درجه ۲۱دقیقه ۴۹ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

زیارت : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب‌غرب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۱۵دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت : قریه‌ئیست‌بفاصله ۹۰ کیلومتر درشرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲ درجه ۵۸ دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۱۷دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

زیارت : قریه‌ئیست بفاصله۹،۵ کیلومتر درجنوب شرق باسول واقع شنوار مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ۵۸ دقیقه ۴۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۱۳ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۸ کیلومتر درجنوب‌شهرهرات مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۲درجه ۱۵ دقیقه ۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۱۳دقیقه ۱۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت : قریه‌ئیست بفاصله۸۵،۵ کیلومتر درغرب چهار برجك چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۱درجه ۱۲دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۰درجه ۱۲دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت : موضعیست بفاصله ۵۲،۵ کیلومتر درشمال شرق سپین‌بولدك مربوط ولایت‌قندهار که بین۶۶درجه ۴۶دقیقه ۵۸ثانیه طول‌البلدشرقی ۳۱درجه ۱۷دقیقه عرض البلدشمالی واقع است .

زیارت : قریه‌ئیست بفاصله۱٤،٥ کیلومتر درجنوب شرق سوزمه قلعه درعلاقه حکومت درجه ۲ سرپل مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت‌مزار شریف که‌بین٦٦درجه ۲۲دقیقه ۸ثانیه طول‌البلد شرقی ۳٦درجه ۲دقیقه ۳ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

زیارت : قریه‌ئیست فاصله ۷ کیلومتر درجنوب غرب قریه‌خان آباد درعلاقه حکومت درجه ۲ دولت آباد مربوط حکومت کلان بلخ ولایت‌مزارشریف که‌بین٦٦ درجه ۳٦دقیقه ۲٤ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ٥٦ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

زیارت : قریه‌ایست تخمین‌در۲ کیلومتری علاقه‌داری کوه صافی متعلق‌حکومت درجه ۳ بگرام درحوزه حکومت اعلی‌پروان .

زیارت ادرو نگ: قریه‌ئیست بفاصله ۱٥ کیلومتردرشرق‌مقر درعلاقه حکومت درجه٤ د هله مربوط و لایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٥۳ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلدشرقی و۳۲ درجه ٥ دقیقه۳٤ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

زیارت اسحاق بولاق: کوهیست در شمال غرب قریه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ۲دقیقه ۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٥درجه ٥۰دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

زیارت بابه‌فرخ: قریه ئیست بفاصله ۲٤ کیلومتر درجنوب گلران مربوط حکومت کلان باد غیسات‌ولایت هرات که‌بین٦۱درجه ٤۳دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ٥٥ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت بابه کشکا: قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۲ کیلومتر درجنوب غرب قریه‌وزیر آباد درعلاقه حکومت کلان بلخ مربوط ولایت‌مزار شریف که‌بین٦٦درجه ٤٥دقیقه ۲۰ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦ درجه٤۱ دقیقه ٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است

زیارت بابه کهنه: قریه‌ئیست بفاصله١٤،٥ کیلومتر درجنوب قریه وزیر آباد درعلاقه حکومت کلان بلخ مربوط ولایت‌مزارشریف که‌بین٦٦درجه ٥۸دقیقه ۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ٤۰ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت بی بی گل: قریه‌ئیست‌بفاصله٤۲ کیلومتر بطرف شمال‌شرق گرداب درعلاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸ درجه ۳۱ دقیقه ۳٥ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٥ درجه ۳٦ دقیقه۳٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

زیارت پیرچکسان: قریه‌ئیست‌بفاصله٩،٥ کیلومتردرشمال‌شرق قلعه مندل درعلاقه حکومت درجه اول‌شین‌دندمربوط ولایت هرات که بین ٦۱ درجه ٥٥ دقیقه ۲٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه۲۰دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

زیارت حاجی محمد:موضع بفاصله ۱۰،٥ کیلومتر درشمال غرب شیخ‌بابر درعلاقه حکومت درجه ٤ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ٥٥دقیقه ٤٥ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ۳ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت حضرت سیدشاه نصیرپیر : قریه ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب مرکز جرم در علاقه حکومت در جه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۴۹ دقیقه ۵۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۲۸ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خسراب خان: قریه ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در شرق قریه حوض میرداود در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۳۷ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۸ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خطر : قریه ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر بطرف شمال گرداب در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۱۹ دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۰ دقیقه ۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خواجه انگور: کوهیست در جنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه ۲۶ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۱۵ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خواجه پاك: قریه ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری در علاقه حکومت کلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۲۴ دقیقه ۱۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۱ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خواجه پسته: قریه ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر درشمال غرب مرکز هرات درعلاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۳ دقیقه ۴۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۰ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خواجه سکندر: قریه ئیست بفاصله ۴ کیلومتر درشمال قریه بوی نقره (شولگره) متصل بند بابه مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه ۵ دقیقه ۵۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۲۱ دقیقه ۵۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خواجه کتمبه: کوهیست در شمال شرق میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۲ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۱۲ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خواجه کوتل: کوهیست درجنوب شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۱۱ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵۴ دقیقه ۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت خواجه مندی: قریه ئیست بفاصله ۶۸،۵ کیلو متر در شرق مرکز بوی نقره (شولگره) مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه ۲۱ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۱۹ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت زارخواجه: قریه ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه آقچه درحوزهٔ حکومت درجه اول آقچه متعلق حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه ۷ دقیقه ۴۰ ثانیه طول البلد شرقی

و۳۶درجه ٤٥دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت سرخ : قریه‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر درجنوب شرق حوض میرداود درعلاقه حکومت درجه ۳ گذر ه مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ۲٤دقیقه ٥۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ٤دقیقه ٤٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت سیدا قبال :قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درجنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۱ درجه ۳۲دقیقه ٥۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۲دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

زیارت شادی خان :قریه‌ئیست بفاصله ٥ کیلومتر درشرق قلعه دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۳ درجه ۲٦دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۰ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت شاه مقصود: قریه‌ئیست بفاصله ۲٦،٥ کیلومتر درشمال‌غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ۲۷دقیقه ۳٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ٥۹ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت شیخ الاسلام: قریه‌ئیست بفاصله ۱،٥ کیلومتر درشمال قلعه کرخ مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۳٤دقیقه ٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۹ دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت فقیر : موضعیست بفاصله ٥۰،٥ کیلومتر درشمال قریه شیخ‌بابر درعلاقه‌حکومت درجه ٤شوراب‌مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ٤۸دقیقه ٤۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰ درجه ۲۳دقیقه ٥۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت قره تپه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،٥ کیلومتر درشمال دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب متصل سرکیکه بطرف اندخوی میرود مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤درجه ٥۲دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۳٥دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد واقع است

زیارت گاه : موضعیست بفاصله ۲۱،٥ کیلومتر درجنوب‌شهرهرات‌مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ٦دقیقه ۳۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۱دقیقه ۲۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت گاه: قریه‌ئیست بفاصله ٤۹،٥ کیلومتر درجنوب غرب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤درجه ۳۷دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٥درجه۳۸دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

زیارت گرم : قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درجنوب غرب قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤ درجه ۱۰دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ۳٦دقیقه ۳٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیارت معین الدین «خان»: قریه ئیست بفاصله ۲٦ کیلومتر در جنوب غرب قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ۲۰دقیقه ۱٥ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۱دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیارت ملارحم‌دل/ خلیفه: قریه ئیست بفاصله ۳٤ کیلومتر در غرب د لارام متصل سر کیکه بطرف شهر فراه میرود مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین٦۳ درجه ۷ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۱۳دقیقه ۹ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

زیارت نواب تکیه:قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر درغرب قلعه‌دلارام متصل‌سر کیکه بطرف شهرفراه میرود مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بین ٦۳درجه ٥دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۱۳ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .این‌محل دارای خط تیلفون نیز میباشد .

زیاری‌سر : موضعیست بفاصله ۲۲ کیلومتر درجنوب غرب‌سروبی مربوط ولایت کابل که‌بین٦۹درجه۳٤دقیقه ۲۷ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۳۱دقیقه ٥۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

زیبا : شیله‌ئیست بفاصله ٦۱ کیلومتر درشمال‌شین‌دند که آب آن به‌رود گز میریزد مربوط ولایت هرات وبین ٦۲ درجه ۲۰ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ٥۰ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

زیباك : قریه‌ئیست مرکز علاقه داری زیباك مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲۱ دقیقه ٥٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۳۰دقیقه ۳٥ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیباك : علاقه‌داری‌است‌درجه۲ متعلق‌حکومت‌درجه۳ اشکاشم‌مربوط‌حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۱ درجه ٥ دقیقه٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۱٤دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است. این‌علاقه داری به‌شمال‌شرق افغانستان واقع و از مرکز بدخشان الی زیباك بفاصله تخمین ۱۸ کیلومتر به‌سواری اسپ میباشد علاقه‌داری‌مذکور درسال ۲٦بنام حکومتی‌درجه٤تشکیل‌شد که حکومتی اشکاشم‌هم‌مربوط این حکومت بود ودرسال ۱۳۲۷زیباك از اشکاشم‌منفك‌وبحیث‌علاقه‌داری‌درجه٤ تشکیل وحکومتی اشکاشم جداگانه بنام حکومت تشکیل گردید این علاقه داری د ارای ۱٥قریه میباشد ولی‌دررسمیات پنج قریه یاد میشود قریه سنگلیچ و داخل زیباك زرخان ،نوآباد ریدخور،شنگوك، کزوان،رازارك، غاری، گل‌خانه، کلاءلا، ویگل،اسکتول،خلخان‌وغیره قریه های کوچك مربوط به‌پنج‌قریه موصوف‌است قریه سنگلیچ اززیباك الی آخر قریه سر خط. مقابل چترال موضع‌تهانه ژاندارمه واقع‌است، سرحددار ومامور یت گمرك‌هم‌موجود است درقریه مذکورمعدن سنگ گوگرد وموم‌لائی هم پیدایش دارد حاصلات‌زراعتی ازقبیل گندم جو باقلی ، مشنگ،شاخل پیدامیشود،مواشی وبز گوسفند گاو، مرکب،اسپ وصادرات‌بوده روغن قروت‌برك چکمن‌جراب‌پیداوار آن‌میباشددرخت میوه‌جات‌ازحیث سردی وشدت بادهای ضرر ناك که‌سنگ ریزه ها را برهوا میبر دارد نمی روید حیوانات ، مواشی آن در جاهائیکه خود اوشان درخانه های بزرگ امرار حیات میکنند درهمانجا نگاه میدارند در کوه های مذکور شکار آهو روباه وغیره حیوانات وحشی دیده‌میشود دیگر نباتات وجنگلات در کوهای‌مذکور دیده نمیشود اهالی زیباك غریبکار میباشند دریای امکان از ٤۳ کیلو متری جنوب غرب مرکز علاقه‌داری‌زیباك عبورمی کند وبه دریای سنگ‌لوچ می‌ریزد واز مربوطات آن زرخان

اشکمش وپنجه‌قلعه‌میباشد. زیباك بطرف‌جنوب شرقی فیض آباد بفاصله ۱۲۰ کیلو متر واقع وتخمین۲٦۹٤متر ارتفاع‌داشته عبارت است ازیك‌دره باستقامت شمالی وجنوبی.اراضی چمن زار وسیع‌بوده هوای آن نهایت سردمی‌باشد ودرزمستان وتابستان بادشدید از۱۲ بجه روز الی ۱۲ بجه‌شب می‌وزد وغالبا اکثراوقات فصل هایشان‌را سردی خراب می‌نماید به‌سبب سردی هوا وقلت علوفه‌برای ایام زمستان پرورش مواشی هم‌درانجا متعسر دانسته می‌شود فصل این‌حصه در آخر سنبله ومیزان پخته‌می‌شود . اهالی این‌منطقه ازحیث زراعت هم کم بهره‌بوده ازرهگذر خوراك وپوشاك خوار وپریشان می باشند پیداوار غله‌جات این منطقه باقلی، شاخل ، کلول ، جواری ومقدار کمی گندم می باشد . از مواشی یك قسم گو سفند گدی و خشگا و وبز پتدار تربیه می‌شود اززیباك راهای متعددی به‌چترال رفته‌است،سوداگرها برای حمل‌ونقل مال‌التجاره مردم زیباك‌را اجیرمیکنندو آنهابارهای شان را اکثر درپشت خودها بار کرده به چترال که دومنزل مسافه آن تخمین‌می‌شود میرسانند . زنهای شان پشم گدی را چرخه ریشی میکنند ومردهای شان چکمن وجراب وغیره می سازند . ازپوست گاو و آهو چموس وسکلی ساخته زن ومرد آن‌را به‌پای‌می کنند، سکلی عبارت ازپاپوشی است که اهالی کوه بند ازپوست خام ساخته‌می‌پوشند. این‌مردم مهذب بوده جنگ ودعوی ،دست درازی به‌مال‌غیر، دزدی و غدروفریب دربینشان دیده‌نمی‌شود،ازاجناس واموال خود همه‌ساله عشرآن‌را جدانموده به عنوان‌نذر تحویل خلیفه‌ی‌ءمی‌نمایند که‌ازجانب‌پیرشان‌مقرر است.باستثنای‌بعضی خواص، مردم عوام باصول ومقررات مذهبی هم اطلاع درست ندارندطوریکه معلوم است دربعضی حصص بدخشان تریاك و غمزه رواج دارد دربرخی قراء زیباك مردم معتاد میباشند.خانهای‌شان‌سنگی و ریگی است چشمه سار داشته ولی‌اشجار بخوبی نشوونمانمیکند زیرا بادهای‌سرد وسخت میوزد، بداخل یك‌خانه چهارپنج عایله برادرها ، عمو زاده ها که غالبا ازیك‌پدر کلان‌ونیکه متشکل‌می باشند یك‌جا سکونت میکنند،ظروف‌وسامان نان خوری شان‌عبارت‌ازیك‌طبق چوبی‌وچندین عدد چمچه و قاشق چوبی می باشد درزیباك یك‌باب مکتب دهاتی که بنام «بیچو چ » یاد میشود بتاریخ ۲۲قوس ۳۱۳۱ دائر گردیده است .

زیدانه : نهربست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بدریای سالی سون میریزد و بین ٦٦درجه ۵۹ دقیقه ۲٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۷دقیقه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

زیر کنداو : موضعیست‌بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر درجنوب غرب شیرزاد خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ٦۹ درجه ۵۱ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۹ دقیقه ۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

زیروك(زیروك): علاقه‌داری درجه ۲ متعلق حکومت در جه ۳ سپره مربوط حکومت کلان ارگون درحوزه ولایت جنوبی است . حدود اربعه آن قرار ذیل‌است : شمالا بشواك و جنوبا به ارگون وشرقا به‌جدران‌وغربا به‌زرمت محدود است .این حوزه ذریعه یك سلسله کوها احاطه‌شده که جنگل‌های طبیعی‌ازاشجار ارچه‌وجلغوزه وبلوط دارد و بصورت چار تراش بکابل آورده شده ودرنجاری عمارات‌بکارمیرود چوب بلوط رابرای سوخت هم بکابل‌می آرند هوای آن سرد وصحی‌میباشد حیوانات عبارة از گاو، گوسفند، اشتر ومرکب بوده در جنگل های کوهی آن بعضا حیوانات وحشی هم پیدا میشود .

زیره‌زرو : تپه‌ئیست درشمال‌قلعه دیله در علاقه ادین خیل مربوط حکومت کلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۸درجه۱۰دقیقه۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۴۴دقیقه ۳۰ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیره‌سر : قریه‌ئیست بفاصله ۴۲ کیلومتردرجنوب قلعه غلام‌حیدر درعلاقه ووزمه می متعلق حکومت درجه۳ وازه خواه مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین ۶۸درجه۴۷د قیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۳۷دقیقه ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیره گی : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درجنوب قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزارشریف که‌بین ۶۷ درجه ۱۶دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۴۷دقیقه ۵۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیقل : قریه‌ئیست درحوزهٔحکومت درجه .. بلچراغ متعلق حکومت اعلی‌میمنه .

زینال : دریائیست بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر درغرب قلعه فارسی درعلاقه سردرخت مربوط حکومت درجه اول شین‌دند ولایت هرات که‌بین ۶۲درجه ۳۴دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۵۰ دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌بوده وبدریای سه‌درخت می‌ریزد .

زینور کوتل : کوتلیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر درشرق سدی گل‌درعلاقه نورستان مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۱درجه ۳۳دقیقه ۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۴۱دقیقه ۵۵ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

زیولات : قریه‌ئیست بفاصله۱۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق جلریز درعلاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۴۳دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۷دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیوه : قریه‌ئیست بفاصله۲۲ کیلومتر درشرق قریه مقر در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۵ درجه ۵۶دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و ۳۲درجه ۱دقیقه ۲۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

زیوه : تپه‌ایست درشرق‌مقر درعلاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۵۴ ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲دقیقه ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

(س)

سابل : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درشمال مشرق مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱ درجه ۳۱دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۵دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساچ سرای : قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درشمال شرق‌فراه متصل سرکیکه‌بطرف شین‌دنده‌میرود مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۲درجه ۱۱دقیقه ۱۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۱ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساحه : دریائیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر درشمال صالحان کاریز در علاقه حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳درجه ۴۶دقیقه ۵۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۲۹ درجه ۳۷ دقیقه ۵۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

ساخ‌سلمان : قریه ایست بفاصله ۹ کیلومتر درشمال غرب شهر هرات که‌بین ۶۲درجه ۴دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۳دقیقه و۴۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سادات : قریه‌ایست بفاصله۹ کیلومتر درغرب قلعه اسد درعلاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۳۰دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۴ دقیقه ۴۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سادات‌قلعه : قریه‌ایست‌بفاصله ۲۴ کیلومتر درشمال شرق قریه شیوه درعلاقه کنر ها متصل دریای میرزا مربوط حکومت کلان کنرهای ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۴۵دقیقه ۲۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۳۸دقیقه ۴۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سادو : قریه ایست‌بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر درشرق قریه قلات غلزائی متعلق حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۷درجه ۱دقیقه ۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۷دقیقه۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سادو تنگی : شیله‌ایست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر درجنوب‌قلعه سرکاری‌معروف‌مربوط حکومت درجه ۲ارغستان ولایت قندهار که‌بین خط ۶۷درجه ۱۴دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه۱۷دقیقه ۴۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساده : قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر درشمال غرب سنگر درعلاقه جلال آباد مربوط و لایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۳۵دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۶دقیقه ۳۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساده : قریه‌ئیست بفاصله ۷۲ کیلومتر درجنوب غرب قلعه چیرس درعلاقه چغچران‌مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین ۶۵درجه ۵دقیقه ۴۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۶دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساده : قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر درشمال‌غرب قریه‌لوی‌د که‌درعلاقه حکومت درجه‌اول کامه‌مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین۷۱درجه۵۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۱۵دقیقه۲۹ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

ساربان قلعه : درتشکیل اداری علاقه‌داری درجه ۲ است که تابع حکومت درجه ۲ نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشك بوده ودارای تقریبا شش‌قریه پرنفوس میباشد که تما ما تحت اثر یك علاقه داری اداره میشوند اهالی آن عموما زراعت پیشه میباشند حاصلات آن عبارت از گندم، جواری، جو، ومیوه آن غالبا انار، زردالو، سیب‌وانگور میباشد . حیوا نات اهلی آن اسپ، اشتر ، گاو، بز، وگوسفند است منطقه مذکور برفگیر نبوده باران میبارد زمین آن اکثرا میدان هموار بوده بعضا تپه‌زار میباشد که کوهای بلند ندارد رود هلمند از کنار این‌علاقه گذشته وتمام اراضی را آبیاری مینماید درقریه سنگین مربوط این علاقه داری یك‌باب مکتب ابتدائی نیز تاسیس و بنام(مکتب هاشم‌سیروانی) تسمیه شده است .

ساردر : دره‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتردرجنوب حوض‌خاص درعلاقه حکومت‌درجه ٤سرخ پاسا مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌تخمین‌بین٦۸درجه ۵۰ دقیقه ٤۲ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳٤درجه ۳۹دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سارن : قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت‌درجه٤ کشك نخود مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵درجه ۱۰دقیقه طول‌البلدشرقی و۳۱ درجه ۳۰ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ساروان : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درشمال‌غرب متون درعلاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹ درجه ۵۲ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۱ دقیقه ۵۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ساروای تنگی: موضعیست بفاصله۵، ۷ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه‌چمکنی‌مربوط حکومت درجه ۳چمکنی متعلق ولایت‌جنوبی که‌بین٦۹درجه ۲٤دقیقه ۳۵ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ٤۸ دقیقه ۱٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

ساروتی : قریه‌ئیست بفاصله۸۲،۵ کیلومتر درغرب میدان‌خوله درعلاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹ درجه ۳۲ دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۰ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

ساروتی کوتل: کوتلی است‌بفاصله ۸۷ کیلومتر درغرب میدان‌خوله درعلاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹درجه ۲۹دقیقه۱ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه۳۰ دقیقه۲۷ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

ساروں خیل : علاقه ئیست مربوط حکومت کلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که‌بین٦۸ درجه۱٦ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ٤ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سارون‌خیل : قریه‌ئیست بفاصله۵، ۷ کیلومتر درغرب علی‌خیل مربوط حکومت درجه۲ جاجی متعلق ولایت جنوبی که بین۶۹درجه ۴۰دقیقه ۵۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۵۷دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ساره‌غاره : قریه‌ئیست بفاصله ۶۲ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه‌وازه درعلاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین۶۹درجه ۳۲دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۳ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ساری‌سن : موضعیست بفاصله۵۹ کیلومتر درشمال‌شرق قریه رخه درعلاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۹درجه ۵۲ دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳۵دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ساسوك : قریه ایست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه بین۶۴درجه ۲دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه۴۶ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

ساغر : ساغریا ساخر علاقه داری درجه ۲ مربوط حکومت در جه ۲ غور متعلق حکومت کلان غورات ولایت هرات است.حدود آن‌ازطرف مشرق به پرجملان وازطرف غرب وجنوب به‌علاقه پرچمن وازطرف شمال به‌پائین حصار مربوط حکومت کلان غورات متصل‌میباشد. اقلیم آن در زمستان بواسطه شدت برف که‌بعضا باندازه دومتر میرسد خیلی سرد بوده و تمام راهائیکه ازاطراف وحواشی بان وصل میشود کاملا مسدود و آمد وشد ناممکن میگردد و دربهار باران زیاد میبارد تابستان آن فوق‌العاده معتدل وفرحت بخش‌است اراضی آن بعضا سنگلاخ واکثرا قابل زراعت‌بوده ومخصوصا برای زراعت لملمی گندم وجو نهایت موزون و مناسب است واغلبا همین حبوب عمومیت دارد . درباغهای آن درختهای میوه ازقبیل زرد آلو ، شفتالو، بهی ، سیب ناك و آلوی‌سیاه (آلوبخارا) بکثرت وجود دارد .

درساغر کوهای بزرگی موجود نیست تنها یك کوهیکه از حصه آخرین این منطقه میگذرد بنام کوه (واله) یادمیشود آنهم‌بعضی سنگلاخ وبعضی‌تپه‌های خاکی میباشد وبعضا جنگل خنجك وسیاه‌چوب وغیره‌دران دیده میشود،درسالهائیکه باران زیادباشد در دشتهای آن زیره وشیرخشت بصورت خودروی میروید ومردم آنرا جمع نموده بفروش میرسانند . درساغر دریاهای بزرگ وجودندارد تنها یك‌دریای کوچك ازشمال‌ساغر (جنیت خواجه) دراثر ذوبان برف ونزول باران بوجود آمده وبالاخره بدریای فراه میریزد ودرخود منطقه از آن استفاده نمیشود، زراعت این منطقه تماما ذریعه آب چشمه سارها آبیاری میشود و اهالی عمومابه زراعت ومالداری شغل دارند .

درساغر یك مکتب ابتدائی نیز تاسیس شده که‌در آن اطفال مشغول تعلیم میباشند .

ساق زی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر درشمال شرق قریه عبدالرحمن درعلاقه حکومت درجه ۲ ده راوُد مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ٦٥ درجه ۳٥دقیقه ٢٤ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۳۷ دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ساکی قلعه : قریه‌ئیست بفاصله ٥ ،٤ کیلومتر درجنوب شرق مرکز پغمان مربوط ولایت کابل که بین ٦۸ درجه ٥۸ دقیقه ٥۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۳۳ دقیقه ٤۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سالاتی کوتل: کوتلی است بفاصله ۲٦ کیلومتر درشرق قلعه سیغان سرایك مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۳٥ درجه ٥٥ دقیقه ٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ۱۲ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی و اقع است .

سالار : قریه‌ئیست بفاصله ٤ کیلومتر درشمال‌سلطان خیل نزدیك‌سرك درعلاقه حکومت درجه ۲ وردك مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بین٦۸ درجه ٤۰ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ٥٤دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سالاردره : دره‌ئیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درشرق‌قلعه شهر در علاقه فوغان درحوزهٔ درزاب گرزیوان که به طرف‌غرب بین٦٥درجه ۳۷دقیقه ۲٥ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٥ درجه ۳۱دقیقه ۱۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سالارزئی : علاقه‌ئیست بفاصله ۷،٥ کیلومتر درشمال شرق قلعه شرتان درعلاقه اسمار مربوط حکو متکلان کنرهای ولایت‌مشرقی که‌بین‌تخمین، ۷۱ درجه ۲۱ دقیقه ٤٥ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ٥۸دقیقه ٤۹ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سالت بری : قلعه‌ئیست بفاصله ٤۷،٥ کیلومتردرشمال‌مشرق بزی گنبد درعلاقه پامیر خورد مربوط حکومت بدخشان که‌بین٧٤درجه ۱٤دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۷درجه ۲۱دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

سال‌مران : قریه‌ئیست‌بفاصله ۹،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق شهر شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٥درجه ٥۰دقیقه ۱٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ۳٦ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سالن : دریائیست بفاصله ٥٥،٥ کیلومتر درشمال کهسان در علاقه حکو متکلان غوریان مربوطولایت هرات که‌بین‌تخمین ٦۱درجه ٥ دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شر قی و۳٤ درجه ٥٤ دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سالن‌دره : دره‌ئیست بفاصله ٥٥،٥ کیلومتردرشمال‌شرق قلعه‌بالامرغاب که‌بطرف‌جنوب‌امتداد یافته‌به‌حکومت کلان بادغیسات ولایت‌هرات مربوط است موقعیت آن بین ٦۳درجه ٤۸دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ٥۲دقیقه ۱۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سالنگ : دره‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال غرب جبل السراج متصل سرك مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۱۲ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۴ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است. این دره به اندازه ۵۵ کیلومتر طول دارد و به کوتل سالنگ انجام یافته که آنطرف کوتل متعلق به خنجان میباشد، دره عورتی هم یکی از دره های منشعب شدهٔ درهٔ سالنگ است. آب دریای بین درهٔ سالنگ از جبل السراج گذشته و بالاخره با آب درهٔ شتل و پنجشیر یکجا میگردد اکثرا مسافرین از اندر آب دوشی و خنجان از راه دره سالنگ گذشته به جبل السراج و بالاخره به چاریکار می آیند و هم چنین برعکس آن. چونکه این راه کوتاه‌تر از راه موترو دوشی میباشد. درین دره بقیه سرك قدیم در بعضی حصه‌ها دیده میشود فعلا راه پیاده رو در کمر های کوه موجود است که مسافرین از آن میگذرند و در زمستان بواسطه سردی و شمال زیاد و مقدار برف که بنام شورش یاد میشود گذشتن از کوتل مخصوصا توسط اسپ و مرکب غیر قابل عبور است در ابتدای بهار از سبب زیادتی آب اسپ نیز بمشکل تیر شده میتواند سیاحین خارجی نیز بعضا از این دره عبور مینمایند وزش باد این دره شدید میباشد اگرچه در ابتدای دره زمین‌های مزروعی کمتر دیده میشود با آنهم آب و هوا و علف حصهٔ اخیر این دره آنقدر بالای حیوانات اهلی تاثیر انداخته که قیماق خشك پنیر خام و قروت سالنگی در وطن عزیز ما شهرت کامل دارد در ختان توت موادغذائی تمام موسم سال آنهارا تشکیل میدهد چونکه در بهار از تازهٔ آن استفاده نموده و در زمستان خشك آنرا میده کرده بعضا باچار مغز یکجا نموده بنام تلخان و چکیده تغذیه مینمایند که از نقطه نظر غذائی بادوغ تقریبا مواد غذائی کامل شان بشمار میرود گندم و جواری نیز زرع میشود. احجار آن متشکل از تالك است مرمر آن نیز از قسم خوب میباشد معدن آهن جبل السراج در شروع این دره نیز امتداد یافته که دارای اهمیت است اکثرا خانه‌های در کمرهای کوه از دیوارهای سنگی بالای صخره‌ها ساخته شده، مردمان این دره طبعا در کوه گردی مانند دیگر مردمان وطن ما از کوه گردی بی‌بهره نیستند ارتفاع کوتل سالنگ از سطح بحر ۳۷۰۰ متر میباشد. حکومت متبوعه در سال ۱۳۳۱ ترتیب ساختن سرك از جبل السراج خنجان و در سال ۱۳۳۴ ترتیب لین هوائی موضع فوق را سردست گرفته بود.

سالو : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب ابراهیمزئی در علاقه شلگر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۴۱ دقیقه ۴۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۶ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد واقع است.

سالو ناور : وادی‌است بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه تنگی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۴۷ دقیقه ۱۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۵۶ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سالیان : قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعه‌جوین متصل سر کیکه به طرف فراه می‌رود

ازمربوطات حکومت‌اعلی‌فراه‌بوده بین۶۱درجه ۳۵ د قیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۳۰دقیقه ۲ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سالی‌سومند : شیله‌ئیست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر درجنوب‌قلعه سرکاری‌معروف مربوط حکومت‌درجه۲ ارغستان ولایت‌قندهار که‌بین۶۷درجه ۱۴دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۲۱ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سالی‌سون : دریائیست بفاصله ۷۹ کیلومتر درجنوب‌غرب قریه‌معروف که‌بدریای ارغستان ریخته مربوط ولایت‌قندهار میباشد وبین ۶۶ درجه ۴۷دقیقه ۴۲ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۱ درجه ۲۹ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سالی‌سون : قریه‌ئیست بفاصله ۳۲ کیلو متردر جنوب شرق قریه‌خوگیانی د ر علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت‌قندهار که‌بین۶۶درجه ۴۸دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۹دقیقه۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سالی‌کی‌قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر درجنوب قلعه سرکاری مقرنزدیك سرك عمومی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۴۷ دقیقه ۵۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ در جه ۳۶ د قیقه ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سامانه : قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درجنوب شهرهرات متصل‌سرکیکه بطرف شین دند میرود مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۲درجه ۱۰دقیقه ۲۳ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۱۹ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سام‌کرم‌علی : کوهی است‌درغرب‌جوین درعلاقه حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۰درجه۵۵دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱درجه ۵۳ دقیقه ۳۶ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سام‌گراغی : کوهیست درغرب جوین درعلاقه حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۰درجه ۵۷دقیقه ۱۵ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۵۰دقیقه ۱۷ثانیه عرض ا لبلد شمالی واقع است

سام‌ناری : کوتلیست بفاصله ۴۸ کیلومتر درشرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه۲ ارغستان ولایت قندهار که‌بین ۶۷ در جه ۲۲دقیقه ۱۴ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱درجه۲۳ دقیقه ۷ ثانیه عرض البلد واقع است

سامه(سرای امان) قریه‌ئیست بفاصله ۳۵ کیلومتر درشرق قریه اوبه مربوط‌ولایت هرات که‌بین ۶۳درجه ۳۲ دقیقه ۱۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۲۱دقیقه ۴۸ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سانرو : قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب سدی‌گل درعلاقه‌نورستان مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۱درجه ۲۰ دقیقه ۵۳ ثانیه طو ل البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۲ دقیقه ۱۶ ثا نیه عرض البلد شمالی واقع است .

ساودره : دره‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلو متردرشرق نیازی خیل درعلاقه کنر مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰درجه ۲۳دقیقه ۱۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤درجه ٤۷دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

ساون کانری : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۰،۵ کیلومتر درشمال‌شرق کنردرحوزه حکومت کلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰درجه ۵۷دقیقه۱٤ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ٤۰دقیقه ٥٤ثانیه‌عرض البلد شمالی و اقع است .

ساوه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر هرات که بخط ٦۲درجه ۱۵ دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤ درجه ۱۷دقیقه ۱۸ثانیه عرض ا لبلد شمالی واقع است .

ساه‌چك : دره‌ئیست بفاصله۴۱،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه‌نیك درعلاقه‌حکومت درجه٤ یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بخط ٦٦ درجه ۳۷ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤درجه ۵۱دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

ساهلاو : موضعیست بفاصله۹،۵ کیلومتر درشمال‌غرب علاقه‌داری درجه اول‌الیشنگ مربوط حکومت کلان لغمان ولایت‌مشرقی که‌بخط ۷۰درجه ٤دقیقه ٤۹ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳٤درجه ٤٦دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سای‌اودرم‌شاه: شیله ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال قریه بوی نقره (شولگره) مربوط حکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف که‌به‌خط ٦٦درجه ٥٤دقیقه۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ۲۲دقیقه ۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سایگی : قریه‌ئیست‌بفاصله‌یك کیلومتر درجنوب قریه شاه جوی مربوط حکومت کلان قلات‌ولایت قندهار که بخط ٦۷درجه ۲۵دقیقه ۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۳۰دقیقه ۳۲عرض البلد شمالی واقع است .

سای من : موضعی است بفاصله ۵۵ کیلو متر درشمال غرب قریه شیخ با بر در علاقه حکومت در جه ٤ شور آبك مربولا ولایت قندهار که‌بین ٦۵ درجه ۳٤دقیقه ۲٤ثانیه طول البلد شرقی و۳۰ درجه ۱۵دقیقه ۳٤ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است.

ساینده : شیله‌ئیست بفاصلهٔ۲۷،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب تیواره درعلاقه حکومت کلان غورات‌مربوط ولایت هرات که‌بخط ٦٤درجه ۱۷دقیقه ٤۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲۰دقیقه ۲٤ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

ساینور : قریه ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر د ر جنوب مر کز پغمان مربوط ولایت کابل که بخط ٦۸ درجه ۵۷دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤ درجه ۳۳دقیقه ٥٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبتیخ : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۸ کیلو متر در شمال تیواره درعلاقه‌حکومت کلان‌غورات مربوط ولایت‌هرات که‌بخط ٦٤درجه ۱۱دقیقه ٥٤ثانیه طول البلدشرقی و۳۳درجه ۳۵ دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبحان : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۸،۵ کیلو متر درغرب چهل‌خانه درعلاقه‌دهله مربوط ولایت قندهار که بخط ٦٦ درجه ۱۰دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۷دقیقه ۵۲ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سبز : قریه ئیست بفاصله ۵۲ کیلومتر درجنوب‌شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بخط ٦۲ در جه ۳۹دقیقه٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ٦دقیقه ٤۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبز اب : قریه‌ئیست بفاصله ۲۸،۱۲ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سر کاری بامیان متعلق حکومت اعلی پروان که‌بخط٦۷درجه ۵۹دقیقه ٤۵ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳٤درجه ٤۲ دقیقه۵٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبز اب : موضعیست بفاصله ۹۷،۵ کیلومتر درشمال غرب شهرغزنی مربوط‌حکومت اعلی غزنی که بخط ٦۷درجه ۵۷دقیقه ۲٤ثانیه طول البلدشرقی و۳۳ درجه ۵۹ دقیقه ۳۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سبز بهار : قریه‌ایست بفاصله ۳٤،۵ کیلومتر در غرب شهر فیض آباد متصل سرك مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بخط ۷۰درجه ۱٦دقیقه۲۹ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۷درجه ٦دقیقه و۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبز درخت : قریه‌ایست بفاصله۳۹،۵ کیلومتر درشرق قلعه مشك درعلاقه حکومت کلان دایز نگی ولایت کابل که بین ٦۷درجه ۵۹دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۲دقیقه ۱۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبز دره : دره‌ئیست‌بفاصله ۳٤ کیلومتر درشمال‌غرب‌قریه‌نیك درعلاقه حکومت‌درجه٤ یکاو لنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بخط ٦٦درجه۳۹دقیقه۵۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه۵۰ دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبز قلعه : قلعه ایست بفاصله۱۹ کیلومتر در شمال غرب قریه گل آباد درعلاقه‌حکومت درجه اول گر مسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بخط ٦۳درجه ۳٤ دقیقه۵۹ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۰درجه ۳٤ دقیقه٤۸ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سبزك : موضعیست بفاصله ۳۷،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه چهل خانه در علاقه حکومت درجه ٤ د هله مربوط ولایت‌قندهار که‌بین٦٦درجه ۲دقیقه ۲٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۱۸دقیقه ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبزك كوتل : کوتلیست بفاصله ۹۷،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه ایبك (سمنگان) در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی پروان که‌بخط ٦۷درجه ۳٦ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۵ دقیقه ۱٦ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سبزك : کوتلیست درحکومت کـلان بادغیسات ولایت هرات این کوتل بین معبر عمومی هرات و میمنه واقع است .

سبز کوه : کوهی‌است درشمال‌شرق قریه‌چار راه درعلاقه‌بکوا وخاشرود مربوط حکومت‌اعلی فراه که‌بخط ٦٣درجه ٢٢دقیقه٣٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢درجه ٣٤دقیقه٣٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سبزل : قریه‌ئیست بفاصله٣٨،٥ کیلومتر درشمال‌غرب شهرقندهار که‌بخط ٦٥درجه٣١دقیقه ٣٠ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و٣١درجه ٥٢دقیقه١٦ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبزی کلان : قریه‌ئیست‌بفاصله ١٢ کیلومتر درشمال‌شرق سوزمه قلعه درعلاقه سرپل مربوط حکومت کـلان شبرغان ولایت مزارشریف که‌بخط ٦٦درجه١٦ دقیقه ٤٢ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦درجه ٥دقیقه ٣٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبزی لك : کوهیست درجنوب شرق گـلاب‌ناور درعلاقه حکومت‌درجه‌اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بخط ٦٤درجه ٤٣دقیقه ٣٦ثانیه‌طول‌البلدشرقی و٢٩ درجه ٣٣ دقیقه٤٨ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سبستی : موضعیست بفاصله ٦٥ کیلو تر درشمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بخط٦٢ درجه ٣٧ د قیقه ٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ در جه ٤٥ دقیقه ٢٤ ثـانیه عـر ض ا لبـلد شمالـی واقـع است .

سبك : قریه‌ئیست بفاصله ٤٠،٥ کیلومتر درجنوب شرق‌تیواره درعلاقه حکومت کـلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بخط ٦٤درجه٣٩دقیقه٥١ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ در جه ٢٩دقیقه ٦١ ثا نیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سبلکی : قریه ئیست‌بفاصله٣٣ کیلومتر درجنوب شرق قریه خوگیانی درعلاقه‌حکومت درجه٤ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که‌بخط ٦٥ درجه ٢٠ دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١ درجه ٣٢دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلدشمـالی‌واقع است .

سبیله : دریائیست بفاصله ٦١ کیلومتر در شمال غرب‌قلعه فارسی درعلاقه‌سه‌درخت مربوط حکومت‌درجه اول شین‌دند ولایت هرات که‌بخط ٦٢درجه ٤٥ دقیقه١٢ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٣درجه٤٩ دقیقه ٤٨ثانیه عرض‌البلد شمـالی واقـع است.

سپار : شیله‌ئیست بفاصله ٥٥،٥ کیلومتر درجنوب غرب تیواره درعلاقه حکومت کـلان غو رات مربوط ولایت هرات که‌بخط ٦٤ درجه١٠ دقیقه٤٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ١٩ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپاشان : کوتلیست بفاصله٥٣،٥ کیلومتر درجنوب شرق قلعه خم مربوط حکومت درجه٢درواز د ر حوزه

حکومت اعلی بدخشان که‌بخط ۷۱درجه ۸ د قیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۸ درجه ۳ دقیقه ۳٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سپاهی : قریه‌ایست‌بفاصله ۹،٥ کیلومتر درجنوب شرق جاریز درعلاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بخط ٦۸ درجه ٤۳ دقیقه طول‌البلدشرقی و ۳٤ درجه ۲۷ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سپاهی سته : کوتلیست بفاصله ٤٥،٥ کیلومتر درشرق خدرخیل درعلاقه سلیمان خیل مربوط حکومت کلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که‌بخط ٦۸درجه ٤۲دقیقه ۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۱دقیقه۱۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپچمی : قریه ئیست‌بفاصله ٤۲ کیلومتردرجنوب مرکزجرم درعلاقه حکومت درجه۲ جرم متعلق حکومت اعلی‌بدخشان که‌بخط ۷۰ درجه ٤۹ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٦ د ر جه ۲۷ د قیقه ۲۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپروان : تپه‌ئیست تاریخی در حوزهٔ حکومتی‌درجه۳ پنجوائی متعلق ولایت‌قندهاردرشمال این تپهٔتاریخی کو ه قاسم رباط وجا نب غرب آن کوه ز نگی آباد ،بسمت شرق رود ار غنداب و جنوب آن قریه سفیدروان‌منظرهٔ خیلی زیبائی راتشکیل میدهد . این تپه ازنگاه‌ار کیو لوجی قابل تفحص است ، درپای‌این تپه درخت شین‌غزی دیده میشود ، اهالی این سرزمین این درخت را بالای مردگان‌اشراف غرس می کنند ، درسایه این اشجار قبر ی که بنام غیبا نه در بین باشند گان این منطقه شهرة دارد واخلاص زیادی بروحانیت آن‌دارندوجود دارد و در روز های عیدمیله‌جای طبقه اناث آنجامیباشد .

سپروان : قلعه‌ئیست‌بفاصله ٤۰ کیلومتر درجنوب شرق قریه خوگیانی درعلاقه کشك نخودمربوط ولایت قندهار که‌بخط ٦٦درجه ۲٤دقیقه ٤٥ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۲۹دقیقه٥۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپری منگل : کوهیست درجنوب علی‌خیل بارتفاع تخمین ۲۷۹۳ متر درعلاقه جاجی مربوط و لایت جنوبی که بخط ٦۹درجه ٤٤دقیقه ٤٤ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ٥۳ دقیقه ۱۳ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سپشت‌لاری : کوهیست بطرف جنوب شرق ارگون بارتفاع‌تخمین۲۳۱٤متر مربوط ولایت جنوبی که‌بخط٦۹ درجه۱۷دقیقه ٥٥ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۲درجه ٤۰ دقیقه ۲٦ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سپل دری : نهرایست‌درشمال شرق‌قلعه‌دوست درعلاقه کتواز وبدریای کج خاورمیریزد مربوط حکومت‌اعلی غزنی که بخط ٦۸درجه ۲٤دقیقه ٤۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۲ دقیقه ٥٤ثانیه عرض‌ا لبلد شمالی واقع است .

سپلگن : دریائیست بفاصله ٥۰ کیلومتر درجنوب شرق‌قریه وازه درعلاقه حکومت درجه۳ جدران مربوط

ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۴۰ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۸ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد واقع است

سپل گن ناری : کوتلیست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه وازه درعلاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولاین جنوبی که بین ۶۹ درجه ۳۴ دقیقه ۴۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵ دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپل وای : نهریست درشمال شرق قلعه دو ست محمد درعلاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین تخمین ۶۸ درجه ۲۴ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع بوده و بدریای کچ خاور میریزد.

سپنج : موضعیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر درغرب ده تیتان درعلاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۳۳ دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۲ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سپه وس رود : رودیست بفاصله ۶۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق پرچمان درعلاقه گلستان مربوط حکومت اعلی فراه که به خاشرود میریزد و بخط ۶۴ درجه ۲۱ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۲ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپیدر : موضعیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب قریه خدرخیل درعلاقه سلیمان خیل مربوط حکو متکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۷ درجه ۱۸ دقیقه ۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴ دقیقه ۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپیدزری : کوتلیست بفاصله ۲۴ کیلومتر بطرف جنوب غرب ارگون مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه ۳ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۹ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپیرغر : کوهیست در شرق سلیمان خیل مربوط حکو مت کلان ار گون ولایت جنوبی که بخط تخمین ۶۹ درجه ۱۶ دقیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۵ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپیره : به ضمائم این جلد مراجعه شود.

سپین غل : موضعیست بفاصله ۲۴ کیلومتر درجنوب شرق نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بخط ۶۴ درجه ۳۴ دقیقه ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۶ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

سپی گاه : دریائیست بفاصله ۴۷ کیلومتر درشمال گردیز مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه ۴ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۳ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپین بولدك : قلعه ایست بفاصله ۵۳ کیلومتر درجنوب شرق شهر قندهار که بخط ۶۶ درجه ۲۳ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپین بولدك : حکومت درجه اول است که مربوط ولایت قندهار بوده در بین ۶۶ درجه ۲۰ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵ دقیقه عرض البلد شمالی واقع میباشد. این منطقه در خط سرحدی افغانستان قراردارد وذریعه سرك پخته باقندهار وصل شده . بین سپین بولدك وچمن (درعقب سرحدی افغانستان)

تقریبا سه کیلومتر است مربوطات آن عبارت از تنگی همای ، کاریز ، لوی کاریز،قلعه‌جدید قلعه‌عمر ، غفور ، میل کاریز ، بدلزائی ، خانان وبعضی نقاط دیگراست . ازقندهار تاسپین بولدك یکصدویك کیلومترمسافت‌میباشدوارتفاع آن ازسطح بحر درحدود(۳۰۰۰ فوت = ۹۴۰)مترمیباشد سپین بولدك دارای اپارتمان وعمارات مقر حکومتی ، شعبه گمرك ، تانك وشعبهٔ مالیه میباشد ، هکذا یك هوتل نیز دارد . تعداد خانه وار آن ازروی تخمین ۱۲هزارواقوام نورزائی واچکزائی اند، این مردم‌عموما مالدار وزراعت پیشه میباشند . زراعت آن اکثرا للمی بوده و عموما گندم است یك‌باب مکتب دهاتی‌نیز درمرکز حکومتی تاسیس شده که‌اطفال در آنجاتربیه میشوند . درمرکز حکومتی سپین بولدك نزدیك سرك قلعه خیلی بزرگ جنگی ووسیع موجود است که یك غند عسکر دران قرار دارد، درین قلعه یك‌هزار پنجصد نفر عسکر افغانی درزمان محاربه استقلال به‌مقابل پانزده هزار عسکر انگلیس مجهز با اسلحه کامل مقابله کرد وتا آخرین نفر به‌قتل رسیدند ، درعقب این قلعه باغچه میوه‌ئی احداث شده و خرم وسبز میباشد . شهداء استقلال کاملا درین‌باغ مدفون شده اند (۳۴) قبر بصورت مثال ویادگار این شهدابطرز زیبااز سنگ و گچ‌سرخ‌رنگ‌پخته کاری‌شده‌است‌ومزار اهالی اینجامیباشد،مسجدهم‌درین‌باغ‌موجود است همچنین‌یکنفر وکیل‌از طرف اهالی مربوطهٔ‌سپین‌بولدك انتخاب‌وبشورای‌ملی فرستاده میشود

سپین تك : قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتردرشمال قریه‌باره خیل متصل‌سرك درعلاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۷درجه ۴۷دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۲ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپین جماد : قریه‌ئیست بفاصله ۴۸ کیلومتربطرف‌جنوب غرب‌شیرزاد درعلاقه‌خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که‌بخط ۶۹درجه ۳۹دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۵ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپین خاك : کوهیست درشمال قلعه اسد به‌ارتفاع ۲۰۲۸متر درعلاقه خاك ریز مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۵درجه ۳۲دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۷دقیقه ۳۵ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سپین خاك : قریه‌ئیست‌بفاصله ۸،۵ کیلومتر درجنوب غرب زیارت شاه‌مقصود درعلاقه خاك ریز مربوط ولایت قندهار که‌بخط ۶۵درجه ۲۵دقیقه ۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۵۵دقیقه ۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپین خاور : قریه‌ئیست‌بفاصله ۷،۵ کیلومتر درجنوب غرب سردار کلی درعلاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که‌بخط ۶۹ درجه ۵۲دقیقه ۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۶ دقیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپین خوله : کوهیست درشمال شرق قلعه حمیدخان درعلاقه شورابك مربوط ولایت‌قندهار که بخط ۶۶درجه ۱۱دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و ۱درجه ۲۱دقیقه ۱۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپین دو : کوهیست درشمال دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بخط ۶۳درجه۲۵دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۷دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سپین راغی : موضعیست بفاصله ۷۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب جلال آباد درعلاقه خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰درجه ۴دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۱دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سپین زیارت : زیارتیست بفاصله ۲ کیلومتر درجنوب غرب قریه عبدالرحمن نزدیك دریای‌دری درعلاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که‌بخط ۶۵درجا ۵۴دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۲۱دقیقه ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپین شاك : کوهیست درجنوب ابراهیم زئی درعلاقه شلگر مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بخط ۶۸ درجه ۳۶دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۲دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپین شپلی مانده : قولیست بفاصله۵۷ کیلومتردرشرق‌قلعه‌دوچینه کوهستان درعلاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی ولایت کابل که‌بخط ۶۹درجه۱۴دقیقه۷ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۵۷ دقیقه۳۴ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است.

سپین غندی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر درجنوب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بخط ۶۷درجه ۴۱دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۴۱دقیقه ۵ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

سپین کی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت‌قندهار که بخط ۶۶درجه ۵۰دقیقه ۴۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه۱دقیقه ۳۰ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سپین کی لیگی: کوتلیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر درجنوب قریه‌زاده درعلاقه خوگیانی مربوط ولایت‌مشرقی که بخط ۷۰درجه ۳دقیقه ۱۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۱دقیقه۴۴ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سپین گره : تپه‌ئیست‌درشمال‌شرق قریه‌خوگیانی‌درعلاقه‌ارغستان‌مربوط ولایت قندهار که‌بخط ۶۶ درجه ۴۳دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۹دقیقه و۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپین گی : قریه‌ئیست بفاصله ۶۶ کیلومتر درجنوب شرق قریه شین کی مربوط حکومت کلان قلات غلزائی ولایت قندهار که بخط ۶۷درجه و۵۸دقیقه و۴۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه۳۹ دقیقه ۴۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سپین واری : موضعیست بفاصله۳۱ کیلومتر درجنوب قریه شین کی متصل سرك مربوط حکومت کلان قلات غلزائی ولایت قندهار که بخط ۶۷درجه ۲۳ دقیقه ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱درجه ۴۸دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سپینه : قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب غرب چهار آسیاب مربوط حکومت درجه ۲ چهار دهی ولایت کابل که بخط ۶۹ درجه ۵ دقیقه ۳۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۱ دقیقه و ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپینه تسو که : کوتلیست بفاصله ۲۷ کیلومتر درشرق قلعه کنر به ارتفاع تخمین (۱۶۳۱) متر در علاقه کنر مربوط ولایت مشرقی که بخط ۶۱ درجه ۷ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۲ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سپینه تنگی : کوهیست درجنوب نمله درعلاقه خوگیانی مربوط و لایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه ۱ دقیقه و ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

ستاره : قریه‌ایست بفاصله ۶۵ کیلومتر درجنوب قریه جلدك درعلاقه ترنک وجلدك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که بخط ۳۱ درجه ۴۱ دقیقه ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۱ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

رست سمروم : قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر درشمال قریه آرامتل درنورستان مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه ۵۸ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۱ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

ست مسیل : قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر درجنوب غرب شاه کوت درعلاقه کامه مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه ۵۵ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۶ دقیقه و ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

ستنلن : قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر درشمال قریه شیوه متصل دره نور در علاقه کنر مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه ۳۷ دقیقه ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۲ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

ستوپا : قریه‌ایست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر درغرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۶۸ درجه ۱۷ دقیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۵ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

سته کندو (خته کندو) : کوتلی است بین گردیزو خوست که اطراف آنرا اشجار ار چه و جلغوزه وسائردرختان کوهی پوشانده وبه آن جازیبائی خاصی اعطا کرده است مخصوصا چشم انداز جنوبی این کوتل یعنی دره‌های که بطرف جنوب سته کندو قرار دارد بسیار زیبا و شاعرانه است .

سجاون : کوتلیست بفاصلی ۱۴،۵ کیلومتر درشمال شرق سلطان خیل درعلاقه وردك مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بخط ۶۸ درجه ۴۵ دقیقه ۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۴ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سجاوند . قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب‌غرب برکی راجان درعلاقه لوگر مربوط ولایت کابل که‌بخط ۶۸ درجه ۴۷دقیقه ۴۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجه ۵۴دقیقه ۱۵ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سجه : قریه‌ایست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر درشرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بخط ۶۲ درجه ۵۰ دقیقه ۴۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۱۸ دقیقه ۳۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سچ : قریه ایست‌بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب مرکزجرم درعلاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بخط ۷۰درجه ۵۲دقیقه طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۴۴دقیقه ۴۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سچ‌پل : پلی‌است بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب مرکز جرم درعلاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بخط ۷۰درجه ۵۳دقیقه ۵۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۶درجه ۴۴ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

سچ کوی : موضعیست‌بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق خمیاب در علاقه قرقین مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت‌مزار شریف که‌بخط ۶۵درجه ۵۶ دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۷ در جه ۲۰ دقیقه ۱۸ثانیه عرض‌البلدشمالی واقعست درین موضع یك‌چاه آب نیزوجود دارد.

سختك : قریه‌ایست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درشمال قلعه نو درغلافه حکومت کلان باد غیسات مربوط ولایت هرات که‌بخط ۶۳درجه ۷دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سختك‌شور : نهریست بفاصله ۱۲ کیلومترد ر جنوب غرب قریه چهار شنبه وبه نهر چچکتو شور میریزد درعلاقه قیصار مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بخط ۶۳درجه ۴۴دقیقه ۲۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۴دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سخر : قریه ایست بفاصله ۷ کیلومتر درشمال قریه گرم آب درعلاقه اجرستان مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۵درجه ۲۸دقیقه ۴۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲درجه ۵۴ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سخلان : قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر درشمال غرب قلعه مشك در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بخط ۶۷درجه ۳۷دقیقه ۱۷ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۵ دقیقه ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سخندان : قریه ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درغرب مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بخط ۷۰درجه ۷دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۵۳دقیقه ۲۱ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سخه‌چنگی : قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر درجنوب شرق باسول درعلاقه مهمند دره مربوط حکومت کلان

شنوار ولایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه ۵۷ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۶ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سخی . قریه ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال غرب دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بخط ۶۳ درجه ۴ دقیقه ۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۴ دقیقه و ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سخی کوتل : کوتلی است بفاصله ۳۲،۰ کیلومتر درجنوب غرب شهر میمنه به ارتفاع تخمین ۸۴۶ متر مربوط حکومت اعلی میمنه که بخط ۶۴ درجه ۲۵ دقیقه ۵۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۹ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سداشتراغ : کوتلی است بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر درجنوب قلعه اشکاشم به ارتفاع ۵۰۰۲ متر در علاقه زیباك مربوط حکومت اعلی بدخشان که بخط ۷۱ درجه ۴۰ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۲۸ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سدراش : دریائیست بفاصله ۹۱ کیلومتر درجنوب شرق خیرآباد در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بخط ۷۱ درجه ۹ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳۶ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سدری نیدا : کوتلی است بفاصله ۴۰ کیلومتر درغرب سدی گل درعلاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۱ درجه ۹ دقیقه ۲۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۱ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سدوزئی : قریه ایست بفاصله ۵۴ کیلومتر درغرب قلعه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه ۴ دقیقه ۴۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳ دقیقه و ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سدوزئی کانال : نهریست بفاصله ۴۱ کیلومتر درغرب سپین بولدك و بدریای دهوری میریزد مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه ۴ دقیقه ۴۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سدی گل : قریه ایست درعلاقه نورستان متصل دریای کنر مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۱ درجه ۲۳ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۸ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرا : شیله ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری مربوط حکومت درجه ۴ ارغستان متعلق حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که بخط ۳۱ درجه ۹ دقیقه ۴۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۳ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرآب : دره ایست که در ۵۰ کیلومتری شمال غرب شهر غزنی واقع و ارسبب علف های خوب این دره برای حیوانات اهلی مانند گوسفند و گاو چراگاه خوب بوده وشیر زیاد میدهد که از آن ماست ومسکه خوب بدست میاید آب های جاری این دره بطرف شهر غزنی روان میگردد .

سرآب : قریه ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر درشرق قریه بنو درعلاقه اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بخط ۶۹درجه ۳۸دقیقه ۲۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۶ دقیقه ۲۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرآب : موضعیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر درجنوب غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بخط ۶۴درجه ۳۹دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۱۶ دقیقه ۳۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرآب‌چشمه : چشمه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر درشمال غرب قریه چهار شنبه در علاقه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بخط ۶۳درجه ۵۲دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۴۹ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سراپرده : قریه ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر درشرق اوبه مربوط ولایت هرات که بخط ۶۳ درجه۱۳ د قیقه ۳۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۲دقیقه ۳۶ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سراج : قریه ایست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۶۹درجه ۴۸دقیقه ۱۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۵۷دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سراچه : قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب شرقی شهر جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه ۳۲ دقیقه ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۲ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سراسپ : قریه ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر درشرق قریه قلات غلزائی‌متصل دریای ترنگ‌مربوط‌حکومت کلان قلات ولایت قندهار که بخط ۶۷درجه ۵ دقیقه ۵۴ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۲درجه۱۳دقیقه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سراسیاه : موضعیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درجنوب شهرمزار شریف که بخط ۶۷ درجه ۷ دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۳۶ دقیقه و۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سراسیاه : قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر طرف جنوب غرب هندکی (چهل ستون) مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی ولایت کابل که بخط ۶۹درجه ۶ د قیقه ۵۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۷دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . این قریه‌ازدارالامان به‌فاصله‌تخمیناً نیم کیلومتر بطرف جنوب واقع شده وراهیکه از دارالامان میگذرد به‌سرآسیاه منتهی‌میشود درین قریه یك درخت خیلی بزرگ پنجه چنار وچندباب دکان وجود دارد ، زیارتی هم درانجا موجود میباشد که‌بنام «دوازده امام» مشهور است . قریه سراسیا مانند دیگر قراء حوزهٔ چهاردهی بسیار شاداب مشجر وخرم میباشد اراضی آن کاملاً مزروعی بوده وانواع حبوب ازقبیل گندم،جو،جواری کچالو ، بادنجان سوسنی ، بادنجار رومی ، مرچ‌سرخ، شلغم‌زرع میشود . ازمیوه‌باب انگور بمقدار

کم ، سیب ، زردالو ، آلوچه، آلوبالو وتوت بکثرت وجودداشته وازین فوا که باغهای متعدداحداث گردیده است . فاصله آن ازشهر کابل درحدود ده کیلومتر تخمین میشود . اهالی سرآسیاب مردم زراعت پیشه وباغدار بوده وبعضاً دردوایر و مؤسسات وفابریکات شهر کابل مامور،مستخدم و کارگر نیز میباشند . هوای سرآسیاه کاملاً صحی و گوارا بوده وساکنین آن قوی و کار کن وزحمت کش میباشند ،

سر اسیاه : قریه ایست بفاصله ۹۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعه ایبك درعلاقی روئی مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۶۷ درجه ۳۴ دقیقه ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۳۲ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر اسیاه : قریه ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بخط ۶۲ درجه ۵۸ دقیقه ۱ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۴درجه ۱۵دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر افسر : قریه ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتردرشمال یوسف خیل در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۸درجه ۵۴دقیقه ۴۸ثانیه طول البلدشرقی و۳۳درجه ۷دقیقه ۶ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر افسر : کوهیست درشمال شرق کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط۶۹درجه طول البلدشرقی و۳۳درجه عرض البلد شمالی واقع است .

سر اقلعه : قلعه ایست بفاصله ۷۶،۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه علی خیل درعلاقه جاجی مر بوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹درجه ۲۵دقیقه ۵۰ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۵۹دقیقه ۲۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر اگای : قریه ئیست بفاصله ۴۸،۵ کیلومتر درجنوب قلعه دوست محمد درعلاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۸درجه ۳دقیقه ۱۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۴۸دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر امرگی : موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب علاقه شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی که بین ۶۹درجه ۵۴دقیقه ۴۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۱۲دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر اندیا : قریه ئیست بفاصله ۵ کیلومتر درشمال شرق چهار توت درعلاقه حصارك مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه ۵۳دقیقه ۳۴ ثانیه طول البلدشرقی و۳۴درجه۱۹دقیقه ۳۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر انه : قریه ئیست بفاصله۲۳ کیلومتر در جنوب تیواره درعلاقه حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴درجه ۲۱دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۲۲دقیقه ۳۵ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سراو : قریه‌ئیست بفاصله ٤٢ کیلا متر درجنوب شرق شهر هرات که بخط ٦٢درجه ٣٠ دقیقه ١٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ١٦دقیقه و٢٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سراوچی : موضعیست بفاصله ٣٥،٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه تکزار درعلاقه سنگ چهارك مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ٥دقیقه طول‌البلد شرقی و ٣٥ درجه ٥٣دقیقه ١٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سراه کوه : کوهیست درغرب قلعه اوکل درعلاقه‌شین‌دند به‌ارتفاع ٩٩٥ مترمربوط ولایت هرات که بین ٦٠ درجه ٤٨ دقیقه١٥ ثانیه طول‌البلدشرقی و ٣٣درجه و٢٠ دقیقه ٨ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

سرای : قلعه‌ئیست بفاصله ٤٨ کیلومتر درشمال شرق قلعه بالامرغاب متصل سرکیکه بطرف میمنه میرود مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات که بین ٦٣درجه ٤٠دقیقه ٤٨ثانیه طول البلدشرقی و٣٥درجه ٤٦دقیقه ٢٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : موضعیست بفاصله ٣ کیلومتر درشمال‌چار راه درعلاقه‌بکواه وخاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦٣درجه ١٣دقیقه ٥٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢در جه ٣٢دقیقه ٢٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

سرای : موضعیست بفاصله ٣٨،٥ کیلومتر درشمال شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بخط ٦٢ در جه ٥ دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٣٨دقیقه ٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله٢ کیلومتر درشرق زیارت‌خواجه سالاردرعلاقه خمیاب متعلق حکومت درجه ٣ قرقین درحوزه حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که‌بخط ٦٦ درجه ٥دقیقه ٤٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٧درجه ٢٣دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله ٢٩ کیلومتر درشمال شرق میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤درجه ٥١ دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ٤دقیقه ١٣ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قلعه‌ایست بفاصله ٧٦ کیلومتر درشمال قریه نیك متصل رودبند امیر درعلاقه یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بخط ٦٦درجه ٥٨دقیقه ٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٤٤دقیقه ٢٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله١٨،٥ کیلومتر درشمال غرب شبرغان متصل سرك شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بخط ٦٥درجه ٣٧دقیقه ٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ٤٩دقیقه ٢٣ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله ٣٣ کیلومتر درغرب قریه وزیرآباد متصل سرك در علاقه بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ٤٠دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ٤٧ دقیقه ٣٧ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله ٢١،٥ کیلومتر درجنوب مشرق قلعه لعل وسر جنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بخط٦٦درجه ٢٨دقیقه ٤٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٨ دقیقه ٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : خرابه ئیست بفاصله ٩ کیلومتر درجنوب غرب قلعه لعل نزدیك سر کیکه بطرف دولتیارمیرود مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بین ٦٦درجه ١١دقیقه ٥ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٢٨دقیقه ١٣ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : خرابه ایست بفاصله ٢٥،٥ کیلومتر درجنوب قلعه لعل نزدیك سرك درعلاقه‌لعل وسرجنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه٢٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٧ دقیقه ٤٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه ئیست بفاصله٦،٥ کیلومتر درشمال غرب فرخار مربوط حکومت کلان تالقان ولایت قطغن که‌بین ٦٩درجه ٤٢دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ٣٨دقیقه ٧ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله ١ کیلومتردرجنوب قریه جلدك متصل سرکیکه بطرف قندهارمیرود درعلاقه ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که‌بخط ٦٦ درجه ٤٤ دقیقه ١ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٥٧دقیقه ٤٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله٢٠،٥ کیلومتر درشمال غرب شهرك درعلاقه‌حکومت کلان‌غورات مربوط ولایت هرات که‌بخط ٦٤درجه ١١دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٩ دقیقه ١٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله ٢١ کیلومتر درجنوب مشرق قلعه آقچه متصل سرك مربوط ولایت مزار شریف که بخط ٦٦درجه ٢٤دقیقه ٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ٥١ دقیقه ٣٩ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه‌ئیست بفاصله٩ کیلومتر درشمال‌غرب هرات که‌بین٦٢درجه ٧دقیقه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٢٤دقیقه ١٨ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : موضعیست بفاصله ٢١ کیلومتر درشرق قلعه کاسی در علاقه چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بین ٦٥درجه ٢٧دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٣ دقیقه ٢٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : موضعیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر درجنوب شرق شهر گرشك درعلاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بخط ٦٤درجه ٤٥دقیقه ۱۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ٤٥دقیقه ۱٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : خرابه ئیست بفاصله ۱ کیلومتر درشمال قریه لعل درعلاقه لعل وسرجنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بخط ٦٦درجه ۱۵ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ۳۰ دقیقه ٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : خرابه ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه کانسی نزدیك سرکیکه بطرف قلعه شهرك میرود درعلاقه چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که‌بخط ٦۵ درجه ۲ دقیقه ۲۹ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ۲۸دقیقه ٤٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای : قریه ئیست بفاصله ٧٦ کیلومتر درشمال تالقان مربوط ولایت قطغن که‌بخط ٦٩درجه ۲۷ دقیقه ٤٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ٤٤ دقیقه ٤٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرای‌خرابه : قریه ئیست بفاصله ٤ کیلومتر درشرق قلعه کانسی متصل سرکیکه بطرف دولت یار میرود درعلاقه چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بخط ٦۵درجه ۱۷ دقیقه ٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٤٤ درجه ۳۱دقیقه ٤٧ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای‌خواجه : قریه ئیست مرکز حکومت درجه اول کوهدامن‌مربوط ولایت کابل که درجنوب چار یکار به مسافه تخمین ۳۱ کیلومتر ودرشمال شهر کابل‌بمسافه تخمین۳۳،۵ کیلومتر بین‌خطوط ٦٩درجه ٦دقیقه، ۱۰ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٤٤دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . دراین قریه برسرك عمومی کابل وچاریکار بازاری تشکیل یافته که گرچه دکانهای آن کاملا گلی وچوب پوش است ولی هرنوع جنس مورد ضرورت اهالی دران یافت میتوان شد. مردم سرای خواجه نیزمانند سائر اهالی کوهدامن، تن‌درست ، قوی، باشهامت، شجاع وبل متهور میباشند، کشت وخون هم دائما وقوع می یابد .

زراعت ونباتات : حوزهٔ سرای خواجه چون دیگر حصص حوزه کوهدامن خیلی شاداب، خرم وسرسبز می‌باشد . درین حوزه باغ های زیادی ازقبیل‌باغ‌توت، باغ‌انگور، زردالو وسیب وجود دارد درین باغها انواع اشجار میوه مانند سیب، ناك ، انگور، زردالو، توت، چارمغز، آلوبخارا شفتالو، گیلاس، آلوبالو وغیره بکثرت وجود دارد ، لکن ازهمه بیشتر باغها وتاك های‌انگور تربیه واحداث گردیده است . انگور سرای خواجه هم چون دیگر مناطق کوهدامن مشهور بوده ویك قلم عمده صادرات آن خطه را تشکیل میدهد که‌یك مقداری در بازار محلی فروخته میشود ومقدار زیادتر بکابل آورده میشود وبه پیمانهٔ بسیار زیاد آن بخارج کشور یعنی هند

وپاکستان صادر میگردد . آلو بخارا نیز صادرات دارد . قلم دوم صادرات را کشمش سبز وسرخ که عبارت ازانگور خشك است ، تشکیل میدهد خاك این منطقه همچوسائرحصص وساحه‌زرخیز سمت شمالی، فوق‌العاده منبت وحاصل خیز می باشد . حاصلات زراعتی آن هم بسیار خوب بوده گندم، جو، جواری، باقلا، برنج، شبدر، رشقه وازسبزیجات پیاز، مرچ، کچالو، بادنجان سوسنی خیار، تربز، به پیمانهٔ وافر زرع و حاصل می آید . اهالی سرای خواجه غالبا باغدار وزراعت‌پیشه میباشند وبه تربیه مواشی ازقبیل گاو، گوسفند، بز، مرکب واشتر، نیز می‌پردازند. شوق شکار دربین‌اهالی این جا زیاداست درسرای خواجه یك باب مکتب ابتدائی نیز دائر گردیده است . عمارت این‌مکتب درجوار سرك عمومی واقع وخیلی زیبا وعصری بنایافته است .

سرای قلعه : قریه ئیست بفاصله ۳۰،۱۸ کیلومتر درشمال شرق میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بخط ٦٤ درجه ۵۱دقیقه ۵٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۶۴درجه ۷ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سرایك : قریه‌ئیست بفاصله ۱٦ کیلومتر در شمال شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بخط ٦۲ درجه ۱۸ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجه ۲۱دقیقه ۱٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای کاریز: موضعیست بفاصله ۱۰ کیلومتردرشمال غرب قلعه دوست محمد درعلاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بخط ٦۸ درجه ۱۹دقیقه ٤۰ ثانیه طول البلدشرقی و۳۱درجه ۵۹ دقیقه ۲٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرای نو : قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشمال غرب شهر هرات که بخط ٦۲ درجه ۳ دقیقه ٤٦ ثانیه طول البلدشرقی و۳۳ درجه ۲۱ دقیقه ۵٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرباغ : قریه ایست بفاصله۲۵،۵ کیلومتر در جنوب سمنگان‌مربوط ولایت‌مزارشریف که‌بخط ٦۸درجه۳ دقیقه۳٤ثانیه طول‌البلدشرقی و۲٦ درجه۱ دقیقه٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرباغ : نهرایست‌بفاصله ۱۰٦،۵ کیلو متر درجنوب شرق‌خلم‌وبدریای‌تاشقرغان(خلم) میریزدمربوط ولایت مزار شریف که‌بخط ٦۸ درجه ۵۲ دقیقه ۵۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦درجه ۳۰دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

سرباغ : شیله ایست بفاصله ٦ کیلومتردرشمال‌غرب خواجه‌قلعه‌درعلاقه‌سمنگان مربوط ولایت‌مزارشریف که بخط ٦۸ درجه ٤۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه۵٦ دقیقه ۱۲ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است.

سرباغ : موضعیست بفاصله ٤۳،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب‌قلعه‌سمنگان‌مربوط‌حکومت کلان سمنگان ولایت مزار شریف که‌بخط ٦۷درجه ۵۹ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۳دقیقه۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرباغ : موضعیست بفاصله۱۰ کیلومتردرجنوب غرب خواجه‌قلعه‌درعلاقه سمنگان مربوط ولایت‌مزارشریف که‌بخط ٦۸ درجه۲دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه۵۳دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سربالا : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۴۳،۵ کیلومتر درجنوب شرق نمله‌در علاقهٔ خوگیانی متصل سرکیکه بطرف جلال آباد میرود مربوطولایت مشرقی که‌بخط ۷۰درجه۱۷دقیقه ۳۷ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه۱۳دقیقه ۲۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سربخشی : قریه ایست بفاصله ۴۰ کیلومتر درشمال غرب قلعه شین‌دند درعلاقه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که‌بخط ۶۱درجه ۵۴دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۳۳ دقیقه ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سربرشو : موضعیست بفاصله۱۹،۵ کیلومتر درجنوب قریه نمازگاه درعلاقه‌حکومت اعلی میمنه که بخط۶۴ درجه ۳۰ دقیقه۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۲۶دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سربلند : قریه ایست بفاصله۵ کیلومتردرشرق‌قریه خوگیانی درعلاقه ارغستان‌مربوط ولایت‌قندهار که‌بخط ۶۶ درجه ۳۵ دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۳۳ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سربلند : قریه‌ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر درجنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بخط ۶۷ درجه ۳۲ دقیقه ۱۱ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۳۷ دقیقه ۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سربلند : چاهیست بفاصله۹ کیلومتر درجنوب غرب قلعه خانجك مانه درعلاقه شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بخط ۶۱درجه ۳۲ دقیقه ۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۰ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

سربلند : کوتلیست بفاصله ۲۹ کیلو متردرشمال‌قلعه سپین‌بولدك مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶درجه ۹ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۱۵دقیقه ۵ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سربوخان : قریه ایست بفاصله ۸۱،۵ کیلومتر درشمال غرب شهر غزنی که بخط ۶۷ در جه ۵۷ دقیقه ۴۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه۵۴ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سربولاق : دره ئیست بفاصله۱۵،۵ کیلومتردرغرب قلعه‌مشك در علاقه‌حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بخط ۶۷ درجه ۲۷ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۶ دقیقه ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سربولاق : موضعیست‌بفاصله ۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق سیغان مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۶۸ درجه ۳دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۵۵ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سوبولان : قریه‌ایست بفاصله۵ کیلومتر درشمال‌غرب میمنه که‌بخط ۶۴ درجه ۴۴دقیقه۱۲ثانیهٔ طول البلدشرقی و۳۵درجه ۵۷دقیقهٔ ۱۵ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سربولان : قریه‌ئیست بفاصله ٥٧ کیلومتر در جنوب غرب قلعه‌سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که به خط ٦٧ درجه ٢٥ دقیقه ٢٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٣٤ دقیقه و ٢٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سربولك : شیله ئیست بفاصله ٦،٥ کیلو متر در جنوب قریه نیك درعلاقه یکاو لنگ مربوط حکومت دایزنگی ولایت کابل که بخط ٦٦ درجه ٥٧ دقیقه ٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤٢ دقیقه ٢٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سربولی : قریه‌ئیست بفاصله ٥٦،٥ کیلومتر در کوهستان در جنوب شرق چهاریکار مربوط حکومت اعلی پروان متعلق ولایت کابل که بخط ٦٩ درجه ٣٤ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٥٤ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

سربوم : قریه‌ئیست بفاصله ١٣ کیلومتر درشرق قلعه‌لعل درعلاقه‌لعل و سرجنگل مربوط حکومت متکلان دایزنگی ولایت کابل که بخط ٦٦ درجه ٢٣ دقیقه ١٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٢٩ دقیقه ٤٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سربوم : قریه‌ئیست بفاصله ١٥ کیلومتر درجنوب قریه علی مردان درعلاقه صدمردا مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ٦٧ درجه ١٣ دقیقه ٤٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣٢ دقیقه ٣٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سربوم بالا قلعه: قلعه ایست بفاصله ٥٧ کیلومتر در شمال غرب سرخ شهر درعلاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ٦٧ درجه ١٢ دقیقه ٤٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣٢ دقیقه و ١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سربیشه : قریه ئیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درجنوب قریه شهیدان درعلاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بخط ٦٤ درجه ٤٤ دقیقه ١٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٢٩ دقیقه ٣٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سربیشه یا کج شربت: قریه‌ئیست بفاصله ١١ کیلومتر درجنوب قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بخط ٦٤ درجه ٤٥ دقیقه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٢٧ دقیقه ٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرپل : قریه ئیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درجنوب شرق قلعه بنو در علاقه اندراب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بخط ٦٩ درجه درجه ١٦ دقیقه ٣٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣٦ دقیقه ٢٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سرپل : حکومتی است درجه اول مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که بخط ٦٦ درجه ٣١ دقیقه ٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ١٦ دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع بوده و از

سطح بحر تخمیناً (٦٢٢) متر ارتفاع دارد ، سرپل بمسافهٔ ٥٠،٦٨ کیلومتر ازطرف شمال و جنوب بمرکز حکومتکلان شبرغان اتصال داشته و ازسمت جنوب شرق بعلاقه باخاب مربوط حکومت سنگچهارك وازحصهٔ شرق به حکومت کلان بلخ وازقسمت غرب بعلاقه بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه محدود است . اینمنطقه بریك سطح مرتفعی واقع گردیده کوههای بلند و تپه های بزرگ خاکی اطراف آنرا احاطه نموده است ، دریای که بنام دریای سرپل شهرت دارد ازبین شهر عبور نموده درتصفیه و اعتدال هوای آن عامل خوبی بشمار میرود یك سلسله دکاکین وبازار جدیدیکه محل دادوستد وعرضهٔ اموال واشیااستدردوطرف این دریا وقوع یافته موقعیت شهر رادرانظار خیلی زیبا جلوه میدهد ، بالاحصار قدیمی نیز درمرکز سرپل وجود دارد که در سابق اطاقهای برای محل حکومت وعمله خانه وغیره لوازم احداث گردیده وباقی عمارات تاریخی مذکور بنام (ذوالفقارخان) موسوم است ، مشارالیه تقریبا چهل سال درین جا حکومت نموده بعداً حکومت مدتی هم بأولاداد انتقال کرده بود،تاریخ عمارت مذکور درحدود یکصدو پنجاه سال تخمین میشود ، در پای بالا حصار مذکور مسجد جامع پخته ومتینی که طرز ساختمان و نقوش بدیعهٔ آن خیلی قشنگ وزیبا است تقریبا هفتاد سال قبلبرین از طرف محمد خان ملقب به (بیگ لربیگی) پسر ذوالفقارخان مذکور بنا گردیده که تااکنون پابر جامانده است ، اما درین سالهای اخیر عمارات قدیمهٔ بالاحصار مذکور بکلی تخریب شده ویك سلسله اطاقهای موزون عصری قرار نقشه برای حکومت ودوائر ماموزین وقوماندانی اعمار وطرف استفاده واقع میباشد . حکومت سرپل حاوی یك علاقه داری درجه۲ بنام (کوهستانات) و۹۵ گذر وقریه های بزرگ و کوچك بوده تعداد خانوار آن درحدود(٤٥٠٠)خانه تخمین میشود، قریه های مهمهٔ آن حسب آتی است : قریهٔ امام جعفر، سیدآباد هزاره ، مین غور ، دره بند ، خواجه یگانه ، زیارت خواجه بلند ، اجرم دوافاسی ، کنده ، قره خوال ، کر اغی ، پسته مزار ، صیاد ، کلجر ودکه ، خواجه بلند عرب ، میان دره ، بل کنار ، کنجك ، جوی ورضی ، قاضی کتنی ، آسیاباد ، انگشکه ، سر کك کوتبرمه ، قراغور ، کورك خرابه ، ترك چینی، بلغلی ، ابکه زال ، ادانك ، علف سفید،شورقدق ، لغمان ،خواجه النمو ، سیدسه توت ، قلعه سوخته ، مجر ، کتکور ، یمچی ، میرزا ولنگ،سر چشمه تل بلاق ، القانی،قشلاق ، کل قشلاق ، کورك ، توغن ، بلندغار ، اپارده ، الاتو و زیارت . یکباب مکتب ابتدائی درقریه دهقانی واقع مرکزسرپل ویك باب مکتب دهاتی درصیاد سرپل برای تعلیم وتربیه اطفال اینجا تاسیس ودرمرکز وقرأ مربوطه سرپل چندین مساجدجامع ومدارس موجوداست که یك تعداد طلبه دران ها برای اخذ تعالیم علمی ودینی مصروف میباشند . مزار هائی در سرپل وجوددارد که اهالی ازروی اخلاص بزیارت آنها میروند : اول زیارتگاه مهمی که دریك کیلومتری مرکز سرپل واقع شده ازلوحه وکتیبهٔ داخل مزار مذکور استنباط گردیده که این مزار به امام یحیی شهیدابن امام زیدشهید ابن امام زین العابدین ابن حسین ابن علی کرم الله وجه منسوب میباشد که اوشان درسال ۱۲۳۸ه درعهدخلافت ولیداموی بدرجهٔ شهادت رسیده اند ، دوم مزار امام یحیی ابن امام محمد باقر میباشد که دریك کیلومتری سمت شرق سرپل واقع شده ، سوم مزار امام جعفر صادق که زیارت آن در ۱۷ کیلو متری مرکز سرپل واقع گردیده است این دو مزار اخیر الذکر

لوحه و کتیبهٔ ندارد .

آب وهوای : سرپل درز مستان و تابستان بحد اعتدال بوده در علاقه کوهستانات درجه برودت بیشتر حس میشود امابرودت آن مانند دیگر مناطق دشتی ولایت مزار شریف خطرناك نیست، ازطرف بهار در بعضی حصص اینجا ژاله‌هم‌می بارد مقدار ضخامت برف درسطح زمین ۲۰سانتی ودرمناطق کوهی از ۸۰ سانتی الی یك‌متر تخمین شده است در کوهستان سرپل برف از یکسال بدیگر سال باقیمانده ودرموقع گرمای شدید بعضا ذوب گردیده بصورت چشمه سار بدره‌ها سرازیر میشود واراضی للمی گرد ونواح را آبیاری مینماید .

پیداوار : مردم‌سرپل برای احداث باغهای مثمر وپرگل ذوق زیادداشته اشجار مثمر وغیر مثمر را زیاد تربیه‌میکنند،درخت‌هائیکه درباغهای آن بوجود می آید عبارتست از : توت، زردالو، سیب، شفتالو،بهی،بادام، تك، انگور، انار، کوك سلطان،چهارمغز،سنجد، سفیدار،پنجه‌چنار،بید، پشه‌خانه وازاقسام گلها : گلاب، پتونی شقائق، زمبق،حنا، کشمیری، داودی،اباسی،مرجان، میخك،عنطری صدبرگ روسی وغیره . گرچه پیشهٔ عمومی اهالی را دهقانی وباغداری تشکیل میدهد. بعضا صنائع دستی نیز رواج دارد، پیداوار صنعتی آنها الاچه، کرباس، قالین، گلیم، نمد، جل‌وجوال بوده وبیش ازهمه قالین وگلیم ترکمانی والاچه درآنجا تهیه وبرای فروش بولایت‌مزارشریف وقطغن عرضه میشود . طیور خانگی آن منحصر به‌مرغ خانگی، کبك، بودنه، کبوتر بوده حیوانات اهلی آن عبارت ازگاو، گوسفند، بز، اسپ، مرکب واشترمیباشد. ازجنس حیوانات اهلی اسپ سرپل در دویدن وبزکشی شهرت دارد یکنوع اسپ نه نژاد (موی تن) مشهور است . چوچه‌ها وکره‌های این نوع اسپ ازنقطه نظر اصیل بودن وخانه زادی بپول های گزاف خرید وفروش میشود، اراضی آبی وللمی آن به‌حدود تخمینا (١٤٣٤٢١) جریب بالغ میگردد، گندم، جو، جواری، زغر، ماش، ارزن، نخودولوبیا زراعت‌شده ازنباتات فالیزی‌وسبزیجات پالك، بادنجان تربز، خربزه، بادرنگ، کچ‌خیار بوجود می آید، خربزه وتربز، سرپل ازحیث شیرینی وخوشگواری مشهور بوده درشبرغان وغیره مربوطات آن به‌پیمانهٔ زیادی بغرض فروش فرستاده میشود . دردامنه های کهسار وتپه‌های حدود قریه های متذکرهٔ ذیل ازقبیل سه‌توت، پسته مزار، قره خوان، لغمان، علف سفید، خواجه‌التمو، آقسو، قره غاچ، قلعه خانون، میرزا ولنگ جنگل های پسته وار چه بکثرت وجود داشته حصص جنگل زار وبیشه های اینجا همیشه ازطرف یکدسته محافظین محافظه شده وتحت مراقبت میباشد دراینحصص نباتات طبی مانند، خاکشیر، شاتره، زوف، خرفه، خطمی، کاکتی، کاسنی، سپرك میروید .

کوها: کوه‌بزرگ‌وبلندی بنام(کوه میرزاولنگ وتخت میرزا) موسوم است و کوتلی هم باسم (کوتل میرزا ولنگ) شهرت‌دارد، این کوه بمسافه تخمین (۲۰) کیلومتر درسمت جنوب سرپل واقع‌شده‌شرناً بمربوطات‌حکومت سنگچهارك وغرباً بحصص بلچراغ مربوط حکومت اعلی‌میمنه متصل‌میگردد،طول آن(٤٣) کیلومترتخمین‌شده‌است،درین کوه‌حیوانات‌وحشی ازقبیل آهو گرگ، پلنگ،روباه‌وخرگوش‌پیدامیشود. بعضی گیاه‌ها ونباتات نیزپیدایش‌دارد که تجربتابرای امراض قولنج‌ملیریاورفع اسهال‌وغیره مفیدثابت شده است. ازدامنهٔ کوه مذکورچشمه‌های متعددی‌سرازیر

شده بمصرف کشت اهالی میرسد، دودریا چه نیز که‌ازقریه های کچن مربوط کوهستانات سرپل متصل حدود سنگچهارك ودیگر دره ها منبع میگیرد پس‌ازطی یکمقدارمسافه بمصرف آبیاری زمین های قابل زراعت سرپل میرسد .

راهـا : سرك عمومی اساسی وموتر رو از مرکـز حکومتـکـلان شبرغان‌الی سر پل تمدید وازسرپل مستقیماً بطرف سنگچهارك میرود، سرك‌دیگر که طور خامه میباشد ازقریهٔ صیاد که درغرب مرکـزسرپل واقع است الی کوتل میرزاولنگ کشیده شده که‌برای عبور ومرورمساعد است . علاوتاً را های پیاده رو متعددی نیز وجود دارد که قریه‌های‌مربوط را بمرکـز حکومت سرپل ربط داده است . چون سرپل بر کنار دریا است و از لحـاظ اینکـه پلی برروی دریای مذکور بسته‌بودند آنرابنام سرپل موسوم ساختند. علاوتاً یکنفر وکیل شورا نیز از طرف اهالی مربوط حکومت سرپل انتخاب وبشورای ملی فرستاده می شود .

سرپل : قریه‌ئیست درحوزه علاقه داری درجه ۳ بلخاب‌مربوط حکومت درجه اول سنگچهـا رك متعـلق حکومت کلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ٦٦درجه ٤٢دقیقه ١٦ ثانیه طول‌البلد شرقـی و٣٥درجه ٢٩دقیقه ١٠ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرپل : قریه‌ئیست‌بفاصله ١٣،٥ کیلومتر درجنوب قلعه مشك متصل دریای هلمند درعلاقه‌حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کـابل که‌بین ٦٧درجه ٤٤دقیقه ٤٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجـه ٢٤ دقیقه ٢٣ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرپوش : قریه‌ئیست بفاصله یك کیلومتر درغرب زیارت شاه مقصود در علاقه حکومت درجه ۳ خـاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ٢٧دقیقه ٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٥٩دقیقه ١ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرتاس : نهریست‌بفاصله ٥٢ کیلومتر درجنوب شرق قریه خوگـیانی‌درعلاقه حکومت درجه ٢ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦درجه ٤٣دقیقه ١٢ ثـانیه طول‌البلد شرقـی و٣١درجه ٢٩دقیقه ٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرتنی : قریه‌ئیست‌بفاصله ٢٥،٥ کیلومتر درشمال غرب قریه‌شهیدان درعلاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤درجه ٣٧ دقیقه ٣٤ثـانیه طول‌البلد شرقی و٣٢ درجه ٤٣دقیقه ١٨ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرتمبه : شیله‌ئیست بفاصله ٤٢ کیلومتر درجنوب قلعه‌سرکـاری معروف‌مربوط حکومت درجه ٢ ارغستان متعلق ولایت قندهار که بین ٦٧درجه ١٤دقیقه ٨ثانیه طول‌البلدشرقی و٣١درجه ١٧دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرتنگی : تنگی‌ئیست بطرف شمال قریه زاهد آباد در علاقه حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کـابـل که بین ٦٩درجه ١٧دقیقه ٢٩ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ١٨دقیقه ١٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرتوپ : کوهیست درشمال شیخ آباد به‌ارتفاع (٢٦١٧) متر درعلاقه وردك مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٨درجه ٤٨دقیقه ٤٧ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٨دقیقه ٩ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرتور : قریه‌ئیست بفاصله ١٦ کیلو متر درشرق قریه‌علی مردان کوهستانی درعلاقه صدمردامتعلق حکومت اعلی پروان که بین ٦٧درجه ١٩دقیقه ٣٠ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٤٠ دقیقه ٤١ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرتیژه : کوهیست درجنوب شرق قلعه‌دوچینه‌به ارتفاع تخمین (٦٢٨١)متر در علاقه حکومت کلان کتواز متعلق حکومت اعلی‌غزنی که‌بین ٦٩درجه ٢ دقیقه ٣٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٤٣دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرتیله : قریه‌ئیست بفاصله ٣ کیلومتر درشمال‌غرب اودیله کوهستانی درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٨ درجه ٣ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٢٥ دقیقه ٥٩ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرج : موضعیست بفاصله ١٠،٥ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه پروش درعلاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥درجه ٤٥ دقیقه ٣٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٢٩ درجه ٥٠ دقیقه ٣٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرجبی : قریه‌ئیست بفاصله ٤٣ کیلومتر درشمال قریه دروج درعلاقه‌درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٧٠درجه ٤٨دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٨درجه ١٤ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرجنگل : دریائیست بفاصله ٨٦ کیلو متر درشرق دولت یار درعلاقه لعل وسرجنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦٥ درجه ٤٧دقیقه ٣٨ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٣٢دقیقه ٥٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

سرجنگلی : قریه‌ئیست بفاصله ١١ کیلومتر در جنوب قریه غفاردرعلاقه منجان‌مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که‌بین ٧٠درجه ٥١ دقیقه ١ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه ٥٣ دقیقه ٣٩ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرجوقول : موضعیست بفاصله ١١٥ کیلو متری چکمك در علاقه دایکندی مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٧ درجه ٢٨ دقیقه ٣٠ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ٥٠ دقیقه ٢٧ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرجولای بنو : موضعیست بفاصله١١٢ کیلومتر درشرق چکمك درعلاقه دایکندی مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٧ درجه ٣٦ دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه ٤٦دقیقه ٣٢ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرچ : قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر درشمال قریه شیوه درعلاقه حکومت کلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۳۶دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۳۵ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض شمالی واقع‌است .

سرچشمه : دره‌ئیست بفاصله ۲٦،۵ کیلومتر درجنوب خلم مربوط حکومت کلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که‌بین ٦۷درجه ٤۱دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی‌و۳٦ درجه ۲۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرچشمه : چشمه‌ئیست بفاصله ۱ کیلومتر درشمال شهر خلیل در علاقه حکومت درجه ۲ کشك وقریه تپه متعلق حکومت کلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین٦۲درجه ۱۷دقیقه ۳۷ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۵دقیقه ٤۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرچشمه : قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درشمال قلعه هشت درعلاقه بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦۷ درجه ٤۹ دقیقه ۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۱۰دقیقه ۱۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرچشمه : قریه‌ئیست بفاصله ئیست ۱۹ کیلومتر درجنوب غرب سرپل مربوط حکومت کلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که‌بین ٦۵ درجه ٤۷ دقیقه ۲۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ۵ دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرچشمه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب غرب جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ به ارتفاع تخمین ۲٤٦۲ متر مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ٦۸ درجه ۲۸ دقیقه ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ٤٦دقیقه٤۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرچکان : قریه‌ئیست بفاصله ۱٤ کیلومتر درجنوب بل چراغ درعلاقه داری درجه‌اول در زاب گزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦۵ درجه ۱۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ٤۱دقیقه ۹۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرچل : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب شرق قریه شش‌برجه درعلاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که ٦۸درجه ۱ دقیقه ٤۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۳۹ دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرچه : قریه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر درشمال قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ۳۱ دقیقه ۵۲ ثانیه طوالبلد شرقی و۳۱ درجه ۳۸د قیقه ۱۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرحددرخان: قریه‌ئیست درعلاقه پامیر کلان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه ۲٦ دقیقه ۵٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦درجه ۵۹ دقیقه ۲۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرحسن خواجه: قریه ئیست بفاصله ٥، ١٩ کیلومتر در جنوب شهر هرات نزدیك هری رود که بین ٦٢ درجه ٢٢ دقیقه ٢٤ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ١٦ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرحوض : موضعیست بفاصله ٤٦،٥ کیلومتر درجنوب شهر میمنه‌مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤ درجه ٤٦ دقیقه ٢٥ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و٣٥ درجهٔ ٣٣ دقیقه ٣٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرحوض : قریه‌ئیست بفاصله ١٣ کیلومتر درشمال مرکزجرم متصل سرك درعلاقه حکومت درجه ٢ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ٧٠درجه ٤٩دقیقه ٢٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦ درجه ٥٦دقیقه ٢٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ : قریه‌ئیست بفاصله ٣٣،٥ کیلومتر درغرب هرات‌مربوط ولایت هرات که بین ٦١درجه ٥٤ دقیقه ٤٠ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٢٢دقیقه ٣٧ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ آب : قریه‌ئیست بفاصله ٢٦،٥ کیلومتردرجنوب شهرمیمنه مربوط حکومت اعلی میمنهٔ که‌بین ٦٤ درجه ٤٦دقیقه ٤٢ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و٥ ٣درجه ١٦دقیقه ١٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ آب : دریائیست که‌ازبین‌سرخ‌رودمی گذردوبدریای کابل یکجا میشود مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٧٠درجه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخاب : قریه‌ایست درحوزهٔ علاقه داری درجه ٢ محمد آغه مربوط حکومت درجه ٢ کلنگار متعلق حکومت کلان لوگر وازمحمد آغه تخمینا ٦ کیلو متر فاصله دارد، و طرف شرق آن واقع گردیده است .

حاصلات زراعتی : خاك آن حاصل خیز بوده گندم، جو، جواری، شالی، شبدر،رشقه ، وشرشم درآنجا حاصل خوب میدهد .

حاصلات سردرختی : حاصل سردرختی آن انگور، توت، زردالو ، شفتالو ، آلوبالو، سیب وناك می باشد .

حیوانات اهلی : حیوانات آن گاو، گوسفند ومرکب می‌باشد .

دهات : قریهٔ سرخاب ازدهات‌ذیل ترکیب یافته: مزدگین، قلعهٔ کندل خان،قلعه پادشاه‌خان ، قلعه خاتول خان، قلعهٔ کوهند، دره، شاکوت، قفك ، قلعهٔ انار ، دره،سرچشمه، عوچی والیشه می شد .

کوها : کوهای آن عبارت از کوه سرخ، کوه‌سفید و کوه سلطان سیداحمد کبیر می‌باشد .

دریاها : یك دریا دارد که بنام دریای سرخاب یاد می شود و از کوه سلطان سیداحمد سرچشمه گرفته سمت جریان آن ازمشرق بجانب مغرب می باشد .

پیشه اهالی: این ناحیه اکثراً زارع می باشند و از حاصلات زراعتی و تربیهٔ اشجار تأمین حیات مینمایند .

مزارات متبرکه این موضع عبارت است از زیارت سلطان سیداحمد کبیر (رح) و مزار مرحوم امام احمد مشهور به گل آخندزاده، مدرس مدرسهٔ شاهی عصر امیر حبیب‌الله خان شهید . درینجا یك مسجد جامع ویك باب مکتب دهاتی نیز وجود دارد . درین قریه بندی نیز آباد است که به بند سرخاب شهرت دارد . ارتفاع این بند تخمیناً ۸۰ متر و طول آن تقریبا یکصدو بیست میباشد ، ولی متاسفانه آب دران ذخیره نمی شود فرضا اگر آب دران ذخیره شود تقریبا سی هزار جریب زمین بائر را که تحت آن است بخوبی آبیاری میکند قرار معلومات ارباب فن میگویند که کاسه بندمذکور سنگلاخ است و آب را نگهداشته نمی تواند اگر کاسه آن کانکرت شود امکان میرود که آبرا ذخیره کند اساس بند مذکور را اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید گذاشته وختم آن درعصر اعلیحضرت محمد ظاهرشاه درمدت سه سال به صرف تقریبا ۱۳ لك افغانی انجام شد بند مذکور خیلی قشنگ می باشد .

سرخ آباد : قریه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلو متر درجنوب زاهد آباد درعلاقه حکومت کلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ٦٩درجه ٤ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٤ درجه ۱۱ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ آباد : قلعه ئیست بفاصله ۱٤،۵ کیلومتر درجنوب قلعه مشك درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ٦٧درجه ۳۷دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٤ درجه ۱۷دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ آب دریا: دریائیست درجنوب شرق سرخ‌شهر درعلاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٨درجه ۱۵ دقیقه ۱٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۱دقیقه ۲٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ آبی : قریه ئیست بفاصله ٤ کیلومتر درغرب شهر میمنه متصل سرك مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤درجه ٤۳دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۵۵دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

سرخار : قریه ئیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب غرب قلعه اسد درعلاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵درجه ۲۷دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۱ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخار ثانی : قریه ئیست بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب غرب قلعه اسد درعلاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵درجه ۲۸دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۲ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخاك : کوتلیست بفاصله ۹ کیلو متر درجنوب قلعه لعل وسرجنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی

ولایت کابل که بین ٦٦درجه ١٧دقیقه ٣٨ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٢٥دقیقه ٥٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخاك بوم : شیله ئیست بفاصله ٩٥،٥ کیلومتر درشمال غرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦٧درجه ٤٧دقیقه ٤٢ثانیه طول البلد شرقی و٣٣درجه ٥٨دقیقه ١٨ثانیه عرض البلدشمالی واقع است.

سرخاوری : کوتلیست بفاصله ٨٠ کیلومتر درغرب میدان خوله درعلاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩درجه ٣٤دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣درجه ٢٣ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ آهن : قریه ئیست بفاصله ٤٤،٥ کیلومتردرشرق قریه قلات غلزائی ازتوابع ولایت قندهار که بین ٦٧ درجه ١٢دقیقه ١٠ثانیه طول البلد شرقی و٣٢درجه ١٤ دقیقه ١٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ باده : قریه ئیست بفاصله ٥٤،٥ کیلومتر درجنوب غرب مرکز کابل که بین ٦٨درجه ٥٠ دقیقه ٢٥ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ١٣دقیقه ٤٩ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سرخ باز : کوهیست در جنوب سرخ بهشهر ارتفاع تخمین ٣٢٥٢ متر در علاقه حکومت در جه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٧درجه ٤٦دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ١٨ دقیقه ٤١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ بام : تنگی ئیست بفاصله ٣٩،٥ کیلومتر درشمال غرب قلعه پای کوتل درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ٦٦در جه ٣٥دقیقه ٣ثانیه طول البلدشرقی و٣٤درجه ٢٨دقیقه ١١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سرخ بام : قریه ئیست بفاصله ٧٢،٥ کیلومتر درشمال غرب پای کوتل درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ٦٦درجه ٣٣دقیقه ٢٣ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٣٧ دقیقه ٢٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ بید : موضعیست بفاصله ٧ کیلومتر درجنوب قریه سوزل مانده درعلاقه حکومت درجه٣ ترین مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦درجه ٣دقیقه٥٤ ثانیه طول البلدشرقی و٣٢درجه ٢٥ دقیقه ٩ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ بید : قریه ئیست بفاصله ١٩،٥ کیلومتر درشمال غرب قریه غوردنگ در علاقه نیش مربوط حکومت درجه ٣ خاکریز متعلق ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ٢٨ دقیقه طول البلد شرقی و٣٢درجه ٢٧ دقیقه ٣٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ بید : قریه ئیست بفاصله ٤١ کیلومتر درشمال قریه شهیدان درعلاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤درجه ٣٧دقیقه ٤٨ثانیه طول البلدشرقی و٣٢درجه ٥١ دقیقه ٢٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ بیدك : قریه‌ئیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درشمال غرب قریه شهیدان درعلاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٤٣دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٣٥ د قیقه ١٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ بید کوتل : کوتلیست بفاصله ١١،٥ کیلومتر درجنوب قریه سوزل مانده درعلاقه حکومت درجه ٣ ترین مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ٥دقیقه ٢٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢ در جه ٢٢ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ پارسا : حکومت درجه ٤ مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٨درجه ٦ دقیقه ٥١ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٣٩دقیقه ٣ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است . این‌حکومت دربین‌غوربند و بامیان قسماً بطرف جنوب سرك‌عمومی ورودخانه دربین سلسله کوهای هندوکش و قسماً در امتداد سرك عمومی تاقریب کوتل شبر امتداد دارد . سرك سرخ وپارسا درحصه معروف به (دوآب سرخ وپارسا) ازسرك عمومی مجزا وبفاصله تخمیناً ٦ کیلو متر سمت جنوب بقریه (لولنج) مرکز حکومتی می‌پیوندد،مسافه لولنج‌ازچاریکار مرکز حکومت اعلی‌پروان تخمیناً ٦٦ کیلومتر واز کابل ١٢٠ کیلومتر است . سرخ وپارسا متشکل ازچار درهٔ بزرگ است : اول درهٔ شیخعلی که عبارت از همین معبر عمومی است. ازحدبخش حکومت غوربند تاحد بخشی علاقه داری شبر مربوط حکومت بامیان که این‌دره ازدره های‌مهم حکومت سرخ وپارسا بشمار رفته ذریعهٔ یك علاقه داری بنام شیخعلی اداره می‌شود . دوم درهٔ ترکمن که منتها الیه آن بعلاقه داری حصه اول بهسود هزاره‌جات مربوط ولایت کابل میرسد . سوم درهٔ سرخ که دارای دو درهٔ دیگر میباشد : درهٔ اول آن به علاقه‌داری جلریز میدان مربوط ولایت کابل می انجامد ، درهٔ دوم آن از قریه قطندر عبور کرده به پغمان اتصال می یابد . چهارم درهٔ پارسا است که بحصهٔ گل درهٔ کوهدامن مربوط ولایت کابل منتهی‌میشود وهمین دودرهٔ اخیرالذکر اند که وجه تسمیه‌حکومت سرخ وپارسا گردیده . راهی که‌بطرف پغمان وگلدره رفته تاحد زیادی هموار وبا اندك اصلاحات وترمیم قابل تردد موترهای جیپ است، اماقسمت های کوه آن صعب‌المرور میباشد . قریه های مهم آن قرار آتی است : لولنج، دولت‌خانی،علیخانی، دسترزن، خضری، قطندر،غمجور، قره اق، نرخ، شنگریان، جرف، پاواز، بوطیان، بید وسرخ وپارسا.طوریکه پیشتر هم ذکر رفت ازچهار طرف باسلسله کوهای هندوکش محاط است وساحات زراعتی‌مانند غوربند در آنجاهم کم میباشد. چنانچه‌مجموع‌مزارع آن به ١٢٠٠٠الی ١٥٠٠٠ جریب‌زمین تخمین‌میشودوحاصلات‌زراعتی آن‌عبارت‌از گندم،جو،جواری،باقلی،شاخل‌و کلول است. حاصلات گندم درسرخ‌وپارساخیلی‌رضایت بخش بوده‌حاصل آن‌از قرارفی‌جریب یك خروار و بیشتراز ان‌نیزامکان‌پذیراست.از حاصلات‌سردرختی درسرخ وپارسابدرجه اول‌بادام سپس سیب، سنجد، زردالوو توت‌است.بعضی‌میوه های دیگرمانند : آلوبالو، آلوبخارا وغیره نیزپیدایش دارد، چون‌سرخ وپارسا بتمام معنی یك‌محیط کوهستانی است و کار وکسب درآن کمتر میسراست لهذا یك عده مردم‌آن جا سیار بوده ، در کابل چاریکار ، غوربند ودیگر مناطق میروند و کسب معیشت می‌نمایند ، عدهٔ در کابل بامور

ترمیم فروش پرزه‌های موترمی‌پردازند وبعضی هم ازینجمله دا رای بس‌ها وموتر های شخصی هستند وعدهٔدرحصه موسوم بهلب دریای مرادخانی کابل به‌پیشه‌های بوت دوزی ، چپلی دوزی کلوش وسلیپر دوزی وغیره اشتغمال دارند وچون وسائل پیشرفت بدسترس آن ها کمتر است ازهمان حالات اولیه درصنعت خویش قدمی فراتر نگذاشته اند درکوهای سرخ و پارسا بز و گوسفند را بکثرت تربیه میکنند روغن‌وقروت ازپیداوارمهم آن‌جا بحساب میرود پشمیکه ازحیوانات مذکور بدست‌می آید قسمتی از آن‌رابه فروش می‌رسانند وقسمتی دیگر آن‌را توسط دستگاهای صنائع دستی، گلیم ، گلیمچه وبرك می‌بافند، چنانچه این‌صنعت درشیخعلی وترکمن بیشتر مروج است تاجائیکه معلومات حاصل‌شده اگروسائل فراهم باشد ممکن به قالین بافی نیز اقدام وازان نتیجه خوبی حاصل شده بتواند درکو های سرخ وپارسا جنگلهای کوهی نیست اهالی حوائج محروقاتی خودرا ازبته‌های کوهی حاصل می کنند . خصوصا در زمستان بالعموم تاوه خانه ها وتنور خانه هارا ذریعه بته‌های مذکور گرم میکنند، تنهایك جنگل چنار وعرعر درحصهٔ شیخعلی وجوددارد که آن‌هم‌چندی‌قبل ذریعه اهالی‌احداث گردیده . اوضاع‌طبقات‌الارضی سرخ وپارسا نشان میدهد که‌معادن زیادی ازقبیل رنگ‌های معدنی وغیره دربین‌آن نهفته باشد چنانچه‌درسال ۱۳۳۳ یك معدن زغال درقریه دسته زن کشف گردیده و مقداری ازان ذریعه وزارت معادن ومؤسسه سمنت‌سازی جبل‌السراج تحت‌تجزیه گرفته شده اما درنتیجه معلوم گردید که معدن مذکور هنوزخام بوده وقوه احتراقیه آن کم‌است،سرخ وپارسایك دریا نیز دارد که موسوم به‌دریای سرخ وپارسا بوده وآب آن درحصهٔ دوآب سرخ وپارسا بدریای که از کوتل شبر سرچشمه میگیرد وتااین حصه‌بنام شیخعلی وبعدازین بنام دریای غوربند یاد میشود میر یزد روی دریای مذکور پل‌چوبین ساخته شده که‌سرك سرخ وپارسا روی‌آن می گذرد سرك مذکور صرف برای تردد مواشی وپیاده روها است وعراده باستثناءجیپ وتیز رفتار از آن عبور نمیتواند در یای سرخ وپارسا از آب هائیکه از دره های سرخ پارسا ترکمن و شیخعلی تجمع می‌نمایند متشکل میگردد : برعلاوه بعضی چشمه نیز دربعضی نقاط وجود دارد که مردم از آب آن‌ها در زراعت خود استفاده میکنند. سرخ وپارسا درزمستان بالعموم سرد و برفگیر است موسم بارانی آن ازحمل الی جوزا بوده ودرتابستان هوای معتدل دارد دره های آن همه شخ، سرسبز وشاداب ودرتابستان قابل تفرج وتماشا است . در اکثر دره های مذکور شکار آهو، کبك وسی‌سی‌دستگیری میکند . ودرکو های آن پلنگ ، ببر ، گرگ، خرس، شغال وروباه وجود دارد . حفریات‌باستانی درسرخ وپارسا قطعا بعمل نیامده وظاهرا هم هیچیك اثرتاریخی درآنجا بنظر نمیرسد صرف درقسمت‌مغربی قریه لولنج‌درپای کوه پازا ویك‌عده‌ئی سموچها و مغاره ها وجود دارند که‌بگمان غالب ساکنین قدیمی این‌منطقه درآن ها سکونت میکردند. بااین‌هم چون سرخ وپارسا دربین بامیان و غوربند یابامیان و بگرام دومرکز مهم بودیزم وقوعداشته شاید روزگار طویلی دربودیزم‌بسربرده‌باشد. مردم سرخ‌وپارسااغلب‌بفارسی تکلم‌میکنند. درسرخ وپارسا چندباب مکتب دهاتی برای تعلیم وتربیهٔ این منطقه تاسیس گردیده مردم این‌منطقه‌نیز یك نفر نماینده درشو رای ملی ویك نفر نماینده در مجلس مشورهٔ حکومت

اعلی‌پروان دارند. مزارهای شاه دلیر درقریهٔ لولنج وقره‌اق بابا،درشیخعلی و خواجه طـهـارت طرف اکـرام واحترام مردم هستند. موسیقی این‌منطقه عبارت ازخواندن چار بیتـی بـلهجه مخصوص هزاره گی است که‌بانواختن دمبوره خوانده میشود.

سرخ‌جوی : موضعیست بفاصله ۹۳،۵ کیلومتر درشرق چکمك در علاقه اجرستان مربوط حکومت در جه۳ دای کـندی متعلق حکومت دایزنگی ولایت کـابل کـه بین ٦٧ درجه ١٤ دقـیقه ٢٩ ثـانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ٤٧دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ‌جوی : قریه‌ئیست بفاصله ۲۳،۵ کـیلومتر درشمال قلعه سنگ‌ماشه درعلاقه جاغوری مـربوط حکومت اعلی‌غزنی کـه‌بین٦٧درجه ۱ دقیقه ۵۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۲۵ د قـیقه ۵۵ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ‌در : قریه ئیست بفاصله ٦،۵ کـیلومتر درغرب قلعه سرکـاری بـامیان متصل دریای بامیان مـربوط حکومت اعلی پروان کـه‌بین ٦٧درجه ٤٤دقیقه ٤٩ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۵۱ دقیقه ۵ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ‌دره : دره ئیست بفاصله ۲۰،۵ کـیلومتر درجنوب مرکـز غور بند ممتد به‌طرف شمال مربوط حکومت اعلی پروان کـه‌بین ٦٨درجه ٤٠دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ٤٧دقیقه ۵۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

سرخ‌دره : قریه ئیست بفاصله ۱۵ کـیلومتر در جنوب غـرب اشکاشم مـربوط حکو مت اعلی بـد خشان کـه‌بین ۷۱درجه ۲۷دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦ درجه ۳٦ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سرخ دز : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کـیلومتر در جنوب غرب معین قلعه در زمین داور مـربوط حکومت اعلی گرشك کـه‌بین ٦٤ درجه ۹ دقیقه ۱۲ ثـانیه طول البلـد شرقی و۳۱ درجه۱۳ دقـیقه ۲۰ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دوبه : قریه ئیست بفاصله ۱۷ کـیلومتر درجنوب شرق قریه سوزل مانـده درعـلاقه حکومت درجه ۳ ترین مربوط ولایت قندهار کـه بین ٦٦ درجه ۸ دقیقه ١٦ ثانیه طول البلـد شر قی و۳۲ درجه ۲۰دقیقه ٤۰ثانیه عرض‌لبلد شمالی واقع است.

سرخ ده : قریه ئیست‌بفاصله ۲۰ کـیلومتر درجنوب غرب قلعه علی مردان درعلاقه‌صدمردا مربوط حکو مت اعلی پروان. که‌بین ٦٧ درجه ۳۱ثـانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳٦ دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شـمـالی واقـع است.

سرخ دیوار : قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر درشمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه کـه‌بین ٦۲درجه ۱۱ دقیقه ۲۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۵ دقیقه ۳۵ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ‌دیوال : شیله ئیست بفاصله ٥، ٥٤ کیلومتر درجنوب شرق تیواره درعلاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤درجهٔ ٤٨دقیقه ١٥ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه ٢٥ دقیقه ٥٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سرخ‌دیوال : موضعیست بفاصله ٥، ٩٠ کیلومتر درشمال غرب شهر غزنی مربوط ولایت کابل که بین ٦٧ درجه ٥٧ دقیقه ٣٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ٥٧ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ‌دیوال : کوهیست درجنوب‌شرق جلال‌آباد به‌ارتفاع تخمین ٩٨٣ متر مربوط ولایت مشرقی که بین ٧٠ درجه ٤١دقیقه ١١ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجهٔ ٢١ دقیقه ٢٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ‌دیوال : قریه‌ئیست بفاصله ١٩ کیلومتر درجنوب شرق جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ٧٠درجه ٣٤ دقیقه ١٥ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ١٨ دقیقه ١٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ‌رباط : قریه‌ئیست بفاصله ٤٤ کیلومتر درشمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦٢ درجه ١ دقیقه طول‌البلد شرقی و٣٢درجه ٤١ دقیقه ٢٩ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سرخ‌رود : حکومت درجه ٢ راسا مربوط ولایت مشرقی‌بوده تخمین به‌خط ٧٠ درجه ٢٢ دقیقه ٥٩ ثانیه طول‌البلد مشرقی و٣٤درجه ٢٨دقیقهٔ عرض‌البلد شمالی و اقع است آب وهوای آن درسر تاسر محیط نسبتاًیك سانست دریای لغمان که‌بسمت شرق جریان دارد از کنار آن میگذرد طول‌این منطقه ١٨ وعرض‌آن ٣ کیلومتر تخمین گردیده است زمین آن درتمام نقاط هموار و خاك آن زراعتی وخیلی حاصل خیز است هوای آن درتابستان نهایت گرم ولی در زمستان بسیار معتدل است این‌منطقه برف گیر نبوده واگربرف هم‌ببارد به‌زودی آب میشود اما درموسم بهار باران زیادی میبارد . نباتات زراعتی آن عبارت از گندم، جو، جواری، شالی، ماش ، لوبیا , نخود بوده وسبزیجات تازه مانند شلغم، زردك ، ترب ، کرم زیاد کاشته میشود . در سرخرود نیشکر مقدار زیادی زرع میشود که حاصلات آن صادر میشود سردرختی آن عبارت از آلوچه انار، بهی، انگور ، نارنج شیرین، نارنج ترش ، مته، مالته، سنگتره ، چکو تره ، توت،لوکات وشفتالو میباشد واشجار غیرمثمر مانند بیدوچنار ، سرو ، گز ، زیتون، بلوت، پی‌پل که به‌پنجه چنار شباهت‌دارد وازگلها گلاب ، پتونی، شبو، نرگس ، شبوی نوری ، بکثرت پیدا میشود ودرکنار دریا جنگل الخ بصورت طبعی دیده میشود . حیوانات اهلی آن عبارت از گاو، گوسفند ، بز ، گاومیش ، اسپ ، مرکب واشتر میباشد و حیوانات وحشی خرگوش، شغال خرس‌وگرگ درکوهای آن دیده‌میشود.طیور وحشی از قبیل گنجشك ، شاهین ، قاز کبوتر وغیره نیز پیدامیشود . نباتات طبی که در بین اهالی بصفت ادویه استعمال میگردد عبارت ازخاکشیر ، بادیان ، جوانی ، بارتنگ ، گل گاو زبان ، اسفرزه، کاسنی، تخم ریحان ختمی وبنفشه میباشد. درین حکو متی درحصص مختلف وپرنفوس آن پنج مکتب‌ابتدائی‌موجود

است که متعلمین مشغول تعلیم میباشند یك باب آن واقع سلطان پور سفلی، دیگر آن درسلطان‌پور علیا، سومین دربالا باغ ویك باب درچارباغ‌صفا، پنجم آن واقع بلند غر بهسود بوده وعلاوتا یك مکتب دهاتی واقع هده شریف‌دائر گردیده است، همچنین نجم‌المدارس درهده شریف ازطرف وزارت معارف مانند سائر مکاتب مسلکی دائر شده که دران علاوه برعلوم‌جدیدعلوم‌دینی‌هم‌تدریس‌می گردد. حکومت‌سرخرودحاوی یك‌علاقه‌داری درجه۲ بنام‌بهسود وتقریبا ٦٣ قریه های بزرگ و کوچك میباشد قراء مشهور آن عبارت است از قریه سمرخیل قریه سراچه علی‌خان،قریه هده‌شریف،قریه‌مقام‌خان و کاریزشاهمردان، قریه‌نهرشاهی،قریهٔعرب ها قریه‌ارباب‌ها، قریه بابری ، قریه زبراتی ، قریه‌نموچك ، قریه بالاده،قریه بختال ، قریه کند چشمه قریه‌باغ صفا، قریه‌مکرالی ، قریه سبزآباد، قریه لغرك ، قریه احمدزائی ، قریه سعیدان فولادی سلطان‌پور علیا، قریه سلطان پور سفلی، قریه شمشیر پور،قریه کهته پور، قریه سیدان عربی قریه‌خیرآباد ، قریه فتح آباد ، قریه ده ولید ، قریه سرتنگك شاهی، قریه امیر خیل ،قریه نظر آباد ، قریه‌قاسم آباد، قریه ترمائی،قریه‌بهسودخاص، قریه دویله‌علیاوسفلی، قریه دلاتی، قریه اخلاص آباد، قریه‌جمالی، قریه چیمار، قریه کاکمران ، قریه بلندغلی ، قریه شتری ، قریه پران قریه سربدالی ، قریه‌پنی گاه، قریه زنگوی مرکز حکومتی، قریه سلطان پور سفلی که در۱۳ کیلومتری جلال آباد واقع است و بین معبر عمومی سابق جلال آبادو کابل کائن است. راه سابق عبارة از نمله، جگدلك، گند مك میباشد که‌فعلا این‌راه متروك گردیده علاوتا یکنفر وکیل ازطرف باشندگان حکومتی سرخ رودانتخاب‌وبشورای‌ملی ار سال می‌شود .

سرخ‌سنگ : قریه‌ئیست بفاصله ٥، ١٠ کیلومتر درشمال قلعه هشت درعلاقه بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین٦٧ درجه٤٦دقیقه٤٦ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و٣٤درجه ١٤ دقیقه ١٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ‌شهر : شهر یست درعلاقه حکومت درجه٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٧ درجه ٤٢ دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٢٤ دقیقه ٣٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرخ قلعه : قریه ئیست بفاصله ٥، ٣٧ کیلومتر درشمال غرب قریه خوگیانی متصل سر کیکه به‌طرف قندهار می‌رود درعلاقه درجه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ٩ دقیقه ٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٣٨ دقیقه ٣١ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سرخ قلعه : قلعه ئیست بفاصله ٥، ٣٥ کیلومتر درشمال شرق سرخ شهر درعلاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٧درجه ٥٧ دقیقه ٣٥ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ٢٩ دقیقه ٥٠ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سرخ قلعه : ناحیه ایست که‌منابع ابتدای آب موجوده خلم وسمنگان را تشکیل می‌دهد این موضع مربوط حکومت درجه۲ خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف میباشد .

سرخ قلعه : موضعیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه شیر بخش درعلاقه شین‌دند مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۴۹دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۴۸دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

سرخك : قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر درشمال مشرق قریه سرماقول درعلاقه گرم آب مربوط حکومت کلان دایزنکی ولایت کابل که بین ۶۶درجه ۴۴ دقیقه ۴۰ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۳۷دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخك : کوتلی‌است بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر درشمال گردن دیوال درعلاقه‌بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۸ دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴درجه ۴۲ دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخکان : موضعیست در۳۳ کیلومتری جلال آباد بین معبر عمومی جدید کابل و جلال آباد (راه تنگی ابریشم) درحوزه علاقه داری کج عزیزخان مربوط ولایت مشرقی درین محل دکانهای چندی برای رفع ضرورة مسافرین وجود دارد ، موضع مذکور در کناراست دریای کابل که‌به‌استقامت جلال آباد میرود کائن است ، بیشتر درین حصه‌چوب و زغال جمع شده وبرای فروش ذریعه موترها بکابل نقل داده می شود .

سرخ کوتل : کوتلی‌است بفاصله ۳۸ کیلومتر در شمال شهیدان درعلاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴درجه ۵۳ دقیقه ۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۲ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخ کوتلی : کوتلیست‌در۱۵ کیلومتری‌پل‌خمری‌در کنارسر کیکه‌ازاینجا بطرف ایبك(سمنگان)مربوط ولایت مزار شریف میرود . در اینمحل از چشمهٔ شیر که آب صاف و فراوان داشته سرراه پلخمری وسمنگان قرار گرفته ویکی از توقف گاه مسافرین بحساب می آید ، چندان فاصله ندارد ، چون کوتل مذکوردرینموضع برای‌عبور ومرورلاری‌ها موانع ایجاد میکرد ودرنظربود سرك مذکور اصلاح‌شده مشکلات بنحوی رفع گردد تاازجناح راست که‌مانند تپهٔ‌پیش‌برامده وبرجلگهٔ‌دهنه‌غوری حاکم است سرك نوی کشیده‌شودبدین ترتیب‌حین کارعمله ومزدور کاران درحوالی‌سال (۱۹۵۱) برج حصاری پیدا شد که‌دیوار آن‌ازخشت خام وتهداب آن سنگ‌های‌بزرگ‌ویك‌عده سنگهای کتیبه‌ئی‌برسم‌الخطیونانی نمودار گردید،دراثر دومرحله‌حفریات درسالهای‌بعدی ونتیجه‌پنج‌ماهه کار، عمارت مرکزی فوقانی وتحتانی باملحقات وحصار مربع شکل بزرگی کاملا آشکار واززیرخاك کشیده‌شد .مواد مصالح خشت خام ودران شمع‌های چوبی و دربعضی حصص سنگ های تراشیده بکاررفته ، این عمارت بشکل یك معبد بزرگی بروی صفهٔ بنا یافته درروی عمارت که تقریبا (۳۵) مترطول دارد درسه‌جا سه دروازه کشیده شده رخ بطرف شرق ،چون دروازه‌ها مشرف بطرف تپه‌بوده که‌ازان دورنمای وسیع وقشنگ جلگه ودهکده ومزارع درافق این‌حصه بخوبی نمایان می‌شد . تماما اطاق‌های‌مرکزی ودهلیز های‌معبد وماحول جدارآن کاملا ازچوب‌پوشانیده

شده واحاطهٔ آن(۱۰۰)مترطول و(۷۰)مترعرض داشت که تمام سطح هموار تپه ویك حصهٔدامنهٔ شرقی آنرا اشغال کرده بود . مسقف بودن ماحول جدار سرخ کوتل برای آن بود تاپیروان معبد ازحرارت آفتاب و رطوبت باران بر کنار باشند . عمارت مرکزی که اززیر ترا کم خاك برامده وبعضا اطاقهای کوچك فرعی حلقهٔ گلی باقسمت فرو رفتهٔ اجاق وجدارهای آتش خورده مملو از خاکستر نرم ظاهر ساخت که این موضع آتشکده از بقای آتش دائمی موبدان آئین (مزدیسنا) بوده این آتشکده نمونهٔ باختری از آتشکده هائیست که دو تن ازمؤلفین کلاسیك (استرابون) و(پوزانیاس) ازروی شکل آنرا (پرسیك) خواندند . بعد از یك سلسله تحقیقات معلوم شد که آغاز بناء این آتشکده به اوائل عصر کوشانی تعلق میگیرد ،تاریخ آتش سوزی که باعث انهدام عمارت آتشکدهٔ سرخ کوتل شده بسقوط خاندان کوشانی، فتوحات اردشیر بابکان مؤسس سلالهٔ ساسانی در باختر درحوالی (۲٤۰)عهد مسیحی ارتباط پیدامیکند . عمارات بالائی دردوجناح نهائی خود دومجسمهٔ بزرگی داشت که درمنتها الیه برنده نصب شده بودند وازاحتمال بعید نیست که کوشانی ها مانند اغلب پادشاهان ادوار باستانی برای عظمت دودمان خود مفکورهٔ تقدیس خانوادگی را بمیان آورده باشند . معبد کوچك الحاقی درسرخ کوتل اهمیت بسزائی دارد ، زیراوجود آن سبب شد تابطور قطع اظهار شود که آبادیهای سرخ کوتل مربوط به آتشکده بوده وپیروان آتش پرستی دراینجا زندگانی داشتند ،مبرهن است که معبد اصلی وبزرگ کانون اساسی این دیانت بود و درماحول آن آتشکدهٔ بزرگ مرکزی آتشکده های کوچك فرعی و مربوطات آن وجود داشت که مؤید این مدعا میباشد .اخیراً بروز ۱۷ ثور سال ۱۳۳٦ شمسی کتیبهٔ مفصل و مهمی درسرخ کوتل کشف شد که نام کنیشکا و اسم قدیم بغلان بصورت (بغولانگو) دران صریحا خوانده میشود این کتیبه حاوی ۳۵ سطر است .

سرخ کوتل : کوتلیست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر بطرف جنوب غرب سرای خواجه مربوط ولایت کابل که بین ٦۹ درجه ۱ دقیقه ۳۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۵ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ کوتل : کوتلیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر درشرق قلعه لعل درعلاقه لعل وسرجنگل به ارتفاع تخمین ۲۹۳۸ متر مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که بین ٦٦ درجه ۲۲ دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۰ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ گل : قریه ئیست بفاصله ۷ کیلومتر درجنوب غرب قلعهٔ غازه درعلاقه کوهدامن حکومت درجه اول مربوط ولایت کابل که بین ٦۸ درجه ۵٦ دقیقه ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳٦ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخ گنبز (گنبد): قریه ئیست بفاصله ۸۳ کیلومتر درجنوب قلعه چغانسور متصل سرك مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۱ درجه ۵۹ دقیقه ٤۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳۱ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخم : دریائیست بفاصلهٔ ٦۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب گدام که بدریای ترین میر یزد مربوط ولایت

قندهار که‌بین۶۵درجه ۴۳دقیقه ۳۶ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲درجه ۳۵دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخنگ‌چهات: قله‌ئیست درجنوب سرحدواخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین۷۳درجه۲۶ د قیقه ۱۱ثانیه طول البلدشرقی و۳۶درجه ۵۳دقیقه ۲۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخواجه‌مومن: موضعیست بفاصله۸۸،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قندوز مربوط ولایت‌قطغن که‌بین۶۸درجه ۲۴دقیقه ۲۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶ درجه ۲۴ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخوار : کوهیست درجنوب غرب‌قلعه‌دوست‌محمدبه‌ارتفاع‌تخمین(۷۷۴۰)متردرعلاقه کتواز مربوط‌حکومت اعلی‌غزنی که‌بین ۶۸درجه۱۹دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه۵۲دقیقه ۲۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرخودت : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر درجنوب شرق‌قلعهٔ هست متصل دره خوات درعلاقه بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۷ درجه ۵۹دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۶دقیقه ۵۵ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرخوشك : ازدهن دره‌شکاری بفاصله تقریبا بیست کیلومتربساحل‌چپ رودخانه‌بامیان بالای‌پوزهٔسنگی‌حصار طولانی دیده‌می‌شود اصول‌آبادی آن‌حکم‌قطعی میکند که معاصر شهرغلغله‌آباد شده‌و مقصد از تعمیر آن حفاظه ودیدبانی از شهر غلغله‌وشهرضحاك‌وسائرشهرهای‌بامیان وغور بندبوده است درین صورت البته مقارن تخریبات وقتل‌عامهای چنگیزازبین رفته وخراب شده است .

سرخه : قریه‌ئیست‌بفاصله۲۱ کیلومتر به‌طرف جنوب شرق زاهدآباد درعلاقه‌حکومت کلان‌لوگر مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۹درجه ۱۴دقیقه ۳ثانیه طول البلدشرقی و۳۴درجه ۸دقیقه ۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرخه‌خان : قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلو متر بطرف جنوب غرب زاهدآباد در علاقه حکومت کلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۱ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۳ دقیقه ۴۰ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سرخی : موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر درشمال قلعه نو درعلاقه حکومت کلان باد غیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۶ دقیقه ۵۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۹ دقیقه ۴۳ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سرداب : کوتلی‌است بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان بارتفاع تخمین (۲۹۲۳)متر که‌بین ۷۱درجه ۳۲ دقیقه ۴۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۶ درجه ۳۹دقیقه ۵۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سردابه : قریه ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب حضرت امام متعلق حکومت کلان قندوز مربوط

ولایت قطغن که بین ٦٨درجه ٥٠دقیقه ١٨ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٥٨ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سردار : قریه‌ئیست بفاصله ٥، ١٣ کیلومتر در شمال شرق گرشك درعلاقه حکومت درجه ٢ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤درجه ٤١دقیقه ٥٧ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٥١دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سردارخان کلی: قلعه‌ئیست بفاصله ٢٨ کیلومتر در جنوب متون درعلاقه حکومت کلان خوست مربوط ولایت جنوب که بین ٦٩ درجه ٥٨ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ٨ دقیقه ٥٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سردار ناور : دندابیست بفاصله ١٤ کیلومتر درشرق قریه تخت دختران درعلاقه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦٢درجه ٣٢ دقیقه‌طول‌البلد شرقی و٢٩ درجه ٥٩ دقیقه ٥١ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سردار نصرالله خان : قلعه ئیست بفاصله ١٠ کیلو متر در شمال غرب قریه سنگر در علاقه جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ٧٠درجه ٣٢دقیقه ٥٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و٢٦ درجه ٩ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرداغ : قریه‌ئیست بفاصله ٢٣ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه اسد درعلاقه حکومت درجه ٣ خاکریز مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ٦٥ درجه ٢٣ دقیقه ١٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢ درجه ٩ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

سرداغ : قریه‌ئیست بفاصله ٢٧،٥ کیلومتر درجنوب قلعةالسراج در علاقه حکومت کلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٧٠درجه ١٣دقیقه٥٥ ثانیه طول البلدشرقی و٣٤ در جه ٣١ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرداوه : نهریست بفاصله ٥، ٥٤ کیلومتر درغرب قریه پرجمان که‌به رود فراه میریزد درعلاقه حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین ٦٣ در جه ١٨ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ١٠ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سردرخت : موضعیست بفاصله ٥، ٥٣ کیلومتر در جنوب قریه قیسار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ١٤ دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ٢٤ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سردر گران : کوتلی است بفاصله ٥، ١٧ کیلومتر درشمال شرق بهراب چاه در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤ درجه ٦ دقیقه ٣٠ثانیه طول البلد شرقی و٢٩ درجه ٢٨دقیقه ١٨ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سردره : قریه ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلو متر درشمال بل چراغ در علاقه داری در جه اول در زاب وگرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵درجه ۲۷ دقیقه ۶ثانیه طول البلدشرقی و۳۵درجه ۵۶ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سردریا : موضعیست بفاصله ۷۵ کیلومتر درشمال غرب شهرغزنی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۵۰دقیقه ۲۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۴۷دقیقه ۳۴ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سردست : شیلهئیست بفاصله ۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه شش برجه در علاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین تخمین ۶۸درجه ۱دقیقه ۴۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۴۸دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سردست : قریهئیست بفاصله ۲۲ کیلومتردرشرق قلعهرودیچ درعلاقهراغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰درجه ۳۱ دقیقه ۱۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳۷ درجه ۳۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سردك : قریهئیست بفاصله ۲۱ کیلومتردرجنوب شرق نمله درعلاقه خوگیانی ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۴دقیقه ۲۴ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۱۴دقیقه ۳۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرده : قریهئیست مفاصله ۴۲،۵ کیلومتر درغرب قلعه تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگی رك متعلق حکومت کلان شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه ۲۴ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۵۴دقیقه ۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرده : موضعیست بفاصله ۱۶ کیلومتر درشمال شهرقندهار که بین ۶۵درجه ۴۳ دقیقه ۱۳ثانیه طول البلدشرقی و۳۱درجه ۴۲دقیقه ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . درین قریه باغ عمومی ای وجود دارد که بزمین مرتبه داری در کنار رودپانو که ازدریای ارغنداب جدا گردیده است ، بطرز وسلیقه خوبی برای تفرج وتفریح مراجعین آبادوحوض هم برای آب بازی تهیه وشکارماهی خوبی دارد.

سرده : قریهئیست بفاصله ۶۱ کیلومتر درجنوب غرب تکزاردرعلاقه سنگ چارك مربوط حکومت کلان شبرغان متعلق ولایت مزارشریف که بین ۶۵درجه ۵۳ دقیقه ۲۴ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۵۰دقیقه ۲۸ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سرده : نام سلسله کوهی است که بجنوب شرق غزنی افتاده ازبندسرده شروع شده بهارتفاع ۳۰۰۰ الی ۳۵۰۰ متر بسوی جنوب امتداد دارد . این کوه دربین شلگر و کنواز قد برافراشته وبشرق آب استادهٔ غزنی وولایه خواه دور خورده بسلسله کوهای سلیمان منتهی میشود. حصص وسطی آن بقسم فلات تشکیل گردیده است سلسله کوه سرده از نباتات واشجار مهم عاری است ولی در دامنه های آن ترخ که از نباتات مهم طبی است وافغانستان ازین لحاظ غنی ترین نقاط آسیای مرکزی بشمار میرود پیدا میشود ولی هنوز ازان استفاده به عمل نیامده . وادی (دیله) مقر که مسکن تابستانی قبایل سلیمان خیل وغیره است دردامنه های انتهائی این سلسله کوه واقع گردیده است .

سردیوان : قریه‌ئیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر درجنوب شرق ابراهیم زائی مربوط حکومت‌اعلی غزنی که‌بین ۶۸درجه ۵۷دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۶دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سررستاق : قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب شرق مرکز رستاق متعلق حکومت کلان تالقان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹درجه ۵۶دقیقه ۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۱ دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرروضه : علاقه‌داری‌ایست درجه۳ مستقیماً مربوط به‌حکومتکلان ارگون ولایت‌جنوبی.مسافه‌این‌علاقه‌داری ازمرکز حکومتکلان تخمین ۱۴،۵ کیلو متر بوده وقراء مشهور آن سرروضه. مارزك، سلطانی خماکه، سپنه،سرخ کوت، ملامکین، گلیرون، کجکی ، شاطوری است‌بعضی ازین‌قراء چشمه‌زار وبعضی رودبار است درتپه‌ها و کوهای این منطقه جنگلات ارچه وجود دارد ، هوای آن معتدل واراضی زراعتی آن اکثرا آبی‌است اشجار مثمر وغیر مثمر زیاد نیست حیوانات اهلی گاو وگوسفند بیشتر تربیه می‌شود. زیارتی‌هم باسم (حیات‌بابا) درسرروضه وجود دارد که زیارتگاه اهالی بشمار میرود . درین علاقه داری یك‌باب مکتب ابتدائی نیز دائر است .

سرزمگی : کوهیست‌درغرب ارگون به‌ارتفاع‌تخمین ۲۳۰۳متر مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین ۶۹درجه ۳ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۴دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرساوه : موضعیست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب شیرزاد در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹درجه ۵ دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرسربولاق : قلعه‌ئیست بفاصله ۶۳،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه سر کاری بامیان متعلق حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۷درجه ۲۳دقیقه ۵۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۳۵ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرسرخ آب : چشمه‌ئیست بفاصله ۵۷ کیلومتر درجنوب قریه شین کی متصل سرك مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که‌بین ۶۷درجه ۳۳دقیقه ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۶دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرسنگ : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر درشرق گردیز مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۶۹درجه ۱۶دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۸ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرسنگ : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب قلعه سیغان سرا یك مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷درجه ۴۱دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه۹دقیقه ۴۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرسنگ : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتر درشمال اشکاشم‌مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱درجه ۳۱دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶درجه ۵۲دقیقه ۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرسنگ : قریه‌ئیست بفاصله۲۶،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه کانسی درعلاقه‌چخچران‌مربوط حکومت کلان غورات متعلق ولایت‌هرات که‌بین ۶۵ درجه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۵دقیقه۵۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرسنگ : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۷ کیلومتر درشمال مرکز منجان انجمن مربوط حکومت در جه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۴۸دقیقه ۴۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶ درجه ۲۲ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرسنگل : کوهیست درشمال‌غرب قلعه سپین بولدك‌به‌ارتفاع(۱۶۶۳)مترمربوطولایت‌قندهار که‌بین ۶۶درجه ۴دقیقه ۳۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۱۱دقیقه ۳۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرسه‌بند : قریه‌ئیست بفاصله۱۳ کیلومتر در جنوب شرق سنگرقریه مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ۴۵دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۲دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سرشست : قریه‌ئیست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق‌هرات مربوطولایت‌هرات که‌بین ۶۲درجه ۳۳دقیقه ۲۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۱۵دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سرشل : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۷ کیلومتر درجنوب‌مرکزجرم مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۵۱دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۲۹دقیقه ۵۵ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرشهر : قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر درشمال مرکزجرم‌مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۰ درجه ۵۱دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۵۷دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرطباخ : قریه‌ئیست‌بفاصله ۷۷ کیلو متر در جنوب گرشك در علاقهٔ حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴ درجه ۳۳ دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۶ دقیقه ۵۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرغلام : قریه‌ئیست بفاصله ۳۷،۵ کیلومتر درشمال‌شرق‌خیرآباد درعلاقه حکومت‌درجه۲۹جرم‌مربوط‌حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۵ دقیقه ۲۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۷ در جه ۹ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرغنی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۸ کیلومتر درشمال قلعه سنگ ماشه درعلاقه حکومت درجه۳۹ جاغوری مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین ۶۷درجه ۱دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجه ۲۲ دقیقه ۲۱ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرغنی : قریه‌ئیست بفاصله ۵۷،۵ کیلومتردرشمال غرب قریه‌نیك کوهستانی‌در علاقه یکاولنگ‌مربوط حکومت کلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ۶۶درجه ۲۸دقیقه ۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۵۸دقیقه ۵۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرغورمشکان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب شرق قریه پیر جان در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین ۶۳درجه ۵۹ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرغیلان : منطقه‌ئیست مربوط علاقه بهارك درجرم بدخشان دارای اقلیم‌سرد وبارد که در زمستان برفباری زیادی داشته وعموما ازماه‌عقرب شروع وتاآخر حمل دامنه پیدا نموده و بیشتر از دومتر برف برروی زمین دیده می شود اراضی زراعتی‌آن در دامنه کوهای دامنه دار واقع بوده و اکثرا کوهستانی میباشد اماخاك‌آن برای زراعت مفید بوده گندم، جو، جواری،باقلا، مشنگ و ارزن کاشته می شود و از همه مهمتر گندم و باقلا می باشد . رود خانه های مشهور سرغیلان ازپای کوتل آغورده شروع ودربین دودره سرازیر شده دریای خروشانی‌را تشکیل می دهد که تمام علاقه سرغیلان‌را آبیاری نموده ودرمنطقه شش‌پل‌بهارك بادیگر آبها یکجاشده دریای کوکچه راتشکیل می‌دهد .طول‌این‌دریا تخمینا سی کیلومتر بوده وموقع آبخیزی آن از حمل الی آخر سرطان میباشد وبعدا به‌تدریج کاسته می‌شود ازین دریا دونهر کلان جدا میشود که یکی بنام سرشهر درحدود تخمینا ده‌هزار جریب زمین‌را آبیاری میکند و دیگری بنام نهر بهارك تقریبا ۶الی۷ هزارجریب‌زمین را سیراب می نماید . اهالی قریه های مربوط سرغیلان عموما زراعت پیشه میباشند.

سرغیلان : دریائیست بفاصله۷۴،۵ کیلومتر درشرق خیرآباد درعلاقه‌حکومت درجه۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۱درجه ۴۹ دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵۷ دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سرفراز : قریه‌ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتردرشمال‌غرب قریه‌زرغون شهر در علاقه کنواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۲ دقیقه ۱۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۲ درجه ۵۶ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرفرازناور : دندآبیست بفاصله ۱۱،۵ کیلو متر درغرب قریه تنگی درعلاقه حکومت درجه اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵ درجه ۴۷ دقیقه ۵۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۵۱ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

سرقلعه : قلعه‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر درجنوب غرب مرکز کابل مربوط‌ولایت‌کابل که بین ۶۸ درجه ۵۹ دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۱۶دقیقه ۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرقلعه کاریز : کوتلیست بفاصله ۱۴ کیلو متر در شمال قلعه ادین خیل در علاقه مقر مربوط غزنی که بین ۶۸درجه ۵دقیقه ۳۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۴۶ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرقول : قول ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر درجنوب قلعه جعفر در علاقه یکاولنك مربوط حکومت دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٧ درجه ٤ دقیقه ٥٩ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٤٤دقیقه ٢٩ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سرك : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتردرغرب قریه دوست آبادمربوط حکومت اعلی فراه که بین٦١درجه ٢٦دقیقه ٥٣ ثانیه طول البلد شرقی و٣٢درجه ١٩دقیقه ٢٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرکاك : قلعه‌ئیست بفاصله ٢٢ کیلومتر درشمال شرق قریه‌شین یاتخت درعلاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٢٠دقیقه ٥٠ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٢٠ دقیقه ٤٨ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سرکانی : حکومت درجه ٤ متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی است .

سرکاو : کوتلی است بفاصله ١٤ کیلومتر درجنوب غرب صمدخان کلی در علاقه حکومت درجه ٤ شو رابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦درجه ٦ دقیقه ٥٣ ثانیه طول البلد شرقی و٢٩ درجه ٥٢دقیقه ٢٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرکته‌خاك : قریه‌ئیست بفاصله ٥ ، ٦ کیلومتر درشمال قلعه‌مشك درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٧درجه ٣٦دقیقه ١٨ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٨ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرکجك : قریه‌ئیست بفاصله ١٤،٥ کیلومتر درشمال غرب قریه مشك در علاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٧درجه ٣٠ دقیقه ٥٧ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٢٩ دقیقه ٥٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است ،

سرك خلیفه : موضعیست بفاصله ٦١،٥ کیلومتر درشمال شرق گذر پام در علاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ٤٦دقیقه ١٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ١٣ دقیقه ٣٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرکرمه : موضعیست بفاصله ٣١،٥ کیلومتر درشمال قریه چشمه درعلاقه حکومت کلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ٦ دقیقه ٣٠ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٤٢ دقیقه ٣٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرکلك : قریه‌ئیست بفاصله ٤ کیلومتر درشمال مرکز سرپل مربوط حکومت کلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که‌بین ٦٥درجه ٥٤دقیقه ٤٧ثانیه طول البلد شرقی و٣٦ درجه ١٥ دقیقه ٢٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرکل ناله : قلعه‌ئیست بفاصله ٢ کیلومتر درجنوب قلعه جمعه علی درعلاقه بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٨درجه ٦ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ٥٤ دقیقه ٢٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر کند : کوهیست درجنوب غرب مرکز کنر بارتفاع تخمین ۱۷۶۹ متر مربوط حکومت کلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۳۹دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۹ ثانیه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سر کند او بابا : موضعیست در ۴۸ کیلومتری جلال آباد و۱۴،۵ کیلومتری خیرو خیل بین معبر عمومی جدید کابل وجلال آباد، درعلاقه حکومتکلان لغمان. درین موضع چند باب دکان سماوار وهوتل محلی بغرض استراحت مختصر مسافرین نیز دیده شده ومتصل دکان‌ها مزاری نیز وجود دارد که‌سر کند اوبابا نامیده می شود وشاید اسم این محل نیز از نام زیارت ماخوذ شده باشد ، بعد ازمسافه تخمین ۳ کیلومتر تنگی ابریشم که سرك جدید از همین تنگی می گذرد آغاز میگردد موقعیت آن بین ۷۰ درجه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۰ د قیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر کند کنداد: کوتلی است بفاصله ۱۳ کیلومتر درجنوب‌غرب مرکز کنر در علاقه اسمار مربوط حکومت کلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ در جه ۴۴ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۳۱دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر کنده : قریه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ ۳ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۶ درجه ۱۰ دقیقه ٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر کنی : موضعیست بفاصله ۵۰ کیلومتر درشمال‌غرب جمرود نزد یك سرك درعلاقه قره باغ مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۷درجه ۳۹دقیقه ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۸ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سر کنی : قریه ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب قلعه‌چغه‌سرای متصل‌دریای کنر درعلاقه حکومت درجه ٤ درهٔ پیچ مربوط حکومت کنرها متعلق ولایت مشرقی که‌بین ۷۱درجه ۲ د قیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ٤٤ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر کنی‌رباط: قریه ئیست بفاصله ۷ کیلومتر درشمال سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۶ درجه ۱۷ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سر کودك : کوهیست درشمال قریه شاه کوت درعلاقه‌حکومت‌درجه اول کامه‌مربوط ولایت‌مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۳ دقیقه ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ در جه ۲۵ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر کوناری : کوتلی‌است بفاصله ۴۳ کیلومتردرشمال شرق‌یوسف‌خیل درعلاقه حکو متکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۸درجه ۵۶دقیقه ۵۹ثانیه‌طول‌البلد شرقی و ۳۳درجه ۱۰دقیقه ۱۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سر کی : قریه‌ئیست بفاصله ٤ کیلومتر در جنوب قریه اتمان درعلاقه حکومت کلان خوست مر بوط ولایت جنوبی که‌بین ٦٩درجه ٤٤دقیقه ٣٢ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٣درجه ٨دقیقه ٢٣ ثـانیه عرض البلد شمالی وا قع است .

سر کی تنگی : تنگی‌ئیست بفاصله ٣٠،٥ کیلومتر درغرب قلعه چمکنی مربوط حکومت جاجی و چمکنی ولایت جنوبی که‌تخمین بین ٦٩ درجه ٣٠دقیقه ٢٥ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ٤٦دقیقه ١٥ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سر کینك : قریه‌ئیست بفاصله ٢٤ کیلومتر درجنوب‌شرق خولدرچت در علا قه واخان مربوط حکو.مت اعلی بدخشان که‌بین ٧٤درجه ٧دقیقه ٥٠ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٦درجه ٥٣دقیقه ٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر گـاو : قریه‌ئیست بفاصله ١٠ کیلومتر درجنوب زیارت شاه مقصود درعلاقه حکومت در جه ٣ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥ درجه ٢٨دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣١ درجه ٥٣ دقیقه ٤٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقـع است .

سر گته : قریه‌ئیست بفاصله ٣٧ کـیلومتر درشمال‌غرب قریه شهیدان کوهستانی درعلاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤درجه ٣٣ دقیقه ٢١ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٢ درجه ٥٧ دقیقه عرض البلد شمـالی‌واقـع است .

سر گری : قریه‌ئیست بفاصله ٤٣ کـیلومتر درجنوب شرق قریه شین کی مربوط حکومت کلان قلات غلزائی ولایت‌قنـهار که‌بین ٦٧درجه ٤٩دقیقه ٢٣ثانیه طول البلد شرقی و٣١ درجه ٤٧ دقیقه ١١ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سر گز : نهر یست بفاصله ٤٦ کـیلومتر درجنوب‌غرب مزار تپه در علاقه واخان مـربوط حکومت اعـلی بدخشان که‌بین ٧٣درجه ٥٧ دقیقه ٣٠ ثانیه طول البلد شرقی و٣٧ درجهٔ ١٨ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است . وبدریای پامیرمیریزد .

سر گز : قریه‌ئیست بفاصله ٣١ کـیلومتر درجنوب شرق قلعه پنجه در علاقه واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٧٢درجه٥٦دقیقه ١٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه٥٧دقیقه ٢٨ثانیه عرض البلد شمالی واقـع است .

سر گز : قریه‌ئیست بفاصله ١٨ کـیلومتر درجنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه٢ ارغستان مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ٣٤دقیقه ٢١ ثانیه طول البلد شرقی و٣١ در جه ٣١ دقیقه ٢٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر گزن : موضعیست بفاصله ٧ کـیلومتر درشمال انار دره مربوط حکو مت اعلی فراه کـه بین ٦١ درجه ٣٧دقیقه ١ثانیه طول‌البلد شرقی ٣٢ درجه ٤٨دقیقه ٣٦ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سر گفته . قریه ئیست بفاصله ٦،٥ کیلومتر درشمال غرب شین دند مربوط و لایت هرات که بین ٦٢ درجه ٤ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣درجه ١٩ د قیقه٢٦ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سر گنی : دره‌ئیست بفاصله ٨٣ کیلومتر درجنوب غرب تك زار درعلاقه سنگ چارك مربوط حکومت گلان شبرغان امتداد آن طرف شرق متعلق ولایت مزار شریف که‌بین ٦٥ درجه ٥٣ د قیقه ٤٩ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥درجه ٣٨ دقیقه ٥٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سر گو : کوهیست درشمال قلعه حمیدخان به‌ارتفاع تخمین ١٥١١ متر درعلاقه حکومت در جه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦ درجه ٦ دقیقه ٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٢٠ درجه ٢٢ د قیقه ١٨ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سرماغه کچ : قریه‌ئیست بفاصله ١٩ کیلومتر درجنوب قریه دومندی متصل دریای همال در علاقه سلیمان خیل مربوط حکومت درجه اول کتواز متعلق حکومت‌اعلی غزنی که‌بین ٦٨ در جه ٥٧ دقیقه١ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢ درجه ٢٤دقیقه ٣٩ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سر ماقول : شیله‌ئیست بفاصله ٢ کیلومتر درجنوب قریه سرماقول درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٤٣دقیقه ١١ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٣٥ دقیقه ١٢ ثانیه ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است و آب شیله مذ کور به تنگی کانك میریزد .

سر ماقول : قریه‌ئیست بفاصله ٢٧ کیلومتر درجنوب‌غرب نیك درعلاقه گرم آب کوهستانی مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٤٣دقیقه ٤٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٣٦دقیقه ٢ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرماقول کوتل: کوتلی است‌بفاصله ٥ کیلومتر درجنوب‌غرب قریه سرماقول درعلاقه گرم آب مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٦ درجه ٤٠ دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ٣٤دقیقه ٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرمت : قریه ئیست بفاصله ٢٤،٥ کیلومتر درغرب شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ٥٥ دقیقه ٧ثانیه طول البلد شرقی و٣٦ درجه ٥٥ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . .

سرمت‌خیل . قریه ئیست بفاصله ١٤،٥ کیلومتر در جنوب گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ٣دقیقه ١٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٢٩دقیقه ٥٧ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرملن : قریه‌ئیست بفاصله ٤٧ کیلومتر درجنوب غرب شهرك درعلاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت‌هرات که‌بین ٦٤درجه ٣ دقیقه ٤٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه ٥٢ دقیقه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سرملن تگاب : نهریست بفاصله ٥، ٥٦ کیلومتر درجنوب شرق شهرك مربوط حکومت کلان غورات

ولایت‌هرات که‌بین ٦٤ درجه ١ دقیقه ٥٠ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣ درجه ٥١ د قیقه ٢٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرمه : قریه ئیست بفاصله ١٨ کیلومتر درجنوب‌شرق نمله‌درعلاقه حکومت درجه‌اول خوگیانی مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین٧٠ درجه ١١ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سرناری . . کوتلی‌است بفاصله ١٦ کیلومتردرجنوب خدرخیل درعلاقه سلیمان خیل مربوط حکومت درجه اول کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که‌بین ٦٨درجه ٢١دقیقه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ١ دقیقه ٣٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سرناور . دندآب است بفاصله ١٣ کیلومتر درشمال قریه تنگی درعلاقه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٥ درجه ٥٢ دقیقه ٢٠ ثانیه طول البلد شرقی و٣٠ درجه ٥٧ دقیقه ٤٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرنگ‌تره کی: کوهیست درجنوب غرب غفور کلی بارتفاع(١٣٩٣) متردر علاقه‌حکومت درجه اول سپین‌بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦ درجه ٢٧ ثانیه طول البلد شرقی و٣٠ درجه ٤٤ دقیقه ٥٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرنورك : قریه‌ئیست بفاصلهٔ٥١ کیلومتر درشمال‌شرق تیواره درعلاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ٥١دقیقه ١٧ثانیه طول‌البلدشرقی و ٣٣درجه ٤٦دقیقه ٣٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرنیك نورك : کوهیست درشمال‌شرق تیواره درعلاقه‌حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین٦٤درجه ٣٥دقیقه ٥٧ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٣درجه ٣٥دقیقه ٤٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرنی مزار : قلعه‌ئیست درشمال غرب پای کوتل در علاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ٦٦ درجه ٤١ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٧ دقیقه ٣٥ ثانیه عرض البلد شما لی واقع است .

سرو : مو ضعیست بفاصله١٤ کیلو متر درشمال غرب قریه شیخ بابر در علاقه حکومت درجه٤ شورابك مربوط‌ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٥٣ دقیقه ٢٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٠ درجه ٣ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی وا قع است .

سرو : موضعیست بفاصله ٥٣ کیلو متر در شمال شرق صالحان کاریز در علا قه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٣درجه ٥٥ دقیقه ٥٥ثانیه طول البلد شرقی و ٢٩ درجه ٤٩ دقیقه ٢٠ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است . درین‌جا یك‌چاه آب نیز وجود دارد .

سرو : موضعیست بفاصله ٤،٥ کیلو متر در شمال غرب کند در علاقه حکومت درجه ٤ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٤درجه ٥٣ دقیقه ٢٧ ثانیه طول‌البلد شرقی و٢٩ درجه ٣٧ دقیقه ٤٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی وا قع است . درین موضع هم‌یك‌چاه آب موجود میباشد .

سروابین : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ٩،٥ کیلومتر در جنوب میدان خوله در علاقه منگل مربوط حکومت خوست ولایت جنوبی که بین ٦٩درجه ٥٥ دقیقه ٢٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٣ درجه ٣٢ دقیقه ١٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سروا کی خواره: شیله‌ئیست بفاصله٥٥،٥ کیلومتردرشمال‌دوچینه‌درعلاقه‌حکومت درجه‌اول کتوازمربوط‌حکومت‌اعلی غزنی که‌بین ٦٩درجه ١٤دقیقه ١٩ثانیه طول‌البلدشرقی و٣١درجه ٥٣دقیقه ٣٧ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سروانه : زیارتیست بفاصله ٩ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعه دوست‌محمد در علاقه حکومت درجه اول کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بین ٦٨درجه ٢٦دقیقه ٣ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٥٢دقیقه ٤٨ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سروبی : قریه‌ئیست بفاصله ١٠ کیلومتر به طرف جنوب ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین٥٩ درجه ٥ دقیقه٣٢ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٤٦دقیقه ٤٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سروبی : قصبه ومنطقه ئیست که‌در ٨٠ کیلومتری سمت شرقی کابل و ١٠٤ کیلومتری غرب‌جلال‌آباد ، مرکزولایت‌مشرقی ، واقع ودربین خطوط ٦٩درجه٣٢و٤٧دقیقه ١٨و٥٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٢١ و٣٧دقیقه ٤٢ و٥٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد . در تشکیلات اداری کشور حکومت درجه٤ ومربوط ولایت کابل می‌باشد . حوزهٔ‌این حکومت ازسمت غرب وجنوب غرب بحکومت بگرامی واز طرف شرق بحکومت لغمان مربوط ولایت مشرقی وازجهة شمال بحکومت تگاب ونجراب توابع حکومتی کلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان ، و ازسمت جنوب بعضا بحدود حکومت بگرامی و کوه های تیزین که بین حکومت لوگر و حدود و لایت جنوبی حدفاصل میباشد، احاطه گردیده است . طول‌این منطقه‌ازشرق‌به‌غرب درحدود ٢٧ کیلومتر و عرض آن تخمین ٢٥ کیلو متر ومساحهٔ سطحیهٔ آن‌تخمین ٦٧٥ کیلومتر مربع می‌باشد . دریای کابل، دریای لوگر، دریای پنجشیر ،دریای غوربند وجبل السراج که همه یکجا شده بستر خودرا دروادی تنگی‌غارو به‌سمت مشرقی تعقیب میکند، از بین منطقه سروبی میگذرد .ازسروبی بطرف‌شمال یعنی حوزهٔ پروان هم راه‌رفته‌است . سروبی علاوه برراه قدیمی که از کوتل لته‌بند گذشته‌است، اخیرا بذریعه سرک تنگی‌غارو که جدیدا احداث و مسافه (کابل ـ مشرقی) راخیلی کوتاه ساخته‌است،نیز بمرکز کابل مربوط شده .

کیفیت سطحیه : اطراف‌این منطقه را کوهای زیادی احاطه کرده ورودخانهٔ های‌زیاد ازین‌وادی میگذرد . خاک آن‌بسیار وقوهٔ انباتیه آن خوب است ، لکن قسمت‌بیشتر اراضی‌آن کهسار بوده وقابل استفاده نمی باشد .

کوها ورودبارها : قصبه سروبی بریک‌سطح مائلی در دامنهٔ شرقی کوه مشهور لته‌بند واقع‌است وکوه مذکور درین استقامت علاقهٔ کابل را از سمت مشرقی منفک میسازد . کوه لته بند تقریبا

درمسافه بیست کیلومتر سه‌قله مهم‌را دارا ست ، قله‌های مذکور ازاستقامت‌شمال در بین این مسافه به‌سمت جنوب‌غربی انحنا پیدا کرده وارتفاع یکی آن که‌بنام کوه‌خورد کابل‌ومهمترین قله های مذکور میباشد ۳۳۴۲ متر و ارتفاع قلهٔ که درجنوب قریه لته بند واقع است ۳۰۲۴ متر وقله سوم که‌درشمال قریهٔ‌مذکور واقع‌میباشد ۳۰۰۰متراز‌سطح بحر بلنداست.

۲- درسمت‌شمالی آن سلسله کوهای کوهستان که‌ازاستقامت شمال خط جنوب‌را تقریبا بصورت مستقیم قطع میکنند واقع‌میباشد .

۳- دراستقامت جنوب آن سلسله کوهیکه از جانب سه بابا بخط شرق وغرب آمده و در سمت شرق‌جنوبی این‌قصبه به‌فاصلهٔ پنج کیلومتری یك‌قله‌را به‌ارتفاع ۲۰۰۱ متر بوجود آورده است دراینجا قطع میشود .

۴- کوهای جگدلك وفرمان‌بیگ‌است که‌ارتفاع بیشتری‌داشته ویك کوتل‌را بنام کوتل جگدلك ایجاد کرده وارتفاع آن ۱۸۶۶متراز‌سطح بحراست ویك کوتل‌دیگر که‌بنام کوتل کرکچه‌موسوم است به‌ارتفاع ۲۴۰۰ متر ازسطح‌بحر واقع میباشد واین کوتل بین‌جگدلك وتیزین‌حائل می‌باشد.

۵- ساحه که‌درسمت مشرق‌سروبی واقع‌است کوهای بسیار بلند نبوده منطقهٔ لغمان و سروبی را منفك میسازد وارتفاع وسطی آن‌ها از ۱۳۰۰ مترتجاوز نمیکند . کوهائیکه در ین ساحه واقع شده از خورد کابل گرفته الی مواقعیکه اطراف آنها را دریا های بزرگ ومشهور احاطه میکند بحیث‌مجموع بنام‌سیاه کوه یادمیشود وازجمله کوهای‌سفید کوه مشرقی است ودرهرحوزهٔ که‌واقع‌اند اسماء مختلفه‌را بخود میگیرند .

رودها: درین‌ساحه آب‌های زیاد جاری است :

۱- دریای کابل‌وپنجشیر که‌یکی‌از استقامت‌غرب ،بشرق‌ودیگری‌از شمال‌غرب‌بسمت‌شرق‌جنوبی آمده در۷ کیلومتر ی این‌منطقه به‌سمت غرب شمال آن‌باهم تلاقی وازپای این‌قصبه عبور میکنند .

۲- دریائیست که‌از کوهای شمه کت به‌طول ۳۵ کیلومتر آمده در دو کیلومتری بسمت شمال آن بادریای کابل وصل‌میشود .

۳- وادی کوچکی‌است که‌طول آن۱۵ کیلومتربوده‌و آب‌های کوتل‌بادپوش از بین آن جریان یافته ازحوالی قریه نغلو گذشته‌دریك کیلومتری شرق شمالی این‌قصبه بدریای کابل وصل میشود .

۴- قول‌تیزین است که‌به‌طول ۵۱ کیلومتر ازطرف جنوب بغرب آمده درپایان این قصبه بادریای کابل وصل میشود.

۵- قولهای جگدلك وفرمان بیك وغیره‌است که طول آنها از۱۵ کیلو متر تجاوز نمیکند وباهم یك‌جاشده دردریای کابل وصل‌میشود چون‌اراضی‌مذکور عارضه‌دار است، قول‌های خورد وریزهٔ دیگری‌هم‌وجود دارد که قابل ذکرنمی‌باشد .

آب‌وهوا : چون این‌ساحه بطورعموم کوهسار است ، اراضی اطراف آن خیلی برفگیر میباشد امااقلیم آن آفتابی وهوایش‌معتدل ومقدار برف‌وبارش‌آن خوب‌بوده وبواسطه که نظر به کابل پست‌میباشد درجه‌حرارت آن درتابستان به‌طور وسط تقریبا۳۶ سانتیگراد ودرزمستان تحت‌الصفر از۸ سانتیگراد تجاوز نکرده ودرتابستان بعضابارش نیزمیبارد .

نباتات‌وزراعت : زراعت این‌منطقه چندان زیادنیست چه‌قسمت اعظم اراضی‌مذکور کوهساراست وقابل‌زراعت نمیباشد و تاجائیکه کشت وزرع میشودحاصلات‌زمینی آن جو، گندم، جوار ، باقلی و غیره غله جات معمولی وبعضی حبوب‌دیگر است وآبیاری زمینهای کشت مندی هم بذریعهٔ آب رودخانه‌ها وهم‌بواسطهٔ کاریزها اجرامیشود . حاصلات‌سردرختی آن‌ازقبیل‌میوه‌جات دردامنه‌های کوها باغهای انار وتوت‌میباشد واین‌دونوع‌میوه خیلی زیاد رواج‌داشته‌وانار آن تماماً بحیث مواد تجارت بطرف هندو پاکستان صادر میگردد و منفعت خوبی به‌اهالی این منطقه حاصل میشود . کوهای آن نیزپرازجنگلات بلوط وخنجك وکمی سروووصنوبربوده واهالی‌جنگل‌های مذکور را قطع کرده زغال میسازند . زمین این‌ساحه علوفه وشادابی خوبی دارد واهالی آن اکثرا بزراعت ونگاهداری مواشی ازقبیل شتر، گاو، گوسفند ،بز،اسپ، قاطر، مرکب پرداخته وزغال رابکابل آورده بفروش میرسانند .

راها : چون این منطقه دربین کابل وجلال آباد واقع شده خطوط مواصلاتی درین منطقه تلاقی میکند شهراه کابل وجلال آباد دراین ناحیه دوشق‌شده یکی بطرف جنوب راه تنگی خورد کابل وکوتل خورد کابل‌را گرفته وپس‌ازان از کوتل‌هجده‌پیچ وحوزهٔ خاك جبار وکوتل آن عبور وازدامنه‌های کوه سه‌بابا وقول تیزین عبور وباراه دیگر درعلاقه‌سروبی وصل میشود. این سرك ازیك‌قول بسیار بزرگ که‌طول‌آن از کابل تااین‌منطقه تقریبا به۸۰ کیلومتر میرسدعبور میکند. میلان کوتل آن تنداست .باوجودیکه برف‌زیادمیگیرد عبورومرور چندان اشکال نداشته وبرفها نیزدوامدار نمیباشد . این‌راه‌همان راه‌قدیمی کابل وجلال آباداست . راه‌دوم ، راهی‌است که ازقریه بتخاك مستقیما سمت‌مشرق راگرفته‌ازراه کوتل‌لته‌بندمیگذرد .این‌راه کوتاه‌بوده عرض‌وگولائی های آن باصول‌فنی وهندسی‌ساخته شده وطول آن‌تاسروبی ۶۰ کیلومتراست. ارتفاع کوتل‌مذکور ازسطح‌بحر ۲۲۵۰ متر میباشد . برف دران تامدت درازی دوام کرده عبور و مرور را مشکل میسازد . دریك کیلومتری سروبی دوراه بهم تلاقی کرده وسپس سرك مذکور از کوتل‌جگدلك که ۱۸۶۰ متر ارتفاع دارد گذشته وازعلاقه این قصبه خارج میشود .

معادن : ۱- معادن یاقوت‌است که‌درجگدلك وجودداشته وبهترین یاقوت گفته‌شده استوشهرت آن بسزا وازقدیم کشف شده‌است .

۲- معدن‌مرمر بلوردراست که‌چشمه‌های یاقوت‌ر ادارا بوده آنهم‌درجگدلك میباشد .

۳- معدن‌سنگ چونه‌است که‌درجوار قصبهٔ سروبی موجوداست .

۴- معدن ابرك که‌در کوه نسوئی‌علاقهٔ جگدلك است .

نفوس : این حوزه که ازحیث اراضی وسیع است بطور مجموعی دارای ۵۳ قریه و دارای تخمیناً (۱۵۶۴) خانه‌است قریه‌های مشهور آن قرارذیل‌است : «قریه‌دکهه» که دره کیلومتری واقع است ، «قریه چشمه‌گانی» که‌در ۵ کیلومتری واقع‌است ، «قریه‌نغلو» که‌در۷ کیلومتری واقع است ،« قریه کوته‌گی» که در۷ کیلو متری واقع‌است ، «قریه‌نزلدای» که در ۷ کیلو متری آن‌واقع است، «قریه قلعه‌حسن» که‌در دوازده کیلومتری آن واقع است ، «قریه قلعه‌ا کبرخان» که‌در۱۱،۵ کیلو متری آن

واقع ا ست ، «قلعهٔا کبر» کـه‌در ۱۲ کـیلومتری آن‌واقع است ، «قریه اسپرگندی» که در ۱۱،۵ کیلومتری آن واقع است ، «قریه‌بارکانی الی رودبار» که‌در ۱۲ کیلو متری آن وا قع است ، «قریه گوگـامنده» که‌در ۱۲ کیلومتری آن واقع‌است ، «قریه‌فرمان بیگ» که در ۱۲،۵ کیلومتری آن‌واقع است ، قریه کابله که‌در ۱۲ کیلومتری آن وا قع است ، قریه قلعه جبار که در ۱۲ کیلو متری آن واقع است ، «قریه‌وچگانی» که‌در ۱۵ کیلومتری آن‌واقع‌است ، «قریه کـارسفلی» که‌در ۱۴،۵ کیلومتری آن‌واقع‌است، «قریه‌جگدلك» که‌در ۸ کیلومتری آن‌واقع‌است . «قریه‌پور» که‌در ۷،۵ کیلو متری آن واقع است ، «قریه چشمه سراقه» که‌در ۷ کیلو متری آن واقع‌است . «قریه‌غالوی وعلی‌خیل» که‌در ۷،۵ کیلومتری آن واقع است ، «قریه‌سرسنگ» که‌در ۷ کیلومتری آن‌واقع است ، «قریه اودخیل» که‌در ۷،۵ کیلو متری آن واقع است ، «قریه‌عمر خیل» که در ۸ کیلومتری آن‌واقع‌است ،«قریه‌دولت‌زائی» که‌در ۷،۵ کیلومتری آن‌واقع‌است، «قریه کج‌شیرخان» که‌در ۷ کـیلومتری آن‌واقع است ، «قریه کـج کاشف» کـه‌در ۷،۵ کـیلومیتری آن واقـع است . «قریه‌سلام‌خیل» که‌در ۱۰ کیلومتری آن واقع است ، «قریه‌حسین» کـه در ۱۰،۵ کیلومتری آن واقع است،«قریه‌صوفی خیل» کـه در ۱۰ کـیلومتر ی آن واقع است ،«قریه‌انارگـی» کـه‌در ۱۰،۵ کـیلومتری آن واقع است ،«قریه کارعلیا » که‌در ۱۷ کـیلومتری آن‌واقع است ،«قریه گوتی گی» که‌در ۱۶،۵ کـیلومتری آن‌واقع است ، «قریه‌دهن‌قول» که‌در ۱۷ کیلومتری آن‌واقع‌است ، «قریه قلعه اکبر شاه» که در ۳۵ کـیلومتری آن واقع‌است،« قریه قلعه گـلدان» کـه در ۳۴ کـیلومتری آن واقـع است، «قریه‌محمدخیل» که در ۳۱ کیلومتری آن‌واقع است ، «قریه‌سروره» کـه‌در ۳۲ کیلومتری آن‌واقع‌است ، «قریه‌تهاك‌ملاخیل» که‌در ۳۱ کـیلومتری آن واقـع است ،«قریه‌زندان» کـه‌در ۳۰ کیلومتری آن واقع‌است ، «قریه تنزین» کـه در ۳۲ کـیلومتری آن واقع‌است ، «قریه اشپول‌بابا» کـه‌در ۲۰ کـیلومتری آن واقع است ، «قریه‌چشمه‌نصرت» کـه‌در ۲۱ کـیلـومتری آن واقع‌است ، «قریه‌چشمه اسمعیل» که در ۲۲ کـیلومتری آن واقع است، «قریه کـروخیل» که در ۲۷ کـیلومتری آن‌واقع‌است، «قریه چیرگی‌و کوچی‌میاخیل» که‌در ۲۵ کیلومتری آن‌واقع است . «قریه قلعه‌حسن» کـه‌در ۲۴ کیلو متری آن‌واقـع است ، «قریه جل‌ولی وحسین‌خیل» که در ۲۳ کـیلومتری آن‌واقع است ، «قریه‌حسین‌خیل» که‌در ۲۴ کیلومتری آن‌واقع‌است ، «قلعه خان های تیزین» که‌در ۲۵ کیلومتری آن‌واقع‌است ، «قریه‌راندموقلعه گا» کـه‌در ۳۵ کیلومتری آن واقع است ،«قریه‌یخرند» که‌در ۱۵ کیلومتری آن‌واقع است ، قریه الرو» که‌در ۲۵ کیلومتری آن واقع است ، «قریه‌سهاك‌ملاخیل» که‌در ۸ کیلومتری آن واقع است در قصبه سرو بی یك باب مکتب دهاتی نیزدائر شده‌است. هکذا یکنفرو کیل‌هم ازین‌جا انتخاب‌وبریاست‌شورای ملی اعزام میشود.

درحوزه این‌حکومت دستگاه مولد برق نیز و جود دارد که ذ یلا شرح داده میشود :

دستگاه مولد انرژی برق سروبی : بزرگـترین‌دستگاه تولید برق‌درافغانستان است که‌پلان آن

ذریعهٔ دبرشنالوی شرکت تحت اجراگرفته شد عمران این دستگاه بـزرگ انرژی برق در سال ۱۳۲۹ آغاز گردید، پرو ژه وپلان این دستگاه‌ازطرف کـمپنی زیمنس شوکرت آلمانی‌تهیه‌شد دستگاه سروبی درهشتاد کـیلومتری سمت‌جنوب‌شرق کـابل برسرك عمومی کـابل و جلال‌آباد

واقع است و بنای مذکور در حصهٔ تعمیر گردیده که دریای کابل با دریای پنجشیر یکجا شده جانب شرق جریان میابد، محل تعمیر قریبا هزار متر از سطح بحر بلندی دارد. جهیلی که بواسطه بند سروبی احداث و آب در آن ذخیره میشود ۱،۲۸ کیلو متر مربع مساحت دارد بالاتر از بند، یك تونل به طول ۳،۷ کیلومتر جانب (فوربه) امتداد دارد. در تونل مذکور فی ثانیه ۵۵ متر مکعب آب جریان دارد. از (فوربه) دو پایپلین جانب پاور هاوس امتداد یافته است فعلا در پاور هاوس دو توربین نوع فرانسیس ودو جنریتر موجود است. توربینهای مذکور برای یك سر کوب به بلندی ٤٨ متر ـ ٥ ، ٢٧ متر مکعب فی ثانیه مصرف آب و ۳۰۰ دوران در دقیقه درنظر گرفته شده وهر کدام آن به طاقت ۱۵۵۸۰ هارس پاور میباشد. هر کدام جنریترها ۱٤۰۰۰ کیلوولت امپیر قوه را دارا میباشد. حصهٔ اول سروبی با ممیزات فنی فوق الذکر ۲۲۰۰۰ کلیوات طاقت داشته وتقریبا سالانه ۱۵۰ ملیون کیلووات ساعت برق خواهدداد، اگردر آینده حصهٔ دوم سروبی تعمیر گردد توربینها، جنریترها، تونل وغیره تجهیزات برقی آن دوچندخواهد شد، چنانچه این امر ازحال مدنظر گرفته شده است تادر آینده بتوانند قوهٔ تجهیزات فوق الذکر رابدون مصارف زیاد دوبرابر سازند. به این صورت بعداز بکار افتادن حصهٔ دوم دستگاه سروبی ٤۳۰۰۰ کلیوات طاقت داشته وتقریبا سالانه ۲۰۰ ملیون کیلووات ساعت برق خواهدداد. لین برق دستگاه سروبی باقطع ۱۲۰ میلی متر مربع توسط ۲۵۰ عدد پایه های کتاره دار باارتفاع ۲٦ الی ٥٤ متر وقوهٔ یکصدو ده هزار ولت (۱۱۰۰۰۰) بکابل رسیده ودر سب ستیشن برشنا کوت به پانزده هزار ولت تبدیل میگردد. از برشنا کوت الی جنکشن پل هارتن لین هوائی توسط سیزده پایهٔ آهنی کتاره دار امتداد داشته وقوهٔ پانزده هزار ولت ازجنکشن مذکور توسط کیبل به برجهای بین شهر توزیع میگردد. در بر جها پانزده هزار ولت به ۲۸۰ و ۲۲۰ ولت تبدیل شده به خانه ها میرسد. از گفته های فوق برمی آید که دستگاه سروبی بازحمت زیاد ومصارف هنگفت بناشده است. طور تخمین میتوان گفت که دستگاه سروبی بمصرف ششصد الی هفتصد ملیون افغانی تمام شده، علا وتا این نکته هم قابل تذکراست که حصهٔ تعمیراتی دستگاه سروبی ازطرف کمپنی (زیمنس باواو نیون Siemens Bauunion) المانی و کمپنی باریزل Baresel المانی تحت نظارت ادارهٔ سر منهدسی که ازطرف دبرشنا لوی شرکت درخود سروبی تعین شده و کار کنان آن آلمانی وافغان میباشند آماده شده است ماشینها وسامان های برقی مورد ضرورت دستگاه سروبی در کمپنی های آلمانی که در آتی از آنها اسم میبریم تهیه شده اند. کمپنی زیمنس شو کرت Siemens Schuckert و کمپنی فوئیت Voith ودورتموندر اونیون Dortmunder Uuin وشتال باور این هیسن Stahlbau -Rheinhessen و کمپنی ام ـ آ ـ ن M.A.N. باید گفت باساختن بندودستگاه مولدانرژی برق نغلو که پروژهٔ آن رادبرشنالوی شرکت درنظردارد آماده کند طاقت دستگاه موجوده سروبی دوچندخواهد گردید. ازینرو میبینیم که دستگاه سروبی برای پیشرفت صناعتی افغانستان در آینده کمك شایانی خواهدنمود. ازانرژی برق این دستگاه بزرگ برای تنویر شهر کابل وموسسات عمده صناعتی مملکت کار گرفته میشود چنانچه پیش بینی شده است فابریکه نساجی جدید گلبهار وفابریکهٔ سمنت سازی جبل السراج

ودستگاه صناعتی جنگلك کابل وغیر هم تماما ازهمین دستگاه، انرژی حاصل خواهند کرد . این‌دستگاه بزرگ برق اخیراً بپایه تکمیل رسیده وبتاریخ ۱۸ برج ثور ۱۳۳٦ در یك محفل باشکوهی که ازطرف ریاست تنویرات برپا گردیده بود ، بدست شخص اعلیحضرت همایونی افتتاح شد وشب آن اکثر نواحی‌مرکز شهر کابل بذریعهٔ برق این‌دستگاه تنویر گردید .

سروبی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر درجنوب غرب باسول درعلاقه مهمند دره متعلق حکومتکلان شنوارمربوطولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ٤۸ دقیقه۵۰ ثانیه طول البلدشرقی‌و۳٤درجه ۷دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سروبی : علاقه داری است درجه اول مربوط حکومت کلان ارگون متعلق ولایت جنوبی که بین ٦۹درجه ۱۳ دقیقه ۳٦ و٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ٤۹ و۵۱ دقیقه ۲۰ و ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .قریه های‌عمده آن‌قرارذیل‌است: قریه‌جات مستوی خروتی، قریه توراله، قریه‌جات رور ، قریه‌خانی، بابوخیل خروتی، قریه‌جات خروتی ، قریه‌رباط، قریه سکین وغیره . این‌قریه ها بطورعموم تحت‌اداره علاقه داری سروبی بوده بااینکه کوهستانی است زمین هموار و زراعتی زیادی دارد که حاصلخیز می باشد این اراضی تماما ذریعه آب نهرها آب‌یاری کرده میشود. پیداوار زراعتی آن‌بطور،عموم گندم، جواری،ماش، برنج ،نخود،وغیره بوده وازاشجارمیوه دار زردآلو، سیب، انگور ،توت، اشجار ونباتات دراکثرقریه ها فراوان ودربعضی‌نقاط کمترمیروید . هوای آن درتابستان بسیار گرم ودرزمستان ازحیث برف‌باری سرداست. بهاروخزان آن معتدل است .حیوانات اهلی آن عمومابز، گوسفند ، اسپ،خر، گاو وگاومیش بوده وبرای استحصال شیر ، مسکه ، پشم ، پوست ، تربیه میشود ودرکار های زراعتی وقلبه‌رانی نیز از اسپ ، خر ، گاو استفاده میشود . مردم آن علی العموم مالداری ودهقانی نموده وبعضی‌به‌شغل تجارت‌مصروف اند .

سروتارقلعه : خرابه‌ئیست بفاصله ۸۰،۵ کیلومتر درجنوب چغانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۲درجه ۵دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۳٤دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سروچاه : موضعی‌است بفاصله ٤ کیلومتر درغرب نواب خان درعلاقه حکومت در جه اول گرمسیر درریگستان مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ۲۲ دقیقه ۲۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳۰درجه ۱ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .درین‌موضع یك‌چاه آب‌نیزموجوداست .

سرور : قریه‌ئیست بفاصله ٦۲ کیلومتر درجنوب شرق قلعه‌سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که‌بین ٦۷درجه ۱۹ دقیقه ۵۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱درجه ۱۲دقیقه ۲۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سرورده : دره‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشمال قریه شیوه‌امتداد آن‌به‌طرف‌شرق درعلاقه کنر مربوط حکومت کلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۳۵ دقیقه ۳ ثانیه طول البلد و۳٤ درجه ٤۰دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است.

سرور کاریز: قریه‌ئیست بفاصله ٥، ٥١ کیلومتر درجنوب غرب قریه خوگیانی درعلاقه حکومت در جه ٢ ارغستان متعلق ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ٦ دقیقه ٤٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣١ درجه ٢١ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سرو زغل : شیله‌ئیست بفاصله ٤٧ کیلومتر بطرف شمال غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٨درجه ٥٠ دقیقه ٢٥ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ١٠ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است.

سروزئی : قریه‌ئیست بفاصله ٥، ٤٠ کیلومتر در شمال یوسف‌خیل درعلاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ٦٨درجه ٥٦دقیقه ٥٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٨دقیقه ٤٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سروك : قریه‌ئیست بفاصله ٧،٥ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریه جگدلك متعلق حکومت درجه ٢ سرخرود که‌بین ٦٩درجه ٤٨دقیقه ٥٩ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٣ دقیقه ٥٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سروك‌روح : موضعیست بفاصله ٤٢ کیلومتر درغرب قلعه مندل درعلاقه حکومت درجه اول سیادند مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٦درجا ٣٦ دقیقه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه١٨ دقیقه ١٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است ،

سره : قریه‌ئیست بفاصله ٤٧ کیلومتر درشرق‌شهرهرات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢ در جه٤١دقیقه ٥٥ ثانیه طول‌البلد و٣٤درجه ٢٩ دقیقه ٣٠ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سره توما : شیله ایست بفاصله ٤ کیلومتر درغرب قریه وازه در علاقه حکومت درجه ٣ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩درجه ٢٤ دقیقه ٢١ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٢٣ دقیقه ٤٨ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سره تیکه : قریه ئیست بفاصله ١٧ کیلومتر درجنوب شیرزاد در علاقه حکومت درجه‌اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٦٩درجه ٥٩دقیقه ١١ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٤ درجه ٩ دقیقه ٣٢ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع .

سره‌درگ : تپه‌ئیست درجنوب شرق قریه جلدك درعلاقه حکومت درجه ٤ ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان قلات متعلق ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ٥٥ دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٥٠ دقیقه٣٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سره قلعه : قلعه‌ئیست بفاصله ٢٣ کیلومتر درجنوب قلعه جوزخیل درعلاقه خروار مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٨درجه ٤٤ دقیقه ١ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٣٦ دقیقه ٣٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سره قلعه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب‌شرق نمله درعلاقه خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین۷۰درجه ۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۱۷ دقیقه ۲٤ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سره مرغه کنداد: کوتلی است بفاصله ۲۸ کیلومتر درجنوب اسمار مربوط حکومت کلان کنرها متعلق‌ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ٥٤ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳٤درجه ۲۷دقیقه ۳٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سرهند : موضعیست بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٥۰ دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۱۷ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

سری گنی : قریه‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر درجنوب غرب اسمار مربوط حکومت کلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ٤۸ دقیقه ٤۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۳٥ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سری‌والنگ: قریه ئیست بفاصله ٤ کیلومتر درجنوب قلعه سرکاری درعلاقه دره صوف مربوط حکومت کلان سمنگان ولایت مزارشریف که‌بین ٦۷درجه ۱٦دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ۷٥ دقیقه ٤۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سریوه : قریه ئیست بفاصله ٥ ، ۹٤ کیلومتر درجنوب غرب ده تیتان درعلاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ٦۳درجه ۳۸ دقیقه ۲٦ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳درجه ۱۹ دقیقه یك‌ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سست : قریه‌ئیست بفاصله ٥ ، ۲۱ گیلومتر درجنوب شرق قلعه پنجه نزدیك دریای آبسوس درعلاقه واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۲ درجه ٤۹ دقیقه ٤۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳٦ درجه ٥۸ دقیقه ۱۰ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سس تنگی : موضعیست بطرف‌شرق سیدآباد مربوط حکومت کلان متعلق ولایت کابل که بین ٦۹ درجه ۱۷ دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۱٥ دقیقه ٥۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سشنك قلعه : موضعیست بفاصله ٦٥ کیلو متر در جنوب غرب مرکز فرن مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۱درجه۳۳دقیقه ٤٥ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۲درجه۹دقیقه ٤۰ثانیه عرض البلدشمالی‌واقع است .

سعدالله : قریه ئیست بفاصله ۷ کیلو متر در شمال مرکز چاریکار مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦۹ درجه ۱۲دقیقه ٥۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٥درجه ٤دقیقه ۱٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سعدی : قریه‌ئیست بفاصله ٥۸٫٥ کیلومتر درجنوب غرب میدان خوله درعلاقه منگل مربوط ولایت‌جنوبی

که‌بین ٦٩درجه ٤٥دقیقه ٥٨ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣ درجه ٣٠ دقیقه ١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سعدی بیچ : موضعیست بفاصله ١١ کیلومتر درشمال غرب برکی راجان درعلاقه حکومت کلان لوگر مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٨درجه ٤٨دقیقه ٣١ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٣ درجه ٥٨ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سفر : دند آبیست بفاصله٩٠،٥ کیلومتردرشمال مشرق قلندرنادر درعلاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤ درجه ٤٥دقیقه ٤٦ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ١٨دقیقه ٣٤ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سفر : قریه‌ئیست‌بفاصله ٣٣،٥ کیلومتر درشمال‌شرق قریه‌گل‌آباد درعلاقه‌حکومت در جه اول گرمسیر مربوط حکومت‌اعلی گرشك که‌بین ٦٣درجه ٥٨دقیقه ٥٨ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٠درجه٣٩دقیقه ٢٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سفرخان : قریه‌ئیست‌بفاصله ٢٤ کیلومتر درغرب شهرهرات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦١ درجه ٥٦ دقیقه ٤٥ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٢١دقیقه ٢٠ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سفرك : قریه‌ئیست‌بفاصله ٥٢،٥ کیلومتر درشمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦٢ درجه ٣٢دقیقه ٤٢ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٣٨دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سفرك : کوهیست درشمال شرق فراه درعلاقه حکومت اعلی فراه که‌بین ٦٢درجه ٣٣دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٤٣دقیقه ٥٨ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سفرك قلعه : قلعه‌ئیست بفاصله ٢،٥ کیلومتر درشرق قلعه لعل وسرجنگل متصل سر کیکه بطرف دولت یار میرود . مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق و لایت کابل که‌بین ٦٦ درجه ٣٣ دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٣٠دقیقه ٢ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سفرگاه : موضعیست بفاصله ١١،٥ کیلومتر درشمال‌غرب میرغلام درعلاقه پیش دره نورستان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٧٠درجه ٤٨دقیقه ٥٨ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥در جه ٥ دقیقه ١٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سفره : قریه‌ئیست بفاصله١٦ کیلومتر درشمال شهر جبل‌السراج متصل دره ایچه‌درعلاقه حکومت درجه ٤ جبل‌السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٩درجه ١٢ دقیقه ٢٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ١٥ دقیقه ٣٦ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سفك دره : دره‌ئیست بفاصله ٨٨،٥ کیلو متر درجنوب غرب تك‌زاردر علاقه سنگ چارك مربوط حکومتکلان شبرغان امتداد آن به‌طرف شمال غرب متعلق ولایت مزارشریف که‌بین ٦٥ درجه ٤٨ دقیقه٢٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ٣٣دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سفه‌میر : قریه ئیست بفاصله ٦٦ کیلومتر درجنوب شرق قلعه یون درعلاقه شیله مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین۷۱درجه ۳ دقیقه ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۱۹دقیقه ٤۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است

سفیدان : قریه‌ئیست بفاصله ۸٤،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق شهرهرات مربوط ولایت‌هرات که بین ٦۲ درجه ۳۸دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۱۳دقیقه ۳٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سفیدان تگاب: نهریست بفاصله ۳٦،٥ کیلومتر درجنوب‌غرب تولک و به تگاب بلوا میریزد مربوط حکومت غورات ولایت هرات که بین٦۳ درجه ۲٥دقیقه ۳٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ٥۸ دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

سفیدبلگ : نهریست بفاصله ٥ ، ۲۹ کیلومتر در جنوب شهر هرات و بطرف شمال جریان داشته بین ٦۲ درجه ۱۱ دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۱۱ دقیقه ۲٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سفیدچهر : قریهٔ است درعلاقه‌داری درجه۲ چارقریه (حصهٔ اول) مربوط حکومت درجه ۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان ، بفاصله ٤۱ کیلومتر در شمال شرق رخه که بین ٦۹ درجه ٤۸ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳٥ درجه ۲۸ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی و اقع است سرکی که از پنجشیر بجانب قطغن میرود، از بین آن می گذرد، دریای کلان پنجشیر نیز ازمیان آن عبورمیکند ، مردم این منطقه بدودسته تقسیم می شوند که یکی راقوم عبدالله ودیگری راقوم بقامی گویند، پیداوار زراعتی آن گندم ، جو، جواری ، مشنگ باقلی، عدس، ارزن ، شبدر وشرشم می باشد، پیداوار درختی آن منحصر بتوت وزر دالو است حیوانات اهلی آنجاگاو ، گوسفند (گدی) بز، اسپ و مرکب می باشد ، مرغ خانگی نیز دراینجا تربیه می شود. حیوانات‌وحشی گرگ وروباه درکوه های آن وجود دارد ، برعلاوهٔ سفیدچهر دوموضع دیگر که‌یکی «مکنی»ودیگری «گله‌مستان»نام‌داردنیز باینجاتعلق‌داردمکنی بطرف شرق سفیدچهر وگله‌مستان بجانب غرب آن واقع گردیده است ، مکنی به نسبت گله مستان سرسبز وخرمتربوده ، آبادی وزمین مزروعی زیادی در آنجا وجوددارد . هر گونه حبوب بخوبی حاصل می‌دهد، مراتع وعلف زارهای زیادی وجود داشته ، اسباب تربیهٔ هرنوع حیوانات اهلی آنجارا فراهم می‌سازد ومردم ازین رهگذر استفادهٔ خوبی مینمایند بالخاصه ازناحیهٔ . تهیهٔ قروت وروغن فائدهٔ زیاد می برداردند ، اقسام بته‌ها. بلک، پرکندول ، سیاچوب، بشال ، خنجک وگزک‌درینجا بوفرت وجود دارد که در محروقات از آن کار گرفته می‌شود ، نباتات طبی ازقبیل درونه،بوی‌مادران ،مستار، کنوچه ، کور ، حنظل در ینجا پیدامی‌شود ، سبزیجات قابل خوردن مانند نعناع ، پودینه ، سوهان، سانزی، زیره ، سبزی‌سیله ،شری، پیاز کوهی وسیرک نیز

درانجا یافت می‌شود که‌بعضی بصورت تازه وبرخی‌بنوع خشك‌صرف می گردد.یك دریا ازوادی مکنی سرازیر می شود ، زمین ها ومراتع آنجا را آبیاری کرده بالاخره‌بدریای کلان‌پنجشیر ملحق‌می گرددویکی‌ازمعاونین بزرگ‌دریای کلان‌محسوب‌پنجشیر می‌شودسمت‌جریان آن ازشرق بطرف غرب است ، در موسم بهار آبخیزی آن بدرجه زیاد میرسد آب و هوای سفید چهر به‌سببیکه درقرب کوتل خاواك واقع گردیده‌هنگام زمستان‌سردودرتابستان معتدل‌است خاك آن حاصل‌خیزبوده انواع غله‌جات درانجا بخوبی نشوونما می کند خصوصا گندم حاصل‌خوب‌میدهد پیشهٔاهالی: این‌مردم زارع ،مالداروتجارمی‌باشند ، تجارت‌شان ذریعهٔ اسپان بجانب قطغن می‌باشد از آنجا گندم ، برنج ونمك راخریداری کرده به‌نقاط مختلفه رخه ،گلبهار و چاریکار بفروش‌میرسانند .

سفیدخاك : قریه‌ئیست بفاصله ٨١،٥ کیلومتر درشمال‌غرب سرخ شهر درعلاقه حکومت درجه٤ کهمردمربوط حکومت‌اعلی پروان که بین٦٧ درجه ١٢ دقیقه ١٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ٣١ دقیقه ١٩ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سفیدخاك : کوتلی‌است بفاصله٨،٥ کیلومتر درجنوب غرب ارغنده بالا بارتفاع ٢٥٦٣ متر در علاقه پغمان مربوط ولایت کابل که‌بین٦٨درجه ٥١دقیقه ١٦ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٢٧ دقیقه١٢ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سفیدخرس : کوتلی‌است بفاصله ٥ کیلومتر درشمال‌شرق حوض شاه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین٧٠درجه٣٨دقیقه ١ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و٣٧در جه ٤٤دقیقه٣٧ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سفیددره : قریه‌ئیست بفاصله ٥٨ کیلومتر درجنوب شرق خیر آباد درعلاقه حکومت درجه ٢ جرم مربوط حکومت‌اعلی بدخشان کـه‌بین ٧١درجه ٩دقیقه ٣٦ثانیه طول‌البلدشرقی و ٣٦ درجه ٣٦ دقیقه ٥٥ ثانیه عرضا لبلد شمالی واقع است .

سفیدتیوال : قریه‌ئیست بفاصله ٥، ٨ کیلومتر درجنوب غرب قلعه‌نگشی درعلاقه حکومت کلان غورات‌مربوط ولایت هرات کـه بین ٦٥درجه ١ دقیقه ١٣ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٤درجه ٩ دقیقه ٣٧ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سفیدسنگ : کوهیست درشمال دولت‌بیگ درعلاقه‌حکومت درجه٤ گیزاب مربوط حکومت کلان ارزگان متعلق‌ولایت‌قندهار که‌بین ٦٥درجه ٢٢دقیقه ١٢ثانیه طول‌البلدشرقی و٦٥ درجه ٥٤ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سفیدسنگ : کوهیست درجنوب‌شرق بل‌چراغ درعلاقه درزآب و گرزیوان‌مربوط حکومت اعلی‌میمنه که بین ٦٥ درجه ٢٨ دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٥ درجه ٣٦ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سفیدسنگ : قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلو متر بطرف شمال‌شرق زاهد آباد در علاقه حکومت کلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ٦۹ درجه ۸دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۱۸دقیقه ۳ثانیة عرض البلدشمالی واقع است .

سفید سنگ : قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه‌مشك متعلق حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین٦۷درجه ۳۳ دقیقه ٤۸ثانیه‌طول البلد شرقی و۳٤ در جه ۲۱ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سفیدسنگچه : شیله ئیست بفاصله۳۲،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه فارسی درعلاقه سه درخت متعلق حکو مت درجه‌اول‌شین‌دند مربوط ولایت‌هرات که‌بین٦۲درجه ٤۵دقیقه ۲٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۵۰دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است و آب آن بدریای سه‌درخت میریزد .

سفید قلعه : قلعه‌ئیست بفاصله٤ کیلومتر درغرب کرخ مربوط ولایت‌هرات که بین ٦۲درجه ۳۲ دقیقه ۱ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤درجه ۲۸دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سفیدك : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب غرب‌قلعه کشك مربوط حکو مت کلان بادغیسات ولایت هرات که‌بین ٦۲درجه ۱۳دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ٤۹ دقیقه ۲٤ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سفیدك : موضعیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۱درجه ۵۲دقیقه ۳۳ ثانیه طول البلدشرقی و۳۰ در جه ۵۹ دقیقه ۲۸ ثا نیه عرض البلد شما ای واقع است .

سفید کاریز : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۷،۵ کیلومتر در جنوب نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦۲درجه ۲۸دقیقه ۱۳ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۵دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سفید کوه(سپین‌غر) : نام‌این‌سلسله کوه در متون سنسکریت‌به‌شکل سپتا گوناگری آمده که عبارت از سه‌جزواست جزواول آن معادل (سپید) دری وسپین پشتو ، و جزودوم آن معادل (گون) دری یعنی رنگ، جزوسوم آن معادل (گر) بمعنای کوه درزبان دری‌و(غر) درپشتومی‌باشد . طول آن دوصدوپنجاه وبعضی شعب آن‌سه‌صد کیلومتر است ازمسافه ۱۸میل ازغرب پشاور آغاز یافته است جلال آباد راازوادی کرم‌جدا میکند ارتفاع قلل بلند آن ازسطح بحرواز جمله سیکا رام ٤۸۰۰ متراست چون اززمانهای باستان تاامروز برف دائمی‌دارد به سفید کوه یاسپین‌غر معروف شده . ار تفاعش بسوی‌غرب کمتر شده میرود. یك شاخ آن که‌بجانب جنوب امتداد یافته‌منابع دریای کرم را از وادی‌لوگر جدانموده، اماوقتیکه ازموضع ازرو میگذرد کوتل معروف خوشی و جاجی موسوم به‌شترگردن راتشکیل‌می‌دهد، متعاقبا آن بجانب جنوب امتدادیافته‌از کوتل‌تیره در شمال گردیز عبورنموده است. شعبه‌ای‌ازان درغرب‌چرخ ،برکی‌راجان وسجاوند را احاطه نموده وبعد به سمت مشرقی تکیه،هفت آسیا، لوره، شش گاو، گذشته دردهنه‌شیر، روضهٔسلطان محمودزابلی، دوحصه

می‌شود یك شاخه‌اش از بند زنه خان ،تاسن، رامك تادولت خان زرمت وبندسرده واندر غزنی را ازجانب‌شمال وشرق احاطه میکند . شاخهٔ‌دیگرش درحدودپشتهٔ بهلول ونهر بقبقی انجام می یابد بعضی شاخه‌های سپین غر از کابل به فاصلهٔ چندمیل واقع‌است که جبال پست و بلند مابین کابل ولوگر، میدان وتنگی وردگ، باین‌سلسله منسوب است. قسمت‌عمده سپین‌غر از جنگل‌های‌طبیعی مملواست ازقبیل جلغوزه،املوك، جوز، بادام، انگور، سیب، نشتر،ارچه، سرو و کاج . واشجار غیرمثمر دراین‌حصه بیشتر است . دره‌های که در اطراف سپین غر افتاده‌اند اینها ست : درسمت شمال خیبر ، نازیان، شنوار،اچین ، ده‌بالا ، پچیر و آگام، وزیری ، خوگیانی ، کجه ، ماماخیل ، مرکی‌خیل ،نگرخیل، تتو، اشپان، حصارك غلزائی، تیزین، سروبی، بتخاك، شیوکی، چهار آسیاب، موسئی، سرخاب، التمور، چرخ، تنگی وردك، شنز، ناوگی، جلگه غزنی، شلگر، آب بند ، دیله ووازه‌خوا . درسمت‌جنوب آن‌مواضع‌ذیل افتاده‌است : تیرا، کرم، جاجی، رقیان، حسن‌خیل،مچلغو، روداحمدزائی، زرمت، طوطاخیل ، میدان خوله، درمیلن ، نکه، گیان، مست‌توی، بیرگوتی. معبر های مهم‌آن اینهاست : خیبر، پیوار ، توچی ، گومل ، بولان وشور اوك . معلوم شده است که سلسله‌های سپین‌غر ازنقطه‌شروع تاحدود شنوار ازسنگهای گرانات و گنایز وپگماسیت وسلیت و کوارتس‌و غیره ترکیب‌یافته است .

سفید کوه : سلسله کوهیست متوازی تیربند ترکستان و کمتر بجنوب مائل است این کوه‌شامل سلسله ئی‌است که‌به‌جنوب ادامه‌دارد سفید کوه ازموضع چهل برج هفتاد ملی شمال‌نیك‌مرکز حکومت‌یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی شروع‌شده وتاگوشهٔ شمال‌غربی هرات می‌رسد .بادریای هریرود شرقا وغربا موازی افتاده طول‌آن از ۲۰۰ میل بیشتراست . دریای مرغاب وبرخی معاونین دریای هریرود اران سرچشمه میگیرد . حصه غربی‌این سلسله کوه‌را سرابند Soraband می‌نامند . سفید کوه بنام فیروز کوه هم‌یادشده ویکی‌ازسلسله های دودمان شاهان غور دردامنه های‌فلك‌سای‌آن سلطنت تأسیس کرده بودند .

سفید کوه : کوهیست‌درجنوب پرجمان‌درعلاقه گلستان‌متعلق‌حکومت‌درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین٦٤درجه۲۰دقیقه۱۸ ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۲درجه۵۷دقیقه۳۰ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سفید کوه : کوهیست درغرب‌علی‌خیل درعلاقه‌جاجی مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین ٦٩درجه ۳۰دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ٥٤دقیقه ٣٤ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سقاوه : قلعه‌ئیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شرق قلعه لعل‌درعلاقه لعل وسر جنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق‌ولایت کابل که‌بین٦٦درجه ۱۵دقیقه ۵۸ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ۳۰ دقیقه ۹ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سقوخانه : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲٦ کیلومتر درجنوب حضرت‌سلطان‌متصل سرك مربوط حکومت کلان سمنگان متعلق ولایت‌مزارشریف که بین ٦٧درجه ٥٤ دقیقه ٢٤ثانیه طول البلد شرقی و٣٦درجه ٢٧دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سکاری دریا : دریائیست درجنوب دوآب میخ زرین مربوط حکومت درجه ٤ کهمرد متعلق حکومت اعلی پروان که بین ٦٧درجه ٥٨دقیقه ٢٣ثانیه طول البلدشرقی و٣٥درجه ١٤دقیقه ١٥ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سکتازان : قریه ئیست بفاصله ١٤ کیلومتردرجنوبغرب قریهوزیرآباد درعلاقه حکومت کلان بلخمربوط ولایت مزار شریف که بین ٦٦درجه ٤٧ د قیقه ٥٨ثانیه طول البلد شرقی و٣٦درجه ٤٣ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

سکد : قریهئیست بفاصله ٦٤ کیلومتر درشمال تیگری درعلاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که ٧٠ درجه ١٨ دقیقه ٣٥ ثانیه طول البلد شرقی و٣٥ درجه ١٠ دقیقه ٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سکرزر : قریهئیست بفاصله ٢٣ کیلومتر درشمال مرکز منجان متصل دریای انجمن در علاقه منجان مربوط حکومتدرجه ٢ جرم متعلق حکومتاعلی بدخشان کهبین٧٠ درجه ٥١ دقیقه١٣ ثانیه طولالبلد شرقی و٣٦درجه ١٤ دقیقه ٢ثانیه عرضالبلد شمالی واقع است .

سکرسر : قلهئیستتخمین بارتفاع (٦٣٣١) متر درجنوب شرق خولدرچت در علاقه واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان کهبین ٧٤ درجه ١٤ دقیقه ٤٢ ثانیه طولالبلدشرقی و٣٦ درجه٥٣ دقیقه ٥٢ ثانیه عرضالبلد شمالی واقع است.

سکسر : دریائیست بفاصله ٣٥،٥ کیلومتر درجنوب غرب قلعه کنج درعلاقه نادعلی وبطرف جنوبغرب جریان دارد مربوط حکومت درجهاول چخا نسور متعلق حکومت اعلی فراه کهبین ٦١درجه٤٧ دقیقه ١٥ ثانیهطولالبلد شرقی و٣٠درجه ٥٦دقیقه ٣٤ ثانیه عرضالبلدشمالی واقعاست.

سکندر : قریه ئیست بفاصله ١٠،٥ کیلومتردرشرق قریهخوگیانی درعلاقهحکومت درجه٢ ارغستانمربوط ولایت قندهار کهبین ٦٦درجه ٣٩دقیقه ١٧ ثانیه طولالبلدشرقی و٣١درجه ٣٣دقیقه ٩ ثانیه عرضالبلدشمالی واقعاست .

سکندرآباد : قریه ئیست بفاصله ٧،٥ کیلومتر درشمال حیدر باجی درعلاقه موسی قلعهمربوط حکومت اعلی گرشك کهبین ٦٥درجه ٣ دقیقه ٢٣ثانیه طولالبلد شرقی و٣٢درجه ٢٦دقیقه ٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سکندرخان : قریهئیست بفاصله ٥٧ کیلومتر درشمال غرب خوگیانی متصل سر کیکهبطرف قندهار میرود در علاقهحکومت درجه ٢ ارغستان که بین ٦٦ درجه٤٤ دقیقه طول البلد شرقی و٣١ درجه ٣٨ دقیقه ٤٧ ثانیه عرضالبلد شمالی واقع است .

سکندرخیل : قریهئیستبفاصله ٥٤ کیلو متر درجنوب قریه علی خیل درعلاقه حکومت در جه ٢ جاجی مربوط ولایت جنوبی کهبین٦٩درجه ٥١دقیقه ٢٥ثانیه طولالبلدشرقیو٣٣درجه٥٣دقیقه٤٢ثانیهعرض البلد شمالی واقعاست .

سکندر- کلی: قریه‌ئیست بفاصله۴۴،۵ کیلومتر درجنوب مشرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق‌ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه ۲۶دقیقه ۳۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۹ دقیقه۵۶ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سك و ان : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر درشمال‌مرکز منجان متصل دریای منجان مربوط حکومت‌درجه۲ جرم متعلق‌حکومت اعلی بدخشان که‌بین۷۰درجه ۵۴دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۶ درجه ۱۰ دقیقه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سکوچه : شیله ئیست‌بفاصله ۶۰ کیلو متر در جنوب شرق تیواره درعلاقه حکومت کلان غورا ت مربوط ولایت هرات که‌بین۶۴درجه ۵۱ دقیقه ۶ثانیه طول البلدشرقی و۳۳ در جه ۲۳ د قیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سکه‌لك : چشمه نیست بفاصله۳۵،۵ کیلومتردرشمال‌غرب صالحان کاریزدرعلاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۳ درجه ۲۷ دقیقه ۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹ درجه ۴۲ د قیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سکه‌لك : کوتلی است بفاصله ۳۲ کیلومتر درشمال‌غرب صالحان کاریز به‌ارتفاع‌تخمین(۱۴۰۳) متردرعلاقه گرمسیرمربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین۶۳درجه۲۷ دقیقه ۲۶ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۲۹درجه ۴۰ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سکه‌لك : دریائیست‌بفاصله۶۳،۵ کیلومتردرشمال غرب‌صالحان کاریز وبطرف غرب جریان دارد در علاقه گرمسیرمربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۳درجه ۱۴ دقیقه ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹ درجه۴۵دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سکه‌لك قریش: موضعیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتردرشمال غرب صالحان کاریز درعلاقه‌گرمسیر مربوط حکومت اعلی‌گرشك که‌بین ۶۳ درجه ۲۹ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و۲۹درجه ۴۱ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سکی : تپه ئیست درجنوب غرب‌قریه جلدك درعلاقه ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان قلات متعلق ولایت قندهار که‌بین۶۶ درجه ۳۵ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ در جه ۴۸ دقیقه ۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سکی‌چاه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر درشمال قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین۶۷ درجه ۵۰دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۵۸دقیقه ۳۷ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سکی‌چل کوتل: کوتلی است بفاصله ۷۵ کیلومتر درشمال شرق قریه رخه درعلاقه پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین ۶۹ درجه ۵۹ دقیقه۲۵ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۱ دقیقه ۶ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

سگ لنی : قریه‌ئیست بفاصله ١٧،٥ کیلومتر درشمال‌غرب قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه ٢ ارغستان مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ٦٦درجه ٣٥ دقیقه ٢٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٣٥ دقیقه ٣٨ثانیه‌عرض البلد شمالی‌واقع است .

سگی : قریه‌ئیست بفاصله ٩،٥ کیلومتر درجنوب‌شرق قلعه‌اسد درعلاقه حکومت‌درجه ٣ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٥ درجه ٣٤دقیقه ٢٤ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٢ درجه ٢٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سلاتك خار : قریه‌ئیست بفاصله ١٦ کیلومتری‌شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که‌بین ٦٥درجه ٣٨ دقیقه ١١ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦درجه ٤٧دقیقه ٤١ ثانیه‌عرض البلد شمالی‌واقع است .

سلازه : نهربست بفاصله ٨،٤٥ کیلومتر درجنوب‌شرق اتمان که بدریای گومل میریزد در علاقه کتواز مربوط حکومت‌اعلی غزنی و بین ٦٩ درجه ٨ دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٢ درجه ٤ دقیقه ٣٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلامت : شیله‌ئیست بفاصله ٤٧ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ٢ ارغستان متعلق ولایت‌قندهار که بین ٦٧درجه ٢٢ دقیقه ٣١ ثانیه طول البلد شرقی و٣١ درجه ١٩دقیقه ٤٠ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلام‌خان : قریه‌ئیست بفاصله ٢٥ کیلومتر درجنوب غرب چهل خانه نزدیك دریای باغتو درعلاقه حکومت درجه٤ دهله مربوط ولایت‌قندهار که‌بین٦٦درجه ٥ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣٢ درجه ١دقیقه ٢٤ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع‌است .

سلام‌قلعه : قریه ئیست بفاصله ٥٣ کیلومتر درجنوب قلعه جلدك در علاقه حکومت درجه٤ ترنك جلدك مربوط حکومت کلان قلات متعلق ولایت قندهار که‌بین ٦٦ درجه ٤٥ دقیقه ٤٩ثانیه طول البلد شرقی و٣١درجه ٤٦دقیقه ٥٤ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سلاو دره : دره‌ئیست بفاصله٧٠،٥ کیلومتر درشمال قریه نیازی خیل امتداد آن طرف جنوب‌شرق درعلاقه الینگار متعلق حکومت کلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٧٠درجه ١٩ دقیقه ٢٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٤٧ دقیقه ٥٢ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلتك : قریه‌ئیست بفاصله١٨ کیلومتر درشرق‌قلعه‌چمکنی مربوط حکومت‌درجه٣چمکنی متعلق‌ولایت‌جنوبی که‌بین٦٩درجه ٥٤دقیقه ٥٥ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٤٥دقیقه ١٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلتك : قریه‌ئیست بفاصله ٢٢ کیلومتر درجنوب آقچه مربوط ولایت مزارشریف که بین ٦٦ درجه ٢٤دقیقه ١ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و٣٦ درجه١٥ دقیقه ٥٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

سلتك تنگی : تنگی ایست بفاصله ٢٠،٥ کیلومتر درجنوب شرقی قلعه چمکنی مربوط حکومت درجه ٣ چمکنی متعلق ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ٥٤ دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٤٣ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

سلج : قریه ئیست بفاصله ٢٠ کیلومتر درشمال غرب دهانه چاشت درعلاقه یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٦ درجه ٢١ دقیقه ٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٦ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

سل دوز : زیارتی است بفاصله ٧ کیلومتر درجنوب اندخوی نزدیك شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٥ درجه ٥ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٥٤ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

سلسله مزدك : کوهیست درجنوب اتمان درعلاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ٤٣ دقیقه ٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٦ دقیقه ٢٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلسله منجه : کوهیست درجنوب متون درعلاقه حکومت کلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ٥٣ دقیقه ٤٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٩ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

سلسله منجیر : کوهیست درجنوب شرق علی خیل درجنوب جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ٤٨ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٥٤ دقیقه ٣٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلطان : قریه ئیست بفاصله ٧٢،٥ کیلومتر درجنوب شرق قریه جلدك متصل سرك در علاقه حکومت درجه ٤ ترنك جلدك مربوط حکومت کلان قلات متعلق ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ٥٠ دقیقه ١٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٥١ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلطان آریق : قریه ئیست بفاصله ١٣ کیلومتر درغرب آقچه مربوط ولایت مزارشریف که بین ٦٦ درجه ١ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٥٦ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلطان باغ : قریه ئیست بفاصله ٥ کیلو متر در جنوب شرق قلعه ابراهیم زئی متصل سرك درعلاقه شلگر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦٨ درجه ٣١ دقیقه ٤١ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٢٠ دقیقه یك ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلطان بکواه : موضع ئیست بفاصله ٨٢ کیلومتر در جنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦٢ درجه ٥٦ دقیقه ٢٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ١٥ دقیقه ١٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلطان پنجی : قریه ئیست بفاصله ٥، ٦١ کیلومتر در غرب قلعه مشك نزدیك سرك درعلاقه حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٧ درجه ١ دقیقه ٥٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٢١ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلطان پور (علیا): قریه‌ئیست سرسبز بفاصله ۲،۵ کیلومتر درشمال شرق باولی مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود متعلق‌ولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۱۷دقیقه ۳۸ثانیه طول‌البلد شرقی‌و ۳۴درجه۲۴ دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است.

سلطان پور (سفلی): موضعیست مرکز حکومت درجه ۲ سرخرود ولایت مشرقی بین معبر عمومی جلال آباد و کابل ازراه گند مك. این محل متصل‌سلطان پورعلیابوده ومنطقه سرسبز وشاداب میبا شد و در ۱۳ کیلو متری جلال آباد و قوع دارد. درینجا علاوه بر بازار و دکاکین که داد وستدوخریدوفروش‌دران‌صورت‌می گیرد، باغ مشهوری که‌به‌نام‌باغ سلطان پور شهرت دارد ودر عصر اعلیحضرت امیرحبیب‌الله خان شهید به شکل زیبا و مرتبه دار احداث گردیده نیز وجود دارد، درین باغ‌چشمه‌ئی وجود دارد که‌دورادور آن‌غسل‌خانه‌های متعددی ساخته‌شده‌ودروسط غسل خانه‌ها حوضی تعمیر گردیده و خود چشمه دربین حوض قرار گرفته‌وازان درغسل خانه‌ها نیز آب جریان دارد. درماه حمل هرسال ویساك (مراسم مذهبی اهل‌هنود) نیز درین باغ بجا آورده میشود و اهل هنود ازهرولایت و حتی خارج مملکت درین مراسم اشتراك می نمایند. حدود اربعه: سلطانپور سفلی از طرف شرق بعلاقه چهار باغ «امرخیل، قلعه معروف صوادی وقلعه‌بابو» وازطرف‌غرب بعلاقه سلطانپور علیا که‌عبارت ازدندبر کت‌خان‌باشد وازطرف شمال بسیاه کوهیکه منطقه لغمان را ازسرخرودمنفصل می سازد متصل است. وازطرف جنوب بدشت لامزروع که‌سرخرودرا ازایالت علاقه داری چپرهار جدا ساخته، پیوسته میباشد. علاقه سلطانپور سفلی شکل‌مستطیلی‌رابخود گرفته، اهالی یك‌حصهٔ زیاد اراضی مزروعی خودرا ذریعه دریای‌سرخ آب که‌غربا وشرقا ازبین‌سرخ‌رود عبورمی کند آبیاری‌می کنند. و برخی‌دیگراراضی بواسطهٔ چشمه‌ها آبیاری میگردد. چون در یای سرخرود ازبین آن عبور می نماید ازینرو قراء مربوط بدوطرف دریا شمالا وجنوبا واقع بوده ومرد میکه بطرف جنوب دریای سرخ آب اقامت دارند عبارت‌اند ازساکنین قریه سلطا نپورسفلی، سیدان فولادی، وته پور، قلعه حاجی صاحب، مستی‌خیل، احمدزائی، ده‌بلو، وانهائیکه بطرف‌شمال دریا اندعبارت‌اندازمردم‌قلعه‌شاهی، بازید خیل ده‌ولیدعلیا وده‌ولید سفلی، امرخیل، بیماران، جملتاً تعداد نفوس مربوط قراء مذکور تقریباً به‌شش‌هزارنفر بالغ‌می گردد. اکثریت اهالی بزبان‌پشتو ویك‌عدهٔ کمی‌بفارسی تکلم مینمایند. واز جملهٔ قراءمذکورقلعه‌حاجی‌صاحب، مستی‌خیل ویك‌حصه‌شرق وجنوب‌شرقی‌سلطانپورسفلی‌وبیماران، ده‌ولید، امیرخیل‌وده‌بلو، بذریعهٔ آب چشمه ومتباقی آن‌بذریعهٔ آب‌دریای‌سرخاب آبیاری میشود. در موسم‌تابستان آب‌وهوای سلطانپور سفلی وقریه جات‌مربوط آن‌نسبت بدیگر علاقه‌جات سرخ‌رود گرم و مرطوب است یگانه علت آن وجود جنگل‌های مصنوعی و باغها و آب وافرو نباتات زیاد وچشمه‌سارهای آن میباشد. درموسم زمستان هوای آن قدری ملایم بوده و برای سکونت زمستانی مساعد است.

نباتات: چون قراء مربوط سلطانپورسفلی دربین حکومت‌محلی سرخرودمشرقی واقع گردیده‌لذا نباتات آن موافق به اقلیم آن میروید. یعنی نباتاتیکه درمنطقه گرم پیدامیشود درین‌جا بکثرت

نشوونما میکند.مهمترین حاصلات این‌محل راگندم،جو، جواری، نیشکر،ماش، پنبه وبرنج تشکیل میدهد. علاوه برپیداور مذکور درین حوزه باغهای اشجار مثمر نیز وجود دارد ، و عبارت از درختان‌انار ،توت، زردالو، الوچه ، شفتالو، نارنج، لیمو، ترنج، مالته، چکوتره، سنتره ، لوکات، بهی، بادام‌وغیره است. اشجار غیرمثمر این‌حوزه عبارت‌ازبید،چنار. گز، سرو،درخت‌رانگن ، تانده، شیشم، سفیدار، درخت‌تاغه ،مجنون بیدوغیره میباشد.نباتات وحشی علف و گیاهای ساقدارونیم‌ساق ازهرقبیل بصورت وافردیده می‌شود.علف‌حیوانات ،رشقه، شبدروموت به‌پیمانه زیاد کاشت میشود .

سبزیجات : درین حوزه هرگونه سبزیجات و جود دارد . این‌ترکاری‌ها بدودستهٔ ذیل میتوان تقسیم‌شد که‌عبارتست‌ازسبزیجات وترکاری‌های‌تابستانی وزمستانی :

الف : سبزیجات‌تابستانی: دونوع‌ترائی ،دونوع بامیا ،سه‌نوع کدو (کابلی،شیرکدو ، سرائی ویا درازکدو،) مرچ‌سرخ،بادنجان سوسنی ، بادنجان‌رومی، خرفه بسیار خوب وغیره میباشد .

ب- سبزیجات زمستانی:شلغم،ترب، زردك ویکنوع کچالوی‌پت‌داراست که‌مخصوص‌محله سلطانپور سفلی‌بوده وشایدتخم آن‌ازهندواردشده‌باشد. گذشته ازاراضی‌سلطانپور سفلی دردیگرنقاط ولایت مشرقی ودرخود حکومت سرخرودنیزازین کچالودیده‌شده‌است، پیاز، کلوله‌وسیر برگ، گندنه وپالك درهروقت‌سال درین‌منطقه تابستان وزمستان کاشت می‌شود .

نباتات روغندار : کوکنار،زغر، شرشم،آوری، پنبه ، کنجد وپنبه‌دانه نیز درین‌حوزه‌بصورت‌وافر زرع میشود .وازان درسوخت‌وتنویرخانها،اغذیه وخوراکهٔ‌حیوانات‌استفاده میشودوازجمله نباتات مفیده‌زلف‌عروس،بادیان،جوانی، خاکشیر،زوف که مردم آنرابارتنگ‌نام میدهند،زهرزنگی ، بته کاسنی،بنفشه،گاوزبان‌وپنیرك‌است ،

طیور و حیوانات : گاو، گوسفند ، بز، گاومیش ، شتر ، اسپ ، خر ، قچر ، خرگوش و حیوانات غیراهلی : گرگ، کفتار، خارپشتك، روباه، شغال وغیره است. طیور اهلی عبارت از مرغ خانگی، مرغابی ، قاز، کبك، فیل‌مرغ وطیور غیراهلی‌اقسام گنجشك، قراقوش، بودنه بلبل شاه، عندلیب، فاخته، قمری، میناء، غچی، هدهد، کبوتر، جل وغیره میباشد. درین‌محله مساجد زیادی وجود دارد ازجمله مسجد جامع سلطانپور سفلی که بدروازه شرقی ده کلان سلطانپور سفلی واقع است ازنقطهٔ‌نظر وسعت تعمیر وتجمع مسلمانان‌بسیار مهم‌استدراین مسجد دوالی‌سه هزارنفر گنجایش‌دارد. درین حوزه مزار اشخاص بزرگ‌همچو حضرت‌حاجی بابا وحضرت‌خواجه رب‌بابا وحضرت‌ملنگ‌بابا وسیدکاکوشاه جان‌آغا وحضرت آخندصاحب وسید چرخی‌جان آغا وحضرت شمس (رح) درقریه ملایم پور وحضرت الله‌نورشاه‌بابا ومزار حضرت میرصاحب جان آغا ومزارحضرت شهید حاجی‌صاحب ومزارحضرت شهید آغا(حضرت خان شیرین‌شهید)ومزارحضرت آخندباباجی‌صاحب درقریه‌میرخیل ومزارحضرت پیرسبز ولی‌صاحب‌درقریه ملایم پور وجود دارد.

اوضاع اقتصادی : اوضاع اقتصادی این حوزه متوسط بوده اکثر اهالی زمیندار واهل کسب اند وبدو کاندازی، زرگری، خیاطی، نجاری،معماری، آهنگری،بافندگی، باغبانی ،دهقانی،ماموریت

وغیره مشغولیت دارند. مردمان آن زحمت کش‌اند، تجارت این منطقه تجارت محلی بوده بادنجان سیاه‌ورومی، قندسیاه ومیوه‌جات را ازقبیل انگور، انار، زردالو، لوکات، نارنج، پیار، کلو له وسیر، لیمو چوب و غیره از یك‌جا بدیگرجا درخودولایت نقل‌نموده نفقه‌خودرا حاصل‌میدارند درموسم زمستان قندسیاه را که‌درین‌محیط به پیمانه زیاد حاصل می آید بکابل آورده به‌فروش میرسانند. درموسم بهار آلوچه، زردالو، نارنج، لیمو، بادنجان‌سیاه، بادنجان رومی ، پیاز و غیره ترکاریها را چون هوای این‌منطقه گرم واز کابل پیشتر میرسد ببازار های کابل میرسانند در قریه‌ده بلو،لنگی های ابریشمی سرشانه، لنگی‌های ابریشمی سر که میبافند باابریشم کاری هرات وچنداول کابل همسری کنند بافته شده ودر اکثر دوکانهای لنگی فروشان کابل و جوددارد، فعلا درخود قریه سلطا نپو رسفلی کار خانهای گادی سازی موجود است در کارخانه‌های مذکور گادی‌های نفیس رنگ‌وروغن شده‌وبادیهای آن‌دارای گلکاری‌های‌خوب وقشنگ‌میباشدواز چوب‌اعلی‌ومحکم‌شیشم‌ساخته‌می‌شود که‌از نقطهٔ‌نظر رنگ‌وروغن‌ومحکمی ودوام خوداز گادیهای کابل‌وپشاور گوی‌سبقت ربوده‌است،نسوان‌اینجا نیزدرفن گلدوزی،خامك بافی زردوزی بانسوان صاحب‌فن‌ولایت قندهار وولایت شمالی همسری دارند .

سلطان‌خان : قریه ئیست بفاصله ۱۰۰ کیلومتر درجنوب شرق قریه گل آباد درعلاقه گرمسیرمربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٣درجه ٤٩دقیقه ١١ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۰درجه ۳۱ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است .

سلطان‌خان‌قلعه: قریه ئیست‌بفاصله ٤ کیلومتر درجنوب شهر جلال آباد متصل سر کیکه بطرف جلال آباد میرود مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰ درجه ٢٦دقیقه ٥٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤ در جه ٢٤ دقیقه ١٢ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سلطان‌خیل : علاقه داری‌است درجه اول متعلق حکومتکلان کتواز درحوزهٔ حکومتکلان غزنی .

سلطان‌خیل : قریه‌ئیست‌بفاصله ٤٥،٥ کیلومتر درشمال شرق غزنی درعلاقه حکومت درجه ۲ وردك مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٨درجه ٣٨دقیقه ٢٧ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٥٢دقیقه ٥٧ ثانیه عرضا لبلد شمالی واقع است .

سلطان‌رباط : رباطی‌است بفاصله ٣٨ کیلومتر درجنوب‌قلعه پای کوتل درعلاقه‌دای کندی‌مربوط حکو متکلان دایزنگی ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٥٥دقیقه ٢٣ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ١١ دقیقه ٤٧ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سلطان‌روز : زیارتی است بفاصله ١٩ کیلو متر درشمال‌غرب‌مرغه درعلاقه شهرك مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین ٦٣درجه ٤٤دقیقه ٣٠ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ٢٠ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سلطان‌زئی : قریه ئیست بفاصله ٣٢ کیلومتر درشمال‌مشرق غفور کلی درعلاقه حکومت درجه‌اول سپین‌بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦درجه ٣١دقیقه ١٠ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ٥٨ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سلطان زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درشرق قلعهٔ چخانسور متصل رودخاص مربوط حکومت درجه‌اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۲درجه ۸دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۱۱دقیقه ٤۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلطان زید : قریه ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر درجنوب شرق شهرهرات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۲ درجه ۲۹دقیقه ۱ثانیه طول البلدشرقی و۳٤درجه ۱٤دقیقه ۳٦ ثانیه عرض البلدشمالی‌واقع است .

سلطان کور : قریهٔ ئیست بفاصله ۷٫۵ کیلومتر در جنوب شرق کنر مربوط حکومتکلان کنر ها متعلق ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ٥٦ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۳٥ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سلطان محمد : قریه‌ئیست بفاصله ۲٤ کیلومتر درجنوب شهر قندهار مربرط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ۳۷ دقیقه ۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲٥دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سلطان محمد : قریه ئیست بفاصله۱۱ کیلومتر درشمال قلعه بست درعلاقه‌نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ۲۱دقیقه ۱۸ ثانیه‌طول البلد شرقی و۳۱درجه ۳۳دقیقه ۱۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلطان محمد : قریه ئیست بفاصله۱ کیلومتر درغرب قلعه شیرآباد در علاقه حکو متکلان قلات مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ٥۸دقیقه ٥۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ٥۹ دقیقه ۲۹ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلطان محمد : زیارتیست بفاصله ۱٥٫٥ کیلومتر درشمال غرب قلعه سپین بولدك متصل سرکیکه بطرف قندهار میرود مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ۱٦دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۱درجه ٦دقیقه ۲۲ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

سلطان محمد : قریه ئیست بفاصله٦٤ کیلومتر درجنوب شرق قریه جلدك متصل سرك در علاقه ترنك وجلدك مربوط حکومت کلان‌قلات متعلق ولایت قندهار که بین٦٦درجه ٤۷دقیقه ۳۸ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ٤۸دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلطان محمد کلی: قریه ئیست‌بفاصله ۱۹ کیلومتر در شرق قلعه چمکنی‌مربوط حکومت‌درجه ۳ چمکنی ولایت‌جنوبی که‌بین ٦۹درجه ٥۷دقیقه ۱۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ٤۷ دقیقه ٤۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلطان نو : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درشمال قلعه سرکی خان درعلاقه معروف مربوط حکو مت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که‌بین ٦۷درجه ۳۸ دقیقه ۲۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۱۹ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلطانی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر درشرق یوسف خیل درعلاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۸درجه ۶۰دقیقه ۴۰ ثانیه طول البلدشرقی و۳۳درجه ۴۰دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلك دار : تپه‌ئیست‌درجنوب قلعه مندل در علاقه شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ در جه ۴۹ دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۴دقیقه ۲۶ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سلمه : موضعیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه مرغه درعلاقه شهرك مربوط حکو مت کلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۴۸دقیقه ۵۱ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۱ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سلمه : قـریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر درشمال‌غرب مرغه درعلاقه‌شهرك مربوط‌حکومت غورات ولایت هرات که‌بین۶۳درجه ۵۰دقیقه ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۰دقیقه ۲۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلواتو : کوتلیست بفاصلهٔ ۳۴،۵ کیلومتر درجنوب‌مشرق قلعه‌حمیدخان به‌ارتفاع‌تخمین (۱۸۱۶)متر درعلاقه حکومت‌درجه۳شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۱۳دقیقه ۳۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۳دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلواتو : موضعیست در ۵۴،۵ کیلومتری بوینه نقره (شو لگره) متعلق و لایت مزار شریف که بین ۶۷درجه ۲۶دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۱۸دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلواران : قریه‌ئیست بفاصله۴۵،۵ کیلومتردرشرق‌قلعه آقچه‌مربوط‌حکومت کلان‌شبرغان‌متعلق‌ولایت‌مزارشریف که‌بین۶۶درجه۳۰دقیقه۵۴ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۶درجه۵۶دقیقه۵۲ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

ساوچاه : چاهیست بفاصله ۷۷ کیلومتر درشمال‌غرب جلی‌جیل درعلاقه گرمسیر مربو حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۲درجه ۴۴دقیقه ۱۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه ۵۴دقیقه ۱۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سایم : قریه‌ئیست بفاصله ۴۱،۵ کیلو متر در شمال غرب قلعه قلات غلزائی مر بوط حکومت کلان قلات متعلق ولایت قندهار که‌بین ۶۶درجه ۲۸دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۲درجه ۱۱دقیقه۵۵ثانیه عرض البلد شما لی واقع است .

سلیمان : موضعیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب قلعه ابراهیم‌زئی درعلاقه شلگر حکو مت اعلی غزنی که‌بین ۶۸درجه ۳۵دقیقه ۲۶ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۱۸دقیقه ۳۳ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سلیمان(کوه): کوهای سلیمان عبارت از سلسه جبا لی است که اهمیت آن کمتر از کو های هند و کش نیست،ازسوات‌وسپین‌غر آغاز گردیده‌شمالا وجنوبا تادریای‌سوات میرسد دامنه‌های کوهای سلیمان

مسکن پشتونها است. این سلسله شامل سه حصه است حصهٔ اول که سرحد مشرقی آ ریانای کبیر راتشکیل می دهد واز جنوب غرب بشمال شرق امتداد دارد و به کوهای سلیمان غربی موسوم است و تخت سلیمان درهمین حصه واقع است یکی از قله هایش (کسی غر) از سطح بحر تخمینا (۳۴۷۷) متر ارتفاع دارد، حصه دوم آن عبارت است از کوهای که گوشه شمالی آن به سفید کوه ویاسپین غر وصل میشود، اکثر جبال ولایت جنوبی ووزیرستان ومسعود قسمت شمالی این کوه را تشکیل می دهد، شعبه داخلی این کوه که از گوشه شمالی پیوار تا انجام علاقه وزیر ومسعود امتداد دارد مستور از جنگل های سرسبز وانبوهی است که اقسام اشجار کوهی ازقبیل نشتر، بلوط . ارچه ، سرو، صنوبر، کاج، خنجك، بادام تلخ، شجرة الحیات، اقسام گل های کوهی ونباتات طبی رادارا است ،نشیب کوه سلیمان از سرحد افغانستان به جانب دریای اتك خاتمه می یابد . حصه سوم آن عبارت از کو های تیراست که بجانب غربی افتاده وسکونت گاه اقوام افریدی است .

سلیمان خیل : علاقه ئیست در حوزهٔ حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۳۰ قیقه ۲۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۶ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلیمان زی : قریه ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درجنوب قلعه ابراهیمزئی درعلاقه شلگر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۳۳ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۰ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلیم قلعه : قریه ئیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب غرب باولی درعلاقه سرخرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۲ دقیقه ۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۰ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلیمی : قریه ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درجنوب علی خیل مربوط حکومت درجه ۲ جاجی متعلق ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۳۷ دقیقه ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلیمی : قریه ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر درجنوب شرق شهرهرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۲۸ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۵ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سلین : میدانیست درجنوب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۳۲ دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۳ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض البلد شمالی و ۶۱ درجه ۴۰ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۱ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سمبه کاریز : قریه ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلو متر در علاقه حکومت در جه ۲ گلران مر بوط حکو مت کلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۴۵ دقیقه ۴۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۳ دقیقه ۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سمتك زنگلاو (سمتك‌خنگلاو) : کوهیست درجنوب غرریان مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٠درجه ٥٢ دقیه ٥٧ ثانیه طول البلد شرقی‌و ٣٤درجه ١٦دقیقه٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سم‌دره : قریه‌ئیست بفاصله ١٧،٥ کیلومتر درشمال‌شرق‌شهرفیض آباد درعلاقه حکومت اعلی بدخشان که‌بین ٧٠درجه٤١دقیقه ١٣ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٧درجه ٩ دقیقه٢٦ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

سم‌دلدل : موضعیست بفاصله ١٠،٥ کیلومتر بطرف جنوب چهار آسیاه درعلاقه حکومت‌درجه ٢ چهارد هی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٩درجه ٧دقیقه ٥٤ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٩ دقیقه ١٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

سمرچاك : قریه‌ئیست بفاصله ٤٥،٥ کیلومتر درشمال‌غرب شاه‌جوی نزدیك‌پای ارغنداب کوهستانی در علاقه حکومت درجه٣ دای‌چوپان مربوط حکومت کلان‌قلات ولایت قندهار که بین٦٧درجه ٥٠ دقیقه ١٨ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٥درجه ٣٧دقیقه ٤٠ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سمرقندیان : قلعه ئیست بفاصله ١٦،٥ کیلومتر در جنوب غرب قریه وزیر آباد در علاقه حکو مت کلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که‌بین٦٦درجه ٥٠دقیقه ٥ثانیه طول البلد شرقی و٣٦ در جه ٤١ دقیقه ١٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سمره‌دره : دره‌ئیست بفاصله ٧،٥ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سر کاری بامیان امتداد آن طرف شمال مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٧درجه ٥٣دقیقه ٢٤ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٤٩ دقیقه ٢٢ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سم زئی : قریه‌ئیست بفاصله ٣٠ کیلومتر درجنوب غرب قلعه حمیدخان درعلاقه شورابك ولایت قند هار که‌بین ٦٦درجه ٢٧ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٠درجه ١دقیقه١٠ثانیه‌عرض البلد شمالی‌واقع است .

سمغانی : کوتلیست بفاصلی ١٠،٥ کیلومتر درجنوب شرق باسول به‌ارتفاع تخمین ٥٢٣متر درعلاقه مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت‌مشرقی که‌بین ٧٠درجه ٥٦دقیقه ٥٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ١١دقیقه ٢٦ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سمك : قریه‌ئیست بفاصله١٦ کیلومتر درشمال قریه دولت‌یار در علاقه چخچران مربوط حکو مت کلان غورات متعلق‌ولایت هرات که‌بین ٦٥درجه ٤٨دقیقه ٥٩ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٤١دقیقه ٤٨ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سم کوه : کوهیست درشمال غرب گلران‌به‌ارتفاع تخمین١٢٨٥ متر مربوط حکومت کلان‌بادغیسات‌ولایت هرات که بین ٦١درجه ٢٤دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥درجه ١٣دقیقه ٣٨ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سمنان : قریه ئیست بفاصله ١٩ کیلومتر درجنوب‌شهر هرات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢درجه ٧دقیقه ٢٠ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ١١دقیقه ٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمنچی : قریه ئیست بفاصله ۲ کیلومتر درشمال غرب قریه شهبان درعلاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٤٦دقیقه ۳۰ثانیه طول البلدشرقی و۳۲ درجه ۸دقیقه ویك‌ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع‌است .

سمندان : قریه‌ئیست بفاصله ۲٦،٥ کیلومتر درشرق قلعه‌نو درعلاقه اندراب امتداد آن طرف غرب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که‌بین ٦۹درجه۲۹دقیقه ١٤ثانیه طول‌البلد شرقی‌و ۳٥درجه ۳٥ دقیقه ۲۳ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سمندان قلعه : قریه‌ئیست بفاصله ٤۳ کیلومتر درشرق بنو متصل دریای سمندان‌مربوط حکومت کلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که‌بین ٦۹درجه ۳۹دقیقه ٥٥ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰درجه ۳٦ د قیقه ٥٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سمندخان : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر درجنوب‌قلعه حمید خان‌درعلاقه‌حکومت‌درجه٤شورابك‌مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٦درجه ٤دقیقه ٥۰ثانیه طول البلد شرقی و۳۰درجه ۱۰ د قیقه ۲٤ عرض البلد شمالی وا قع است .

سمنگان(ایبك): حکومت کلانی‌است‌مربوط ولایت‌مزارشریف. سمنگان از نقطهٔ نظر مو قعیت‌طبیعی کنارمجرای وسطی رودخانه (خلم)درشمال تیغه عمومی هندو کش ودرمیان شاخه های فرعی کو های محلی بین ٦۸ درجه ٥دقیقه طول البلد شرقی و ۳٦ درجه ۱۲ دقیقه‌عرض‌البلد شمالی افتاده است بعبارت دیگر ایبك نه درمنطقه دشوار گذار کهستانی ونه درجلگه هموار باختر بلکه در وسط هر دو واقع است مسافه کابل‌الی‌سمنگان ٤۹۹ کیلومتر بوده و سمنگان از مرکز ولایت مزار شریف ۱۲۲ کیلو متر فاصله دارد وازین رهگذر ازنقطهٔ نظر آب‌وهوا و نباتات ممیزات هردو را واجد است بواسطه موقعیت مساعد جغرافیائی خود چه درزمان حال وچه در دوره‌های مختلف تاریخ همیشه روی یکی ازرا های مهم بلخ واقع‌شده‌است سدهندو کش رخ بطرف شمال یك‌عده تنگی هائی دارد مانند تنگی تاشقرغان تنگی شادیان وتنگی بلخ آب که هرکدام به مثا به در وازه جلگهٔ باختر تلقی شده میتواند (چنانچه درطی قرن گذشته هنوز هم در دهن تنگی تاشقرغان دروازه ئی نصب بود) تنگی تاشقرغان که‌عبارت ازتنگی (خلم) میباشد ذریعهٔ آب رود خانه خلم ایجاد شده که ازتنگی زندان برآمده از ایبك میگذرد به‌این ترتیب یك‌شاخهٔ (راه کلان) بامیان ازطریق (روئی) و(موئی) و (ایبك) و (خلم) به صفحات باختر منتهی میشد باظهور سرك جدید شکاری سمنگان اهمیت خود را از دست نداد بلکه بیشتر کسب شهرت کرده استسرك‌موترو شکاری بعد از پل خمری و د هنه غوری ورباطك به ایبك منتهی میشود و از اینجا به بعد خط راه قدیمی را تعقیب نمو ده به تنگی خلم منتهی میگردد ،هستهٔمرکزی ایبك تابیست سال قبل عبارت ازدهکدهٔ بزرگی بود باحصار خرابه وکاروان سرای که‌روی آن یادگار عمرانی یك دوقرن قبل بشمار میرفت وبازار نسبتاً پرجوشی داشت ویکی از منازل عمده کابل-مزار شریف ازطریق‌بامیان- تاشقرغان بشمار میرفت . طرح سرك شکاری و مفکورهٔ عمرانی،مرکز ایبك را

چند کیلومتر تغیر محل داده وایبك جدید درنو کیلومتری شمال آبدات قدیمهٔ بودائی این ناحیه واقع شده است . ارتفاع ایبك ازسطح بحر بیش از هزار متر است آب وهوای آن در تابستان نسبت به زمستان به سبب حراوت شدید باختر معتدل ودر نقاط منجمد هندو کش ملایم تر میباشد ایبك خیلی حاصل خیز است حبوبات ومیوهٔ فراوانی دارد ومخصوصا شفتا لوی آن قابل تعریف است آنچه اسباب شهرت ایبك ازنقطهٔ نظر سیاحت وجهانگردی شده مسئله آبدات قدیمهٔ بو دائی آنست که درعرف عوام بنام (تخت رستم) یادشده وازمرکز حکومت ایبك ۱۵۰۰ قدم مسافه دارد . واین جا کمی بشرح آن میپردازیم: قراریکه پیشتر ذکرشد ایبك (سمنگان) چه درزمان قدیم وچه امروز روی یکی ازراهای باختر اخذموقع نموده وبر علاوه موقعیت جغرا فیائی مانند بامیان ساختمان طبقات الارضی هم سبب شده است که پیروان بودائی این ناحیه آبداتی در آنجا تعمیر کنند . آبده مخصوص وممیزهٔ ایبك عبارت ازیك استوپهٔ بزرگی است که ازیك پارچه سنگ تراشیده شده ودر نوعیت وتناسب وبزرگی خودمانند هیکل عظیم بامیان درعالم بو دائی بی نظیر است بعقیدهٔ مؤسیو فوشه مفکورهٔ تراش استوپه ها در سنگ هرچند رواج داشته وتازگی ندارد ولی استوپه های هندی همه خورد و کوچك بوده ومعمولا در میان دیوار های معبدی محصور میباشد یعنی وقتیکه مهندسین میخواستند معبددردل سنگ تراش کنند از احجار وسط معبد استفاده کرده وآنرا بصورت استوپه درمی آوردند ولی استوپه ایبك عکس این قضیه است وتپهٔ سنگی ازچهار دورخود بواسطه جری تراش خورده وشکل استوپه بخود گرفته و آن جربهٔ دهلیز طواف مبدل گردیده است احاطه استو په سنگی ایبك (۸۰)متر و ارتفاع آن بیش ازده متر است وبالای آن ازهمان سنگ کوه اطاق کوچکی برای راهب منزوی تراشیده اند . کمی پایان تر بطرف شمال استوپه درداخل تپهٔ دیگری که شرقاً غرباً افتاده یك سلسله اطاق ها که مربوطات معبدی میباشد کنده شده ودهلیز طولانی همه را بهم وصل میکند واین محل تا سال های اخیر بصورت گندم گندم وطویله وحتی با زار استعمال میشد این سمو چ ها به شکل وتناسب مختلف عموما مدور کنده شده اند واین اولین سموچ ورسته مذکور بشکل مدور بوده وگنبد بیضوی شکل دارد که طول محوطه آن به ۱۰،۷۵متر میرسد و دروسط سقف آن گل نیلوفر بزرگ (هزار برگه) رخ بطرف زمین بازشده است واز آن عده زیادی نیلوفری کو چك دیگر پراگنده میبا شد در مقابل مدخل معبد درطاقی که ۳،۶۰ متر ارتفا ع و۳،۲۰ متر عرض و۹۵ سانتی متر عمق دارد هیکل بزرگ نشستهٔ بود اتعبیه شده بود که امروز از بین رفته است . سموچ دوم هم مدور وسموچ چهارمی که به تناسب اولی میبا شد مربع است وبعد از آن دسته ئی مرکب ازپنج سموچ دیگر آغازمیشود که کدام دارای طاق ها ورواق ها وهیکل های مختلفی بوده که بمرور زمان همه اش ناپدید شده است روی همر فته میتوان گفت که درایبك مفکوره عمران وتاسیس یك مرکز بودائی عرض راه سبب این همه آبادی های درون کوه شده بود . تپه ئی که شرح دادیم باسموچ های داخلی آن بصورت اصل معبد و استو په بزرگ سنگی استو په آن بشمار میرفته و لی قرار عقیده مو سیو فوشه این همه نقشه های آبادی بعللی که چندان رو شن نیست به پایه تکمیل نرسیده است و دانشمند

فرانسوی در میان علت ها که پدید شدن شقی در استو په و مردن اعانه دهنده را هم تند کار میدهد ظهور یفتلی ها را قطعی تر تلقی میکنند و به‌این حساب میتوان تخمین نمود که مسئله عمرانات بودائی ایبك درنیمه اول قرن پنج مسیحی متوقف گردیده است .
غیراز آبدات بودائی مرکز ایبك درگرد ونواح ومربوطات آن شواهد دیگری هم است که چیزی بصورت سموچ‌ها وچیزی‌هم بصورت تپه ها که هردو شواهد و بقایای آبادی های قدیمه پیش ازاسلام‌است دیده‌میشود یکی ازاین جاها امروز بنام (دره گز) یادمیشود که طرف شمال غرب ایبك نزدیك مجرای علیای بلخاب افتاده و (هیوان تسنگ) زائر چینی حین عبور از درهٔ بلخاب از محلی بنام (کی‌تچه Kie Tehe)یاد کرده است که‌فعلا همین درهٔ گز میباشد وده معبد بودائی‌را به‌آن‌جا نسبت‌داده است. محل‌دیگر عبارت ازرباطك میباشد که‌بین دهن‌غوری و ایبك واقع شده و٤٩ کیلومتر ازاولی و٣٦ کیلومتر ازدومی فاصله دارد دررباطك بقایای تپه هائیست که واضحا به آبادی هلی قدیمهٔاین قطعه دلالت‌میکند ومسکوکات کوشانی از آنجا پیدا شده ومیشود وازعمارات امیر عبدالرحمن‌خان هم بقایای قلعه و حصاری تاحال باقی مانده است در (انجیردره) که‌به ٣ کیلومتری شمال‌غرب رباطك واقع است هم آثار قلعه وآبادی پیش از اسلام مشهوراست در(سارباغ) و کوهی موسوم به(شاخ‌سفید) قلعه‌های کافری موجود است در (روئی وموئی) که‌از (ملا و دوآب شاه‌پسند) ازطریق خرم‌وسارباغ و درهٔ رندان به ایبك راهی رفته بقایای تصاویر منقوش ساسانی موجود است که‌بنام(دختر نوشیروان) شهرت‌دارد . پس‌باین‌ترتیب واضحا معلوم میشود که‌ایبك‌در دوره‌های‌بودائی تاریخ‌افغانستان ازنقطهٔ نظر آئین وصنعت مقام مهمی داشته ازیکطرف ازجلگه‌باختر وازجانب دیگر ازدره‌های هندوکش را هائی بدان‌منتهی روی‌همرفته ایبك‌مانند بامیان دردوطرف تودهٔ عظیم هندوکش نقطه‌ئی بودمهم‌وروی‌راه باختر وگندهارا که‌آئین وذوق صنعتی ارآنجاها به دوطرف هندوکش پراگنده‌میشد . ناگفته نماند که‌ایبك‌را بعضی‌مدققین دوره‌های اسلامی به اسم(سمنگان) هم یاد کرده اند یابعبارت دیگربعضی از مدققین سمنگان را ایبك تعبیر کرده اند .
حیوانات اهلی این‌منطقه ازین قبیل است : شتر ، اسپ ، خر ، گاو ، بز ، گوسفند ، و حیوانات وحشی آن‌پلنگ ، گرگ . آهو ، روباه ، شغال خرگوش ، خرس‌وخوك در بیشه‌ها وکوهها موجود است .
نباتات مفیده : ازقبیل هنگ ، زیره ، سرش ، بادیان ، جوانی ، زوف ، وغیره بصورت خود رو پیدا میشود،پیداوار زراعتی این حکومت کلان گندم،جو،جواری ، پنبه ، ارزن ، ماش ، نخود لوبیا ، مشنگ ، لبلبو ، زغر ، شرشم ، کنجد وغیره مثل خوبزه ، تربز ، پالك ، شلغم ، زردك کچالو نیز یافت میشود اشجار مثمرآن ازقبیل بادام ، پسته ، زردآلو ، انگور ، شفتالو ، گیلاس آلو بخارا وانجیر می‌باشد . اشجار غیرمثمر مثل ارچه ، سفیدار ، بید،بلوط ، سیاه چوب ، چنار پشه‌خانه وشنگ وغیره‌است .
نهرهای بزرگ و مشهور این منطقه : جوی کاریز ، جوی کهنه‌سمنگان،جوی‌ظهرابی ، جوی مرغان ، جوی کار وانسرای ، جوی چوغی و جوی دلخکی می باشد که این نهرها

تمام منطقه وسطی مربوط مرکز حکومتکلان را آبیاری مینمایند . حوزه سمنگان شرقا وغرباً بین دو کوه بشکل مستطیل واقع شده که بطرف شمال آن کوه «چفت» موازی بحوزهٔ سمنگان امتداددارد وبطرف غرب آن کوه دلخکی واقع است کوه دلخکی چون دارای چشمه سارهای زیاد است بنا بران بیشتر قسمت آن لـلمی کـا ر ی شده حاصـل خیزمیـباشد یك قسمت دیگر آن مالچر بوده بز و گوسفند و غیره دران تربیه‌میشود این کوه شاخه‌ئی‌ازتیربندتر کستان گفته می‌شود برعلاوه للمی کـاری جنگلات طبعی ازقبیل پسته وارچه وبلوط زیاددارد که تخمیناً ۸۰ فیصد محروقات منطقه ازجنگلات‌طبیعی وغیر مثمر آن حاصل می‌شود .

طیوراهلی ازقبیل:مرغ ، مرغابی ، طاؤس ، کبوتر و فیل مرغ بوده طیور وحشی آن‌مثل کبك کبوتر ،سی‌سی، کرگس ، زاغ ، عندلیب ، بودنه وغیره اقسام گنجشك هـا یافت می شود .

مزارات‌متبرکه : یکی بنام‌حضرت سلطان علیه‌الرحمه مشهور است که‌بفاصله تخمین ١٦ کیلو متر بطرف‌شمال‌مغرب سمنگان واقع ومرکز علاقهٔ آنجامی‌باشد زبان زدعام آنرا سلطان‌بایزید بستامی علیه‌الرحمه‌می‌خوانند لیکن تمسك تاریخی مثبت بدست نیست .زیارت بابه قمبر علیه‌الرحمه بسمت جنوب‌غرب بفاصله تخمیناً ۱۹ کیلومتر ازمرکز واقع بوده‌ودرناحیه قریبی آن یك‌مکتب دهاتی باسم بابه قمبر علیه‌الرحمه موجود میباشد . خواجه اسمعیل علیه‌الرحمه بسمت مشرقی شهر جدید سمنگان‌واقع است .زیارت‌خواجه برهان‌علیه‌الرحمه بفاصله تخمیناً یك کیلومتر بطرف مغرب شهر جدیدواقع‌است.همچنان دیگر زیارات مثل خواجه سنگور علیه‌الرحمه، ایبك نوجوان‌علیه‌الرحمه خواجه‌ترمتی‌علیه الرحمه ، خواجه نعلك علیه‌الرحمه وغیره میباشد .

مساجدجامع : یکی‌مسجدجامع شهر جدیدسمنگان که‌دروسط شهرواقع ودرسال ۱۳۱۵ بناء شده‌ودر سال ١٣٣٤ بد وجانب آن الحاقیه ضم‌شده‌است، دیگرمسجدجامع شهرقدیم است که بفاصله‌تخمین ۳ کیلومتر بطرف جنوب شرق شهرجدید واقع است . سوم مسجد جامع کهنه سمنگان بطرف شمال غرب شهرجدید بفاصله تخمین ٥ کیلو متر ازشهر جدید بطرف مشرق واقع است و چهارم مسجدجامع چرمگری وپنجم‌مسجدجامع ظهرابی که‌بسمت‌شمال‌شهر واقع‌اند موجود است .

روایات فو کـلوری : یکی‌ازافسانه‌های مروجه‌مخصوص‌این مردم قصه دیوزندان‌است . دیوزندان یك‌غاری است که‌بطرف‌مغرب شهر بفاصله ۳ کیلومترواقع‌شده ودهانهٔ این‌غار بشکل دائیره بوده وقطر دائیره آن‌تخمیناً به‌ده‌متر می‌رسدعمق آنراتابحال کسی بصورت صحیح معلوم نکرده است صحن داخلی آن بخوبی مشاهده شده نمیتواند . قصه می کـنند کـه‌درازمنهٔ قدیم دربین‌این غار دیوی بوده محبوس وبه‌نواحی قریب غار مذکور هیچ کس تردد کرده نمی‌توانست واز آن سبب آنرا دیو زندان می گویند کـدام ثبوت بدلیل وبرهان ندارند .

قصه دوم : اسم یك‌قریه‌سمنگان ظهرابی است دربین مردم قصه معروف وحتی اکثریه بطور یقین اظهار عقیده می کـنند که‌رستم پسرزال درهمین سمنگان آمده و دخترشاه سمنجان (سمنگانرا) عروسی کرده (چنانکه تخت رستم رانیز ازجملهٔ شاهکاریهای مذکور میشمارند) واز دواج

آنها پسری تولدشد که‌نام‌او سهراب ویا(صهراب) بوده وبه‌مرورزمان چون سهراب مذکور یك شخص قوی الجثه ونامورشد همان قریه راصهرابی گذاشتند لیکن بمرورزمان صهرابی تغیرشکل نموده بافزودی یك‌سر کش ظهرابی خوانده‌شد که‌امروز بهمین اسم یاد میشود وبراین‌قصه تقریبا همه مردم متفق‌الرای اند .

صنائع معروف‌محلی : که‌دربین مردم بیشتر مروج است قاقمه‌بافی ، گلیم بافی ، کرباس بافی ، خامك دوزی وغیره وظیفهٔ طبقهٔ اناث است‌درطبقه ذکور باندازهٔ کفایت کار محلی خویش تجاری ، معماری ، آهنگری ، مسگری ، دنبوره سازی رواج دارد، ازچدن دیگ ، قل ، هاون وسنگ های وزنی ریخته‌شده می‌شود .

حکومتکلان سمنگان شامل حکومت‌وعلاقه‌داری‌های ذیل‌است :

١ ـ حکومت درجه٢ خلم که‌علاقه‌داری درجه٣ کلدار بآن مربوط است .

٢ ـ علاقه‌داری حضرت سلطان .

٣ ـ حکومت درجه٢ دره‌صوف .

حکومتکلان سمنگان دارای مکاتب آتی میباشد .

الف مکاتب ابتدائی :

١ ـ مکتب ابتدائی سمنگان واقع شهر جدید سمنگان .

٢ ـ مکتب ابتدائی نمره ٢ سمنگان یاجوی زندان واقع قاضی کوت سمنگان .

٣ ـ مکتب دهاتی خلم واقع حکومت خلم سمنگان .

٤ ـ مکتب دهاتی خرم‌واقع ده‌اهل قریه خرم سمنگان .

ب ـ مکاتب دهاتی :

١ ـ مکتب‌دهاتی سارباغ

٢ ـ مکتب‌دهاتی‌مرکز دره‌صوف

٣ ـ مکتب ابتدائی‌صیادخلم .

٤ ـ مکتب‌ابتدائی بابه قمبر .

٥ ـ مکتب دهاتی حضرت سلطان .

همچنین ازمربوطات حکومتکلان‌سمنگان سه‌نفروکیل انتخاب‌وبمجلس‌شورای‌ملی‌فرستاده میشود که‌یکنفر وکیل‌سمنگان‌دومی‌وکیل‌حکومتی‌خلم‌وسومی‌وکیل اهالی‌حکومتی‌دره صوف میباشد.

سمورثانی : قریه‌ئیست بفاصله ٩ کیلومتر درغرب قلعه‌جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١درجه ٣٠ دقیقه ٤٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣١درجه ٤٢دقیقه ٣٢ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

سمولی : موضعی‌است بفاصله ١٨،٥ کیلومتر در جنوب شرق صالحان کاریز در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٣درجه ٥٤ دقیقه ٤٣ثانیه طول‌البلدشرقی و٢٩درجه ٢٨دقیقه ٢٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است درین موضع یك‌چاه آب‌نیزموجوداست.

سمنگیرو (زیدك): کوتلی است بفاصله ۳۳ کیلومتر در شمال غرب سدی گل به‌ارتفاع تخمین ۱۵۰۲ متر در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۱درجه ۱۸دقیه ۳۷ ثانیه طول البلدشرقی‌و ۳۵درجه ۳۸ دقیقه٤۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سموچ ملاعمر: کوهیست بطرف شمال‌غرب بتخاك به‌ارتفاع ۲٦۷۰مترمربوط‌حکومت‌درجه٤ بگرامی ولایت کابل که بین٦۹درجه۳۰دقیقه ۱٤ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه۳۲دقیقه۳٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است.

سموچ ملاعمر: قریه ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر بطرف جنوب‌شرق بتخاك مربوط ولایت کابل که‌بین ٦۹درجه ۲۹دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ درجه ۳۰ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

سمور: قریه‌ئیست‌بفاصله ٤ کیلومتر درجنوب غرب‌قلعه‌جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین٦۱درجه ۳٤ دقیقه۱٤ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ٤۱دقیقه۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سمولی: موضی است بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق صالحان کاریز در علاقه گر مسیر مربوط حکومت‌اعلی گرشك که‌بین٦۳درجه ۵٤دقیقه٤۲ ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۲۹درجه ۲۸دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است . درین‌موضع‌یك چاه آب هم‌موجوداست .

سمولی: کوهیست درجنوب شرق‌صالحان کاریزبه‌ارتفاع تخمین ۲۲۷۸متر در علاقه گر مسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦۳درجه ۵٦دقیقه ۱٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹ درجه ۲۹ دقیقه ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سمه‌ته: قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۹ کیلومتر درشمال غرب فیض آباد متصل دریای کوکچه در علاقه حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۲۵دقیقه ۱٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۱۰ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است ،

سمی گل گری: تپه‌ئیست درجنوب‌غرب‌قلعه جوین به‌ارتفاع تخمین۷۷۲متر مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۱ درجه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۹دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنبولاق: قریه‌ئیست بفاصله۲۹،۵ کیلومتر درجنوب قلعه‌مشك‌درعلاقه حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦۷درجه ٤۵دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۱ دقیقه ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنجان: قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۵ کیلومتر درشرق‌شهر جبل‌السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۸درجه ۲۲دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه۸دقیقه ٤۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سنج او: دریائیست‌بفاصله ٦٤،۵ کیلومتر درشمال غرب‌مرکز هرات در علاقه حکومت درجه‌اول انجیل مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۱درجه ۵٤دقیقه ٤٦ثانیه طول البلد شرقی و ۳٤ در جه ۲۹ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌و آب دریای مذکور به‌هری رود می‌ریزد

سنجت : دریائیست بفاصله ١٠٤ کیلومتر درشرق شین‌دند مربوط و لایت هرات که بین ٦٢درجه ٥٣ دقیقه ١٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٢١دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است . وآب آن بدریای نبایانك میریزد .

سنجت : قریه‌ئیست بفاصله ٨٠،٥ کیلومتر درشرق شیندند مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢درجه ٥٣دقیقه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه ٢٤دقیقه١٢ ثانیه‌عرض البلد شمالی‌واقع است .

سنجت : دریائیست بفاصله ٨٣،٥ کیلومتر درشمال غرب قلعه فرسی که‌بدریای سه درخت میریزد مربوط حکومت درجه اول شین‌دند ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ٣٣ دقیقه ٣١ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٣درجه٥١دقیقه ٣٦ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنجت : چشمه ئیست بفاصله ٥٤،٥ کیلومتر درشرق قلعه بالامرغاب مربوط حکومت کلان باد غیسات متعلق ولایت هرات که‌بین ٦٣درجه ٤٨دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣٠ دقیقه ٣٠ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سنجتك : قریه‌ئیست‌بفاصله ٤ کیلومتر درغرب غزنی مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین ٦٨درجه٢٣ دقیقه ٤٨ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٣درجه ٣٢دقیقه ٣٥ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سنجتك : قریه‌ئیست بفاصله ٥٣،٥ کیلو متر درجنوب شرق شهرهرات که‌بین ٦٢درجه ٣٦ دقیقه ٤٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه١٦دقیقه‌عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجتك تگاو : خرابه ئیست بفاصله٦،٥ کیلومتر درشرق‌قلعه‌نو درعلاقه حکومت کلان‌بادغیسات مربوط و لایت هرات که‌بین٦٣ درجه١٠ قیقه ٣٤ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه٥٦دقیقه ٣٧ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سنجتك دره : دره ئیست‌بفاصله٢٢ کیلومتردرجنوب شرق سرخ‌شهر امتداد آن طرف شمال‌شرق در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٧درجه ٥٤دقیقه ٧ثانیه‌طول‌البلد شرقی و ٣٥درجه ١٩دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنجتی : قریه‌ئیست‌بفاصله ٥٩ کیلومتر درشمال غرب مرکزهرات درعلاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین٦١در جه٥٤ دقیقه ٣٠ ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٤٠ د قیقه ٣٦ ثانیه عرض البلدشما لی واقع است .

سنجددره : دره ئیست بفاصله ٥١،٥ کیلومتر بطرف شمال غرب سربولی مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦٩ درجه ٨دقیقه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه٥٧ دقیقه ٢ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سنجدی : موضعیست بفاصله ٣٨ کیلومتر درشمال‌مرکز هرات درعلاقه حکومت درجه اول انجیل مر بوط و لایت هرات که بین ٦٢ درجه٣دقیقه ١٢ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤درجه ٣٦ د قیقه ٤٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنجر : موضعیست بفاصله ۱۸.۵ کیلومتر درجنوب ده تیتان درعلاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت‌هرات که‌بین ۶۳درجه ٤٤دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۳۷ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنجر تگاب : نهریست بفاصله ۲۶ کیلومتردرجنوب‌غرب‌ده‌تیتان وبه رود فراه میریزددرعلاقه حکومت کلان غورات‌مربوط ولایت‌هرات که‌بین۶۷درجه ٤۷دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳درجه ۳۱ دقیقه ۳٤ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

سنجروال : موضع است بفاصله ۱۶ کیلومتر درغرب شاه کرم درعلاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵درجه ۱۷دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه ۳۸ دقیقه ۱۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . درین موضع یك‌چاه آب هم وجوددارد .

سنجری : قریه‌ئیست بفاصله۱۵ کیلومتر درغرب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵ درجه ۳۳دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۳۷دقیقه ۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنداله : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درشمال سنگر درعلاقه جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۳۸دقیقه ۳٦ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۲٦ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سنداور : قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب غرب سلطان خیل درعلاقه وردك مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌بین٦۸درجه ۳۳ دقیقه ۱٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ٤۸دقیقه ۳٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سندراکیج : قریه‌ئیست بفاصله ٤۱ کیلومتر درجنوب خداخیل درعلاقه سارون خیل مربوط حکومت کلان کتواز متعلق حکومت اعلی‌غزنی که‌بین٦۸درجه ۳۸ دقیقه ۳٤ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲ درجه عرض البلدشمالی واقع است .

سندروار : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال قریه‌نیازی خیل در علاقه الینگار متعلق حکومت کلان لغمان مربوط ولایت‌مشرقی که‌بین۷۰درجه ۲۲ دقیقه ٤٦ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤ درجه ۵۳دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سندزئی : قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر درغرب قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه۲ ارغستان مربوط ولایت‌قندهار که‌بین٦٦ درجه ۳۱ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳٤دقیقه ۱۰ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سندکلی : قریه‌ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتری‌شیخ راضی متصل‌سرك درعلاقه حکومت درجه ۳ قرقین متعلق حکومت کلان‌شبرغان مربوط ولایت مزارشریف کهبین٦٦درجه ۲٤دقیقه ٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۱٤دقیقه ۳٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سندك : قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درشمال‌قریه چین درعلاقه حکومت کلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۳٤ دقیقه ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ٦ دقیقه ۳۰ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سندله : موضعیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر درجنوب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤درجه ٤۸ دقیقه ٤۷ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۱۳ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنزعلی کلی: قلعه‌ئیست بفاصله ۵۹ کیلومتر درجنوب‌شرق دوچینه درعلاقه حکومت کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بین ٦۹درجه ۳ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ٤۰ دقیقه ٤۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنزله : نهریست بفاصله ۷۱ کیلومتر درشمال شرق قلعه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦درجه ۱٤ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱ درجه ۱۷دقیقه ٤۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنسس : قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر درجنوب مشرق قلعه آقچه متعلق حکومت کلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦درجه ۲٦دقیقه ٤۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٦ درجه ٤۹ دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ : قلعه‌ئیست بفاصله ٤٤ کیلومتر درشمال‌غرب پای کوتل درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ۳۸دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٤ درجه ۲۸ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ : قریه‌ئیست بفاصله ٤۱،۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه لغدر درعلاقه حکومت درجه ۲ زمین داور مربوط حکومت‌اعلی گرشك که‌بین ۷۰درجه ۳٦دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۸ درجه۱۳دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سنگ آسمان: کوهیست درجنوب غرب پرجمان درعلاقه بکوا وخاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦۳درجه ۳٤دقیقه ٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۵۷ دقیقه ٤۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ اجل : کوهیست درجنوب‌شرق کرخ مربوط ولایت‌هرات که‌بین٦۲درجه ٤۹ دقیقه ۵٦ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۵دقیقه ٤۸ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگال : قریه‌ئیست درحکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ٦۵ درجه ۱ دقیقه ٦ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲٦ دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگان کوه: کوهیست درشرق تیواره بارتفاع تخمین۳۹٦۰ متر درعلاقه حکومت کلان غورات مربوط

ولایت هرات که بین ٦٤ درجه ٥٢ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٣١ دقیقه ٤٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگبر : قریه ئیست بفاصله ١٢،٥ کیلومتر درشمال انار دره متصل سرکیکه بطرف فراه میرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦١ درجه ٣٧ دقیقه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٥٢ دقیقه ٣٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگبر : قریه ئیست بفاصله ٢٨ کیلو متر درجنوب شرق گرشك در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٥١ دقیقه ١ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٤٦ دقیقه ٢٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگبر : قریه ئیست بفاصله ٣٢ کیلومتر درشمال غرب ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ٦٩ درجه ١٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٤ دقیقه ٢٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگبران : قریه ئیست بفاصله ١١،٥ کیلومتر درشمال شرق قریه بنو درعلاقه اندراب متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ٦٩ درجه ١٩ دقیقه ٣٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٣٨ دقیقه ٥٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ بست : قریه ئیست بفاصله ٢٧،٥ کیلومتر درغرب مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ٦١ درجه ٥٤ دقیقه ٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٢٢ دقیقه ٢٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ توپ : چشمه ئیست بفاصله ٧٢ کیلومتر درغرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٧ درجه ٥ دقیقه ٣٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٢٥ دقیقه ٤٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

سنگ تی : قریه ئیست بفاصله ٢٤ کیلو متر درشمال چاه آب در علاقه ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ٦٩ درجه ٥٠ دقیقه ٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٧ درجه ٣٥ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ تیور : قریه ئیست بفاصله ٣٥،٥ کیلومتر درغرب قریه شاه جوی درعلاقه حکومت درجه ٣ دای چوپان متعلق حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ٦٧ درجه ٧ دقیقه ٥٠ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٣٣ دقیقه ١١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگچارك : حکومت درجه اول مربوط حکومت کلان شبرغان و متعلق ولایت مزارشریف بوده تخمین بین خطوط د ٦٦ و ٦٦ درجه ٣١ و ٤٦ دقیقه ٣٤ و ٥٧ ثانیه طول البلد شرقی، د ٣٥ و ٣٦ درجه ٢٧ دقیقه و ٢٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است. حوزه این حکومتی سنگچهارك بسمت جنوب و بعضا شرق حکومتکلان شبرغان کائن و حدود آن شمالا به علاقه داری بلخاب و جنوبا بعلاقه کوهستانات سرپل شرقا بمربوطات حکومتکلان بلخ وغربا بعلاقه های مربوطهٔ حکومت اعلی میمنه ملحق ومحدود است . اینمنطقه

تماما کوهستان بوده زمین هموار دران کمتراست، دامان جبال وتپه‌های مجاور آن برای کشت للمی استعداد خوبی داشته، کشاورزان درمواقع وفور بارندگی مخصوصا از زراعت للمی اینحصه محصول کافی برمیدارند. آب وهوای ساحهٔ سنگچهارك معتدل بوده در مرکز وتگاب های آن ازبرج عقرب تاجوزا باران می‌بارد وازقوس الی حمل درمواضع کوهی آن برفباری ادامه دارد. درجهٔ حرارت دربرج جوزا الی اسد ازطرف‌روز بین ۱۸ – ۲۰ درجه سانتیگرید وبرودت دربروج جدی ودلو از۳۰ الی ۳۵ درجهٔ سانتیگرید تخمین میشود. باد شدیدوجود نداشته هوای آن بکلی نرم وخوشگوار میباشد. تکزار مرکز حکومت سنگچهارك که از حکومتکلان شبرغان (٦٩) کیلومتر مسافه دارد حاوی یك‌علاقه داری درجه ۳ بلخاب و (٧٦) قریه است که تخمینا شامل (٧٦٨٤) خانوار میباشد، قراء عمدهٔ آن حسب ذیل است :

قریهٔ تکزار، قریهٔ بهارك، قریهٔ شنو کند، قریهٔ قلماقی ، قریه فرشقان کلان، قریهٔ فرشقان میانه، قریهٔ فرشقان پشمك، قریهٔ لنگررضوانقل، قریه آق‌پی، قریهٔ چهل‌مرد، قریهٔ چهار روح، قریهٔپالـه، قریهٔ اسماعیل‌وشاهمرد، قریهٔ بولدیان، قریهٔمیرملك، قریهٔملکان، قریهٔاولمه، قریهٔ خاسار، قریهٔ اوزن سقال، قریهٔ غوریچی، قریهٔ کران، قریهٔ کوران، قریهٔقلعه‌چه، قریهٔ آبخور، قریه‌صیاد، قریهٔ آبدره، قریهٔ کاریز، قریهٔقطن‌مست، قریهٔشیخان، قریهٔیولتراب، قریهٔ آلتی‌بای، قریهٔالله‌غن، قریهٔشیرك یار، قریهٔ آق‌گنبد، قریهٔ لرك ایشانها، قریهٔ قلعهٔ کرنیل تاتار، قریهٔجمپان، قریهٔ چغدان، قریهٔ عرب‌بائی، قریهٔ ارچه‌تو، قریه خواجه سرخ، قریهٔ تاتار، قریه دوآبه، قریه لنگرباباقوزی، قریهٔ جلمان‌قلعه قریهٔ باغ اسحاق، قریهٔ سزای کلان، قریهٔ مردار قاق، قریهٔ لرك‌خوب آباد، قریهٔ سوزمه قلعه، قریهٔ سوزمه قلعهٔ ازبیگی ، قریهٔ گورکاب بالا، قریهٔ گورکاب پایان، قریهٔ تنزیل، قریهٔ چهاریك، قریهٔ چهارکنت، قریهٔلنگرشاه عبدالله، قریهٔ قزاق، قریهٔدرهٔ زمچی، قریهٔ دهك، قریهٔ اوقاف، قریهٔ تغایخواجه، قریهٔ تبر، قریهٔ دوتم، قریهٔوردك ریکلان، قریهٔ هزارهٔ ریکلان، قریهٔبلوچ، سوزمه‌قلعه، قریهٔ‌مرده،قریهٔمسجدسبز.قریهٔتربخانه،قریهٔزنجان، قریهٔگجوا،قریهٔمتفرقه قریهٔلرك-نوب آبادمهاجر، قریهٔ وردك‌های گذر، قریهٔ متفرقه. درقریهٔ تکزار یکباب‌مکتب بنام مکتب ابتدائیه سنگچهارك ، تاسیس واطفال تحت تعلیم وتربیه گرفته شده‌اند، مردم اینجااوزبك، تاجك، افغان وهزاره‌میباشند، پیشهٔ عمومی غالبا دهقانی وباغداری بوده مالدار درآنحصه کمتراست، پیداوار صنعتی آنها منحصر ببافت وتهیه برك، جل، جوال وگلیم هزارگی است، وکمی ازین‌قبیل چیز ها را از دایزنگی وهزاره جات دریافت نموده دیگر نوع رخت‌باب ومواد خو را که وقابل احتیاج را ازولایت مزارشریف وقطغن وارد مینمایند. منطقه سنگچهارك چون‌برای نشوونمای تك واشجار بادام وچارمغز خیلی مساعد است لذا باغهای انگوری ونخلستان‌چارمغز وبادام درهرجا عمومیت داشته باغداران بیشتر ازدیگر فوا که انگور را زیاد تربیه مینمایند وازمحصول اضافهٔ آن کشمش سبز وکشمش سرخ به پیمانهٔ زیاد تهیه وبایکمقدار بادام وچارمغز درولایت شمال وحتی مرکز کابل بغرض تجارت میفرستند. دیگر میوه ها ازقبیل : توت، زردآلو، قره آلو، سیب وناك هم پیدا یش دارد که‌صادرات آنها مهم نیست. خاك‌اینجا قابلیت‌تربیه انواع گلها ونباتات‌را دارد امابه‌نسبت قلت آب تنها گلهای پتونی وبرینه دربعضی جاها تربیه میشود وهم بعضی نباتات که‌خواص‌طبی

دارد در برخی ازمواضع میروید . اراضی آن بدوحصهٔ آبی وللمی منقسم میگردد، حصهٔ آبی آن تقریبا درحدود چهل ودوهزار جریب است که یکمقدار آن برای ترتیب باغهای انگوری وانواکه تخصیص یافته وحصهٔ دیگر که جهت زراعت للمی است درحدود (۱٦۰۰۰۰۰) یك‌ملیون وششصد هزار جریب تخمین میشود که زمین های زراعتی علاقه داری بلخاب ازین ارقام مستثنا است . پیداوار زراعتی اینجامنحصر به گندم، جو، زغر و کنجد میباشد که یکمقدار زغر و کنجد آن برای فروش بدیگرجاهاانتقال داده‌میشود درسنگچهارك‌دو کوه بزرگ بنام (کوه‌خواجه کویصاف و کوه خواجه کل صاف) وجود دارد که خیلی بلند و برف گیر بوده دامنهٔ آن بسلاسل کوه های بلخاب ، کشنده و کوه هستان های سر پل امتداد می‌یابد ، ازین دو کوه بزرگ کوه های متعدد دیگر منشعب گردیده که مشهور آن بنامهای ذیل یاد میشود : کوه دهك در موضع قریهٔ دهك ، کوه قریهٔ اوقاف ، کوه ده‌مردهٔ کوهی و غیره ، کوه قریهٔ شبو کند وغیره ، کوه‌چهار روح‌وسراب . کوه‌پاله کوهی ، کوه اولمه ، کوه خاسار وخاك‌دره کوه‌نوبخ مر، کوه قریهٔ ملك درموضع مورك ، کوه آبدره درین کوه‌ها اکثراً جنگل های انبوه پسته وارچه بنظر میرسد وتخمین ازیکهزار الی ده هزار جریب زمین کوهی آنرا ، از یکهزار اصله تایك‌ونیم ملیون اصله درخت پسته وارچه اشغال کرده است ، جنگل های مذکور اگر چه تحت انحصار دولت‌میباشد امابه‌نسبتی که اشجار آن بلند نبوده وازان کار پوشش‌خانه وغیره گرفته نمیشود وازطرفی محافظت‌درست بعمل‌نمی آید غالباً بمصرف محروقات اهالی‌میرسد. درکوهای مذکره علاوه برجنگل ها ونباتات‌طبی یکمقدارچکری ، رواش وسمارق پیدامیشود که‌بعد ازجمع وذخیرهٔ آن‌در بازار برای فروش می‌آرند . حیوانات وحشی که‌درین کوهاپیدا میشود عبارتست از : آهو ، گرگ ، پلنگ ، خرگوش ، روباه ، شغال ، پشك کوهی‌وغیره حیوانات اهلی آن ازقبیل ، اسپ ، گاو ، گوسفند ، بز، اشترومرکب میباشد، طیوراهلی تنها مرغ خانگی است. کوه خواجه کویصاف ازبزرگترین وبلندترین کوه های‌ولایت مزار شریف شمرده میشود ومزاری هم بنام مزار (خواجه کویصاف) درفراز کوه‌مذکور وجود دارد که اطراف آنرا درخت‌های پسته وارچه ودیگر اشجار وگلهای رنگارنگ کوهی احاطه نموده وچشمهٔ بزرگی که‌آب سرد وخوشگواری دارد ازبین سنگ‌های نزدیك زیارت خارج وبدره های آنجا سرازیر میشود ، ویك‌منظرهٔ زیبای کوهستانی‌را تشکیل میدهد ، درتابستان که‌موسم سرسبزی وخرمی‌این بشهٔ طبیعی‌است اهالی سنگچارك‌ودیگر مناطق دوردست بقصد زیارت وضمناً مشاهدهٔ آفتاب نهار عقب کوه مذکور بایك وضع دل‌آویز وتعجب آوری طلوع میکند درین موضع آمده بسواری اسپ های کوچك و کوه گرد خود درظرف چندین ساعت به کوه بالاشده‌شب در آنجا میمانند ، درپایان که‌نزدیك طلوع میباشد مردم آنجا ازذکور واناث وضو ساخته بعجز وزاری متوجه این منظره میشوند ، دراینوقت آفتاب بصورت یك‌قوس بسیار بزرگ ودرخشان طلوع نموده اشعهٔ زرین ولرزان خودرادرصخره‌های این کوه نثار میکند ، درسنگچهارك برای تفریح وتفرج‌اهالی‌یك‌باغ عمومی احداث گردیده علاوه بران چون‌این منطقهٔ کوهستانی است دارای تپه‌هاودره‌های خرم‌وشادابی‌بوده درایام بهارتماماً بقطعات پرگل وسرسبز وفرحت انگیزی

تبدیل‌شده ومردم از تماشای این‌مناظر مستفید وبهره اندوز میگردند . هکذا در (١١) کیلو متری مرکز سنگچهارك موضعی‌است که‌به‌(انگشت‌شاه) شهرت دارد،اینموضع بصورت یکدرهٔ قشنگ طبیعی ازسنگلاخ های کوه بوجود آمده وازدوسوراخ سنگی که‌چندین متر ارتفاع دارد بقدر دو آسیا آب مانند آبشاری بدامان این درهٔ سنگی بشدت ریخته قطرات صاف ومرواريد آسای آن هرطرف پاشان ونثار میگردد ، این نزهتگاه که محل تفریح ومیله جای ویك صیفیهٔ زیبای اهالی راتشکیل میدهد طرف توجه قرار گرفته از مرکز سنگچهارك سرك اساسی الی موضع (انگشت شاه) تمدید وجاهای مناسبی بودوباش اهالی وماًمورین تعمیر شده است که در تابستان همه‌روزه بالخاصه روزهای جمعه اکثر مردم در تماشای این‌صیفیهٔ زیبا اشتراك مینمایند .

چشمه سارهای دیگری که‌بعضاً اراضی مزروعی اینجا را آبیاری مینماید عبارتست از:(١) چشمهٔ انگشت شاه از کوه شبو کند، (٢) چشمهٔ خواجه‌سراب (٣) چشمهٔ خواجه نهان (٤) چشمه‌لنگر شاه عبدالله (٥) چشمهٔ ریکلان (٦) چشمهٔ کبود آب ویولتر دی (٧) چشمهٔ گرم آب (٨) چشمهٔ خواجه کو.یصاف‌علاوتا دریای کوچکی موسوم به دریای (کچن) ازعلاقهٔ کوهستانات سرپل دراینمنطقه جریان یافته قریه‌های جوی‌بهار، تل گورکاب، تنزیل‌وسوزمه قلعه متعاق‌سنگچهارك را آبیاری نموده پس‌ازطی یك یك‌مسافه بدریای سرپل می ریزد . مردم سنگچارك و علاقه داری بانخاب اکثرخوش قریحه و زنده دل بوده وبه‌سرودن‌اشعار وادبیات ملی علاقه‌دارند وازمناظرو نزهتگاهای‌طبیعی محظوظ شده بمیلهٔ‌و تفریح می‌پردازند،میله‌های‌ملی‌وهمیشه گی آنهارا دونوع ورزش تشکیل میدهد :اول اسپ دوانی وبز کشی که‌در فرازونشیب تپه‌ها ودره‌ها صورت میگیرد، دوم قشتی گیری و پهلوانی است که‌باوضع‌مخصوص همانجا اجرامیشود،زیارتهای‌مشهوری هم دراین‌منطقه موجوداست که‌اهالی بآنهااخلاص‌وارادت‌زیادی دارند وبنامهای‌ذیل‌موسوم‌میباشند : قدم جای حضرت شاه اولیأ موسوم به‌(انگشت‌شاه) در کوه قریه شبو کند ، مزار خواجه ابو عبیدهٔ جراح درمرکزحکومت سنگچهارك ، مزار میرهاشم‌درقریهٔ‌لنگررضوانقل ، مزارشاه‌عبدالله درقریهٔ لنگر شاه عبدالله ، مزاربابه‌دوست محمد درقریه ارچه‌تو ، مزار خواجه عبدالجبار درقریه فرشقان،مزار خواجه‌یوسف مهروی‌مشهور به(خواجه مراد بخش) درقریهٔ تگزار ، مزار قزل‌اولیأ درحصهٔ گزستان واقع درقریهٔ گورکاب بالای تپهٔ سرخ‌خاکی . از آثارتاریخی‌تنهادرقریهٔ قطن مست قلعه ایست که‌بنام (قلعهٔ قهقه) شهرت‌داردوازان‌جزبعضی آثار ریخته وپاشیدهٔ خشت پخته وسنگ‌های تهداب‌چیزی‌برجانمانده است ، ازوضع بناوپخته گی آن معلوم میشود که‌این قلعه در قدیم خیلی‌متین ومستحکم بوده‌است . ازمرکزحکومت سنگچهارك چندین سرك موتررو بطرف کشنده‌وانگشت‌شاه، تیرتغایخواجه وقریهٔ‌قطن‌مست کشیده‌شده، علاوه‌برین راه‌های‌متعددخصوصی وپیاده‌رو نیزز موجوداست که‌در تابستان بطرف علاقهٔ بلخاب ودیگر قریه‌ها وحکومات مجاور عبور ومرور ممکن بوده ودرایام زمستان وبارندگی این راها مسدود و تردد معطل میگردد .

در سنگچهارك علاوه برمدارس خصوصی یك‌باب مکتب‌ابتدائی ویکباب مکتب دهاتی ازطرف وزارت‌معارف دائر گردیده‌است . یکنفروکیل نیزازطرف اهالی‌سنگچارك انتخاب وبشورای‌ملی فرستاده میشود .

سنگ‌حصار : موضعیست بفاصله ۳۳ کیلومتر درجنوب شرق قریه خوگیانی درعلاقه کشکنخود مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۲۹دقیقه ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۲دقیقه ۱۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ‌خان : قریه‌ئیست بفاصله ۳۶ کیلومتر درشرق قریه رخه درعلاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۹درجه ۴۱دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۱۷ د قیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ دختر : قریه‌ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتردرغرب مرکزغوریان مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۲ دقیقه ۲۵ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۲۱دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سنگ دختر : کوهیست درشمال غرب‌مرکز غوریان به‌ارتفاع تخمین ۱۳۶۶ متر مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۵دقیقه ۲ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۲۶دقیقه ۸ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سنگ در : تنگی‌ئیست بفاصله۳۴ کیلومتر در جنوب قلعه پای کوتل درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۶ درجه ۳۸ دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ در جه ۱۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ‌در : قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلو متر درجنوب غرب جوزخیل درعلاقه خروار مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۴۴دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۸ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگر : قریه‌ئیست بفاصله۳۰،۵ کیلومتر درعلاقه جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۳۸ دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۲۴دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سنگر : قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر درغرب شاه جوی مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۷درجه ۲۱دقیقه ۱۷ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۲ درجه ۳۱ د قیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگر : کوهیست درجنوب غورك درعلاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴ درجه ۵۷دقیقه ۱۸ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۱درجه۵۱دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سنگر : قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلو متر در شمال شرق حکومتکلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۵۵دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۹ دقیقه ۲۲ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگر : چاهیست بفاصله ۷۸ کیلومتر درشمال غرب امام زاهد مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین ۶۰درجه ۴۸دقیقه ۴۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۲۹دقیقه ۲۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگرتپه : تپه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درغرب قلعه دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنهٔ که‌بین ٦٤درجه ٤٠دقیقه ۳۵ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٦ درجه ۲٦دقیقه ۲٦ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سنگرجاه : ریگستانیست درشمال‌غرب شاه کرم درعلاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه طول‌البلد شرقی و۲۹درجه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سنگرخیل : قریه‌ئیست‌بفاصله‌یك کیلومتر بطرف شرق قریه زاهدآباد درلوگر مربوط ولایت کابل که بین ٦۹درجه ۸دقیقه ۲۳ثانیه طول البلد شرقی و۳٤ درجه ۱٦ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگر دشت : دشتی‌است درجنوب شرق قلعه چهار برجك‌مربوط حکومت درجه اول چغانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ٦۲درجه ۳۰دقیقه طول‌البلد شرقی ۳۲ درجه ۷ دقیقه ٤۳ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سنگرسرای : قریه‌ئیست مرکز حکومت‌درجه اول کامه ولایت مشرقی . ازقلعهٔ‌حکومتی تخمیناً یك کیلومتر بعد مسافه دارد .

حیوانات اهلی وغیر اهلی : حیوانات اهلی این منطقه گاو، گوسفند ، بز، اسپ، مرکب، گاومیش، وغیره می باشد وازجمله حیوانات غیراهلی شغال به کثرت وجود داشته گرگ وخرس ندرتاً دیده می شود .

انواع نباتات : نباتات مفیده این منطقه عبارت از اسفرزه ، بارتنگ ، خاکشیر ، نعنا، بادیان جوانی وغیره می باشد که بطور دوا برای مریضان داده می شود .

پیداوار زراعتی : گندم. جو، جوا ری، برنج، نیشکر،عدس، ماش، پخته، کنجد ، کلول،هرهر، ارزن وغیره است که‌ازجمله گر وبرنج بدیگر ولایات ازین منطقه صادر می شود .

سبز یجات : از جمله سبز یجات مهم با دنجان رومی ، سوسنی ، شلغم، پالك‌پیاز، سیر، کدو ، ترائی خرفه، و غیره می باشد .

اشجارمیوه‌دار : عبا رت از درخت توت، تاك، انگور ، لوکات، زردالو، شفتالو، الوچه، بهی، انار، نارنج، انجیر ، سنجد، سیب نشپاتی‌وغیره‌می‌باشد .

اشجار غیرمثمر : ـ عبارت از درخت بید ، شیشم، چنار ، گز و غیره می باشد .

نهرهای بزرگ معروف : ـ منطقه کامه ذریعه یك‌نهر بزرگ که در حصه شمال‌غربی ازدریائی کنر ذریعهٔ یك‌بند بزرگ جداشده وبنام سربندشهرث دارد آبیاری می‌شود آب‌این نهر کلان تامسافه یکنیم هزارمتر جریان داشته بنام چاردهی یادمی‌شود بعد ازان به ۹ جوی بزرگ منقسم وازهرجوی آن شاخهای متعددی جداشده تمام‌منطقه کامه را آب کافی میدهد، هیچ وقت دریـن منطقه قحطی وکم‌آبی دیده نمیشو د . این خطه به‌نسبت اینکه آب فراوان

دارد دشت‌های لامزروع نداشته جلگه ها وزمین های لخزار به کثرت دیده می‌شود،معروف‌ترین آن جنگل لخ شیلام رعیتی‌است که ازقریه لنده بوچ شروع‌شده وتاآخرین حصه قریه گهیك طوالت دارد وجنگل لخ‌میرزا خیل نیز مشهور ترین جنگلات لخی کامه میباشد علاوه برآن جنگلهای لخی‌دیگر نیز درین منطقه وجوددارد که‌مال‌ومواشی درآن می چرند .

طیور اهلی وغیر اهلی : طیوراهلی این منطقه‌عبارت‌ازمرغ،فیل‌مرغ ، کیکر،قاز‌ومرغابی بوده وبه کثرت وجوددارد. مرغابی غیراهلی هم‌وجود دارد ومردم آن را شکار می کنند

مزارات معروف : مزار حاجی بابا که‌مرقد آن‌در قریه‌مرزاخیل‌واقع‌می باشد مزار تور آخندبابا که‌مرقدآن درقریه‌مر بوطه بازید خیل به کناردشت کوع‌واقع‌است ، مزارغاری بادشاه که‌مرقد آن درقریه کامهٔ خاص میباشد ، مزارلاس پلاس بابا وپیر اخلاص بابا که مرقد آن ها در قریه میرزا خیل وقوع دارند .

مساجد معروف : از جمله مساجدجامع ومعروف‌مسجد جامع سنگر سرای‌میباشد که‌طلاب‌مکتب سنگر سرای درآن تدریس میشوند .

اوضاع اقتصادی واجتماعی : پیشه اهالی این‌منطقه طور عموم زمین داری بوده خوراکه و پوشاکه بسیط‌بوده معذالك مهمان نواز اند وبامسافرین معاونت زیاد میکنند اشخاص بی وطن و مسافر به‌جای وحجره هر کسیکه برخورده داخل شود نان و بستره طورمفت ورایگان ازطرف صاحب حجره وقلعه برایشان داده می‌شود . عدهٔ کمی از اهالی به‌دوکانداری وتجارت وبرخی به‌کسب بافنده گی مشغو لیت دارند چنانچه بافت تکه ولنگی نخی و سندی قریه ناله وسنگر سرای تایك‌اندازه شهرت دارد تعداد مردم تجار نسبت به‌وسعت‌این محیط خیلی کم است اما درموسم خزان وزمستان‌مردم دهات منطقه کامه به‌تجارت قند سیاه می‌پردازند . درین‌موضع علاوه برمدارس‌خصوصی یك‌باب مکتب‌ابتدائی نیز دایراست .

مرده داری :- و قتیکه یکنفر می میرد خواه مردباشد ویازن صغیرباشد یاکبیر به خویش وقوم دوست ورفیق اهالی قرب وجوار اطلاع‌میدهند، مردم‌بسیاری زن ومرد در مرده خانه جمع شده به‌صیغه خیرات گاو گوسفند ذبح نموده به‌مردم نان میدهند . تعداد خانه های‌حوزه سنگرسرای طورتخمینی به‌سه‌هزار میرسد .

سنگ‌رو : موضعیست بفاصله ۲۳ کیلومتر درعلاقه حکومت کلان بادغیسات‌مربوط ولایت هرات که بین ۶۲درجه ۵۴دقیقه۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۴درجه ۵۸ دقیقه ۴۰ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع‌است

سنگ‌رو : قریه‌ئیست بفاصله۴۸ کیلومتر در غرب هرات درعلاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که‌بین۶۲درجه ۶ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۴درجه۴۲دقیقه۲۴ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سنگره : قریه‌ئیست بفاصله۵۳،۵ کیلومتر درشمال شرق قریه خوگیانی درعلاقه کشك نخود مربوط ولایت ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۱۷دقیقه ۵۵ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۷ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ‌زرد : قریه ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه‌اعل در علاقه لمل سر جنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ۳ دقیقه٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ۳۵ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ‌زرد : قریه ئیست بفاصله ٤۰،۵ کیلومتر درجنوب شهرمیمنه متصل سر کیکه بطرف شهر میمنه میرود مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ٦٤درجه ٤٩دقیقه ۲ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۳٦ دقیقه یك‌ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است ،

سنگ‌زردتگاب:شیله ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر درشمال قریه فارسی وبه‌نهر کیچ میریزد درعلاقه سه‌درخت مربوط حکومت درجه‌اول شین‌ند متعلق ولایت هرات که‌بین ٦۳درجه ۲دقیقه ٤۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه ۵۱ دقیقه۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ‌زئی : قریه ئیست بفاصله۳۸ کیلومتر درجنوب غرب قریه‌خوگیانی درعلاقه ارغستان‌مربوط ولایت قندهار که‌بین٦٦درجه ۸دقیقه ٥٤ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۹دقیقه ٥٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگستان : قریه ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب شین‌ند مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۷دقیقه ٤۰ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۷دقیقه ۳٤ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ‌سلخ : قریه‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب قلعه سنگ ماشه‌درعلاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦۷درجه ٤ دقیقه ۱۲ثانیه‌طول البلد شرقی و۳۳درجه ۹ دقیقه٤۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ‌سوراخ : قریه ئیست بفاصله ٥٦ کیلومتر درشرق قریه حوض میرداود درعلاقه گذره مربوط ولایت هرات که‌بین٦۲درجه ٤۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۹ دقیقه ۱ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سنگ‌سوراخ : قریه‌ئیست بفاصله۲۱ کیلومتر بطرف جنوب پلخمری موبوط ولایت قطغن که‌بین٦۸درجه ٤۷دقیقه ۲۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵ درجه ٤٦ دقیقه ۱۵ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سنگ‌سوراخ: موضعیست بفاصله ۱۸ کیلومتردرشرق‌تیواره درعلاقه حکومت کلان غورات متعلق ولایت‌هرات که‌بین ٦٤درجه ۳٤دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه۳۱دقیقه۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ‌شانده : موضعیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر درجنوب قلعه‌مشك‌مربوط حکومت کلان دایزنگی‌متعلق‌ولایت کابل که‌بین ٦۷درجه٤۳دقیقه ۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱٦ دقیقه٤٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ‌شبر : کوتلی است بفاصله ٥۲ کیلومتر درجنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین٦۸درجه۹دقیقه ٤۱ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه۵۳دقیقه۱٤ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

سنگ غلطان : موضعیست بفاصله ۳۹ کیلومتر درشرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲درجه ۳۲ دقیقه ۱۱ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۲ دقیقه ۴۳ثانیه عرض البلدشمالی واقع‌است .

سنگ کوتل : کوتلیست بفاصله ۵۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات به ارتفاع تخمین ۱۵۷۵ متر در علاقه حکومت درجه اول‌انجیل ولایت‌هرات که‌بین ۶۱درجه ۵۴ دقیقه ۲۵ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴درجه ۵۴دقیقه ۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ کوتل : کوتلیست بفاصله ۲۷ کیلومتر درشمال‌غرب مرکز هرات درعلاقه حکومت درجه‌اول انجیل‌مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۱درجه ۵۸ دقیقه ۴۹ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۷ دقیقه ۲۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ گده گردن: کوهیست در جنوب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ۶۴ درجه ۴۸ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی و۳۵درجه ۲۵دقیقه۴۴ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سنگلاخ : کوهیست در علاقه بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۸درجه ۲۱ دقیقه ۱۲ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۴ دقیقه ۴۴ثانیه عرض البلد شمالی و ۶۸ درجه ۴۹دقیقه ۱۸ثانیه طول البلدشرقی و۳۴درجه ۳۹دقیقه ۱۲ثانیه عرض البلدشمالی واقع‌است .

سنگلاخ : موضعیست بفاصلهٔ ۵۳ کیلومتردرشمال‌خلم‌مربوط‌حکومت کلان‌سمنگان‌متعلق‌ولایت‌مزارشریف که بین ۶۷درجه۲۹دقیقه۸ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۷درجه۳۹ دقیقه۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است.

سنگ لچ : کوتلیست بفاصله ۴۵ کیلومتر درشمال قریه دروچ‌بارتفاع‌تخمین ۴۰۰۰ متردرعلاقه حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۴۳دقیقه ۱۱ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۸درجه ۱۳دقیقه۱۲ ثانیه عرض ا لبلد شمالی‌واقع‌است .

سنگ لچ : قریه‌ئیست‌بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر درجنوب زیباك مربوط حکومت اعلی بد خشان که بین ۷۱ درجه ۱۲دقیقه ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۱۸دقیقه ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ لچ : دریائیست‌بفاصله۵۹،۵ کیلومتردرجنوب‌غرب‌زیباك مربوط حکومت‌اعلی‌بدخشان که‌بین ۷۱درجه ۲۱دقیقه ۳۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۳۲دقیقه ۳۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ لچ : نهریست‌بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر درشمال‌شرق منجان متعلق‌حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین۷۱درجه ۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۶ درجه ۱۲ دقیقه ۴۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ لشم : موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب خنجان متعلق ولایت‌قطغن که‌بین ۶۸ درجه ۵۵دقیقه ۲۴ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۳۱دقیقه ۴۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سنگ ماشه : قریه ئیست مرکز حکومت درجه۳ جاغوری مربوط حکو مت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۷ دقیقه ۱۷ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۱۵ دقیقه ۳۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است

پیدا وار زراعتی سنگ ماشه‌عبارة است از: گندم، جومشنگ ،باقله بمقدار کم) ، نخود، شاخل اشجار بی ثمر آن‌عبارة ازچنار،بید،واشجارمثمر آن‌درخت زردالو ، درخت آلو ، درخت شفتالو درخت سیب (به‌تعداد کم) درخت بادام ودرخت توت‌است . صنائع مروجه این قریه بافت جوراب مردانه ، جاکت ، بنیان ، برك و شال‌بوده صنعت نقره کاری و سواد کاری هم رائج است ، بیل ، کدال ، تبر ، داس وغیره افزار دهقانی‌را هم میسازند . پیشه مردم غالباً بزراعت و بعضاً دکانداری میباشد . ازحیوانات ، گاو، گوسفند ، مرکب ، بز وبه‌تعداد قلیلی اسپ وجود دارد ازطیور ، کبك، مرغابی، ومرغ خانگی یافت‌میشود ، اهالی سنگ ماشه، هزاره میباشند . یکباب مکتب ابتدائی رسمی هم‌درین جادائر گردیده است . علاوه‌برین‌درمساجدنیزتعلیم کتب متداوله وآموختن‌خط و کتابت‌معمول‌است .

سنگ مزار : قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب زرنی کوهستانی در علاقه بکوا وخاشرود مربوط حکومت اعلی‌فراه که‌بین۶۴درجه ۱۶دقیقه ۳۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۸درجه ۸دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سنگ نگاه : موضعیست بفاصله ۵۷ کیلومتر درشمال‌غرب قلعه قلات‌غلزائی‌مربوط ولایت قندهار که‌بین۶۶درجه ۳۷دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۲۸دقیقه۴۹ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنگ نوشت : راهیست درشمال‌غرب قریه گلران که‌بطرف‌چشمه سنگ‌نوشته‌میرود در حکومت کلان‌بادغیسات متعلق‌ولایت‌هرات که‌بین ۶۱درجه‌طول البلدشرقی و۳۵درجه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ نوشته : موضعی است برسر راه جاده عمومی کابل ولوگر وولایت جنوبی که در جنوب شهر کابل بفاصله تقریبا (۱۳) کیلومتر بین قریه بینی حصار وچهار آسیاب واقع‌است . موضع‌مذکور در میان دره‌ئی کنار دریای لوگر قرار گرفته وروبطرف لوگر درسمت‌چپ این موضع بد یگر ساحل دریا کوه بلندی بنام « کوه شاخ برنتی » کائن میباشد و جه تسمیه آن فولکلوری است که تاکنون سرزبان اهالی کابل متداول میباشد .میگویند درین‌موضع برروی خرسنگ بزرگی نوشته شده‌بود که : (مامردانی هستیم که فی‌روپیه دوازده سیر گندم‌است ومازن‌های خود را نگهداشتیم.) ولی اکنون ازین نوشته اثری نیست . بالفرض‌وجود این‌نوشته حقیقت داشته وباری موجود بوده است ، گویا قیمتی زیادی را نشان میدهد . درگردونواحی این‌موضع بفواصل دور ونزدیك قریهٔ ولایتی قریه سا کها وقریه چهار آسیاب واقع میباشد .

سنگنه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر درشمال‌شرق قریه‌رخه متصل دریای‌پنجشیر مربوط حکومت‌اعلی پروان که‌بین۶۹درجه ۳۶دقیقه ۴۰ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۰درجه ۲۳دقیقه۵ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع‌است.این‌قریه‌درحکومت درجه(۳) پنجشیرواقع گردیده ، سرك‌پیاده‌رویکه‌بجانب‌قطغن‌می‌رود ازبین آن‌می گذرد ، دریای کلان پنجشیراز ناحیهٔ شرقی آن عبور می کند ، پیداوار سردرختی آن توت ، زردالو، سیب وانگورمی باشد ،پیداوار زمینی آن گندم ، جو ، جواری ، باقلی، ماش ، شرشم وشبدر می‌باشد ، حیوانات اهلی آن گاو، گوسفند (گدی) ، بز، مرکب واسپ است،پیشهٔ

این مردم ، زراعت ، مالداری وتجارت‌می باشد ،آب وهوای آن در تابستان و بهار معتدل و در زمستان سردمی باشد .

سنگو : قریه‌ئیست بفاصله۱۹ کیلومتر بطرف جنوب‌شرق سرای‌خواجه درحوزه حکومت کلان کوهد امن مربوط ولایت کابل که‌بین۶۹درجه ۱۳دقیقه ۳۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴درجه ۴۳دقیقه ۴۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگوخیل : موضعیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درجنوب قریه باسول درعلاقه مهمند دره مربوط حکومت کلان شنوار متعلق ولایت مشرقی که‌بین۷۰درجه ۴۹ دقیقه ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۹دقیقه ۳۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگه‌بر : قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر درغرب قلعه کانسی نزدیک‌دریای هریرود در علاقه چخچران مربوط حکومت کلان غورات متعلق ولایت هرات که‌بین ۶۶درجه ۵دقیقه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۰دقیقه ۷ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سنگ‌هیبت : کوتلیست بفاصلهٔ ۳ کیلو متر در شرق نهربن متعلق حکومت کلان پلخمری مربوط ولا یت قطغن که‌بین ۶۹درجه ۵ دقیقه ۴۶ثانیه طول البلد شر قی و۳۶درجه ۴ دقیقه ۲۷ثانیهٔ عرض البلد شمالی وا قع أست .

سنگی : قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر درجنوب قلعه اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۸درجه ۱۱دقیقه ۱۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۱۰دقیقه ۳۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ‌یخ : کوهیست درغرب سلطان رباط درعلاقه دای کندی‌مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق‌ولایت کابل که‌بین۶۶ درجه ۴۲دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۱۰دقیقه ۴۳ ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

سنگیر : قریه‌ئیست بفاصله۵،۵ کیلومتر درجنوب زیارت شاه مقصود درعلاقهٔ حکومت درجه۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که‌بین۶۵درجه ۲۶دقیقه ۵۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۵۶دقیقه ۱۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگین : قریهٔ کوچکی‌است به‌سمت‌جنوب مشرق‌رخه‌ومربوط بحکومت درجه(۳) پنجشیر می‌باشد ، اطراف آن‌را کوه احاطه کرده ، کوهای آن‌از بلوت ودیگراقسام نباتات واشجار کوهی مملو است که درمحروقات ازانها کار گرفته میشود،پیشهٔ مردم‌آن اکثراً تجارت‌چوب کوهی وزغال‌است که که‌ذریعه مرکب‌ها حمل نموده دربازار رخه بفروش میرسانند ، حاصلات سر درختی‌آن توت ، زردالو ، انگور وچارمغزاست . حاصلات زمینی آن گندم ، جو،جواری ، باقلی وشبدر می‌باشد حیوانات اهلی‌آن گاو ، گوسفند (گدی) بزومر کب‌میباشد،حیوانات وحشی آن گرگ وروباه میباشد سبزیجات کوهی ازقبیل شری، سوهان ، زیره وپیاز کوهی درکوهای آن پیدا می‌شود . نباتات طبی ازنوع درونه، کنوچه، زردسرك هم‌در کوهای آن موجوداست که‌درادویه وطنی از آنها کار می گیرند .

سنگین : موضعیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه شهبان در علاقه نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجه ٥٠ دقیقه ٣٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٣ دقیقه ٢١ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است

سنگینك : رودیست بفاصله ٤٨ کیلومتر در شمال قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که تخمین بین ٦٤ درجه ٥١ دقیقه ٣٧ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٤٨ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع و آب رود مذکور به‌رود موسی قلعه میریزد .

سنگینه : قریه ئیست بفاصله ٣٧ کیلومتر در جنوب جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ٧٠ درجه ٢٠ دقیقه ١٤ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ١٤ دقیقه ٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنلاب : قریه ئیست بفاصله ۱٦،٥ کیلومتر در شرق نهرین مربوط حکومت کلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ٦٩ درجه ١٦ دقیقه ١٩ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٤ دقیقه ٤٠ ثانیه عرض البلد شمالی شمالی واقع است .

سنو گان : خرابه‌ئیست بفاصله ١٤ کیلومتر در جنوب قلعه شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ٦٢ درجه ١٠ دقیقه ٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ١٢ دقیقه ٢٣ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنی پنج : قریه ئیست بفاصله ۱۰،٥ کیلومتر در غرب قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ٦٨ درجه ٤٤ دقیقه ٣٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٤٤ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سنین : قریه ئیست بفاصله ٤٥ کیلو متر در سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ٧٣ درجه ٣ ١٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٦ دقیقه و ٢٩ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوادخیل : قریه ئیست بفاصله ٣٦،٥ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سر کاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦٧ درجه ٢٨ دقیقه ٢٧ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٣٧ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوادخیل : قریه‌ئیست بفاصله ٥،٥ کیلومتر در جنوب شرق قریه شاه‌جری مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار که بین ٦٧ درجه ٢٧ دقیقه ٥٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٢٩ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوارغار : کوهیست در جنوب قریه باره خیل به‌ارتفاع تخمین ٢٥١٤ متر در علاقه حکومت کلان کتواز مربوط حکومت کلان غزنی که بین ٦٧ درجه ٤٧ دقیقه ١٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣١ درجه ٥٠ دقیقه ٣٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوباغ : قریه‌ئیست بفاصله ٣٢ کیلومتری میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ٦٤ درجه ٥٠ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٥ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سو به قلعه : قریه ئیست بفاصله ١٢ کیلومتر در شمال شرق شبرغان مربوط مزارشریف که بین ٦٥ درجه ٤٩ دقیقه ٣٧ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦ درجه ٤٢ دقیقه ٢٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوجه تنگی : قریه ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب شرق کنر مربوط حکومت کلان کنر ها متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه ۵۷ دقیقه۳۶ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۴ درجه ۳۵ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوجه کوتل : قریه ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب مشرق ده‌تیتان در علاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۳درجه ۵۵ دقیقه ٤۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۳۹ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوخته : قریه ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر درجنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵ درجه٤٦ دقیقه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه ۲۳ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوخته‌تگاب: نهریست بفاصله۱۲٦،۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه‌آق گنبد درعلاقه چخچران مربوط حکومت کلان غورات متعلق ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ۵۷دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۸ دقیقه ٤۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سوخته‌ثانی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۳ کیلومتر درجنوب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦۵درجه٤٦دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱درجه ۲٤دقیقه ۵۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوخته‌چنار : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سیغان سرآیك مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦۷درجه ٤۰ دقیقه ٤٦ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ٦ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوخته‌قلعه : خرابه ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلو متر در جنوب غرب سوزمه قلعه در علاقه سرپل مربوط حکومت کلان‌شبرغان متعلق ولایت‌مزارشریف که‌بین٦٦ درجه ۵۵دقیقه ۵۳ثانیه طول‌البلدشرقی و۳٦درجه ۳دقیقه ۹ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوخته‌قلعه : قریه‌ئیست‌بفاصله یك کیلومتر در غرب‌رستاق‌مربوط حکومت کلا تالقان متعلق ولایت قطغن که بین ٦۹ درجه ٤۷ دقیقه ۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۷درجه ۵۵دقیقه ٤ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوختگی : قریه‌ئیست‌بفاصله ٤۹ کیلو متر درشمال‌غرب‌نیك‌درعلاقهٔیکاولنگ‌مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق‌ولایت کابل که بین٦٦درجه۳۵دقیقه۱۳ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳٤درجه٦۵دقیقه۳٦ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سودنی : نهریست‌بفاصله ٤۷ کیلومتر درغرب قریه خوگیانی و بدریای ارغستان میر یزد مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ۱۲دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۱دقیقه ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سور : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر درشمال‌شرق‌شهر فراه مربوط حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ۶۲ درجه ۱۲دقیقه ۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲درجه ۲۹دقیقه ۲۰ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سور : قریه‌ئیست بفاصله۵۸،۵ کیلومتر درشمال‌شرق‌شهرفراه که‌بین۶۲درجه ۳۹دقیقه۵۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۲درجه ۳۷دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سور : قریه‌ئیست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه‌پنجه در علاقه وا خان مربوط حکو مت اعلی بدخشان که‌بین ۷۲درجه ۱۸دقیقه ۲۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۵۵دقیقه ۴۱ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوراخ : قریه‌ئیست بفاصله یك کیلومتر درشمال‌سپین‌قلعه درحکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۹ درجه ۱۱ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۴۰دقیقه ۴۷ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوراغه : قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب باسول در علاقه حکو مت د ر جه ۳ مهمند دره مربوط حکومت شنوار متعلق ولایت‌مشرقی که‌بین۷۰درجه ۴۹دقیقه ۲ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴درجه ۴دقیقه ۵۲ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوراغه : شیله‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سر کاری ممر وف مربوط حکو مت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت ولایت قندهار که‌بین۶۷درجه ۲۵دقیقه ۳۶ثانیه‌طول‌البلدشرقی و ۳۱ درجه ۲۱دقیقه ۲۷ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

سوراغه : قریه‌ئیست بفاصله ۶۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سر کاری معروف مربوط حکومت در جه ۲ ارغستان متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۷درجه ۲۷دقیقه ۵۸ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و ۳۱درجه ۲۰دقیقه ۵۸ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقـع است .

سورتر کچی : نهریست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب غرب دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین۶۴درجه ۴۳دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶درجه۲۱دقیقه ۴۸ثانیه عرض البلدشمالی‌واقع‌است .

سوردغل : موضعیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۱۲دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۱درجه ۳۹دقیقه ۳۰ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

سوردك : موضعیست بفاصله ۲ کیلومتردرشرق‌قلعه‌نادعلی مربوط‌حکومت‌درجه‌اول چخانسور متعلق‌حکومت‌اعلی فراه که‌بین۶۱درجه ۵۲ دقیقه ۵۲ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۱ درجه ۸ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سورغار : کوهیست درشمال‌شرق قریه قلات غلزائی متعلق حکومت کلان‌قلات مربوط ولایت قندهار که‌بین خطوط ۶۷درجه ۱۱دقیقه ۲۴ثانیه‌طول البلدشرقی و۳۱درجه ۵۱دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی وهمچنین بین۶۷درجه ۳۶دقیقه ۳۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه ۲۸دقیقه۲۵ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سورقلعه : قلعه‌ئیست بفاصله ۹۲ کیلومتر در غرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۴۱ دقیقه ۳۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۶ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سورکانده : شیله‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلو متر درشمال غرب قلعه دوست محمد در علاقه حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۴۲ دقیقه ۳۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۶ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سورکانری : نهر یست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب خدر خیل در علاقه ساروان خیل مربوط حکومت کلان کتواز متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۲۲ دقیقه ۴۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

سورکوت الکد: شیله‌ئیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در جنوب قریه وازه درعلاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۳۲ دقیقه ۲۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۰ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سورکوکنداو : کوتلیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه دوست محمد در علاقه حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۱۵ دقیقه ۳۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۹ دقیقه ۵۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سورکوکهداو : قریه ئیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر درشرق قریه قلات غلزائی متعلق حکومت کلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه ۱۶ دقیقه ۴۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۳ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سورکی لیزی: قریه ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتردرشمال شرق سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۳۲ دقیقه ۱۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۷ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است :

سورگل قلعه : قلعه ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتردرشمال قریه چهل خانه درعلاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۱۰ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۵ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سورناك : خرابه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلو متر درجنوب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۱۴ دقیقه ۵۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سورن قلات : خرابه ئیست بفاصله ۳۶ کیلومتر درجنوب شرق قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۳۶ درجه ۱۱ دقیقه ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه ۵۶ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سورنگ : نهریست بفاصله ۱۵ کیلومتر درشمال شرق علی خیل دوعلاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۴۵ دقیقه ۴۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۷ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سورو : موضع ایست بفاصله ٨١،٥ کیلو متر درجنوب شرق قریه خرمنك در علاقه گر مسیر مر بوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤ درجهٔ ٤٥ دقیقه ٢٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٠ درجه ٩ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است . درین موضع یك چاه آب هم موجود است .

سوری : قریه ئیست بفاصله ١٢،٥ کیلومتر درشمال قریه لوی د که درعلاقه کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ٧١ درجه ٣ دقیقه ٥٤ ثانیه طول البلدشرقی و ٣٤ درجه ١٧ دقیقه ٤٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوری کنداو : کوتلی است بفاصله ٢١ کیلومتر لوی د که درعلاقه کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ٧١ درجه ٧ دقیقه ٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجهٔ ٢١ دقیقه ٤٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوری لعل : قریه ئیست بفاصله ٥٧ کیلو متر درشرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ٦٨ درجه ٢٦ دقیقه ١٨ ثانیه طول البلد شرقی و ٢ درجه یك دقیقه ٢٥ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سوزال : قریه ئیست بفاصله ٤،٥ کیلومتر درجنوب شرق قلعه جعفر درعلاقه یکاولنگ مربوط حکو متکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٧ درجه ١٢ دقیقه ٥٥ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٤٨ دقیقه ٢٥ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوزك : قریه ئیست بفاصله ١٣ کیلومتر درشمال غرب قلعه سرکاری بامیان کوهستانی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٧ درجه ٤٠ دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٤ درجه ٥١ دقیقه ٥٦ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوزك : کوتلی است بفاصله ٢٦،٥ کیلو متر بطرف جنوب غرب دوشی در علاقه حکو متکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ٦٨ درجه ٣٩ دقیقه ٥٧ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٥ درجه ٢٧ دقیقه ٣٩ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سوزك : موضعیست بفاصله ٩١ کیلومتر درشرق چکمك در علاقه دای کندی مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ٦٧ درجه ١٠ دقیقه ٤١ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٣ درجه ٥٠ دقیقه ٤٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوزل کوتل : کوتلی است بفاصله ٥ کیلومتر درجنوب شرق قریه سوزل مانده درعلاقه حکومت درجه ٣ در علاقه ترین مربوط ولایت قندهار که بین ٦٦ درجه ٥ دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلدشرقی و ٣٢ درجه ٢٦ دقیقه ٢٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوزل مانده : قریه ئیست بفاصله ٢٧ کیلو متر در جنوب شرق قلعه گدام درعلاقه ترین مربوط ولایت قند هار که بین ٦٦ درجه ٣ دقیقه ٣٦ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٢ درجه ٢٧ د قیقه ٤٤ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوزمه قلعه : حوزه ئیست درغرب قلعه تکزار در علاقه سنگ چارك مربوط حکومت کلان شبر غان متعلق

ولایت مزار شریف که‌بین ٦٦ درجه ٦دقیقه٤ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٥ درجه ٥٦دقیقه ١٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی وهمچنین ٦٦ درجه ١٦دقیقه ٣٦ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٥ درجه ٥٧دقیقه ٣٠ثانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

سوزمه‌قلعه : قلعه ئیست در علاقه سرپل متصل سرك مربوط حکو متکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که‌بین٦٦ درجه ١٢ دقیقه ٥٣ ثانیه طول البلد شرقی و ٣٦درجه ٥دقیقه ٨ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سوزنی : در یائیست بفاصله ٦٥ کیلومتر درشمال قندهار و بدریای اندر می ریزد که بین ٦٥ درجه ٤٦ دقیقه طول‌البلد شرقی و٣١ درجه ٤٦دقیقه ٤٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوزنی : قریه‌ئیست‌بفاصله ٢٥،٥ کیلومتر درشمال شهر قندهار متصل سرکیکه بطرف باغتو میرود و بین ٦٥ درجه ٤٥دقیقه ٤٢ ثانیه طول البلد شرقی و٣١ در جه ٤٧دقیقه ١٨ ثانیه عرض ا لبلد شما لی واقع است .

سوزه : قریه‌ئیست‌بفاصله١٤ کیلومتردرشمال‌شرق قریه‌شاه‌جوی مربوط حکومت کلان قلات متعلق ولایت قندهار که‌بین ٦٧درجه ٣١دقیقه ١٨ ثانیه طول‌البلدشرقی وو٣٤درجه ٣٣دقیقه١٥ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوسنگ : قلعه‌ئیست‌بفاصله١١ کیلومتردرشرق‌سرای خواجه متصل سرك درعلاقه حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ٦٩ درجه ٨ دقیقه ١٤ثانیه طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٤٨دقیقه ٥٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سوسنگ : قریه‌ئیست بفاصله ١٠،٥ کیلومتر درشرق قلعه‌سنگ‌باشه درعلاقه جاغوری مربوط حکومت‌اعلی غزنی که‌بین٦٧درجه١٢دقیقه ٥٦ ثانیه طول البلد شرقی و٣٣درجه ١٦دقیقه ٤٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سوغه : قریه‌ئیست بفاصله ٨ کیلومتر درشمال شرق خان‌آباد متعلق قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ٦٩درجه ٩دقیقه ٥٥ ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٦ درجه ٤٤دقیقه ١٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سولانك : قریه‌ئیست بفاصله ٧ کیلومتر بطرف‌شمال‌غرب قریه سربولی‌درعلاقه حکومت‌درجه ٢ کوهستانی متعلق حکومت کلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦٩درجه ٢٩ دقیقه ٨ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٥٦دقیقه ١٦ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .ازدرهٔسولانك‌بطرف ولایت مشرقی نیز راه رفته است .

سولای : موضعیست بفاصله٧٦،٥ کیلومتر درشرق چکمك در علاقه خارستان مربوط حکومت درجه ٣ دایکندی‌متعلق دایزنگی ولایت کابل که‌بین٦٧درجه ١دقیقه ٢ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٣ درجه ٤٥دقیقه ١٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سول خیل : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه سر کاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ٦٥درجه ٥٥دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۵۷دقیقه ۲۸ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سولك : چشمه ئیست بفاصله ۹۵ کیلومتر درجنوب غرب سرخ شهر درعلاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ٦۷درجه ۱دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه٦دقیقه ٤ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سولی‌منجی کی ناری کوتئیست بفاصله ۳٦،۵ کیلومتر درجنوب‌متون به ارتفاع تخمین ۱٦۱۵متردر علاقه حکومت کلان خوست مربوط ولایت جنوبی که‌بین ٦۹ـرجه٥٦دقیقه ۵۷ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۳درجه ۱۱دقیقه ۳٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سویچ‌خواجه : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب قریه دولت آباد مربوط حکو متکلان بلخ متعلق و لایت مزارشریف که‌بین ٦٦درجه ٤۹دقیقه ۲۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٦ درجـه ۵۷ د قیقه ۸ ثـانیه عرض البلد شمالی‌واقع است .

سوی گـال : شیله ئیست‌بفاصله ۲۵،۵ کیلومتردرشمال‌قریه‌پستی گرام‌درعلاقه‌منجان‌مربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ۷۱درجه ۱۲دقیقه ٤۸ ثانیه طول البلد شر قی و۳۵درجه ۵۸دقیقه ۱ ثانیه‌غرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سویه : قلعه ئیست‌بفاصله ۳۸ کیلومتر درجنوب شرق فراه مربوط حکو مت اعلی فراه که بین ٦۲ درجه ۲۹دقیقه ٤٤ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۸دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه‌پواز : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه زرنی‌درعلاقه بکواوخاشرود مربوط حکو مت اعلی فراه که‌بین ٦٤درجه ۱۲دقیقه ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲٤ ثـانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه‌پی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب غرب قریه درشه مربوط حکومت درجه ۲ رودات متـعلق حکومت کلان شنوارولایت‌مشرقی که‌بین ۷۰درجه۳۵دقیقه ٤٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۸ دقیقه ٤٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سه‌توت : قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درجنوب غرب بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ٦۸ در جـه ۳۸ دقیقه ۲۸ثانیه‌طول‌البلدشرقی و ۳٦ درجه ٦دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه‌چاهی : قلعه ئیست‌بفاصله ۵۷ کیلومتر درشمال غرب دوست آبـاد درعلاقه حکومت اعـلی فراه که بیـن ٦۱درجه ۳دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۳۸دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سه‌درخت : کوهیست درشمال غرب قریه فارسی درعلاقه سه‌درخت مربوط حکومت درجه‌اول‌شین دند ولایت هرات که‌بین ٦۳درجه ۱دقیقه ۵۹ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۵۸ دقیقه ۵٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سه‌درخت : دریائیست بفاصله ۷۶ کیلومتر درغرب قلعه فارسی درعلاقه سه‌درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند متعلق ولایت هرات که‌بین ۶۲درجه ۳۰دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۴ دقیقه ۳۰ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سه‌درخت : حوزه ئیست مربوط حکومت درجه‌اول شین‌دند متعلق ولایت هرات که‌بین ۶۲ درجه ۳۳ دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۴۶دقیقه ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سه‌دره : دره‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر درشرق بوی‌نقره شولگره مربوط حکومت کلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف که‌بین ۶۷درجه۵دقیقه۳۳ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۱۴دقیقه۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه‌سرك : قریه ئیست‌بفاصله ۷،۵ کیلومتر درغرب قریه اودیله کوهستانی درعلاقه‌حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۳۳ثانیه طول البلدشرقی و۳۴ درجه ۲۶ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سه‌شنبه : قریه‌ئیست بفاصله۲،۵ کیلومتر درجنوب شبرغان متصل نهرسفیدمربوط ولایت مزار شریف که‌بین ۶۵درجه ۴۶دقیقه ۵۶ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۲۹دقیقه ۴۴ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌اقع‌است .

سه‌غله : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر درشمال غرب دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۳ درجه ۶دقیقه ۱۲ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۴دقیقه ۳۷ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

سه قلعه : قریه‌ئیست‌دردرهٔ قیاق حکومت محلی جغتوی گل‌باوری مربوط حکومت اعلی غزنی . ودر ۲۰ کیلومتری شهرغزنی‌واقع‌شده است .

سهکه : شیله‌ئیست‌بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر درشرق قلعه ریخته‌درعلاقه‌حکومت کلان‌بادغیسات مربوط ولایت هرات که‌بین ۶۳درجه ۳۷دقیقه ۴۰ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۱۷دقیقه ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سه گانه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال مشرق قریه زرغون شهر متصل سرك درعلاقه حکومت کلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۸درجه۳۰دقیقه طول البلد شرقی و ۳۲درجه ۵۴ دقیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه گنبد : قریه‌ئیست‌درحوزهٔ حکومت درجه۲ پغمان متعلق ولایت کابل که از مرکزپغمان بفاصله تخمین ۳ کیلومتر بطرف غرب واقع‌شده است. در بازار چندل‌بائی پغمان‌ازموضعی که‌یك‌پل‌سنگی خیلی مستحکم بنام «پل‌حلیمه خانم» درزمان حکومت امان‌الله خان بر دریای پغمان تعمیر گردیده ، یك سرك فرعی دیگر ازجاده‌عمومی کابل‌پغمان منشعب و به‌سمت غرب امتداد یافته است که مرکز پغمان‌را بابیگتوت، سه گنبد وبرخی دیگر قراء وقصبات این حوزه وصل میکند . سه گنبد مانند سائر مناطق شاداب صفیهٔ پغمان، یك منطقهٔ بسیار خرم وسرسبز بوده

اراضی آن کاملا مزروعی وتماما مشجر میباشد وهرنوع پیدا وار زراعتی ومیوه باب که‌دردیگر حصص‌یغمان تربیه وزرع‌میشود ، ازقبیل گندم، جواری، شبدر ، رشقه اشجار توت چارمغز، گیلاس، آلوبالو، زردالو وبادام درسه گنبدهم وجوددارد که‌بمصرف‌خود اهالی‌میرسد سه گنبد دردامن یك‌رشته کوه بچه‌ئی که‌ازشاخهٔ کوه یغمان‌است واقع گردیده وازسه گنبد یك‌راه‌پیاده روبطرف ارغنده رفته‌است که‌از گردنه وتپه‌ئی گذشته به‌قریه ارغنده میرسد مردم ارغنده تماما ازهمین‌راه به یغمان رفت وآمدمی کنند سه گنبد ازشهر کابل بفاصله تخمینا سی کیلومتر به سمت غرب واقع است .

سهل آباد : قریه ئیست بفاصله ٢٠،٥ کیلومتر درجنوب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥ درجه ٣٢ دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣١ درجه ٣١ دقیقه ١٣ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه‌لاله‌سر : کوتلی است‌بفاصله٤٥،٥ کیلومتر درجنوب‌قلعه کنردرعلاقه‌حکومت کلان کنرهامربوط ولایت مشرقی که‌بین ٧١درجه ١دقیقه ٢٧ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه٣٣ دقیقه ٤٣ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سه‌نی : قریه‌ئیست بفاصله٥٢ کیلومتر در جنوب شرق قلعه انتر در علاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت‌هرات که‌بین٦٤ درجه ٥٨دقیقه،٥ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و٣٣درجه ٢٠دقیقه ١٠ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سه‌وك : قریه‌ئیست بفاصله٢٥،٥ کیلومتر درشمال شرق‌قریه شین یاتخت در علاقه دایکندی متعلق حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٢٢ دقیقه٤٠ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٢١ دقیقه ٤٥ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه آب «او»: قریه‌ئیست بفاصله ٥٨ کیلومتر درجنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ٦٢ درجه ٤٢ دقیقه١ثانیه طول البلدشرقی و٣٢درجه ١٤ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض البلدشمالی‌واقع است .

سیاه آب « : موضعیست بفاصله ٣٤ کیلومتر درشمال غرب شهان‌درعلاقه نهرسراج مربوط حکومت‌اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٤٦دقیقه ١١ ثانیه طول البلدشرقی و٣٢درجه ٨دقیقه ٣٤ثانیهٔ عرض البلد شمالی واقع‌است.

سیاه آب « : رودیست بفاصله٨٩ کیلومتر درشمال شرق مرکز هرات درعلاقه انجیل مربوط ولایت هرات که بین ٦٢درجه ٢٤ دقیقه ٣٦ثانیه‌طول البلد شرقی و٣٤ درجه ٢٤ دقیقه ١٢ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سیاه‌بند : کوهیست درجنوب‌شرق پرجمان درعلاقه بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ٦٤ درجه ٣٦ دقیقه‌طول البلد شرقی و٣٢درجه ٥٨ دقیقه٤ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سیاه‌بند کوه : کوهیست درشرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین٦٢درجه ٥٢ دقیقه‌طول البلد شرقی و ٣٢درجه ٢٢دقیقه ٤٢ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه بنیاد : قریه‌ئیست بفاصله‌تقریبا یك کیلو متر درشمال قریه نیك در علاقه یکا ولنك متصل رود بند امیر مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ٧ددقیقه ٥٢ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٤درجه ٤٤دقیقه ٣٠ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه بو لك : کوهیست‌درشمال‌غرب گلران در علاقه حکومتکلان بادغیسات‌متعلق‌ولایت‌هرات که‌بین٦١درجه ٢٨ دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و٣٥درجه ١٦ دقیقه ٤٧ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سیاه بو لك : کوهیست درشمال شرق کهستان به ارتفاع تخمین ١٨٥٢ متر در علاقه حکو متکلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦١درجه٤٠دقیقه ٥٥ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٤ درجه٥٠ دقیقه٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه بو مك : موضعیست بفاصله٢٥،٥ کیلومتردر جنوب قلعه جعفر در علاقه یکاو لنگ مربوط حکو متکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین٦٧درجه ١٢دقیقه ١٨ ثانیه طول البلد شرقی‌و ٣٤ درجه ٣٩ دقیقه ٥٨ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه جنگل : قریه‌ئیست بفاصله٥٢،٥ کیلومتردرشمال فراه نزدیك رود فرادمربوطحکومت‌اعلی‌فراه که‌بین٦٢ درجه٣٤ دقیقه٢٢ثانیه‌طول‌البلد شرقی و ٣٢درجه٣٩دقیقه ١٨ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سیاه‌جنگل : کوتلی‌است بفاصله ٨ کیلومتر درغرب شین، یاتخت درعلاقه دایکندی متعلق حکومت دا یزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین٦٦ درجه ٢دقیقه ٢٦ثانیه طول البلد شرقی و٣٤درجه ١٦ د قیقه ١٠ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سیاه‌چشمه : قریه‌ئیست بفاصله ١٧،٥ کیلومتر در شمال‌قریه شین‌باتخت‌در علاقه دایکندی‌مربوط حکو متکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین٦٦درجه٢٣دقیقه ٥٤ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و٣٤درجه٢١دقیقه ٥٠ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سیاه‌چشمه : قریه‌ئیست بفاصله٣ کیلومتر درشرق قلعه‌لعل درعلاقه لعل‌وسرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین٦٦درجه ١٧دقیقه ٤٢ثانیه طول البلدشرقی و٣٤ درجه ٣٠ دقیقه ١٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سیاه‌چشمه : چشمه ئیست بفاصله ١٠،٥ کیلومتر درشمال قریه سرماقول‌درعلاقه گرم آب مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق‌ولایت کابل که‌بین٦٦ درجه ٤٣دقیقه ٢ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه٣٧ دقیقه ٢٢ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سیاه‌چوب : قریه‌ئیست‌بفاصله ١٧،٥ کیلومتر درشرق قریه دوشنبه مربوط ولایت مشرقی که‌بین ٧٠ درجه٤٤ دقیقه ٣٥ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و٣٤درجه ١٠ دقیقه٣٦ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سیاه‌چوب : قریه‌ئیست‌بفاصله٤٥ کیلومتر درشرق قریه خو گیانی‌درعلاقه کشك نخود مربوط ولایت قندهار که بین ٦٥درجه ٢٣دقیقه ٣٠ثانیه طول البلد شرقی و٣١ درجه٣١دقیقه ١٨ ثانیه عرض البلد شمالی شمالی واقع‌ست .

سیاه‌چوب : قریه ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر درجنوب شرق موسی‌قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ٦٤درجه ۵۱دقیقه ۹ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه۱۷دقیقه ٤۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه‌چوبك : کوتلیست بفاصله ۲٦،۵ کیلومتر درجنوب شرق کرخ مربوط ولایت هرات که بین ٦۲ درجه ۵۱ دقیقه ۱۵ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۳دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سیاه‌خار : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱٦ کیلومتر در جنوب شرق قریه‌مشك در حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦۷درجه ٤۳دقیقه ۳۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲۰دقیقه ٤٦ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌خارك : کوتلیست بفاصله ٤،۵ کیلومتر درشمال شرق‌شین یاتخت درعلاقه دایکندی مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ۹دقیقه ۳۱ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳٤ درجه ۱٦ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌خاك : قریه‌ئیست‌بیاصله ۱٤،۵ کیلومتر درجنوب غرب جلریز درعلاقه‌میدان نزدیك سر کیکه بطرف دایزنگی میرود متعلق حکومت کلان لوگر مربوط ولایت. کابل که‌بین ٦۸درجه ۲۷ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۲٦دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سیاه‌خاکی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۹ کیلومتر درجنوب غرب قریه‌سرماقول درعلاقه گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ۳۱دقیقه ۳٦ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۳۳ دقیقه ۳٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌خانه : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳٦ کیلومتر درشمال شرق قریه فارس درعلاقه حکومت کلان باد غیسات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦۳درجه ٤۳دقیقه ٤۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۵۱ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌خوال کوتل : کوتلیست‌بفاصله۸،۱ کیلومتردر جنوب‌غرب‌سرخ‌شهردرعلاقه کهمرد مربوط حکومت‌اعلی‌پروان که بین ٦۷درجه ٦دقیقه٤۷ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه۹دقیقه ٤٦ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

سیاه‌خوله : شیله‌ئیست بفاصله ۱٤،۵ کیلومتر درشمال قلعه‌لعل درعلاقه لعل وسرجنگل مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق و لایت کابل که‌بین ٦٦درجه ۱۳دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤ درجه ۳۳ دقیقه٤۷ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌خوله : قریه‌ئیست‌بفاصله۱۷ کیلومتردرشمال‌قریه شهیدان‌درعلاقه موسی‌قلعه مربوط‌حکومت‌اعلی گرشك که بین٦٤درجه٤۲دقیقه٤۲ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۲درجه٤۰دقیقه۳۱ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سیاه‌دره : دره‌ئیست‌بفاصله ۲۱ کیلومتر درشرق‌قریه سرماقول درعلاقه گرم آب ممتد به‌طرف‌شمال مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ٦٦درجه ۵۳ دقیقه ۳۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳٤درجه ۳۷دقیقه ۲۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌دره : دره‌ئیست بفاصله ۶۰ کیلومتر درشمال غرب قریه نیك در علاقه یکاولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین۶۶درجه ۳۰دقیقه ۲۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۸ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیادره : قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتردرجنوب قلعه‌مشك درعلاقه‌حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۷درجه ۱۳دقیقه ۵۳ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۲۱دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌دشت : قریه‌ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر درشرق‌روویج درعلاقه‌راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰درجه ۳۱دقیقه ۵۶ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۷درجه۳۱دقیقه۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سیاه‌ده : قریه‌ئیست‌بفاصله ۸۷ کیلومتر درجنوب‌غرب شهرغزنی متصل نهربلوچ مربوط حکومت اعلی‌غزنی که‌بین ۶۷درجه ۵۵دقیقه ۹ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۲۰دقیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌دیگ : خرابه ئیست بفاصله ۵۰ کیلومتر درجنوب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۵۳دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۰درجه ۴۸دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

سیادریگ : ریگستانیست درشمال شرق قلعه جمعه علی درعلاقه بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۱۱دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۶ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌ریگ : ریگستانیست‌درجنوب زیارت شاه مردان درعلاقه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱درجه طول‌البلدشرقی و۲۹درجه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌زرد : دریائیست بفاصله۲۶،۵ کیلومتر درجنوب‌شرق صالحان کاریز درعلاقه گرمسیرمربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۳درجه ۵۶دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹درجه ۲۷دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌سنگ : کوتلیست بفاصله ۳۲ کیلومتر درشمال غرب شهر قندهار که بخط ۶۵درجه ۳۵ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۵۰دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌سنگ : تپهٔ سنگی ودهی است کوچك بفاصله‌تخمین‌چهار کیلومتربطرف شمال‌شرق شهر کابل که بین ۶۹درجه ۱۳دقیقه ۱۸ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۴درجه ۳۱دقیقه ۲۴ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است . سرك‌عمومی کابل- مشرقی ازین‌محله میگذرد درپای این‌تپه سنگی یك تعداد منازل وخانه‌های گلی قرار گرفته وده کوچکی را تشکیل داده‌است، چندباب د کان نیز سرسرك دائراست . اراضی سمت‌جنوبی این‌محله که زیرسرك‌واقع‌شده قابل‌الزراعت‌بوده وغالبا گندم، زرع میشود ولی اکنون رفته رفته منازل سکونت آباد شده میرود وبه‌کارته شاه شهید علیه‌الرحمه پیوست

شدنیست . درسمت غرب که‌سلسله همین تپه سنگی میباشد مقبرهٔ محمدنادرشاه شهیدقرار گرفته که بشکل یك‌بستان بس قشنگ ساخته شده . سمت شمال تپه مذکورممتدبوده به‌تپه‌های‌دیگری متفرع‌میشود که‌هر کدام ازقبیل تپه‌مرنجان تپهٔ‌ه‌خدیداد،تپهٔ‌قلعه احمدخان، کوتل یك‌لنگه‌نام‌های جداگانه دارند ودامان‌این‌تپه‌بنام«دامنه‌سیاه‌سنگ»یادمیشود که درعصرحکومت امیرحبیب‌الله‌خان شهید از آغاز هرسال یعنی ازنخستین جمعه پرج حمل تامدت یکماه هرروز جمعه درین دامنه‌جشن مجللی برپا میگردید وبنام «جبه» یادمیشد . اهالی کابل طفل ، پیر ، جوان،زن‌ومرد درین‌جشن اشتراك میکردند ، پادشاه وقت وشاهزادگان واهل دربار کاملا حاضرمیشدندوروزهای‌جمعه‌را بخوشی وشادمانی میگذشتاند وبرای ورز شکاران‌انعام‌میدادند . اکنون‌درین‌محله‌یك تا نك‌تیل ، یك‌مخزن تیل ، ویك فابریکه قیریزی تعمیر گردیده است . دراین‌محله روبه‌انکشاف‌میباشد .

سیاه‌سنگ : قریه‌ئیست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه‌تولك مربوط حکومت کلان غورات متعلق ولایت‌هرات که‌بین۶۳درجه ۲۱دقیقه ۴۶ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه‌سنگ : کوهیست درجنوب شرق قلعه پروش بارتفاع تخمین۹۹۱ متر درعلاقه حکومت‌درجه۴ شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵درجه ۵۶دقیقه۴۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۲۹ درجهٔ ۴۷ دقیقه ۴۲ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سیاه‌سنگ : شیله‌ئیست بفاصله ۵۹،۵ کیلومتر درشمال‌شین‌دند مربوط هرات که‌بین۶۲درجه ۱۴ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۴۸دقیقه ۴۸ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌سنگ تگاب: نهریست‌بفاصله ۲۴ کیلومتر درغرب‌قریه پرجمان درعلاقه بکوا مربوط‌حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ۶۳درجه ۲۶دقیقه ۱۴ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۳درجه ۷ دقیقه ۵۵ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

سیاه کولان : قریه‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر درجنوب غرب قلعه‌مشك درعلاقه حکومت کلان رایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۷درجه ۲۱دقیقه ۳۶ثانیه‌طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۲۰ دقیقه ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه کوه (نار آهو کوه) : کوهیست در غرب جوین در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ در جه ۵۱ دقیقه ۳۲ثانیه‌طول‌البلدشرقی‌و۳۱درجه۲۹دقیقه ۲۷ثانیه عرض‌ا لبلدشمالی واقع است. این کوه‌از گوشه غربی کوه‌بابا شروع‌شده تاجنوب‌غرب‌هرات امتدادارد دریاهای‌خاشرود وفراه رود ازهمین کوه سرچشمه میگیرد طول آن درحدود سه صد میل وارتفاع وسطی آن از سطح بحر ۶۰۰۰ تا۷۰۰۰ فت‌است .

سیاه کوه : قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال برکی راجان درعلاقه حکومت کلان لوگرسیاه کوه مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۵۷دقیقه ۴۲ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۳درجهٔ ۵۷دقیقه ۱۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه کوه : کوهیست درشمال غرب قریه باولی به ارتفاع تخمین ۲۱۴۳ متر درعلاقه حکومت درجه ۲ سرخ رود مربوط ولایت مشرقی که بین تخمین ۷۰ درجه ۱۰ دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۶ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سیاه کوه : کوهیست بطرف جنوب شرق جگدلك بارتفاع تخمین ۲۳۶۲ متر مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه ۵۱ دقیقه ۳۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۴ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است . این کوه ازخورد کابل شروع شده و بعد از حدود جگدلك عبور نموده به پل درونته امتداد می یابد. کوه مذکور از موادمختلف گنایز Gneiss و سنگ سلیت وغیره ساخته شده، زمرد و یاقوت هم درین کوه یافت می شود بلند ترین قله آن دو هزار یکصد و بیست و هشت متر ازسطح بحر ارتفاع دارد، درحدود تشنگ رگها وطبقات آن شکل افقی را اختیار کرده ودرحصص مختلف ازمواد سنك چونه وسنك سلیت ترکیب گردیده . ممکن است تکوین این علاقه درعهد کاربن صورت گرفته باشد وازلحاظ علم طبقات الارضی چنین می نماید که جمیع طبقات سلسله سیاه کوه ازحدود کابل شروع وتاحدود کوهای گز امتداددارد واز آنجا به سلسله هندوکش وصل می شود حصص غربی این کوه بدون شك باوادی لوگر تعلق زیادی دارد .

سیاه گرد : قریه ئیست درغوربند که مرکز حکومت درجه ۳ غوربند بوده ومستقیما به حکومت اعلی پروان مربوطاست وازمرکز حکومت اعلی تخمینا ۳۸ کیلومتر فاصله دارد وبین ۳۸ درجه ۲۰ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه ۹ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است. دریای غوربند وسرك موتررو که کابل را باقطغن ، بدخشان مزارشریف ، شبرغان، اندخوی ومیمنه وصل میکند ازبین آن می گذرد ، دکانهای زیاد دراینجا موجوداست که اشیاء مختلفه درانجا فروخته می شود خصوصاهوتل ها وتجارت بادام آن قابل اهمیت می باشد پیداوار زراعتی آن ، گندم ، جو، باقلی شرشم وشبدرو کچالومی باشد .پیداوار سردرختی آن توت، انگور، بادام، زردالو، شفتالو، آلوبالو، سیب ، ناك ، آلوچه ، آلو بالو ، چار مغز و انار است ، انگور آن در بامیان شیخ علی و سرخ پارسا ذریعه مرکب هاحمل وبفروش رسانیده می شود، بادام آن توسط تجار کابل خریداری شده به ممالك خارج برده می شود و یکی از اقلام صادراتی افغانستان محسوب می گردد . حیوانات اهلی آن، گاو، گوسفند، اشتر، اسپ و مرکب است، مرغ خانگی به تعداد زیاد تربیه می شود ازحیوانات وحشی در کوهای دور ونزدیك آن گرگ شمال وروباه زیاد وجود دارد . صادرات آن انگور وبادام است واردات آن ، موادخوراکه وپوشاکه می باشد که غالبا از مرکز کابل و بعضا از چاریکار صورت میگیرد مردم این منطقه پیشه های مختلف دارند ، بعضی به شغل زمین داری وباغبانی مصروف می باشند وبرخی پیشه گله داری داشته وعده ئ مرکب کار و اشتر کار می باشند ، دوقماق که ازتوابع سیاه گرد است صنعت کرباس بافی مروج است. یك باب مکتب ابتدائی درینجا دائر می باشد ودومکتب دهاتی هم جدیداً دائر گردیده است .

سیاه گرد : قریه‌ئیست بفاصله ٢٩،٥ کیلومتر درجنوب شرق دولت آباد مربوط حکومت کلان بلخ متعلق ولایت مزارشریف که‌بین ٦٧درجه ٥دقیقه ١٢ ثانیه طول‌البلد شرقی و٣٦درجه ٥٦دقیقه ٢٠ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سیاه گك : قریه‌ئیست بفاصله ١٣،٥ کیلومتر درشمال قریه شهیدان درعلاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ٦٤درجه ٤٤دقیقه ١٩ثانیه‌طول‌البلدشرقی و٣٢درجه ٣٨ دقیقه ٣٦ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه‌لاخ : قریه‌ئیست بفاصله ٤٣ کیلومتر درشمال غرب قلعه‌فارسی درعلاقه سه‌درخت مربوط حکومت درجه اول شین‌دند متعلق ولایت هرات که‌بین ٦٢درجه ٤٧ دقیقه ١٣ ثانیه طول‌البلد شرقی و ٣٣ درجه ٥٠دقیقه ٢٣ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سیاه نوردامان: قریه‌ئیست بفاصله ٢٠ کیلومتردرجنوب شرق قلعه مشك درعلاقه حکومت کلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که‌بین ٦٧درجه ٤٨دقیقه ٥٠ ثانیه‌طول البلد شرقی و٣٤درجه ٢١ دقیقه ٤٤ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سیاه‌وشان : قریه‌ئیست سرسبز ومشجر بفاصله ١٩،٥ کیلومتر درجنوب شرق شهرهرات‌مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٢درجه ١٦دقیقه‌طول البلدشرقی و٣٤درجه١٣ دقیقه٥١ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سیاه یاتنگ : کوهیست درشمال شرق قلعه حمیدخان درعلاقه شورابك مربوط ولایت‌قندهار که‌بین ٦٦ درجه ١٤دقیقه ١٢ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٠درجه ١٩دقیقه ٤٧ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سیبك : موضعیست بفاصله ٣٠،٥ کیلومتر درجنوب غرب‌پرجمان درعلاقه بکوا وخاشرود مربوط‌حکومت اعلی فراه که‌بین٦٣درجه ٤٠دقیقه١٢ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و٣٢درجه٥١دقیقه ٥٤ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سیبك : قریه‌ئیست بفاصله ٤٠ کیلومتر درجنوب شرق قلعه تیواره در علاقه حکومت کلان غورات مربوط ولایت هرات که‌بین ٦٤درجه ٣٩دقیقه ٥١ثانیه‌طول‌البلد شرقی و ٣٣ درجه ٢٩ دقیقه ٦ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سی‌پامك : قریه ئیست بفاصله ٧٣ کیلو متر درجنوب‌شرق قلعه خم‌درعلاقه دروازمربوط حکومت‌اعلی بدخشان که‌بین ٧١درجه ١٦دقیقه ٤٢ثانیه طول البلدشرقی و٣٨درجه ٧ دقیقه ٢٤ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سی‌پای : قریه ئیست بفاصله یك کیلو متر درشمال دوشه درعلاقه‌چهرهار مربوط حکومت کلان شنوارولایت مشرقی که‌بین ٧٠درجه ٣٧دقیقه ٤٩ثانیه طول‌البلدشرقی و٣٤درجه ١٠ دقیقه ٤٨ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سی‌جی : قریه‌ئیست بفاصله ١٢ کیلومتر درجنوب غرب متون در علاقه حکومت کلان خوست مربوط

ولایت جنوبی که‌بین ۶۹درجه ۵۲دقیقه ۴۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۸ دقیقه۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیخ‌سر : موضع چاه داریست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر درجنوب غرب کریم خان چاه در علاقه شو رابك در ریگستان مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۴درجه ۵۲دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۰دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سید : قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتردرجنوب غرب سرپل متعلق حکومت کلان شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که‌بین۶۵درجه ۴۷دقیقه ۲۸ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۶درجه ۵دقیقه ۳۰ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سید : قریه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر درشمال شرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قند هار که‌بین ۶۷ درجه ۱۹دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۱۶دقیقه۳۵ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

سید : قریه ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درغرب نهرین مربوط حکومت کلان‌بلخمری متعلق ولایت‌قطغن که‌بین ۶۸درجه ۵۹دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۴دقیقه ۲۳ ثانیه‌عرض البلد شمالی واقع است .

سید : قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر درجنوب قلعه جلدك مربوط حکومت کلان قلا ت متعلق ولایت قندهار که بین ۶۶درجه ۲۱دقیقه ۲ ثانیه طول البلد شر قی و ۳درجه ۵۰دقیقه۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سید : قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درشمال غر ب قریه سیف‌الله درعلاقه حکومت درجه اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۵۴دقیقه ۳۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۱۹دقیقه ۲۶ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سید آباد : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر درشمال‌غرب شیخ‌راضی درعلاقه حکومت درجه۳ قرقین مربوط حکومت کلان شبرغان ولایت‌مزارشریف که‌بین ۶۶درجه ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و۳۷ درجه ۳دقیقه ۴۷ثانیه عرض البلد شمالی وا قع است .

سید آباد : قریه‌ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر درجنوب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه ۵۱دقیقه ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۲۲ د قیقه ۴۰ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سید آباد : قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب‌غرب شیخ آباد درعلاقه وردك مربوط حکومت کلان‌لوگر ولایت کابل که بین ۶۸درجه ۴۳دقیقه ۴۹ثانیه طول البلد شر قی و۳۴ درجه ۱ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سید آباد : قریه‌ئیست بفاصله۶،۵ کیلو متربطرف‌شمال‌سرای خواجه مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۹درجه ۶دقیقه ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۴۷دقیقه۴۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سید آباد کابل: کابل است بفاصله ۴،۵ کیلومتر درشمال غرب قلعه آقچه متعلق ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه ۲۷ دقیقه ۲۰ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۶ درجه ۵۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیداحمد : قریه‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر درجنوب غرب شهرقندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۳۱ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۵ دقیقه ۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیدال : قریه‌ئیست بفاصله ۵۰،۴ کیلومتردر شمال غرب سلطان خیل درعلاقه وردك مربوط حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۲۴ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۰ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیدال : قریه‌ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر درجنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۲۷ دقیقه ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۸ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیدان : چشمه‌ئیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سیغان سرایك مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه ۵۱ دقیقه ۱۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیدان : قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر درشمال قلعه سپین بولدك متصل دریای مشك اوبی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۲۰ دقیقه ۴۳ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۱ درجه ۱۰ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیدان : قریه‌ئیست بفاصله یك کیلومتر درجنوب گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۶ دقیقه ۳۶ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۳ درجه ۳۵ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است.

سیدبابه : قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر درغرب قلعه سیغان سرایك متصل دره سیدبابه مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه ۳۴ دقیقه ۲۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۱ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیدباقی قلعه : قلعه‌ئیست بفاصله ۹۴،۵ کیلومتر درغرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۳۸ دقیقه ۴۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۴ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیدبال : قریه‌ئیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتردرشمال قریه آرا منل درعلاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۹ دقیقه ۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۰ دقیقه ۴ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است.

سیدبچه : قریه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه مشك در علاقه حکومت کلان دایزنگی متصل سرك مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۸ دقیقه ۱۴ ثانیه طول البلدشرقی و ۳۴ درجه ۱۰ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیدبس : قریه‌ئیست بفاصله ۲۰۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه‌پروش درعلاقه‌شور ابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۵۰دقیقه ۴۶ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۲۹درجه ۵۰ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سیدبس : موضعیست بفاصله ۷۰۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه‌پروش درعلاقه‌شورابك مربوط ولایت‌قندهار که‌بین۶۵درجه ۴۸دقیقه ۳۴ثانیه طول البلد شرقی و۲۹ درجه ۴۹ دقیقه۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سیدجان : قریه‌ئیست بفاصله ۴۳۰۵ کیلومتر درجنوب‌عرب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که‌بین ۶۱درجه ۴۸ دقیقه ۳۹ثانیه طول البلد شرقی و۳۰ درجه ۵۰ دقیقه ۴۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سیدجان محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر درجنوب‌شرق قریه‌خوگیانی درعلاقه حکومت درجه۳ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که‌بین۶۵درجه ۱۸دقیقه ۷ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه ۲۷ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سیدحسن : قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر درجنوب‌قلعه سرکاری درعلاقه‌حکومت ۲دره صوف مربوط حکومت کلان سمنگان متعلق ولایت‌مزارشریف که‌بین۶۷درجه ۱۵دقیقه ۵۴ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۵۰دقیقه ۳۶ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدحیدر : موضعیست بفاصله ۹ کیلومتر درجنوب قلعه سرکاری درعلاقه‌حکومت درجه۲ دره‌صوف‌مربوط حکومت کلان سمنگان متعلق‌ولایت مزارشریف که‌بین۶۷درجه ۱۶دقیقه۴۸ ثانیه‌طول البلد شرقی و۳۵درجه ۴۹دقیقه ۱۳ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سیدخیل : قریه‌ئیست بفاصله ۱۷۰۵ کیلومتر بطرف‌جنوب پلخمری مربوط ولایت قطغن که‌بین ۶۸ درجه ۴۷دقیقه ۱ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و ۳۵درجه ۴۷دقیقه ۲۷ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیدخیل : قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر درجنوب شرق قریه وازه متصل سرك درعلاقه جدران مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین۶۹درجه ۳۴دقیقه ۲۵ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۱۹ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیدخیل : حوزه وقریه‌ئیست سرسبز بفاصله۵، ۴ کیلومتردرجنوب‌شهرجبل‌السراج متصل سرکیکه‌بطرف گل‌بهارمیرود مربوط حکومت درجه۴ جبل‌السراج متعلق حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۹ درجه ۱۴دقیقه ۵۹ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۵دقیقه۳۱ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .
واز چاریکار که‌مرکزحکومت‌اعلی پروان‌است تخمیناده کیلومتر فاصله‌دارد، وبجانب شرق آن واقع گردیده‌است، سرکیکه گلبهار وچاریکاررابهم وصل‌میکند ازبین‌آن می گذرد ،دریای غوربند ازسمت‌غربی آن عبورمیکند وپل آهنی‌مستحکمی درعصر امیرحبیب‌الله خان شهید بروی این‌دریابناشده است ودرموضع سعدالله که‌ازتوابع‌سیدخیل‌است وقوع‌یافته وبنام‌پل‌سعدالله‌معروف

است حوزه‌سیدخیل خرم‌وشاداب و کاملا مزروعی می‌باشد
پیداوار سردرختی: توت، زردالو ،انگور، آلوبالو و آلوچه است .
پیداوار زمینی: گندم،جو، جواری،مشنگ، شالی‌پنبه،شرشم ،مرچ‌سرخ، شبدر، رشقه، تربز،خربزه خیار وتره‌می‌باشد .
حیوانات‌اهلی: گاو، گوسفند،بز، مرکب‌اشتر واسپ می‌باشد
طیوراهلی آن‌مرغ خانگی ومرغابی است طیور وحشی آن ازقبیل‌بودنه، مرغابی، گنجشك هامی‌باشد، مرغابی راذریعه تالاب هائیکه می سازند بتوسط تفنگ شکار میکنند کلنگ‌نیز دراوائل بهار دراینجامی آید و آنرا درهواشکار می‌نمایند وشکارهائی خود را در بازار چاریکار آورده‌بفروش میرسانند .
صادرات: صادرات آن‌انگور وپنبه‌است که‌ذریعهٔ تجارها خریداری شده باطراف وطن وگاهی بخارج وطن‌هم بفروش‌رسانیده‌می‌شود .
پیشهٔ‌اهالی: پیشهٔ‌اهالی زراعت‌است وبعضابه گادی رانی ودیگر امور غریبی نیزمشغولیت دارند زمین‌وخاك آن‌هم حاصل خیزی‌خوب‌دارد .خصوصا پنبه اینجاحاصل‌خوب میدهد .آب وهوای آن درتابستان‌اندك گرم ،درزمستان کمی‌سرد ودربهاروخزان معتدل‌است یك‌باب‌مکتب ابتدائی‌دراینجا دائر است .

سیدادمیر گند: قریهٔ‌ئیست بفاصله۲۵،۰ کیلومتر درجنوب قلعه سرکاری درعلاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومت سمنگان متعلق ولایت مزارشریف که بین ۶۷درجه ۲۲ دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۴۵دقیقه و۱۷ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سیدرسول : قریه‌ئیست بفاصله۶،۵ کیلومتر ددغرب چهل‌خانه در علاقه‌حکومت درجه۴ دهله مربوط ولایت‌قندهار که بین ۶۶درجه ۱۲ دقیقه ۳۰ ثانیه طول البلدشرقی و۳۲درجه ۸ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سیدزیارت : زیارتی‌است بفاصله۱۱،۵ کیلومتردرجنوب قریه‌میان‌پشته‌درعلاقه حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴درجه ۴۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۰درجه ۴۴دقیقه ۳ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سیدصاحب‌زاده: مزاریست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب قریه‌میان‌پشته‌درعلاقه حکومت اعلی گرشك که‌بین۶۴درجه ۲دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلدشرقی‌و۳۰درجه ۴۸دقیقه ۳۴ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سیدغلام : قریه‌ئیست بفاصله۲۵ کیلومتر درشمال‌غزنی مربوط حکومت‌اعلی‌غزنی که‌بین ۶۸درجه ۲۱ دقیقه ۳۶ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۳در جه ۴۵دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سیدفیض : قریه‌ئیست بفاصله۵۱،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب شهرقندهارمربوط ولایت قندهار که‌بین۶۵درجه ۳۳دقیقه ۲۴ ثانیه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۱درجه ۲۵دقیقه۳۴ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سیدل تگاب : شیله‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درشمال قریه فارسی درعلاقه سردرخت مربوط حکومت درجه اول‌شین‌دند متعلق‌ولایت‌هرات که‌بین۶۳درجه ۷دقیقه، ۱۵ ثانیه طول البلد شرقی‌و۳۳درجه ۵۳دقیقه ۲۴ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سید کرم : حکومتیست‌درجه۳ مربوطولایت‌جنوبی که‌دارای قریه‌های منڈل،میرزکه ، کاریزکی،سنجتك آخندخیل، غندی، عثمان‌خیل، روداحمد زائی وغیره می‌باشد منطقه‌سید کرم باتمام قریه های آن از کوها احاطه‌شده که‌بطورعموم کوهستانی گفته‌میشود امابااینهمه زمین‌هموار وحاصل خیز نیزدارد که‌در آن گندم،جو،جواری، مشنگ، ودیگر حبوبات نیز کاشته‌میشود. حیوانات اهلی آن‌اشتر، اسپ، خر، گاو،بز و گوسفند، می باشد مرغهای‌خانگی نیز تربیه کرده میشود حیوانات وحشی مانندآهو، گرگ، روباه ،شغال،در کوهای آن‌دیده‌میشود. حکومتی‌مذکور تحت اثرخود علاقه‌داری نداشته ومسافه آن ازمرکز ولایت‌جنوبی‌تقریبا۱۸ کیلومتر می باشد درسید کرم علاوه برمدارس خصوصی وتعالیم که‌درمساجد داده‌میشود سه‌باب مکتب‌ابتدائی نیزازطرف‌وزارةمعارف دائرگردیده است که مسمی‌به‌مکتب ابتدائی رود احمدزائی ،مکتب ابتدائی کندرخیل، مکتب ابتدائی مچلغو میباشد علاوتا یکنفرو کیل نیز ازطرف اهالی این‌حکومتی انتخاب‌وبشورای ملی فرستاده میشود .

سید کوت : قریه‌ئیست‌بفاصله ۲۳ کیلومتر بطرف جنوب ارگون مربوط ولایت‌جنوبی که‌بین۶۹درجه ۷دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۴۰دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سید گل کشته: قریه‌ئیست‌بفاصله ۶۸،۵ کیلومتر درجنوب‌غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که‌بین ۶۷درجه ۲۶دقیقه ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی و۳۴درجه ۳۳دقیقه ۲۴ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سید گی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب ارگون مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۵۹درجه ۱۴ دقیقه ۴۷ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۳۹دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیدمحمد : قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر درجنوب قریه سیف‌الله در علاقه حکومت درجه‌اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۵۹دقیقه ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و۳۱درجه۶دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیدمحمد : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۲ کیلومتر درجنوب قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۶درجه ۵۰دقیقه ۵۴ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۱دقیقه ۴۴ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیدمحمد : قریه‌ئیست بفاصله ۶۰ کیلومتر درجنوب غرب قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۶درجه۵دقیقه ۱ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۲۴دقیقه ۲۴ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سید نور محمد : قریه‌ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر درشمال غرب قریه‌خوگیانی‌در علاقه حکومت‌درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۶درجه ۱دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳۷ دقیقه ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیده : قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر درشمال سلطان خیل در علاقه وردك مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۳۸دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه۵۵ دقیقه ۷ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سیدهارون : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۱۵ کیلو متر در شمال شرق قلعه سپین بولدك متصل نهر کنجو سو مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۶درجه ۳۴دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۳ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیدهاشم : قریه‌ئیست‌بفاصله ۶ کیلومتر بطرف شمال شرق صاحبزاده قلعه درعلاقه حکومت کلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۶۶درجه ۱دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۸دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سید یحی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۹ کیلومتر درشمال قریه شیخ بابر درعلاقه حکومت درجه ۴ شور ابك مربوط ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۵۷دقیقه۵۴ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۰درجه۶دقیقه ۵۱ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیر آب : موضعیست بفاصله ۴ کیلومتر درشرق قلعه (هشت‌در) درعلاقه حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۷درجه ۵۳دقیقه۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴درجه ۹دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیرك : موضعی است بفاصله ۴۷،۵ کیلو متر در جنوب شرق قریه خرمنك در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین ۶۴درجه ۴۵دقیقه ۳۶ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۰ درجه ۱۲ دقیقه ۳۴ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیرك : قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر درشمال سلطان‌خیل درعلاقه وردك مربوط حکومت کلان لوگر متعلق ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۳۷دقیقه ۳۵ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۳درجه۵۵دقیقه ۲۵ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیرو : موضعیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درجنوب اندر مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بین ۶۸ درجه ۱۶دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۴دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است .

سی صدمش : نهریست بفاصله ۶۴ کیلومتر درشمال غرب بوینه‌قره (شولگره)مربوط حکومت کلان‌بلخ متعلق ولایت مزارشریف که‌بین ۶۶درجه ۴۵دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۳۰دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سیغان : علاقه داری ایست درجه ۳ متعلق حکومت درجه ٤ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ٦٧درجه۲۳دقیقه ٤٧ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۵درجه ۱۳دقیقه۲۹ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی‌واقع است . سیغان‌منطقه‌ایست که‌شرقابدو آب‌وسرك‌دره‌شکاری‌و آخرین‌حصه سنگ‌وشاخ (مربوط حکومت یکاولنگ) وازطرف غرب به‌کوتل آق‌رباط مربوط بوده شمال‌آن گنبد آبدان ودشت گزك وجنوبا به‌آخرین نقطه شمال‌غرب ولایت کابل محدوداست، سرزمین‌سیغان بعضا کوهستانی بوده ودرزمستان برفباری زیادی دارد امابعضی‌نقاط‌آن میدانی‌هموار بوده برف‌دائمی‌ندارد،رودهائیکه این منطقه را آبیاری می‌نماید عبارت ازسه رود است که یکی از حدود کوه دو شاخ و دوم وسوم ازحدود قریه غورات منبع گرفته و هرسه‌آب باهم یکجا شده بدریای بامیان میریزد که بالاخره بدو آب میخ‌زرین وصل میشود . نباتات این سرزمین عبارت از گندم، جو، جواری، باقلا، ودیگر حبوبات بوده وحاصلات آنها به پیمانه وسیع تری می‌باشد. اشجار میوه‌دار مانند زردآلو، سنجد، ودرخت سایه‌دار مثل بیدوچنار زیادمی‌باشدحیواناتیکه به‌مقصد استفاده گوشت،پشم،پوست شیروماست، سواری، قلبه‌وغیره تربیه میشودعبارت از گوسفند، بز، گاو، اسپ‌وخر بوده وحیوانات وحشی که در کوهای آن پیدامیشوندآهو، گرگ، روباه‌شغال می‌باشند،اهالی‌آن‌عموما زراعت پیشه ومال‌دار بوده وبعضا بطور مختصر تجارت گوسفند روغن وغیره‌را نیز می‌نمایند،صنعت برك گلیم وجوال‌بافی دربین زنهارواج داشته واحتیاجات‌داخلی‌خودرا ازهمین‌ناحیه تکافو می نمایند .

سیغان‌چی : موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب‌خلم‌مربوط حکومت کلان‌سمنگان‌متعلق ولایت مزارشریف که بین ٦٧درجه ٤١دقیقه ٤٨ ثانیه طول البلدشرقی‌و۳٦درجه ۳۷ دقیقه ۲٤ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیغان‌سرایك: قلعه ئیست درعلاقه سیغان مربوط حکومت اعلی‌پروان که‌بین ٦٧درجه٤٠دقیقه ۳٤ ثانیه‌طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۱۲دقیقه ٦ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

سیف‌الله : قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومیر درجنوب‌شرق قریه‌عبدالرحمن متصل سرکیکه بطرف چمن میرود درعلاقه حکومت درجه‌اول سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ٦۵درجه ۵۸دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱درجه ۱۹دقیقه ۷ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سیف‌الله : قریه ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر درغرب قریه خوگیانی درعلاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که‌بین ٦٦درجه ۲۲دقیقه ٦ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳٤ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سیف‌الله خان ناور: دندآبیست‌بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر درغرب قریه خرمنك درعلاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که‌بین٦٤درجه۳دقیقه‌طول‌البلد شرقی‌و۳۰درجه۲٤دقیقه۳۸ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع‌است.

سیف الدین : موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر درجنوب قریه سیف‌الله مربوط حکومت درجه اول سپین بولدك متعلق ولایت قندهار که‌بین ۶۵درجه ۵۷دقیقه۳۵ثانیه‌طول البلد شرقی و۳۱درجه ۱۰دقیقه ۳۴ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع‌است .

سیف‌علی : موضعیست بفاصله ۳۴ کیلومتر درجنوب ارگون مربوط ولایت جنوبی که‌بین ۵۹درجه ۱۴ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲درجه ۴۰دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سی گانسای : قریه ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر درشمال قریه سرکاری درعلاقه حکومت درجه اول‌مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که‌بین ۶۷درجه ۴۷دقیقه ۴۷ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۵۹دقیقه ۲۵ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سی گدهار : شیله‌ئیست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶درجه ۱۹دقیقه ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۶درجه ۳۸دقیقه ۱۰ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سی گل : موضعیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درشمال غرب علاقه داری در جه اول الشنگ مربوط حکومت کلان لعمان متعلق ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۲دقیقه ۱۰ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۴ در جه ۵۴ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سی لاله سر : کوهیست درجنوب شرق کنر مربوط ولایت مشرقی که‌بین ۷۰درجه ۵۶دقیقه ۶ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۳دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع است .

سیل‌دره : دره‌ئیست بفاصله ۴۸ کیلومتر درجنوب شرق میمنه امتداد آن طرف‌شمال شرق مربوط حکومت اعلی‌میمنه که‌بین ۶۵درجه ۳دقیقه ۲۸ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۴۱دقیقه ۳۰ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیل‌دره : دره ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر درجنوب شرق شهرمیمنه‌وامتداد‌به‌طرف شمال مربوط حکومت اعلی میمنه که‌بین ۶۴درجه ۵۲دقیقه ۵۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۵ درجه ۴۵ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع‌است .

سیلگن : دریائیست بفاصله ۵۰ کیلومتر درجنوب شرق وازه خوا درعلاقه جدران مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹درجه ۴۰دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه ۱۸ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سیل گی ناری : کوتلیست بفاصله ۵۵،۵ کیلو متر درجنوب شرق درواز درعلاقه جدران مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹درجه ۳۴دقیقه ۵۴ ثانیه طول البلد شرقی و۳۳درجه ۶دقیقه ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سیمارك : قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب پلخمری مربوط ولایت قطغن که‌بین ۶۸درجه ۴۵ دقیقه ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵درجه ۵۳دقیقه ۳۶ ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع‌است .

سی مزار : دره‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر درغرب قلعه تکزار امتداد آن به‌طرف‌غرب‌درعلاقه‌سنگ چارك مربوط حکومت اعلی شبرغان متعلق ولایت مزارشریف که‌بین ۶۶درجه۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه ۵۷دقیقه ۳۶ثانیه‌عرض البلدشمالی واقع است .

سینان کاریز : موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر درشمال‌قلعه ملاسرکی خان درعلاقه‌معروف مربوط حکومت درجه۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که‌بین۶۷درجه ۳۷دقیقه ۱۵ ثانیه‌طول‌البلدشرقی و۳۱درجه ۱۹ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است .

سیناوی : دره‌ئیست بفاصله ۳۸ کیلو متر درجنوب غرب قریه غاز مربوط حکومت اعلی بدخشان که‌بین ۷۰ درجه ۴۵دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی‌و۳۵درجه ۳۹دقیقه ۴۴ ثانیه‌عرض‌البلد شمالی واقع است .

سین‌خیل : قریه‌ئیست‌بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال شرق قلعه قلات غلزائی مربوط‌ولایت قند هار که بین ۶۶ درجه ۵۹دقیقه ۲۸ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۲درجه ۱۰دقیقه۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی‌واقع‌است .

سینکی : قریه‌ئیست‌بفاصله ۳ کیلومتر دوجنوب اتمان درعلاقه حکومت کلان خوست‌مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹درجه ۴۴دقیقه ۵۱ ثانیه طول‌البلدشرقی و۳۳ درجه ۸دقیقه ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سینور کاریز: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر بطرف‌جنوب بتخاك مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۲۰دقیقه ۴۸ثانیه طول البلدشرقی و۳۴درجه ۲۵دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سینی : قریه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر درجنوب‌مشرق قریه شش برجه در علاقه داری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۲ دقیقه ۸ثانیه طول البلد شرقی و۳۴ درجه ۳۸ دقیقه یك‌ثانیه‌عرض‌البلدشمالی‌واقع است .

سیوا : قریه‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۵۷ دقیقه ۵۹ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع‌است .

سیوچو : قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب سلطان خیل درعلاقه حکومت کلان لوگر مربوط ولایت کابل که‌بین ۶۸درجه ۳۶ دقیقه ۵ثانیه طول البلد شرقی و۳۳ درجه ۴۳ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سیوخانه : قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر درشرق برکی راجان در علاقه حکومت کلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۵۸ دقیقه ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۵ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است .

سیوری تپه : کوتلیست‌بفاصله۹۷،۵ کیلومتر درغرب جوین‌درعلاقه‌حکومت‌اعلی‌فراه که‌بین ۶۰ درجه ۰دقیقه ۱۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱درجه ۵۶ دقیقه ۱ثانیه‌عرض‌البلدشمالی واقع است .

مطبعهٔ دولتی